

ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΚΛΑΣΣΙΚΩΝ ΤΑΦΩΝ ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΠΛΑΤΕΙΑΝ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ*

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους 1957 ἀνελήφθη, συγχρόνως ἀλλ' ἀνεξαρτήτως, ἡ κατεδάφισις δύο κτηρίων παρὰ τὴν πλατεῖαν Συντάγματος, ἀμφοτέρων ἀνηκόντων εἰς τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας Καλλιγᾶ· εἰς τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου ἀριθ. 3 οἶκημα ἐλειτούργει τὸ ξενοδοχεῖον «Μητροπολιτικόν»· τὸ ἕτερον, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Καραγεώργη τῆς Σερβίας ἀριθ. 4, ἦτο γνωστὸν ὡς στεγάζον τὰ γραφεῖα τῆς ἑφημερίδος «Ἐλευθερία». Μεταξὺ τῶν δύο, καταλαμβάνον τὴν πρὸς τὴν πλατεῖαν Συντάγματος γωνίαν, μεσολαβεῖ τὸ κτήριον ἔνθα εὐρίσκεται τὸ βιβλιοπωλεῖον Ἐλευθερουδάκη καὶ τὸ ξενοδοχεῖον Μέγα (Grand Hôtel), ἐσωτερικῶς ὁμῶς τὰ δύο οἰκόπεδα συνέχονται (καὶ σήμερον συνεχῆς στοά, ἡ στοὰ Παύλου Καλλιγᾶ, σχηματίζουσα ἀμβλείαν γωνίαν, διαθέει ἀμφοτέρω τὰ οἰκοδομήματα).

Ἐπικειμένης ἔτι τῆς κατεδαφίσεως, τὸ ἐνδιαφέρον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ὑπηρεσίας ἦτο ζωηρόν, διότι ὁ ὑπὸ τῶν δύο τούτων κτηρίων καταλαμβανόμενος χώρος ἀπετέλει μέρος ἀρχαίας καὶ δὴ κλασσικῆς νεκροπόλεως γνωστῆς κυρίως ἀπὸ τὰ εὐρήματα τοῦ κτηρίου τοῦ Μετοχικοῦ Ταμείου Στρατοῦ¹. Προσφάτως μάλιστα εἶχε διαπιστωθῆ μεταξὺ τῶν ὁδῶν Νίκης καὶ Βουλῆς τμήμα τῆς τάφρου τῆς ἀρχαίας πόλεως² καὶ τάφος τῶν περὶ 420 π.Χ. χρόνων, εὐρεθεὶς εἰς μικρὰν ἀπὸ τῆς τάφρου ἀπόστασιν, ἐδείκνυε τὴν πρὸς τὸ μέρος τῆς ἀρχαίας πόλεως ἐπέκτασιν τῆς νεκροπόλεως.

Ὡς ἐκ τούτου ἡ ἐργασία τῆς κατεδαφίσεως παρηκολουθήθη ἐπιμελῶς· τὰ πρῶτα εὐρήματα ἐσημειώθησαν τὴν 18^{ην} Μαρτίου 1957 κατὰ τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου οἰκό-

* Ἡ προκειμένη δημοσίευσίς τῆς ἀνασκαφῆς, ὑπὸ τὴν παροῦσαν τοῦλάχιστον μορφήν, ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος εἰς τὸ ἐν Princeton τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν Institute for Advanced Study, ὅπερ μοι παρέσχε τὴν δυνατότητα νὰ ἐργασθῶ ὑπὸ τοὺς θαυμασίους διὰ μελέτην ὄρους τοῦ Ἰδρύματος, πρὸς ὃ εἶμαι εὐγνώμων. Πολλὰς χάριτας ὀφείλω πρὸς τὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἐταιρείαν, καὶ δὴ τὸν Γραμματέα αὐτῆς Καθηγητὴν κ. Ἀν. Ὁρλάνδον διὰ τὴν ἀνάληψιν τῆς ἐκτυπώσεως τῆς μελέτης ταύτης. Πρέπει ἐπίσης νὰ εὐχαριστήσω τὸν ἔφορον τῆς Ἀκροπόλεως κ. Γιάννην Μηλιάδην, διὰ τὸ ἐνδιαφέρον, τὸ ὅποσον ἔδειξεν εἰς τὴν ἀνασκαφὴν καὶ τὴν παραχωρηθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ ἄδειαν δημοσιεύσεως. Αἱ φωτογραφίαι τῆς ἀνασκαφῆς ἐλήφθησαν ὑπ' ἐμοῦ, τῶν δὲ εὐρημάτων μέρος μὲν ὑπ' ἐμοῦ, μέρος δ' ὑπὸ τοῦ κ. Ν. Τομπάζη, πλὴν τῶν πλείστων λευκῶν ληκύθων, αἵτινες ἐφωτογραφήθησαν ὑπὸ τῆς φωτογράφου τοῦ

Γερμανικοῦ Ἰνστιτούτου δεσποινίδος Β. Μ. Czako. Τὸ τοπογραφικὸν σχέδιον τῆς ἀνασκαφῆς ἐγένετο ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Ἀρχιτέκτονος κ. Ἀλ. Ἰατρίδην, εὐγενῶς προσφερθέντος. Τὸ σχέδιον εἶκ. 110 ὀφείλεται εἰς τὸν ἀρχιτέκτονα Ν. Μουτσόπουλον, πάντα δὲ τὰ λοιπὰ ἐγένοντο ὑπ' ἐμοῦ, καθαρογραφήθη δὲ ἐν μέρει ὑπὸ τοῦ ζωγράφου κ. Στεφ. Ἀποστόλου. Οὐδεμία ἐκθεσις ἢ οἰαδήποτε ἀνακοίνωσις ἔχει δοθῆ περὶ τῆς ἀνασκαφῆς· σύντομος μόνον δημοσιογραφικὴ εἶδησις μετὰ δύο φωτογραφιῶν εὔρηται ἐν Illustrated London News ἀρ. 6159/22-6-1957, σ. 1017.

¹ Τὰ γνωστά ὡς εὐρήματα τῶν βασιλικῶν στάβλων βλ. ΑΔ 9, 1922/25, 68 - 72 καὶ BCH 71/72, 1947/8, 388. Διὰ παλαιότερα εὐρήματα βλ. προχείρως W. JUDICHS, Topographie von Athen², 1931, 129 (ὑποσημειώσις οὐχὶ πλήρης· βλ. κατωτ. τοπογραφικὸν κεφάλαιον).

² Βλ. ΑJA 60, 1956, 267.

πεδον· ἀλλὰ παρὰ τὰ συνεχισθέντα ἐνδιαφέροντα εὐρήματα ἦτο φανερόν ὅτι μικραὶ μόνον μεμονωμέναι νησίδες τοῦ ἀρχαίου ἐδάφους παρέμενον ἐνταῦθα ἀδιατάρακτοι. Ἀντιθέτως ἐν τῷ παρακειμένῳ οἰκοπέδῳ παρὰ τινὰς καταστροφὰς ὀφειλομένας εἰς τὰς θεμελιώσεις τῆς παλαιᾶς οἰκίας μέγα μέρος τοῦ χώρου ἐφύλασσε ἀδιατάρακτον τὸ σύνολον σχεδὸν τῶν ἀρχαίων τάφων καὶ ἐγκαίρως ἀνελήφθη συστηματικὴ ἀνασκαφὴ ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπίβλεψίν μου, διαρκέσασα σχεδὸν ἐπὶ δέμηνον (Ἀπρίλιος-Μάϊος 1957).

Παρὰ τὰς τεχνικὰς δυσκολίας καὶ τοὺς σκληροὺς ὄρους ἐργασίας, διεξαγομένης συγχρόνως μὲ τὸ ἔργον τῆς κατεδαφίσεως ἐν ἀρχῇ, τῆς ἀνορύξεως τῶν θεμελίων καὶ τῆς οἰκοδομήσεως ἀργότερον, ἡ ἀνασκαφὴ ἐξετελέσθη κανονικῶς, ἰδίως κατὰ τὸ νοτιώτερον τοῦ οἰκοπέδου (τὸ πρὸς τὴν ὁδὸν Καραγεώργη τῆς Σερβίας).

ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ

Τεκμήριον ἀρχαιότερας (τῆς ταφικῆς) χρησιμοποίησεως τοῦ τόπου ἦτο ἀριθμὸς ὀστράκων κλιμακουμένων ἀπὸ τῆς ὠρίμου πρωτογεωμετρικῆς μέχρι τῆς ὠρίμου γεωμετρικῆς περιόδου (950-750 περίπου π.Χ.). Τὰ μικρά, γενικῶς, τεμάχια ταῦτα εὐρέθησαν εἰς διάφορα σημεῖα τῆς ἀνασκαφῆς, κυρίως κατὰ τὸ μέσον τοῦ οἰκοπέδου, ἦτοι κατὰ τὸν χῶρον τὸν διανυόμενον ὑπὸ ἐπιμήκων αὐλάκων (σημειουμένων ἐν τῷ σχεδίῳ πίν. 1 μὲ τὴν ἐνδειξιν «ὄρυγμα»). Ἀλλὰ ἡ σύνδεσις τῶν ὀστράκων πρὸς τὰς αὐλακὰς δὲν ὀφείλεται μόνον εἰς τὴν ἀόριστον σχετικῶς σύμπτωσιν ταύτην. Αἱ αὐλακεὶς ἐδείχθησαν ἀνασκαφικῶς ἀρχαιότεραι τῶν τάφων, οὐδὲν δὲ δεῖγμα ἐνδιαμέσου χρησιμοποίησεως τοῦ τόπου ὑπάρχει, ἐπὶ πλεον δὲ τὰ ἡμίση σχεδὸν τῶν (πρωτο)γεωμετρικῶν ὀστράκων εὐρέθησαν ἐντὸς τῶν πτωχῶν ἄλλωστε εἰς τεμάχια ὄρυγμάτων, ἐνίοτε δὲ συγκεντρωμένα—ἕξ εἰς τὸ ὄρυγμα 4 (μικρὸν τμήμα), πέντε δὲ εἰς τὸ μερικῶς μόνον ἐρευνηθὲν φρέαρ Α, ἀρχαιότερον καὶ τοῦτο τῶν τάφων καὶ ἀναμφιβόλως πρὸς τὰς αὐλακὰς συνδεόμενον. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι καὶ κλασσικὰ ὄστρακα εὐρέθησαν ἐντὸς τῶν ὄρυγμάτων, ἀλλὰ τοῦτο ἀσφαλῶς ὀφείλεται εἰς τὴν ἐκ τῆς ἀνορύξεως τῶν τάφων ταραχὴν των. Εἰς τὴν ταραχὴν ταύτην, ἐν μέρει (διότι πάντα τὰ ὄστρακα δὲν συνεκεντροῦντο κατ' ἀνάγκην ἐντὸς τῶν αὐλάκων κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς χρήσεως ἀλλὰ διενέμοντο ἀσφαλῶς καὶ ἐπὶ τῆς πέριξ ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους), ἀποδοτέα ἢ ἀνεύρεσίς των εἰς διάφορα σημεῖα τῆς ἀνασκαφῆς, συχνὰ ἐντὸς τοῦ γεμίματος τάφων καὶ ἐπὶ τοῦ πυθμένος πυρῶν ἀκόμη—χαρακτηριστικῶς ὅμως μόνον εἰς τρεῖς περιπτώσεις ἀνὰ δύο ὁμοῦ, πάντοτε ἄλλοτε μεμονωμένων—ὡς δὲ δεικνύει καὶ ἡ ἀκολουθοῦσα καταγραφή, δὲν ἀπομακρύνονται πολὺ πρὸς Ν. (τάφος LXXIV τὸ νοτιοδυτικώτερον) καὶ Β (VIII-IV καὶ LXXXIII) τῶν αὐλάκων.

Αἱ αὐλακεὶς αὗται, λελαξευμέναι ἐντὸς τῆς «κιμηλιᾶς», ἔχουν βάθος 0.50 καὶ πλάτος περίπου τὸ αὐτὸ ἄνω, κοιλούμεναι κάτω (μέρος τοῦ ὄρυγματος 1 εἰς τὴν φωτογραφίαν εἰκ. 51, τοῦ ὄρυγματος 2 εἰκ. 179, τοῦ ὄρυγματος 6 εἰς τὴν εἰκ. 132). Καμπύλον ἐπίσης σχηματίζεται καὶ τὸ τέρμα των, ὅπου ὑπάρχει. Αἱ αὐλακεὶς εἶναι παράλληλοι, ἀπέχουσαι ἀλλήλων 1.60 μ., Α-Δ κατευθύνσεως μὲ σημαντικὴν (περὶ τὰς 12°) ΝΑ. ἀπόκλισιν ἐν σχέσει πρὸς τὴν οἰκοδομικὴν γραμμὴν. Αἱ δύο νοτιώτεραι αὐλακεὶς διεπιστώθησαν εἰς μέγα μῆκος (περὶ τὰ 18 καὶ 12 μ.). Αἱ δύο βορειότεραι, εὐρισκόμεναι ἀμφοτέραι εἰς τὴν αὐτὴν γραμμὴν, χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων διὰ διαστήματος 8 μ. περίπου. Τὸ αὐτὸ πρέπει

νὰ συμβαίνει καὶ μὲ τὸ ἀμέσως πρὸς Ν. ζευγὸς αὐλάκων, καίτοι τὰ ἀντίστοιχα πέρατά των δὲν διεπιστώθησαν ἢ ἀνατολικωτέρα μάλιστα (ὄρυγμα 4) εἶναι καὶ ἡ μόνη ἐκεῖθεν τῶν ὁρίων τοῦ οἰκοπέδου ἐκτεινομένη.

Ἡ σύνδεσις τοῦ φρέατος Α πρὸς τὰς αὐλάκας φαίνεται βεβαία (πρβλ. ἄνωτ.), ὥστε ἡ μόνη πιθανοφανὴς ἐρμηνεία τοῦ συνόλου ὡς ἀρδευτικοῦ συστήματος φαίνεται ἀσφαλῆς. Τὸ φρέαρ κεῖται πρὸς Β. πάντων τῶν διαπιστωθέντων ὄρυγματων (ἢ θέσις αὕτη ἑναρμονίζεται πρὸς τὴν κλίσιν τοῦ ἐδάφους), ἐλάχιστα πέραν τῆς νοητῆς γραμμῆς τῆς συνδεούσης τὰ πέρατα τῶν δύο βορειοτέρων αὐλάκων (ἀριθ. 5 καὶ 6) καὶ πλησιέστερον κάπως πρὸς τὸ ἀνατολικώτερον. Τὸ τέταρτον σχεδὸν τῆς ἐπιφανείας του ἐκαλύπτετο ὑπὸ τῆς ΝΔ. γωνίας τοῦ πλινθίνου περιβόλου τοῦ τάφου XLIV. Λελαξευμένον ἀπλῶς ἐντὸς τῆς κιμηλιάς εἶχε διάμετρον 1.10 μ. Ἡ ἔρευνά του, ἀποδώσασα ὀλίγα σχετικῶς ὄστρακα (βλ. κατωτ.), ἐσταμάτησεν εἰς βάθος 5 μ. περίπου, ἦτοι τὴν στάθμην τοῦ ὕδατος κατὰ τὴν ἀνασκαφήν (3.5.1957).

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΕΚ ΤΩΝ ΟΡΥΓΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΦΡΕΑΤΟΣ ΤΕΜΑΧΙΩΝ

- ΟΡΥΓΜΑ 2. 1. Κάτω μέρος πρωτογεωμετρικῆς κύλικος μὲ κωνικὸν πόδα.
2. Ὁ κωνικὸς ποὺς ὁμοίας κύλικος.
3. Τεμάχιον πρωτογεωμετρικοῦ κλειστοῦ ἀγγείου μὲ ὁμοκέντρους κύκλους.
4. Γεωμετρικὸν τεμάχιον μὲ ἐσκιασμένον μαίανδρον.
5-6. Δύο γεωμετρικὰ τεμάχια.
7. Δύο τεμάχια ἐκ τοῦ ἄνω μέρους λευκῆς ληκύθου (κλασσικῆς).
8. Τμήμα στομίου ληκυθίου (ἀρρυβαλλοειδοῦς). Πρβλ. σ. 7 σημ. 2.

- ΟΡΥΓΜΑ 4. 1-2. Δύο κωνικοὶ πόδες πρωτογεωμετρικῶν κύλικων (ὁ ἕτερος εἰκ. 1).
3. Μεγάλου κλειστοῦ γεωμετρικοῦ ἀγγείου τεμάχιον μὲ ἐσκιασμένον μαίανδρον.
4. Τεμάχιον πώματος γεωμετρικῆς πυξίδος.
5-6. Δύο ἢ τρία γεωμετρικὰ τεμάχια.
7. Πλατεῖα λαβὴ κλασικοῦ ἀγγείου μὲ στιλπνὸν μέλαν γάνωμα.

Εἰκ. 1. Ποὺς πρωτογεωμετρικῆς κύλικος ἐκ τοῦ ὄρυγματος 4.

- ΟΡΥΓΜΑ 5. 1-2. Δύο γεωμετρικὰ τεμάχια, τὸ ἕτερον ἐκ χείλους πιθανῶς κρατηρίσκου.
3. Γεωμετρικὸν τεμάχιον.
4. Κάτω μέρος μεγάλης κοτύλης (ἀκτινωτὰ γραμμαί). Διάμ. 0.066¹.
5. Βάσις λευκῆς ληκύθου.
6. Τεμάχιον πινακίου ταινιωτοῦ (βλ. XLIV ἀρ. 24).

- ΟΡΥΓΜΑ 6. 1. Κωνικὸς ποὺς πρωτογεωμετρικῆς κύλικος· ἄνω τρεῖς περιθέουσαι γραμμαί τὸ ὑπόλοιπον κάτω χρωματισμένον.
2. Τεμάχιον γεωμετρικοῦ ἀγγείου μὲ λαβὴν ἐν εἴδει μηνσοειδοῦς ἀποφύσεως.
3. Τεμάχιον γεωμετρικοῦ ἀγγείου μὲ ἄλυσιν ρόμβων.

¹ Αἱ διαστάσεις πάντοτε εἰς μέτρα.

ΦΡΕΑΡ Α. 1. (εἰκ. 2 κάτω δεξιά). Τεμάχιον πρωτογεωμετρικοῦ κρατήρος· συστάς ὀκτὼ ὁμοκέντρων κύκλων ἐντὸς μετόπης καὶ κατακόρυφος ζώνη πεπληρωμένη διὰ πυκνοῦ δικτυωτοῦ.

Τὸ τεμάχιον ἀνήκει εἰς κρατηρίσκον τῆς ὑστάτης πρωτογεωμετρικῆς ἐποχῆς· ὅμοιοι ἔχουν εὑρεθῆ ἐν τῷ Κεραμεικῷ¹ καὶ ἐν τῇ παρὰ τὴν Κνωσὸν νεκροπόλει τῆς Φορτέτσας². Ὅμοιον τεμάχιον καὶ ἐκ τῆς κοινῆς ἐπιχώσεως τῶν τάφων IV καὶ VIII (κατωτ. ἀριθ. 6).

Εἰκ. 2. Ὑστεροπρωτογεωμετρικὰ τεμάχια ἐκ τοῦ φρεάτος Α.

2. Τεμάχιον ἐκ τῶν ὤμων μεγάλου κλειστοῦ ἀγγείου μὲ τρίγωνα ἐσκιασμένα· ἐπιφάνεια λίαν ἐφθαραμένη (εἰκ. 2 ἄνω).
3. Διφυῆς (δικυλινδρική) λαβὴ (εἰκ. 2 κάτω ἀριστερά).
4. Γεωμετρικὸν τεμάχιον.

Καὶ τὰ ἑξῆς κλασσικὰ τεμάχια:

5. Λαβὴ λευκῆς ληκύθου.
- 6 - 7. Δύο βάσεις ἀνοικτῶν ἀγγείων.

Πρὸς ὀλοκλήρωσιν τῆς εἰκόνας τῶν γεωμετρικῶν εὑρημάτων τῆς ἀνασκαφῆς συγκεντρῶ ἐνταῦθα καὶ τὰ πρὸς τοὺς τάφους συνδεόμενα τεμάχια (χωρὶς νὰ παραλείπω τὴν ἐν τῇ οἰκείᾳ θέσει ἀναγραφὴν των).

1. Τάφος LXXIV (ἐπὶ τοῦ πυθμῆνος τῆς πυρᾶς). Τεμάχιον πρωτογεωμετρικοῦ κρατήρος.

2. Πυρὰ (;) 24α. Τμῆμα λαιμοῦ πρωτογεωμετρικοῦ ἀγγείου (ἀμφορέως πιθανῶς)· σφῆζει μικρὸν μέρος διακοσμήσεως ὁμοκέντρων κύκλων ἐκατέρωθεν δύο παχειῶν ὀφιοσχημῶν γραμμῶν χωριζομένων διὰ ζεύγους κατακορύφων γραμμῶν.

Ὅμοιοι ὀφιοσχημοὶ (ἄνευ διαχωριστικῶν γραμμῶν) ἐπὶ λαιμοῦ ἀμφορέως τοῦ τάφου 6 τοῦ Κεραμεικοῦ (KRAIKER - KÜBLER, Kerameikos I, πίν. 57 ἀρ. 565), τρεῖς δὲ ὅμοιοι γραμμαὶ μὲ ἡμικύκλια ἐκατέρωθεν ἐν τῷ τάφῳ 17 (ἔ.ἀ. πίν. 69 ἀρ. 732), ἀμφοτέρω τῆς ὠρίμου πρωτογεωμετρικῆς περιόδου. Πρὸβλ. καὶ κατωτέρω.

3 (ὡς ἄνω). Τεμάχιον, περιλαμβάνον τὸ χεῖλος, ἀνοικτοῦ πρωτογεωμετρικοῦ ἀγγείου· ἐπὶ τοῦ χεῖλους διακόσμησις ὀξυγωνίου τεθλασμένης.

Ὅμοια διακόσμησις καὶ ἐπὶ τοῦ χεῖλους κρατηρίσκου τοῦ τάφου 15 τοῦ Κεραμεικοῦ (Kerameikos I, πίν. 67 ἀρ. 546) καὶ μονώτου ποτηρίου τοῦ τάφου 45 (Kerameikos IV, πίν. 24 ἀρ. 1104 = DESBOROUGH, ἔ.ἀ. πίν. 11, 2· βλ. καὶ σελ. 197 πίν. 17, 2 [ἄττικὰ εἰσαγωγή]· ἀμφοτέρω τὰ ὑπ' αὐτοῦ εἰκονιζόμενα χρονολογοῦνται ὡς ὕστερα πρωτογεωμετρικά). Τὸ τεμάχιον τοῦτο πρέπει νὰ εἶναι σύγχρονον περίπου πρὸς τὸ προηγούμενον ἐκ τοῦ τάφου 15 τοῦ Κεραμεικοῦ ὡς καὶ πρὸς οἰνοχόην μὲ ὀφιοειδεῖς γραμμάς ἔ.ἀ. πίν. 55/58 καὶ 68.

4 (τάφος L). Δύο πρῶμα γεωμετρικὰ τεμάχια, τὸ μὲν μὲ ὀξυγωνίους τεθλασμένας τὸ δ' ἕτερον μὲ δικτυωτόν.

5 (πυρὰ LXII). Χεῖλος πρωτογεωμετρικοῦ κρατηρίσκου μὲ ὀξυγώνιον τεθλασμένην καὶ τεμάχιον, ἴσως τοῦ αὐτοῦ ἀγγείου, μὲ ἐναλλήλους γωνίας, ὧν ἡ ἑξωτάτη κεκοσμημένη διὰ προσφυῶν στιγμῶν. Διαστάσεις 0.016 × 0.026 καὶ 0.03 × 0.038.

¹ KRAIKER καὶ KÜBLER, Kerameikos I, πίν. 49 ἄνω ἀρ. 126 (τάφος 24), KÜBLER, Kerameikos IV ἀρ. 1091 (38) πίν. 22 καὶ 2103 (39) πίν. 23, τὰ δύο πρῶτα καὶ παρὰ V. DESBOROUGH, Proto-Geometric Pottery, Oxford 1952, πίν. 10.

² J. K. BROCK, Fortetsa, Cambridge 1957, πίν. 7, 58 (πβλ. καὶ τάφον XI, 187 πίν. 12, 187) εἰσηγμένα ἐξ Ἄττικης. Ἀμφοτέρω τὰ τεμάχια καὶ παρὰ V. DESBOROUGH, ἔ.ἀ. πίν. 33.

6 (κοινή ἐπίχωση τάφων IV καὶ VIII). Τεμάχιον πρωτογεωμετρικοῦ κρατηρίσκου· ὁμόκεντροι κύκλοι καὶ δικτυωτόν. Βλ. τὸ ὅμοιον τεμάχιον ἐκ τοῦ φρέατος (ἀριθ. 1, σ. 4).

7 (γέμισμα τάφου LXXXIII ἀρ. 3, εἰκ. 3). Εἰδωλίου ἵππου τὸ περὶ τὸ στήθος τμήμα, περιλαμβάνον τὴν ἔκφυσιν τοῦ λαιμοῦ καὶ τῶν ποδῶν. Πηλὸς ὄχροκάστανος, διακόσμησις διὰ καστανομέλανος. Μέγ. ὕψ. 0.045.

Δύο ἵπποι μὲ ὁμοίαν διακόσμησιν ἐν τῷ τάφῳ 50 τοῦ Κεραμεικοῦ (K. KÜBLER, Kerameikos V, 1 πίν. 143 ἀρ. 1312, 1313). Ἡ διακόσμησις τῶν διὰ λοξῆς ἐφαπτομένης συνεχομένων κύκλων καὶ (εἰς δύο ζώνας) ἐπὶ πλαστικῆς ροιᾶς ἐκ τοῦ αὐτοῦ τάφου (ἐ.ἀ. πίν. 118). Οἱ ἵπποι χρονολογοῦνται περὶ τὸ 745 π.Χ.¹ Βλ. ἀκόμη CVA (Deutschland 9, 410) München 3, 128, 4 (πρὸ βλ. καὶ 3 καὶ βλ. σημ. ἄνωτ.) χρονολογούμενοι εἰς τὸ γ' τέταρτον τοῦ 8^{ου} π.Χ. αἰ. ὑπὸ R. LULLIES.

Εἰκ. 3. Τμήμα γεωμετρικοῦ εἰδωλίου ἵππου.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς, ἣν ἐκπροσωποῦν τὰ πρωτογεωμετρικὰ καὶ γεωμετρικὰ ὄστρακα (950 - 750 περίπου π.Χ.), μέχρι τῆς ἐνάρξεως τῶν ταφῶν (ὧν δύο ἢ τρεῖς μεμονωμένοι περὶ τὰ μέσα, τὸ σύνολον δὲ εἰς τέλος τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ.), ἦτοι ἐπὶ τρεῖς ὄλους αἰῶνας, οὐδεμία ἔνδειξις ἐνδιαμέσου χρήσεως τοῦ ἐρευνηθέντος χώρου, ὅπερ φυσικὸν εἶναι νὰ ἐρμηνευθῆ ὡς διακοπὴ τῆς χρήσεώς του. Ἀλλὰ καὶ ἄλλη ἐξήγησις δύναται νὰ προταθῆ, ὅτι δηλαδὴ αἱ νεώτεραι τῆς ὠρίμου γεωμετρικῆς ἐποχῆς περίοδοι ἀντιστοιχοῦν εἰς ἀνώτερα στρώματα ἀφανισθέντα κατὰ διαμόρφωσιν τοῦ χώρου γενομένην ὅταν οὗτος παρεδόθη πρὸς ταφάς. Ἡ ἄποψις αὕτη στερεῖται μὲν εὐρηματικῆς τεκμηριώσεως, ἐξηγεῖ ὅμως τὴν μικρὰν, συχνὰ μηδαμινὴν (πρὸ βλ. σ. 16), ἐπίχωση τοῦ τέλους τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ. καὶ ἐναρμονίζεται καλύτερα πρὸς τὴν ὑπόθεσιν τῆς παρουσίας κήπου ἱεροῦ, τὴν ἐκφερομένην εἰς τὸ τοπογραφικὸν κεφάλαιον.

ΟΙ ΤΑΦΟΙ

Ἐπειδὴ, λόγῳ τῆς περιορισμένης χρονικῆς χρήσεως τοῦ τόπου, ἡ χρονολογικὴ διαφορὰ τῶν τάφων (ἐκτὸς δύο ἢ τριῶν περιπτώσεων) εἶναι ἀνεπαίσθητος, ἀκολουθεῖται κατὰ τὴν περιγραφὴν τοπικὴ σειρὰ, ὥστε νὰ φανῆ ἡ μεταξὺ των σχέσις καὶ νὰ διακριθῶν αἱ συστάδες, ὅπου τοῦτο εἶναι δυνατόν. Ἡ περιγραφὴ ἀρχίζει ἀπὸ τῆς ΝΑ. γωνίας τοῦ οἰκοπέδου καὶ ἐκείθεν χωρεῖ δυτικῶς, ἔπειτα πάλιν ἀνατολικῶς κ.ο.κ. βαίνουσα ὅλον ἐν βορειότερον, βουτροφηδόν, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ἐπὶ τὰ λαιὰ καὶ ἐκ τῶν κάτω (ὡς πρὸς τὸ τοπογραφικὸν σχέδιον) ἀρχομένη, καὶ τοῦτο διότι τὰ ἀνώμαλα, ἄνω, ὄρια τοῦ οἰκοπέδου (ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν ἄτακτον διανομὴν τῶν τάφων καὶ τὴν συνέχισιν τῆς περιγραφῆς πρὸς τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου οἰκόπεδον) δὲν εὐοδοῦν ἀντίθετον κατεύθυνσιν. Εἰς τοὺς περιγραφομένους τάφους δίδεται αὖξων ἀριθμὸς ἀραβικὸς, κρατεῖται ὅμως καὶ ἡ διὰ λατινικῶν ἀριθμῶν ὀνομασία των, ὡς παραμείνασα ἐν τῷ σχεδίῳ καὶ ἐπὶ τῶν εὐρημάτων (βλ. πίνακα ἀντιστοιχίας Α).

¹ Τὰ παραδείγματα μὲ στιγμὴν ἐντὸς ἐκάστου τῶν κύκλων ἀφθονώτερα. Δὲν εἶναι σαφὲς ἂν ἔχουν στιγμὴν οἱ ἐπὶ τοῦ πώματος πυξίδος ἵπποι AM 43, 1918, πίν 4, 3

καὶ (τέσσαρες ἵπποι) E. LANGLOTZ, Griechische Vasen in Würzburg (München 1932) ἀρ. 51 πίν. 5 (= MJB 8, 1913, 78 εἰκ. 4 καὶ AA 1913, 445 εἰκ. 4).

ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΣΥΣΤΑΣ (ΤΑΦΟΙ ΧCIV, ΧCIVα, ΧCIVβ).

Μικρά συστάς κατά τὸ ἀνατολικὸν πέρασ τῆς νοτίου πλευρᾶς τοῦ οἰκοπέδου.

(1) Ὁ ἀνατολικώτερος τῶν τάφων τῆς, βαίνων πρὸς Ν. καὶ πέραν τῆς οἰκοδομικῆς γραμμῆς, ἦτο ὁ τάφος ΧCIV, πηλίνη λάρναξ¹, Β.-Ν. κατευθύνσεως με σημαντικὴν ΒΑ. ἀπόκλισιν², διαστάσεων ἐξωτερικῶν 1.55×0.48 μ. ἐναποτεθειμένη, ὄχι ἀκριβῶς παραλλήλως, ἐντὸς ὀρύγματος (πλάτους 0.75 μ. καὶ μήκους μὴ διαπιστωθέντος), ἀπὸ τῆς Β. στενῆς πλευρᾶς τοῦ ὁποῖου ἡ λάρναξ ἀπεῖχε 0.15-0.32 μ.

Ἐντὸς τῆς λάρνακος, μετὰ τὴν κεφαλὴν πρὸς Ν., εὐρέθη λίαν σεσαθρωμένος ὁ σκελετὸς παιδός, ἐφήβου σχεδόν, ἂν εἰκάσωμεν ἀπὸ τὸ μήκος τῆς λάρνακος. Κατὰ μήκος τοῦ ἀριστεροῦ σκέλους, ἀπὸ τοῦ μηροῦ μέχρι τοῦ ἄκρου ποδός, ἀπέκειντο ἕξ μελαμβραφῆ ἀγγεῖα.

1 (πίν. 23β ἄνω ἀριστερά). Φιαλίδιον ἑλλίπες μικρὸν μέρος· βάσις δακτυλίσχημος· στιγμή μετὰ κύκλου ἐντὸς ἐδαφοχρόου δίσκου κατὰ τὸ κέντρον τῆς βάσεως. Ὑψος 0.027, διάμ.: βάσ. 0.067 χεῖλ. 0.093.

Πλήθος τοιούτων φιαλιδίων, τοῦ τέλους τοῦ 5^{ου} καὶ τοῦ 4^{ου} π.Χ. αἰῶνος, εἰκονίζονται ἐν D. M. ROBINSON, *Olynthos V* πίν. 176. Περὶ τῶν ἐκ τοῦ Ἡραίου τῆς Σάμου φιαλιδίων βλ. W. ΤΕΧΝΑΥ, *AM* 54, 1929, 42-46 μετὰ τομὰς ἐκ 30, 31 καὶ 32· ἀδικαιολογητῶς ἴσως (ἄνευ ἀνασκαφικῶν δεδομένων βλ. σ. 42) χρονολογοῦντα ταῦτα εἰς τὸν 4^{ον} π.Χ. αἰ.

Τέσσαρα φιαλίδια τοῦ τύπου τούτου ἐν τῷ τάφῳ 109 τῶν Λεοντίνων (*Notizie degli Scavi* 80, 1955, 322-3 εἰκ. 25)³.

2 (ΧCIV 4 πίν. 23β ἄνω δεξιά). Φιαλίδιον κυλινδρικοῦ τύπου ἀπεκεκρουμένον τὴν περιφέρειαν τῆς βάσεως, κεκαλυμμένον ὄλον διὰ καλοῦ μέλανος γανώματος. Ὑψ. 0.017, διάμ. 0.037.

Ὅμοιον, ἀλλὰ μετὰ κυρτότερα τοιχώματα, τὸ ἐκ τῆς Ἀγορᾶς *Hesperia* 18, 1949, 329-330 ἀρ. 68 πίν. 93, τοῦ τύπου τῶν «ἀλατοδοχείων» (salt-cellar). Ὅμοια πρὸς τὸ κατὰ τι νεώτερον, τυπολογικῶς, τῆς Ἀγορᾶς τὰ ἐκ Ρόδου *CVA Danemark* (177) 180, 11-13 (εὐρεθέντα, ὡς καὶ τὸ παρόν, ὁμοῦ μετὰ τῶν κυρτῶν φιαλιδίων μετὰ δακτυλίσχημον βάσιν βλ. *LXVI* 3). Πρὸβλ. *LXVI* 3, *LIX* 6 καὶ *XLIVa*.

Διὰ παραδείγματα ἀναγόμενα εἰς τὰς δύο πρώτας δεκαετίαι, τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰῶνος βλ. *Hesperia* 15, 1946, πίν. 66 ἀρ. 289-291 καὶ διὰ τὴν συνέχισιν τοῦ τύπου εἰς τὸν 4^{ον} π.Χ. αἰ. *Olynthus V*, πίν. 189 ἀρ. 1042. Διὰ τὰ ἐκ τοῦ Ἡραίου τῆς Σάμου βλ. W. ΤΕΧΝΑΥ, ἔ.ἀ. (εἰδικῶς εἰκ. 31, 6).

3. Φιαλίδιον μετὰ κυρτὰ τοιχώματα ἄνευ πλαστικῶς διαμορφουμένης βάσεως (πλάτυσμα), ἀκέραιον, ὀλόβαφον. Ὑψος 0.021, διάμ.: βάσ. 0.039 χεῖλ. 0.056.

Παραπλήσια τὸ ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως ΑΔ 1, 1915 Παράρτ. 40 εἰκ. 17,9, τὸ ἐκ τοῦ τάφου XXXIV τῆς Καμάρου, *Clara Rhodos* 4, 1931, 115-6 εἰκ. 274 (σ. 252) κάτω δεξιά (πρὸβλ. τάφ. 29, 1) καὶ τὸ ἐκ Ρηνείας CH. DUGAS (καὶ J. D. BEAZLEY), *Les Vases Attiques à figures rouges*

1 Περὶ τοῦ τύπου τῶν λαρνάκων βλ. ἐν τέλει καὶ πβλ. προχείρως σχέδιον τῆς λάρνακος τοῦ τάφου IX εἰκ. 176 χαρακτηριστικὸν πασῶν (πλὴν μιᾶς) τῶν λαρνάκων τῆς ἀνασκαφῆς.

2 Αἱ ἀποκλίσεις νοοῦνται πάντοτε ἐν σχέσει πρὸς τὰς οἰκοδομικὰς γραμμάς, αἵτινες ἐλάχιστα παραλλάσσουσι τῶν ἀντιστοίχων σημείων τοῦ ὀρίζοντος.

3 Νομίζω ὅτι ὁ Rizza ὑποβιβάζει τὴν χρονολογίαν τῶν ἀρχαιότερων τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἀνασκαφέντων τάφων, ἀνάγων αὐτοὺς εἰς τὸ α' ἡμισὺν καὶ δὴ τὸ β' τέταρτον τοῦ 4^{ου} π.Χ. αἰ. (σ. 342). Εἰς τὴν συγκεκριμένην περίπτωσιν ὁ τάφος 109 περιεῖχε λύχνον (σ. 322-3 εἰκ. 50, 7) προσεγγίζοντα πρὸς τὸν τύπον 29 Α τῆς Ἀγορᾶς

(βλ. R. H. HOWLAND, *Greek Lamps and their Survivals* [The Athenian Agora IV, ἐφεξῆς Agora IV], Princeton 1958. 56-57 πίν. 36 βλ. εἰδικῶς ἀριθ. 217) οὐχὶ νεώτερον τοῦ α' τετάρτου τοῦ 4^{ου} π.Χ. αἰῶνος, ἐνῶ ὁ σχηματισμὸς τοῦ μυξοῦ φέρει αὐτὸν πρὸς τὸν ἀριθ. 246 τοῦ τύπου 24 Α (πίν. 37), μὴ βαίνοντα πέραν τοῦ τέλους τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰῶνος καὶ ἢ ἐν τῷ μέσῳ ὅπῃ συνδέει αὐτὸν πρὸς καθαρῶς ἀρχαιότερους τύπους τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰῶνος (Πρὸβλ. σ. 23 καὶ τ. V. ἀρ. 1). Εἰς τὸν 5^{ον} ἐπίσης αἰ. νομίζω ὅτι ἀνάγονται τὰ ἐκ Κοζάνης (ΠΑΕ 1934, 88 ἀρ. 27, 28 εἰκ. 13 α. β καὶ 14) φιαλίδια ἅτινα κατὰ τὸν Α. ΚΕΡΑΜΟΠΟΥΛΛΟΝ, ἔ.ἀ. 89, «δύναται νὰ ἀνέλθωσιν εἰς τὸν 4^{ον} αἰ. π.Χ.».

(Exploration de Délos XXI¹. Paris 1952) 61 ἀρ. 175 πίν. 49c. Βλ. καὶ τὸ ἐκ τοῦ τάφου 7 τοῦ Κολωνακίου Θηβῶν (ΑΔ 3, 1917, 223-4 εἰκ. 161, 3) μετ' ἀγγεῖα παραπλήσια πρὸς τὰ τοῦ Θεσπικοῦ πολυανδρίου (424 π.Χ.). Διὰ τὰ σαμιακὰ παραδείγματα βλ. W. ΤΕΧΝΑΥ, ἔ.ἀ. (εἰδικῶς εἰς 30, 2).

Τὸ εἶδος ἔχει ἀρκετὰ μακρινὴν καταγωγὴν· δείγματα ἀναγόμενα εἰς τὰς δύο πρώτας δεκαετίαι τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ. βλ. Hesperia 15, 1946, πίν. 66 ἀρ. 283-285.

Ὅμοιον καὶ τὸ LV 3.

4. Φιαλίδιον τοῦ αὐτοῦ ὡς ἄνω τύπου συγκολληθὲν ἐκ τεμαχίων, ἑλλιπὲς τμήμα ἄνω καὶ μέρη τοῦ χείλους ἀποτετριμμένα· μέλαν γάνωμα κατὰ μέγα μέρος ἠφανισμένον. Ὑψ. 0.019, διάμ.: βάσ. 0.041 χεῖλ. 0.06 Βλ. ἀνωτέρω.

5 (πίν. 20α μέσον). Ληκύθιον ἀρυβαλλοειδὲς² ἀκέραιον, μελαμβαφές· σῶμα ἔχον σχῆμα κάψας· αὐλακώσεις ὡς τοῦ LXVI, 5. Ὑψ. 0.071, διάμ.: βάσ. 0.039 κοιλ. 0.048 χεῖλ. 0.027. Πρβλ. XXXIX.

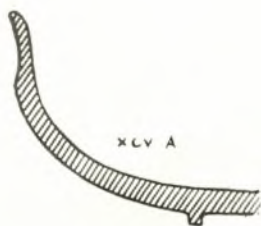
6 (πίν. 23α δεξιὰ). Σκύφος ἑλλιπὲς μικρὰ μέρη κατὰ τὴν βάσιν κύκλος διὰ μέλανος χρώματος μετὰ ζεύγους ἐγχαράκτων κύκλων· ἐγχαράκτος γραμμὴ περιθῆει καὶ τὸ κάτω μέρος τοῦ σώματος. Ἐν τῷ πυθμένι, ἐσωτερικῶς, ἕξ ἔντυπα ἀνθέμια ἀσυμμέτρως διατεταγμένα περίξ κύκλου (εἰκ. 4). Ὑψ. 0.037, διάμ.: βάσ. 0.044 χεῖλ. 0.069.

Ὅμοιος ὁ ἐκ τοῦ τάφου 7 τοῦ Ἄργους, ΑΔ 15, 1933/35, 47-8 εἰκ. 19, 3 μετ' ἔντυπον ἀνθέμιον («ἀβέβαιον» κατὰ τὴν ἀνασκάψασαν, ἀσφαλῶς ὅμως ἀττικόν)· ἄνευ τῶν ἀνθεμίων καὶ τῶν ἐγχαράκτων γραμμῶν ὁ ἐκ Ρηνεῖας Délos XXI πίν. 49β (μεγαλύτερος, ὕψους 0.055) καὶ ὁ ἐκ τοῦ τάφου 10 τοῦ Κολωνακίου Θηβῶν (ΑΔ 3, 1917, 226 εἰκ. 163, 3) μετ' (διαφορετικὰ) ἔντυπα ἀνθέμια ἐσωτερικῶς· ὁ ΚΕΡΑΜΟΠΟΥΛΛΟΣ, ἔ.ἀ. σ. 227 χρονολογεῖ τὸν τάφον εἰς τὸ α' ἡμισυ τοῦ 4^{ου} π.Χ. αἰ. καὶ ἀσφαλῶς δὲν εἶναι ὑστερώτερος τῶν ἀρχῶν τοῦ αἰῶνος· πρβλ. τ. XLVII καὶ LIX 5.

Εἰκ. 4. Ἐντυπος διακόσμησης σκύφου XCIV ἀρ. 6.

(2) Ἀμέσως πρὸς δυσμὰς τοῦ βορείου τμήματος τοῦ τάφου XCIV ὁ τάφος XCVα, ἀμφορεύς, τεθραυσμένος καὶ ἑλλιπὲς εὐρείαις, πρὸς ἐγχυτισμὸν πιθανώτατα χρησιμεύσας, ἐντὸς καμπύλου ὀρύγματος μεγίστου ἄξονος

Εἰκ. 5. Τεμάχιον κύλικος.

(B.-N.) 0.80 μ. Ἐβαινεν ἐν μέρει ὑπεράνω τοῦ βορείου ἄκρου τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τοῦ ὀρύγματος τοῦ τάφου XCIV, ἄρα ἢ ταφὴ τοῦ ἀμφορέως εἶναι

μεταγενεστέρα. Εἰς τὸ ἄνω μέρος εὐρέθη:

1 (τομὴ εἰκ. 5). Κύλιξ ἑλλιπὲς εἰς τεμάχια, μετ' ἀπὸ καλὸν μέλαν γάνωμα.

1 Ἐφεξῆς Délos XXI.

2 Ἐφεξῆς θ' ἀποκαλοῦνται ἀπλῶς ληκύθια, δια-

κρινόμενα οὕτω τῶν ἄλλων (οἰοῦναι κυλινδρικών) ληκύθων.

Εἰκ. 6. Ληκύθιον τάφου LXVIIγ καὶ λήκυθος τάφου XCVα.

Βαθέως δὲ ἐντὸς τοῦ λαξεύματος τοῦ τάφου:

2 (εἰκ. 6 δεξιά). Λήκυθος μικρὰ ἀποκεκρουμένη μέγα μέρος τοῦ σώματος ἄνω μετὰ τοῦ λαίμου καὶ τῆς λαβῆς· τὸ μέλαν γάνωμα κατὰ μέγα μέρος ἐφθαρμένον· ἄνω ἐδαφόχρους ζώνη με ζευγος γραμμῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὀδοντωτὴ διακόσμησις γραμμιδίων ἐναλλάξ ἄνω καὶ κάτω ἀρχομένων. Μέγ. ὕψος 0.06, διάμ.: βάσ. 0.025 ὠμων 0.031.

Ἡ μοναδικὴ ἐκ τῆς ἀνασκαφῆς μετὰ τοιαύτην διακόσμησιν.

Εἰκ. 7. Κύαθος τάφου ΧCVα.

3 (εἰκ. 7). Κύαθος μόνωτος ἀποκεκρουμένος μέρος ἄνω καὶ τμήμα τῆς λαβῆς, ὀλόβαφος· ἐπιφάνεια πολλαχοῦ βεβλαμμένη. Ὑψος 0.035, διάμ.: βάσ. 0.06 χεῖλ. 0.097.

Βαθύτερος (πρβλ. ΧCIV, 2-4) ὁ τοῦ τάφου 7 τοῦ Κολωναίου Θηβῶν (ΑΔ 3, 1917, 223-4 εἰκ. 161, 2), τὸν ὁποῖον ὁ ΚΕΡΑΜΟΠΟΥΛΛΟΣ θεωρεῖ «προσεγγίζοντα» πρὸς τοὺς χρόνους τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ἀνασκαφέντος θεσπικοῦ πολυανδρίου (424 π.Χ.). Ὅμοιος καὶ ὁ ΧXXVII ἀρ. 2.

(3) Ἐν συνεχείᾳ ἀμέσως πρὸς Δ. ὁ τάφος ΧCVβ, κοίλωμα τοῦ ἐδάφους ἀποκεκομμένον ἐν μέρει ὑπὸ τοῦ ὀρύγματος τοῦ τάφου ΧCVα, προγενέστερον ἄρα τούτου μετὰ τεμάχια μεγάλου ἀγγείου. Πιρόκειται, προφανῶς, περὶ ταφῆς ταραχθείσης κατὰ τὴν ἀνόρυξιν τοῦ τάφου ΧCVα, ἐγχυτρισμοῦ ἴσως πάλιν.

Πρὸς τὴν συστάδα τῶν τριῶν αὐτῶν τάφων συνδέονται τοῖχοί τινες ἐκ κιμηλολίθων (ἔχοντες περισσότερον κανονικὴν ὄψιν ἢ ἐν τῇ κατόψει τοῦ τοπογραφικοῦ σχεδίου φαίνεται). Οἱ δύο κυριώτεροι τῶν τοίχων τούτων, ἐγκαρσίως πρὸς τοὺς τάφους βαίνοντες (Α.-Δ.), φαίνονται ἀποκοπέντες ὑπ' αὐτῶν, ἄρα προγενέστεροι. Τὰ τοιχάρια ἐσφίζοντο εἰς ὕψος ἑνὸς μόνον δόμου, ἔβαινον δὲ ἐπὶ τῆς κιμηλιάς. Δὲν ὑπάρχουν στοιχεῖα ἀποδόσεως τῶν εἰς περιβόλους τάφων, ὡς συμβαίνει μετὰ τινες ὁμοίους τοίχους τῆς ἀνασκαφῆς (κατὰ τὸ πλεῖστον ὅμως εἰς ἀπλὴν καὶ οὐχὶ διπλὴν, ὡς ἐνταῦθα, σειρὰν λίθων συγκειμένων). Πρβλ. σ. 12.

Πρὸς τὸ νότιον πέρασ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ οἰκοπέδου, περὶ τὸ ἐν μέτρον πρὸς Β. τῆς πυκνῆς ταύτης συστάδος, ἀνεσκάφησαν δύο ἄλλοι τάφοι:

(4) Τάφος ΧC, πυρᾶ Β.-Ν. κατευθύνσεως (μικρὰ ΒΑ. ἀπόκλισις) διαστάσεων 2.18×1.14 μ. καὶ βάθους 1.45, ἐξ ὧν 1 λελαξευμένον ἐντὸς τῆς κιμηλιάς.

Ἐπὶ τοῦ πυθμένου τῆς πυρᾶς, ἐντὸς τῶν ἀνθράκων, εὐρέθησαν τεμάχια τινὰ καὶ

Ληκύθιον (εἰκ. 8) ἐρυθρόμορφον ἀκέραιον, βεβλαμμένον ἐκ τοῦ πυρός· κεφαλὴ Ἐρμοῦ ἀριστερὰ βλέπουσα. Ὑψ. 0.066, διάμ.: βάσ. 0.036 κοιλ. 0.041 χεῖλ. 0.024.

(5) Ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ τμήματος τῆς πυρᾶς ΧC ἔβαιναν ὁ τάφος ΧCα (εἰκ. 9) κεραμοσκεπῆς Β.-Ν. κατευθύνσεως ἐξέχων ἀνατολικώτερον τῆς οἰκοδομικῆς γραμμῆς. Τὸ βόρειον ἄκρον τοῦ τάφου εἶχε καταστραφῆ (βλ. εἰκ. 9). Τὰ ἐν αὐτῷ ὄστᾶ ἀνήκον εἰς ἐνήλικα. Ληκύθιον ἔκειτο παρὰ τὸν ἀριστερὸν μηρὸν καὶ κοτύλη εἰς τεμάχια παρὰ τὸν δεξιὸν πόδα.

Εἰκ. 8. Ληκύθιον τάφου ΧC.

1 (εἰκ. 10 δεξιά). Ληκύθιον ἐρυθρόμορφον μὲ πεπιεσμένον σῶμα ἢ ἐπιφάνεια βεβλαμμένη κεφαλὴ γυναικὸς πρὸς τὰ δεξιά. Ὑψος 0.047, διάμ: βάσ. 0.037 κοιλ. 0.043 χεῖλ. 0.023. Περὶ τὸ 400 π.Χ. Τὸ σχῆμα, ὀλιγώτερον πεπιεσμένον, καὶ ἐπὶ ληκυθίου ἐκ Ρηνείας, Délos XXI 106 (ἔνθα σειρὴν ἢ σφίγξ, ἐξ ἧς ἴσως ἢ ἀπλοποιήσις εἰς γυναικείαν κεφαλὴν). Βλ. καὶ XXXV, XLIII 9, XLVI ἀρ. 2 καὶ μάλιστα LVIII 9.

Εἰκ. 9. Κεραμοσκεπὴς ΧCα ἀπὸ ΝΑ.

2 (εἰκ. 11). Κοτύλη συγκολληθεῖσα σχεδὸν πλήρης, κεκαλυμμένη ὅλη διὰ καλοῦ μέλανος γανώματος, ἔκτος τῆς βάσεως, ἔνθα δύο μικροὶ δμόκεντροι κύκλοι. Ὑψος 0.14, διάμ: βάσ. 0.084 χεῖλ. 0.13. Ἡ κοτύλη τοῦ ἀττικοῦ τύπου, ὡς αἱ CIV ἀρ. 8 (εἰκ. 64) καὶ ἡ πολὺ ραδινωτέρα

Εἰκ. 10. Ληκύθια τάφων ΧCα καὶ XXV.

Εἰκ. 11. Κοτύλη τάφου ΧCα

LXXXVIII ἀρ. 7 σ. 18. Βαρυτέρας πως ἀναλογίας καὶ ἐντελῶς ὀριζοντίους λαβὰς ἔχει ἢ ἐκ τῆς Ἀγορᾶς Hesperia 4, 1935, 476:1, παρεμφερῆς δὲ εἶναι καὶ ἡ ἐκ Ρηνείας Délos XXI 61 ἀρ. 181 πίν. 49 D (ΑΔ 12, 1929, 204 εἰκ. 13).

Ἐξ ὀλίγων ραδινωτέρας κοτύλαι τοῦ τύπου τούτου ἐν τοῖς τάφοις 108, 113, 32, 107, 521 καὶ 289 τῶν Λεοντίνων (Notizie degli Scavi 80, 1955, 322 κ.ε. εἰκ. 34, 36, 37, 2 καὶ 16, 43, 3, 48, 3). Πρβλ. τ. V ἀρ. 2¹.

¹ Διὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Rizza κάπως χαμηλὴν χρονολόγησιν τῶν τάφων εἰς τὸ β' τέταρτον τοῦ 4^{ου} π.Χ. αἰ. βλ. σ. 6 σημ. 3. Πρβλ. καὶ τ. V ἀρ. 1 καὶ τ. XLIII ἀρ. 3.

Περὶ τῆς πιθανότητος διελεύσεως ὁδοῦ παρὰ τὰς δύο νοτιωτέρας συστάδας βλ. κατωτ. (Μορφολογία τοῦ ἐρευνηθέντος χώρου).

ΝΟΤΙΟΔΥΤΙΚΗ ΣΥΣΤΑΣ (ΤΑΦΟΙ LXXXII, LXXXI, LXXX)

Καὶ οἱ πρὸς δυσμὰς νοτιώτεροι τάφοι ἀποτελοῦν σαφῶς διακρινομένην συστάδα καταλείποντες κενὸν 3 μ. περίπου πρὸς τὴν Ν. πλευρὰν τοῦ οἰκοπέδου, 1 μ. δὲ πρὸς τὸν πρὸς Β. ἐγγύτερον τάφον (LXXIV), ἐνῶ πρὸς Α. οὐδεὶς τάφος ἐσημειώθη μέχρι τῆς ΝΑ. συστάδος.

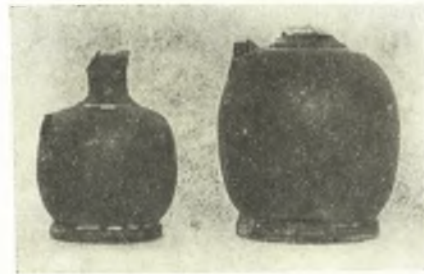
(6) Ὁ νοτιώτερος τῶν τάφων τούτων, ἐρευνηθεὶς μόνον κατὰ τὸ ἀνατολικὸν αὐτοῦ τμήμα, εἶναι ὁ τάφος LXXXII, προχειρότερον, φαίνεται, εἶδος κεραμοσκεποῦς, ἐν ᾧ ἀντὶ τῶν συνήθων πλήρων κεράμων εἶχον χρησιμοποιηθῆ τεμάχια πηλίνης λάρνακος καὶ ἀμοφορέως, τοποθετημένα τριγωνικῶς, κατὰ τὸν τρόπον τῶν κεράμων ὑπὸ τὰ τεμάχια ταῦτα εὐρέθη κρανίον κακῶς διατηρούμενον. Ἐπὶ τοῦ πυθμένος τοῦ ὀρύγματος παρατηρήθησαν ἴχνη καύσεως. Ὑπὲρ τὸν τάφον εὐρέθη:

1. Μεγάλης λευκῆς ληκύθου τεμάχιον μὲ ἐπιφάνειαν ἐφθαρμένην καὶ ἴχνη ἐρυθροῦ. Μέγιστον πλάτος 0.18.

(7) Ὀλίγον πρὸς Β. ἀνατολικώτερον βαίνων, ἦτο ὁ τάφος LXXXI, πηλίνη λάρναξ¹ ἐντὸς τοῦ ὀρύγματος Α.-Δ. κατευθύνσεως πλάτους 0.55 μ. Ἡ λάρναξ, σφζομένη

Εἰκ. 12. Τεμάχιον ἐρυθρομόρφου ἀγγείου ἐκ τοῦ τάφου LXXXI ἀρ. 1.

Εἰκ. 13. Ληκύθια μελαμβαφῆ LXXXVI ἀρ. 2 καὶ XXXVII 5.

εἰς μέγιστον μῆκος 0.75 μ., ἦτοι κατὰ τὸ ἀνατολικὸν αὐτῆς ἡμισυ περίπου, ἔχει πλάτος 0.42/0.45 μ., ὕψος 0.31/0.34 μ. καταλείπει δὲ κενὸν 0.185 μ. πρὸς τὴν Α. πλευρὰν τοῦ ὀρύγματος καὶ 0.05 μ. ἐκατέρωθεν, κατὰ τὰς στενὰς πλευράς. Ἐντὸς τοῦ γεμίματος τοῦ ὀρύγματος ἀνευρέθησαν τεμάχιά τινα, ἐν οἷς:

1 (εἰκ. 12). Τεμάχιον ἐρυθρομόρφου ἀγγείου σφζον τμήμα γυναικὸς κομιζούσης πολυτελὲς ἔνδυμα. Ἡ μορφή ἀπεμονώθη ἀπὸ παράστασιν ἐπαυλίαν· ὁμοία περίπτωσις καὶ LXXVII 10 καὶ XIII 2, ἔνθα βλ. δι' ἀνάλογα. Πρβλ. καὶ XLIV 19-20.

2 (εἰκ. 13 ἀριστερά). Ληκύθιον ἀποκεκρουμένον τὸ ἄνω μέρος τοῦ λαιμοῦ καὶ τῆς λαβῆς· μέλαν γάνωμα, κατὰ τόπους ἀνοικιοτέρας ἀποχρώσεως. Μέγ. ὕψος 0.062, διάμ.: βάσ. 0.038 κοιλ. 0.045.

¹ Εἰς τὸ ἐξῆς ὁ προσδιορισμὸς πηλίνη θὰ παραλείπεται, διὰ τοῦ ὄρου «λάρναξ» νοσημένης τῆς πηλίνης λάρνακος, ἐπειδὴ αἱ λίθιναι, ἐλάχισται οὔσαι, θὰ μνη-

μονεύονται ἐμφαντικῶς. Περὶ τοῦ τύπου τῆς πηλίνης λάρνακος πρβλ. ἀνωτ. σ. 6 σημ. 1.

Ἐντὸς τῆς λάρνακος ὁ σκελετός, μετὰ τὴν κεφαλὴν κόρης πρὸς Α., ὡς ἔδειξαν τὰ κτερίσματα:

3 (εἰκ. 14 ἀριστερά). (Πρὸς Ν.) Κεφαλὴ εἰδωλίου γυναικὸς μετὰ λαιμοῦ, σφζουσα ἐν μέρει τὸ λευκὸν ἐπίχρισμα, ἄλλως ἐφθαρμένη. Μέγ. ὕψος 0.048.

4 (Δεξιὰ παρὰ τὴν ὀσφύν). Κορμὸς καὶ (χωριστὰ εὑρεθεῖς) ποὺς πλαγγόνος, μετὰ ἴχνη λευκοῦ ἐπιχρίσματος.

Περὶ πλαγγόνων βλ. CXII 2.

(8) Πρὸς Β. τοῦ προηγουμένου ὁ τάφος LXXX παρὰ Β.-Ν. κατευθύνσεως μήκους 1.75 μ. καὶ πλάτους 0.92 μ. εὐθυνομένη ἄνω εἰς 1.02 μ. Τὸ μέγιστον ἐντὸς τῆς κιμηλιάς βάθος τῆς ἦτο 0.90 μ.

Ἐντὸς τοῦ γεμίσματος τοῦ ὀρύγματος εὑρέθησαν εἰς τὸ ἄνω μέρος:

1. Τεμάχιον κύλικος μετὰ τῆς ἐτέρας τῶν λαβῶν.
2. Χεῖλος μεγάλου ἀγγείου.
3. Πινακίου χεῖλος.
4. Δύο τεμάχια (δύο διαφόρων πιθανῶς) πινακίων.
5. Λαιμὸς ληκύθου μικρᾶς.
6. Πολλὰ τεμάχια λευκῶν ληκύθων.

Βαθύτερον, εἰς βάθος 0.50-0.80 μ. ἀπὸ τῆς κιμηλιάς (0.10-0.40 μ. ὑπὲρ τὸν πυθμένα) καὶ διεσπαρμένα πρὸς Ν. καὶ κυρίως πρὸς τὸ μέσον τοῦ ὀρύγματος:

7. (πίν. 16). Μεγάλῃς λευκῆς ληκύθου τεμάχια, ἅτινα συγκολληθέντα ἀπετέλεσαν τὸ σῶμά της ἄνευ τῶν ὠμων, ἔλλιπες μέγα μέρος. Παράστασις τρίμορφος: ἀριστερὰ νέα ὀρθὴ φέρουσα διὰ τῆς πρὸς τὰ ὀπίσω¹ τεταμένης δεξιᾶς στέφανον· πρὸ τῆς στήλης γυνὴ καθημένη, ἧς μικρὸν μόνον σφζεται (κάτω πρόσθιον προσώπου καὶ πρόσθιον στήθους)· δεξιὰ γενειοφόρος στηριζόμενος ἐπὶ ὀσφύδι διὰ τῆς πρὸς τὰ ἄνω καμπτομένης δεξιᾶς. Ὑψος 0.285, διάμ. ἄνω 0.13.

Εἰκ. 15. Ληκύθιον τάφ. LXXX.

Ἡ παράστασις πιθανώτατα ἔργον τοῦ ζωγράφου τῶν Τριγλύφων, ἐν τῶν ἀρίστων δειγμάτων τῆς ἐργασίας του. Τὸ πλησιέστερον τεχνολογικῶς γνωστὸν μοι ἔργον τοῦ αὐτοῦ καλλιτέχνου ἢ ἐπίσης μεγάλη (ὕψος 0.40) ληκύθος CVA (Deutschland 7) Karlsruhe 1, 30, 6. 7 (καὶ A. FAIRBANKS Athenian White Lekythoi II, 1914, πίν. 30, 1), ἐνθα ὁ ἀνὴρ, δεξιὰ, ἔχει τὴν στροφὴν τοῦ σώματος καὶ κίνησιν καὶ κάμψιν τῆς χειρὸς καὶ θέσιν δακτύλων ἀνευρισκομένην ἐδῶ εἰς τὴν γυναῖκα ἀριστερὰ. Βλ. καὶ LXVI 4γ.

8 (εἰκ. 15). Ληκύθιον ἔλλιπες τὸν λαιμὸν καὶ τὴν λαβὴν· εὐρεῖται ἀντικαθίσταται παρέχουν ὄψιν κάψας εἰς τὸ σῶμα. Μέγ. ὕψ. 0.051, διάμ.: βάσ. 0.039 κοιλ. 0.046.

Ἐπὶ τοῦ πυθμένου, ἐντὸς τῶν ἀνθράκων, κολλητὰ σχεδὸν πρὸς τὴν Β. πλευρᾶν:

9 (εἰκ. 16 ἀριστ.). Λευκὴ ληκύθος σφζουσα τὸ λευκὸν ἐπίχρισμα καὶ ἀμυδρὰ μόνον ἴχνη ἐρυθρω-

¹ Ὅπισω εἰς τὴν ἐπίπεδον ἐπιφάνειαν τοῦ σχεδίου· νομένη. Πρβλ. καὶ ΑΔ 13, 1930/31, 65 σημ. 1 καὶ 69. ἐν χώρῳ νοεῖται ἀσφαλῶς πρὸς τὰ ἔξω, πλαγίως ἔκτει-

Εἰκ. 14. Κεφαλαὶ εἰδωλίων.

πῶν γραμμῶν· συνεκολλήθη ἐκ τεμαχίων, ἑλλιπῆς μέρος ἄνω. Ὑψος 0.225 διάμ.: βάσ. 0.048 ὤμων 0.068.

10 (εἰκ. 17). Ληκύθιον ἐρυθρόμορφον· συνεκολλήθη ἐκ τεμαχίων καὶ συνεπληρώθη μέρος τοῦ σώματος. Ἐπὶ τῶν ὤμων παράστασις Ἐρωτος τείνοντος τὰς χεῖρας πρὸς ζῶον, πιθανῶς κριόν. Τὸ ὑπόλοιπον τοῦ σώματος καλύπτεται διὰ διακοσμῆσεως: ζώνη μὲ συνεχομένης σπείρας ἐπὶ τῆς κοι-

Εἰκ. 16. Λευκαὶ λήκυθοι πυρᾶς LXXX καὶ XII.

Εἰκ. 17. Ληκύθιον τάφου LXXX.

λίας παισιουμένη ὑπὸ στενῶν ζωνῶν· ἄνω διπλῆ σειρά ἐναλλασσομένων στιγμῶν καὶ κάτω δίγραμμον κυμάτιον. Ὑψ. 0.11, διάμ.: βάσ. 0.05 κοιλ. 0.068 χεῖλ. 0.034.

Τὸ θέμα τῆς παραστάσεως ἐνθυμίζει τὰ ἐπὶ τῶν χοῶν (πρβλ. LXVI 2 καὶ βλ. G. VAN HOORN, *Choes and Anthesteria*, Leiden 1951, 46) ἀνυψωμένον ἐδῶ εἰς μυθικὴν σφαῖραν (πρβλ. ξ.ἀ. 48-49, ἐνθα ὅμως δὲν ἀναφέρεται ἀκριβῶς ὁμοία περίπτωσις). Ὡς πρὸς τὴν διακόσμησιν πρβλ. LXXXVIII 2.

Ἀνατολικῶς τῶν τάφων LXXXII καὶ LXXXI διῆκε τοῖχος Β.-Ν. κατευθύνσεως (ΒΑ. ἀπόκλισις) ἐξ ἀπλῆς σειρᾶς μεγάλων κιμηλολίθων μὲ μέγιστον πάχος 0.60 μ. βαίνων ἐπίσης ἐπὶ τῆς κιμηλιᾶς, ὡς οἱ τῆς ΝΑ. συστάδος (σ. 8).

Μετὰ τὴν ΝΑ. συστάδα ἐπανερχόμεθα εἰς τὴν Α. πλευρᾶν, ἵνα περιγράψωμεν τὸ συγκρότημα τοῦ περιβόλου καὶ τοὺς παρακειμένους τάφους.

Ἀνατολικῶς τοῦ περιβόλου ἐσημειώθησαν δύο πυραὶ :

(9) Ἐκ τούτων ἡ βορειότερα, καὶ ἀνατολικώτερον κειμένη, ὁ τάφος XCVI, βαίνων ἐν μέρει καὶ πέραν τῆς οἰκοδομικῆς γραμμῆς, εἶναι πυρᾶ Β.-Ν. κατευθύνσεως μήκους 1.75 μ. μὲ τὸν πυθμένα κατὰ 0.70 μ. περίπου χαμηλότερον τοῦ σημείου ἐδράσεως τοῦ Α. τοίχου τοῦ περιβόλου (τοῖχος 6). Εὐρήματα δὲν ἐσημειώθησαν.

Νοτίως τῆς πυρᾶς XCVI, βαίνων καὶ δυτικώτερον πρὸς τὸν Α. τοῖχον τοῦ περιβόλου (καὶ ἀνατολικῶς πέραν τῆς οἰκοδομικῆς γραμμῆς) ἐφάνη τοῖχος ἐξ ἀπλῆς σειρᾶς

κιμηλολίθων, ἐν οἷς καὶ τεμάχια κεράμων (λαρνάκων). Ὁ τοῖχος 7, ὡς ὠνομάσθη, ἀποκαλυφθεὶς εἰς μῆκος 1.35 μ., πατεῖ ἐπὶ θεμελίον εὐρυτέρου, σχηματίζοντας πρὸς Ν. πατούραν πλάτους 0.18 μ., εὐρισκομένου δὲ εἰς ἐπίπεδον κατὰ 0.10 μ. μόνον χαμηλότερον τῆς ἄνω ἐπιφανείας τῶν πλίνθων τοῦ τοίχου 6.

(10) Ἀμέσως πρὸς Ν. τοῦ τοίχου 6 καὶ ἐν μέρει ὑπὸ τὸν Α. τοῖχον τοῦ περιβόλου (ἀρχαιότερα ἄρα) βαίνει ἢ ἑτέρα τῶν πρὸς Α. αὐτοῦ πυρῶν, ὁ τάφος LXXVII, πρὸς Β.-Ν. κατευθύνσεως μήκους 2.20 μ. πλουσία εἰς ἀγγεῖα καὶ τεμάχια.

Ἐντὸς τοῦ γεμίματος, συνισταμένου ἐκ τῶν συνήθων κιμηλοχωμάτων, ἀναμειγμένων ὁμῶς ἐδῶ μετ' ἀνοικτοκαστάνων χωμάτων, εὐρέθησαν:

1. Ἀλαβάστρου ἐξ ἀλαβάστρου τὸ ἄνω μέρος, συγκολληθὲν ἐκ πέντε τεμαχίων ἑλλιπῆς μέρη τινά. Τὸ ἀγγεῖον εἶχε στρεβλωθῆ («πετσικάρει») ἐκ τῆς ἐπενεργείας τοῦ πυρός, ὥστε συγκολληθέντα τεμάχια καταλείπουν μεταξύ των κενόν. Μέγ. ὕψ. 0.118, διάμ. χεῖλ. 0.035.

2. Κάτω μέρος λευκοῦ (πηλίνου) ἀλαβάστρου.

3. Δώδεκα τεμάχια μιᾶς ἴσως λευκῆς ληκύθου, ὧν τρία σφζοντα μέρος σχεδίου.

4. Δύο μικρὰ τεμάχια ἄλλη λευκῆς ληκύθου.

5. Λαιμὸς μεγάλης ληκύθου.

6. Κάτω μέρος μεγάλου ληκυθίου με κυμάτιον (ἀπλόγραμμον) καὶ λαιμὸς, ἴσως τοῦ αὐτοῦ ληκυθίου.

7. Ληκύθιον ἀποκεκρουμένον μέρος ἄνω μετὰ τοῦ λαιμοῦ καὶ τῆς λαβῆς· γάνωμα βεβλαμμένον ἐκ τοῦ πυρός· ἰσχυρῶς ἐσχηματοποιημένον ἀνθέμιον.

8. Λαιμὸς (ἀμφορίσκου);· κυμάτιον καὶ κλάδος.

9. Δύο τεμάχια ἐκ τοῦ χείλους κωδωνοσχήμου κρατήρος με διακόσμησιν θαλλοῦ.

(Τὰ ἀκόλουθα τεμάχια, πίν. 24 α, σφζουν μέρη ἐρυθρομόρφων παραστάσεων)

10 (πίν. 24 α ἀριστ.). Τεμάχιον κλειστοῦ ἀγγείου· κάτω μέρος γυναικὸς, δεξιὰ βαινούσης, κομιζούσης ἔνδυμα. Ζώνη κάτω με ὀγκῶδες κυμάτιον. Διαστάσεις 0.055×0.033.

Σχετικῶς πρὸς τὸ θέμα πρβλ. LXXXI 1 σ. 10 καὶ βλ. XIII 2.

11. (πίν. 24 α κάτω ἀριστ.). Τεμάχιον σφζον τὸ πρόσθιον τμήμα προσώπου δεξιὰ ἐστραμμένον. Διαστάσεις 0.031×0.048.

12 (πίν. 24 ἄνω δεξ.). Τεμάχιον ἐτέρου κλειστοῦ ἀγγείου· τὸ περὶ τὰ γόνατα τμήμα γυναικὸς καθημένης ἐπὶ δίφρου. Διαστ. 0.03×0.04.

12. Τμήμα λαιμοῦ λουτροφόρου· γυναικὸς ἐνδεδυμένης ἱμάτιον τμήμα. Διαστ. 0.03×0.04.

13 (πίν. 24 α κάτω δεξ.). Τεμάχιον ἀγγείου· τὸ ἄνω μέρος ἀνδρὸς δεξιὰ κύπτοντος. Διαστ. 0.35×0.45.

14 (πίν. 24 α κάτω μέσον καὶ δεξιὰ μέσον). Πυξίδος δύο τεμάχια· κάτω μέρος γυναικὸς θεούσης πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ ἄνω πρόσθιον τμήμα μορφῆς ἀριστερὰ ἐστραμμένης. Διαστ. 0.044×0.05 καὶ 0.046×0.03.

15 (πίν. 24 α ἄνω). Τμήμα πώματος λεκανίδος με ὑψηλὴν δισκόμορφον λαβήν. Ἐρωσ ἱπτάμενος πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ κοραεὶς πρὸς τὰ ἀριστερὰ μεταξύ αὐτῶν χήν (;). Ἐπὶ τοῦ δίσκου τῆς λαβῆς θαλλός. Ὑψ. 0.04, διάμ.: δίσκου 0.05 πώματος (καθ' ὑπολογισμόν) 0.13. Καὶ τεμάχιον μὴ συναπτόμενον τοῦ αὐτοῦ πώματος (τμήμα Ἐρωτος ἱπταμένου).

Περὶ τῆς παραστάσεως βλ. τὸ κάλυμμα τῆς λεκανίδος V.

16 (εἰκ. 18). Ὅμοια μικροτέρα λαβὴ πώματος λεκανίδος· ἐπὶ τοῦ κυρτοῦ, ἐδῶ, δίσκου σπειροειδῆς κυμάτιον (laufender Hund). Ὑψ. 0.032, διάμ. δίσκου 0.045.

17. Πινακίου τεμάχιον. Ὑψ. 0.01, μέγ. πλ. 0.025.

18-19. Σφονδύλια δύο· τὸ ἐν χαμηλόν, με κυρτὴν βάσιν καὶ ἰσχυρῶς κοιλουμένας πλευράς,

Εἰκ. 18. Λαβὴ πώματος λεκανίδος πυρῶς LXXVII ἀρ. 16.

ἐνθα διακόσμησις στιγμῶν, τὸ ἕτερον ὑψηλόν, κωνικόν, μὲ ἑλαφρῶς κοιλουμένας πλευράς, ἔχον ἐφθαρμένην τὴν ἐπιφάνειαν.

Πρὸ βλ. τὰ ἐκ τῆς Πηνυκὸς G. R. DAVIDSON καὶ D. BURR-THOMPSON, Small Objects from the Pnyx I (Hesperia Supplement VII, 1943) 95 εἰκ. 43 ἀρ. 1, 5 καὶ 6 (μάλιστα τὸ τελευταῖον).

Ἐπὶ τοῦ πυθμένος τῆς πυρᾶς ἐντὸς ἀφθόνων ὑπολειμμάτων καύσεως μὲ δλόκληρα τεμάχια ἀπληθρακωμένων ξύλων (ἀμπέλου) ἔκειντο:

20. Ἀλάβαστρον πήλινον, ἑλλιπὲς τὸν λαιμὸν καὶ μέρη τοῦ σώματος, ἰσχυρῶς βεβλαμμένον ἐκ τῆς καύσεως ἔχνη λευκοῦ ἐπιχρίσματος. Μέγ. ὕψ. 0.19, μεγ. διάμ. 0.055.

Εἰκ. 19. Ληκύθια πυρᾶς LXXVII (ἀρ. 21, 22).

21 (εἰκ. 19 ἀριστ.). Ληκύθιον μικρὸν ἀποκεκρουμένον τὸ ἄνω μέρος τοῦ λαιμοῦ· σχηματικὸν ἀνθέμιον ἄνευ περιγράμματος. Μέγ. ὕψος 0.045, διάμ.: βάσ. 0.029 κοιλ. 0.033.

Κατὰ τὸ σχῆμα ἰδίως ὅμοιον πρὸς τὸ CVA (Deutschland 4) Braunschweig 28,5 ἀρ. 376, χρονολογούμενον εἰς τὸν 4^{ον} π.Χ. αἰ. Συγγενὲς ἐπίσης τὸ CVA (Deutschland 331) Karlsruhe 1, 33,5 (B 1288).

22 (εἰκ. 19 δεξ.). Ληκύθιον ἀκέραιον· ἰσχυρῶς ἐσχηματοποιημένον ἀνθέμιον ἐντὸς τριγωνικοῦ περιγράμματος· ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ἔχνη πυρός. Ὑψ. 0.08, διάμ.: βάσ. 0.035 κοιλ. 0.042 χεῖλ. 0.029.

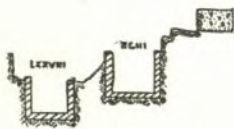
Ἄγγεῖον καὶ διακόσμησις ὡς τὸ CVA (Great Britain 132) Oxford 40,1 ἐκ Παντικαπαίου (Κέρκις), μὲ ὑπερβολικὰ χαμηλὴν χρονολόγησιν (τέλος 4^{ου}) ὑπὸ τοῦ BEAZLEY· συγγενὲς καὶ τὸ ἐκ τοῦ τάφου 7 τῆς Χάλκης, Clara Rhodos 2, 131 εἰκ. 12 (τὸ κεντρικὸν φύλλον διακόπτει τὸ περίγραμμα, ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου· τὰ ἑκατέρωθι ἐπίσης τριγωνικὰ μὲ λεπτότερης ὅμως ἀναλογίας). Ἐντὸς τοῦ τάφου τούτου καὶ πρόχους παραπλησία τῆς XLIX 2. Πρὸ βλ. καὶ τὸ ἐκ τοῦ «Περιβόλου τοῦ Χαβρίου» ληκύθιον (XCIII 1) καὶ πρὸ βλ. LVII 1 καὶ XXII.

23. Λήκυθος μικρὰ ἀποκεκρουμένη τὸν λαιμὸν μετὰ λαβῆς. Ἐπιφάνεια λίαν ἐφθαρμένη, βάσις δισκόμορφος. Μέγ. ὕψ. 0.065, διάμ.: βάσ. 0.02 ὄμων 0.03.

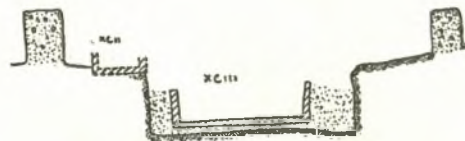
Ἐφερε πιθανῶς διακόσμησιν θαλλοῦ κισσοῦ, βλ. σ. 22 - 23.

Ο ΠΕΡΙΒΟΛΟΣ

Τοῦ περιβόλου (τομαὶ εἰκ. 20 α-γ, ἀπόψεις εἰκ. 21, 22. Βλ. καὶ εἰκ. 29) διετηροῦντο ἐν μέρει αἱ τρεῖς πλευραὶ (ἐκτὸς τῆς βορείου), πᾶσαι ἐξ ἐρυθροποῦ κροκκαλοπαγοῦς λίθου

Εἰκ. 20α. Τομὴ Β - Ν.

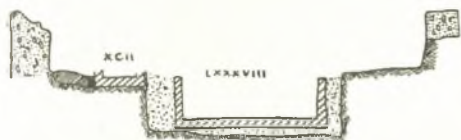
Εἰκ. 20β. Τομὴ Α - Δ.

(breccia)¹. Ἡ ἀνατολικὴ καὶ ἡ νοτιὰ πλευρὰ (τοιῖχος 6 καὶ τοῖχος 10) συναντῶνται εἰς γωνίαν περίπου ὀρθήν· καὶ τοῦ μὲν ἀνατολικοῦ τὸ μῆκος (ἐσωτερικῶς) εἶναι 4.08 μ. (ἐξ ἰσομήκεις περίπου πλίνθοι), τοῦ δὲ νοτίου 1.15 μ. (ἐσωτερικῶς, 1.95 μ. ἐξωτερικῶς, τρεῖς

¹ Πρόκειται ἄρα ἐδῶ μία τῶν ἀρχαιοτέρων χρήσεων τοῦ κατὰ τὸν 4^{ον} ἰδίως αἰ. τόσον ἀγαπητοῦ ἐν Ἀθῆναις

ὄλικοῦ. Ὅμοιος λίθος εἰς δευτέραν χρῆσιν καὶ εἰς τὸν τοῖχον 4.

πλίνθοι). Εἰς ἀπόστασιν 0.95 μ. ἀπὸ τοῦ ΒΔ. ἄκρου τοῦ νοτίου τοίχου κεῖνται δύο ἄλλοι ὁμοειδεῖς πλίνθοι οὐχὶ εἰς τὴν ἀρχικὴν των θέσιν, διότι πατοῦν ἐπὶ τοῦ ἐρυθροποῦ στρώματος

Εἰκ. 20γ. Τομὴ Α - Δ.

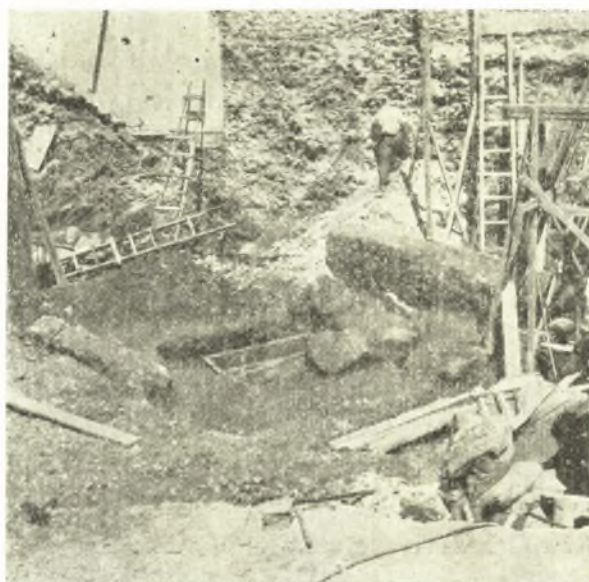
τοῦ καλύπτοντος τὸ κατώτατον μέρος τῶν λοιπῶν δόμων (πρβλ. κατωτ. σ. 16). Φαίνεται λοιπὸν ὅτι μετεκινήθηκαν ἐκεῖ κατά τινα μερικὴν καταστροφὴν τοῦ περιβόλου, πιθανῶς λόγῳ τῆς κατασκευῆς τοῦ ὑστερωτέρου τοίχου 12.

Ἡ δυτικὴ πλευρὰ (τοῖχος 8), εἰς ἀπόστασιν 4.30 μ. ἀπὸ τῆς ἀνατολικῆς, σφζο-

Εἰκ. 22. Ἀπομῖς τῶν λαρνάκων τοῦ περιβόλου ἀπὸ ὑψηλά καὶ ΝΑ.

1 Ἡ φωτογραφία τῆς εἰκ. 21 παρέχει εἰκόνα τῶν συνθηκῶν ἐργασίας κατὰ τὸ τελευταῖον στάδιον τῆς ἀνασκαφῆς, ἤτοι κατὰ τὸ πέρας τῆς κατεδαφίσεως καὶ τὴν ἐναρξιν τῶν οἰκοδομικῶν ἐργασιῶν.

Εἰκ. 21. Ὁ περίβολος ἀπὸ ΝΔ.

μένη εἰς μῆκος 3 μ., εἶναι λεπτοτέρα (πάχος 0.55 ἔναντι 0.50), οἱ δὲ ἀποτελοῦντες ταύτην πλίνθοι δὲν διεκρίνοντο ἀπ' ἀλλήλων. Τὸ βόρειον σφζόμενον πέρας τοῦ τοίχου τούτου σταματᾷ ἀκριβῶς πρὸ τοῦ ὀρύγματος 2. Τοῦτο εἶναι ἀσφαλῶς συμπτωματικόν, διότι ὁ αὐτὸς τοῖχος βαίνει ἐπὶ τοῦ ὀρύγματος 1, ὡς καὶ αἱ λάρνακες LXXXVIII καὶ XCII καὶ εἶναι σαφῶς νεώτερος τῶν ὀρυγμάτων.

Ἐντὸς τοῦ περιβόλου (εἰκ. 21, 22 καὶ 29)¹ περιλαμβάνονται τρεῖς πώρινοι λάρνακες² (LXXXVIII, XCII καὶ XCIII), ὁ κεραμοσκεπὴς τάφος LVII, βαίνων ἐν μέρει ἐπὶ τῆς λάρνακος XCIII καὶ ὁ ἐγγυτρισμὸς LXXXVII. Ἀκαθόριστος παραμένει ἢ πρὸς τὸν περίβολον σχέσις τῆς πυρᾶς LXXXVI, τεμνομένης ὑπὸ τῆς νοητῆς βορείου πλευρᾶς του, ἢ

2 Τρεῖς πώρινοι λάρνακες εἰς τὴν αὐτὴν πειόσχημον διάταξιν καὶ εἰς Φάρσαλον (ΠΑΕ 1951, 155 - 6 μὲ σχεδιογράφημα). Πρβλ. καὶ τὴν ἐν Μεγάρους συστάδα λαρνάκων τοῦ τέλους τοῦ 6ου π.Χ. αἰ. (ΑΕ 1933, 120-2, εἰκ. 1 καὶ 2).

ὑποθέσωμεν ταύτην ἐνοῦσαν τὰ νῦν σφζόμενα ἄκρα τοῦ ἀνατολικοῦ καὶ δυτικοῦ τοίχου.

Ὁ ἰσχυρῶς διάφορος προσανατολισμὸς ὑποδηλοῖ ἴσως τὴν ἔλλειψιν σχέσεως πρὸς τοὺς τάφους τοῦ περιβόλου καὶ εἶναι πιθανώτατον ὅτι, ὡς καὶ ἡ πυρὰ LXXVII ἀνατολικῶς (σ. 13), ἐπεκαλύφθη ὑπὸ τῶν τοίχων τοῦ περιβόλου, μὴ περιλαμβάνοντος, φαίνεται, πυρᾶς.

Τὰ ὀρύγματα τῶν δύο Α.-Δ. κατευθύνσεως λαρνάκων LXXXVIII καὶ XCIII ἦσαν ἐσκαμμένα ἐντὸς τῆς κιμηλιᾶς, ἐνῶ ἢ κατὰ πολὺ ὑψηλότερον εὐρισκομένη λάρναξ XCII (βλ. εἰκ. 21, 22 καὶ τομαὶ εἰκ. 20β, γ) πατεῖ ἀπλῶς ἐπ' αὐτῆς. Ἡ λάρναξ αὕτη εἶναι καὶ ἡ νεωτέρα, διότι ἡ δυτικὴ τῆς πλευρᾶ ἐξέχει ὀλίγον ἐντὸς τοῦ ὀρύγματος τοῦ τάφου XCIII· οὗτος πάλιν εἶναι μεταγενέστερος τοῦ τάφου LXXXVIII, διότι ἄλλως τὸ ὄρυγμα τοῦ τελευταίου θὰ ἔδει νὰ εἶχεν ἀποτμήσει πῶς τὴν ΒΑ. γωνίαν τῆς λάρνακος XCIII. Ὁ τάφος LVII πάλιν εἶναι σαφῶς νεώτερος τοῦ XCIII, ὡς ὑπερκείμενος τοῦ δυτικοῦ του τμήματος· ἡ σχέσις ὁμῶς αὐτοῦ πρὸς τὸν XCII (ἐπίσης νεώτερον τοῦ XCIII) παραμένει ἀκαθόριστος, ὅπως ἀκαθόριστος παραμένει καὶ ἡ σχέσις τοῦ βρεφικοῦ ἐγκυτρισμοῦ LXXXVII πρὸς τοὺς λοιποὺς τάφους τοῦ περιβόλου.

Ἐπὶ τῆς κιμηλιᾶς, μεσολαβοῦντος λεπτοῦ (πάχους 0.05 μ.) στρώματος ἀπὸ ψιλᾶ, σφιγκιά, πρασινωπὰ κιμηλοχώματα (ἴσως ἀπλῶς ἢ φυσικὴ ἐπίχωσις κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς διαμορφώσεως τοῦ περιβόλου), ἔβαινε στρῶμα ἐρυθρωπὸν, πάχους 0.30 μ. (εἰς τὸ ΝΔ. τοῦ περιβόλου). Τὸ στρῶμα τοῦτο ἐκάλυπτε πάντας τοὺς τάφους καὶ τὸ κατώτατον τμήμα τῶν πλίνθων τῶν τοίχων τοῦ περιβόλου, ἦτο δὲ ἀπολύτως καθαρὸν (μεταφερθὲν ἐπομένως ἀλλαχόθεν καὶ σκοπίμως ἐπεστρωμένον) μὴ περιέχον ὄστρακα ἢ ἄλλα ξένα σώματα.

Αἱ λάρνακες, ὡς θὰ δηλωθῆ ἐν τῇ ἐκάστοτε περιγραφῇ, δὲν ἦσαν καὶ αἱ τρεῖς ἐκ τοῦ αὐτοῦ εἶδους παρολίθου· ἡ ἐπεξεργασία των ὁμῶς ἦτο ἀκριβῶς ἢ αὐτῆ· ἐσωτερικῶς ἦσαν ἐπεξεργασμέναι διὰ λεπτοῦ κτενός (αἱ ἐκ τοῦ ἐργαλείου χαραγαὶ διακρίνονται σαφέστατα εἰς τὴν LXXXVIII)· ἐξωτερικῶς λελεασμένη ταινία πλάτους 0.04-0.05 μ. περιέθεε τὰς πλευράς, ἐνῶ ἡ ὑπόλοιπος ἐπιφάνεια ἦτο κτυπημένη διὰ κοπίδος.

Κατὰ τὸ ΒΔ. τοῦ περιβόλου, κυρίως ὑπὲρ τὴν ταφὴν LXXXVII (σ. 20), ἀλλὰ χωρὶς νὰ δύνανται νὰ ἀποδοθοῦν εἰς ταύτην ἢ ἄλλον τινὰ τάφον, εὐρέθησαν τὰ ἑξῆς τεμάχια:

Εἰκ. 23. Φιάλη ἐκ τοῦ περιβόλου.

1. Μεγάλῃς λευκῆς ληκύθου τρία τεμάχια ἄσημα.
2. Ὄμος ληκύθου.
3. Ληκυθίου τμήμα κάτω λίαν ἐφθαρμένον.
- 4 (εἰκ. 14 ἀριστ.). Κεφαλὴ γυναικείου εἰδωλίου λίαν ἐφθαρμένη· ὕψος 0.05.
- 5 (εἰκ. 23). Φιάλη ὀμφαλωτὴ μετὰ καλὸν μέλαν γάνωμα. Πρβλ. XLIV.
- 6 (πίν. 17α δεξιὰ). Λήκυθος ἀποκεκρουμένη ἄνω καὶ κάτω· θαλλὸς κισσοῦ μετὰ κιγκλιωτὸν μόνον ἄνω. Ὑψος 0.085, διάμ. 0.039. Βλ. CXIII 2 καὶ πρβλ. XLIII 3.

(11) Τάφος LXXXVIII (εἰκ. 24 καὶ εἰκ. 29 ἀριστ.). Λάρναξ παρίνη, Α.-Δ. κατευθύνσεως μετὰ ΝΑ. ἀπόκλισιν, ἀποτεθειμένη ἀσυμμέτρως ἐντὸς ὀρύγματος μήκους 2.65 μ.

καὶ πλάτους 1.10 (ἀνατ.)-1.25 (δυτ.) μ., ἔχουσα διαστάσεις 1.70 (ἔσωτ.)-1.885 (ἔξωτ.) ×

Εἰκ. 24. Λάρναξ LXXXVIII ἀπὸ Δ.

0.52-0.69 μ. καὶ βάθος 0.47 (ἀνατ.)-0.49 (δυτ.) μ. μὲ πάχος πυθμένος 0.17 μ. Ἡ λάρναξ, ἐξ ὠχρολεύκου πώρου μὲ ὑποκιτρίνην ἀπόχρωσιν, εἶχε λάβει ἐσωτερικῶς χροῖαν ροδιζουσαν. Πολλαὶ ρωγμαί, ἰδίως κατὰ τὰς γωνίας, ἦσαν ἀποτέλεσμα παραβιάσεως τοῦ ἀνατολικοῦ τῆς τμήματος ὑπὸ παλαιοῦ θεμελίου, τὸ ὁποῖον ἐπάτει ἐντὸς αὐτῆς. Τὸ κάλυμμα τῆς ἀπετέλουν δύο πώρινοι πλάκες πάχους 0.173 μ. Ἡ πρὸς δυσμᾶς, διατηρουμένη ἀβλαβής, εἶχε διαστάσεις 1.02/1.03 × 0.63/0.67 μ., ἡ δὲ πρὸς ἀνατολὰς ἦτο κατὰ μέγα μέρος κατεστραμμένη ἐκ τῆς μνημονευθείσης παραβιάσεως, τὸ μῆκος τῆς ὁμως (0.96/0.98 μ.) κατέστη δυνατόν νὰ μετρηθῇ.

Εἰς τὸ ΒΔ. τοῦ γεμίματος τοῦ ὀρύγματος εὐρέθησαν:

1 (εἰκ. 25). Ληκύθιον ἀποκεκρουμένον λαίμον καὶ λαβὴν, κεκαλυμμένον ὄλον διὰ γανώματος μετρίας ποιότητος ἐπὶ οὐχὶ τελείως ἐξωμαλισμένης ἐπιφανείας. Ὑψ. 0.045, διάμ.: βάσ. 0.03 κοιλ. 0.04.

2. Τεμάχιον ληκυθίου μὲ διακόσμησιν σπειρῶν καὶ κυματίου παρεμφερῆ πρὸς τὴν ἐπὶ τοῦ ληκυθίου LXXX 10 (σ. 12 εἰκ. 17).

Ἐντὸς τῆς λάρνακος διετηρεῖτο μόνον ὁ δεξιὸς πῆχυς καὶ τὸ ἀπὸ τῶν μηρῶν καὶ κάτω τμήμα σκελετοῦ ὠρίμου ἀνθρώπου (εἰκ. 26), γυναικὸς, ἃν κρίνωμεν ἀπὸ τὰ κτερίσματα.

3 (LXXXVIII 1). (Παρὰ τὸν δεξιὸν πῆχυν.) Χαλκοῦν κάτοπτρον. Διάμ. 0.12.

4 (LXXXVIII 4 εἰκ. 27 ἀριστ.). (Δεξιὰ παρὰ τὰ γόνατα.) Ληκύθιον ἀκέραιον μελαμβαφές· μικρὰ μέρη τῆς ἐπιφανείας βεβλαμμένα. Ὑψ. 0.075, διάμ.: βάσ. 0.38 κοιλ. 0.045 χεῖλ. 0.029.

5 (LXXXVIII 2 πίν. 21 κάτω δεξιὰ). (Παρὰ τὸν μὴ σφζόμενον δεξιὸν ἄκρον πόδα.) Πυξίς μὲ ὑπολείμματα ἐγγούσης¹ (rouge).

Πηλὸς ὠχροκάστανος, ἐπιφάνεια ἐφθαρμένη, ἀβαφής· μέρη τοῦ καλύμματος ἐλλείπουν, ἰδίως κατὰ τὴν περιφέρειαν. Ὑψ. 0.03, διάμ. 0.055.

Τὸ χρῶμα τοῦ πηλοῦ καὶ ἡ ἔλλειψις γανώματος μαρτυροῦν προέλευσιν οὐχὶ ἀττικὴν· φαίνεται ὅτι τὸ ἀγγεῖον εἰσήχθη μετὰ τοῦ περιεχομένου του. Πηλίνη πυξίς μετὰ καλλυντικοῦ (λευκοκιτρίνης ἀλοιφῆς) καὶ ἐν συγχρόνῳ τάφῳ τοῦ Κερραμικοῦ (AM 18, 1893, 167).

¹ *Anchusa tinctoria* (alkanet), βλ. ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ, Φυτῶν Ἱστορία 7. 8. 3. ΔΙΟΣΚΟΥΡΙΔΟΥ, Περί ἰατρικῆς ὕλης 4, 23. Ἡ φιλολογικὴ παράδοσις κυμαίνεται μεταξύ

τῶν τύπων *ἐγγουσα* καὶ *ἀγγουσα* (ΑΡΙΣΤΟΦ. Λυσιστρ. 48, Ἐκκλ. 929, Ἀποσπ. 320. ΞΕΝΟΦ. Οἶκον. 102).

Εἰκ. 25. Ληκύθιον γεμίματος τάφου LXXXVIII.

Περὶ πυξίδων περιεχουσῶν καλλυντικά βλ. E. LANGLOTZ, Würzburg ἀρ. 683, T. L. SHEAR, Psimithion ἐν Classical Studies Presented to Edward Capps, Princeton 1936, 314 - 317 (ἐξ ἀφορμῆς λεκανίδος μετὰ στερεοῦ ψιμυθίου ἐν τάφῳ τοῦ 5ου π.Χ. αἰ. τῆς βορείου νεκροπόλεως τῆς Κορίνθου) καὶ G. M. RICHTER - M. J. MILNE, Shapes and Names of Athenian Vases, New York 1935, 20.

Εἰκ. 26. Ἐσωτερικὸν λάρνακος LXXXVII.

καὶ εἰς ἐπίπεδον κατὰ 0.25 μ. περίπου ὑψηλότερον ταύτης (βλ. τομὴν εἰκ. 20α), ἀποτεθειμένη ἐντὸς ὀρύγματος εὐρυτέρου κατὰ 0.35 μ. Δ. καὶ 0.18 μ. Α.

Εἰκ. 27. Ληκύθια τάφων LXXXVIII καὶ CVII.

Εἰκ. 28. Κοτύλη λάρνακος LXXXIII, 3.

Ἡ λάρναξ εἶχε λαξευθῆ ἐντὸς ὄχρολεύκου παρολίθου με ὑποπρασίνην ἀπόχρωσιν, λίαν λεπτοκόκκου, ὑφῆς μαλακῆς, εὐκόλως ἀποτριβομένου, ἰδίως κατὰ τὰς ἀκωκάς, με μερικὰς μικρὰς ρωγμὰς. Διαστάσεις: μῆκος 1.88 (ἐσωτ.)/2.05 (ἐξωτ.) μ., πλάτος 0.53/0.725 μ. καὶ βάθος 0.51 (Δ) - 0.535 (Α) μ. Πάχος πυθμῆνος 0.163 μ.

Ἡ λάρναξ ἐκαλύπτετο ὑπὸ δύο πωρίων πλακῶν (βλ. εἰκ. 29), ἐντὸς δὲ αὐτῆς ἔκειτο

σκελετὸς ὄριμου ἀνθρώπου μετὰ τὴν κεφαλὴν πρὸς Α. (ἡ θέσις του φαίνεται καλῶς εἰς τὴν εἰκόνα 30).

1 (εἰκ. 31). (Παρὰ τοὺς ἄκρους πόδας.) Ληκυθιον ἀκέρατον, μετὰ ὑψηλὸν λαίμνον καὶ ἰσχυρῶς εὐ-

Εἰκ. 29. Αἱ λάρνακες τοῦ περιβόλου.

Εἰκ. 30. Ἐσωτερικὸν τῆς λάρνακος XCIII.

ρυνόμενον στόμιον· μέρος τῆς ἐπιφανείας ἀπεξεσμένον. Ἀνθέμιον ἐντὸς τριγωνικῆς μετόπης. Ὑψος 0.08 διάμ.: βάσ. 0.034 κοιλ. 0.041 χεῖλ. 0.032.

Ἀνθέμιον συγγενὲς ἐπὶ ληκυθίου μετὰ ραδιώτερον σῶμα ἐκ τοῦ περιβόλου «τοῦ Χαβρίου» ἐν τῷ Κεραμεικῷ (ΑΑ 55, 1940, 398 εἰκ. 33). Ὅμοιον πρὸς τὸ ἡμέτερον τὸ ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βιέννης CVA Wien 31, 1.2 (ἀρ. 1004) χρονολογούμενον εἰς τὸν 4ον π.Χ. αἰ. Συγγενὲς ἀνθέμιον ἐπὶ ἔτι μᾶλλον πεπεισμένου ληκυθίου τοῦ Μουσείου τῶν Σεβρῶν CVA (France 15, 550) Sèvres 21, 10 (ἐξ Αἰγίνης). Ὅμοιότητα παρουσιάζει καὶ τὸ ἐκ τοῦ τάφου 6 τῆς Χάλκης (Clara Rhodos 2, 124 εἰκ. 6 ἀριστερά) εὑρεθὲν ὁμοῦ μετὰ πλαστικοῦ ἀγγείου τοῦ ζωγράφου τῆς Ἑρετρίας (J. D. BEAZLEY, Attic Red-Figure Vase Painters, 1942¹, 727).

Ἐκ τῶν ἐκ τῆς ἀνασκαφῆς ληκυθίων μετὰ ἀνθέμιον μείζονα ὁμοιότητα παρουσιάζουν τὰ XXIII καὶ LVII (τοῦ περιβόλου, κατωτ. σ. 20).

2. (ὑπὸ τὸ ἄνω μέρος τῶν κνημῶν.) Σιδηροῦν δυσδιάγνωστον ἀντικείμενον.

(13) Τάφος XCII. Ἡ τρίτη (χρονικῶς, βλ. σ. 16) *παρόνη* λάρναξ τοῦ περιβόλου, κατὰ μέγα μέρος κατεστραμμένη ὑπὸ τῶν θεμελίων τῆς παλαιᾶς οἰκίας, λόγῳ τοῦ ἀνωτέρου ἐπιπέδου της (βλ. τομὰς εἰκ. 20 β. γ καὶ εἰκ. 21, 22 καὶ 29). Ἡ λάρναξ (B.-N. κατευθύνσεως) ἀποτελεῖτο ἐκ πορολίθου μετὰ ροδίζουσαν ἀπόχρωσιν, ἀμυώδους συστάσεως, παρέχοντις τὴν ἐντύπωσιν μείζονος στερεότητος· τοῦτο ὁμῶς ἴσως ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι, ὡς ἐκ τῆς ὑψηλοτέρας στάθμης, ὑπέκειτο ὀλιγώτερον εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῆς ὑγρασίας.

Τῆς λάρνακος ἐσφύζοντο μόνον δύο ἄνισα μέρη περιλαμβάνοντα ἑκατέραν τῶν στενῶν πλευρῶν τὸ μῆκός της² ἦτο 1.90/2.11 μ., τὸ πλάτος 0.50/0.71 μ. καὶ τὸ βάθος 0.47 μ. (μόνον ἡ Ν. πλευρὰ ἐσφύζετο ἐν μέρει εἰς ὅλον τὸ ὕψος).

¹ Ἐφεξῆς ARV².

² Τοῦτο, φυσικὰ, ἀν τὰ διατηρούμενα τμήματα δὲν

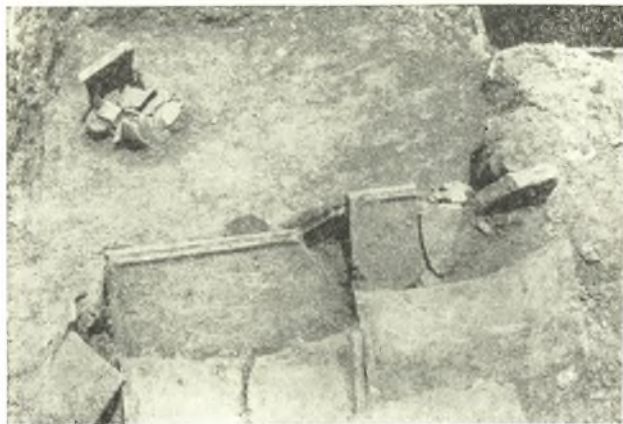
εἶχον ὑποστῆ μετακίνησιν τινα· ἔχω ὁμῶς τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἀμφότερα ἔκειντο εἰς τὴν ἀρχικὴν τῶν θέσιν.

Εἰκ. 31. Ληκυθιον τάφου XCII.

Ἐντὸς τῆς λάρνακος ΝΔ. μικρὰ ὑπολείμματα ὀστῶν λίαν σεσαθρωμένα· παρὰ τὰ ὀστᾶ, ἔτι νοτιώτερον, χαλκοῦν ἀντικείμενον δυσδιάγνωστον, συντρίμματα δὲ ἀγγείων ΒΔ.

(14) Τάφος LVII (εἰκ. 32). Κεραμοσκεπῆς Α.-Δ. κατευθύνσεως μὲ τὸ ἀνατολικόν του τμήμα ὑπὲρ τὸ δυτικὸν τοῦ

Εἰκ. 32. Κεραμοσκεπῆς LVII καὶ ἐγχυτρισμὸς LXXXVII ἀπὸ ΝΝΑ.

τάφου XCIII, ἀποτελούμενος ἐκ στρωτήρων ἐρυθρωποῦ πηλοῦ, ὧν ἐσφύζοντο ἀνὰ δύο καθ' ἑκατέραν τῶν πλευρῶν, εἰς συνολικὸν μῆκος 1.20 μ. Τρίτον ζευγὸς κεράμων, ἀνατολικῶς, εἶχε καταστραφῆ ὑφ' ἑνὸς τῶν τοίχων τῆς παλαιᾶς οἰκίας, ὥστε ὑπολογίζεται συνολικὸν μῆκος 1.80 μ. Κυρτὴ κέραμος ἔκλειε τὴν σφυζομένην δυτικὴν πλευράν. Ὁ νεκρὸς, κείμενος ἐπὶ τοῦ χώματος, εἶχε τὴν κεφαλὴν Α., ὥστε τὸ καταστραφέν τμήμα τοῦ τάφου εἶχε

συμπαράσφρει καὶ ὄλον τὸν κορμὸν τὸ ἀπὸ τῆς ὀσφύος καὶ κάτω σφυζόμενον τμήμα του εἶχε μῆκος 1.10 μ., ἄρα ὁ ταφεὶς ἦτο ἄτομον κανονικοῦ ἀναστήματος, ὑψηλὸν μάλιστα, ἀλλὰ νέος εἰσέτι, ἂν κρίνωμεν ἀπὸ τὰ κτερίσματα:

1. (Παρὰ τὴν ἀριστερὰν χεῖρα.) Ληκύθιον μὲ ἀνθέμιον ἐπιφάνεια βεβλαμμένη· ὑψηλὸς λαιμὸς χωρὶς πλαστικὴν δῆλωσιν τῆς προσφύσεως. Ὑψ. 0.075, διάμ.: βάσ. 0.032 κοιλ. 0.042 χεῖλ. 0.028.

Ὅμοιότατον τὸ CVA Wien (1) 31, 12. Πρβλ. τὸ ἐν Ὁξφόρδῃ, ἀνωτ. σ. 14 (LXXVII 22). Ὅμοιον καὶ τὸ ἐκ τοῦ τάφου XCIII (ἀνωτ. σ. 19).

2. (Παρὰ τὴν δεξιὰν κνήμην.) Σιδηρᾶ στεγγίς εἰς δύο τεμάχια, ἑλλιπτικὸν τμήμα τῆς λαβῆς.

(15) Εἰς ἐπίπεδον μόλις χαμηλότερον τοῦ τάφου LVII, κατὰ τὸ ΒΔ. τοῦ περιβόλου ἔκειτο ὁ τάφος LXXXVII (εἰκ. 33 πρβλ. εἰκ. 43) ἐγχυτρισμὸς ἐντὸς ἀμφορέως (Bauchamphora) εὐρεθέντος τεμαχισμένου, ἀλλὰ κατὰ χώραν. Τὸ εὐρὺ στόμιόν του, ἔστραμμένον ΒΔ., ἐκλείετο μὲ τεμάχιον στρωτήρος. Ἐντὸς τοῦ ἀμφορέως ἐλάχιστα ὀστᾶ βρέφους.

Οὐδὲν κτερίσμα, βλ. ὅμως τὰ εἰς τὴν ἐπίχωσιν εὐρεθέντα τεμάχια (σ. 16).

(16) Ὀλίγον πρὸς Β. τοῦ Δ. τμήματος τοῦ τάφου LVII, εἰς ἐπίπεδον κατὰ 0.25 μ. ὑπεράνω τῆς κορυφῆς τῶν κεράμων του (ἀμέσως ὑπὸ τὸ δάπεδον τῆς παλαιᾶς οἰκίας), ἐπεσημάνθησαν, διεσπαρμένα εἰς ἕκτασιν 0.77 (Β.-Ν.) × 0.30 (Α.-Δ.) μ., ἕχνη καύ-

Εἰκ. 33. Ἐγχυτρισμὸς LXXXVII (ἔσωτερικόν).

σεως μετὰ τεμαχίων ἀγγείων· ὁ χώρος οὗτος ὠνομάσθη τάφος LVI, ἂν καὶ δὲν εἶναι βέβαιον ἂν ἐπρόκειτο περὶ ἀνεξαρτήτου τάφου· λόγω τοῦ ἀβαθοῦς τῆς καύσεως¹ θὰ πρέπη αὕτη νὰ ἐκληφθῆ μᾶλλον ὡς *πυρά κτερισμάτων*. Ὅπωςδήποτε ἐντεῦθεν συνελέγησαν τὰ ἐξῆς τεμάχια:

1. Τεμάχιον λευκοῦ ἀλαβάστρου.
2. Τεμάχιον λευκῆς ληκύθου.
3. Βάσις ληκύθου ἀβαφῆς.
4. Ληκύθιον ἑλλιπὲς τὸν λαιμὸν μετὰ τῆς λαβῆς· γάνωμα μετριᾶς ποιότητος, ἐν μέρει ἠφανισμένον. Μέγ. ὕψ. 0.47, διάμ.: βάσ. 0.29 κοιλ. 0.47.
5. Χεῖλος μὲ κλάδον ἐρυθρόγραφον.
6. Μυξὸς λύχνου· μέγ. μῆκ. 0.047, πλ. 0.045, ὕψ. 0.019.

Τὸ πλησιέστερον παράδειγμα Agora IV ἀρ. 206 πίν. 36 τοῦ τύπου 22, χρονολογεῖται εἰς τὸ β' τέταρτον τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ., πολὺ ἔνωρὸς διὰ τὰ ἡμέτερα.

(17) Πρὸς Β. τῶν πωρίνων λαρνακῶν, ἀνατολικώτερον, ἄγνωστον ἂν καὶ αὐτὸς ἀνήκων εἰς τὸν περίβολον (βλ. ἀνωτ. σ. 15-16) ἔκειτο ὁ τάφος LXXXVI, *πυρά* ἐντὸς εὐρέος ὀρύγματος διαστάσεων 2.20 × 1.18 μ., κατευθύνσεως Α.-Δ. (συμφώνου σχεδὸν πρὸς τὸν προσανατολισμὸν τοῦ οικοπέδου μὲ σημαντικὴν ΒΑ. ἀπόκλισιν ἀπὸ τοὺς γειτονικοὺς τάφους). Τεταραγμένη ὑπὸ θεμελιῶν τῆς παλαιᾶς οἰκίας, οὐδὲν περιεῖχεν.

(18) Ἀμέσως πρὸς Β. τοῦ τάφου LXXXVI (πρβλ. τομὴν εἰκ. 35) στρωματογραφικῶς νεώτερός του, εὐρίσκετο ὁ τάφος LXXVI (εἰκ. 34), *κιβωτιόσχημος* μοναδικῆς ἐν τῇ ἀνασκαφῇ παραλλαγῆς, ἀποτελούμενος ἀπὸ πηλίνης πλάκας διαστάσεων 0.50 × 0.42 μ. καὶ πάχους 0.035 μ. Ἐκάστη τῶν πλευρῶν τῆς λάρνακος ἐσηματίζετο δι' ἀπλῆς σειρᾶς πλακῶν, ἄγνωστον πόσων κατὰ μῆκος, διότι ὁ τάφος δὲν ἐσφῆζετο πλήρως, καταστραφεὶς εἰς τὸ ἀνατολικὸν του μέρος ὑπὸ τῶν βαθύτερον ἐδῶ βαινόντων θεμελιῶν τῆς παλαιᾶς οἰκίας, τὰ ὁποῖα καὶ εἰς τὸ ἐναπομένον τμήμα τοῦ τάφου εἶχον ἐπιφέρει πολλὰς ζημίας. Τὸ σφῆζόμενον τμήμα εἶχε μῆκος 1.17 (Β.)-1.40 (Ν.) μ., πιθανὸν δὲ ὅλος ὁ τάφος νὰ ἀπετελεῖτο ἐκ τριῶν κατὰ μῆκος ἑκατέρας πλευρᾶς πλακῶν μὲ συνολικὸν μῆκος 1.50 (ἐσωτ.)-1.57 (ἐξωτ.) μ., διότι τὰ ἐλάχιστα καταλειφθέντα ὀστᾶ φαίνονται ἀνήκοντα εἰς οὐχὶ ἐνήλικα.

Εἰκ. 34. Τάφος LXXVI ἀπὸ Δ.

Εἰς τὰ χώματα τοῦ ὀρύγματος ἀνευρέθη:

1. Μικρὸς δίμυξος λύχνος μὲ ἐπιφάνειαν βεβλαμμένην. Ὑψ. 0.02, διάμ. 0.04, διάμ. ἀνοίγματος 0.023, μῆκ. 0.06. Ἐκ τῶν διμύξων λύχνων τῆς Ἀγορᾶς πλησιέστερος εἶναι ὁ Agora IV ἀριθ. 217 (πίν. 36), ἔτι δὲ ὁμοιότεροι ἐκ τῶν ἀπλῶν οἱ ἀριθ. 209 καὶ 210 (πίν. 36), ἅπαντες τοῦ τύπου 23Α, χρονολογουμένου 430-390 π.Χ.

(19) Ἀνατολικῶς τοῦ τάφου LXXXVI ἐσημειώθη ὁ τάφος LXIX, ἑτέρα *πυρά*, ἔνθα ἀνευρέθησαν:

1. Τέσσαρα τεμάχια (δύο τοῦλάχιστον) λευκῶν ληκύθων· δύο τούτων προέρχονται ἀπὸ τὸ κάτω μέρος τοῦ ἀγγείου, ἐν δὲ εἶναι τμήμα λαιμοῦ.

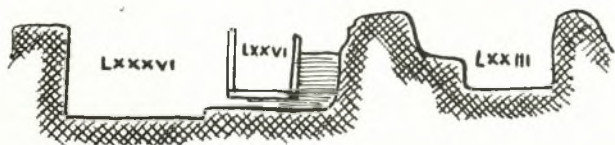
1 Τὰ εὐρήματα δὲν φαίνονται μεταγενέστερα, ὥστε νὰ δικαιολογηθῆ μεγάλη ἐπίχωσις.

2. Βάσις ληκύθου, πιθανῶς λευκῆς.
3. Κλειστοῦ ἀγγείου κάτω μέρος με κατακορύφους λωρίδας μελαίνας καὶ ἐρυθρὰς ἐναλλάξ.
4. Πυξίδος τμήμα κάτω ἐπιφάνεια ἐρυθρωπῆ· περὶ τὸ σῶμα κλάδος· κατὰ τὸ ἄνω μέρος τῆς προεχούσης παρυφῆς ἀπλοῦν κυμάτων.

(20) Ἀμέσως πρὸς Β. τῆς πυρᾶς LXIX ἐσημειώθη ὁ τάφος LXX, ὄξυπύθμενος ἀμφορεύς, κενὸς παντὸς περιεχομένου, ἐμπεπηγμένος ὄρθιος ἐντὸς τοῦ ἐδάφους ὑπεράνω τοῦ ὄρυγματος 2. Ἡ κατακόρυφος θέσις μαρτυρεῖ *τεφροδόχον* καὶ κατ' ἀκριβείαν θήκην *τεφροδόχου*, ὡς εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν τάφων Α καὶ Β τοῦ πρὸς τὴν ὁδὸν Σταδίου οἰκοπέδου.

Δὲν ἔχομεν στοιχεῖα ἐπιτρέποντα τὴν σύνδεσιν τῆς *τεφροδόχου* πρὸς τὴν παρακειμένην πυρὰν LXIX (πρβλ. τάφον LXVI).

(21) Πρὸς Β. καὶ κατὰ μέγα μέρος ἀνατολικώτερον τοῦ τάφου LXXVI εὐρίσκετο ὁ τάφος LXXIII, πυρὰ Α.-Δ. κατευθύνσεως, μήκους 2.00 μ. καὶ πλάτους ἄνω μὲν

Εἰκ. 35. Τομὴ ἀπὸ Ν. πρὸς Β.

0.80 μ. κάτω δὲ 0.50-0.55 μ. Ἡ διαφορὰ ὀφείλεται εἰς βαθμίδα πλάτους 0.25-0.30 μ., σχηματιζομένην κατὰ μῆκος τῆς Ν. μακρᾶς πλευρᾶς καὶ (στενοτέρας ἐκεῖ) κατὰ τὴν δυτικὴν στενὴν πλευρὰν (βλ. τομὴν εἰκ. 35).

Ἡ διαμόρφωσις αὕτη, ὡς μοναδικὴ μεταξὺ πάντων τῶν τάφων τῆς ἀνασκαφῆς, δὲν θὰ πρέπει ν' ἀποδοθῆ εἰς ἀρχικὴν κατασκευὴν ἀλλὰ νὰ θεωρηθῆ μᾶλλον ἀποτελεσματικὴ ἐπαλληλότητος δύο διαδοχικῶν ὄρυγματων, ἑνὸς εὐρυτέρου καὶ ἀβαθεστέρου παραβιασθέντος ὑπὸ ἐτέρου στενοτέρου καὶ βαθύτερου καὶ ἢ ἀντίστροφος σειρὰ εἶναι βεβαίως πιθανή, ἀλλὰ ἐλλείπουν εὐρήματα πρὸς ἀσφαλέστερον συσχετισμὸν, δὲν εἶναι δὲ βέβαιον ἂν τὸ στενότερον ὄρυγμα¹ ἐσυνεχίζετο ἀνατολικώτερον, ἐπειδὴ ἀκριβῶς ἐκεῖ, κατὰ τὴν ΒΑ. γωνίαν τοῦ τάφου, ὑπερέκειτο ὁ κυκλικὸς τοῖχος 4 (ρωμαϊκῆς περιόδου). Ὁ τοῖχος οὗτος κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν του πλευρὰν ἐσχημάτιζε ἄμορφον γέμισμα. Ἀπὸ τὸ ἐκ λίθων καὶ πλίνθων γέμισμα τοῦτο καὶ πλησίον τοῦ τάφου LXXIII συνελέγησαν, ἀσφαλῶς ἐκ τάφων τεταραγμένων προερχόμενα:

1. Ὀλίγα ἄσημα κλασσικὰ ὄστρακα.

2 (εἰκ. 36). Λήκυθος ἀποκεκρουμένη ἄνω καὶ κάτω. Θαλλὸς κισσοῦ μεταξὺ διπλοῦ ἄνω, τριπλοῦ κάτω, κιγκλιωτοῦ, διὰ καστανοπορφύρου ἐπὶ ὑπολεύκου ἐπιφανείας. Μέγ. ὕψος 0.122, διάμ. 0.056.

Ὁμοιοτάτη, ἀντιστοίχως διατηρουμένη, ἐκ Μέμφιδος ἐν τῷ Μουσείῳ Φιλαδελφείας βλ. C. CLAIRMONT, *Greek Pottery from the Near East*, ἐν Βerytus 11, 1955, 116 ἀρ. 153 πίν. 25. Ὁμοία καὶ ἡ ἐκ τοῦ τάφου 5 τοῦ Ἄργου, ΑΔ 15, 1933/35, 44 εἰκ. 26, δεξιὰ (δικτυωτὸν τριπλοῦν κάτω). Μὲ κυλινδρικώτερον σῶμα ἢ

Εἰκ. 36. Λήκυθος με θαλλὸν κισσοῦ.

¹ Ἀποκλείεται τοῦτο νὰ εἶναι ἐν τῶν πρωτογεωμετρικῶν ὄρυγματων, λόγφ τῆς γεινιάσεώς του πρὸς τὸ πρὸς Β. αὐτοῦ ὄρυγμα 4.

Hesperia 4, 1935, 476 εἰκ. 1 καὶ 480 εἰκ. 7, 53. Ποβλ. CIX, CX ὡς καὶ L, CII, III ἐπιχώσις (ἀριστερά) καὶ ἀνατολικῶς τοῦ τάφου CXII.

Διὰ τὰς μὲ ὁμοίαν διακόσμησιν ληκύθους ἄφθονον βιβλιογραφίαν (μέχρι τοῦ 1934) παρέχει ὁ D. M. ROBINSON, CVA (USA) Robinson Collection 1, 38, 6 βλ. ἐπίσης καὶ E. HASPELS, Attic Black-Figured Lekythoi, Paris 1936, 181. Πάντα τὰ ὑπὸ τῆς Haspels σημειούμενα χαρακτηριστικὰ ἀπαντοῦν καὶ ἐπὶ τῶν ἡμετέρων (εἴκοσι συνολικῶς) ὁμοειδῶν ληκύθων, ἐκτὸς τῶν ἐπὶ τοῦ μὴ εἰσέτι ὠπτημένου ἀγγείου εἰς δύο συστάδας (ἐκ δύο ἢ τριῶν ἑκατέρω) χαρασσομένων γραμμῶν¹ (wet-incised lines), αἵτινες κατὰ τὴν HASPELS (ἔ.ἀ. σ. 171) ἀποτελοῦν εἶδος σφραγίδος τοῦ «ζωγράφου τοῦ Beldam», εἰς ὃν αὕτη (ἔ.ἀ. σ. 181) ἀποδίδει καὶ πάσας τὰς γνωστὰς ληκύθους τῆς κατηγορίας ταύτης. Ἐν τούτοις ἤδη ὁ EICHLER (AA 56, 1941, 63-70) θεωρεῖ ὅτι πολλὰ τῶν ἐν λόγῳ ληκύθων εἶναι κορινθιακαὶ ἀπομιμήσεις ἀττικῶν, ὑπερχειουσῶν κατὰ τὸ σχέδιον καὶ τὴν διατήρησιν, διακρινόμεναι ἐκ τοῦ κορινθιακοῦ πηλοῦ, τῆς εὐρείας χρήσεως ἀνοικτερούθρου χρώματος καὶ τῆς κακῆς ποιότητος τοῦ γανώματος. Ἄλλὰ καὶ διὰ τὰς ἀττικὰς δὲν εὐσταθεῖ ἡ ἀποψις τῆς Haspels ὅτι μετὰ τὴν λήξιν τῆς δραστηριότητος τοῦ ἐργαστηρίου τοῦ ζωγράφου Beldam, περὶ τὰ μέσα τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ. ἢ ὀλίγον ὑστερώτερον, ἔπαυσαν πλέον παραγόμεναι λήκυθοι τοῦ εἴδους τούτου, διότι δυσχερῶς ἐξηγεῖται ἡ παρουσία εἰκοσάδος τοιούτων ἀγγείων ἐντὸς ἢ πλησιέστατα τάφων, οἵτινες πάντες πλὴν ἑνός (τοῦ XXI) χρονολογοῦνται πρὸς τὸ τέλος τοῦ 5^{ου} αἰ., ἀφοῦ μάλιστα αἱ λήκυθοι αὗται στεροῦνται τοῦ χαρακτηριστικοῦ τοῦ ἐργαστηρίου γνωρίσματος τῶν ἐγχαράκτων γραμμῶν. Ὡστε πρέπει νὰ δεχθῶμεν τὴν ὑπαρξίν καὶ μεταγενεστέρου ἐργαστηρίου, διαδεχθέντος ἴσως τὸ τοῦ ζωγράφου τῆς Beldam².

(22) Δυτικῶς τοῦ περιβόλου, εἰς ἀπόστασιν 0.30 μ. (νοτίως)-0.50 μ. (βορείως) ἀπὸ τοῦ τοίχου 8, τέμνων τὸ ὄρυγμα 1, εὐρίσκετο ὁ τάφος LXXXIX, πυρὰ Β.-Ν. κατευθύνσεως διαστάσεων 1.98 × 0.98 μ. Ἐντὸς τοῦ γεμίματος εὐρέθησαν ὀλίγα ἄσημα τεμάχια, ἐν οἷς:

1. Μικρὸν τμήμα λύχνου μετὰ τοῦ μυξοῦ· καλὸν μέλαν γάνωμα.

Κατὰ τὸ σχῆμα τοῦ μυξοῦ ὁμοιάζει πρὸς τὸν τύπον C τῆς Ἀγορᾶς βλ. Agora IV, πίν. 36, 228 τοῦ τύπου ὅμως τούτου (χρονολογουμένου 400-390 π.Χ.) οἱ λύχνοι εἶναι πολὺ κλειστότεροι· ἔξ ἴσου ἀνοικτοὶ οἱ ἄλλωστε μικρὸν ὁμοιάζοντες λύχνοι τοῦ τύπου 23 A (425-390 π.Χ.). Ὡστε ὁ λύχνος μας ἀντιπροσωπεύει παραλλαγὴν μὴ ἀπαντῶσαν ἐν τῇ Ἀγορᾷ, κατατακτέαν μεταξὺ τῶν δύο ἀναφερθεισῶν. Δυστυχῶς δὲν ὑπάρχουν εὐρήματα βοηθοῦντα εἰς τὴν ἀνασκαφικὴν χρονολόγησιν. Βλ. τὸν λύχνον τῆς ἐπιχώσεως τοῦ τάφου III.

2. Βάσις ὀξυπυθμένου ἀμφορέως· μέγ. ὕψος 0.09, διάμ. 0.044 (ἄνω)-0.06 (κάτω).

3. Τεμάχιον κλειστοῦ ἀγγείου μὲ μαϊάνδρον.

Ἐπὶ τοῦ πυθμένου τῆς πυρᾶς, περὶ τὸ μέσον, εὐρέθησαν δύο ἀγγεῖα ἰσχυρότατα βεβλαμμένα ἐκ τοῦ πυρὸς καὶ συντετριμμένα εἰς μικρότατα τεμάχια, ὥστε ἡ συγκόλλησις των ν' ἀποβῆ ἀδύνατος.

(23) Παρὰ τὴν δυτικὴν πλευρὰν τοῦ οἰκοπέδου, ὀλίγον πρὸς Β. τῆς ΝΔ. συστάδος, εὐρίσκετο ὁ τάφος LXXIV, στενομήκης πυρὰ Β.-Ν. κατευθύνσεως μὲ ἰσχυρότερον ἢ οἱ παρακείμενοι ΒΑ. ἀπόκλισιν. Μέγα μέρος τῆς πυρᾶς Ν. καὶ ΝΔ. εἶχε καταστραφῆ ὑπὸ θεμελίου τῆς παλαιᾶς οἰκίας.

Ἐντὸς τοῦ γεμίματος τῆς πυρᾶς, ἐρευνηθέντος εἰς ὅλον τὸ ἐντὸς τῆς κιμηλιάς βάθος του (1 μ.) μόνον κατὰ τὸ ἀκραιὸν Β. τμήμα, εὐρέθησαν:

¹ Αἱ γραμμαὶ αὗται ἀπαντοῦν μόνον ἐπὶ τῆς ληκύθου με ἀνθέμα XXVII.

² Τὴν ἐπιβίωσιν τῶν μελανομόρφων (καὶ μελανο-

γράφων) πέραν τῶν μέσων τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ. διαπιστοὶ καὶ ἡ ΣΕΜΝΗ ΠΑΠΑΣΠΥΡΙΑΔΗ, ΑΔ 11, 1927/25, 92 καὶ 15, 1933/35, 48.

1. Δύο τεμάχια λευκής ληκύθου, ὧν τὸ ἕτερον, περιλαμβάνον μέρος τῶν ὤμων καὶ τοῦ λαιμοῦ, σφίξει ἐρυθρὰς γραμμὰς.

Ἐπὶ τοῦ πυθμένου:

2. Τεμάχιον πρωτογεωμετρικοῦ κρατῆρος. Βλ. σ. 4 ἀρ. 1.

3 (εἰκ. 37). Ληκύθιον ἐρυθρόμορφον, συγκολληθὲν ἐκ τεμαχίων, ἑλλιπὲς μέγα μέρος τῆς κοιλίας. Σφίζεται τὸ ἄνω μέρος γυναικὸς δεξιὰ βαινούσης, μὲ τὰς χεῖρας προτεταμένας. Ὑψος 0.109 διάμ.: βάσ. 0.052 κοιλ. 0.066 χεῖλ. 0.033.

Εἰκ. 37. Ληκύθιον πυρᾶς LXXIV.

Ἐρμηνευτέα ὡς γυνὴ μετέχουσα κλωστικῶν ἐργασιῶν, ἀποσπασθεῖσα ἐκ μείζονος παραστάσεως, ἔνθα μορφαὶ ὀρθαὶ ἐναλλάσσονται πρὸς καθημένας. Καθημένη μορφή ἐξ ὁμοειδοῦς παραστάσεως ἐπὶ τοῦ ληκυθίου LXXXV, ἔνθα βλέπε.

Ἡ ἄκαμτος ὀρθὴ στάσις καί, ἦττον ἐνδεικτικῶς, ἡ θέσις τῶν χειρῶν, καθιστοῦν ὀλιγώτερον πιθανὴν τὴν ἐρμηνείαν «ἀποκρυσταλλώσεως» διωκούσης (Ἴου Ἰώως, ὡς ἐπὶ τοῦ ληκυθίου XIV)—ἂν βεβαίως πρέπει ὀπωσδήποτε νὰ ἀναζητήσωμεν συγκεκριμένα πρότυπα εἰς τοιοῦτου εἴδους μηχανικὰς ἐπαναλήψεις.

4. Ληκύθιον ἀποκεκρουμένον τὸ ἄνω τοῦ λαιμοῦ μετὰ τῆς λαβῆς· κατὰ τὸ ἄνω μέρος τοῦ σώματος, ἐντὸς ἐδαφοχόρου ζώνης, ζεῦγος ἀνισοπαχῶν γραμμῶν (ὧν ἡ ἄνω ἐνοῦται μετὰ τοῦ περιβάλλοντος γανώματος ὑπὸ τὴν λαβὴν, ἡ δὲ κάτω καθίσταται λεπτοτέρα ἔμπρός) καί, μεταξὺ αὐτῶν, κατὰ τὴν ὄψιν, ἔννεα σιγμοειδῆ κοσμήματα (βιαστική ἀπλούστευσις ζητοειδῶν). Μέγιστον ὕψος 0.072, διάμ.: βάσ. 0.042 κοιλ. 0.052.

Δι' ὅμοια παραδείγματα βλ. τὸ ληκύθιον II.

5. Σιδηροῦς ἥλος (;). Μῆκος 0.08, πάχος 0.01.

(24) Κολλητὰ σχεδὸν πρὸς τὸ βόρειον τμήμα τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῆς πυρᾶς LXXIV ἔκειτο ὁ τάφος LXXV (εἰκ. 38), ἐργυρισμὸς ἐντὸς ἀμφορέως καλυπτομένου ἀπὸ ἀνώμαλον στρώσιν μεγάλων σχετικῶς κιμηλολίθων ὀριζομένην πρὸς Α. ἀπὸ κανονικώτεραν σειρὰν λίθων σχηματίζουσαν τοιχάριον πάχους 0.30, εἰς ἣν, ἐκτὸς τῶν κιμηλολίθων, εἶχε χρησιμοποιηθῆ καὶ ἀνοιχτόχρωμος πωρόλιθος. (Εἰς τὴν φωτογραφίαν τῆς εἰκ. 38 διακρίνεται ἡ σειρὰ τῶν λίθων μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῆς στρώσεως.)

Εἰκ. 39. Ληκύθιον ὑπὲρ τὸν τάφον LXXV.

Ἀμέσως πρὸς Ν. τῆς στρώσεως τῶν λίθων καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὴν ἄνω ἐπιφανείαν των ἐπιπέδου εὐρέθη:

Εἰκ. 38. Τάφος LXXV καὶ περίβολος τάφου LXXXVIII.

1 (LXXV εἰκ. 39). Ληκύθιον ἐρυθρόμορφον ἀποκεκρουμένον τὸ ἄνω τοῦ λαιμοῦ μέρος. Λαγὸς καθήμενος, ἀριστερὰ ἐστραμμένος. Μέγ. ὕψος 0.058, διάμ.: βάσ. 0.038 κοιλ. 0.042.

Τέλος 5ου ἢ ἀρχὴ 4ου αἰ. Συγγενὲς τὸ CVA Oxford II 69, 3 (ἀρ. 4466) χρονολογούμενον ὡς τὸ ἡμέτερον. Βλ. XXXVIII 3 καὶ XXXV.

Πέριξ εὐρέθησαν:

2. Πολλὰ μικρὰ ἄσημα τεμάχια λευκῶν ληκυθίων καὶ

3. Σιδηροῦν τεμάχιον. Μῆκος 0.065 καὶ πλάτος 0.02.

Ὁ ἀμφορεὺς ἔφερεν ἰσχυρὰ ἴχνη καύσεως εἰς τὸν λαιμόν· ἡ ἔκθεσις δὲ αὐτῆ εἰς τὸ πῦρ προουκάλεσε, φαίνεται, καὶ τὴν θραυσίαν του, διότι τὰ ἴχνη τοῦ πυρὸς εἰσέδουον καὶ ἐσωτερικῶς. Ἐντὸς αὐτοῦ εὐρέθησαν ἐλάχιστα ὄστᾶ φέροντα καὶ ταῦτα ἴχνη καύσεως καὶ μικρὸν τεμάχιον ἀπὸ βάσιν σκυφιδίου.

(24α) Ἔχομεν δηλαδὴ σαφῶς ἐνταῦθα περιπτώσιν ταφῆς (ἐγγυτρισμοῦ) συνδεδεμένην πρὸς (μερικὴν) καῦσιν¹. Φαίνεται ὅτι ἡ θέσις της δὲν πρέπει ν' ἀναζητηθῆ εἰς τὴν παρακειμένην πυρὰν LXXIV ἀλλ' εἰς ἔκτασιν 0.40×0.25 μ. περίπου, ἀμέσως πρὸς Β. τῶν δύο τελευταίων τάφων (ἴσως μάλιστα ἀποκοπεῖσαν πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ ὀρύγματος τῆς πυρᾶς LXXIV) καὶ ἐξικνουμένην πρὸς Β. μέχρι τοῦ ἐτέρου σκέλους τοιχαρίου, περὶ οὗ κατωτέρω, μὲ καμμένα χρώματα, λίθους καὶ τεμάχια ἀγγείων (εἰκ. 40), ὧν τὰ χαρακτηριστικώτερα:

1 - 2. Δύο πρωτογεωμετρικὰ τεμάχια βλ. σ. 4 ἀρ. 2 καὶ 3.

3. Λουτροφόρου τὸ εὐρὸν ὀριζόντιον χεῖλος· διακόσμησις ὀφιοσχῆμου γραμμῆς δι' ἐπιπέτου λευκοῦ.

Συνήθης διακόσμησις στομίου λουτροφόρου. Ἐκ τῆς ἀνασκαφῆς δύο μόνον σαφῆ δείγματα ἀγγείου τοῦ εἴδους τούτου (τὸ ἕτερον, τ. CI).

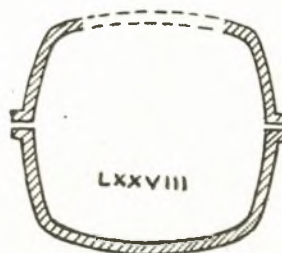
4. Ληκύθου ἄνω μέρος.

5. Σκύφου τεμάχιον ἄνω, περιλαμβάνον τὴν ὀριζοντίως ἐξέχουσαν λαβὴν· μέλαν γάνωμα.

(25) Τὸ στρώμα τοῦτο μὲ τὰ καμμένα ἔφθανε πρὸς Β. μέχρι τοιχαρίου ἀπὸ μικροῦς κιμηλολίθους τοῦτο ἀπετέλει τὸ Α.-Δ. σκέλος ἐτέρου τοιχαρίου ἐξ ὁμοίων, μεγαλύτερων ὅμως, λίθων, πρὸς Β. βαίνοντος. Ἀμφότερα τὰ τοιχάρια ἐν μέρει μόνον

Εἰκ. 40. Στρώσις ἀγγείων παρὰ τὸν τάφον LXXV.

Εἰκ. 41. Τομὴ λάρακος LXXVIII.

σφζόμενα (εἰς μῆκος ἀντιστοίχως 0.85 καὶ 1.60 μ.) ἀπετέλουσαν εἶδος περιβόλου², ἐν ᾧ περιλαμβάνετο ὁ τάφος LXXVIII (εἰκ. 41, 164, βλ. καὶ εἰκ. 40), λάραξ Β.-Ν. κατευθύνσεως ἀποκοπεῖσα τὸ πλεῖστον πρὸς Β., ἐκτὸς μόνον στενῆς λωρίδος κατὰ τὸ Β. ἄκρον, ὑπὸ τῶν θεμελίων τῆς παλαιᾶς οἰκίας· ἐν τούτοις, ὡς καὶ εἰς ἄλλας περιπτώσεις, τὰ ἐναπομείναντα μέρη δὲν εἶχον διαταραχθῆ.

¹ Πρβλ. τ. XXXVIII, LXXIV καὶ LXXXV. Τὴν ἡμίκαυσιν δὲν δέχεται ὁ ΣΠ. ΜΑΡΙΝΑΤΟΣ ΑΜ 56, 1931, 118. Πρβλ. καὶ ΠΑΕ 1954, 305.

² Ὅμοιοι περίβολοι μεμονωμένων τάφων LVIII (πλήρως σφζόμενος) καὶ LXV πιθανώτατα καὶ L, καθὼς καὶ ὁ πλίνθινος περίβολος τῆς πυρᾶς XLIV.

Ἡ λάρναξ αὕτη διαφέρει τῶν λοιπῶν καὶ κατὰ τὸν πηλόν, ὠχροκίτρινον (αἰγινητικὸν ἢ κορινθιακόν, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν ἀττικὸν ἐρυθρωπὸν πηλόν τῶν λοιπῶν), καὶ τὴν κατατομὴν, οὕσα κυρτὴ ἄνω καὶ μὲ τὰς πλευρὰς κλινούσας πρὸς τὰ ἔξω (βλ. τομὴν εἰκ. 41). Ἄνῃκε προφανῶς εἰς ἐνήλικα, διότι τὸ ὄλον μῆκος τῆς ὑπολογίζεται εἰς 1.80 μ. περίπου. Τὸ πρὸς Ν. σφζόμενον μείζον τμήμα εἶχε μέγιστον μῆκος (ἄνω) 0.75 μ. τὸ ἄνω δὲ μέρος τοῦ ἀντιστοιχοῦ τμήματος τοῦ καλύμματος ἦτο τεθραυσμένον καὶ τὰ τεμάχια εἶχον βυθισθῆ ἐντὸς τῆς λάρνακος, πληρωθείσης ὑπὸ τῶν κιμηλοχωμάτων τοῦ γεμίματος.

Ἐντὸς τῶν χωμάτων τούτων εὐρέθη:

1 (εἰκ. 42 δεξιὰ). Ληκύθιον ἑλλιπὲς πλέον τοῦ ἡμίσεος τοῦ σώματος καὶ τὸ ἄνω μέρος τῆς λαβῆς ἄνω ζώνη ἐδαφόχρους μὲ ζεῦγος γραμμῶν ἐντὸς αὐτῆς. Ὑψ. 0.099, διάμ.: κοιλ. 0.067 χεῖλ. 0.034.

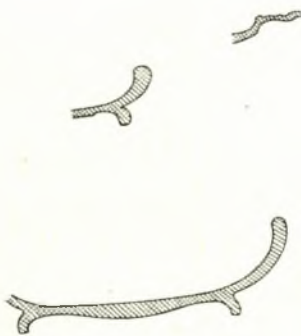
Εἰκ. 42. Ληκύθια τάφων XXV καὶ LXXVIII, 1.

Εἰκ. 43. Τάφος CXI ἀπὸ Δ. καὶ ἄνω.

Ἐντὸς τῆς λάρνακος εὐρέθησαν, λίαν σεσαθρωμένα, τὰ ὀστά τῶν ποδῶν τοῦ νεκροῦ· ἡ κεφαλὴ λοιπὸν ἦτο πρὸς Β., ὡς συνήθως.

(26) Ὀλίγον ἀνατολικώτερον τοῦ τάφου LXXXVIII, μὲ μικρὰν ΒΑ. ἀπόκλισην, ἔβραινεν ὁ τάφος CXI (εἰκ. 43 προβλ. καὶ εἰκ. 51), λάρναξ Β.-Ν. κατευθύνσεως. Τὸ ὄρυγμα τοῦ τάφου εἶχε διαστάσεις 1.91×0.775 (Ν.)/0.80 (Β.) μ. Ἐκ τῶν κιμηλοχωμάτων τοῦ γεμίματος συνελέγησαν τὰ ἑξῆς τεμάχια:

Εἰκ. 44. Τομαὶ πινακίου καὶ φιαλιδίων τάφου CXI.

1. Τρία τεμάχια πινακίου ταινιωτοῦ. Βλ. XLIV ἀρ. 24.
- 2 (εἰκ. 44 ἄνω δεξιὰ). Τεμάχιον πινακίου μὲ καλὸν μέλαν γάνωμα.
- 3 (πίν. 23β κάτω ἀριστερὰ καὶ εἰκ. 44 κάτω). Φιαλίδιον μὲ δακτυλιόσημον βάσιν, ἑλλιπὲς μέγα μέρος. Ὑψ. 0.025, διάμ. βάσ. 0.061.
- 4 (εἰκ. 44 ἄνω ἀριστ.). Ἐτέρου φιαλιδίου τμήμα.
5. Στόμιον ληκύθου.
6. Χεῖλος κοτύλης λεπτότατον.
7. Τεμάχιον λευκῆς ληκύθου.

Ἡ λάρναξ, διαστάσεων 1.75×0.56 μ., ἦτο τοποθετημένη πλησιέστερον πρὸς τὴν Δ. καὶ Β. πλευρὰν (διάκενα ἀντιστοιχῶς 0.08/0.095 μ. καὶ 0.065/0.069 ἔναντι 0.14/0.15 καὶ 0.10/0.105 μ.). Τὸ ἄνω μέρος τῆς λάρνακος (εἰκ. 43) εἶχε καταπέσει, τεμαχισμένον, εἰς τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῆς, ἔνθα

ἐσφίξειτο εἰς μετρίαν κατάστασιν ὁ σκελετὸς ὠρίμου ἀνθρώπου μὲ τὴν κεφαλὴν πρὸς Β.
 Παρὰ τὴν ἀριστερὰν πλευρὰν τοῦ νεκροῦ ἦσαν ἀποτεθειμένα δύο ληκύθια :

1. Ληκύθιον μελαμβαφές, ἑλλιπές τὸν λαιμόν.

2 (CXI 2 εἰκ. 45). Ληκύθιον ἐρυθρόμορφον σχεδὸν πλήρες συμπεληρωμένον μικρὸν μέρος τοῦ λαιμοῦ μετὰ μέρους τῆς λαβῆς (συγκολληθείσης). Ἔρωσ πρὸς τὰ δεξιὰ ἱπτάμενος φέρον στέφανον ὑπεράνω βωμοῦ. Ὑψ. 0.123, διάμ.: βάσ. 0.063 κοιλ. 0.08 χεῖλ. 0.0375.

Πρβλ. CII 6. Ἡ πλησιεστέρα παράστασις μὲ τὸ αὐτὸ θέμα, ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἴσως χειρὸς ἀλλὰ μὲ περισσοτέραν προσοχὴν ἐκτελεσθεῖσα, CVA (USA 8, 358) Fogg Museum 20, 4¹, τῆς αὐτῆς δὲ ποιητικῆς στάθμης πρὸς τὸ ἡμέτερον τὸ ἐξ Ἐμπορίου τῆς Ἰβηρικῆς (Amurrias) ANTONIO GARCIA Y BELLIDO, Hispania Graeca II (Barcelona 1948) 155:57 πίν. 80. Τὸ σχέδιον τοῦ ἐν Ἀμερικῇ ληκυθίου πλησιάζει (χωρὶς νὰ ταυτίζεται) ἔτι μᾶλλον τοῦ ἡμετέρου πρὸς τὸν τρόπον τοῦ ζωγράφου τοῦ παχέος παιδός². Πρβλ. ἐπίσης καὶ τὸν Ἔρωτα τὸν μετέχοντα ἑπαυλίων³ ἐπὶ τῆς ὑδρίας CVA (Deutschland 507) Schloss Fasanelle 29, 2 (37) (440/430 κατὰ τὸν Brommer) μὲ κάπως περισσότερον ἐπιμελημένον, ζωντανώτερον σχέδιον. Τὸ ἄμεσον ἀρχέτυπον τῆς ἀποσπασματικῆς σειρᾶς, εἰς ἣν ἀνήκει τὸ ἡμέτερον, εὑρεθαι ἐπὶ πελίκης ἐν Ὁξφόρδῃ CVA (Great Britain 112) Oxford 1, 20, 5 (285) χρονολογουμένης 430 - 420 ὑπὸ τοῦ BEAZLEY, ὅστις συγκρίνει τὴν παράστασιν τεχνολογικῶς πρὸς τὴν ἐν Cabinet de Medailles A. DE RIDDER, Catalogue des Vases peints de la Bibliothèque Nationale, Paris 1902, 293 εἰκ. 63 ἀρ. 399, χωρὶς ὅμως νὰ ἀποδίδῃ ταύτας εἰς ὠρισμένον ζωγράφον ἢ δμάδα. Ὁπωσδήποτε τὸ ἡμέτερον ἀπηχεῖ, δυνάμενον νὰ θεωρηθῇ ἔμμεσον ἀντίγραφον, μικρὰν ὑδρίαν ἐν Βιέννῃ (Festschrift O. Benndorf, Wien 1898, 249) ἔργον τοῦ ζωγράφου τῶν λουομένων, ἐνθα Ἔρωσ ἱπτάμενος κομίζει ἐνδύμα λουομένης (πρβλ. ἰδίως τὴν ἀπόδοσιν καὶ προοπτικὴν θέσιν τῶν περυγῶν), ἀμεσώτερον δὲ τὸν (μόλις παραλλάσσοντα) Ἔρωτα, ὅστις κομίζει κίστην ἱπτάμενος ὑπεράνω βωμοῦ (ὅπως ἐνταῦθα, ὀλιγώτερον σχηματικοῦ ὅμως) εἰς δύο, ἐπίσης ἐν Βιέννῃ, πελίκας τοῦ αὐτοῦ ζωγράφου (CVA Wien 2, 81, 1.3). Βλ. καὶ τὴν πελίκην CVA Pologne 3, 113, 8 (Wilanow, Chateau du Comte Branicki 1).

Εἰκ. 45. Ληκύθιον
τάφου CXI.

(27) Ἀνατολικῶς τοῦ τάφου CXI παρετηρήθη ἔκτασις ἐστρωμένη μὲ πηλόν, προερχόμενον ἴσως ἀπὸ πλίνθινον τοιχάριον (ὡς τὰ τοῦ τάφου XLIV), ὁ καθαρι-

1 Τὸ σχῆμα τοῦ ἀγγείου φαίνεται ἐκεῖ ἐλαφρῶς ἐπιμηκέστερον, τοῦτο ὅμως ὀφείλεται εἰς τὴν ἐκ τῶν κάτω λήψιν τῆς φωτογραφίας.

2 Fat Boy Painter, πρβλ. CVA (Deutschland 7) Karlsruhe 1, 24, 7 καὶ τὸ ληκύθιον LXVI 2.

3 Καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ ληκυθίου παράστασις δύναται νὰ θεωρηθῇ ἀποσπασθεῖσα ἐκ σκηνῶν ἑπαυλίων (περὶ ὧν ληκύθιον XIV) ἢ γενικῶς γυναικωνίτου· πρβλ. Ἔρωτα ἱπτάμενον ὑπεράνω βωμοῦ ἐπὶ ὑδρίας ἐκ Νόλας μὲ σκηνὴν γυναικωνίτου (CVA Deutschland 4, Braunschweig 24.3 τοῦ τρόπου τοῦ ζωγράφου τοῦ Ἐκτορος, ARV² 686) ἢ τὸν μὲ στέφανον ἱπτάμενον Ἔρωτα ἐπὶ πυξίδος μὲ παράστασιν ἑπαυλίων (A. FURTWÄNGLER, Die Sammlung Sabouroff, πίν. 61, 2 κάτω, ARV² 552). Αἱ ἐπαναλήψεις τοῦ θέματος συχναί, πρβλ. τὴν ἀπεσκληρωμένην ἐπιβίωσίν του ἐπὶ ὑδρίας ἐξ Ὀλύν-

θου τῶν ἀρχῶν τοῦ 4^{ου} π.Χ. αἰ., Olynthus V ἀρ. 140 πίν. 84 (τοῦ τάφου 186 καὶ ὄχι 192, ὡς αὐτ. σ. 119). Ἀλλὰ καὶ Ἔρωσ αὐτόνομος ἱπτάμενος ἐμφανίζεται ἤδη ἀπὸ τῆς ἀρχαϊκῆς ἐποχῆς, βλ. G. GREIFENHAGEN, Griechische Eroten, Berlin 1957, 56, 79, 87 καὶ εἰκ. 42, ἐνθα διακρίνεται σαφῶς ὁ στέφανος, ὃν φέρει ὁ Ἔρωσ (τρέχων ὅμως ἐκεῖ). Βλ. ἀκόμη (Λούβρου) Encyclopédie Photographique de l'Art III 310 (ζωγράφος Λονδίνου D 12. ARV² 631: 41), J. D. BEAZLEY, Der Berliner Maler, πίν. 10, ΑΔ 11, 1927/28, πίν. 4-5 (λήκυθος τοῦ Δούριδος ἐκ τῶν Βασιλικῶν Σταύλων), TILLYARD, The Hope Vases ἀρ. 185 πίν. 28, CVA Belgique 2 19, 1, Délos XXI 33 ἀρ. 22 πίν. 10 K. SCHEFFOLD, Klassische Kunst in Basel, 24 (J. D. BEAZLEY, Attic Black-Figure Vase Painters, Oxford 1956, 455).

σμός ὅμως δὲν ἔδειξε σαφῶς ἴχνη ἢ γραμμὴν τοίχου. Νοτίως τῆς στρώσεως τοῦ πηλοῦ διπλῆ σειρὰ κιμηλολίθων ἐλάμβανε σχεδὸν τὴν μορφήν τοιχαρίου Α.-Δ. κατευθύνσεως πᾶχους 0.52 μ. Νοτίως πάλιν τοῦ τοίχου τούτου παρατηρήθη ἕτερον, μᾶλλον περιορισμένον, στρώμα πηλοῦ μὲ τεμάχια λαρνάκων ἐντὸς αὐτοῦ, ἔτι δὲ νοτιώτερον καὶ ὀλίγον πρὸς ἀνατολὰς ὄρυγμα ἐντὸς τῆς κιμηλιᾶς, ἀποκληθὲν συμβατικῶς τάφος LXXIX, καίτοι οὐδὲν ἴχνος ταφῆς ὑπῆρχεν ἐν αὐτῷ. Τὸ λάξευμα τοῦτο, πλάτους 0.50 (κάτω)-0.60 (ἄνω) μ., ἐκαθαρίσθη εἰς μῆκος 0.60 μ. διακοπτόμενον πρὸς Α. ὑπὸ θεμελίου τῆς παλαιᾶς οἰκίας· ὁπωσδήποτε ὅμως δὲν ἐσυνεχίζετο πέραν τούτου, ὥστε τὸ μῆκός του δὲν ὑπερέβαινε τὰ 1.50 μ. Καὶ τὸ μικρὸν μῆκος καὶ τὸ αἰσθητῶς μείζον πλάτος, ἔτι δὲ καὶ ἡ παραλλάσσουσα κατεύθυνσις καὶ ἡ ἀπὸ τῶν ἄλλων ὀρυγμάτων ἀπόστασις ἀποκλείουν τὴν ταύτισίν του πρὸς ἓν τῶν πρωτογεωμετρικῶν ὀρυγμάτων (σ. 4).

Εἰκ. 46. Τάφος CXII ἀπὸ Ν.

Εἰκ. 47. Ἐσωτερικὸν τάφου CXII.

(28) ΒΑ. τοῦ τάφου CXI ἔκειτο ὁ τάφος CXII (εἰκ. 46, 47 καὶ 51), παιδικὴ λάρναξ Β.-Ν. κατευθύνσεως ἐντὸς ὀρύγματος πλάτους 0.675 μ., τοῦ ὁποίου ἡ βορρεία πλευρά, εὐρεθεῖσα ἐντὸς τοῦ ὀρύγματος 4, ἀβαθῆ μόνον κατέλιπεν ἴχνη ἐν τῷ βράχῳ. Ἡ λάρναξ εἶχε διαστάσεις 1.32×0.415 μ. Τὸ κάλυμμα εἶχε τεμαχισθῆ (εἰκ. 46), ὁ σκελετὸς δ' ἐντὸς αὐτῆς, μὲ τὴν κεφαλὴν πρὸς Β., εὐρέθη εἰς οἰκτρὰν κατάστασιν μὲ τὰ ἐξῆς κτερίσματα (εἰκ. 47):

1 (εἰκ. 48). (Παρὰ τὴν κεφαλὴν, κατὰ τὴν ΒΑ. γωνίαν.) Ληκύθιον συγκολληθὲν πλήρες· ὑπὸ τὴν λαβὴν ἔδαφόχρους ζώνη μὲ ζευγὸς περιθεουσῶν γραμμῶν καί, μεταξὺ αὐτῶν, κατὰ τὴν ὄψιν, παχέα καὶ ἀσύμμετρα ζητοειδῆ κοσμήματα. Ὑψος 0.103, διάμ.: βᾶσ. 0.054 κοιλ. 0.064 χεῖλ. 0.035.

Ὅμοιον μὲ τὸ σχῆμα καὶ τὴν διακόσμησιν τὸ ἐκ τῆς Ἀγορᾶς Hesperia 19, 1948, 326 ἀρ. 42 πίν. 91. Βλ. καὶ CVA (USA 2, 80) Providence, Rhode Island School of Design 264, τῶν αὐτῶν σχεδὸν διαστάσεων, χρονολογούμενον ὀρθῶς εἰς τὸ τέλος τοῦ 5ου π.Χ. αἰ.

2 (πίν. 3α μέσον καὶ εἰκ. 49). (Παρὰ τὴν Δ. πλευρὰν, μᾶλλον πρὸς Β.) Πλαγγὼν σφύζουσα ἐν μέρει τὸ λευκὸν ἐπίχρυσμα¹. Ὑψος 0.15 (κορμοῦ μετὰ μηροῦ 0.105, κνήμης 0.051).

Συγγενὴς ἀλλ' ὑστερωτέρα ἢ ἐν Ρηγυχ I, 136 ἀρ. 5· βλ. καὶ τὰ ὁμοειδῆ LVIII ἀρ. 9, LXIII, LXXXIV.

Πρόσφατον συγκεντρωτικὸν ἄρθρον περὶ πλαγγόνων τοῦ J. DÖRIG, Von griechische Puppen ἐν Antike Kunst 1, 1958, 41-50. Ὁ DÖRIG (σ. 46) θεωρεῖ ὅτι τὰ μὲ κινήτῶν χεῖρας καὶ πόδας εἰδώλια εἶχον χαρακτῆρα πλαγγόνος (κούκλας) ἀντιθέτως πρὸς τὴν KATE ELDERKIN, Jointed Dolls in Antiquity, AJA 34, 1930, 458-479 μὴ δεχομένην τὴν ἐρμηνείαν ταύτην (σ. 465). Τὴν

Εἰκ. 48. Ληκύθιον CXII, 1.

Εἰκ. 49. Κορμὸς πλαγγόνος τάφου CXII, 5.

Εἰκ. 50. Ληκύθιον τάφου CXXII, 5.

Elderkin ἀκολουθεῖ καὶ ἡ S. MOLLARD-BESQUES, Catalogue raisonné des Terres Cuites du Louvre I, Paris 1954, 84 (ἐν ἀρ. C 12).

3 (Ἀντιστοιχῶς πρὸς τὴν Α. πλευρὰν.) Εἰδώλιον τεμαχισμένον, ὅπερ ἀτελῶς ὀπτημένον, ὡς φαίνεται, διελύθη εἰς οἰκτρὰν κατάστασιν.

4 (εἰκ. 27 δεξιὰ). (Ἀνατολικῶς ἐπίσης, νοτιώτερον.) Ληκύθιον μελαμβαφὲς ἀκέραιον· τὰ τοιχώματα ὑπὸ τὴν λαβὴν ἀνωμάλως πεπεισμένα. Ὑψος 0.08, διάμ.: βᾶσ. 0.04 κοιλ. 0.051 χεῖλ. 0.026.

5 (CXII 5 εἰκ. 50). (Κατὰ τὸ νότιον ἄκρον τῆς αὐτῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς.) Ληκύθιον ἐρρυθρόμορφον ἀκέραιον. Γυνὴ καθημένη, μὲ κάλαθον πρὸ αὐτῆς κοσμούμενον μὲ δύο σειρὰς χονδρῶν στιγμῶν χωριζομένων ἀπ' ἀλλήλων ὑπὸ παχεῖας ὀριζοντίου γραμμῆς. Ὑψος 0.09, διάμ.: βᾶσ. 0.043 κοιλ. 0.051 χεῖλ. 0.0285.

Παράστασις νηθούσης ὁμοία πρὸς τὴν ἐπὶ τοῦ LXXXV· ἐργασία περισσότερον σχηματικὴ καὶ ἄκαμπτος. Βλ. ἐκεῖ πλείονα περὶ τῆς παραστάσεως καὶ τῶν προτύπων τῆς. Καὶ τοῦ παρόντος ληκυθίου τὸ σχέδιον ἀνάγεται εἰς τὸ ἐπὶ τοῦ ἐν Karlsruhe (CVA Karlsruhe 27, 6) μὲ πλείονας ὁμως διαφορὰς. Τὸ σχέδιον τοῦ ἡμετέρου τεχνοτροπικῶς ταυτίζεται πρὸς τὸ τοῦ CVA (France 550) Sèvres 21, 4 (ἀρ. 152) μὲ Νίκην δεξιὰ βαδίζουσαν· τὸ πρὸ τῆς πτερωτῆς ταύτης μορφῆς² ἀντικείμενον (sur le

1 Περὶ τῆς τεχνικῆς τοῦ λευκοῦ ἐπιχρίσματος βλ. τὰ πορίσματα τῶν σχετικῶν ἐρευνῶν ἐν τῷ Βρετανικῷ Μουσεῖῳ (R. A. HIGGINS, Catalogue of the Terracottas I, London 1954, σ. VIII), συμφώνως πρὸς τὰ ὅποια τοῦτο ἐπιτευχχάνετο διὰ τῆς ἐντὸς ἀραιώματος πηλοῦ (slip) ἐμβαπτίσεως τῶν εἰδωλίων πρὸ τῆς ὀπτήσεως.

2 Αἱ πτερωταὶ αὗται γυναῖκες δὲν εἶναι βεβαίως πάντοτε «Νίκη» ἢ «Ἥώς», ὁ χαρακτῆρ τῶν ὁμοίων δὲν εἶναι εὐχερὲς νὰ προσδιορισθῇ καὶ ἴσως καὶ διὰ τοὺς ἀρχαίους ἦσαν ἀνόνημοι· βλ. AM 16, 1891, 311-312 καὶ 32, 1907, 101-106, AJA 40, 1936, 509 ἀρ. 2 καὶ μάλιστα H. KERNER, Flügelfrau und Flügeldämon,

sol, un accessoire indéterminé), εὐχερῶς ταυτιζόμενον ὡς κάλαθος, μαρτυρεῖ συμφυρμὸν τῶν θεμάτων. Ἄμφότερα τὰ ληκύθια ἀποδοτέα εἰς τὴν χεῖρα τοῦ αὐτοῦ τεχνίτου¹.

Ἐκ τῆς ἡμετέρας ἀνασκαφῆς συγγενεστέρα τεχνοτροπικῶς εἶναι ἢ ἐπὶ τοῦ ληκυθίου ΧΙΥ παράστασις, ἀνήκουσα ὅμως ἀσφαλῶς εἰς ἄλλην ὁμάδα (ὄρισμένα συναφῆ ἔργα ἀνιχνεύονται αὐτόθι).

Ἡ παράστασις νηθούσης ἐπὶ ληκυθίου ἐντὸς τάφου κορασίδος δὲν φαίνεται τυχαία καὶ χωρὶς νόημα. Ἡ ἐξ ἐρίων κατασκευὴ ἐνδυμάτων ἦτο ἔργον οἰκιακὸν καὶ αἱ ἀθηναῖαι ὡς κορασίδες νεώταται ἐμάνθανον ὅλα τὰ στάδια τῆς ἐργασίας. Οὕτω ἢ γυνὴ τοῦ Ἰσχομάχου ἐν ΞΕΝΟΦ. Οἶκον. VII 6 νυμφευθεῖσα νεωτάτη οὐδὲν ἄλλο σχεδὸν ἐγνώριζε². Δι' ὃ καὶ δὲν συντρέχει ἀνάγκη νὰ καταφύγωμεν εἰς τὰς κάτω ἀβεβαίας καρπολογίας ἐν ταῖς νήσοις τῶν μακάρων, ὡς ὁ Β. ΝΕΥΤΣΧ, Μακάρων Νῆσοι, RM 60/61, 1653/54, 62-74 (εἰκ. 1 καὶ πίν. 18, 19, 20), καίτοι δὲν ἀποκλείεται ποιά τις μεταφορικὴ χρῆσις τοῦ γηίνου, οἰκιακοῦ θέματος. Πάντως ἢ ἀντίληψις ἀθανασίας, στηριζομένη εἰς ἐν μόνον ἐπίγραμμα (ΚΑΙΒΕΛ 649), δὲν συμφωνεῖ πρὸς τὴν τοῦ ἐπιγράμματος τοῦ τάφου II καὶ τῶν ἐξ ἀφορμῆς του σημειουμένων παραλλήλων του.

Ὀλίγον ἀνατολικώτερον τοῦ τάφου CXII εὐρέθη:

1 (CXII ἀνατ., εἰκ. 58γ). Λήκυθος ἀποκεκρουμένη τὸ πλεῖστον τοῦ λαιμοῦ μετὰ τῆς λαβῆς διακόσμησις θαλλοῦ κισσοῦ μεταξὺ ζωνῶν κιγκλιωτοῦ. Μέγ. ὕψ. 0.135, διάμ.: βάσ. 0.04, ὦμων 0.046.

Ἡ λήκυθος ὁμοιάζει πρὸς τὴν ἐν τῷ γεμίσματι ἀνατολικῶς τοῦ τοίχου 4 εὐρεθεῖσαν (σ. 22-23, ἐνθα βλέπε διὰ παράλληλα καὶ γενικῶς περὶ τῶν ληκύθων τοῦ εἴδους τούτου). Ὅμοια καὶ ἐκ τοῦ κεραμοσκεποῦς τάφου 70 τῆς Καυλωνίας (Μοπ. Ant. 23, 1914, 927 εἰκ. 167) εὐρεθεῖσα ὁμοῦ μετὰ πεπιεσμένου ληκυθίου μὲ σῶμα ὑπὸ μορφὴν κάψας.

(29) Πρὸς Β. καὶ ὀλίγον ἀνατολικώτερον τοῦ τάφου LXXVIII, παράλληλος σχεδὸν πρὸς αὐτόν, εὐρίσκετο ὁ τάφος CIX (εἰκ. 51 ἀριστ.), πυρὰ Β. - Ν. κατευθύνσεως διαστάσεων 1.85 × 1.05 μ.: τὸ ἐν τῇ κιμηλιᾷ βάθος τῆς ἦτο 0.85 μ.

Ἐντὸς τοῦ γεμίματος, ὑψηλὰ ΒΔ, εὐρέθησαν:

1. Μεγίστης λευκῆς ληκύθου τεμάχια. Τὸ μεῖζον, περιλαμβάνον τοὺς ὦμους, ἔχει ὕψος 0.13 καὶ μέγ. πλάτος 0.13 (ἢ διάμετρος τῶν ὦμων ὑπελογίσθη εἰς 0.165). Πάχος τοιχωμάτων 0.09. Ἄμυδρὰ ἔχνη παραστάσεως καὶ πρασίνου χρώματος.

2. Δύο τεμάχια φιαλίδιου.

3. Τεμάχιον πινακίου ταινιωτοῦ. Βλ. XLIV ἀρ. 24.

Ἐπὶ τοῦ πυθμένος στρώμα ἀνθράκων, ἐνθα εὐρέθησαν:

4 (εἰκ. 52 δεξιὰ). (Δυτικῶς, μᾶλλον πρὸς Β.) Ληκύθιον ὠσειδές· κατακόρυφοι αὐλακώσεις, συνδεόμεναι ἀνὰ δύο κατ' ἀμφοτέρω τὰ πέρατα διὰ καμπύλων γραμμῶν, παρέχουν εἰς τὸ σῶμα μορφὴν κάψας. Μέλαν γάνωμα μὲ τόπους ἀνοιχτοχρώμους. Ὑψος 0.108, διάμ.: βάσ. 0.05 κοιλ. 0.065 χεῖλ. 0.03.

Ὅμοιον τὸ CVA (U.S.A. 8, 362) Fogg Museum 24, 1 χρονολογούμενον (ὀρθῶς) εἰς τὸ τέλος τοῦ 5ου π.Χ. αἰ. Ὅμοιον ἐπίσης καὶ ἰσομέγεθες (ὕψος 0.11) εὐρέθη καὶ ἐν τῷ τάφῳ XXXIV (τριετοῦς παιδός) τῆς Καμίρου, ὁμοῦ μετ' ἐρυθρομόρφου ὑδρίας τοῦ τέλους τοῦ 5ου καὶ δύο φιαλίδιων (Clara Rhodos 4, 115-6 εἰκ. 274 [σ. 222]).

5 (πίν. 21 κάτω ἀριστ.). (Κατὰ τὸ μέσον.) Πυξὶς κυλινδρική (ἀνευ τοῦ καλύμματος) ἀποκε-

ἸJh. 31, 1939, 81-95, ἣτις (σ. 81) σημειοῖ τὴν συχνὴν παρουσίαν των εἰς τὰ ἐπαύλια καὶ θεωρεῖ ταῦτας (σ. 94, 95) δαίμονας τοῦ ἄλλου κόσμου, κατ' εὐφημισμὸν ἴσως Νίκας ἀποκαλουμένας.

1 Συγγενῆς καὶ ἢ ἐπὶ τοῦ ἐν Ὁξφόρδῃ ἐκ Ρόδου χοῶς παράστασις: HOORN, Choes ἀρ. 803 εἰκ. 271.

2 Οὐ γὰρ ἀγαπητόν σοι δοκεῖ εἶναι εἰ μόνον ἦλθεν ἐπι-

σταμένη ἔρια παραλαβοῦσα ἱμάτιον ἀποδείξει καὶ ἑωρακῖα ὡς ἔργα ταλάοια θεραπεύειν δίδοται; Πρβλ. ΞΕΝΟΦ. Ἄπομν. II 7. Περὶ τῶν παρεμφερῶν ἀντιλήψεων τῆς βυζαντινῆς καὶ νεωτέρας ἐποχῆς βλ. Φ. Ι. ΚΟΥΚΟΥΛΕ, Θεσσαλονίκης Εὐσταθίου τὰ Λαογραφικά, Ἀθήναι 1950, 426-8.

κρουμένη ἐν μέρει κάτω, ἰδίως πρὸς τὴν ὀριζοντίαν προεξοχήν, ἰσχυρότατα βεβλαμμένη ἐκ τοῦ πυρός. Εἰς τὸ κέντρον τῆς βάσεως κύκλος μετὰ στιγμῆς, ἕτερος δὲ κατὰ τὴν περιφέρειαν. Ὑψ. 0.059, διάμ.: βάσ. 0.054 προεξοχῆς 0.099 χεῖλ. 0.084.

6. (Πρὸς τὸ Ν. ἄκρον τῆς δυτικῆς πλευρᾶς.) Λήκυθος ἑλλιπῆς τὸν λαιμὸν μετὰ τῆς λαβῆς· διακόσμησις λίαν ἐφθαρμένη θαλλοῦ κισσοῦ μετὰ ζωνῶν κιγκλιδατοῦ. Μέγ. ὕψος 0.125, διάμ.: βάσ. 0.04 ὠμων 0.05.

Εἰκ. 51. Ἀποψις ἀπὸ Ν. καὶ ὑψηλά τῶν τάφων: CXI (μερικά), CIX, CX, CXII, CVI καὶ CVII καὶ τοῦ ὀρύγματος 1.

Ὅμοια (σῶμα μᾶλλον πεπιεσμένον) CVA (Deutschland 605) Mannheim 1, 19, 15 (9) τῶν μέσων τοῦ 5ου κατὰ τὸν GREIFENHAGEN. Συγγενῆς κατὰ τὸ σχῆμα τοῦ σώματος (διακόσμησις λεπτοτέρα μᾶλλον ἐπιμελημένη) Hesperia 4, 1935, 476 εἰκ. 1 (καὶ 480 εἰκ. 4 ἀρ. 7). Βλ. καὶ CX 4 σ. 32.

Ὅμοιοτάτη ἢ LXVII 5. Πρὸβλ. καὶ II (ἐπίχωσις).

Περὶ τῶν οὕτω κεκοσμημένων ληκύθων βλ. σ. 22-23.

7 (πίν. 20 κάτω δεξ.). Ληκύθιον ἀκέραιον· σῶμα ἔχον σχῆμα κάψας, με ἀραιὰς βαθείας ἀβλακώσεις, ὀλίγον λοξὰς· ἐπιφάνεια λίαν ἐφθαρμένη, με μικρὰ μόνον ὑπολείμματα γανώματος. Ὑψος 0.075, διάμ.: βάσ. 0.04 κοιλ. 0.05 χεῖλ. 0.27.

(30) Παραλλήλως πρὸς τὸν τάφον CIX, ὀλίγον ἀνατολικώτερον, εὑρίσκετο ὁ τάφος CX (εἰκ. 51), πρὸς Β.-Ν. κατευθύνσεως διαστάσεων 2.10×1.12 μ. Ἡ ΒΑ. γωνία τοῦ τάφου ἐσημειοῦτο ὑπὸ ὄρου (εἰκ. 53 πρὸβλ. καὶ εἰκ. 51), ἐπιγεγραμμένου ἐπὶ λεπτοῦ μαρμαρίνου στηλιδίου ὕψους 0.39, πλ. 0.10 καὶ πάχους 0.06.

Ἡ ἐπιγραφή ΗΟΡΟΣ εἶναι κεχαραγμένη διὰ γραμμάτων ὕψους 0.115 (δεύτερον Ο)-0.025 μ. ἐπὶ τοῦ ἄνω μέρους τῆς στήλης, ὅπερ εἶναι λελεασμένον εἰς ὕψος 0.13 μ. Τὰ ὑπόλοιπα 2/3 τοῦ ὕψους τῆς εἶναι ἀπλῶς σφυροκοπημένα. Ὁ ὄρος, περιβαλλόμενος ὑπὸ κιμηλολίθων τινῶν, ὥστε νὰ ἴσταται στερεώτερον εἰς τὴν θέσιν του, ἔβλεπε πρὸς ἀνατολάς. Ἐν τούτοις τὰ τοιχώματα τοῦ ὀρύγματος τοῦ τάφου δὲν διέφυγον τελείως τὴν παραβίασίν των ὑπὸ τὸν παρακειμένου τάφον CVI. Τρεῖς ὅμοιοι ὄροι εἰς τὸν τάφον XLIV (εἰκ. 116).

Ἐνῶ τὸ ὑπόλοιπον γέμισμα συνίστατο ἐξ ἀμιγῶν κιμηλοχωμάτων, κατὰ μῆκος τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς παρετηρήθησαν ἴχνη καύσεως μετὰ τινων τεμαχίων, ἐν οἷς:

Εἰκ. 52. Ληκύθια τάφων XXXI καὶ CIX ἀρ. 1.

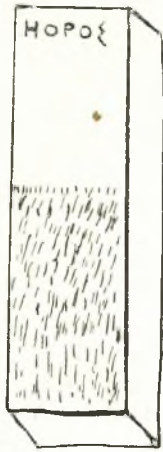
1 (εἰκ. 54 ἄριστ.). Λεκανίδος μικρὸν τεμάχιον μετὰ μεγάλου μέρους τοῦ καλύμματος ἢ διαμέτρου υπολογίζεται εἰς 0.09.

2 (εἰκ. 54 δεξ.). Φιαλίδιου τεμάχιον. Ὑψ. 0.025, μέγ. πλ. 0.05.

3. Πινακίου ταινιωτοῦ μεγάλου τμήμα. Διάμ. περίπου 0.19. Βλ. XLIV ἀρ. 24.

4. Ληκύθου ὁ κορμός· διακόσμησις θαλλοῦ κισσοῦ μεταξὺ ζωνῶν κιγκλιδατοῦ. Μέγ. ὕψ. 0.095, διάμ. 0.37.

Ὅμοία ἢ CVA (Deutschland 330) Karlsruhe I 32, 5 (B 791) χρονολογουμένη ἐκεῖ εἰς τὸ

Εἰκ. 53. Ὅρος τάφου CIX.

Εἰκ. 54. Λεκανίς καὶ φιαλίδιον (βλ. τάφον CIX).

Εἰκ. 55. Ἐρυθρόμορφα τεμάχια ἐκ τοῦ γεμίματος τῆς πυρᾶς CX.

Εἰκ. 56. Τεμάχιον ἐκ τοῦ τάφου CX.

α' τέταρτον τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ. καὶ ἀποδιδόμενη εἰς ἐργαστήριο τοῦ ζωγράφου τοῦ Beldam (σ. 22-23 ἔνθα βλ. καὶ γενικῶς περὶ τῶν ληκύθων τοῦ εἴδους τούτου). Βλ. καὶ CIX 6 σ. 31, L, XXVII καὶ CII καὶ πρβλ. τὴν δυτικῶς τοῦ τοίχου 4 σ. 22-23. Συγγενὴς κατὰ τὸ σχῆμα (τὸ κιγκλιδατὸν ὅμως ἐκεῖ τριπλοῦν καὶ μᾶλλον λεπτόγραμμον) Hesperia 4, 1935, 476 εἰκ. 1 καὶ 480 εἰκ. 4 ἀρ. 7.

5. Ληκυθίου ἐρυθρομόρφου κάτω μέρος σῆζον τὸ κάτω κεφαλῆς (Ἐρμού) πρὸς τὰ δεξιὰ, πρὸ βλαστοσπείρας. Διάμ. βᾶσ. 0.044.

6-7 (εἰκ. 55). Δύο τεμάχια κλειστῶν ἐρυθρομόρφων ἀγγείων. Ἐπ' ἀμφοτέρων τμήμα περωτῆς μορφῆς (σειρήνος;). Διαστάσεις 0,038×0,054 καὶ 0,032×0,028.

8. Τεμάχιον κύλικος μετὰ τοῦ χείλους.

9-10. Δύο τεμάχια λευκῶν ληκύθων.

Ἐπὶ τοῦ πυθμένου, ἐντὸς ἀφθόνων ὑπολειμμάτων καύσεως μετὰ τεμαχίων ἀγγείων, εὐρέθησαν:

1 (πίν. 21β μέσον). Πυξίς μικρά, ἐφθαρμένη ἐκ τοῦ πυρός, τὸ σῶμα ἑλλιπές· ὁμόκεντροι ταινία κατὰ τὴν βᾶσιν καὶ ἕτεροι περιθέουσαι τὸ σῶμα. Ὑψ. 0.035, διάμ. 0.06, ὕψ. καλύμματος 0.017.

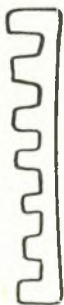
2 (εἰκ. 56). Τεμάχιον ἀγγείου μὲ διακόσμησιν (μελανόγραφον) ἀνθεμίου μετὰ βλαστοσπείρας. Μέγ. ὕψ. 0.051.

3. Τεμάχιον πινακίου ἀβαφοῦς. Μέγ. πλ. 0.04.

4-5. (Παρὰ τὴν ΒΑ. γωνίαν.) Δύο σιδηροῖ ἤλοι· ὁ εἷς εἰς δύο τεμάχια, μήκ. 0.075, διάμ. κεφαλῆς 0.025, ὁ ἕτερος ἀκέραιος μήκους 0.037.

Εἰκ. 57. Ὅστεϊνον ἀντικείμενον.

Καὶ δύο σιδηρᾶ ἀντικείμενα δυσδιάγνωστα.

Περὶ τῆς παρουσίας ἡλῶν ἐντὸς πυρᾶς βλ. ἐν τέλει (περὶ ἀπλῶν λάκκων).

6 (εἰκ. 58). Ὅστεινον ἐπίμηκες ἀντικείμενον κυρτούμενον κατὰ τὸ ἄνω μέρος, ἐνθα σχηματίζει ἑπτὰ ὀδοντωτὰς προεξοχάς. Μῆκ. 0.039, πλ. 0.012 (κάτω) - 0.14 (ἄνω), ὕψ. 0.007.

(31) Μεμονωμένος, δυτικώτερον, εὐρίσκετο ὁ τάφος CVIII, ὄρυγμα Α.-Δ. κατευθύνσεως (ισχυρὰ σχετικῶς ΝΑ. ἀπόκλισις), μὲ τὸ δυτικὸν του ἄκρον εἰς τὸν μεσότοιχον τῆς Δ. πλευρᾶς τοῦ οἰκοπέδου, ἀποκαλυφθὲν εἰς μῆκος 1.40 μ. Τὸ πλάτος του ἦτο 0.63 μ. τὸ δὲ ἐντὸς τῆς κιμηλιᾶς βάθος του μόνον 0.20-0.25 μ. Ἐλάχιστα ὑπολείμματα ὀστῶν εὐρέθησαν ἐν αὐτῷ, κατὰ δὲ τὸ δυτικὸν ἄκρον τῆς Β. πλευρᾶς:

1 (εἰκ. 59 α. β. γ). Λήκυθος μελανόμορφος ἑλλιπῆς μικρὰ μέρη τοῦ σώματος καὶ τὸ ἄνω μέρος τοῦ λαιμοῦ μετὰ τῆς λαβῆς. Παραστάσις, ἀδρομερῶς ἀποδομένη, τεθρίππου πρὸς τὰ δεξιὰ μὲ Νί-

Εἰκ. 59α. Λήκυθοι τάφων CVIII καὶ XII.

Εἰκ. 59β. Λήκυθοι τάφων LXVIIα καὶ CVIII.

Εἰκ. 59γ. Λήκυθοι τάφων CVIII καὶ CXII.

κην (;) ὡς ἡνίοχον καὶ ἄλλην μορφήν κατ' ἐνώπιον. Ὑπεράνω τῆς παραστάσεως ζώνη μὲ διπλὴν σειρὰν ἐναλλασσομένων στιγμῶν. Μέγ. ὕψ. 0.16, διάμ.: βάσ. 0.33 ὠμων 0.046.

Σχήμα ἀγγείου καὶ διακόσμησις ὁμοία (παραστάσις ἰπέως ὅμως) ἐπὶ ληκύθου ἐν Δαμασκῷ, Berytus 11, 1955, 114 ἀρ. 130 πίν. 32 (α' τέταρτον τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ. κατὰ Clairmont, ἄνευ διαστάσεων). Πρβλ. VII.

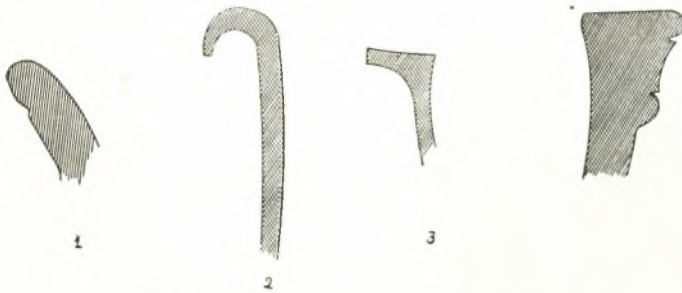
Ἐκτὸς τῶν μὲ διακόσμησιν θαλλοῦ κισσοῦ (καὶ ἀνθεμίων εἰς μίαν περίπτωσιν, τ. XXVII 8) καὶ ἐλαχίστων τεμαχίων, ἡ λήκυθος αὕτη ἀποτελεῖ τὸ μόνον μελανόμορφον ἀγγεῖον τῆς ἀνασκαφῆς. Εἶναι προφανὲς ὅτι ἀνήκει εἰς τὰς περιπτώσεις σχηματικῆς, μηχανικῆς σχεδὸν ἐπιβιώσεως τοῦ μελανόμορφου τρόπου ἐντὸς τοῦ 5^{ου} αἰ. π.Χ.¹, καθὼς ὅμως ὁ τάφος δὲν ἔδωκε οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον τεμάχιον ἄλλου ἀγγείου, δὲν δυνάμεθα νὰ προσδιορίσωμεν ἀκριβέστερον τὴν χρονολογίαν τῆς ὅπως ὅποτε εἶναι ἀρχαιότερα τῶν εὐρημάτων τῶν λοιπῶν τάφων, ἀναγομένων κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὰς δύο τελευταίας δεκαετίαις τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ., καὶ ἐπειδὴ φαίνεται ἀπίθανον ἢ ἄνευ ἰδιαίτερας σημασίας λήκυθος αὕτη νὰ παρέμεινεν ἐπὶ δεκαετίαις εἰς χεῖρας τῶν ἀγοραστῶν προτοῦ χρησιμεύσει ὡς κτέρισμα, πρέπει νὰ δεχθῶμεν ὅτι ὁ τάφος CVII εἶναι ἀρχαιότερος τοῦ συνόλου τῶν λοιπῶν, ὅχι πολὺ νεώτερος τῶν μέσων τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ. Πρβλ. καὶ τ. VII καὶ βλ. χρονολόγησιν ἐν τέλει.

1 Ἔως τὰ μέσα τοῦλάχιστον τοῦ 5^{ου} αἰ. κατὰ τὴν HASPELIS, ἔ.ἀ. 187· πρβλ. 191.

(32) Βορείως τοῦ τάφου CIX (καὶ ἐν μέρει καὶ τοῦ CX) καὶ καθέτως πρὸς αὐτὸν εὐρίσκειτο ὁ τάφος CVII, πυρὰ Α.-Δ. κατευθύνσεως διαστάσεων 2.00×1.12 μ. Ἡ δυτικὴ πλευρὰ ἐσχηματίζετο κλιμακωτῆ, ὑπόλειμμα προφανῶς προγενεστέρου, ἀβαθεστέρου ὀρύγματος, ἄγνωστον ἂν ἀπὸ τάφον προερχόμενον (τὰ τοιχώματά του δὲν ἔχουν τὴν ὁμαλὴν ὄψιν τῶν τάφων). Πρὸς τὸ ὄρυγμα ἴσως τοῦτο συνδέονται τεμάχια χονδροειδῶν κυρίως ἀγγείων εὐρεθέντα εἰς τὰ ὄχι καθαρὰ χῶματα τῆς ἐπιχώσεως:

1 (εἰκ. 60, 1). Λοξῶς ἐξέχον χεῖλος μεγάλης λεκάνης.

2 (εἰκ. 60, 2). Τεμάχιον χύτρας περιλαμβάνον τὸ ἰσχυρῶς κυρτούμενον χεῖλός της· ἔξω περιθέουσαι κασταναὶ γραμμαὶ ἐπὶ ἀβαθοῦς ἐδάφους· ἐσωτερικῶς χρωματισμένη ὅλη διὰ καστανοῦ. Μέγ. ὕψ. 0.065.

Εἰκ. 60. Οἰκιακὰ ἀγγεῖα (βλ. τ. CVII).

3 (εἰκ. 60, 3). Τεμάχιον ἀβαθοῦς χονδροειδοῦς ἀγγείου περιλαμβάνον τὸ ὀριζοντίως ἐξέχον χεῖλος. Μέγ. ὕψ. 0.03, πλ. χείλους 0.023.

4 (εἰκ. 60, 4). Χεῖλος πίθου μὲ πλαστικὴν διαμόρφωσιν. Μέγ. ὕψ. 0.09, μέγ. πλ. 0.055.

Περὶ τῆς συνδέσεως οἰκιακῶν ἀγγείων πρὸς τοὺς τάφους βλ. τ. V ἀρ. 2.

Τὸ γέμισμα τῆς πυρᾶς, ἐκ τῶν συνήθων πρασινωπῶν κιμηλοχωμάτων μὲ πολλοὺς μικροὺς κιμηλολίθους ἐν μέρει μελανωμένους ἐκ τοῦ πυρός (ἢ μᾶλλον τῆς αἰθάλης) βα-

Εἰκ. 61α. Πυξὶς πυρᾶς CVII.

Εἰκ. 61β. Πυξὶς πυρᾶς CVII ἐκ τῶν ἄνω.

θύτερα, δὲν περιεῖχεν ὄστρακα. Τὰ τοιχώματα εἶχον λάβει ροδίζον χρῶμα ἐκ τοῦ πυρός, τὰ ἐπὶ τοῦ πυθμένου ὁμοῦς ὑπολείμματα τῶν ἀνθράκων δὲν ἦσαν πολλά. Ἐντὸς αὐτῶν εὐρέθησαν:

1 (εἰκ. 61α. β). (Παρὰ τὴν ΝΑ. γωνίαν.) Πυξὶς ὑστεροκορινθιακῆ μετὰ τοῦ πάματος ἀποκεκρουμένη τὴν ἐτέραν τῶν λαβῶν, συμπληρωθεῖσα μέρη τοῦ σώματος· ἐπιφάνεια βεβλαμμένη ἐκ τῆς καύσεως. Ἐπὶ τοῦ καλύμματος δμόκεντροι ζῶναι καὶ γραμμαὶ μέλαινοι μὲ ἐρυθροπὴν ταινίαν πρὸς τὴν περιφέρειαν· ἐπὶ τοῦ ἄνω μέρους τοῦ σώματος ἀνθέμια χωριζόμενα ἀπ' ἀλλήλων διὰ λογχοσχί-

μων φύλλων· σχηματικὰ φύλλα κατὰ τὴν περιφέρειαν τοῦ σώματος. Ὑψ. 0.07 εἰς τὴν λαβὴν 0.095, διάμ.: βάσ. 0.093 ἀνοίγματος 0.062 καλύμματος 0.088 σώματος 0.148.

Ὅμοιοτάτη, ἄνευ πώματος, πυξίς ἐν Βρυξέλλαις· βλ. D. FEYTMANS, Les Vases Grecs de la Bibliothèque Royale de Belgique, Bruxelles 1948, 28-29, πίν. 8 καὶ 9 (ἐπὶ τοῦ ἄνω μέρους τοῦ σώματος τὰ ἀνθέμια ἐναλλάσσονται πρὸς ἀνθη λωτοῦ· διαστάσεις σχεδὸν αἱ αὐταί) χρονολογούμενη εἰς τὸ β' ἡμισὺ τοῦ 5ου π.Χ. αἰ.

2 (πίν. 19β ἀριστ.). (Παρὰ τὸ Δ. ἄκρον τῆς Ν. πλευρᾶς.) Ληκύθος ἑλλιπῆς μέρος ἄνω, τὴν βάσιν καὶ τὸν λαιμὸν μετὰ τῆς λαβῆς. Διακόσμησις θαλλοῦ κισσοῦ μεταξὺ ζωνῶν δικτυωτοῦ ἐν μέρει ἠφανισμένη μετὰ μέρους τοῦ λευκοῦ ἐπιχρίσματος. Μέγ. ὕψ. 0.103, διάμ. ὠμων 0.038. Βλ. σ. 22-23.

(Πέριξ τῆς ληκύθου τὰ λοιπὰ τεμάχια):

3. Λεκανίδος μελαμβραφοῦς μετὰ τοῦ πώματος τμήμα. Διάμετρος πώματος (καθ' ὑπολογισμόν) 0.10.

4. Φιαλιδίου τεμάχιον.

5. Χεῖλος μεγάλου ἀνοικτοῦ ἀγγείου· διακόσμησις φύλλων(;). Μέγ. ὕψ. 0.03, πάχος τοιχωμάτων 0.012.

6. Ἐτέρου μεγάλου ἀγγείου τμήμα· σπειροειδῆς διακόσμησις. Διαστάσεις 0.065 × 0.045.

7. Σιδηροῦν ἐπίμηκες τεμάχιον (ἥλου;). Μήκος 0.05 μ.

(33) Ἀνατολικῶς τῆς πυρᾶς CVII ἦτο ὁ τάφος CIV, παιδικὴ λάρναξ Α.-Δ. κατευθύνσεως ἐντεθειμένη πρὸς Β. καὶ Α. ὀρύγματος μήκους 1.17 μ. (Β.)-1.28 μ. (Ν.) καὶ πλάτους 0.65 μ. Ἡ λάρναξ εἶχε διαστάσεις 1.00 × 0.37 μ. Ἐντὸς τῆς ἐπιχώσεως τοῦ τάφου, ὑπεράνω τῆς κιμηλιάς καὶ τοῦ καθαυτοῦ γεμίματος, εὐρέθησαν ἀρκετὰ τεμάχια:

1 (εἰκ. 62). Χεῖλος πινακίου ἀβαθοῦς.

2. Μικρὸν τεμάχιον πινακίου ταινιωτοῦ. Βλ. XLIV ἀρ. 24.

3. Τεμάχιον ληκύθου μὲ θαλλὸν κισσοῦ.

4. Πολλὰ ἄσημα τεμάχια μιᾶς ἢ πλειόνων λευκῶν ληκύθων.

5. Τεμάχιον λευκῆς ληκύθου σφῆζον τμήμα στήλης.

6. Κάτω μέρος λευκῆς ληκύθου μὲ εὐχρηστὰ ἀσαφῆ ἴχνη παραστάσεως. Μέγ. ὕψ. 0.112, διάμ. ἄνω 0.08.

7. Τεμάχια λεπτοῦ κλειστοῦ ἐρυθρομόρφου ἀγγείου· ἐν ἑξ αὐτῶν σφῆζει τὸ πρόσθιον τμήμα γυναικείου προσώπου ἐν κατατομῇ πρὸς τὰ δεξιὰ, ἕτερον δὲ τμήμα ἐνδεδυμένης μορφῆς.

8. Χοδὸς τμήμα σφῆζον προτεταμένην χεῖρα παιδός. Καὶ ἕτερον τεμάχιον, ἴσως τοῦ αὐτοῦ χοδός.

9. Ληκυθίου τὸ κάτω μέρος· κεφαλὴ γυναικός ἐπὶ κυματίου.

10. Ἐτέρου ληκυθίου τμήμα μὲ ζεύγος περιθεουσῶν γραμμῶν ἐντὸς ἑδαφοχρόου ζώνης.

Εἰς τὸ μεταξὺ λάρνακος καὶ Ν. πλευρᾶς τοῦ ὀρύγματος, ἐνθα πλατύτερον διάστημα (0.20 - 0.21) κατελείπετο ἐλεύθερον, καὶ εἰς τὸ ἐπίπεδον τῆς λάρνακος, εὐρέθησαν τὰ ἑξῆς:

1 (CIV 2 πίν. 18β μέσον). Ληκυθίου ἑλλιπῆς τὸν λαιμὸν μετὰ τῆς λαβῆς· τὸ σῶμα περιθέει ἑδαφοχρόου ζώνη μὲ ζεύγος γραμμῶν ἐνουμένων σχεδὸν εἰς μίαν. Μέγ. ὕψ. 0.044, διάμ.: βάσ. 0.42 κοιλ. 0.045.

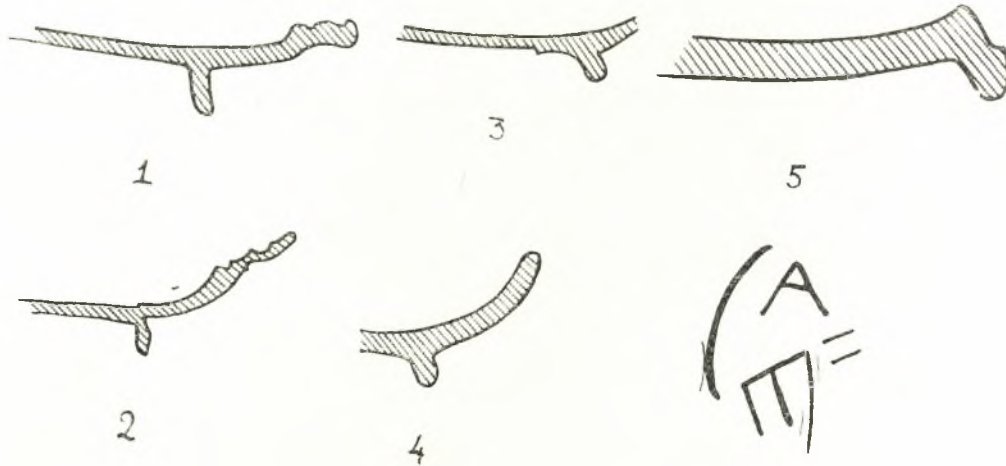
2 (εἰκ. 63, 1). Πινακίου ἑλλιπῆς μὲ μέλαν γάνωμα· ἐσωτερικῶς ἐντυπος διακόσμησις διγράμμου κυματίου εἰς δύο ὁμοκέντρους ζώνας, ἑκατέρω τῶν ὁποίων ὁρίζεται ὑπὸ ζεύγους ἐγκαρῶν κύκλων.

3 (εἰκ. 63, 2). Ἐτέρου πινακίου τεμάχιον μὲ ἀπλοῦν κυμάτιον ἐντὸς ζώνης ὁριζομένης ὑπὸ ζεύγους γραμμῶν.

Εἰκ. 62. Χεῖλος πινακίου ἐκ τῆς ἐπιχώσεως τοῦ τάφου CIV.

4. Δύο τεμάχια ταινιωτοῦ πινακίου. Βλ. XLIV ἀρ. 24.
 5 (εἰκ. 63, 3). Φιαλιδίου τμήμα με̄ ἕξ ἔντυπα ἀνθέμια κύκλω διατεταγμένα.
 6 (εἰκ. 63, 4). Φιαλιδίου τεμάχιον· καλὸν μέλαν γάνωμα.

Εἰκ. 63. Ἐκ τῆς ἐπιχώσεως τοῦ τάφου CIV.

- 7 (εἰκ. 63, 5). Τεμάχιον βάσεως μεγάλου ἀγγείου· χάραγμα ΑΕ (εἰκ. 63, 5 κάτω).
 8 (CIV 4 εἰκ. 64). Κοτύλη ἑλλειπῆς μικρὸν μέρος ἄνω μέλαν γάνωμα· βάσις ἑδαφόχρους με̄ κυκλίσκον μετὰ στιγμῆς ἐν τῷ κέντρῳ. Ὑψ. 0.07, διάμ.: βάσ. 0.058 χεῖλ. 0.09.

Εἰκ. 64. Κοτύλη ἐκ τῆς ἐπιχώσεως τοῦ τάφου CIV.

«Ἀττικοῦ τύπου» βλ. XCA 2 σ. 9 εἰκ. 11. Ὁμοιοτάτη, διπλασίον διαστάσεων, στενοτέρα μόνον ὀλίγον κατὰ τὸ χεῖλος, Hesperia 4, 1935, 476 εἰκ. 1 ἀρ. 21 (σ. 505) ὁμοία δὲ καὶ ἡ ἐκ Ρηνεῖας Délos XXI 61 ἀρ. 181 πίν. 49 D (=ΑΔ 12, 1929, 204 εἰκ. 13).

Ἐντὸς τῆς λάρνακος σκελετός (παιδός) κάκιστα σφζόμενος με̄ τὰ ὀστέα τοῦ κρανίου, ἀνατολικῶς, διεσπαρμένα.

(34) Πρὸς Ν. τοῦ CIV συγκλίνων ἀνατολικῶς πρὸς αὐτὸν εὐρίσκειτο ὁ τάφος CVI (τομή εἰκ. 164), ἀπλοῦν ὄρυγμα Α.-Δ. κατευθύνσεως σχηματίζον καμπύλην τὴν Δ. πλευρᾶν, πλάτους 0.50 μ. κατὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευρᾶν, ἔνθα τὸ ἀκραιὸν τμήμα του, καὶ μετ' αὐτοῦ ἡ κεφαλή (μετὰ τοῦ λαιμοῦ) τοῦ νεκροῦ, εἶχεν ἀποκοπῆ ἐγκαρσίως ὑπὸ τῆς πυρᾶς CV. Εἰς τὸ ἐναπομένον τμήμα τοῦ τάφου, μήκους 1.40 μ., ὁ σκελετός ἔκειτο ἑκτάδην με̄ τὰς χεῖρας κατὰ μῆκος τῶν πλευρῶν καὶ τοὺς πόδας συγκλίνοντας πρὸς τὰ ἄκρα των, ἐξικνούμενα μέχρι τῆς στενῆς πλευρᾶς, ἡ ὁποία θὰ ἔλεγέ τις ὅτι πρὸς τοῦτο εἶχεν ἀποστρογγυλωθῆ.

Ἐντὸς τοῦ γεμίματος τοῦ τάφου εὐρέθησαν:

1. Δύο τεμάχια πινακίου ταινιωτοῦ βλ. XLIV ἀρ. 24.
2. Δύο τεμάχια λευκῆς ληκύθου.
3. Ἄσημα τεμάχια.

(35) Ὁ τάφος CV, ὅστις εἶχεν ἀποκόψει τὸ Α. ἄκρον τοῦ CVI, ἦτο πρὸς Β.-Ν.

κατευθύνσεως, μήκους 2 μ., σφζομένη εἰς πλάτος 0.40 (B.)-0.80 (N.), καταστραφεῖσα ἀνατολικῶς ὑπὸ τοίχου τῆς παλαιᾶς οἰκίας. Ἐντὸς τῶν ἀνθράκων τοῦ πυθμένος της εὐρέθησαν:

1. Φιαλίδιου τεμάχιον μὲ πέντε ἔντυπα ἀνθέμια ἐν κύκλῳ συνδεόμενα μεταξύ των ἀνὰ δύο διὰ καμπύλης.
2. Τεμάχιον ληκυθίου μὲ μέγα ἀνθέμιον.
3. Τεμάχιον μετὰ μέρους τοῦ στομίου κλειστοῦ ἀγγείου μὲ λευκὸν ἐπίχρῖσμα.
4. Ὄμος ληκύθου μὲ λευκὸν ἐπίχρῖσμα.
5. Τεμάχιον λευκῆς ληκύθου.

(36) Ὑπὸ τὴν πυρὰν CV ἔκειτο ὁ τάφος CVa, ἑτέρα πυρὰ διαστάσεων 1.92 × 1.03 μ. μὲ ἐλαφρὰν BA. ἀπόκλισιν ἀπὸ τῆς ὑπερκειμένης· λόγῳ τοῦ μείζονος βάρους της τὸ χαμηλότερον τμήμα της, εἰς ὕψος 0.55-0.70 ἀπὸ τοῦ πυθμένος, δὲν εἶχε θιγῆ ἀπὸ τὰ θεμέλια τῆς οἰκίας.

Ἐντὸς τοῦ γεμίματος:

1. Ὀλίγα τεμάχια λευκῶν ληκύθων.

Ἐπὶ τοῦ πυθμένος:

2. Λαιμὸς ἀγγείου.

3-4. Τεμάχια δύο ἀγγείων, συντετριμμένα καὶ ἀπνηθρακωμένα ἐκ τοῦ πυρός.

(36α) Πρὸς N. τῶν τάφων CV καὶ CVa, A. καὶ BA. τοῦ CXII καὶ ἐν μέρει ὑπεράνω ἢ ἐντὸς τοῦ ὀρύγματος 1 συνελέγησαν ἀγγεῖα καὶ τεμάχια, τῶν ὁποίων ἢ ἀπόδοσις εἰς ὄρισμένον τάφον δὲν εἶναι δυνατή. Ἡ ἕκτασις αὕτη ἀπεκλήθη *χώρος* CXIII.

1 (CXIII 1, πίν. 17β μέσον, εἰκ. 65 ἀριστ.). Λήκυθος ἀποκεκρουμένη ἄνω καὶ κάτω. Διακόσμησις θαλλοῦ κισσοῦ, λίαν ἐφθαρμένη. Ὑψ. 0.085, διάμ. 0.028.

2 (CXIII 2 εἰκ. 65 δεξιὰ). Λήκυθος συγκολληθεῖσα πλήρης. Θαλλὸς κισσοῦ διὰ καστανοῦ ἐπὶ ὠχροροδίνου πεδίου· ἐπιφάνεια ἄδρῶς ὠμαλισμένη. Ὑψος 0.13, διάμ.: βάσ. 0.043 χεῖλ. 0.032. Ὁμοιοτάτη ἐν τῷ Μουσειῷ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Κρακοβίας (CVA Pologne 81, 6). Βλ. καὶ τὴν ἐκ τοῦ περιβόλου (ἀρ. 6) σ. 16 καὶ τὴν XLVIII 3.

3. Τρίτης ὁμοίας ληκύθου μέρος ἄνω.

4. Τέσσαρα τεμάχια, λαιμὸς καὶ βάσις λευκῆς ληκύθου (ἴσως διαφορῶν). Ἐπὶ τοῦ ἐνὸς γραμμαὶ δι' ἀνοικτεροῦθρον.

5. Κύλικος τεμάχιον μὲ μαϊάνδρον ἐσωτερικῶς.

6-9. Τέσσαρα τεμάχια ἰσαριθμῶν φιαλιδίων. Μέλαν γάνωμα ἐπὶ τῶν τριῶν· ἐπὶ τοῦ τετάρτου ἐρυθρὸν καὶ ἐπὶ τοῦ χεῖλους μόνον μέλαν.

10. Πυξίδος (;) τεμάχιον. Χρῶμα καστανέρυθρον.

(37) Ὁ αὐτὸς B.-N. τοῖχος τῆς παλαιᾶς οἰκίας, ὅστις ἐπεκάλυπτε τὴν πυρὰν CVa καὶ εἶχε καταστρέψει τὸ ἀνατολικὸν τῆς πυρᾶς CV, εἶχεν ἐπίσης ἐπιφέρει ζημίας εἰς τὸ δυτικὸν τμήμα δύο εἰσέτι τάφων, τῶν XXVI καὶ XLII. Ἐπὶ τοῦ βορείου τμήματος τοῦ πρώτου καὶ τοῦ νοτίου τοῦ δευτέρου ἐπεκλήθη ὁ τάφος XXIII, πυρὰ B.-N. κατευθύνσεως πλάτους 0.84 (N.)-0.98 (B.) μ. καὶ μήκους 0.90 (A.)-1.05 (Δ.) μ. Τρία κεκαυμένα ξύλα τῆς πυρᾶς ἐφάνησαν σαφῶς κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν (εἰκ. 66) πατώντα

Εἰκ. 65. Λήκυθοι
χώρου CXIII.

εἰσέτι ἐπὶ τοῦ Β. χείλους καὶ κλίνοντα πρὸς Ν., ἔνθα εἶχον καταπέσει. Ἡ διάμετρος των ἦτο 0.11 μ.

Ἄτυχῶς οὐδὲν εὐρέθη ἐν τῇ πυρᾷ, τὰ δ' ἐκ τῆς ἐπιχώσεως (καστανὰ μαλακὰ χώματα) κατωτέρω καταγραφόμενα τεμάχια δὲν δύνανται ν' ἀποδοθοῦν πάντα μετ' ἀσφαλείας εἰς ταύτην, λόγῳ τῆς εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο πυκνότητος τῶν ταφῶν.

Εἰκ. 66. Ξόλα πυρᾶς XXIII.

1. Κοτύλης κάτω μέρος με ἀκτινωτὰς γραμμὰς.

2. Ἐτέρας κοτύλης τμήμα με δικτυωτόν.

3. Ἐξέχον χεῖλος (λουτροφόρου) ἀμφοτέρωθι καστανόν.

4-5. Τεμάχια λευκῆς ληκύθου καὶ κάτω μέρος ἐτέρας.

6. Λύχνου μικρὸν τμήμα. Τὸ πλησιέστερον Agora IV ἀρ. 204 πίν. 36, ἀνήκον εἰς τὸν τύπον 23 A (430-390 π.Χ.).

7 (πίν. 20, 4). Ληκύθιον ἑλλιπὲς τὸν λαιμὸν μετὰ τῆς λαβῆς καὶ ἀποκεκρομένον μέρος τῆς περιφερείας τῆς βάσεως· κατὰ τὴν ὄψιν ἀνθέμιον ἰσχυρῶς ἐσχηματοποιημένον. Μέγ. ὕψος 0.048, διάμ.: βάσ. 0.03 κοιλ. 0.04.

Ὅμοιον ἀκέραιον ἐκ Παντικαπαίου (Κέρς) ἐν Wilno, Societé des amis des Sciences (CVA Pologne 124, 2) ἀρκετὰ συγγενὲς καὶ τὸ ἐκ τοῦ τάφου 6 τῆς Χάλκης, Clara Rhodos 2, 124 εἰκ. 6 (ὁμοῦ μετὰ πλα-

στικὸν κάρθαρον τοῦ ζωγράφου τῆς Ἑρετρίας, βλ. ARV² 727). Ἀνθέμιον ἀρκετὰ ὅμοιον (σῶμα ὅμως ραδιώτερον) ἐπὶ ληκύθιου ἐκ τοῦ «περιβόλου τοῦ Χαβρίου» ἐν τῷ Κεραμειῷ (AA 55, 1940, 358 εἰκ 33). Συγγενῆ τὰ XCIII καὶ LXXXVI, 2 ἔνθα βλ. διὰ πλείονα παράλληλα.

(39) Ὑπὸ τὴν πυρὰν XXIII, βορειότερον βαίνων, ὁ τάφος XLII, μικρὰ λόραξ Α.-Δ. κατευθύνσεως, ἀποκεκομμένη δυτικῶς ἀπὸ τοῖχον τῆς παλαιᾶς οἰκίας. Μέγιστον μῆκος 0.53 μ., πλάτος 0.33 μ., ὕψος 0.31 μ. Οὐδὲν εὐρέθη ἐντὸς τοῦ ὑπολειφθέντος τμήματος.

(39) Ὑπὸ τὴν πυρὰν XXIII εὐρίσκετο καὶ ὁ τάφος XXVI (εἰκ. 67), κεραμοσκεπῆς Β.-Ν. κατευθύνσεως ἐπικαλυπτόμενος ἐν μέρει δυτικῶς (χωρὶς νὰ καταστραφῇ) ὑπὸ τοῖχου τῆς παλαιᾶς οἰκίας. Ὁ τάφος ἀπετελεῖτο ἐκ στρωτήρων κικρινωποῦ πηλοῦ (καὶ οὐχὶ ἐκ τῶν συνήθων κυρτῶν κεραμοχρόων κεράμων), τριῶν κατὰ μῆκος ἑκατέρωθεν καὶ ἑνὸς καθ' ἑκατέραν τῶν στενῶν πλευρῶν. Οἱ ἀντίστοιχοι στρωτήρες ἑκατέρας πλευρᾶς συνηντῶντο ἀρχικῶς εἰς ὀξείαν γωνίαν, ἀλλ' ἐν μέρει καταπεπτωκότες νῦν εὐρέθησαν εἰς ἄτακτον θέσιν. Τὴν ἀρχικὴν των θέσιν βεβαιοῖ καὶ τὸ ἐπὶ τοῦ κεράμου τῆς Β. στενῆς πλευρᾶς ἴχνος των, ὄρατὸν ἐν τῇ εἰκ. 67. Εἰς τὸ δάπεδον εἶχον χρησιμοποιηθῆ δύο ἐκ τῶν συνήθων κυρτῶν κεράμων. Ὁ σκελετὸς διετηρεῖτο σχετικῶς καλῶς, μετὰ τὴν κεφαλὴν πρὸς Β. (βλ. εἰκ. 67). Ἀκτέριστος.

(40) Ἀνατολικῶς καὶ ὀλίγον νοτιώτερον τοῦ τάφου XXVI ἔκειτο ὁ τάφος XXXII (εἰκ. 68), κεραμοσκεπῆς Β.-Ν. κατευθύνσεως ἐντὸς ὀρύγματος μήκους 1.80 μ. καὶ πλάτους 0.65 (Β.)-0.68 (Ν.) μ. Ἀνὰ δύο ἐκατέρωθι κέραμοι τοῦ συνήθους τύπου, εἰς ὀξείαν γωνίαν συναντῶμενοι, ἐσχημάτιζον τὸν τάφον. Ὁ σκελετός, ὠρίμου ἀνθρώπου, μὲ τὴν κεφαλὴν πρὸς Ν.¹, εἶχε συντριβῆ ἀπὸ τῶν μηρῶν καὶ ἄνω, λόγῳ πτώσεως τῶν δύο πρὸς νότον κεράμων. Ὁ νεκρὸς ἔκειτο ἀκτέριστος.

Ἐντὸς ἀνοιχτοχρῶων καστανῶν σφιγκτῶν χωμάτων ὑπεράνω ἀλλὰ καὶ πέραξ τοῦ ὀρύγματος τοῦ τάφου εὐρέθησαν πολλὰ τεμάχια ἀγγείων, ἐξ ὧν πολλὰ οἰκιακὰ σκευὴ καὶ τινα σχεδὸν πλήρη ἀγγεῖα. Ἡ σχέσις των πρὸς τὸν τάφον XXXII δὲν κατέστη δυνατὸν νὰ καθορισθῆ.

1. Λευκῆς ληκύθου μέρος ἄνω (τμήμα τοῦ λαιμοῦ μετὰ τῆς λαβῆς) καὶ κάτω ἐπιφάνεια λίαν ἐφθαρμένη μὲ ὑπολείμματα μόνον τοῦ λευκοῦ ἐπιχρίσματος. Διάμ.: βάσ. 0.048 ὠμων 0.07.

2. Ἐξ τεμάχια (ἐν οἷς τμήμα λαιμοῦ) λευκῆς ληκύθου.

3. Λήκυθος μὲ κολουροκωνικὸν σῶμα ἑλλειπῆς τὸν λαιμὸν μετὰ τῆς λαβῆς· ἐπιφάνεια λίαν ἐφθαρμένη. Μέγ. ὕψος 0.09, διάμ.: βάσ. 0.028 ὠμων 0.04.

4. Ληκύθιον ἑλλειπῆς τὴν λαβὴν μετὰ μέρους τοῦ στομίου· ἐπιφάνεια ἀνώμαλος, χρῶμα καστανὸν πρὸς τὸ καστανέρυθρον (βάσις ἀβαφῆς). Ὑψος 0.074, διάμ.: βάσ. 0.028 κοιλ. 0.035 χεῖλ. 0.03.

5. Ληκύθιον ἑλλειπῆς τὸν λαιμὸν μετὰ τῆς λαβῆς. Μέγ. ὕψος 0.033, διάμ.: βάσ. 0.024 κοιλ. 0.03.

6. Τεμάχιον ἀνοιχτοῦ λεπτοῦ ἐρυθρομόρφου ἀγγείου· τὰ ὀπίσθια ζώου καθημένου ἐπὶ τῶν νώτων. Διαστάσεις 0.024 × 0.32.

7 (πίν. 24β κέντρον). Ἐρυθρομόρφου ἀμφορέως (;) λαιμός· ἄνω πρόσθιον μέρος μορφῆς ἐστεφανωμένης πρὸς τὰ ἀριστερά.

8. Ἀνοιχτοῦ ἀγγείου τεμάχιον μὲ ἀνθέμια.

9. Πλαστικοῦ ἀγγείου τεμάχιον σῶζον τὸ λευκὸν

ἐπίχρισμα· διακρίνεται χεῖρ ἐρειδομένη ἐπὶ τινος ἀντικειμένου.

¹ Ἡ θέσις ἀσυνήθης· εἰς τοὺς Β.-Ν. κατευθύνσεως τάφους ἡ κεφαλὴ εἶναι κατὰ κανόνα πρὸς Β.

Εἰκ. 67. Σκελετὸς τάφου XXVI.

Εἰκ. 68. Κεραμοσκεπῆς XXXII ἀπὸ Ν.

10 (πίν. 22 ἄνω δεξιὰ καὶ εἰκ. 70). Λεκανὶς μετὰ καλύμματος, ἔλλιπής μέρη τινὰ καὶ τὸ πλεῖστον τῶν λαβῶν. Ἀποφύσεις ἐκατέρωθεν τῶν λαβῶν· μέλαν γάνωμα ἐκτὸς ἔδαφοχρόων ζωνῶν κατὰ τὴν βάσιν καὶ τὴν λαβὴν τοῦ καλύμματος. Ὑψος 0.034, διάμ.: βάσ. 0.034 χεῖλους 0.065 καλύμματος 0.073 λαβῆς καλύμματος 0.038.

Εἰκ. 69. Τρία φιαλίδια (βλ. τάφον XXXVII, 16-18).

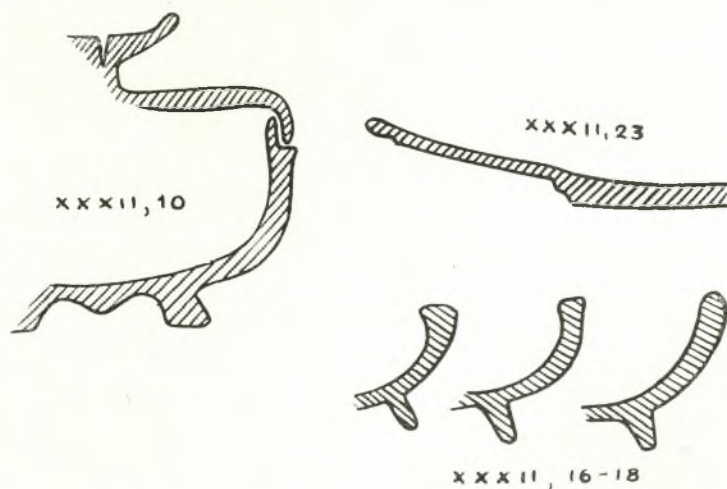
11. Λεκανὶς μικρά, ἄνευ καλύμματος, ἔλλιπής μέρη ἄνω ἐπιφάνεια λίαν βεβλαμμένη (ἐκ πυρός);. Ὑψος 0.031, διάμ.: βάσ. 0.041 χεῖλ. 0.053.

12. Ἐτέρας λεκανίδος τεμάχιον ἐκ τοῦ χεῖλους.

13. Καλύμματος πυξίδος ἀβαφοῦς τμήμα, ἐλαφρῶς κυρτούμενον. Ἡ διάμετρος ὑπολογίζεται εἰς 0.076.

14-15. Πολλὰ τεμάχια καὶ δύο λαβαὶ δύο τοθλάχιστον κοτυλῶν με λεπτὰς κατακορύφους (ἀκτινωτάς) γραμμὰς ἐντὸς ἔδαφοχρόου ζώνης ὑπὲρ τὴν βάσιν.

16-18 (εἰκ. 69, τομαὶ εἰκ. 70). Τρία φιαλίδια με δακτυλιόσημον βάσιν. Πρὸς τὸ ἀριστερὰ ἐν τῇ φωτογραφίᾳ ὅμοιον τὸ ἐκ τοῦ τάφου XXIV τῆς Καμίρου, Cl. Rhodos 4, 1931, 115-6

Εἰκ. 70. Τομαὶ ἀγγείων.

εἰκ. 247 (σ. 252) κάτω ἀριστερά. Βλ. φιαλίδιον XCIV, 3 καὶ πρβλ. I XI 5 καὶ XLIV α (ΝΑ. ὑψηλά).

19-21. Τριῶν πινακίων τεμάχια· τὸ ἐν σχεδὸν ἐπίπεδον. Γάνωμα καστανὸν εἰς διαφόρους ἀποχρώσεις.

22. Πινάκιον ταινιωτὸν συγκολληθὲν ἐκ τεμαχίων, ἔλλιπές μέρη τινὰ. Ὑψος 0.016, διάμ.: βάσ. 0.085/0.095 χεῖλ. 0.155. Βλ. XLIV ἀρ. 24.

23 (εἰκ. 70). Πινακίου ταινιωτοῦ τὸ τρίτον περίπτου. Ὑψος 0.027, διάμ. βάσ. 0.61. Ὡς ἄνωτέρω.

24-27. Τεμάχια τεσσάρων τοθλάχιστον ὁμοίων πινακίων.

28-29. Οἰκιακῶν ἀγγείων τεμάχια· πηλὸς κεραμόχρους. Βλ. τάφ. V ἀρ. 2.

30-31 (εἰκ. 71). Δύο λαβαὶ ἀβαφῶν οἰκιακῶν σκευῶν. Βλ. ἄνωτέρω.

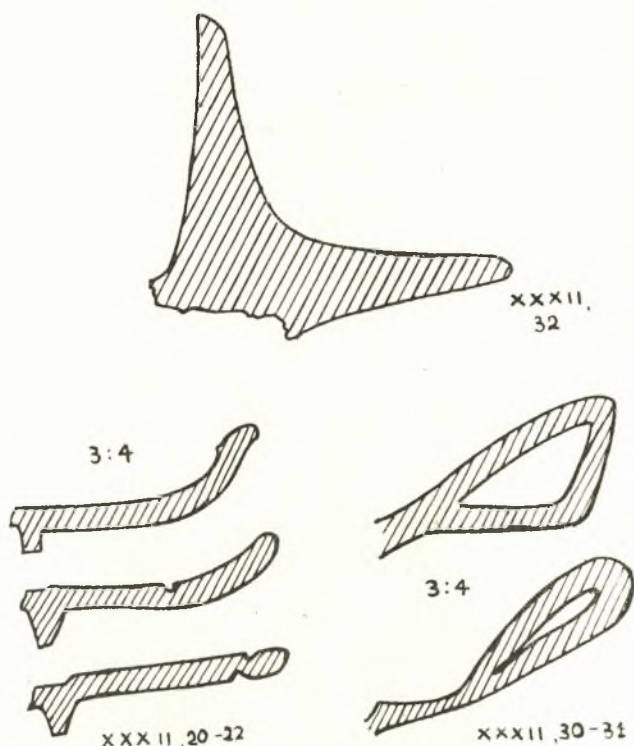
32 (εἰκ. 71). Κεράμου μικρὸν τεμάχιον· μελίζον καστανέρυθρον ἐπὶ τῆς ὄψεως. Μέγιστα διαστάσεις 0.12×0.13.

(41) ΒΑ. τῶν τάφων XLII, XXIII καὶ XXVI ἔκειτο ὁ τάφος XXXVIII (εἰκ 72), κεραμοσκεπῆς Α.-Δ. κατευθύνσεως ἐντὸς ὀρύγματος μήκους 1.68 μ. πλάτους 0.76 μ.

καὶ βάθους (ἐντὸς τῆς κιμηλιάς) 0.90 μ. Ὁ τάφος ἀπετελεῖτο ἐκ δύο κατὰ μῆκος ἑκατέρωθεν κυρτῶν κεράμων¹, ἔχων μῆκος 1.43 (N.) - 1.45 (B.) μ., πλάτος δὲ 0.70 μ.

Ὀλίγα μόνον χώματα εἶχον εἰσδύσει ἐντὸς τοῦ τάφου. Ὁ σκελετὸς ἦτο ἐκ τῶν κάλλιων διατηρουμένων ἢ θέσις τῆς κεφαλῆς ἦτο (ὡς συνήθως) πρὸς ἀνατολάς· τὸ κρανίον ὁμως εὐρέθη ἀνεστραμμένον, μεταξὺ τῶν μηρῶν (εἰκ. 73). Τὸ πρᾶγμα δύναται νὰ δικαιολογηθῇ ἐκ τῆς ἀνεπαρκειᾶς τοῦ χώρου. Τοιοῦτος ὁμως τεμαχισμὸς τοῦ νεκροῦ δὲν θὰ ἦτο δυνατός, ἐὰν

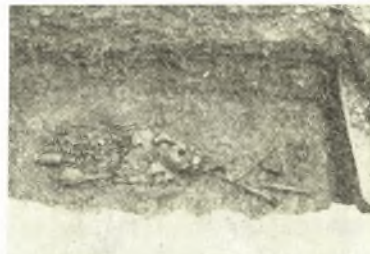

Εἰκ. 71. Τομαὶ κεράμου καὶ τεμαχίων ἄγγειων.

κατὰ τὴν ὥραν τῆς ταφῆς ἢ σορὸς ἦτο ἀνέπαφος². Πρέπει λοιπὸν νὰ δεχθῶμεν μερικὴν φθορὰν τοῦ σώματος, αὕτη δέ, ὑπὸ τὰς ἐκτεθεισὰς συνθήκας, μόνον εἰς ἡμίκανσιν

Εἰκ. 72. Κεραμοσκεπῆς XXXVIII.

Εἰκ. 73. Σκελετὸς τάφου XXXVIII.

δύναται νὰ ἀποδοθῇ. Σημειωτέον ὅτι δύο τοῦλάχιστον ἐκ τῶν ἐν τῷ τάφῳ ἄγγειων (κατωτέρω ἀρ. 1 καὶ 3) φαίνονται βεβλαμμένα ἐκ τοῦ πυρός.

¹ Εἰς τούτων, ἑξαχθεὶς ἀκέραιος, ἔχει μῆκος 0.955, πλάτος 0.445 - 0.495 καὶ πάχος 0.022 μ. χορδὴν δὲ καμπύλης 0.045 μ. Πρβλ. τάφ. LXXXV καὶ σημ. .

² Ὁ τάφος ἦτο ἀσφαλῶς ἀθικτος, ὥστε ἀποκλείεται κάθε μεταγενεστέρᾳ ἐπέμβασις (πρβλ. καὶ ἀνωτ. σ. 42 καὶ κατωτ. τάφ. LXXXV). Διαφόρως ἐρμηνεύει τὴν

ἀταξίαν σκελετοῦ ὁ ΣΠ. ΜΑΡΙΝΑΤΟΣ, ΠΑΕ 1954, 304-5, εἰκ. 3. Ἐκεῖ ὁμως τὸ ἀσύνηδες τῆς καύσεως εἰς τὴν Μυκηναϊκὴν ἐποχὴν ἐπιβάλλει τὴν ἀναζήτησιν ἄλλης αἰτιολογίας, ἣν καθιστᾷ πιθανωτέραν ἢ μικροτέρα ταραχὴ τῶν ὀστέων.

Ἡ περίπτωση αὐτὴ ἐπιβεβαιοῖ τὴν ἐκ τῆς οἰκτρᾶς καταστάσεως καὶ τῆς ἀταξίας πολλῶν σκελετῶν τεκμαιρομένην ἐλαφρὰν καῦσιν (ἡμίκαυσιν) τῶν ταφέντων. Ὁ τόπος τῆς ἡμικαύσεως δὲν δύναται νὰ προσδιορισθῇ, τοῦτο ὅμως συμβαίνει καὶ εἰς τὰς ἐν τεφροδόχοις ταφάς, προερχομένας ὡσαύτως ἐκ καύσεων καὶ μάλιστα πλήρων. Βλ. καὶ τάφους LXXXIV καὶ LXXXV. Πρβλ. τ. LXXV σ. 24.

Ὡς κτερίσματα εἶχον ἐναποτεθῆ ἐντὸς τοῦ τάφου :

1 (Ἐπὶ τοῦ στέρον δεξιά). Λευκὴ λήκυθος μικρὰ πλήρης (ἡ βᾶσις συνεκολλήθη μὲ μικρὰς ἐλλείψεις ἐκ τεμαχίων, ἐν μέρει ἀποτετριμμένων). Ὀλίγα μόνον ὑπολείμματα τοῦ λευκοῦ ἐπιχρίσματος. Ὑψος 0.18, διάμ. : βᾶσ. 0.039 ὤμων 0.055 χεῖλ. 0.02 (ἔσωτ.) - 0.033 (ἔξωτ.).

2 (XXXVIII 2 εἰκ. 74). (Παρὰ τὸν ἀριστερὸν ἀγκῶνα.) Σκυφίδιον μικρογραφικὸν ἀβαφές, ἐλλειπές μέγα μέρος ἄνω. Πηλός (καὶ ἐπιφάνεια) ὠχροκάστανος. Ὑψος 0.016 εἰς τὰς λαβὰς 0.03 καὶ 0.031, διάμ. : βᾶσ. 0.025 χεῖλους 0.05.

Ὅμοιον καὶ ἐκ τῆς πυρᾶς XXII, ὡς καὶ ἐκ τοῦ τάφου 13 τοῦ Φαλήρου (ΑΔ 2, 1916, 23 - 24 εἰκ. 4).

3 (XXXVIII 3 εἰκ. 75). (Παρὰ τὴν ἀριστερὰν ἄκρον χεῖρα.) Ληκύθιον ἐρυθρόμορφον ἐλλειπές

Εἰκ. 74. Σκυφίδιον τάφου
XXXVIII 2.

Εἰκ. 75. Ληκύθιον
XXXVIII 3.

Εἰκ. 76. Ληκύθιον
XXXVIII 4.

τὴν λαβὴν ὑψηλὸς λαιμὸς ἄνευ πλαστικῆς διαμορφώσεως κατὰ τὴν σύμφυσιν. Λαγὸς πρὸς τὰ δεξιά καθήμενος μὲ τὸν ἀριστερὸν πρόσθιον πόδα ἀνασηκωμένον. Ὑψος 0.08, διάμ. : βᾶσ. 0.035 κοιλ. 0.045 χεῖλ. 0.029. Βλ. LXXV σ. 24.

Συγγενές κατὰ τὸ σχῆμα τοῦ ἀγγείου καὶ τὴν τεχντροπίαν τῆς παραστάσεως τὸ CVA (Deutschland 13, 619) Mannheim 1, 33, 2 μὲ ἔλαφον εἰς τὴν αὐτὴν στάσιν, χρονολογούμενον περὶ τὸ 400 π.Χ. Ὁ τεχνίτης ἄμεσος ἀκόλουθος τοῦ ζωγράφου τῆς Μίνα, ὡς δεικνύει ἡ σύγκρισις πρὸς τὸ JHS 59, 1939, 27 ἀρ. 70 (πάνθηρ, τὸ σχῆμα τοῦ ἀγγείου ὅμοιον) ἢ παράστασις ἐνταῦθα ἀπλουστευμένη, σχηματικωτέρα.

4 (XXXVIII 4 εἰκ. 76). (Ἐκεῖθεν τῶν ποδῶν, πρὸς τὸ δυτικὸν ἄκρον τῆς Β. πλευρᾶς.) Ληκύθιον ἐρυθρόμορφον ἀκέραιον· κεφαλὴ (Ἐρμού;) πρὸς τὰ δεξιά· ἐμπρὸς στέφανος (;). Ὑψος 0.07, διάμ. : βᾶσ. 0.038 κοιλ. 0.046 χεῖλ. 0.023.

Ἡ παράστασις φέρει ἐμφανῆ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς τεχντροπίας τοῦ Straggly painter («ἀναμαλλιασμένου» ζωγράφου). Ἀγγεῖα τοῦ ζωγράφου τούτου, καὶ προφανῶς τοῦ αὐτοῦ ἐργαστηρίου, ἔχουν εὑρεθῆ ἀπὸ τῆς Ἀζοφικῆς μέχρι τῆς Ἰσπανίας (βλ. ARV² 857, 966). Σημειῶ μόνον τὰ μᾶλλον παρεμφερῆ πρὸς τὸ ἡμέτερον: Δύο ἐκ Παντικαπαίου (Κέρτις): CVA (Great Britain [3] 132) Oxford 1, 40, 8 (ἀρ. 1910, 71), μέγεθος - ὕψος 0.79 - καὶ σχῆμα τὸ αὐτό, καὶ CVA Pologne (2) 96, 9 (Cracovie, Musée National), χρονολογούμενον ἐκεῖ εἰς τὸν 4^{ον} π.Χ. αἰ. Τὸ σχῆμα τοῦ ἀγγείου ὅμοιον, ἀλλὰ μὲ κυμάτιον ὑπὸ τὴν παράστασιν. Ἀσαφῆς φωτογραφία Berytus

11, 1955, 126 ἀρ. 258 πίν. 28 (Βηρυτός, 4^{ος} αἰ. π.Χ. κατὰ τὸν C. Clairmont). Κεφαλή Ἐρμοῦ ἐπίσης ἐπὶ ληκυθίου ἐκ Κορίνθου AJA 34, 1930, 338 εἰκ. 3, 1.

5 (εἰκ. 148 δεξιὰ). Ληκυθιον ἀκέραιον· μέλαν γάνωμα ἐν μέρει βεβλαμμένον (ἐκ τῆς καύσεως, πρβλ. ἀνωτ.). Ὑψος 0.071, διάμ.: βάσ. 0.035 κοιλ. 0.04 χεῖλ. 0.028.

(42) Πρὸς Ἄν. καὶ ὀλίγον βορειότερον τοῦ τάφου XXXVIII, με μικρὰν ΒΑ. ἀπόκλισιν, ἔκειτο ὁ τάφος LXIII (εἰκ. 77), παιδικὴ λάρναξ Α.-Δ. κατευθύνσεως, ἐντὸς ὄρυγματος μήκους 1.46 μ. καὶ πλάτους 0.60 μ. Ἡ λάρναξ εἶχε διαστάσεις 1.02×0.39 μ. ἐσωτερικῶς. Ἐν αὐτῇ εὐρέθησαν ἐλάχιστα λείψανα σκελετοῦ με ὑπολείμματα τοῦ κρανίου κολλητὰ πρὸς τὸ Ἄν. ἄκρον τῆς Ν. πλευρᾶς. Περὶ τὸ μέσον τῆς Ν. πλευρᾶς:

Εἰκ. 77. Λάρναξ LXIII.

1 (πίν 3α ἀριστ., εἰκ. 78). Πλαγῶν ἀποκεκρουμένη μικρὸν τῆς ἀριστερᾶς κνήμης ἢ κεφαλὴ συνεκολληθῆ ἐπιφάνεια ἐφθαρμένη με ἐλάχιστα ἴχνη τοῦ λευκοῦ ἐπιχρίσματος. Ὑψος 0.158.

Πρβλ. British Museum, Catal. of Terracottas ἀρ. 959 πίν. 135 (ἀρχαῖ 4^{ου}), προερχομένην ἐξ Ἀθηνῶν, θεωρουμένην ὅμως κορινθιακὴν λόγω τοῦ χρώματος τοῦ πηλοῦ καὶ τῆς εὐρέσεως μητρῶν ὁμοίων κεφαλῶν ἐν τῷ Κεραμειῷ τῆς Κορίνθου (βλ. Corinth XV 1 ἀρ. 937, 30 πίν. 34, πρβλ. καὶ AJA 34, 1930, 469, 9 ἐξ Ἀθηνῶν). Οἱ λοιποὶ τύποι τοῦ 4^{ου} ἐκ Κορίνθου (Corinth XV 1 πίν. 31, xx 1, xx 2, xx 3, xx 10), ραδινοί, με ἄτονον πλαστικότητα· ὁπωσδήποτε ἐξ ὅλης τῆς ἀνασκαφῆς τὸ παρὸν εἶναι τὸ πλησιέστερον πρὸς τούτους δεῖγμα. Πρβλ. LVII 7, LXXXIV, CXII 2. Πιστεύω ὅτι καὶ οἱ κορινθιακοὶ τύποι ἀνάγονται εἰς ἀττικὸς καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἡ πλαγῶν τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου θὰ ἔπρεπε νὰ θεωρηθῆ ἀττικὴ.

Εἰκ. 78. Πλαγία ὄψις τῆς πλαγῶνος LXIII (πίν. 3α ἀριστ.).

(43) Πρὸς Ν. τοῦ τάφου LXIII, παραλλήλως πρὸς αὐτὸν ἀλλὰ με τινα ΝΑ. ἀπόκλισιν, ἔκειτο ὁ τάφος LXV, μικρὰ λάρναξ καταστραφεῖσα κατὰ τὸ δυτικόν της ἡμισυ ὑπὸ τῶν παλαιῶν θεμελιῶν. Τὸ ὄρυγμα τοῦ τάφου περιέβαλλε ἀπὸ Α. καὶ Β. τοιχάριον ἐξ ἀπλῆς σειρᾶς λίθων (βλ. LXXVIII σ. 25 καὶ σημ. 2). Ἡ λάρναξ, σφισμένη εἰς μέγιστον μῆκος 0.32 μ., εἶχε πλάτος 0.24 (ἐσωτ.)-0.315 (ἐξωτ.) μ., εὐρέθη δὲ κενὴ παντὸς περιεχομένου.

(44) Ἀνατολικῶς καὶ νοτιότερον ὁ τάφος LVIII (εἰκ. 79 καὶ 115), λάρναξ ἐντὸς λάκκου περιβαλλομένου ἐπίσης ὑπὸ τοιχαρίου καὶ κατὰ τὰς τέσσαρας πλευρᾶς, ἐκ διπλῆς μὲν σειρᾶς λίθων κατὰ τὴν βόρειον (βλ. σ. 48-9) καὶ ἐν μέρει διπλῆς κατὰ τὴν νοτίαν, ἀπλῆς δὲ κατὰ τὴν ἀνατολικὴν καὶ δυτικὴν. Τὸ ὄρυγμα τοῦ τάφου εἶχε διαστάσεις 1.70×0.67 μ. ἢ δ' ἐν αὐτῷ λάρναξ 1.21×0.39 μ. (ἐξωτ.).

Τὸ ὄρυγμα τοῦ τάφου, με τὰ συνήθη κιμηλοχώματα, ἐδείχθη ἀσυνήθως πλούσιον εἰς εἰδῶλια, περιεῖχε δὲ, συγκεντρωμένα παρὰ τὴν βόρειον πλευρᾶν, καὶ τὰ κάτωθι τεμάχια ἀγγείων:

1. Λεκανὶς ἄνευ τοῦ πώματος, ἔλλιπης κατὰ τὸ τρίτον περίπου, κεκαλυμμένη ὅλη με καλὸν μέλαν γάνωμα. Ὑψος 0.05, διάμ.: βάσεως 0.052 χεῖλους (καθ' ὑπολογισμόν) 0.096.

2. Πινακίου (;) τμήμα περι τὴν βάσιν· ἐσωτερικῶς ἔντυπον ἀκτινωτὸν κόσμημα περίξ κυκλίσκου.
3. Λαιμὸς ἀγγείου καμπυλούμενος· εἰς τὸ ἄνω μέρος τοῦ χεῖλους, ἐσωτερικῶς, ἐρυθρόν· ἐξωτερικῶς λευκὸν με καστανομελαίνας γραμμάς.

Εἰκ. 79. Τάφος LVIII ἀπὸ Ν. Ἐμπρὸς διέρχεται τμήμα τοῦ ὀρύγματος 2.

Πηλὸς ὠχροπράσινος.

Πηλὸς καὶ χρωματισμὸς ὑποδεικνύουν ἐξωαττικὴν προέλευσιν.

Πλησίον τῶν τεμαχίων, παρὰ τὴν βόρειον ἐπίσης πλευράν, τὰ ἐξῆς δύο:

4 (LVIII, 1 πίν. 3β μέσον). Πλαστικὸν ἀγγεῖον ὑπὸ μορφὴν ὑπερμεγέθους ἀστραγάλου, ἔλλιπες μικρὰ μέρη τῶν τοιχωμάτων καὶ τὴν λαβὴν μετὰ μέρος τοῦ σώματος, σῶζον δὲ ὑπολείμματα μόνον τοῦ λευκοῦ ἐπιχρίσματος· τὸ τριφυλλόσχημον στόμιον, ὡς καὶ ἡ λαβή, χρωματισμένα ἀμφοτέρωθεν διὰ μέλανος. Ὑψος 0.055 εἰς τὸ στόμιον 0.08, μῆκος 0.095, πλάτος (μέγιστον) 0.05.

Περὶ τῆς σημασίας τῶν ἀστραγάλων διαλαμβάνει προσφάτως ἔκτενῶς ὁ R. HAMPE, Die Stele aus Pharsalos (Berliner Winkelmannsprogramm 107 [1951]). Βλ. καὶ A. GREIFENHAGEN, Griechische Eroten, Berlin 1957, 26 (βιβλιογραφία σ. 78 καὶ

82), G. Van HOORN, Choes and Anthesteria, Leiden, 1951, 45 καὶ Olynthus XI 198. Πρβλ. καὶ τάφ. LIV διὰ τὴν ἐν τάφοις παρουσίαν ἀστραγάλων.

Τὸ ἀρχαιότερον γνωστὸν μοι παράδειγμα πλαστικοῦ ἀγγείου ὑπὸ μορφὴν ἀστραγάλου εἶναι τὸ ὑπὸ τοῦ Σωτάδου ἐξωγραφημένον με παραύστασιν Νεφελῶν (ὡς κορασιδῶν ὀρχουμένων)· βλ. FURTWÄENGLER καὶ REICHHOLD, Griechische Vasenmalerei, πίν. 136, 2, CVA Br. Mus, πίν. 26-7, βλ. καὶ J. BEAZLEY ARV² 452 ἀρ. 15 (22) με βιβλιογραφίαν, εἰς ἣν προσθετέα J. E. HARRISON - D. S. MAC COLL, Greek Vase Paintings, London 1894, πίν. 40 (Βρετ. Μουσείου, ὁ ὀρθὸς ἀριθμὸς E 804 καὶ ὄχι E783), A. RUMPF, Malerei and Zeichnung (Handbuch der Archäologie IV, 1) 100 πίν. 29, 1 καὶ G. M. RICHTER, Attic Red-Figured Vases, 1946, 111 εἰκ. 79. Ἐτερος ὑστερότερος, βλ. τῆς ἰδίας Handbook of the Greek Collection, 1953, 88-89 πίν. 69 g.

Πλαστικὸν ἀγγεῖον ὑπὸ μορφὴν ἀστραγάλου (ἀγάνωτον) με λευκὸν ἐπίχρισμα, ὡς τὸ ἡμέτερον, δὲν ἔχω ἄλλο ὑπ' ὄψει μου¹.

¹ Δὲν εἶναι σαφὴς ὁ τύπος (μέλαν γάνωμα πιθανῶς) καὶ ἔλλειπει περιγραφή πηλίνου ἀστραγάλου ἐν Ἴσπα-

Εἰκ. 80α. β. Εἰδώλιον LVIII ἀρ. 5.

νία (Βαλενθία), A. GARCIA Y BELLIDO, ἔ.ἀ. 173, 30 πίν. 119 κάτω ἀριστερά, κατατασσομένου, ἐσφαλμένου

5 (LVIII 2 εἰκ. 80, α. β). Εἰδωλίον θεᾶς καθημένης μετὰ πόλου· ἑλλείπει τὸ ἀριστερὸν τοῦ κορμοῦ· διὰ τῆς ἐπὶ τοῦ μηροῦ κεκαμμένης δεξιᾶς κρατεῖ στρογγύλον καρπὸν. Ὅλον τὸ σῶμα καὶ ὁ θρόνος καλύπτονται ὑπὸ λευκοῦ ἐπιχρίσματος, εἶναι δὲ χρωματισμένα: διὰ κυανοῦ, τὸ κάτω μέρος τοῦ θρόνου· δι' ἐρυθροῦ, τὸ ἄνω τοῦ θρόνου, οἱ ἄκροι πόδες καὶ ἡ κόμη· διὰ μέλανος ὁ πόλος. Ὑψος 0.125, μέγ. πλάτος 0.065.

Περὶ τῆς σημασίας τῶν εἰδωλίων καθημένων γυναικείων μορφῶν βλ. K. SCHEFOLD, Basler Antiken im Bild, Basel 1958, 27 - 29 μετὰ τὴν κυριωτέραν βιβλιογραφίαν· ὁ Schefold τὰς θεωρεῖ μᾶλλον ἔνθεον ἀπεικόνισιν τῆς ἀποθανούσης (die von der Kräften der Gottheit erfüllte Verstorbene) καὶ ὄχι αὐτῆς ταύτης τῆς θεότητος¹. Δὲν νομίζω ὅμως ὅτι διὰ τὴν ἐποχὴν τοῦλάχιστον ταύτην εἶναι ἀσπαστὴ τοσαύτη ἐξύψωσις τῶν νεκρῶν². (Πρβλ. ἄνωτ. σ. 30.) Μᾶλλον σύμφωνος πρὸς τὴν ἐν τάφοις κορασίδων ἀνεύρεσιν τῶν φαίνεται ἢ ταύτις τῶν πρὸς τὴν Πασικράταν, τὴν χθονίαν Ἀφροδίτην, τὴν λατρεῖαν τῆς ὁποίας ἀνιχνεύει ὁ Ν. Δ. ΠΑΠΑΧΑΤΖΗΣ, Θεσσαλικά 1, 1959, 50 - 63 (βλ. εἰδικῶς σ. 60 - 62). Καθημένας γυναικείας μορφᾶς παριστοῦν καὶ δύο ἄλλα εἰδωλία τοῦ τάφου (κατωτ. ἀρ. 7 καὶ 10).

6 (LVIII 3 εἰκ. 81). Εἰδωλίον καθημένης γυναικείας μορφῆς τὸ ἄνω ἀριστερὸν τμήμα· λευκὸν ἐπίχρισμα καὶ ἐλάχιστα ἴχνη ἐρυθροῦ. Μικρὰ λαβὴ παρὰ τὸν δεξιὸν κρόταφον καὶ μέρος ὀπίσω χρωματισμένον μέλαν μαρτυροῦν ὅτι προέρχεται ἐκ πλαστικοῦ ἀγγείου. Μέγιστον ὕψος 0.052.

Εἰκ. 81. Πλαστικὸν ἀγγεῖον τάφου LVIII 3.

Εἰκ. 82. Δύο τεμάχια τοῦ αὐτοῦ εἰδωλίου (τάφος LVIII 4-5).

7 (LVIII 4 - 5 εἰκ. 82). (*Επὶ τῆς λάρνακος, παρὰ τὸ χεῖλος τῆς νοτίου πλευρᾶς.) Εἰδωλίον καθημένης γυναικείας μορφῆς τρία μέρη μὴ συναπτόμενα· τὸ σφξόμενον ἀριστερὸν στήριγμα τοῦ καθίσματος σχηματίζεται ἐν εἴδει ἐρμαϊκῆς στήλης γυναικός (σφιγγός;). Μέγιστον ὕψος 0.13.

Βλ. ἄνωτ. ἀρ. 5 καὶ πρβλ. κατωτ. ἀρ. 10. Περὶ στηριγμάτων ἀγαλμάτων ὑπὸ μορφὴν ἀρχαϊτικῶν ἀγαλμάτων (γνωστῶν ἀπὸ τοῦ 5ου π.Χ. αἰ.) βλ. F. MUTHMANN, Statuenstützen, Heidelberg 1951, 18 - 20.

Ἐντὸς τῆς λάρνακος εὐρέθῃ μετριῶς διατηρούμενος ὁ σκελετὸς³ παιδίσκης, ἂν κρίνωμεν ἀπὸ τὰ κτερίσματα, τόσον τὰ ἐκτὸς τῆς λάρνακος

ἤδη περιγραφέντα ὅσον καὶ τὰ ἐντὸς αὐτῆς εὐρεθέντα:

8 (LVIII 6 εἰκ. 83 α. β). (*Υπτία παρὰ τὴν κεφαλὴν ἀριστερά.) Πλαγγὸν μεγάλη (κοίλη ἐσωτερικῶς) συνισταμένη μόνον εἰς τὸ ἀπὸ τῶν μηρῶν καὶ ἄνω μέρος καὶ τὸ ἄνω μέρος τῶν βραχιόνων.

ἴσως, μετὰ τῶν ἐκ Καμπανίας. Μέλαν γάνωμα ἔχουν οἱ ἀστράγαλοι CVA Belgique (3) 147, 33 καὶ ὁ ὅμοιος [H. SAHN] Auction XVI, Basel 1956, 148 πίν. 35 (α' τέταρτον 4ου αἰ. π.Χ.).

1 Βλ. καὶ ὅσα, ἐξ ἀφορμῆς τῆς παρουσίας γυναικείων προτομῶν ἐν τάφοις τοῦ Ἄργους, σημειοῖ ἐν ΑΔ 15, 1933/35, 32 καὶ σημ. 2 ἢ Σ. ΚΑΡΟΥΖΟΥ, ἣτις βλέπει εἰς ταύτας «γυναικείαν θεότητα προστάτριαν τῶν νεκρῶν».

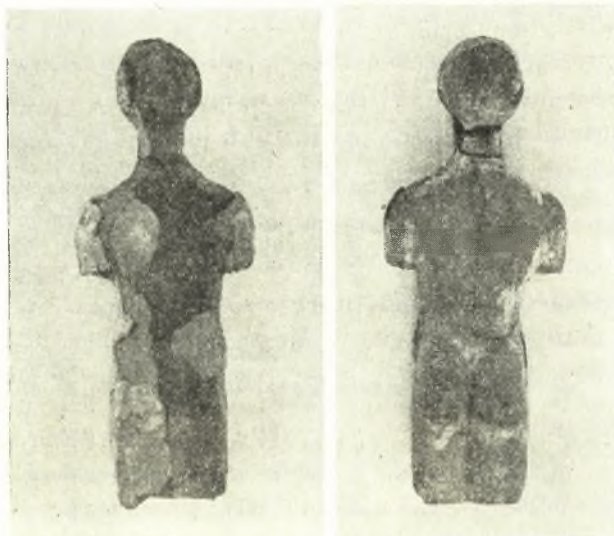
2 Βλ. καὶ K. ΡΩΜΑΙΟΝ, AM 39, 1914, 217 καὶ σημ. 1,

δεχόμενον ὅτι κατὰ τὴν ἀντίληψιν τῶν ἀρχαίων δὲν εἶναι οἱ νεκροὶ ἀλλὰ οἱ χθόνιοι δαίμονες ἰσχυροί. Κατὰ τῆς «ἀποθεώσεως» τῶν νεκρῶν, τουλάχιστον εἰς τὴν Ἀττικὴν, καὶ ὁ N. HIMMELMANN - WILDSCHÜTZ, Studien zum Ilissos - Relief, München 1956, 34 - 38.

3 Ὁ σκελετὸς μόνις ὑπερέβαινε εἰς μῆκος τὰ 0.90 μ., ἀνῆκε δηλαδὴ εἰς τετραετίδα ἢ πενταετίδα παιδίσκην κανονικῆς ἀναπτύξεως.

ἔλλιπής πολλά μέρη· λίαν ἐφθαρμένη τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ προσώπου καὶ τοῦ σώματος· ἴχνη λευκοῦ ἐπιχρίσματος. Ὑψος 0.155.

Ὁ DÖRIG εἰς τὸ ἀνωτέρω (σ. 29) μνημονευθὲν ἄρθρον του ἐν *Antike Kunst* 1, 1957, 46 ἀνάγει τὴν ἐμφάνισιν τῶν εἰδωλίων τοῦ τύπου τούτου εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν Μηδικῶν. Ἐκεῖ δέ, πίν. 22, 3, ἐπανεικονίζει (= AA 54, 1954, 282-3 ἀρ. 10 εἰκ. 14 [σ. 278]) τὸ πλησιέστερον πρὸς τὸ ἡμέτερον γνωστόν μοι παράδειγμα, τοῦ ὁποῖου τὴν χρονολόγησιν εἰς τὰ μέσα τοῦ 5ου θεωρεῖ, ὀρθῶς, πολὺ πρόωμον· ἀλλὰ καὶ ἡ ὑπ' αὐτοῦ προτεινομένη ἐγγὺς τῆς Πραξιτελείου ἐν *Agles* καὶ *Νεαπόλει*

Εἰκ. 83α, β. Προσθία καὶ ὀπισθία ὄψεις τῆς πλαγγῶνος τοῦ τάφου LVIII ἀρ. 8.

Ἐκεί δέ, πίν. 312, 2, 379, 3) εἶναι πολὺ χαμηλή. Ἄφ' ἐνός μὲν ἔχομεν τὴν παραλληλότητα πρὸς τὸ ἡμέτερον, χρονολογούμενον ἀσφαλῶς ἐκ τῶν εὐρημάτων τοῦ τάφου εἰς τὸ τέλος τοῦ 5ου π.Χ., ἀφ' ἑτέρου δὲ οἱ μεταγενέστεροι τύποι διακρίνονται σαφῶς τῶν τοῦ 5ου· βλ. ἐπὶ παραδείγματι τὰς κυρηναϊκὰς ἀπομιμήσεις τῶν κλασσικῶν (προ-παρθενωνείων, μέσων τοῦ 5ου) τὰς εἰκονιζομένας ἐν *British Museum, Catalogue of Terracottas* ἀρ. 1437-1441. Ἀντιθέτως, στενὴ εἶναι ἡ συγγένεια τοῦ ἡμετέρου (καὶ τοῦ ἐν *Μονάχῳ* ἀνωτ.) πρὸς ἀρχαιότερα δείγματα χρονολογούμενα τεχνοτροπικῶς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ τύπου τῆς κεφαλῆς, ὡς τὸ AA 54, 1939, 434-5,

εἰκ. 3 (440/430 κατὰ τὸν P. KNOBLAUCH) ἢ ἀκόμη τὸ ἐν *Antike Kunst*, ἔ.ἀ. πίν. 26, 12, τὸ κατὰ τὸν DÖRIG, ἔ.ἀ. 46 ὀλίγον μετὰ τὰ Μηδικὰ χρονολογούμενον¹. Ἀτυχῶς τὸ πρόσωπον τοῦ ἡμετέρου εἶναι τελείως ἐφθαρμένον δι' ἀκριβεστέραν τεχνοτροπικὴν τοποθέτησιν, ἢ ταυτότης ὅμως τοῦ τύπου τοῦ κορμοῦ πρὸς παραδείγματα ὡς τ' ἀνωτέρω δεικνύει χρῆσιν μητρῶν ἀναγομένων εἰς τὸ αὐτὸ πρότυπον.

Εἰδώλια τοῦ τύπου τούτου εἰκονίζονται ἐνίοτε ἐπὶ ἐπιτυμβίων κρατούμενα ὑπὸ κορασίδων², ἀντιθέτως δὲ πρὸς τὴν συνήθη ὑπόθεσιν ὅτι τὰ ἔλλειποντα ἄκρα δὲν ἐφαίνοντο, καλυπτόμενα ὑπὸ προσθέτων ἐνδυμάτων, εἰς τὰς παραστάσεις ταύτας ἐμφανίζονται γυμνά. Βλ. σχετικῶς O. WALTER, *Eine Athenastatuetten mit beweglichen Armen* ἐν *Classical Studies Presented to Edward Capps, Princeton* 1936, 347-355 μετὰ κατάλογον τῶν ἀναγλύφων ἐν σ. 349 καὶ Π. ΚΑΣΤΡΙΩΤΟΥ, Ἐνάγλυφα ἐπιτύμβια μετὰ πλαγγῶνος ἐν ΑΕ 1909, 122-132 πίν. 4. Πρὸ βλ. καὶ DÖRIG, ἔ.ἀ.

Σημειωτέα τέλος μαρμαρίνη πλαγγῶν τοῦ τύπου τούτου ἐκ τοῦ Κεραμεικοῦ, ἦν ὁ H. RIEMANN, *Keramikos* II, 12 ἀρ. 162 πίν. 37 θεωρεῖ ἑλληνιστικὴν.

6 (LVIII 7 πίν. 3α δεξιὰ εἰκ. 84 δεξιὰ). (Δεξιὰ τοῦ σκελετοῦ, ὀλίγον χαμηλότερον τοῦ κρανίου, μετὰ τὴν κεφαλὴν τοῦ εἰδωλίου πρὸς Ἄν.) Πλαγγῶν ἀποκεκρουμένη

¹ Καὶ τὸ ἐκ *Μαραθῶνος* πλήρες εἰδώλιον, ΠΑΕ 1935, 86-7 εἰκ. 1 χρονολογητέον περὶ τὰ μέσα τοῦ 5ου αἰ.

² Ταῦτα εἶναι τὰ ἐξῆς: A. CONZE, *Die attischen Grabreliefs* ἀρ. 814-818, 880, 882 (πίν. 156-157, 160),

Εἰκ. 84. Ὅπισθία ὄψεις τῶν πλαγγῶνων LVIII 7 καὶ LXXXIV.

τὰ γόνατα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ὀπῆ. Μέγιστον ὕψος 0.115.

Προβλ. Ρηγυκ I, 136 ἀρ. 5 εἰκ. 53. (Προβλ. WINTER, Typen I, 169 κ.έ.) χρονολογούμενον εἰς τὸ τέλος τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ. καὶ ἀρ. 6 χρονολογούμενον εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 4^{ου} π.Χ. αἰ. (ὡς καὶ τὰ ὑπ' ἀρ. 7 καὶ 8, ἑλλιπέστερα ὁμῶς). Βλ. LXIII, LXXXIV καὶ LXII, 2.

10 (LVIII 8 πίν. 3β δεξιὰ). (Παρὰ τὴν λεκάνην, ἀριστερά, ἀνεστραμμένον, μετὴν ἐλλείπουσαν κεφαλὴν πρὸς Δ.) Εἰδώλιον καθημένης γυναικείας μορφῆς, ἑλλιπὲς τὴν κεφαλὴν· ἡ δεξιὰ καθειμένη κατὰ μῆκος τοῦ σώματος· ἡ ἀριστερὰ φέρεται παρὰ τὸν ὀμώνυμον μαστόν· ἡ ἐπιφάνεια ἐφθαρμένη περὶ τὰ γόνατα. Μέγιστον ὕψος 0.118. Βλ. ἀνωτ. ἀρ. 5.

11 (LVIII 9). (Παρὰ τὸν μηρόν, δεξιὰ, μετὸ στόμιον πρὸς Δ.) Ληκυθίον μετὸ πεπιεσμένον σῶμα ἀποκεκρουμένον μέρος τῆς λαβῆς· ὁ λαίμμος συνεκολλήθη· μέγα μέρος τοῦ μέλανος γανώματος ἔχει ἀπολεπισθῆ. Ὑψος 0.049, διάμ.: β.σ. 0.039 κοιλ. 0.041 χεῖλ. 0.022.

Ἐκ τῶν πέντε πεπιεσμένων ληκυθίων τῆς ἀνασκαφῆς¹ τὸ παρὸν εἶναι τὸ πλησιέστερον πρὸς τὸ ἐκ Ρηνεῖας Δέλος XXI 47 ἀρ. 106 πίν. 40, οὐδεμίαν αἰσθητὴν διαφορὰν ἔχον κατὰ τὸ σχῆμα.

12 (LVIII 10 εἰκ. 85). Χοῦς ἀκέραιος. Παῖς γυμνὸς ὀκλάζων ὤθει ἄμαξιδίον, ἐφ' οὗ παιδικὴ ἐνδεδυμένη· ἄνω βλαστός (φύλλα καὶ ἄνθη) δι' ἐπιθέτου λευκοῦ, κάτω κυμάτιον. Ὑψος 0.04, διάμ.: β.σ. 0.0205 κοιλ. 0.03.

Διὰ τοὺς χόας γενικῶς βλ. HOORN, Choës. Εἰδικῶς περὶ τοῦ χθονίου χαρακτῆρός των σ. 22 - 24 καὶ τῆς ἐκ τάφων προελεύσεώς των (εἰδικῶς ἐν Ἀθήναις) σ. 49, περὶ δὲ τῶν ὑπὸ τῶν παίδων συρομένων ἄμαξιδίων σ. 44. Ἐν τούτοις δὲν ἀναφέρεται ἄλλο παράδειγμα, ἐνθα ἐπὶ τοῦ ἄμαξιδίου ἐπιβαίνει κορασίς· οὕτω ἡ παράστασις δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ἀπεικονίζουσα πράγματι τὴν θανοῦσαν. Ἐκ τῶν γνωστῶν παραστάσεων αἱ πλησιέστεραι θεματικῶς εὔρηται ἐπὶ τῶν HOORN, ἔ.ἀ. εἰκ. 159 (τεμάχιον ἐκ τῆς Ἀγορᾶς χρονολογούμενον 425 - 420 π.Χ.), 259 (Ἐθν. Ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον, πρῶν συλλογῆ Ἐμπεδοκλέους, 425 π.Χ. περίπου) καὶ μάλιστα 257 (Ἀγορᾶς, βλ. Hesperia 18, 1949, 316 ἀρ. 17 πίν. 8 τέλους 5^{ου} συγγενὲς πρὸς τὸν ζωγράφον τοῦ Μειδίου· ἄνω βλαστός, κάτω κυμάτιον, ὡς ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου) καὶ 261 (Ἐθν. Ἀρχ. Μουσεῖον 1558, τέλος 5^{ου}, χονδροειδῆς ἐργασία).

Τὸ ἡμέτερον παράδειγμα χρονολογεῖται εἰς τὸ τέλος τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ., χωρὶς νὰ εἶναι εὐχερὲς νὰ ἀποδοθῆ εἰς ὀρισμένον ἐργαστήριον. Βλ. καὶ LXXI 2.

Περὶ τῶν ἄμαξιδίων ὡς συνήθους παιγνίου τῶν Ἀθηναίων παίδων τῆς ἐποχῆς βλ. ΑΡΙΣΤΟΦ. Νεφέλαι 861 - 4 καὶ 878 - 880.

EM 1771, 2275 (ΑΕ 1909, 131 εἰκ. 4 πίν. 4, 2) καὶ τμήμα ἀναγλύφου ἐκ Πειραιῶς (αὐτ. εἰκ. 7), εἰς ἃ προσθετόν καὶ [H. SAHN] Auction XVIII, Basel 1958, ἀρ. 9 (370-360 π.Χ. στήλη Ἀριστομάχης Εὐφράνο[ρος]). Τὰ παρὰ CONZE ἀρ. 882, 815, 880 καὶ 814 εἰκονίζονται καὶ ἐν ΑΕ 1909, ἔ.ἀ. εἰκ. 1, 2, 3 καὶ πίν. 4, 1 ἀριστερά, ὁ δὲ DÖRIG, ἔ.ἀ. 45 πίν. 23, 1, 2 εἰκονίζει τὰ παρὰ CONZE, ἀρ.

Εἰκ. 85. Χοῦς LVIII ἀρ. 12.

815 πίν. 156 καὶ ΑΕ 1909 πίν. 4, 2. Ὁ WALTER, κατοικ. εἰκ. 5 καὶ 6 εἰκονίζει καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 7643 ἐξ Ἀθηνῶν εἰδώλιον τοῦ τύπου τούτου ἐν τῷ Μουσείῳ τοῦ Βερολίνου (τῶν ἀρχῶν ἴσως τοῦ 4^{ου} π.Χ. αἰ.).

1 Τὰ λοιπὰ τέσσαρα προέρχονται ἐκ τῶν τάφων XCα (1), XXXV, XLIII (9) καὶ XLVI (2).

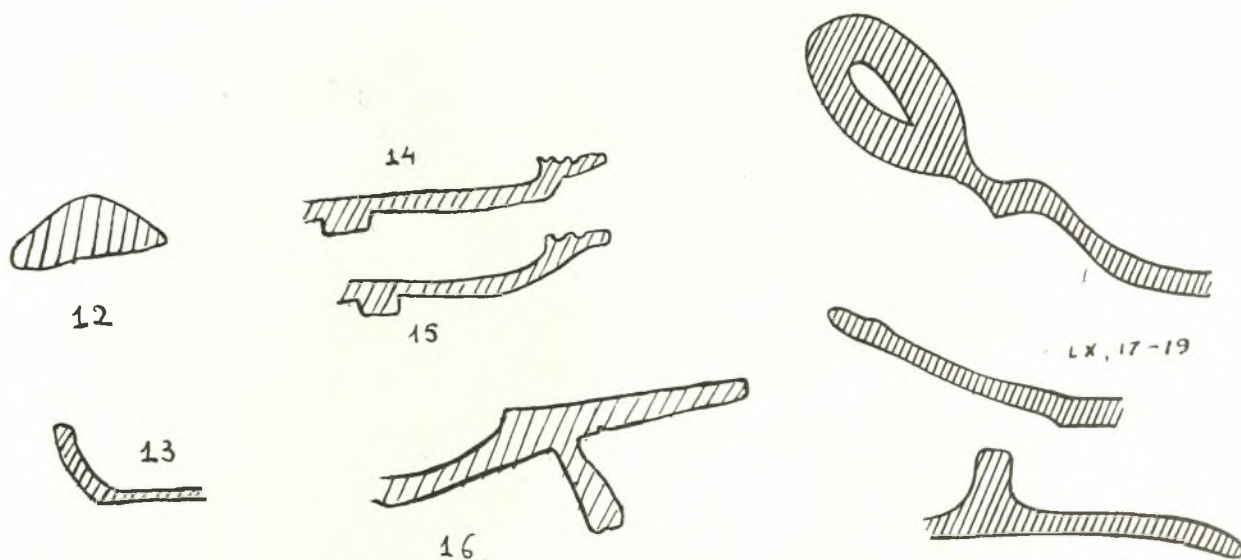
(45) Πρὸς Ν. τοῦ τάφου LXVIII, ἐκεῖθεν τοῦ ὀρύγματος 2, παρατηρήθη εὐρὺ ὄρυγμα, ἀποκλιθὲν τὰ φος LX, μὲ ἀφθονα ὄστρακα. Ἡ τομὴ ὅμως ἦτο ἀβαθὴς καί, ἐκτὸς τῆς Β. πλευρᾶς, δὲν κατωρθώθη νὰ ἐξακριβωθοῦν τὰ ὄριά της, ὥστε δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποφανθῇ τις ἂν πρόκειται πράγματι περὶ τάφου καὶ ποίου εἴδους.

1 - 2. Λευκῶν ληκύθων δύο τεμάχια, ὧν εἰς λαιμός.

3. Ληκύθου ὄμος.

4 - 5. Δύο τεμάχια ἐκ τοῦ κάτω μέρους ληκύθου μὲ κιγκλιωτὸν (βλέπε σ. 22 - 23).

6 - 7. Τεμάχια δύο ληκυθίων ἐπὶ τοῦ μικροτέρου ζῶν λίαν ἐφθαρμένον.

Εἰκ. 86. Τομαὶ οἰκιακῶν σκευῶν.

8 (πίν. 25β κάτω ἀριστερά). Πώματος λεκανίδος τριγωνικὸν τμήμα, ἀποκεκρουμένον τὸ χεῖλος. Γρῦν πρὸ βλαστοσπείρας. Διαστάσεις 0.046×0.07, πάχος 0.01.

9. Λεκανίδος μετὰ πώματος τὸ τρίτον περίπου. Μέλαν γάνωμα. Ὑψος 0.035, εἰς τὴν λαβὴν τοῦ καλύμματος 0.06.

10. Αἰθαλωτοῦ κλειστοῦ ἀγγείου τμήμα· διακόσμησις θαλλοῦ δι' ἀραιώματος πηλοῦ. Μέγιστον ὕψος 0.04. Πρβλ. ὕδριαν τάφου Α.

11. Λαβὴ κοτύλης.

12 (εἰκ. 86). Λαβὴ τριγωνικῆς τομῆς.

13 (εἰκ. 86). Φιαλίδιου τμήμα. Βάσις πλάτυσμα· γάνωμα μετρίως ποιότητος, ἀνοιχτόχρουν, κατὰ τόπους ἐρυθρωπόν. Ὑψος 0.014.

14 - 15 (εἰκ. 86). Δύο πινακίων τεμάχια.

16 (εἰκ. 86). Πινακίου τμήμα· καλὸν μέλαν γάνωμα.

17 - 19 (εἰκ. 86). Οἰκιακῶν σκευῶν τεμάχια· ἀβαφῆ, πηλὸς κεραμόχρους.

Περὶ τῆς παρουσίας οἰκιακῶν σκευῶν ἐν τάφοις βλ. καὶ V 2.

(46) Πρὸς Β. καὶ ἔτι ἀνατολικώτερον τοῦ τάφου LVIII εὐρίσκετο ὁ τάφος L (εἰκ. 115), κεραμοσκεπῆς Α.-Δ. κατευθύνσεως ἐπίσης. Φαίνεται ὅτι περιεβάλλετο καὶ οὗτος ὑπὸ περιβόλου, ὡς ὁ LVIII (σ. 43 βλ. καὶ σ. 25)· πρὸς δυσμὰς τοῦλάχιστον ἐφάνη

ἐπέκτασις ὁμοίου τοιχαρίου μὲ ἴγνη μάλιστα πλίνθων ἐπὶ τῆς ἐκ κιμηλολίθων βάσεως¹ καὶ πιθανῶς τὸ μείζον τῶν λοιπῶν πλευρῶν πάχος τοῦ βορείου τοίχου τοῦ τάφου LVIII ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονός ὅτι οὗτος ἐχρησίμευεν ἅμα καὶ ὡς νοτία πλευρὰ τοῦ περιβόλου τοῦ τάφου L. Εἰς ἐπίρρωσιν ἔρχεται τὸ γεγονός ὅτι ἢ πρὸς τὸν τάφον L βόρειος ὄψις τοῦ τοίχου τούτου συνέπιπτε πρὸς τομὴν τοῦ ἐδάφους, ἀποτελουμένου εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἀπὸ σφικτῶν, καθαρὰ, ἐρυθρῶν χρώματα.

Τὸ ὄρυγμα τοῦ τάφου ἦτο στενότερον ἐντὸς τῆς κιμηλιάς, ὅπου ἡ ἀντίστοιχος (N.) πλευρὰ του ἦτο λελαξευμένη βορειότερον, σχηματιζομένης βαθμίδος κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ βράχου πλάτους 0.35 (Δ.) - 0.40 (Α.) μ.

Κατὰ τὸ καθάρισμα τῶν τοίχων τοῦ περιβόλου τοῦ τάφου L εὐρέθησαν τὰ ἑξῆς:

1 - 2. Δύο πρόμα γεωμετρικὰ τεμάχια (βλ. σ. 4 ἀρ. 4).

3. Χεῖλος κρατῆρος.

4. Τεμάχιον ἀγγείου μὲ μαργαριτοειδῆς κόσμημα.

5. Τεμάχιον ἐκ τοῦ ὤμου ληκύθου μὲ ἀκτινωτὰς γραμμάς.

6. Τεμάχιον λευκῆς ληκύθου.

7 (πίν. 17 α μέσον). Ληκύθου ὁ κορμός· διακόσμησις θαλλοῦ κισσοῦ μεταξὺ κιγκλιδατοῦ ἄνω καὶ κάτω. Μέγ. ὕψος 0.08, διάμ. ὤμων 0.044. Βλ. CX ἀρ. σ. 31 καὶ πρβλ. CII καὶ XXVII ἀρ. 10.

8. Λύχνου τὸ πρόσθιον τμήμα. Ὑψος 0.021, μέγ. πλάτος 0.06. Τὸ πλησιέστερον Agora IV ἀρ. 210 πίν. 36 τοῦ τύπου 23 λ (430 - 390 π.Χ.). Βλ. LXXXVI.

Ἐντὸς στενομήκους ὄρυγματος διαστάσεων 1.76×0.75 μ. ὁ τάφος ἀπετελεῖτο ἐκ τριῶν ἐφ' ἑκατέρας πλευρᾶς στρωτῆρων, συναντωμένων εἰς ὀξεῖαν γωνίαν· αἱ στεναὶ πλευραὶ ἐκλείοντο ὡσαύτως δι' ὁμοίων στρωτῆρων σφικτῶν κολλημένων εἰς τὰς ἀντιστοίχους πλευρὰς τοῦ ὄρυγματος. Ὡς δάπεδον εἶχον χρησιμοποιηθῆ δύο καμπύλοι κέραμοι, ὧν ὁ μείζων, πρὸς ἀνατολὰς, μήκους 0.93 μ. καὶ πλάτους 0.40-0.46 μ., ἐπάτει ἐπὶ τοῦ πρὸς δυσμάς· ἀμφοτέρω ἐκάλυπτον μήκος 1.62 μ. καταλειπομένου κενοῦ 0.14 μ. δυτικῶς μεταξὺ κεράμων δαπέδου καὶ στρωτῆρος στενῆς πλευρᾶς. Ὁ σκελετός, μὲ τὴν κεφαλὴν πρὸς Α., διετηρεῖτο κάκιστα. Ἐπὶ τοῦ πρὸς ἀνατολὰς ἀκαλύπτου ἄκρου τοῦ δυτικοῦ κεράμου ἔκειντο δεξιὰ μὲν τῶν ὀστέων εἰδῶλιον ἀνεστραμμένον, ἀριστερὰ δὲ πυξίς.

1 (L 1 πίν. 3β ἀριστ.). Εἰδῶλιον ἀκέραιον γυναικὸς ὀρθῆς, κοῖλον ἐσωτερικῶς, μὲ εὐρὴν ἄνοιγμα ὀπίσω, ἐνθα ἀδρῶς εἰργασμένον. Φορεῖ ἱμάτιον μὲ ἀπόπτυγμα ἀναπεπταμένον πρὸς τὰς καθειμένας ἀλλ' ἔλαφρῶς πρὸς τὰ ἔξω ἀπομακρυνόμενας χεῖρας, δι' ἑκατέρας τῶν ὀπίσθων κρατεῖ ὀμφαλωτὴν φιάλην. Ὑπολείμματα λευκοῦ ἐπιχρίσματος καθ' ὅλον τὸ σῶμα καὶ ἐρυθροῦ χρώματος εἰς τὴν κόμην. Ὑψος 0.145.

Δὲν γνωρίζω ὁμοίον. Εἰδῶλιον ἐκ Κυρηναϊκῆς ἐν τῷ Βρεττανικῷ Μουσείῳ (Catal. of Terrac. ἀρ. 1491a, ἀρχὴ 4ου), σφρῶζόμενον μόνον ἐν μέρει δεξιὰ, ταυτίζόμενον ὡς Βενδὶς ἐκ τῆς περὶ τὴν ὀσφὸν δορᾶς, φέρει ἐπίσης φιάλην διὰ τῆς δεξιᾶς.

2 (L 2 εἰκ. 87). Πυξὶς μετὰ τοῦ πάματος ἀκεραία. Μέλαν γάνωμα κατὰ τόπους ἀνοικτότερον. Ἐπὶ τοῦ καλύμματος Ἔρωσ (ὡς παῖς), ὡσεὶ καθήμενος (ἐπὶ βράχου ἢ καθίσματος μὴ παριστανόμενον), κρατεῖ διὰ τῆς προτεινομένης δεξιᾶς πτηνόν (περιστερᾶν;). Τὸ ἔδαφος περὶ τὸ ἐξωτερικὸν περι-

¹ Τοιαύτη θὰ πρέπη νὰ ὑποτεθῆ ἢ κατασκευὴ πάντων τῶν ὁμοίων μικρῶν περιβόλων (σ. 25 σημ. 2).

γραμμα τῆς παραστάσεως ἔχει ἐπιχρισθῆ ἐπιπροσθέτως διὰ μέλανος. Ὑψος 0.042 μετὰ τοῦ καλύμματος 0.084, διάμ.: βάσ. 0.07 χεῖλους 0.057. Περὶ τὸ 400 π.Χ.

Ὡς πρὸς τὸ θέμα πρβλ. τὸν ἐπὶ δελφίνος ἔρωτα τὸν διὰ τῆς δεξιᾶς ὑψηλὰ κρατοῦντα πτηνόν (περιστεράν;) ἐπὶ καλύμματος κατόπτρου W. FROEHNER, Collection Tyszkiewicz, πίν. 5.

Ὁ Ἔρωσ συνδέεται πρὸς πτηνὸν ἤδη ἀπὸ τῆς ἀρχαϊκῆς ἐποχῆς· βλ. ἀμφορέα τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου (CVA 50, 3 [E 269] τοῦ ζωγράφου τοῦ Τιθωνοῦ, ARV², 206 - 7).

Ὅμοία πυξίς μὲ παράστασιν, ἐπὶ τοῦ πώματος, παιδὸς προσδέοντος τὸ σανδάλιον (σχέδιον

Εἰκ. 87. Παράστασις ἐπὶ τοῦ καλύμματος πυξίδος τοῦ τάφου L.

συγγενικόν, κατὰ τι σκληρότερον, τῶν ἀρχῶν τοῦ 4ου) ἐν Χαϊδελβέργῃ (W. ΚΡΑΙΚΕΡ, Die rotfigurigen attischen Vasen, Berlin 1931, ἀρ. 229 πίν. 42). Ὅμοία ὡσαύτως καὶ πυξίς ἐν Νέα Ὑόρκῃ (K. SCHEFOLD, Untersuchungen zu den Kertschen Vasen [Archaeologische Mitteilungen aus russischen Sammlungen IV, Berlin - Leipzig 1934] ἀρ. 585 εἰκ. 9) τῶν αὐτῶν σχεδὸν διαστάσεων μὲ προτομὴν ἵππου ἐπὶ τοῦ πώματος.

(47) Πρὸς Α. τοῦ τάφου L μὲ αἰσθητὴν ΝΑ. ἀπόκλισιν εὐρίσκετο ὁ τάφος LXXII, πύρα Α.-Δ. κατευθύνσεως, διαστάσεων 2.06 × 0.98 μ. Τὸ ἀνατολικὸν ἥμισυ τῆς νοτίου πλευρᾶς τοῦ ὀρύγματος δὲν κατέλειπεν ἴχνη ἐπὶ τοῦ βράχου, ὡς σκαφὲν ἐντὸς τοῦ ὀρύγματος 4. Τὸ ἐντὸς τῆς κιμηλιᾶς βάθος του

ἦτο 0.75 - 0.80 μ., καθ' ὅλον δὲ τὸ βάθος αὐτὸ ἐνεφανίσθησαν ὑπολείμματα καύσεως (ἀντιθέτως πρὸς τὴν συνήθη περίπτωσιν, καθ' ἣν ταῦτα εἶναι συγκεντρωμένα ἐπὶ τοῦ πυθμῆνος καὶ τὸ ὑπόλοιπον γέμισμα καθαρὸν. Βλ. κατωτ. περὶ πυρῶν). Ὁ πυθμὴν ἔκοιλοῦτο κατὰ μῆκος τοῦ μεγάλου ἄξονος.

Ἐντὸς τοῦ γεμίματος εὐρέθησαν:

1. Τεμάχια μεγάλου ἀγγείου, πιθανῶς ἀμφορέως.
2. Λαιμὸς μεγάλης λευκῆς ληκύθου.
3. Τέσσαρα τεμάχια λευκῶν ληκύθων: ἐπὶ δύο ἐξ αὐτῶν γραμμαί.
- 4 (πίν. 17β δεξ.). Λήκυθος, ἑλλιπὴς τὴν βάσιν καὶ τὸ ἄνω μέρος τοῦ λαιμοῦ ἐπιφάνεια λίαν ἐφθααρμένη, ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου ἴχνους τῆς ἐκ θαλλοῦ κισσοῦ διακοσμῆσεως, ἣν ἀσφαλῶς ἔφερε. Μέγ. ὕψος 0.105, διάμ. ὠμων 0.033.
5. Ληκύθιον ἑλλιπές· ἐδαφόχρους ζώνη μὲ γραμμὴν ἐντὸς αὐτῆς. Διάμ. βάσ. 0.049.
- 6 (πίν. 20β, 2). Ληκύθιον ἑλλιπὲς μὲ σῶμα ἀπλακωτόν. Μέλαν γάνωμα ἐν μέρει καστανόν ἔν τισιν ἀπεξεσμένον. Ὑψος εἰς τὴν λαβὴν 0.066, διάμ.: βάσ. 0.037 κοιλ. 0.046.
7. Ἄνω μέρος ληκυθίου μὲ πλαστικὴν διαμόρφωσιν κυματίων.
8. Φιαλίδιον κεκαλυμμένον ὅλον διὰ μέλανος γανώματος λίαν ἐφθααρμένον· τοῦ κυλινδρικοῦ τύπου τῶν «ἀλατοδοχείων», βλ. σ. 6 ἀρ. 2. Ὑψος 0.029, διάμ.: βάσ. 0.034 χεῖλ. 0.058.

9. Πώματος πυξίδος τεμάχιον, χρωματισμένον ἄνω διὰ καστανοῦ.

10. Πώματος πυξίδος τεμάχιον κατὰ τὴν περιφέρειαν θαλλὸς καὶ ἐσωτερικῶς βλαστόσπειρα. Διαστάσεις 0.05×0.04 .

Ὀλίγον ὑπεράνω τοῦ πυθμένος εὐρέθη:

11 (πίν. 25α). Πῶμα πυξίδος συγκολληθὲν ἐκ τριῶν τεμαχίων ἑλλιπὲς μέγα μέρος. Παράστασις λίαν ἐφθαρμένη (ἐκ τοῦ πυρός). Ἐξ ἀριστερῶν πρὸς τὰ δεξιὰ: Ἔρως θέων πρὸς τὰ δεξιὰ μὲ προτεταμένης τὰς χεῖρας διώκων κόρην, δεξιὰ ἐπίσης θέουσαν, στρέφουσαν τὴν κεφαλὴν ὀπίσω καὶ διὰ τῆς δεξιᾶς ἀνέχουσαν τὸ ἱμάτιον μορφὴ ἀριστερὰ ἐστραμμένη λίαν ἐφθαρμένη. Ἔρως ἱπτάμενος πρὸς τὰ δεξιὰ: ὑπ' αὐτὸν στέφανος κόρη δεξιὰ θέουσα, ὡς περίπου ἡ ἑτέρα μέρος ἄλλης ἐνδεδυμένης μορφῆς.

(48) Ἀνατολικῶς τῆς πυρᾶς LXXII παρὰ τὸ ἀνατολικὸν ὄριον τοῦ οἰκοπέδου καὶ ἀμέσως πρὸς Β. τοῦ ὀρύγματος 4 ἔκειτο ὁ τάφος LXVIIα, πυρὰ Β.-Ν. κατευθύνσεως ἀσυνήθως μικρά, διαστάσεων 1.02×0.50 μ. (τὸ ἥμισυ τοῦ κανονικοῦ), μὲ βάθος ἐντὸς τῆς κιμηλιάς 0.70 μ.

Εἰς τὴν ἐπίχωσησιν τοῦ τάφου ἐντὸς σκληρῶν, σχετικῶς, καστανῶν χωμάτων, εὐρέθησαν τεμάχια τινά, ὧν τὰ κυριώτερα εἶναι:

1. Βάσις δέξυπυθμένου ἀμφορέως. Μέγ. ὕψος 0.13, διάμ. κάτω 0.09.

2 (LXVII 14). Ἐξ τεμάχια λευκῶν ληκύθων ἐπὶ τοῦ ἐνὸς τμήμα παραστάσεως δι' ἐρυθροῦ (ἄκρον δεξιᾶς χειρὸς καὶ ταινία στήλης), ἐπὶ τοῦ ἑτέρου γραμμαί. Τὰ λοιπὰ ἄσημα.

3 (LXVII 15). Ληκύθιον μὲ ὠοειδὲς σῶμα, ἀποκεκρουμένον τὸν λαιμὸν μετὰ τῆς λαβῆς, κεκαλυμμένον ὄλον (ἐκτὸς τοῦ πυθμένος τῆς βάσεως) διὰ μέλανος γανώματος μετρίας ποιότητος. Μέγ. ὕψος 0.052, διάμ.: βάσ. 0.03 κοιλ. 0.04.

4 (LXVII 16 εἰκ. 88). Κορμὸς ἀνδρικοῦ εἰδωλίου ἀποκεκρουμένος τὸν λαιμὸν καὶ τμήμα ἐμπρὸς κάτω, κατὰ τὰ λοιπὰ ὅμως ἀνέπαφος καὶ πλήρης (τέρμα κάτω καὶ ὀπαὶ διὰ τὰς χωριστὰς χεῖρας). Συμπαγῆς ἐσωτερικῶς, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ κατώτατον μέρος ὀπίσω ἀδρῶς εἰργασμένος. Ὑψος 0.078, πλάτος 0.038 (κάτω)-0.044 (ἄνω).

Εἰκ. 88. Κορμὸς ἀνδρικοῦ εἰδωλίου.

Πρόκειται περὶ ἀνδρικῆς πλαγγόνας, πρωτοφανοῦς, ὅσον γνωρίζω. Πρβλ. σ. 29.

Ἐντὸς τοῦ ὀρύγματος κολλητὰ πρὸς τὰ τοιχώματα τῆς νοτίου πλευρᾶς, ἀρκετὰ ὑψηλὰ ὅμως, εὐρέθη:

5 (LXVII 17). Λήθυκος μὲ ραδινὸν σῶμα, ἀποκεκρουμένη τὸ πλεῖστον τοῦ λαιμοῦ μετὰ τῆς λαβῆς. Διακόσμησις θαλλοῦ κισσοῦ μεταξὺ ζωνῶν κιγκλιδωτοῦ, λίαν ἐφθαρμένη. Μέγ. ὕψος 0.146, διάμ.: βάσ. 0.037 ὠμων 0.05.

Ὅμοιοτάτη ἡ CIX ἀρ. 6 (σ. 31). Βλ. καὶ σ. 22-3. Πρβλ. καὶ II ἀρ. 7.

Βαθύτερον ἐντὸς τοῦ γεμίματος εὐρέθησαν:

6 (LXVII 18). Ἑπτὰ τεμάχια λευκῆς ληκύθου (μὴ συναπτόμενα, ἴσως δὲ ἐκ δύο ληκύθων): ἐν ἐκ τῶν ὠμων μὲ κιτρινωπὰς γραμμάς, ἐπὶ πέντε ἐκ τῶν λοιπῶν ἕξ γραμμαὶ ἐρυθροπαί.

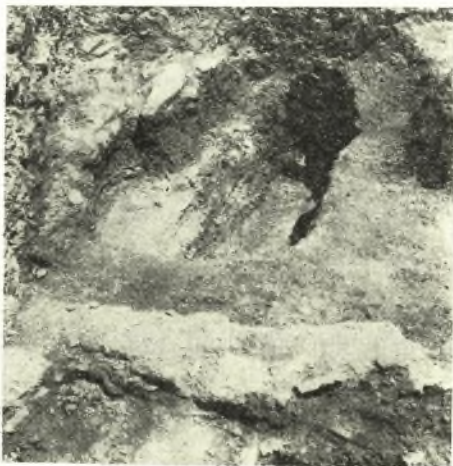
Ἐπὶ τοῦ πυθμένος, ἐνθα ἀρκετὰ ἴχνη καύσεως ἰδίως πρὸς Ν. καὶ Δ., εὐρέθη:

7 (LXVII 19). Ληκυθίου ἐρυθρομόρφου τμήμα· σφίζεται ἐν μέρει ἔρως ὀκλάζων καὶ διπλῆ σπείρα ἔμπροσθεν αὐτοῦ· κάτω κυμάτιον δίγραμμον. Μέγ. ὕψος 0.085, μεγ. διάμ. 0.065.

ΚΟΙΝΗ ΕΠΙΧΩΣΙΣ ΠΥΡΩΝ LXVIIβ ΚΑΙ LXVIIγ

Τὰς ἐπίσης μικράς, ἐπαλλήλους πυράς LXVIβ καὶ LXVIIγ ἐπεκάλυπτε σφιγκτὸν στρώμα ἀνοικτοκαστιάνων, ἐρυθρωπῶν σχεδόν, χρωμάτων περιεχόντων πολλὰ τεμάχια καὶ ὀλόκληρα ἀγγεῖα. Ἐπὶ τοῦ στρώματος τούτου ἔβαινε στρώσις λίθων (τμήμα τοῦ στρώματος μετὰ τῶν λίθων εἰς τὸ ἄνω ἀριστερὸν τῆς εἰκ. 89), κειμένη ἀσφαλῶς ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἀρχαίου ἐδάφους. Εἰς τὸ ἄνω μέρος τοῦ στρώματος εὐρέθησαν τὰ ἑξῆς τεμάχια:

1-2. Τμήματα δύο πωμάτων λεκανίδων· τὸ μὲν μετὰ μέλανος γανώματος, καθισταμένου καστανοῦ πρὸς τὴν περιφέρειαν, τὸ δ' ἕτερον ἀβαφὲς ἐκ καστανοχρόου πηλοῦ.

Εἰκ. 89. Μικρὰ LXVIIγ μετὰ τμήμα τῆς LXVIIβ. Ἐμπρὸς ὁ ρωμαϊκὸς τοῖχος 4.

3. Φιαλίδιον χρωματισμένον μέλαν ἐσωτερικῶς καὶ καστανοπόρφυρον κατὰ τὴν βάσιν.

4. Ἄνω μέρος ληκύθου μετὰ θαλλὸν κισσοῦ.

5. Πυθμὴν κύλικος μετὰ τέσσαρα ἔντυπα ἀνθέμια ἐν τῷ κέντρῳ σταυρικῶς διατεταγμένα, περιβαλλόμενα ὑπὸ τριπλοῦ κύκλου ἀκτινωτῶν γραμμίδων.

6. Τμήμα μικρᾶς πηλίνης κεφαλῆς λέοντος (;). Διαστάσεις 0.04 × 0.028.

7. Τεμάχια λευκῶν ληκύθων, ἐν οἷς καὶ δύο λαιμοί.

8 (LXVII 3 εἰκ. 90, πίν. 4α δεξιὰ). Λευκῆς ληκύθου τμήμα, συγκολληθὲν ἐκ τεσσάρων τεμαχίων. Ἄνηρ γενειῶν πρὸς τ' ἀριστερά (ἀσφαλῶς πρὸ στήλης). Μέγ. ὕψος 0.117, μέγ. πλάτος 0.095.

9-13 (εἰκ. 91). Πέντε¹ μικρὰ ληκύθια εὐρεθῆντα ΒΑ. πλησιέστατα ἀλλήλων. Μελαμβαφῆ, μετὰ δυσκόμορφον ἀβαφῆ βάσιν (εἰς ἣν τὸ χρῶμα ἔχει ἐπεκταθῆ

ἐν μέρει, ἀκανονίστως, καὶ ἐπὶ τῆς βάσεως). Ἀποκεκρουμένα ἅπαντα τὸ ἄνω μέρος τοῦ λαιμοῦ, δύο δὲ ἕξ αὐτῶν καὶ τὴν λαβὴν. Μέγ. ὕψος 0.046-0.06, διάμ.: βάσ. 0.026-0.029 κοιλ. 0.031-0.04.

Παρὰ τὰ ληκύθια ταῦτα:

14 (LXVII 7). Λήκυθος μετὰ λευκὸν ἐπίχρισμα, ἐν μέρει ἠφανισμένον, ἔλλιπὴς τὸ ἄνω μέρος τοῦ λαιμοῦ μετὰ τῆς λαβῆς. Μέγ. ὕψος 0.45, διάμ.: βάσ. 0.032 ὠμων 0.04.

(49) Τάφος LXVII β. Πυρὰ Β.-Ν. κατευθύνσεως, διαστάσεων περίπου 0.50 × 0.20 μ., ἣτις δὲν εἶχε σκαφῆ ἐντὸς τῆς κιμηλιάς, ἀλλ' ὑψηλότερον ἐντὸς τῶν χρωμάτων. Ἡ ἀνατολική της πλευρὰ ὠρίζετο ὑπὸ τοιχαρίου (ἀπλῆς σειρᾶς μετρίου μεγέθους κιμηλολίθων) προεκτεινομένου κατὰ 0.20 μ. σχεδὸν νοτιώτερον. Ἄφθονα τεμάχια εὐρέθησαν ἐντὸς αὐτῆς, συγκεντρωμένα ἰδίως πρὸς Ν.

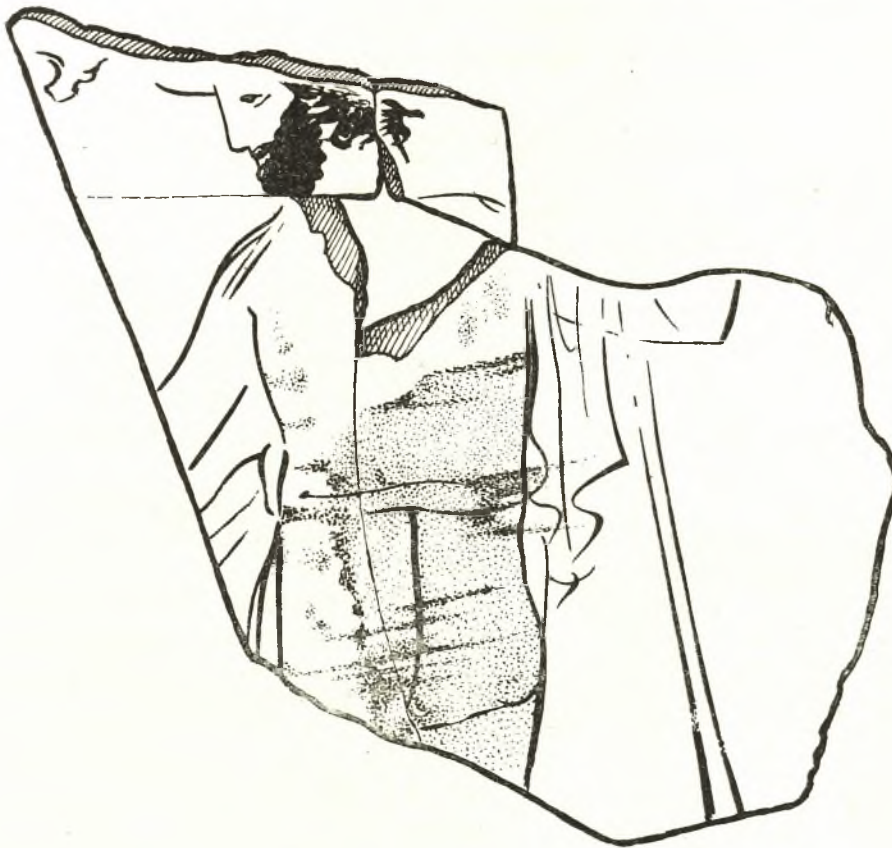
1 (εἰκ. 92, 1). Μελανομόρφου ἀγγείου λαιμός, σφῶν τμήμα παραστάσεως.

2-3 (εἰκ. 92, 2-3). Στόμια δύο ληκύθων.

4. Τεμάχιον λευκῆς ληκύθου.

5 (εἰκ. 92, 5). Βάσις ληκύθου, πιθανῶς λευκῆς.

¹ Τὰ 5 ταῦτα ληκύθια εἶναι ἐλάχιστα πρὸ τῶν 44 τῶν ἐκ τῶν ἐν Σπίνᾳ ἐντὸς τοῦ παιδικοῦ τάφου 671 εὐρεθέντων (S. AURIGEMMA, Museo di Spina in Ferrara, Bologna 1936, 104 πίν. 47). Ἐπὶ ληκύθια ἐκ τῆς πυρᾶς ν ἐν τῷ Κεραμεικῷ (ΑΕ 1913, 183-187).

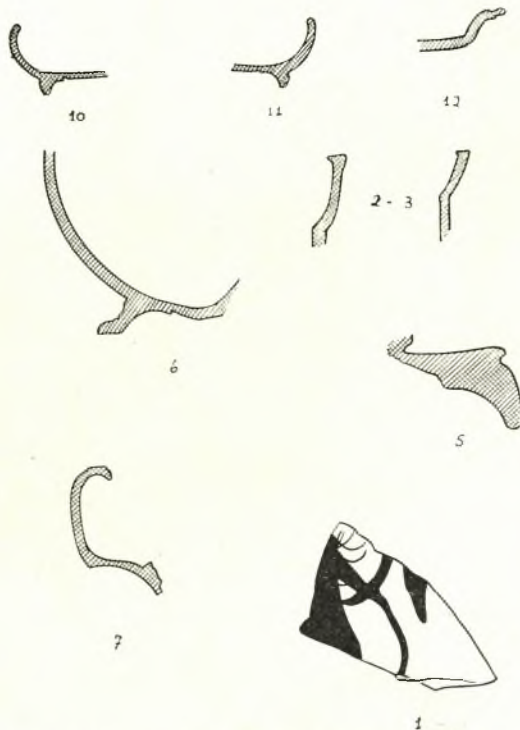

Εἰκ. 90. Λευκῆς ληκύθου τμήμα.

Εἰκ. 91. Ληκύθια ἐκ μικρᾶς πυρᾶς.

- 6 (είκ. 92, 6). Τὸ κάτω μέρος ὄσειδοῦς κλειστοῦ ἀγγείου.
 7 (είκ. 92, 7). Λαιμὸς μὲ καλὸν μέλαν γάνωμα.
 8. Κοτύλης μελαμβαφοῦς τμήμα.
 9. Φιαλίδιον μὲ καλὸν μέλαν γάνωμα. Ἐξ ἔντυπα ἀνθέμια πέριξ κύκλου. Ὑψος 0.025, διάμ.: βάσ. 0.03 χεῖλ. 0.088.
 10 (είκ. 92, 10). Φιαλίδιον τὰ $\frac{2}{5}$ περίπου. Ὅκτῳ ἀνθέμια.
 11 (είκ. 92, 11). Τρίτου φιαλίδιον τμήμα ἔξ ἀνθέμια.

Εἰκ. 92. Ὅστρακα ἐκ τῆς μικρᾶς πυρᾶς LXVIIβ.

σημῆσις λίαν ἀπλοποιημένων ζητοειδῶν. Ἴσχυρὰ ἔχνη καύσεως. Μέγιστον ὕψος 0.86, διάμ.: βάσ. 0.056 κοιλ. 0.063.

Ὡς πρὸς τὸ σχῆμα πρὸβλ. *Hesperia* 18, 1949, 326 ἀρ. 42 πίν. 91 (διαστάσεις παρεμφερεῖς, διακόσμησις ὀλιγώτερον ἀμελής).

2. Δύο τεμάχια λευκῆς ληκύθου· τὸ μείζον, περιλαμβάνον καὶ τοὺς ὄμους, ἔχει ὕψος 0.075 καὶ πλάτος 0.04.

3. Τεμάχιον κλειστοῦ ἐρυθρομόρφου ἀγγείου. Διαστάσεις 0.032×0.04 μ.

4. Τεμάχια ἀνοικτοῦ ἐρυθρομόρφου ἀγγείου· μέρος ἀνδρικοῦ κορμοῦ ὀρωμένου κατὰ τὰ τρία τέταρτα.

5. Τεμάχιον κύλικος μὲ μέλαν γάνωμα.

6. Τεμάχια ταινιωτῶν πινακίων. Βλ. XLIV ἀρ. 24.

7. Τεμάχιον φαγεντιανῆς ἄμορφον.

12 (είκ. 92, 12). Πινακίου τεμάχιον.

13. Πινακίον ταινιωτὸν ἑλλειπές, μὲ πέντε ὁμοκέντρους ταινίας. Ὑψος 0.023, διάμ.: βάσ. 0.07, χεῖλ. 0.15. Βλ. XLIV ἀρ. 24.

14. Δύο τεμάχια ἑνὸς ἢ δύο ἄλλων ταινιωτῶν πινακίων. Βλ. ἀνωτέρω.

15 (LXVII 13). (Βορειοδυτικώτερον.) Πήλινον σφονδύλιον ἀποκεκρουμένον τὴν κορυφήν. Μέλαν γάνωμα. Μέγ. ὕψος 0.02, διάμ. 0.035.

Ἐκ τῶν ἐν Ρηνυχ I 95-6 εἰκ. 43 πλησιέστερον τὸ ὑπ' ἀρ. 10· τὸ ἡμέτερον ὅμως ἔχει ἐπίπεδον βάσιν, ἐνῶ πάντα τὰ ἐκ τῆς Πηνυκὸς ἔχουν τὴν βάσιν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥτιον κυρτήν.

(50) Τμήμα τῆς πυρᾶς LXVIIβ ἐκάλυπτε τὸ ἀνατολικὸν μέρος τοῦ τάφου LXVIIγ, μικρᾶς ἐπίσης πυρᾶς (βλ. εἰκ. 89) κατευθύνσεως Α.-Δ. καὶ διαστάσεων 1.12×0.42 μ. (πλάτος κατὰ τὸν πυθμένα· πρὸς τὸ χεῖλος 0.51 μ.) καὶ βάθους ἐντὸς τῆς κιμηλιᾶς 0.45 μ. Ἀποδοτέα λοιπὸν εἰς ταύτην τὰ βαθυτέρον εὑρεθέντα τεμάχια:

1 (LXVII γ-1 εἰκ. 6 ἀριστ. καὶ πίν. 18γ ἀριστ.).

Ληκύθιον ἑλλειπές μέρος τοῦ λαιμοῦ μετὰ τῆς λαβῆς καὶ τμήμα τῶν τοιχωμάτων παρὰ τὴν λαβήν. Ἐντὸς ἔδαφοχρόου ζώνης, μεταξὺ ζεύγους γραμμῶν, διακό-

(51) Τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον τῆς πυρᾶς LXVII γ συναντᾶται πρὸς ἕτερον ὄρυγμα, κάθετον πρὸς αὐτὴν καὶ νοτιώτερον βαῖνον, τὸν τάφον LXVII δ, *πυρὰν* μὴ ἐρευνηθεῖσαν ὡς ἐκ τοῦ ἀκαταλλήλου τῆς θέσεώς της.

(52) Καὶ ἕτερος τάφος ὡς ἐκ τῆς θέσεώς του μὴ ἐρευνηθεὶς ἦτο ὁ τάφος XCI (εἰκ. 93), *πωρίνη λάρναξ*, τῆς ὁποίας ἡ δυτικὴ πλευρὰ ἐφάνη ὑπὸ τὸ θεμέλιον τῆς παρακειμένης οἰκοδομῆς. Ἡ λάρναξ, κατεστραμμένη πρὸς Ν., ἐσφίζετο εἰς μέγιστον μῆκος 0.80 μ., ἀρκετὰ μέγαν, ὥστε νὰ εἶναι βέβαιον ὅτι ἡ (μόνη ὄρατὴ) πλευρὰ αὕτη ἀπέτελει τὴν δυτικὴν μακρὰν πλευρὰν τῆς λάρνακος, ἐχούσης κατεύθυνσιν Β. - Ν. Τὸ ὕψος τῆς ἦτο 0.74 μ. ἐπὶ δὲ τοῦ βορείου ἄκρου ἐσφίζετο καὶ μικρὸν μέρος τοῦ καλύμματος. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς λάρνακος εἶναι ἐπεξεργασμένη καθ' ὃν τρόπον καὶ τῶν ἐν τῷ περιβόλῳ (βλ. σ. 16) μὲ περιθύουσαν λελεασμένην ταινίαν πλάτους 0.05 μ.

Ἡ λάρναξ εἶχεν ἀσφαλῶς παραβιασθῆ, ὡς ἐδείκνυεν ἡ καταστροφὴ τοῦ νοτίου ἄκρου τῆς καὶ τοῦ πλείστου τοῦ καλύμματος καὶ ἡ ἐν αὐτῇ διεϊσδυσίς τῶν θεμελίων. Τὴν κατὰ χώραν θέσιν τῆς βεβαιοῦ λάξευμα τῆς κιμηλιᾶς παρὰ τὴν Β. πλευρὰν τῆς, διακρινόμενον σαφῶς εἰς τὴν εἰκ. 93.

(53) Τεταραγμένος ὡσαύτως ἦτο ὁ μερικῶς ἐπίσης διατηρούμενος ΝΔ. τοῦ προηγουμένου τάφος LXVI α, τὸ κάτω μέρος ἀμφορέως, *τεφροδόχου* πιθανῶς, εὐρεθέντος τεμαχισμένου καὶ ἄνευ περιεχομένου, κατεστραμμένου ὑπὸ παλαιῶν θεμελίων ἐπ' αὐτοῦ βαινόντων. Ἴσως ὁ ἀμφορεὺς περιεῖχε ἄλλο λεπτότερον ἀγγεῖον, τὴν καθαυτὴν τεφροδόχον, ὡς ἐπὶ τῶν τάφων Α καὶ Β. Ἐνταῦθα ἔχομεν πιθανὴν περίπτωσιν συνδέσεως πυρᾶς πρὸς παρακειμένην τεφροδόχον (ἐν ἣ ἔναπετέθησαν τὰ ἐκ τῆς πυρᾶς ἐξαχθέντα ὑπολείμματα ὀστῶν). Πρβλ. τάφ. LXX σ. 22. Τοιοῦτόν τι δύναται νὰ συναχθῆ ἐκ τῆς ἀνευρέσεως ἱκανοῦ ἀριθμοῦ τεμαχίων καὶ ὀλοκλήρων εἰσέτι ἀγγείων εἰς τὴν μεταξὺ τοῦ ἀμφορέως καὶ τῆς πυρᾶς LXVI ἕκτασιν, ἐπεκτεινομένην καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς πυρᾶς.

Εἰκ. 93. Δυτικὴ πλευρὰ *πωρίνης* λάρνακος XCI.

(54) Πιθανώτερον ὅμως τὰ τεμάχια ταῦτα προέρχονται ἐκ παρακειμένου τάφου ἐκκενωθέντος κατὰ τὴν ἀρχαιότητα. Ἦτο δὲ οὗτος ὁ τάφος (;) LXVI β, ὑπόλειμμα ἴσως ἀρχαιότερου τάφου, στενὸν λάξευμα ἐκτεινόμενον 0.30 μ. ἐκείθεν τοῦ νοτίου ἡμίσεος τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ τάφου LXVI, πλάτους 0.53 μ. καὶ βάθους διαπιστωθέντος 0.40 μ. (0.30 μ. ἐντὸς τῆς κιμηλιᾶς), μὲ τὸν πυθμένα του κατὰ 0.57 μ. ὑπεράνω τοῦ πυθμένου τῆς πυρᾶς LXVI.

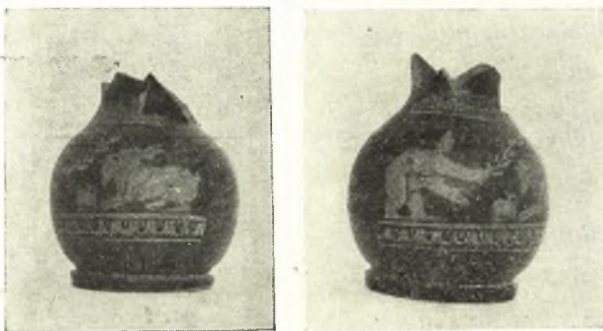
Ἐάν, ὡς εἶναι λίαν πιθανόν, τὸ λάξευμα τοῦτο προέρχεται ἀπὸ τάφου ἀρχαιότερον καταστραφέντα, τότε εἰς αὐτόν, μὲ μείζονα πιθανότητα, λόγῳ τῶν μικρῶν του διαστάσεων, ἀποδοτέα τὰ ἀνωτέρω ἀναφερθέντα τεμάχια καὶ ἀγγεῖα, μεταξὺ τῶν ὁποίων δύο χόες (ἀρ. 2 καὶ 4) ἀπὸ παιδικὴν ταφὴν ἀσφαλῶς προερχόμενοι.

(55) Διὰ τοῦτο μὲ ἐλάχισσυνα πιθανότητα συνδέεται πρὸς τὰ ἐν λόγῳ τεμάχια ἕτε-

ρος τάφος, ἀβεβαιοτέρα ἔτι οὗτος ἔχνη τῆς παρουσίας του καταλιπών, ὁ τάφος LXVI A (εἰκ. 99), ἀπὸ τὸ ἐπίσης ἀβαθέστερον (τῆς πυρᾶς LXVI) ὄρυγμα τοῦ ὁποίου εἶχεν ἀπομείνει μόνον σφηνοειδῆς προεξοχὴ κατὰ μῆκος τῆς νοτίας πλευρᾶς τοῦ τάφου LXVI τερματιζομένη ἀνατολικῶς κατὰ 0.25 μ. ἐντεῦθεν τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ τάφου LXVI. Ἐκεῖ σχηματίζεται καὶ ἡ βᾶσις τῆς σφηνός, πλάτους 0.20 μ. (ἡ κορυφὴ μόλις ἀνατολικώτερον τῆς ΝΔ. γωνίας τῆς πυρᾶς LXVI). Τὸ δάπεδον τοῦ ἀρχαιότερου¹ τούτου ὄρυγματος εὗρισκετο κατὰ 0.45 μ. ὑψηλότερον τοῦ πυθμένος τῆς πυρᾶς LXVI².

Τὰ εἰς τὴν ἀνωτέρω ἔκτασιν εὐρεθέντα ἦσαν:

1 (LXVI 1). Ληκύθιον ἐρυθρόμορφον μὲ πεπιεσμένον σῶμα, βεβλαμμένον ὑπὸ τοῦ πυρός, ἑλλίπες μικρὰ μέρη. Δελφὶν πρὸς τ' ἀριστερά. Ὑψος 0.065, διάμ.: βᾶσ. 0.04 κοιλ. 0.047 χεῖλ. 0.0195.

Εἰκ. 94. Χοῦς LXVI, 2.

Περὶ τῶν δελφίνων καὶ τῆς παραστάσεως αὐτῶν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα βλ. Α. LESKY, *Thalatta*, Wien 1947, 105 - 106. Βλ. ἀκόμη καὶ Ε. Β. STEBBINS, *The Delphin in the Literature and Art of Greece and Rome*, Menasha Wisconsin 1929, 81 - 82 πρβλ. καὶ 108 - 110. Διὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ δελφίνου ἐπὶ ἐπιτυμβίων μνημείων βλ. καὶ P. M. FRASER καὶ T. RÖNNE, *Boeotian and West Greek Tombstones*, Lund 1957, 60 καὶ σημ. 1 μὲ τὴν κυριωτέραν βι-

βλιογραφίαν τὴν μεταγενεστέραν τῆς διατριβῆς τοῦ STEBBINS.

2 (LXVI 2 εἰκ. 94). Χοῦς ἀποκεκρουμένος τὸν λαιμὸν μετὰ τῆς λαβῆς. Παῖς γυμνός, φέρων ταινίαν μὲ φυλακτὰ περὶ τὸν δεξιὸν ὤμον, τείνει διὰ τῆς δεξιᾶς κλάδον πρὸς τράγον, πρὸ τοῦ ὁποίου χοῦς. Ὑπὸ τὸν λαιμὸν, ἄνω, ζώνη μὲ μαϊάνδρον· κάτω ἐπιμηκεστέρα ζώνη μὲ δίγραμμον κυμάτιον. Ὑψος 0.06, διάμ.: βᾶσ. 0.038 κοιλ. 0.052.

Ἡ παράστασις ἔχει ἐρμηνευθῆ ὡς προσπάθεια τοῦ παιδὸς ν' ἀπομακρύνῃ τὸν τράγον ἐκ τοῦ πλήρους οἴνου χοῦ (v. HOORN, *Choes*, 46) ἢ παρουσία τοῦ τράγου ἐξηγεῖται ἐκ τῆς πρὸς τὸν Διόνυσον συνδέσεώς του. Βλ. TH. KRAUSS, *Antithetische Böcke*, AM 69/70, 1954/55, 109 (εἰδικῶς 113) - 124. Πρβλ. καὶ H. LUSCHEY, *Zur Wiederkehr archaischer Bildzeichen in der attischen Grabkunst des 4. Jahrhunderts v. Chr.*, ἐν *Neue Beiträge zur klassischen Altertumswissenschaft* (Festschrift B. Schweitzer), 1954, 243 - 255, εἰδικῶς 248 - 9.

Θεματικῶς πλησιέστερον εἶναι τὸ παρὰ HOORN, ἔ.ἀ. εἰκ. 298, χρονολογούμενον ἐπίσης εἰς τὸ τέλος τοῦ 5ου, πολὺ κατώτερον ὁμῶς τεχνοτροπικῶς. Μεγάλην ὁμοιότητα σχεδίου ἀνευρίσκομεν εἰς

¹ Ἐτέρα ἐκδοχὴ, ὅτι δηλαδὴ πρόκειται περὶ ὄρυγματος ἐγκαταλειφθέντος ἢ μετατοπισθέντος (ἀρχικῆς ἐκσκαφῆς διὰ τὴν πυρᾶν LXVI ἢ ἀκόμη καὶ τῆς ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀκριβῶς γραμμῆς δυτικώτερον εὕρισκομένης πυρᾶς LXXXIII) εἶναι ὀλιγώτερον πιθανή, κυρίως λόγῳ τοῦ αἰσθητῶς μικροτέρου μῆκους του. Παρὰ τὴν κανονικὴν ἀπόστασιν καὶ τὸν αὐτὸν προσανατολισμόν, φαίνεται ἀποκλειομένη ἡ ἀπόδοσις τοῦ λαξεύματος εἰς ἐν τῶν «ὄρυγμάτων» (βλ. σ. 2) λόγῳ τῶν κατακορύφων τοι-

χωμάτων του καὶ τοῦ μικροῦ μήκους, βεβαιουμένου ἐκ τοῦ ὅτι τοῦτο σαφῶς τερματίζεται καὶ πρὸς Δ. μὴ ἐπεκτεινόμενον πέραν τῆς ἀντιστοίχου πλευρᾶς τῆς πυρᾶς LXVI.

² Ὁμοία ἐπαλληλότης τάφων μὲ μικρὰν μεταξὺ των ἀπόκλισιν καὶ ἐπὶ τῶν πυρῶν CV καὶ CVa (σ. 37). Ἐκεῖ ὁμῶς, ὡς εἶναι φυσικὸν ν' ἀναμένωμεν, ὁ βαθύτερος ἦτο καὶ ἀρχαιότερος.

τὸν μεταξὺ δύο πτηγῶν παῖδα ἐπὶ χοῶς ἐν Μονάχῳ CVA (Deutschland 6, 286) München 2, 90, 2 ἀρ. 2462¹ = HOORN, ἔ.ἀ. εἰκ. 294, χρονολογούμενον ὑπ' αὐτοῦ (σ. 152 ἀρ. 697) 420 - 410 π.Χ. (ἐν CVA 410 π.Χ.). Τὸ ἡμέτερον φαίνεται ἀκόμη προσεκτικώτερον καὶ τεχνολογικῶς χρονολογητέον περὶ τὸ 425 π.Χ. ἀποτελοῦν προβαθμίδα τοῦ προηγουμένου, ἐφ' οὗ χαρακτηριστικῶς ἡ ὑπὲρ τὴν παράστασιν ζώνη μαιάνδρου ἔχει ἀντικατασταθῆ με κυμάτιον. Συγγενές πως εἶναι καὶ τὸ ἐν Φλωρεντίᾳ CVA (Italia 13 [650, 5, 656, 3]) Firenze (2) 66, 5, 72, 3 (μεθυσμαστὴν ἀκρίβειαν χρονολογήσεως: β' ἡμισὺ 5ου, ἴσως καὶ 4ου!).

Τὸ ἡμέτερον εὐρίσκειται ἐγγὺς τῆς ομάδος τοῦ Παχέος Παιδός (Fat boy group, ARV² 888 - 890). Πρβλ. τὸ ληκύθιον CXI 2 σ. 27. Πρβλ. καὶ τὸ LXXXV σ. 63.

Πλησιέστατα πρὸς τὸν χοῦν ἔκειτο:

3 (LXVI 3 εἰκ. 95). Φιαλίδιον μεθυσμαστὴν βάσιν, ἐκ τεμαχίων συγκολληθέν, ἑλλίπες τμήμα τοῦ πυθμένου καὶ βεβλαμμένον μέρος τῆς ἐπιφανείας. Μέλαν γάναμα, κατὰ τόπους καστανὸν ἢ ἐρυθρῶπόν. Ὑψος 0.029, διάμ.: βάσ. 0.053 χεῖλ. 0.08.

Πρβλ. τὸ ἐκ Ρόδου CVA Danemark 177 (180), 9 παρεμφερές καὶ κατὰ τὰς διαστάσεις, εὐρεθὲν πιθανῶς ὁμοῦ μετὰ τῶν ἄνευ βάσεως φιαλιδίων (ἀλατοδοχείων) τῶν εἰκονιζομένων αὐτ. 11, 12.

Ὅμοιον τὸ LIX 6. Βλ. καὶ XLIVa 1 καὶ XCIV 4.

Τὰ ἐπόμενα τρία τεμάχια εὐρέθησαν ὁμοῦ, ὡς εἰς σωρός, ΝΑ.

4 (LXVI 4a). Λαιμὸς μεγάλου χοῶς, μεθυσμαστὴν μέλαν γάναμα καὶ ζώνην μεθυσμαστὴν κυμάτιον.

5 (LXVI 4β). Λαβὴ τριγωνικῆς τομῆς μεθυσμαστὴν ἀριστερὰ βαίνουσαν, φέρουσαν ποδῆρες ἱμάτιον.

6 (LXVI 4γ). Λευκῆς ληκύθου τέσσαρα μέρη, δύο ἐκ τῶν ὧμων, ἐν κάτω μεθυσμαστὴν ἄκρων ποδῶν (πίν. 4β κάτω) καὶ μέρος ἄνω σφῆζον τμήμα παραστάσεως (πίν. 4β ἄνω): ἀνήρ γενειῶν, ἐρειδόμενος διὰ τῆς δεξιᾶς ἐπὶ βακτηρίας, ἐνώπιον στήλης μεθυσμαστὴν. Τοῦ μεγίστου τεμαχίου διαστάσεις 0.07 × 0.12.

Ἔργον πιθανῶς τοῦ ζωγράφου τῶν Τριγύφων. Ἡ στήλη καὶ ἡ κάμψις τῆς ἐπὶ τῆς βακτηρίας ἐρειδομένης χειρὸς ἐνθυμίζουσι τὴν τῆς ληκύθου XLIV 4, ἡ κάμψις δὲ εἰδικῶς τῆς χειρὸς ἔτι μᾶλλον τὴν τῆς LXXX (ἀρ. 7, σ. 11). Ὁ ποὺς ἐπίσης ἐνθυμίζει τὸν τῆς καθημένης μορφῆς τῆς XLIV 6 καὶ ἀνήκει ἀσφαλῶς εἰς μορφὴν καθημένην (πρὸ στήλης). Οὕτω δὲ ἐρμηνεύεται ἡ διασταύρωσις τῶν ποδῶν καὶ ἡ ἰσχυρὰ κλίσις τοῦ ἄκρου ποδός.

Διεσπαρμένα καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν εὐρέθησαν τὰ ἀκόλουθα τεμάχια:

7 - 9 (LXVI 5a). Τρεῖς λαιμοὶ λευκῶν ληκύθων ἐπὶ τοῦ ἑνὸς ἐξ αὐτῶν τὸ ἄνω μέρος στήλης μεθυσμαστὴν (πίν. 5β ἄνω δεξιὰ).

10 - 11 (LXVI 5δ πίν. 5β κάτω δεξιὰ). Δύο μικρὰ τεμάχια λευκῶν ληκύθων μεθυσμαστὴν μέρη παραστάσεων. Διαστ. 0.035 × 0.03 καὶ 0.04 × 0.043.

12 (LXVI 5δ). Τεμάχιον λευκῆς ληκύθου σφῆζον τμήμα χειρός. Διαστ. 0.065 × 0.07.

13 (LXVI 5ε πίν. 5β ἄνω ἀριστ.). Τεμάχιον ἐκ τοῦ ἄνω μέρους λευκῆς ληκύθου μεθυσμαστὴν κεφαλὴν γενειῶντος πρὸς τὰ δεξιὰ.

Ἡ τεχνολογία πλησιέστερον πρὸς τὴν ομάδα R, εἰδικῶς τὴν ἐξ Ἐρετριᾶς ληκύθου τοῦ Λούβρου τὴν εἰκονιζομένην ἐν A. FAIRBANKS, Athenian White Lekythoi II, New York 1914, πίν. 24, 3², μεθυσμαστὴν κεφαλὴν Χάροντος (παραβλητέα ἰδίως ἡ πυκνὴ μακρὰ κόμη καὶ ἡ περισωμένη ὄφρυς).

1 Ἐνθα ὀρθῶς ὁ R. LULLIES ἀποκαλεῖ τὸ περὶ τὸν ὧμον φερόμενον ταινίαν μεθυσμαστὴν, καὶ ὄχι στέφανον, ὡς συνήθως. Ὡσαύτως καὶ ὁ A. FRICKENHAUS, Grie-

chische Vasen aus Emporion, 24 (βλ. ἄνωτ.) ἀρ. 72.

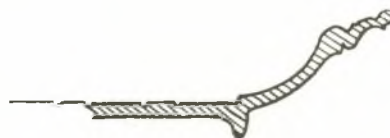
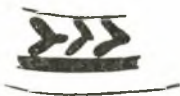
2 Καὶ W. RIEZLER, Weissgrundige attische Lekythen, 1914, σ. 5, 1 πίν. 89, E. PFUHL, Malerei und

Μικροτέρα είναι ἡ συγγένεια πρὸς ἔργα τοῦ ζωγράφου τοῦ Θανάτου, ὡς ὁ ἀρ. 7192 τοῦ Μουσείου τῆς Βοστώνης (FAIRBANKS I πίν. 13=RIEZLER 23 εἰκ. 15) καὶ RIEZLER 105 πίν. 26 (καὶ 10) καὶ 27.

14 (LXVI 5ζ εἰκ. 96). Πώματος πυξίδος τμήμα. Ζώνη μεθ' ἑαυτὴν κατὰ τὴν περιφέρειαν.

Εἰκ. 96. Τομή καὶ διακόσμησης πώματος πυξίδος.

Εἰκ. 97α. Τομή πινακίου εἰκ. 97.

15 (LXVI 5η). Κοτύλης χεῖλος.

16 (LXVI 5θ). Φιαλιδίου δύο τεμάχια.

17 (LXVI 5ι εἰκ. 97, 97α). Πινάκιον μελαμβαφές. Ἐσωτερικῶς ἔντυπος διακόσμησης: κυμάτιον

πέριξ διπλοῦ κυκλίσκου, εὐρεῖα ζώνη μεθ' ἑαυτὴν ἀνθέμια καὶ στενὴ ζώνη μεθ' ἑαυτὴν κυμάτιον. Ὑψος 0.021, διάμ.: βάσ. 0.071 χεῖλ. 0.13.

Κατὰ τὴν διάταξιν τῆς ἔντυπου διακοσμῆσεως ἀνάλογος φιάλη ἐκ τοῦ Ἡραίου τῆς Σάμου AM 54, 1929, 43-6 εἰκ. 32, 5 (ἀδικοιολογῆτως, νομίζω, εἰς τὸν 4^{ον} π.Χ. αἰ. χρονολογουμένη).

18 (LXVI 5κ). Πινάκιον ταινωτοῦ τεμάχιον. Βλ. XLIV ἀρ. 24.

19 (LXVI 5λ εἰκ. 98α, β). Λύχνος ἀποκεκρουμένος τὸ πλεῖστον τῆς λαβῆς· καλὸν μέλαν γάνωμα. Δύο ὁμόκεντροι ζῶναι κατὰ τὴν βάσιν. Ὑψος 0.028, διάμ.: βάσ. 0.055 ἄνω 0.065, μήκος (ἄνευ λαβῆς) 0.093.

Ὁ μεθ' ἑαυτὴν τριγωνικὸν μύξον (καὶ μικρὰν ὀπήν) τύπος οὗτος ἀντιπροσωπεύεται ἐν τῇ Ἀγορᾷ (Agora IV 62 πίν. 47) ὑπὸ τριῶν μόνον παραδειγμάτων χρονολογουμένων εἰς τὸ τέλος τοῦ 5^{ου} καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ

Εἰκ. 97. Πινάκιον LXVI 5ι.

4^{ου} π.Χ. αἰ. Ἐκτὸς τῶν τριῶν λύχνων τούτων μόνον εἰς (ἀδημοσίευτος) ἐκ τοῦ Κεραμεικοῦ ἦτο μέχρι τοῦδε γνωστός.

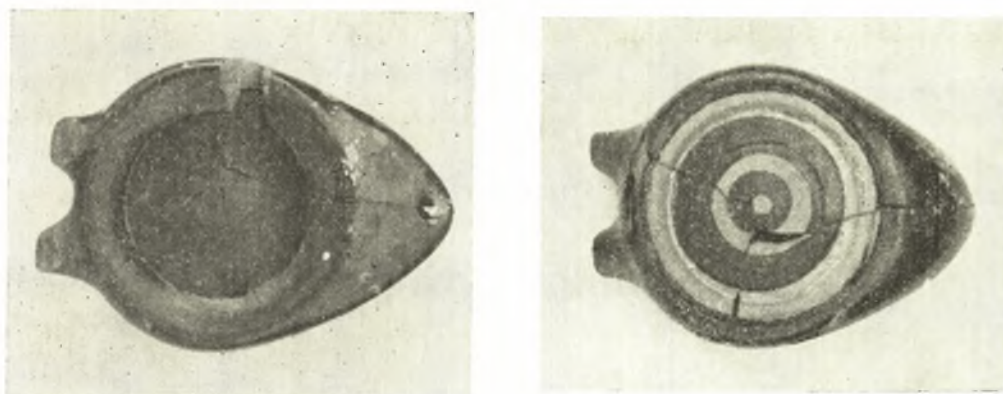
(56) Τάφος LXVI (εἰκ. 99¹ κάτω δεξιὰ), πυρὰ Α.-Δ. κατευθύνσεως, διαστάσεων 1.95×1.07 μ. Τοῖχος καὶ (μωσαϊκόν) δάπεδον ὑπογείου δωματίου τῆς παλαιᾶς

Zeichnung εἰκ. 551 καὶ Encyclopédie Photographique de l'Art III 53. Ἡ γυναικεία μορφή τῆς ἀτῆς ληκύθου καὶ ΑΔ 8, 1923, 142.

¹ Ἡ φωτογραφία μετὰ τὸ ἄνοιγμα «πεδίλου» ἀμέσως πρὸς Β. τῶν τάφων LXVI καὶ LXXXIII ἐρευνήθωντος ὁμοῦς πλήρως πρὸς τῆς ἐργασίας ταύτης.

οικίας εἶχον διαταράξει ἐν μέρει τὸ ἀνώτατον τμήμα τῆς πυρᾶς, τῆς ὁποίας ὅμως τὸ γέμισμα εἶχε μείνει ἀνέπαφον εἰς ὕψος 0.80 μ. ὑπὲρ τὸν πυθμένα. Πρὸς Β., περὶ τὰ 0.60 μ. ὑπὲρ τὸν πυθμένα, εὐρέθη εἰς τεμάχια:

1 (LXVI 1-2, εἰκ. 100). Λεκάνη συγκολληθεῖσα ἑλλιπῆς τὰ 2/5 περίπου. Χρωματισμένη

Εἰκ. 98. Λύχνος LXVI 5 (ἀριστ. ὄψις ἐκ τῶν ἄνω, δεξιὰ ἐκ τῶν κάτω).

ἔσωτερικῶς διὰ καστανοῦ πρὸς τὸ καστανέρυθρον ἀνισομερῶς τεθειμένου· ἔξωτερικῶς γραμμὴ μόνον, ὑψηλά, διὰ καστανοῦ ἐπὶ τῆς ἀβαφοῦς ὠχροκαστάνου ἐπιφανείας. Πηλὸς ὠχροκάστανος. Ὑψος 0.17, διάμ.: βάσ. 0.12 χεῖλ. 0.34.

Ὅμοια μὲ μικρὰν παραλλαγὴν κατὰ τὸ χεῖλος (ὀριζόντιον καὶ μὲ τὴν λαβὴν προσφυομένην ἐπ' αὐτοῦ) Hesperia 18, 1949, 333-4 ἀρ. 85 καὶ 86 πίν. 96 (ἀποκαλουμένη «ἡμιγάνωτος κρατήρ»). Μὲ ὀλιγώτερον καμπύλην κατατομὴν Hesperia 4, 1935, 494 εἰκ. 16, σ. 512 ἀρ. 70 εἰκ. 25, σ. 521 ἀρ. 113 (ἢ τελευταία τῶν ἀρχῶν τοῦ 4ου αἰ. π.Χ.).

Περὶ τῆς ἐξελίξεως τῶν ἀγγείων τοῦ τύπου τούτου ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 6ου μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ 4ου αἰ. π.Χ. βλ. αὐτ. σ. 512.

2 (LXVI 3). (Εἰς τὸ αὐτὸ βάθος, παρὰ τὴν ΒΔ. γωνίαν.) Λήκνθος ἀποκεκρουμένη τὸ ἄνω μέρος τοῦ λαιμοῦ· θαλλὸς κισσοῦ διὰ καστανοπορφύρου χρώματος ἐπὶ λευκάζοντος ἐπιχρίσματος, ἠφανισμένου τὸ πλεῖστον ὁμοῦ μετὰ μεγάλου μέρους τῆς διακοσμήσεως. Μέγ. ὕψος 0.122, διάμ.: βάσ. 0.031 ὤμων 0.036.

Ἐπὶ τοῦ πυθμένος, μεταξὺ τῶν ἀνθράκων, ἐλάχιστα ὑπολείμματα κεκαυμένων ὀστῶν καὶ δὴ κατὰ τὰ ΝΔ. καὶ πρὸς τὸ μέσον, ἐνθα εὐρέθη:

3 (LXVI 5 εἰκ. 101). Ληκύνθιον πλήρες (συνεκολληθῆ ὁ λαιμὸς καὶ ἡ λαβή)· ἀραιαὶ κατακό-

Εἰκ. 99. Πυραὶ LXVI (+LXVI Α') καὶ LXXVIII, λάρναξ LXXXIV καὶ κεραμοσκεπὴς LXXXV ἀπὸ Α.

ρουφοι αὐλακώσεις παρέχουν ὄψιν κάψας εἰς τὸ σῶμα. Τὸ γάνωμα ἀμαυρὸν καὶ ἀνοικτότερον, ἴσως λόγῳ τῆς ἐπενεργείας τοῦ πυρός, ἴχνη τοῦ ὁποίου εἶναι ὁρατά. Ὑψος 0.075, διάμ.: βάσ. 0.04 κοιλ. 0.05 χεῖλ. 0.028. Ὅμοιον τὸ XCIV 5. Πρβλ. καὶ XXXIX.

4 (Περὶ τὸ μέσον). Τεμάχια ἀγγείου ὅλως τεθρυμμένα μὴ συγκολληθέντα.

(57) Ἀκριβῶς σχεδὸν κατὰ τὴν δυτικὴν προέκτασιν τοῦ τάφου LXVI (κατ' ἀκριβείαν εἰς τὴν αὐτὴν ἀκριβῶς γραμμὴν μὲ τὸ λάξευμα LXVI A', ὡς ἐλέχθη ἀνωτ. σ. 55-6

Εἰκ. 100. Λεκάνη πυρᾶς LXVI.

σημ. 1) μὲ διάκενον μόνον 0.20 μ. εὐρίσκετο ὁ τάφος LXXXIII (εἰκ. 99 ἄνω δεξιὰ) πυρᾶ, ἐπίσης Α.-Δ. κατευθύνσεως, διαστάσεων $1.95 \times 0.90/0.92$ μ., μὲ τὸν πυθμένα της εἰς τὸ αὐτὸ ἐπίπεδον πρὸς τὸν τῆς πυρᾶς LXVI. Τὰ κιμηλοχώματα τοῦ γεμίματος δὲν ἦσαν καθαρὰ ἀλλὰ μαυρισμένα ἐκ τῆς καύσεως, περιεῖχον δὲ δύο ληκύθια καὶ τμῆμα πηλίνου εἰδωλίου ἵππου γεωμετρικοῦ.

1 (LXXXVIII 1 πίν. 18α δεξιὰ). (Νοτιοδυτικῶς.)

Ληκύθιον ἀποκεκρουμένον τὸ ἄνω μέρος τοῦ λαιμοῦ. Ἐντὸς ἐδαφοχρόου ζώνης παχέα ζητοειδῆ καταλαμβάνοντα τὸ ἥμισυ τῆς περιφερείας. Ἐπιφάνεια βεβλαμμένη ἐκ τοῦ πυρός. Μέγ. ὕψος (εἰς τὴν λαβὴν) 0.011, διάμ.: βάσ. 0.06 κοιλ. 0.076.

Ἰδιαίτερος παχέα ζητοειδῆ καὶ CVA Danemark (168) 170, 9.

2 (LXXXIII 3 πίν. 18β, 3). (Βορειοδυτικῶς.) Ληκύθιον ἑλλιπὲς τὸν λαιμὸν μετὰ τῆς λαβῆς καὶ μέγα μέρος τοῦ σώματος ἐδαφόχρους ζώνη μὲ ὄχι τελείως κανονικὴν σειρὰν στιγμῶν μεταξύ ζεύγους γραμμῶν. Μέγ. ὕψος 0.133, διάμ.: βάσ. 0.061 κοιλ. 0.076.

Τὸ μοναδικὸν ἐκ τῆς ἀνασκαφῆς μὲ διακόσμησιν σειρᾶς στιγμῶν, ὀλίγον συχνὴν ὀπωσθήποτε. Ὅμοια διακόσμησις ἐπὶ ραδινωτέρου πως ληκυθίου τοῦ τάφου 107 τῆς Καμίρου (Clara Rhodos 4, 210 εἰκ. 223), ἐντὸς τοῦ ὁποίου εὐρίσκοντο καὶ ληκύθιον μὲ ζητοειδῆ καὶ ὕδρια μὲ παράστασιν θεωρουμένην ὕστερον ἔργον τοῦ ζωγράφου τοῦ Ἀκράγαντος (ARV² 381, 67). Μικραὶ καμπύλαι γραμμαὶ (ὅμοιαι πρὸς τὸ σημεῖον τῆς ψιλῆς) καὶ ὄχι καθαντὸ στιγμαὶ ἐπὶ ληκυθίου ἐν Ἀγγλίᾳ CVA (Great Britain 6, 266) Cambridge 1 (Fritzwillian Museum), 28, 3 εἰς Ἀθηνῶν (τέλος 5ου / ἀρχαὶ 4ου αἰ. π.Χ.).

3. Μικρὸν τμῆμα γεωμετρικοῦ εἰδωλίου ἵππου. Βλ. σ. 5. ἀριθ. 7.

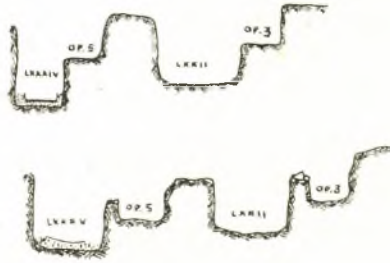
(58) Ὀλίγον πρὸς Β. τῆς πυρᾶς LXXXIII μὲ σημαντικὴν ΒΑ. ἀπόκλισιν (συμπύπτων οὕτω σχεδὸν πρὸς τὴν οἰκοδομικὴν γραμμὴν) ἐσημειώθη ὁ τάφος LXVIII, ἀβαθῆς κεραμοσκεπῆς Α.-Δ. κατευθύνσεως κατεστραμμένος ἀνατολικῶς καὶ τεταραγμένος κατὰ τὸ ὑπολειπόμενον τμῆμα μεγίστου μήκους 0.80 μ. Τὸ πλάτος του ἦτο 0.45 μ.

(59) Πρὸς Ν. τῆς πυρᾶς LXVI, σχεδὸν παράλληλος, εὐρίσκετο ὁ τάφος LXXXIV (εἰκ. 99 κάτω ἀριστ., τομὴ εἰκ. 102), λάγρᾳ Α.-Δ. κατευθύνσεως ἐντὸς ὀρύγματος διαστάσεων 1.68×0.70 μ. ἄνω καὶ 1.62×0.65 μ. κάτω, εἰσερχομένου ἐντὸς τοῦ ὀρύγμα-

Εἰκ. 101. Ληκύθιον πυρᾶς LXVI.

τος 5 κατὰ τὴν ΝΔ. γωνίαν. Ἡ λάρναξ, διαστάσεων 1.45×0.44 (ἔσωτ.)/ 1.55×0.55 μ. (ἔξωτ.) εὐρίσκειτο πλησιέστερον πρὸς τὴν Δ. καὶ Ν. πλευρὰν τοῦ ὄρυγματος.

Εἰκ. 102. Τομὴ τάφων καὶ «ὄρυγμάτων».

Εἰς τὰ χῶματα τοῦ γεμίματος περιείχοντο ὀλίγα ἀσήμαντα τεμάχια:

1. Τέσσερα τεμάχια λευκῆς ληκυθίου.
2. Δύο τεμάχια ληκυθίου μὲ ἀυλακώσεις.
3. Τεμάχιον ληκυθίου μελαμβροῦς.
4. Τεμάχιον μείζονος ληκυθίου(;).

Ὁ σκελετός, μὲ τὴν κεφαλὴν πρὸς Α., διετηρεῖτο κάκιστα: πολλὰ ὀστᾶ, καὶ ἐκ τῶν κτερισμάτων πιθανῶς τὸ ἀγγεῖον, εἶχον μετατοπισθῆ ἐκ τῆς ἀρχικῆς τῶν θέσεως ὑπὸ τοῦ διεισδύσαντος ὕδατος. Ἐν τούτοις ἡ κακὴ κατάστασις τοῦ σκελετοῦ καὶ ἡ ἐξοφάνισις πολλῶν ὀστέων ἴσως νὰ ὀφείλωνται καὶ εἰς τὴν ἡμίκανσιν (βλ. σ. 42, 62-3), τὴν ὁποῖαν ὑποδεικνύουν τὰ ἴχνη τῶν ἀνθρώπων τὰ ἐπὶ τοῦ πυθμένου ἐμφανισθέντα μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῆς λάρνακος (βλ. καὶ τάφον LXXXV κατωτ. σ. 62-63).

Τὰ ἐν τῇ λάρνακι κτερίσματα ἦσαν:

1 (LXXXIV 1 εἰκ. 103). (Ὀλίγον ἀνατολικότερον τοῦ μέσου τῆς Ν. πλευρᾶς.) Πλαγγών, ἧς συνεκολλήθη ἡ κεφαλὴ. Ὁ κορμὸς πλήρης, ἐλλείπουν ὅμως ἐκ τῶν κινητῶν μελῶν ἀμφότεροι οἱ βραχίονες καὶ τὸ ἄνω μέρος τῆς ἀριστερᾶς κνήμης. Κατὰ τὸ πρόσθιον τοῦ σώματος σφύζεται τὸ λευκὸν ἐπίχρισμα καὶ δύο λεπταὶ ταινίαι χιαστὶ βαίνουσαι, πρασίνῃ ἢ μὲν ἐρυθρᾷ ἢ δέ. Ἄνω ὀπῆ. Ὑψος 0.16 (ἄνευ κνημῶν 0.115, κνήμης 0.05).

Τὸ πλησιέστερον γνωστὸν παράδειγμα ἡ ἐν Ρηγυ I, 136 ἀρ. 6. Συγγενειάν τινα ἔχουν καὶ αἱ ἐν Br. Mus. Cat. Terr. ἀρ. 941 καὶ 942 (σῶμα ἐκ τῆς αὐτῆς μήτρας) πίν. 134, «ὄρχούμεναι πλαγγόνες», κατὰ τι μικρότεροι τῆς ἡμετέρας, ἐκ Κυρηναϊκῆς, θεωροῦμεναι ὑπὸ τοῦ HIGGINS κορινθιακαί. Παρεμφερῆς καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 943 πίν. 134, ὡς καὶ ἡ κεφαλὴ 944 καὶ τὰ μέλη 945-952.

Ὁ τύπος οὗτος διαφέρει τεχνικῶς τοῦ ἀττικοῦ κατὰ τοῦτο κυρίως, ὅτι τὸ μεσαῖον ἔμβολον

Εἰκ. 103. Πλαγγὼν τάφου LXXXIV.

Εἰκ. 104. Θήλαστρον τάφου LXXXIV.

κατὰ τὸ τέμα τῆς συμφύσεως τῶν μηρῶν εἶναι σημαντικῶς ἐπιμηκέστερον τῶν δύο ἀκραίων ἀπο-

λήξεων, εἰς τρόπον ὥστε ἀμφοτέραι αἱ κνήμαι ἐξαρτῶνται μόνον ἀπὸ τῆς ἐπὶ τοῦ μεσαίου τούτου ἐμβόλου ὀπῆς, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν ἡμέτερον τύπον, ἐνθα τὸ ἄκρον ἑκατέρας τῶν κνημῶν ἐνσφηνοῦται ἐντὸς ὀξυγωνίου ἐσοχῆς σχηματιζομένης κατὰ τὰ ἄκρα τῶν μηρῶν, τῶν ὁποίων ἡ μεσαία ἀπόληξις εἶναι ὀλίγον πλατυτέρα καὶ μάλιστα ἐπιμηκεστέρα τῶν δύο ἀκραιῶν. Ὁ «κορινθιακός» τύπος, εὐχερестέρας κατασκευῆς, μειονεκτεῖ κατὰ τὴν σταθερότητα τῶν προσαρτωμένων κνημῶν. Βλ. LXVIII 7 καὶ LXIII, πρβλ. CXII 2.

2 (LXXXIV 2 εἰκ. 104). (Παρὰ τὸ Δ. ἄκρον τῆς Β. πλευρᾶς, βλ. ὅμως ἀνωτέρω περὶ τῆς πιθανῆς μετακινήσεως.) Θήλαστρον ἀκέραιον βαῖνον ἐπὶ σχετικῶς ὑψηλῆς, εἰς πόδα σχεδὸν διαμορφουμένης βάσεως. Τὸ μέλαν γάνωμα ἡμαυρωμένον, κατὰ τόπους ἀνοικτόχρον (ἐπίδρασις πυρὸς ἢ

Εἰκ. 105. Ὁ κεραμοσκεπὴς τάφος LXXXV ἐκ Ν. καὶ ἄνω.

ὕγρασίας πρβλ. ἀνωτ.). Ἄνω, περίξ τοῦ ἀνοίγματος, ἔντυπος διακόσμησις διγραμμῶν κυμαίου καὶ δέκα ἀνθεμίων συνδεομένων ἀνά δύο δι' ἀνοικτῆς καμπύλης γραμμῆς. Ὑψος 0.052, διάμ.: βᾶσ. 0.038 ἄνω 0.06 ἀνοίγματος 0.02 μ.

Ὅμοιον, μάλιστα μεγαλύτερον (ὑψος 0.06), τὸ ἐκ Ρηνεῖας Délos XXI 63 ἀρ. 193 πίν. 49 F καὶ 50 μὲ τὴν αὐτὴν ἔντυπον διακόσμησιν. Ὅμοιον, μὲ ὀλίγον διαφορετικὸν πόδα καὶ ἔνδεκα ἔντυπα ἀνθέμια, ἐν Μονάχῳ (T. LAU, Griechische Vasen, Leipzig 1877, πίν. 20, 4). Πρβλ. καὶ τὸ ἐκ τοῦ τάφου V.

(60) Δυτικῶς τοῦ προηγουμένου, πρὸς Ν. (καὶ κατὰ τι δυτικώτερον) τοῦ LXXXIII μέ τινα ΝΔ. ἀπόκλισιν εὐρίσκετο ὁ τάφος LXXXV (εἰκ. 105 καὶ 99 ἄνω ἀριστ.), κεραμοσκεπῆς Α.-Δ. κατευθύνσεως, ἄριστα διατηρούμενος, ἐντὸς ὀρύγματος διαστάσεων 1.76 × 0.86 μ. Ὁ καθαυτὸς τάφος, ἐκ δύο κατὰ μῆκος ἑκατέρωθεν κυρτῶν κεράμων καὶ ἑνὸς καθ' ἑκατέραν τῶν στενῶν πλευρῶν, εἶχε μῆκος 1.60 καὶ πλάτος 0.50 μ. Τὸ δάπεδον τοῦ τάφου ἀπετέλουν δύο ὅμοιοι κέραμοι, ὧν ὁ πρὸς ἀνατολὰς ἐπεκάλυπτε μέρος τοῦ δυτικοῦ· τὸ οὕτω σχηματιζόμενον δάπεδον εἶχε διαστάσεις 1.605 × 0.45 / 0.49 μ., ἑκάτερος δὲ τῶν κεράμων χωριστὰ 0.975 × 0.45 / 0.49 καὶ πάχος 0.02¹ μ. μὲ χορδὴν τόξου 0.048 μ. (ἦτοι 3 ἐπὶ 1 1/2 πόδας). Πρβλ. σ. 41 καὶ περὶ κεραμοσκεπῶν τάφων κατωτέρω.

Ἐπὶ τῶν κεράμων εἶχεν ἐναποτεθῆ μετὰ τὴν κεφαλὴν πρὸς Α. ὁ σκελετὸς ὄριμου ἀνθρώπου (εἰκ. 106), ὅστις παρὰ τὴν σχετικῶς καλὴν διατήρησιν (ἦτο πάντως εἰς τῶν μᾶλλον διατηρουμένων ἐν τῇ ἀνασκαφῇ) πολλὴν ἐδείκνυεν ἀταξίαν: οὕτω παρὰ τὸ κρανίον εὐρίσκοντο ὀστᾶ τῆς λεκάνης καὶ ὀστοῦν πήχεος ὄρθιον σχεδόν, ὑπὸ δὲ τὰ ὀστᾶ ταῦτα εἰς τῶν μηρῶν καὶ πολλαὶ πλευραὶ, ἐνῶ ὁ ἕτερος τῶν μηρῶν εὐρίσκετο εἰς

¹ Ἦτοι σχεδὸν τὰς αὐτὰς διαστάσεις πρὸς τοὺς στρωτήρας τῆς Ἀγορᾶς· βλ. Α. Κ. ΟΡΛΑΝΔΟΥ, Τὰ Ὑλικά δομῆς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων I, Ἀθήναι 1955, 103, ὅπου

ὅμως τὸ πάχος 0.07 φέρεται λανθασμένον ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ 0.03.

τὴν θέσιν τοῦ κορμοῦ, δεξιά. Καὶ ἡ μὲν ἀταξία αὕτη θὰ ἦτο δυνατόν ν' ἀποδοθῆ εἰς τὴν ἐπενέργειαν τοῦ ὕδατος, οὐχὶ ὁμως καὶ αἱ ἐλλείψεις πάντων τῶν δακτύλων, χειρῶν τε καὶ ποδῶν, ὡς καὶ τῶν σπονδύλων, πλὴν ἑνός. Δι' ὄλην τὴν ἀνωμαλίαν ταύτην ἐξήγησις πιθανὴ φαίνεται ἡ ἡμίκαυσις¹, ἡ ὁποία εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην (πρὸ βλ. σ. 61), ἐπεβεβαιώθη ἀπὸ τὰ ἴχνη τῶν ἀνθρώπων τὰ εὐρεθέντα ὑπὸ τὰς κεράμους ἐπὶ τοῦ πυθμένος τοῦ ὀρύγματος καὶ κυρίως πρὸς τὸ κέντρον εἰς στρῶμα μεγίστου πάχους 0.03 μ. ὡς καὶ εἰς τὸν τάφον LXXIV (σ. 61).

Κεραμοσκεπὴς τάφος ἐντὸς ὀρύγματος πυρᾶς (ὑπ' αὐτὸν ὁμως καὶ τεφροδόχος ἀμφορεὺς) εὐρέθη ἐπίσης ἐν Γέλῳ (Mon. Ant. 17, 1906, 67 - 70 τάφ. 97/88 εἰκ. 42. Πρὸ βλ. καὶ τὸν τάφον Γ τῆς ὁδοῦ Σταδίου).

Μοναδικὸν κτέρισμα, περὶ τὸ μέσον τοῦ τάφου εὐρεθὲν, ἀπετέλει:

1 (LXXXV εἰκ. 107). Ληκυθίον ἀκέραιον μὲ ἐρυθρόμορφον παράστασιν γυνὴ καθημένη ἐπὶ κλισμοῦ, κύπτουσα ἐλαφρῶς ἔμπρός, προτείνει ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας πρὸ αὐτῆς, ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, κάλαθος. Ἄνω (ἐπὶ τοῦ τοίχου) ἀνηρημένον ἀντικείμενον τι (βλ. κατωτ.). Ὑψος 0.11, διάμ.: βάσ. 0.052 κοιλ. 0.069 χεῖλ. 0.032.

Ἡ παράστασις, τῇ βοηθείᾳ ὁμοίων, ἐρμηνευτέα ὡς νηθούσης ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ CXII 5. Πρὸ βλ. LXXIV 1 καὶ XXXVII 9.

Συγγενεστάτη θεματογραφικῶς καὶ τεχνολογικῶς παράστασις CVA (Deutschland 7, 325) Karlsruhe 1, 27, 6 (B 126) ἐπὶ ληκυθίου ὁμοίου, κατὰ τι μείζονος, μὲ μόναν διαφορὰς τὴν ὀλιγώτερον κεκαμμένην στάσιν τῆς γυναικὸς καὶ τὴν διακόσμησιν τοῦ καλάθου, συνισταμένην ἐκεῖ εἰς ἀπλοῦν μαϊάνδρον, ὡς καὶ τὰ ἀνηρημένα ἀντικείμενα. Ὁ G. HAFNER ἐρμηνεύει ταῦτα ὡς νήματα (βλ. ὁμως κατωτ.), χρονολογεῖ δὲ τὸ ληκυθίον εἰς τὸ τέλος τοῦ 5ου αἰ. Καὶ ἐλαφρῶς ὁμως ὑστερωτέρα (περὶ τὸ 400 π.Χ.) χρονολόγησις εἶναι δυνατόν. Αἱ δύο παραστάσεις εἶναι τόσο ὅμοιαι, ὥστε ν' ἀποβαίη ματαίᾳ πᾶσα προσπάθεια σχετικῆς, μεταξύ των, χρονολογήσεως. Αἱ παρατηρηθεῖσαι ἐλαφροὶ παραλλαγαὶ ἐρμηνευτέαι ὡς πρόθεσις διαφοροποιήσεως, ποικίσεως τοῦ αὐτοῦ θέματος, τάσις ἣτις δὲν εἶχεν ἀκόμη ἐκλείψει ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους ἀγγειογράφους, αἱ διαφοραὶ δὲ εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἀνηρημένων ἀντικειμένων ἴσως ὀφείλονται ἀπλῶς εἰς τὸ ἄνισον μέγεθος τῶν ἀγγείων.

Ὁ HAFNER ἀποδίδει εἰς τὸ αὐτὸ ἐργαστήριον τὴν πράγματι ὁμοίαν παράστασιν ἐπὶ ληκυθίου τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βιέννης CVA Wien 1 (Universität) 11, 7, δὲν εὐρίσκω ὁμως εὐσταθοῦσαν τὴν ἀπόδοσιν των εἰς τὴν ὁμάδα τοῦ Παχέος Παιδός, περὶ ἧς βλ. LXVI 2 σ. 57.

Τὸ θέμα τῆς παραστάσεως ἔχει μακρὰν παράδοσιν. Πλήρης ἀνάπτυξις αὐτοῦ (καὶ ἡ ἀρχαιότερα, ἴσως, παράστασις ἐπὶ ἀττικοῦ ἀγγείου) ἐπὶ ληκυθίου τοῦ Ἀμάσιδος ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ (S. KA-

Εἰκ. 106. Ὁ Σκελετὸς τοῦ τάφου LXXXV ἀπὸ Δ.

¹ Διαφόρως ἐρμηνεύει παρεμφερῆ ἀταξίαν σκελετοῦ ὁ ΣΠ. ΜΑΡΙΝΑΤΟΣ, ΠΑΕ 1954, 304 - 305, εἰκ. 2, ὅπου ὁμως ἡ μικροτέρα ταραχὴ καὶ τὸ ἀσύνηθες τῆς καύ-

σεως εἰς τὴν μυκηναϊκὴν ἐποχὴν καθιστοῦν πιθανὴν τὴν εἰς ἡμιανακεκλιμένην στάσιν ἀπόδοσιν της. Πρὸ βλ. ἀνωτ. σ. 40 - 41.

ROUZOU, *The Amasis Painter*, Oxford 1956, 43 - 44 πίν. 43 και 44, 1). Πολύ ύστερότερον, περί τὸ 480 - 470 π.Χ., ἡ παράστασις εὔρηται ἀνεπτυγμένη ἐπὶ πυξίδος ἐν Βρυξέλλαις D. FEYTMANS, *Les Vases Grecs de la Bibliothèque Royale de Belgique*, Bruxelles 1948, ἀρ. 9 πίν. 21 (FROEHNER, *Collection A. B. [are]*, Paris Avril 1878, πίν. 7, τοῦ ζωγράφου τοῦ Πιστοξένου [ARV² 576: 18]· ἡ ὑπογραφή ΜΕΓΑΚΛΗΝΣ ΕΠΟΙΗΣΕ δεικνύεται πλαστῆ ὑπὸ τῆς FEYTMANS, ἔ.ἀ.), ὀλίγον δὲ ἔπειτα ἐπὶ ἐτέρας πυξίδος AA 53, 1943, 110 - 112 εἰκ. 1 - 7, ἔνθα ἐνδιαφέρει ἡμᾶς ἰδιαίτερος ἢ ἐν εἰκ. 6 μορφὴ ἀριστερά, μὲ τὴν αὐτὴν κίνησιν τῶν χειρῶν, κάλαθον ἔμπρός (ἐναντι ταύτης ἐτέρα καθημένη μορφῆ) καὶ τὰ ἐπὶ τοῦ τοίχου ἀνηρημένα ἀντικείμενα, ἀποδίδοντα σαφῶς κάτοπτρον καὶ ζεῦγος σανδαλίων, ὥστε δὲν πρέπει ὀπωσδήποτε (ὡς ὁ HAFNER, βλ. ἄνωτ.) νὰ ἐρμηνεύσωμεν τὰ ἐπὶ τοῦ ληκυθίου μας ἀσαφῆ ἀντικείμενα ὡς νήματα. Ὅλη ἐπίσης ἡ διαδικασία ἐπὶ τρίτης λευκῆς πυξίδος ἐν τῷ Βρετανικῷ Μουσείῳ (D 12, *Cat. of Vases III*, πίν. 22).

Παλαιὸν σχετικῶς παράδειγμα ἀπομονώσεως τῆς καθημένης μορφῆς ἐπὶ ἀγγείου ἐν Βυρτεμβέργῃ E. LANGLOTZ, ἔ.ἀ. ἀρ. 575 πίν. 208, χρονολογούμενον περί τὸ 460 π.Χ. (ζωγράφος τοῦ Commachio, ARV² 633).

Εἰκ. 107. Ληκύθιον τοῦ τάφου LXXXV.

Λίαν ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἡ ὡς νηθούσης ἐρμηνεία τῆς γραίας τῆς ἀριστερᾶς στενῆς πλευρᾶς τοῦ θρόνου τῆς ψυχοστασίας ἐν Βοστώνῃ ὑπὸ τῆς E. SIMON, *Die Geburt der Aphrodite*, Berlin 1959, 57 - 64 εἰκ. 35 (μὲ ἀναπαραστάσιν εἰκ. 41).

Ὅτι φυσικὰ καὶ ἄλλαι γυναικεῖαι ἀπασχολήσεις εἶναι πιθανὸν νὰ ὑποκρύπτονται εἰς ὁμοίας παραστάσεις δεικνύουν αἱ ὑπὸ τῆς S. KAROUZOU ἐν JHS 65, 1945, 42 πίν. 6a. b δημοσιευόμεναι λήκυθοι τοῦ ζωγράφου τοῦ Ἰάκου (ARV² 483: 45, 27), ἔνθα γυνὴ καθημένη μὲ κάλαθον ἔμπρός παιζει «ἀνέβα μῆλο, κατέβα ρόιδο» μὲ τὰ κουβάρια τοῦ νήματος προφανῶς. Ἡ παροῦσα λήκυθος, μὲ τὸ μείζον, σχετικῶς, ἀνοιγμα χειρῶν, ἴσως ἀπὸ τὴν ἰδεάν τοιαύτης τινὸς παραστάσεως ἐξεκίνησε.

Περί τοῦ ἀπιθάνου τῆς ὑπερβατικῆς ἐρμηνείας τῆς παραστάσεως ὡς ἀνθολογίας ἢ καρπολογίας ἐν ταῖς Νήσοις τῶν Μακάρων βλ. περί τῆς ὁμοίας παραστάσεως τοῦ ληκυθίου CXII 5 (ἐν τέλει σ. 30). Βλ. καὶ LVIII ἀρ. 5. Πρβλ. καὶ τὰ ληκύθια LXXIV ἀρ. 3 σ. 24 καὶ XXXVII ἀρ. 4.

(61) Δυτικῶς τοῦ τάφου LXXXV εὑρέθη ὁ τάφος XLVII, ὄρυγμα Α.-Δ. κατευθύνσεως ἐντὸς τοῦ χώματος ἐσκαμμένον. Σκελετὸς ἐνήλικος (μῆκος ἄνευ τῶν ἄκρων ποδῶν 1.55 μ.) μὲ τὴν κεφαλὴν Α. καὶ τὴν δεξιὰν φερομένην κεκαμμένην ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου.

Μοναδικὸν κτέρισμα, μεταξὺ τῶν γονάτων:

1 (εἰκ. 139 ἀριστ.). Ληκύθιον ἀκέραιον. Κακότεχνον, ἰδίως κατὰ τὴν βᾶσιν. Χρωματισμένον ὄλον καστανόν. Ὑψος 0.064, διάμ.: βᾶσ. 0.035 κοιλ. 0.04 χεῖλ. 0.028.

Διαφέρει ὄλων γενικῶς τῶν ληκυθίων τῆς ἀνασκαφῆς ὡς πρὸς τὸ κυλινδρικὸν σῶμα, καθ' ὃ συγγενεῦει πρὸς ζεῦγος ληκυθίων τοῦ τάφου 10 τοῦ Κολωναίου Θηβῶν (ΑΔ 3, 1917, 225-6 εἰκ. 163, 4.5) περί οὗ βλ. σ. 7. Ἡ διαφορὰ αὕτη, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ κακὸν γάνωμα, ὑποδεικνύει αἰσθητὴν χρονικὴν διαφορὰν ἀπὸ τοῦ συνόλου σχεδὸν τῶν τάφων, αὕτη δὲ ἐπιβεβαιοῦται καὶ ἀνασκαφικῶς, διότι ὁ ἐντὸς τῆς ἐπιχώσεως ἀνεσκαμμένος τάφος οὗτος εἶναι ἐν ἀπὸ τὰ ἐλάχιστα ὑπολείμματα τοῦ ἄνω στρώματος τὰ εἰς ἡμᾶς περιελθόντα.

(62) Ἀμέσως πρὸς Δ. τοῦ προηγουμένου, κάθετος πρὸς αὐτόν, εὑρίσκετο ὁ τάφος XXXIX (βλ. πίν. 2), παιδικὴ λάρναξ Β.-Ν. κατευθύνσεως, μήκους 0.80 καὶ πλάτους 0.40 μ., ἐν στρώματι ἀντιστοιχῶ πρὸς τὸ τοῦ τάφου XLVII, ἤτοι ἐντὸς λάκκου ἐν τῷ χώματι ἀνεσκαμμένον. Ὁ λάκκος οὗτος τοῦ τάφου εἶχεν ἀποκόψει, δυτικῶς, τοι-

χάριον ἐξ ἀπλῆς σειρᾶς κιμηλολίθων τοῦ τάφου XLIV (βλ. κατωτ.), ἂν καὶ ἡ λάρναξ ἔκειτο βαθύτερον τοῦ ἐπιπέδου του. Τὸ κάλυμμα τῆς λάρνακος εὐρέθη τεθραυσμένον, ἐντὸς δὲ ταύτης σκελετὸς παιδὸς μετὰ τὸ κρανίον εἰς τὴν ΒΑ. γωνίαν, κάκιστα διατηρούμενος, λίαν ἑλλιπής.

Μοναδικὸν κτέρισμα παρὰ τὴν θέσιν τῆς λεκάνης δεξιὰ:

(XXXIX εἰκ. 108). Ληκύθιον ἀποκεκρουμένον τὸ ἄνω μέρος τοῦ λαιμοῦ καὶ μικρὰ τῆς ἐπιφανείας μέρη. Καλὸν μέλαν γάνωμα. Βαθεῖαι κατακόρυφοι ἀυλακώσεις, ὅχι τελείως ἰσομήκεις, πυκνούμεναι κατὰ τὴν ὄψιν, παρέχουν εἰς τὸ σῶμα μορφὴν κάψας. Μέγ. ὕψος 0.067, διάμ.: βίσι. 0.04 κοιλ. 0.05.

Εἰκ. 108. Ληκύθιον τοῦ τάφου XXXIX.

Εἰκ. 109. Ὁ τάφος XLV ἀπὸ Ἀνατολῶν.

(63) Ὑπὸ τὸν τάφον XLVII εὐρίσκειτο ὁ τάφος LXII (εἰκ. 115), πυρὰ Α.-Δ. κατευθύνσεως διαστάσεων 1.80 (Β.)-1.93 (Ν.) × 0.93 (Δ.)-1.03 (Α.) μ. Ὁ τάφος, εὐρισκόμενος ἀμέσως πρὸς Ν., μόλις ἀνατολικώτερον, καὶ παραλλήλως πρὸς τὸν τάφον XLIV, ἔκειτο ὑπὸ τὸ ἐκ κιμηλολίθων τοιχάριον (ἀνωτ. καὶ σ. 68), ἦτο ἄρα ἀρχαιότερος τούτου.

Ἔδωκεν ὀλίγα μόνον τεμάχια, ἐν οἷς:

1 - 2. Δύο πρωτογεωμετρικὰ ὄστρακα. Βλ. σ. 4 ἀρ. 5.

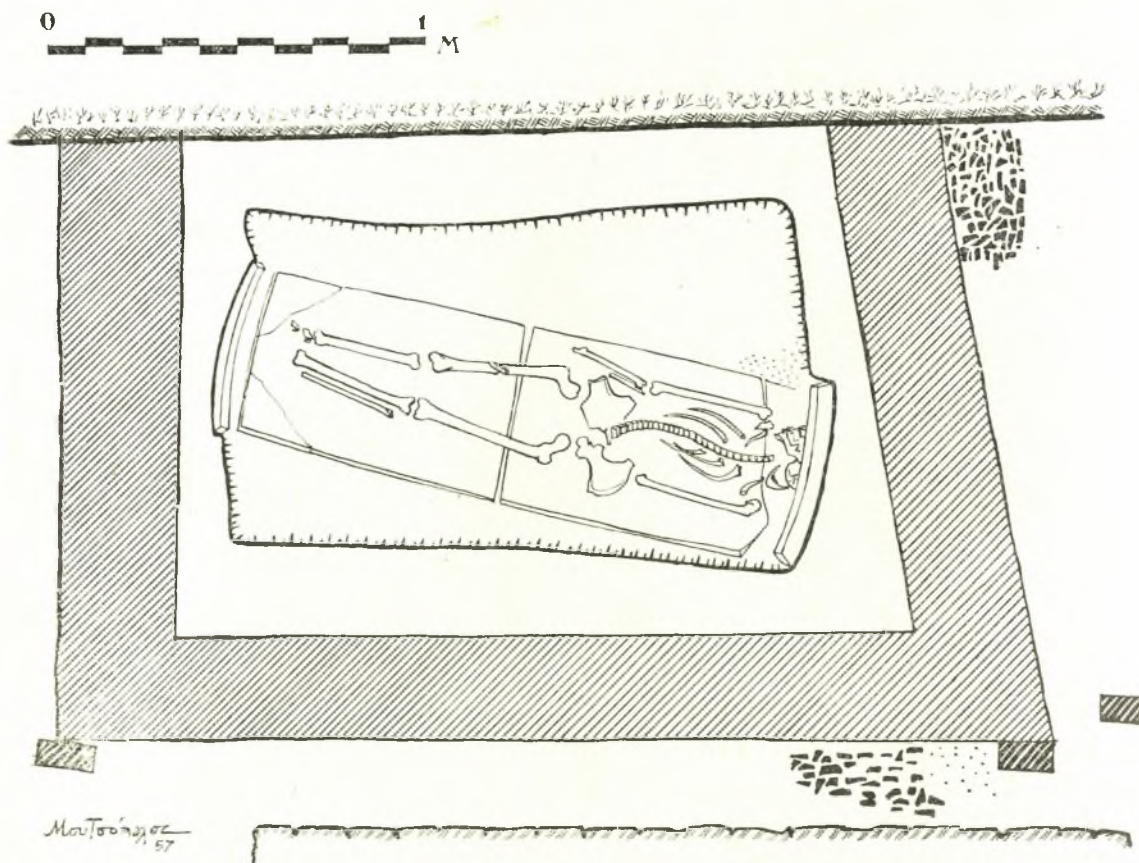
3 (LXII 3). Τεμάχιον ἐκ τῶν ὤμων κλειστοῦ ἀγγείου, μετὰ διακόσμησιν ἐπιμεμηκυσμένων λεπίδων καὶ κυματίου κάτω.

4. (LXII 4). Τεμάχιον λευκῆς ληκύθου.

(64) Πρὸς Β. τῶν τάφων τούτων εὐρίσκειτο ὁ περίβολος τοῦ τάφου XLIV, περὶ οὗ κατωτέρω. Ἐντὸς τοῦ χώρου τοῦ ὀριζομένου ὑπὸ τῶν τριῶν πλευρῶν τοῦ περιβόλου καὶ τῆς τομῆς τῆς κιμηλιᾶς πρὸς Β. (βλ. σ. 67) εὐρίσκειτο ὁ τάφος XLV (εἰκ. 109, βλ. καὶ πίν. 2 καὶ εἰκ. 112 - 117), κεραμοσκεπῆς Α.-Δ. κατευθύνσεως μετὰ ΒΔ. ἀπόκλισιν ἐν σχέσει πρὸς τὸν περίβολον. Ὅχι μόνον ἡ ἀπόκλισις ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπιπολαία θέσις τοῦ τάφου (σαφῆς ἰδίως εἰς τὴν εἰκ. 114, βλ. καὶ εἰκ. 116, 115, 113) ἀποσυνδέουν τὸν τάφον τοῦτον ἀπὸ τὸν περίβολον, ἀνορουχθέντα, ὡς σαφῶς ἔδειξεν ἡ στρωματογρα-

φικὴ σχέσις, ὅταν ὁ πλίνθινος περίβολος, οἱ ὄροι καὶ τὰ ἔξωθι τοῦ περιβόλου καταπε-
σόντα ἀγγεῖα εἶχον πλέον ἐπιχωσθῆ.

Ὁ τάφος ἀπετελεῖτο ἐκ τῶν συνήθων κυρτῶν κεράμων, ἀνά δύο καθ' ἑκατέραν
τῶν μακρῶν καὶ ἑνός (καθ' ὕψος) καθ' ἑκατέραν τῶν στενῶν πλευρῶν. Πρὸς πρόσθε-

Εἰκ. 110. Ὁ νεκρὸς τοῦ τάφου XLV καὶ ὁ πλίνθινος περίβολος τῆς πυρᾶς XLIV.

τον ἐνίσχυσίν των εἶχεν ἐπιτεθῆ, περὶ τὸ μέσον, ἐπὶ τῆς κορυφῆς, τεμάχιον καλυπτῆ-
ρος¹ ἐξ ὄχροκιτρίνου πηλοῦ· τοῦτο ὅμως βλάβην μᾶλλον φαίνεται νὰ προῦκάλεσεν εἰς
τοὺς κεράμους τοῦ τάφου μὲ τὸ πρόσθετον βᾶρος του.

Ὁ νεκρὸς (εἰκ. 110, βλ. καὶ εἰκ. 113, 114) εἶχεν ἐναποτεθῆ ἐπὶ δύο ὁμοίων καμ-
πύλων κεράμων προσκειμένων καὶ οὐχί, ὡς συνήθως, ἐφαπτομένων ἀλλήλαις· ἐν τού-
τοις, παρὰ τὸ οὕτω αὐξηθῆν μήκος τοῦ δαπέδου καὶ τὴν προσπάθειαν, ὁρατὴν εἰς τὴν
στρέβλωσιν τῆς σπονδυλικῆς στήλης, νὰ οἰκονομηθῆ ὁ νεκρὸς εἰς ὅσον τὸ δυνατόν μι-
κρότερον χῶρον, ἢ κεφαλῆ, ἀνατολικῶς, ἐξεῖχε πέραν τῶν κεράμων. Ὁ νεκρὸς εὐ-
ρέθη ἀκτέριστος, ἀλλ' ἐντὸς τοῦ ὀρύγματος τοῦ τάφου (πρὸς Β. καὶ μᾶλλον δυτικῶς)
εὐρέθησαν:

¹ Ὁμοῖον τύπον ἐνίσχυμένου κεραμοσκεποῦς εἰκονίζει ὁ O. M. STACKELBERG, Die Gräber der Hellenen, Berlin 1827, πίν. 7.

1 (XLIV 5 πίν. 20, 4). Ληκύθιον ἀκέραιον· ἐπιφάνεια βεβλαμμένη· ἀνθέμιον ἐντὸς καμπύλου περιγράμματος. Ὑψος 0.0683, διάμ.: βάσ. 0.03 κοιλ. 0.039 χεῖλ. 0.025.

Ὅμοιον, μάλιστα κατὰ τὸ σχῆμα, τὸ ἐκ τοῦ τάφου 219 τῆς Ὀλύνθου¹ (Olynthus V πίν. 141 ἀρ. 408, χρονολογούμενον εἰς τὸν 4ον π.Χ. αἰ.).

2. Τεμάχιον ὁμοίου ληκυθίου.

(65) Ὁ τάφος XLIV (πίν. 2, εἰκ. 111-114, βλ. καὶ εἰκ. 110 καὶ 115), πυρὰ Α.-Δ. κατευθύνσεως, ὡς καὶ ὁ τάφος LXII, περιεβάλλετο ἀπὸ πλίνθινον τοιχάριον πάχους 0.20 μ. καὶ ὕψους σφζομένου 0.29 μ. Τοῦ περιβόλου τούτου διεσώθησαν αἱ τρεῖς πλευραὶ, Α., Ν. καὶ Δ. Πρὸς Β., ἔνθα ἡ κίμηντι ἀνέρχεται σημαντικῶς², δὲν διεπιστώθησαν ἴχνη του ἄγνωστον ἀνταῦτα ἠφανίσθησαν τελείως ἢ ἑάν, λόγῳ ἀκριβῶς τῆς ὑψώσεως τοῦ ἐδάφους, ἐθεωρήθη περιττὴ ἢ κατασκευὴ του. Ἐξωθι τοῦ τοιχαρίου ἦσαν ἐστημένοι τρεῖς ὄροι (εἰκ. 116) καὶ οἱ τρεῖς ἐκ μαρμάρου (πεντεληκοῦ) μὲ τὴν ἐπιγραφὴν ΗΟΡΟΣ βλέπουσαν πρὸς Ν. Ὁ εἰς εὐρίσκετο προσκεκολλημένος εἰς τὸ δυτικὸν τῆς Ν. πλευρᾶς (εἰκ. 117, βλ. καὶ εἰκ. 112-114), ὁ δεύτερος πρὸ τοῦ Α. ἄκρου τῆς αὐτῆς Ν. πλευρᾶς (εἰκ. 111, 114, βλ. καὶ εἰκ. 112, 113) καὶ ὁ τρίτος ὀλίγον ὀπισθεν τοῦ προηγουμένου, παρὰ τὸ Ν. πέρασ τῆς Α. πλευρᾶς (ὄρατος εἰς τὰς αὐτὰς φωτογραφίας μὲ τὸν προηγούμενον, ἐκτὸς τῆς εἰκ. 112). Αἱ διαστάσεις καὶ τῶν τριῶν ὄρων παρέχονται ἐν τοῖς σχεδίοις εἰκ. 116. Εἰς ὅμοιος ὄρος καὶ ἐπὶ τοῦ τάφου CX (βλ. σ. 53) ἕτερος δὲ (οὐχὶ κατὰ χώραν) ἐκ τοῦ γειτονικοῦ (ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου ἀρ. 3) οἰκοπέδου (κατωτέρω).

Εἰκ. 111. Λήκυθοι ἔξω τοῦ περιβόλου τοῦ τάφου XLIV ἀπὸ Ἀνατολῶν.

Εἰκ. 112. Ἀγγεῖα πρὸ τοῦ τάφου XLIV. Ἐνω ἀριστερὰ αἱ κέραμοι τοῦ τάφου XLV.

1 Ἐν Olynthus XI 45 λέγεται ὅτι τὸ ληκύθιον εὐρέθη εἰς τεμάχια, ἀλλ' ἐν τῇ εἰκόνι φαίνεται ἄθικτον.

2 Πρὸβλ. τάφ. XLV ἀνωτ. σ. 65 καὶ κατωτ. τάφ. VIII καὶ LIII.

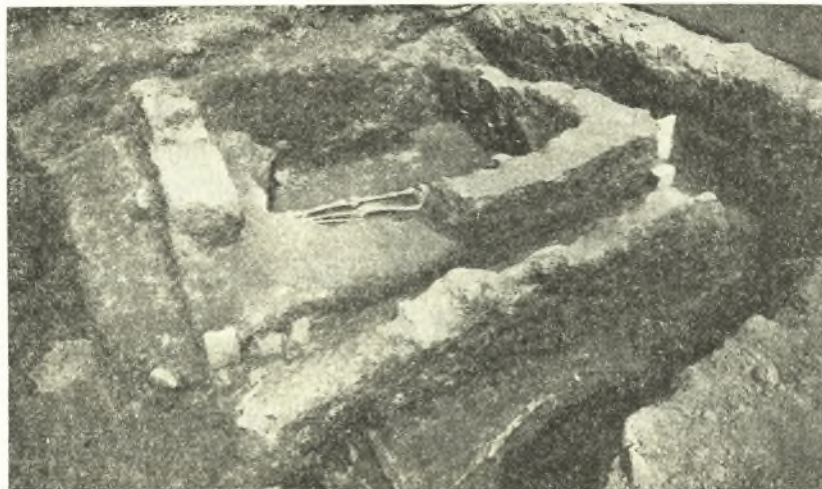
Παράλληλως πρὸς τὴν Ν. πλευρὰν τοῦ πλινθίνου περιβόλου καὶ εἰς ἀπόστασιν 0.26 μ. ἀπ' αὐτοῦ ἔβαιναν ἀπλῆ σειρὰ κιμηλολίθων σφζομένη εἰς μῆκος 1.40 μ., καταστραφείσα δυτικῶς ὑπὸ τοῦ τάφου XXXIX (βλ. ἄνωτ. σ. 64-5). Καὶ τὸ τοιχάριον τοῦτο, ὅμοιον πρὸς τ' ἀποτελοῦντα ἀπλοῦς περιβόλους καὶ ἄλλων ἀνασκαφέντων τάφων (LXXVIII σ. 25, LXV, LVIIIγ) ἀνῆκεν εἰς τὸν τάφον XLIV, ὡς φαίνεται ὄχι μόνον ἐκ τῆς ταυτότητος τοῦ προσανατολισμοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐδράσεώς του ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπιπέδου μετὰ τὸν πλινθινὸν περίβολον.

Εἰκ. 113. Ὁ τάφος XLIV μετὰ τοῦ σκελετοῦ τοῦ τάφου XLV. Περαιτέρω ὁ τάφος XXVII καὶ αἱ πυραὶ XII καὶ XXII.

Τὸ μεταξὺ τῶν δύο τούτων τοιχαρίων ἐν εἴδει αὐλακος στενὸν διάστημα ἔβριθεν ἀγγείων εἰς τεμάχια, κατὰ τὸ πλεῖστον λευκῶν ληκύθων. Ἀλλὰ καὶ ἀνατολικῶς καὶ δυτικῶς τοῦ πλινθίνου περιβόλου ἔκειντο ἀγγεῖα, ἣ θέσις δὲ ἐν ἧ εὐρέθησαν δεικνύει σαφῶς ὅτι ταῦτα κατέπεσον ἐκ τοῦ πλινθίνου τοιχαρίου, ἰστάμενά ποτε ἐπ' αὐτοῦ.

Ἀκολουθεῖ καταγραφή τῶν εὐρεθέντων ἀγγείων, ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ βορείου τῆς δυτικῆς πλευρᾶς, χωροῦσα δὲ πρὸς Β.

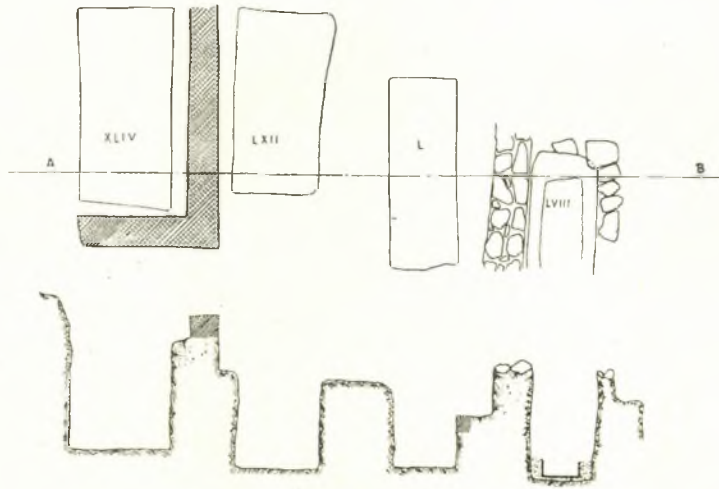
Εἰκ. 114. Ὁ τάφος XLIV (καὶ ὁ σκελετὸς τοῦ τάφου XLV). Ἐμπρὸς ἢ ἐν τῷ ἐδάφει ταφῆ XLVII καὶ τμήμα τῆς λάρνακος XXXIX.

καὶ εἶτα πρὸς Α. κατὰ μῆκος τῆς Ν. πλευρᾶς ἐκεῖθεν δὲ πρὸς Β. κατὰ τὴν Α. πλευρὰν.

(Δυτικὴ πλευρὰ):

1 (XLIV 3 πίν. 18 ἀριστ.). Ληκύθιον ἀκέραιον· ἐδαφόχρους ζώνη ὑπὸ τὴν λαβὴν μὲ διακόσμησιν ζητοειδῶν μεταξὺ ζεύγους γραμμῶν. Ὑψος 0.13, διάμ.: βάσ. 0.06 κοιλ. 0.076 χεῖλ. 0.035.

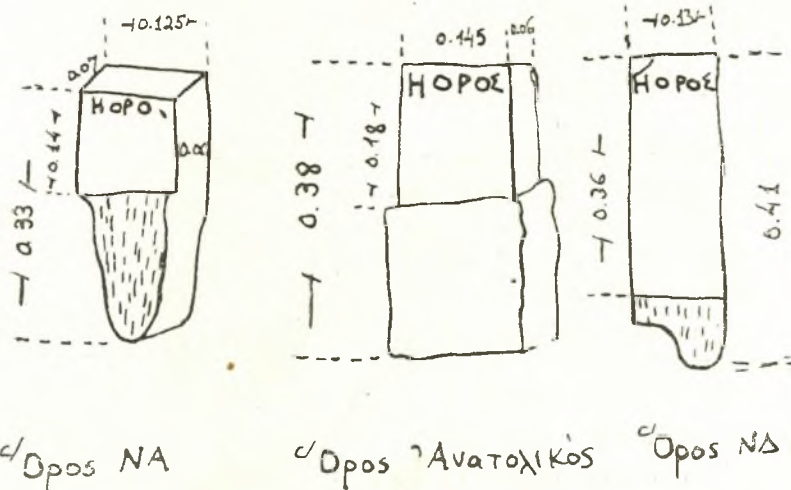
2 (XLIV 1 πίν. 6 ἀριστ., 9 δεξιὰ). Λευκὴ λήκυθος σχεδὸν πλήρης. Ἀριστερὰ τῆς στήλης γυνὴ καθημένη, τῆς ὁποίας δὲν σφίζεται ἡ κεφαλὴ, προτείνει τὰς χεῖρας, προβαλλομένης ἐπὶ τῆς στήλης· δεξιὰ νέος στρεφόμενος πρὸς τὴν στήλην καὶ προτείνων λοξῶς κάτω τὴν δεξιάν. Πολλὰ τῆς παραστάσεως μέρη ἠφάνισται. Ἰδιαζόντως λεπτὴ γραμμὴ σχεδίου. Ὑψος 0.392, διάμ.: βάσ. 0.077 ὠμων 0.105 χεῖλ. 0.044/0.072.

Εἰκ. 115. Κάτοψις καὶ τομὴ τάφων.

Ἔργον τοῦ ζωγράφου τῶν Τριγλύφων. Πρβλ. τὴν ἐν ἰδιωτικῇ συλλογῇ ἐν Μονάχῳ (;) λήκυθον R. LULLIES, Eine Sammlung griechischer Kleinkunst, München 1955, 82 πίν. 43. Πρβλ. καὶ XXII 3 καὶ III 3.

3 (XLIV 4 πίν. 8). Λευκὴ λήκυθος, ἧς σφίζεται μόνον τὸ σῶμα μέχρι τῶν ὠμων. Μέγα μέρος ἄνω, ὡς καὶ ἡ βάσις, συνεπληρώθησαν. Πρὸ τῆς στήλης κάθηται γυνὴ ἀριστερὰ βλέπουσα. Ἀριστερὰ νέος, οὐ σφίζονται μόνον οἱ πόδες ἀπὸ τῶν μηρῶν καὶ κάτω καὶ ἡ ἀριστερὰ χεῖρ προτεινομένη λοξῶς κάτω πρὸς τὴν στήλην. Δεξιὰ γυνὴ εἰς ἀντίστοιχον κίνησιν, ἔλλιπής τὸ ἀπὸ τοῦ στήθους καὶ ἄνω τμήμα. Ὑψος 0.335, διάμ. ὠμων (ὡς συνεπληρώθησαν) 0.13.

Εἰκ. 116. Οἱ ὄροι τοῦ τάφου XLIV.

Καὶ αὕτη ἔργον τοῦ ζωγράφου τῶν Τριγλύφων. Ἡ κόμη ἰδίως καὶ ἡ χεῖρ τῆς μεσαίας μορφῆς ἐνθυ-

μίζουν τὴν λήκυθον ἀρ. 1755 τοῦ Ἐθν. Μουσείου (DUMONT καὶ CHAPLAIN, Les Céramiques de la Grèce propre, Paris 1888, πίν. 24).

Βλ. καὶ τὰ τεμάχια XXVII 5 καὶ LXVI 4γ.

Ὅμοῦ μετὰ τῆς ληκύθου ταύτης εὑρέθησαν τεμάχια ἐτέρας (δύο ἴσως), ὧν τινὰ σφίζοντα γραμμάς, δύο δὲ μέρος κόμης.

(ΝΑ. γωνία):

4. Πυθμὴν μεγάλου ὄξυπυθμμένου ἀμφορέως. Διάμ. κάτω 0.055.

5. Φιαλιδίου τμήμα· ἐσωτερικῶς ἐρυθρωπόν, ἔξω ἐρυθρωπόν· ἄνω, μέλαν κάτω.

6. Χεῖλος ἀγγείου.

7 - 9. Στόμιον, λαιμός (ἄλλης πιθανῶς) καὶ κάτω μέρος λευκῆς ληκύθου.

(Ν. πλευρά):

10 (XLIV 12 εἰκ. 118). Ληκύθιον ἐρυθρόμορφον, συγκολληθὲν ἐκ τεμαχίων μὲ μικρὰς ἐλλείψεις. Ἴχνη πυρός. Σφίγξ πρὸς τὰ δεξιὰ μὲ βλασιόσπειραν ἔμπρός. Ὑψος 0.135, διάμ.: βάσ. 0.058 κοιλ. 0.08 χεῖλ. 0.037.

11 (XLIV 6 πίν. 6 δεξιὰ καὶ 9). Λευκὴ λήκυθος ἐκ τεμαχίων συγκολληθεῖσα καὶ συμπληρωθεῖσα μέγα μέρος τοῦ σώματος κάτω καὶ μικρὰ μέρη σποράδην. Οἱ ὄμοι ἀκόσμητοι. Ἐπὶ τοῦ σώματος στήλη, πρὸ τῆς ὁποίας κάθεται γυνή. Ἀριστερὰ τῆς στήλης γυνὴ ὀρθὴ μὲ ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας ἐπὶ τῆς κόμης, δεξιὰ δὲ Ἐρμῆς μὲ πέτασον καὶ δύο δόρατα. Ἐφθαρμένον τὸ ἄνω μέρος τοῦ προσώπου τῆς γυναικὸς ἀριστερὰ καὶ ἔλλιπὲς τὸ κάτω μέρος τοῦ κορμοῦ τοῦ Ἐρμού. Ὑψος 0.59 - 0.595 (ἢ διαφορὰ λόγω

Εἰκ. 117. Ὁ ΝΑ. ὄρος τοῦ τάφου XLIV.

κλίσεως τοῦ στομίου), διάμ.: βάσ. 0.092 ὠμων 0.14 χεῖλ. 0.063 (ἔσω)-0.10 (ἔξω).

Ἔργον τοῦ ζωγράφου τῶν Τριγλύφων.

Τὸ σχῆμα ὁμοίωτατον πρὸς τὴν παρὰ LULLIES (ἔ.δ. ἀρ. 2) μικροτέραν (ὑψος 0.362) λήκυθον.

Τὸ κάτω μέρος τοῦ ἱματίου καὶ ἡ θέσις τῶν ποδῶν τῆς γυναικὸς ἀριστερὰ ἐνθυμίζει τὴν ἀντίστοιχον μορφήν ἐπὶ τῆς ληκύθου O. BENNDORF, Griechische und sizilische Vasenbilder, Berlin 1883, πίν. 15. Ἡ ὄλη στάσις καὶ ἡ κίνησις τῆς δεξιᾶς χειρὸς (ἴσως καὶ ἡ κόμη) ἐπαναλαμβάνονται ἐπὶ τῆς καθημένης μορφῆς τῆς ληκύθου (H. CAHN) Auktion XVIII, Basel 1958, 46 ἀρ. 134 πίν. 42, χρονολογουμένης περὶ τὸ 415 π.Χ. Πρβλ. καὶ XXII 3.

12. Λαιμός λευκῆς ληκύθου.

13 (XLIV 2 πίν. 24β κάτω δεξιὰ). Ληκύθιον ἐρυθρόμορφον εἰς τεμάχια μὴ συναπτόμενα. Πτερὰ καὶ κόμη σφιγγός.

14 (XLIV 7 πίν. 7 ἀριστερὰ). Λευκὴ λήκυθος ἐκ τεμαχίων συγκολληθεῖσα ἐλλιπὲς τμήμα ὑπὸ τὴν λαβὴν καὶ τινὰ μικρὰ μέρη. Ὁ λαιμός στρεβλός· ἐπιφάνεια βεβλαμμένη. Στήλη (μὲ ἄκανθαν) ἀμυδρῶς διακρινομένη. Δεξιὰ νέος, οὔτινος μόνον αἱ κνήμαι διατηροῦνται καλῶς, ἐξειδόμενος ἐπὶ δόρατος. Ἀριστερὰ γυνὴ κρατοῦσα διὰ τῆς ἀριστερᾶς κανοῦν κεκοσμημένον διὰ σειρᾶς γωνιῶν ἀριστερὰ ἀνοικτῶν· μόνον τὸ κανοῦν καὶ ἡ χεῖρ ἢ βαστάζουσα αὐτὸ διατηροῦνται καλῶς. Ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ ἴχνη δυσδιάγνωστα δι' ἀμαυροῦ ἐρυθροῦ. Ὑψος 0.485 - 0.494 (μέχρι τῶν ὠμων 0.305), διάμ.: βάσ. 0.07 χεῖλ. 0.09.

Εἰκ. 118. Ληκύθιον Ν. πλευρᾶς τοῦ τάφου XLIV (ἀρ. 10).

Καὶ αὕτη πιθανῶς ἔργον τῶν ζωγράφων τῶν Τριγλύφων. Πρβλ. RIEZLER, πίν. 92.

15 (πίν. 5α δεξιὰ καὶ εἰκ. 119). Λευκῆς ληκύθου τμῆμα ἄνω· ἐκ τῆς παραστάσεως τὸ ἄνω μέρος στήλης με ἄκανθαν καὶ γυναικός, δεξιὰ, φερούσης κανοῦν (μὴ σφζόμενον) διὰ τῆς ἀριστερᾶς· ἢ δεξιὰ προτείνεται πρὸς τὴν στήλην.

Διαστάσεις 0.08×0.015.

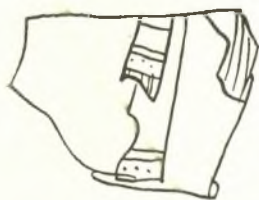
Καὶ αὕτη ἔργον τοῦ ζωγράφου τῶν Τριγλύφων, πρβλ. ἀνωτέρω.

Ἡ κεφαλὴ (πρβλ. καὶ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ ὠτός) ἐνθυμίζει τὴν ἀνδρικήν κεφαλὴν τεμαχίου ἐν Χαϊδελβέργη, βλ. R. HERBIG ἐν Ganymed, 16 εἰκ. 10, τὸ ὅποιον δὲν διστάζω ν' ἀποδώσω εἰς τὸν ζωγράφον τῶν Τριγλύφων.

16 (XLIV 8 πίν. 19β δεξιὰ). Ληκύθιον ἔλλιπες τὸν λαιμὸν μετὰ τῆς λαβῆς· ἔδαφόχρους ζώνη ἄνω με ζευγὸς γραμμῶν ἐνουμένων εἰς μίαν κατὰ τὸ πλεῖστον τῆς περιφερείας. Ὑψος 0.04, διάμ.: βάσ. 0.034 κοιλ. 0.038.

Πρβλ. κατωτ. σ. 72 ἀρ. 23.

17 (XLIV 9). Λευκῆς ληκύθου τὸ κάτω καὶ τὸ ἄνω μέρος· ἄνω κεφαλὴ γυναικός πρὸς τ' ἀριστερά. Μέγ. ὕψος κάτω τμήματος 0.175, διάμ.: βάσ. 0.07 ὠμων 0.122.

Εἰκ. 119. Τμῆμα λευκῆς ληκύθου ἐκ τῆς Ν. πλευρᾶς τοῦ περιβόλου τοῦ τάφου XLIV (ἀρ. 15).

Ἔργον, καὶ αὕτη, τοῦ ζωγράφου τῶν Τριγλύφων.

18. Λευκῆς ληκύθου τμῆμα ἄνω μετὰ τῆς λαβῆς.

19 - 20 (εἰκ. 120). Τεμάχια δύο ἐρυθρομόρφων ληκυθίων. Διαστάσεις 0.025×0.03 καὶ 0.024×0.045.

Διὰ τὴν ἐπὶ τοῦ μικροτέρου παράστασιν (παράδοσις γαμηλίου ἐνδύματος) βλ. XIII 2.

Πρβλ. καὶ LXXXI σ. 10.

Εἰκ. 120. Τεμάχια ἐρυθρομόρφων ληκυθίων ἐκ τῆς νοτίας πλευρᾶς τοῦ περιβόλου τοῦ τάφου XLIV (ἀρ. 19-20).

21 (XLIV 10 εἰκ. 121). Λευκὴ λήκυθος· τὸ ἄνω μέρος συνεκολλήθη ἐκ τεμαχίων, ἔλλιπες μέρος τῆς λαβῆς καὶ μικρὸν τμῆμα κατὰ τὸν ὦμον. Τὸ λευκὸν ἐπίχρισμα, ἀποφλοιούμενον, ἔχει τελείως ἀφανισθῆ κατὰ τοὺς ὦμους καὶ μέγα μέρος τοῦ σώματος ἄνω. Δύο μορφαὶ ὀρθαί· ἢ πρὸς τὰ δεξιὰ, γυνὴ πιθανῶς, βαίνει πρὸς τὰ δεξιὰ στρέφουσα τὴν κεφαλὴν ὀπίσω καὶ εἰνουςα τὴν δεξιὰν πρὸς τὴν στήλην (ἐκ τῆς ὁποίας διακρίνεται σχεδὸν μόνον ἢ κατακόρυφος γραμμὴ δεξιὰ). Ἀριστερὰ νέος κρατῶν δύο δόρατα (σφζεται μόνον τὸ ἄνω μέρος τῆς κόμης, τὸ ἄκρον τῆς χειρὸς καὶ τὸ ἄκρον τοῦ ἀνθεμίου τῆς στήλης). Ὑψος 0.42, διάμ.: βάσ. 0.065 χεῖλ. 0.075.

22 (XLIV 15 πίν. 10 καὶ πίν. 7 δεξιὰ). (Ὑπὸ τὴν προηγουμένην.) Λευκὴ λήκυθος ἐκ τεμαχίων συγκολληθεῖσα, ἔλλιπης τὴν λαβὴν καὶ μικρὸν μέρος τῶν ὠμων, βεβλαμμένη μικρὰ τῆς ἐπιφανείας μέρη. Ἐπὶ τῶν ὠμων κόσμημα δι' ἐρυθροῦ. Στήλη με ἄκανθαν· δεξιὰ νέος κρατῶν δύο δόρατα διὰ τῆς ἀριστερᾶς καὶ προτείνων τὴν δεξιὰν, κεκαμμένην, πρὸς τὴν στήλην. Ἀριστερὰ νέα καθημένη φέρουσα περιδέραιον, προτείνει τὴν ἀριστεράν, ἔλαφρῶς κεκαμμένην, πρὸς τὴν στήλην, ὥστε αἱ προτεινόμεναι χεῖρες τῶν δύο μορφῶν προσεγγίζουν ἀλλήλαις. Ἰχνογράφησις δι' ἐρυθροῦ· συμπαγὲς χροῶμα μόνον εἰς τὴν κόμην. Ὑψος 0.49 (μέχρι τῶν ὠμων 0.302), διάμ.: βάσ. 0.075 χεῖλ. 0.09.

Ἄνήκει εἰς τὴν ομάδα R. Προβλ. εἰδικῶς DUMONT καὶ CHAPLAIN, ἔ.ἀ. πίν. 24. Ὡς ἔδειξεν ὁ A. RUMPF (AJA 55, 1951, 1 - 12) ὁ ζωγράφος τῆς ομάδος ταύτης (ταυτιζόμενος ἄλλοτε πρὸς τὸν ζωγράφον τῶν Καλάμων βλ. ARV² 827) ἀντικατοπτρίζει πιστῶς τὴν ζωγραφικὴν τέχνην τοῦ Παρρασίου (βλ. εἰδικῶς ἔ.ἀ. σ. 2 - 3 προβλ. σ. 7), ὅοις κατὰ τὸν ΠΛΙΝΙΟΝ, Ν.Η. XXXVI 64 (= OVERBECK 1649), ἤκμασε περὶ τὸ 400 - 396 π.Χ. Περὶ τῆς τεχνικῆς τοῦ ζωγράφου τῆς ομάδος R χρησιμοποιοῦντος ἀποκλειστικῶς σχεδὸν τὰ περιγράμματα¹ διαλαμβάνει ὁ RUMPF ἐν σ. 3. Τὴν συνάφειαν τοῦ ζωγράφου τῶν λευκῶν ληκύθων πρὸς τὸν μέγαν ζωγράφον εἶχε πρώτη ἐπισημάνει ἡ Σ. ΠΑΠΑΣΠΥΡΙΑΔΗ ἐν ΑΔ 8, 1923, 142.

Εἰκ. 121. Λευκὴ ληκύθος Ν. πλευρᾶς τοῦ περιβόλου τοῦ τάφου XLIV (ἀφ. 21).

τῆς Ἄγορᾶς βλ. Hesperia 20, 1951, 112² καὶ δὴ εἰς πάσας, πλὴν τριῶν, ἀλλ' οὐδαμοῦ ἄλλοῦ οὐσιαστικῶς τῆς Ἄγορᾶς, ὀρθῶς δὲ συμπεραίνει ὁ R. YOUNG, ἔ.ἀ. ὅτι ὁ προορισμὸς τῶν ἤτο ἀποκλειστικῶς ταφικός, ὡς δὲ ἐγὼ πιστεύω, ἐπεῖχον τὴν θέσιν κανίστρων προσφορῶν (βλ. περὶ κτερισμάτων κατωτ.).

25-26 (XLIV 14). Λαιμὸς λευκῆς ληκύθου καὶ στόμιον ἐτέρας μεγίστης ληκύθου.

27. Ληκυθίου τεμάχιον (ἐδαφόχρους ζώνη με ζεῦγος γραμμῶν).

28. Φιαλίδιον τεμάχιον.

29. Κεράμου (;) τεμάχιον.

30. Μικρὰ δυσδιάγνωστα τεμάχια.

Τὸ ὄρυγμα τῆς πυρᾶς (βλ. τομὴν εἰκ. 115) εἶχε διαστάσεις 1.97 (B)/2.05 (N) × 1.07 (Δ)/1.10 (A) μ.

Ἐπὶ τοῦ πυθμένος, ἐντὸς τῶν ἀνθράκων (εἰκ. 123)³, εὐρέθησαν:

1 (XLIVα ΝΔ. εἰκ. 124). Φιαλίδιον συγκολληθὲν πλήρες ἐκ τριῶν τεμαχίων· καλὸν μέλαν γάνωμα· ἐπὶ τοῦ πυθμένος κυκλίσκος μετὰ στιγμῆς κατὰ τὸ κέντρον καὶ ἕτερος κύκλος περαιτέρω. Ἡ περιφέρεια τῆς δακτυλιοσχῆμου βάσεως ἐδαφόχρους, ὡς καὶ λεπτὴ ζώνη ἀμέσως ὑπὲρ αὐτήν. Ὑψος 0.025, διάμ.: βάσ. 0.065 χεῖλ. 0.09.

¹ Καὶ ἡ τεχνικὴ τοῦ Παρρασίου, κατὰ τὸν ΠΛΙΝΙΟΝ, ΝΗ XXXV 67 (= OVERBECK 1724) συνίστατο «in lineis extremis».

² Βλ. πίν. 50a 3. 4. 5. 6, 50b 9. 10, 51a 8. 9, 51b 8. 9,

52b 7. 8, 53a 4, 53b 3, 53c 3, 54a 9. 10.

³ Ἡ φωτογραφία αὕτη παρέχεται καὶ ὡς δεῖγμα τῆς ὄψεως γενικῶς τῶν πυρῶν μετὰ τὸν καθαρισμὸν τῶν.

Εἰκ. 122. Ταινιωτὸν πινάκιον τοῦ τάφου XLIV.

Ὅμοιον πρὸς τὸ LXVI 3 σ. 57. Βλ. καὶ LIX 6.

2 (πίν. 23 κάτω). Φιάλη ὀμφαλωτή· συνεκολλήθη ἐκ τεμαχίων, ἑλλιπὴς μικρὸν μέρος πρὸς τὴν περιφέρειαν, βεβλαμμένη ἐκ τῆς καύσεως. Μέλαν γάνωμα ἐσωτερικῶς, ἐκτὸς ζώνης πλατείας περὶ τὸν ὀμφαλὸν ἔξω ἄνω, ταινία χρωματισμένη καστανομέλαινα. Ὑψος 0.024, διάμ.: 0.14 βυθίσματος ὀμφαλοῦ 0.031. Πρὸβλ. τὴν ἐκ τοῦ περιβόλου ὁμοίαν σ. 16 εἰκ. 23.

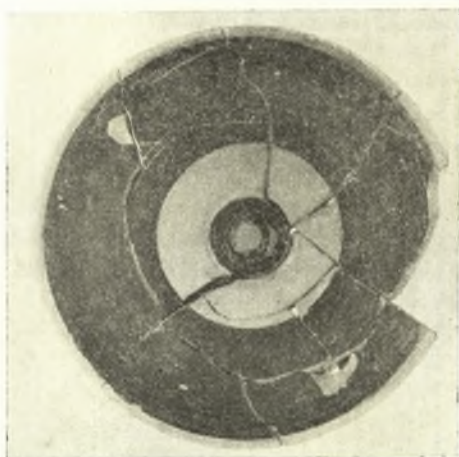
3 (XLIVα 1). Λευκὴ λήκυθος ἑλλιπὴς τὸ πλεῖστον τοῦ λαιμοῦ μετὰ τῆς λαβῆς· στόμιον πιθανότατα συνανηκόν. Ἐπιφάνεια βεβλαμμένη ἐκ τῆς καύσεως· μέγα μέρος τοῦ λευκοῦ ἐπιχρίσματος καὶ ὅλη σχεδὸν ἡ παράστασις ἠφάνισται. Μέγιστον ὕψος 0.157, διάμ.: βᾶσ. 0.043 ὠμων 0.065 χεῖλ. 0.04.

4 (XLIVα 2 πίν. 21α ἀριστ.). Πυξίς μετὰ τοῦ πώματος, ἑλλιπὴς πολλὰ μέρη, μάλιστα κατὰ τὸ σῶμα, λίαν ἐφθαρμένον ἐκ τοῦ πυρός· τοιχώματα κοιλούμενα. Ἐπὶ τοῦ καλύμματος τρεῖς δμόκεντροι ζῶναι με διακόσμησιν: κυμάτιον, συνεχόμεναι σπεῖραι καὶ γωνία (ἐσχηματοποιημένα φύλλα). Ἐπὶ τοῦ σώματος Ἔρως κύπτων πρὸ λεκάνης μεταξὺ δύο ἄλλων μορφῶν· ἀριστερὰ δύο εἰσέτι μορφαί, ἀντιμέτωποι, ὧν σφίζονται μόνον αἱ κεφαλαί· πέραν αὐτῶν θύρα. Ὑψος 0.094 εἰς τὴν σφισομένην κορυφὴν τοῦ πώματος 0.113, διάμ.: κάτω 0.082 ἄνω 0.113 πώματος 0.115.

5 (XLIVα 3 εἰκ. 125). Ὁρθογωνίου πλακιδίου με ἀνάγλυφον ἐν πλαισίῳ τμήμα, σφίζον

Εἰκ. 123. Ἡ πυρὰ XLIV μετὰ τὸν καθαρισμὸν της, ἀπὸ Ανατολῶν.

Εἰκ. 124. Φιαλίδιον ἐκ τῆς πυρᾶς XLIV (ἐσωτερικὴ ὄψις).

Εἰκ. 125. Πήλινον πλακιδιον ἐκ τῆς πυρᾶς XLIV (5).

ἔγνη τοῦ λευκοῦ ἐπιχρίσματος· πηλὸς ὀχροκάστανος. Μέγ. μῆκ. 0.082, πλάτ. 0.09, πάχ. 0.09 εἰς τὸ πλάσιον 0.018.

Κάτω μέρος λύρας· πρὸβλ. RIEZLER πίν. 88 ἀριστ.

Περὶ τοῦ φρέατος A βλ. σ. 3.

(66) Δυτικῶς τῆς πυρᾶς XLIV, σχεδὸν ἀκριβῶς εἰς τὴν προέκτασίν της (πρὸβλ. σ. 81 σημ. 1) ὁ τάφος XII, πυρὰ Α.-Δ. κατευθύνσεως (βλ. πίν. 2) διαστάσεων 2.15 × 1.12 μ.

Εἰς τὰ χῶματα τοῦ γεμίματος εὐρέθησαν :

1 (εἰκ. 126). Λεκανίς μετὰ καλύμματος ἑλλιποῦς μικρὸν μέρος, κεκαλυμμένη ὅλη, ἐκτὸς τοῦ πυθμένους τῆς βάσεως, δι' ἐρυθρωποῦ γανώματος ἀπεφλοιωμένου τὸ πλεῖστον ἐσωτερικῶς, ἐξωτερικῶς δὲ βεβλαμμένον κατὰ τόπους μετὰ τῆς ἐπιφανείας. Ὑψος 0.033, διάμ.: βάσ. 0.045 χεῖλ. 0.072.

Εἰκ. 126. Λεκανίς ἐκ τοῦ γεμίματος τῆς πυρᾶς XII.

2. Κάτω μέρος καὶ τεμάχιον λευκῆς ληκύθου. Διάμ. βάσ. 0.063, διαστάσεις τεμαχίου 0.04×0.055.

Ἐπὶ τοῦ πυθμένους, ἐντὸς ἀφθόνων ἀνθράκων :

3 (εἰκ. 16 δεξιὰ 59α δεξιὰ). Λήκυθος συγκολληθεῖσα πλήρης ἐπιφάνεια λίαν βεβλαμμένη ἐκ τοῦ πυρός, ἐπιδράσαντος καὶ μετὰ τὴν θραῦσιν. Μόλις διακρινομένη διακόσμησις θαλλοῦ κισσοῦ. Ὑψος 0.149, διάμ.: βάσ. 0.039, ὦμων 0.047 χεῖλ. 0.035.

Περὶ τῶν οὕτω κεκοσμημένων ληκύθων βλ. σ. 22 - 23.

Νοτίως τοῦ προηγουμένου ἔκειντο ἀνατολικῶς μὲν ὁ τάφος XXVII δυτικῶς δὲ ὁ τάφος XXII (πίν. 2 μέσον ἀριστερά), αἱ ἀντίστοιχοι πλευραὶ τῶν

ὁποίων, καὶ μάλιστα τοῦ δευτέρου, εὐρίσκοντο ἀνατολικώτερον καὶ δυτικώτερον τοῦ τάφου XIII.

ΚΟΙΝΗ ΕΠΙΧΩΣΙΣ ΤΑΦΩΝ XXVII ΚΑΙ XXII

Εἰς τὰ καστανὰ σφιγκτὰ χῶματα τὰ ὑπὲρ τὸ δυτικὸν μέρος τοῦ πρώτου καὶ τὸ ἀνατολικὸν τοῦ δευτέρου εὐρέθησαν ἀρκετὰ τεμάχια, τὰ ὅποια δὲν δύνανται νὰ ἀποδοθῶν εἰδικῶς εἰς ἓνα τῶν δύο τάφων.

1. Λήκυθος μὲ θαλλὸν κισσοῦ, λίαν ἐφθαρμένη (βλ. σ. 22 - 23).

2. Σκύφου (;) τμήμα ἐσωτερικῶς τέσσαρα ἔντυπα ἀνθέμια σταυρικῶς διατεταγμένα περίξ κύκλου ἐξ ἀκτινωτῶν γραμμιδίων.

3. Κρατῆρος χεῖλος· μέλαν ἐσωτερικῶς, καστανὸν ἔξω· κατὰ τὴν κοίλην περιφέρειαν τοῦ χείλους διακόσμησις τεθλασμένης μετ' ἐναλλασσομένων κατακορύφων γραμμιδίων ἔναντι ἐκάστης γωνίας.

4. Ἐννέα τεμάχια, συναπτόμενα εἰς τρία μέρη, μιᾶς ἢ δύο λευκῶν ληκύθων.

5 - 6. Στόμιον λευκῆς ληκύθου καὶ τεμάχιον ἑτέρας.

7. Κάτω μέρος μεγάλης λευκῆς ληκύθου σῶζον τὸ πρόσθιον μέρος ἀριστεροῦ ἄκρου ποδός (προφανῶς καθημένης μορφῆς) κατ' ἐνώπιον ὄρωμένου. Διαστάσεις 0.04×0.08.

8. Δέκα τεμάχια (δύο πιθανῶς) λευκῶν ληκύθων χρῶμα γαλανότεφρον καὶ ἰῶδες.

Αἱ ἐπὶ τῆς στήλης ἀνηρητημένα ταινία ἐνθυμίζον τὰς ἐν Κοπεγχάγη¹ ληκύθους τοῦ ζωγράφου τοῦ πτηνοῦ (βλ. From the Collections of the Ny - Carlsberg Glyptothek 1, 1931, 165 εἰκ. 4, 166 εἰκ. 5, 167 εἰκ. 6). Βλ. ὅμως τὴν ἐκ τοῦ γεμίματος τοῦ τάφου XXVII λήκυθον (ἀρ. 5 σ. 75), ἔργον τοῦ ζωγράφου τῶν Τριγλύφων, ἔνθα παρόμοιαι ταινία. Δὲν ἀποκλείεται τὰ τεμάχια νὰ προέρχωνται ἐκ τῆς αὐτῆς ληκύθου.

¹ Αἱ ἐν Ἀθήναις λήκυθοι τοῦ αὐτοῦ ζωγράφου, ἔ.ἀ. εἰκ. 27, 28, παρέχουν ἴσσοινα ὁμοιότητα.

Εἰκ. 127. Τεμάχια λευκῶν ληκύθων ἐκ τῆς ἐπιχώσεως καὶ τοῦ γεμίματος τοῦ τάφου XXVII.

(Βαθύτερον, ἐντὸς πρασινωπῶν κιμηλοχωμάτων, ἀμέσως ὑπὲρ τὴν κιμηλιάν):

9 (εἰκ. 127 ἄνω ἀριστερά). Τεμάχια δύο τοῦλάχιστον λευκῶν ληκύθων.

10 (εἰκ. 128). Σκυφίδιον μικρογραφικὸν χειροποίητον, με συμφνεῖς λαβάς. Ὑψος 0.03 εἰς τὴν λαβὴν 0.035, διάμ.: βάσ. 0.03 χεῖλ. 0.052.

11. Φιαλίδιον τεμάχιον. Μέλαν γάνωμα, λαμβάνον ἐσωτερικῶς καστανωπὴν ἀπόχρωσιν.

12. Φιάλης (;) τμήμα. Ἀβαφής, με μέλαιναν ταινίαν ὑψηλὰ ἔξω καὶ δύο ὁμοκέντρος ζώνας ἐσωτερικῶς, ὧν ἡ ἑξωτερὰ πολὺ πλατεῖα.

13 - 14. Δύο τεμάχια ταινιωτῶν πινακίων (βλ. σ. 72 ἀρ. 24).

(67) Τάφος XXVII (περὶ τῆς θέσεως βλ. ἄνωτ. σ. 74). Λάρναξ ἐντὸς βαθύος ὄρυγματος Α. - Δ. κατευθύνσεως ὑπὲρ ταύτην, με τινα ἀπόκλισιν, ἐτέρα λάρναξ βρέφους εἶχεν ἀποτεθῆ, ἢ διπλῆ δὲ αὕτη χρῆσις διαφωτίζει ἴσως (ὄχι ὁμως ἰκανοποιητικῶς) τὴν ταραχὴν τῆς λάρνακος, περὶ ἧς κατωτέρω καὶ τὴν ὄλην ἀταξίαν τοῦ τάφου. Τὸ ὄρυγμα εἶχε διαστάσεις 1.90 × 0.85 μ. εἰς δὲ τὰ πρασινωπὰ κιμηλοχώματα τοῦ γεμίματος, κυρίως δυτικῶς, εὐρέθησαν:

1 (Τομὴ Δ3 πίν. 19α δεξιὰ). Ληκύθιον ἑλλιπὲς μέρος τοῦ σώματος ἄνω μετὰ τοῦ λαιμοῦ ἄνω ἑδαφόχρους ζώνη περιλαμβάνουσα ζεῖγος γραμμῶν. Μέγ. ὕψος (εἰς τὴν λαβὴν) 0.06, διάμ.: βάσ. 0.033 κοιλ. 0.045.

Εἰκ. 129. Ἐκ τοῦ γεμίματος τοῦ τάφου XXVII.

2 (Τομὴ Δ4 εἰκ. 129). (Ἀκριβῶς ὑπὸ τὸ προηγούμενον.) Λευκῆς ληκύθου τμήμα ἄνω, σφῆρον τὸ ἄνω μέρος κεφαλῆς δεξιὰ ἐστραμμένης ὀριζόντιοι περιθέουσαι κιτρινόχρουσι γραμμαὶ ἄνω, ὅπου φθάνει ἡ κορυφὴ τῆς ἀκάνθης τῆς στήλης. Μέγ. ὕψος 0.025.

3 (εἰκ. 130). Ἄωτον μικρογραφικὸν ἀγγεῖον, ἀκέραιον ἄνοικτόχροον ἄμαυρον γάνωμα κατὰ τόπους ἐφθαρμένον ἢ βάσις ἀβαφής, ὡς καὶ μικρὸν ἀκανόνιστον τμήμα ἐν συνεχείᾳ ὑπὲρ ταύτην. Ὑψος 0.07, διάμ.: βάσ. 0.023 κοιλ. 0.05.

4. Βάσις καὶ λαιμὸς ληκύθου, πιθανῶς λευκῆς. Διάμ. στομίου 0.048 (ἔσωτ.) - 0.075 (ἔξωτ.).

5 (εἰκ. 127 μέσον). Λευκῆς ληκύθου τὸ ἄνω μέρος μετὰ τῶν ὄμων με στήλην ἀνθεμωτὴν καὶ καὶ δύο ἄλλα τεμάχια με μέρη παραστάσεως: ἐπὶ τοῦ μεζονος βραχίων ἀνδρὸς γυμνὸς προτεινόμενος, ἐλαφρῶς ἀνυψούμενος, πρὸς στήλην ἐφ' ἧς ἀνήρτηνται ταινίαι (χρῶμα τεφρογάλαζον, πρβλ. ἄνωτ. σ. 74 ἀρ. 8).

Ἔργον πιθανῶς τοῦ ζωγράφου τῶν Τριγλύφων, πρβλ. XLIV ἀρ. 3 (σ. 69).

6 - 7. Δύο μεγάλων λευκῶν ληκύθων οἱ λαιμοί. Διάμ. 0.034 καὶ 0.055.

8. Ἀγνὸς πυραμιδική. Ὑψος 0.056, πλάτος 0.041.

9 (πίν. 23α ἄνω ἀριστ.). Φιαλίδιον ἀκέραιον: μέλαν γάνωμα (ἐκτὸς τῆς βάσεως) ἰσχυρῶς βεβλαμμένον ἐκ καύσεως (;). Ὑψος 0.018, διάμ.: βάσ. 0.045 χεῖλ. 0.075.

10 (εἰκ. 131). Ληκύθου ὁ κορμὸς κατὰ τὴν ὄψιν τρία ὄρθια μελανόγραφα ἀνθέμια, ἕκαστον ἐντὸς ἀψιδωτοῦ περιγράμματος. Ὑψος 0.086.

Περὶ τῶν με ὁμοίαν διακόσμησιν ληκύθων γενικῶς βλ. HASPELS, ἔ.δ. 186 κ.έ. καὶ H. THOMPSON, The Tholos (Hesperia Supplement 4, 1940) 31. Κατὰ τὴν HASPELS, σ. 185, ἡ λήκνθος πρέπει νὰ προέρχεται

Εἰκ. 128. Σκυφίδιον ἐκ ἐπιχώσεως τῶν τάφων τῆς XXVII καὶ XXII.

Εἰκ. 130. Ἐκ τοῦ γεμίματος τοῦ τάφου XXVII.

ἐκ τοῦ ἐργαστηρίου

τοῦ ζωγράφου τοῦ Beldam (χαρακτηριστικά ἐγγράρακτοι περιθέουσαι γραμμαί, πρβλ. σ. 22-23).

Ἄκριβως ὅμοιον σῶμα ἀγγείου (αἱ περιβάλλουσαι γραμμαί ὅμως σχηματίζουν πλήρες τόξον) CVA (U.S.A. [4] 171) Robinson Collection 1, 38,5 (ἐξ Ἀττικῆς)· βλ. καὶ CVA Wien 1 (Sammlung Matsch) 6,1.2, (Deutschland 157) Braunschweig 11, 12, Cambridge 1, 22, 18, P. WOLTERS - G. BRUNS, Das Kabirenheiligtum bei Theben I, Berlin 1940, 83 πίν. 36, 12.

Συγγενῆς κατὰ τὴν διάταξιν τῆς διακοσμῆσεως, μὲ κυλινδρικότερον ὅμως σῶμα, καὶ ἡ CVA (Deutschland 11, 330) Karlsruhe 1, 328 (B 765) χρονολογούμενη ὑπὸ τοῦ G. HAFNER εἰς τὸ α' τέταρτον τοῦ 5ου π.Χ. αἰ. Πρβλ. CX (γέμισμα σ. 32).

Εἰκ. 131. Λήκυθος ἐκ τοῦ γεμίματος τοῦ τάφου XXVII.

11 (πίν. 22α ἀριστ.). Λεκανὶς μετὰ τοῦ πώματος ἑλλιπῆς μικρὰ μέρη· μέλαν γάνωμα ἐκτὸς τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ καλύμματος καὶ τῆς βάσεως. Ὑψος 0.032 μετὰ τοῦ καλύμματος 0.06, διάμ.: βάσ. 0.045 χεῖλ. 0.07 καλύμματος 0.078.

Πρβλ. τὴν ἐπίσης ἄνευ λαβῶν, ἀλλ' ὀλιγώτερον πεπεσμένην, μὲ πῶμα πολὺ ἐπιπεδώτερον ἔχον ἀπλὴν κυλινδρικήν προεξοχήν ὡς λαβὴν, AJA 40, 1936, 203 εἰκ. 23 (βλ. καὶ XXXVII 8).

Τὰ ὡς ἄνω τεμάχια εὐρέθησαν ὑπεράνω μικρᾶς λάρνακος παρὰ τὸ μέσον τῆς Ν. πλευρᾶς τοῦ ὀρύγματος μέ τινα ΒΑ. ἀπόκλιση, εἰς βάθος 0.40 ἀπὸ τῆς κμηλιᾶς. Ἡ λάρναξ, διαστάσεων 0.73×0.27 καὶ ὕψους 0.22 μ., ἦτο ἑλλιπῆς τεμάχια τοῦ καλύμματος, τὰ ὁποῖα οὐδαμοῦ ἐντὸς τοῦ ὀρύγματος ἐφάνησαν, εὐρέθη δὲ κενὴ παντὸς περιεχομένου, μόνον δὲ ἔξω, κατὰ τὴν ΒΔ. αὐτῆς γωνίαν, ἴστατο τεμάχιον χονδροειδοῦς ἀγγείου καὶ βάσις μεγάλης κύλικος.

Ἐνταῦθα συνήντησα τὴν μόνην περίπτωσιν ταφῆς τεταραγμένης σαφῶς κατὰ τὴν ἀρχαιότητα (πρβλ. τάφ. LXVIβ σ. 55), ἀλλ' αἱ συνθῆκαι ὑφ' ἃς συνετελέσθη ἡ μερικὴ θραῦσις καὶ ἡ ἐκκένωσις τῆς λάρνακος δὲν καταρθώθη νὰ καθορισθοῦν¹ (βλ. ὅμως τάφον XXII σ. 77).

Ἀμέσως κάτωθι τοῦ ἐπιπέδου τῆς μικρᾶς λάρνακος, κολλητὰ πρὸς τὴν Β. πλευρὰν τοῦ ὀρύγματος καὶ μᾶλλον πρὸς Δ., εὐρέθη:

12 (εἰκ. 132). Ληκύθιον ἑλλιπῆς μέγα μέρος τοῦ σώματος μετὰ τοῦ λαιμοῦ καὶ τῆς λαβῆς, σφῶζον τὰ ὀπίσθια ζῶμα μὲ ἀνεστραμμένη οὐράν. Μέγ. ὕψος 0.063, διάμ.: βάσ. 0.05 κοιλ. 0.063.

Ἀνάλογος συστροφῆ οὐρᾶς καὶ CVA (U.S.A. 8, 408) Galatin Collection 60, 4, χρονολογούμενον εἰς τὰ τέλη τοῦ 5ου ἢ τὰς ἀρχὰς τοῦ 4ου π.Χ. αἰ., προσεγγίζον δὲ πρὸς τὸν ζωγράφον τῆς Μίνα. ὡς καὶ τὸ ἡμέτερον. Πρβλ. CVA Oxford 2, 63, 8.

Ἐπὶ δὲ τὴν μικρὰν λάρνακα:

13 (πίν. 22β ἀριστ.). Λεκανὶς μετὰ τοῦ πώματος, ἑλλιπῆς τὴν ἐτέραν τῶν λαβῶν, μέγα μέρος τοῦ σώματος καὶ μέρη τοῦ πώματος μετὰ τῆς λαβῆς του· κεκαλυμμένη ὅλη διὰ καλοῦ μέλανος γανώματος, ἐκτὸς λεπτοτάτων ἐδαφοχρόων ζωνῶν κατὰ τὴν περιφέρειαν τοῦ καλύμματος καὶ πέραν τῆς πλαστικῶς διαμορφουμένης βάσεως τῆς λαβῆς του· ἀβραφῆς ἐπίσης καὶ ἡ βάσις τῆς λεκανίδος, μὲ

¹ Ἡ ἀπόδοσις τῆς ταραχῆς εἰς τὴν ἐναπόθεσιν τῆς μεγάλης λάρνακος εἰς τὸ βάθος τοῦ ὀρύγματος δὲν ἐξηγεῖ ἐπαρκῶς τὴν κατάστασιν τοῦ τάφου, διότι καὶ ἡ λάρναξ αὕτη ἦτο κενὴ καὶ ἀσφαλῶς τεταραγμένη (βλ.

κατωτέρω). Διαφορετικαὶ εἶναι αἱ περιπτώσεις ἀκουσίας, ἀσφαλῶς, ἀποκόψεως ἢ ἐπικαλύψεως προγενεστέρων τάφων, συχνότερον σημειωθεῖσαι.

Εἰκ. 132. Ληκύθιον XXVII ἀρ. 12.

Ἰεῦχος κυκλικῶν πέριξ σιγιμῆς ἐν τῷ κέντρῳ. Ὑψος 0.058 μετὰ τοῦ καλύμματος 0.076, διάμ.: βάσ. 0.065 χεῖλ. 0.12 καλύμματος 0.13. Πρβλ. XXXVII 8.

Ἐπὶ τοῦ πυθμένος τοῦ ὀρύγματος, τοποθετημένη πλησιέστερον πρὸς τὴν Β. πλευρὰν, εὐρέθη λάρναξ διαστάσεων 1.74×0.48 μ. οὐδὲν περιέχουσα (πρβλ. ἄνωτ.). Ἴσως ἡ ἐξήγησις τῆς ταραχῆς ἀμφοτέρων τῶν ταφῶν εὐρίσκεται εἰς τὴν πρὸς δυσμὰς παρακειμένην πυρὰν, ἣτις ἀπεκλήθη

(68) Τάφος XXII (περὶ τῆς θέσεως βλ. ἄνωτ. σ. 74). Πυρὰ Α.-Δ. κατευθύνσεως διαστάσεων 2.00×0.95 μ. Ἐντὸς ταύτης, παρὰ τὴν βόρειον πλευρὰν τὴν ἀμέσως ἄνωθι τῆς κιμηλιᾶς (1.20 μ. ὑπὲρ τὸν πυθμένα), εὐρέθη μικρὸν κρανίον, ἕτερον, δέ, ἐνήλικος πιθανῶς, βαθύτερον (0.20 μ. περίπου ὑπὲρ τὸν πυθμένα) κατὰ τὸ μέσον τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς.

Ἡ παρουσία κρανίων ἐντὸς γεμίματος πυρᾶς εἶναι πρωτοφανής, ἴσως δὲ πρέπει νὰ συναφθῇ πρὸς τὴν ἐπίσης παράδοξον ταραχὴν ἀμφοτέρων τῶν λαρνάκων τοῦ γειτονικοῦ τάφου XXVII (βλ. ἄνωτ.).

Εἰς τὴν ἐπίχωσιν (βλ. καὶ σ. 74 καὶ 78) εὐρέθησαν:

1. Ληκύθιον ἀβαφές. Ὑψος 0.063.

2 (πίν. 20γ 1). Ληκύθιον ἀκέραιον· ἀραιὰ εὐρεῖται ἀυλακώσεις παρέχουν ὄψιν κάψας εἰς τὸ σῶμα. Ὑψος 0.084, διάμ.: βάσ. 0.043 κοιλ. 0.053 χεῖλ. 0.031.

Πρβλ. τὸ (ἔλλιπες τὸν λαιμὸν καὶ τὴν λαβὴν) *Hesperia* 18, 1949, 326 ἀρ. 43 πίν. 91. βλ. ἰδίως διὰ τὸ σχῆμα καὶ E. LANGLOTZ, ἔ.ἀ. ἀρ. 288 πίν. 209, χρονολογούμενον εἰς τὸ τέλος τοῦ 5ου αἰ. π.Χ.

Βλ. καὶ XLVI 3 καὶ II 3.

3 (πίν. 11). Λευκὴ λύκυθος ἔλλιπες τὸ ἄνω μέρος τοῦ λαιμοῦ μετὰ τῆς λαβῆς. Ἐπὶ τῶν ὤμων ἀνθέμιον δι' ἐρυθροῦ καὶ τεφροῦ καὶ βλαστόσπειρα διὰ τεφροῦ. Ἐκατέρωθεν στήλης (ἧς ἡ κάτω ταινία χρωματισμένη διὰ μέλανος), ἀριστερὰ νέα καθημένη κρατοῦσα κίστην, δεξιὰ νέος κατ' ἐνώπιον στρέφων τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ προτεινὼν τὴν δεξιάν, κεκαμμένην, πρὸς τὴν στήλην. Μέγ. ὕψος 0.29, διάμ.: βάσ. 0.062 ὤμων 0.09.

Ἔργον τοῦ Ζωγράφου τῶν Τριγλύφων. Πρβλ. τὴν νέαν, καὶ δὴ ὡς πρὸς τὴν θέσιν τῶν ποδῶν καὶ τὴν πτώσιν τοῦ ἱματίου, τὴν διασταύρωσιν τῶν ποδῶν, τὸ σχέδιον τῶν ἄκρων ποδῶν καὶ τὴν ἀπόδοσιν τῶν σφυρῶν, πρὸς τὴν μεσαίαν μορφήν, τὴν πρὸ στήλης καθημένην καὶ κρατοῦσαν ἀνοικτὴν κίστην, καθὼς καὶ τὴν ἄκανθαν τῆς στήλης ἐπὶ τῆς ληκύθου BENNDORF, ἔ.ἀ. πίν. 15. Συγγενεστάτη ἐπίσης κατὰ τὴν ὅλην σύνθεσιν καὶ τὸ πολύγραμμα, ἐκεῖ δὲ ἔτι βιαστικώτερον σχέδιον, τὰς κατατομὰς τῶν (παχυτέρων ἐκεῖ) προσώπων, τὴν θέσιν τῶν ποδῶν τῆς καθημένης καὶ τὴν ἄκανθαν τῆς στήλης πρὸς μεγάλην λήκυθον ἐξ Ἀθηνῶν (βεβλαμμένην ἐκ πυρᾶς) ἐν τῇ ἀρχαιολογικῇ συλλογῇ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ζυρίχης (H. BLOESCH, *Antike Kunst in der Schweiz*, Zürich 1943, 76-78 πίν. 12-13; πρβλ. ARV³ 830, 29). Βλ. καὶ τὰς ληκύθους τῶν τάφων III σ. 72-73 καὶ XLIV ἀρ. 11 σ. 70.

Πρὸς τὸν κυματισμὸν ὅμως τῆς δεξιᾶς χειρὸς τοῦ νέου δεξιὰ πρβλ. τὴν χεῖρα τοῦ καθημένου νέου ἐπὶ τῆς ἐν Μονάχῳ ληκύθου τῆς σημειουμένης ἐν σ. 69 (σχέδιον λεπτόγραμμα ἐκεῖ ὁμοία καὶ ἡ ἄκανθα τῆς στήλης).

Ἐντὸς δὲ τοῦ γεμίματος τῆς πυρᾶς:

1. Σκυφίδιον κανθαροειδὲς χειροποίητον, ἀβαφές, ἀκέραιον· πηλὸς ὠχροκάστανος. Ὑψος 0.024 εἰς τὴν λαβὴν 0.28, διάμ.: βάσ. 0.026 χεῖλ. 0.048.

Παραμφερὲς σκυφίδιον εὐρέθη καὶ εἰς τὴν ἀμφισβητουμένην κοινήν πρὸς τὸν τάφον XXVII ἐπίχωσιν (ἀρ. 10 ἄνωτ. σ. 75 εἰκ. 128), ὅμοιον δὲ ἐν τῷ τάφῳ XXXVIII 2, σ. 42 ἔνθα βλέπε).

2. Οϊκιακὸν ἀγγεῖον εἰς τεμάχια ἑλλιπές· λεπτὰ τοιχώματα, πηλὸς ὑπέρυθρος, ἴχνη χρώματος κατὰ τὸ χεῖλος. Ὑψος 0.105, διάμ. 0.14. Πρβλ. τὰ εἰς τὴν πρὸς Ν. ἐπίχωσιν εὐρεθέντα (κατωτ. ἀρ. 3 καὶ 4).

Ὅμοιον τὸ μικρότερον ἀκέραιον τοῦ τάφου V ἀρ. 2 σ. 79, ἔνθα βλέπε.

Μεταξὺ τῆς πυρᾶς XXII καὶ τῆς πρὸς Ν. πυρᾶς II εὐρέθησαν τὰ ἑξῆς τεμάχια:

1. Βάσις ληκύθου, πιθανῶς λευκῆς.

2. Δύο τεμάχια λευκῆς ληκύθου· τὸ μὲν ἐκ κάτω μέρους, τὸ δ' ἕτερον μὲ τμήμα στήλης κεκοσμημένης (αἱ ὀριζόντιοι γραμμαὶ καὶ τὸ περίγραμμα τοῦ ἀνθεμίου διὰ καστανῶν γραμμῶν, αἱ δὲ κατακόρυφοι διὰ γαλανοτέφρου).

Εἰκ. 133. Ὁ τάφος V ἀπὸ ΝΔ.

3. Τμήμα οϊκιακοῦ ἀβαφοῦς ἀγγείου μὲ σφαιρικὸν σῶμα εἰς τεμάχια. Πρβλ. ἀνωτέρω.

4. Τεμάχια χονδροειδῶν ἀγγείων. Βλ. ἀνωτέρω.

(69) Παρὰ τὴν ΒΔ. γωνίαν τοῦ τάφου XXII ἐν μέρει ἐπ' αὐτοῦ καὶ ἐν μέρει ἐπὶ τῆς ΝΑ. γωνίας τοῦ τάφου III ἔκειτο ὁ τάφος V (εἰκ. 133) ἀποτελούμενος ἐκ τεφροδόχου ἀμφορέως συνουδουμένου ὑπὸ ἑτέρου, ἐν ᾧ τὰ κτερίσματα.

Ἐντὸς τῆς ἐπιχώσεως εὐρέθησαν:

1. Τεμάχιον ἐρυθρομόρφου κλειστοῦ ἀγγείου· μικρὸν μέρος γυναικὸς θεούσης πρὸς τὰ δεξιὰ. Διαστ. 0.038×0.04.

2. Ληκύθιου ἢ χοῦς μικρὸν τμήμα.

3. Δύο τμήματα κυλινδρικοῦ ἀγγείου χρωματισμένου ἐσωτερικῶς δι' ἐρυθροῦ· ἐξωτερικῶς μέλαν γάνωμα καὶ ἐπ' αὐτοῦ λευκὸν ἐπίχρισμα· παράλληλοι κατακόρυφοι ἀβλακώσεις ἀπέχουσαι ἀλλήλων 0.008 - 0.01.

4. Ληκύθιον ἑλλιπὲς τὸν λαιμὸν μετὰ τῆς λαβῆς· γάνωμα βεβλαμμένον ἐκ τοῦ πυρός. Μέγ. ὕψος 0.05, διάμ.: βάσ. 0.037 κοιλ. 0.048.

5. Ληκύθιον ἑλλιπὲς τὸν λαιμὸν μετὰ τῆς λαβῆς, ὡς καὶ μέρος τοῦ σώματος. Μέγ. ὕψος 0.04, διάμ.: βάσ. 0.032 κοιλ. 0.036.

Ὁ τεφροδόχος ἀμφορεύς (εἰκ. 134 βλ. καὶ εἰκ. 133), σχεδὸν πλήρης, ἔχει ὕψος 0.72 καὶ διάμ. 0.33. Ὅμοιον, τῶν αὐτῶν διαστάσεων (διάμ. 0.32), ἀμφορέα χιακοῦ τύπου βλ. *Hesperia* 4, 1935, 496 εἰκ. 17 ἀρ. 85 βλ. καὶ σ. 514.

Ὁ ἕτερος (πρβλ. εἰκ. 133) ἦτο ἑλλιπὲς τὸν λαιμὸν μετὰ μέρους ἄνω καὶ τὸ πλεῖστον τῶν λαβῶν· πηλὸς καὶ ἐπιφάνεια ἐρυθροπῆ, ὀλίγον ὄχρᾶ. Μέγ. ὕψος 0.55, διάμ. 0.35. Οὗτος περιεῖχε τὰ ἑξῆς ἀγγεῖα:

1 (εἰκ. 135 πρβλ. εἰκ. 133). Ἄσκος πτηνόσχημος πλήρης· ὄχρῶλευκον ἐπίχρισμα, ἐκτὸς τῆς βάσεως. Ὑψος (εἰς τὸ χεῖλος) 0.114 (εἰς τὴν λαβὴν 0.11 εἰς τὴν οὐρὰν 0.09), διάμ.: βάσ. 0.067 χεῖλ. 0.049, μήκος 0.132, πλάτος 0.096.

Στενότεροι καὶ ὑψηλότεροι εἶναι οἱ ἐκ τῆς Ἀγορᾶς παρεμφερεῖς ἄσκοι, *Hesperia* 18, 1949, 333 ἀρ. 83 (μὴ εἰκονιζόμενος) καὶ 84 πίν. 86 μετ' ἐρυθροπῆ (ἐλάχιστα διατηρουμένου) ἐπιχρίσματος (τέλος 5ου), ὡς καὶ ὁ ἄνευ ἐπιχρίσματος *Hesperia* 4, 1935, 495 εἰκ. 16 (καὶ 512 ἀρ. 75 μὲ πλείονας παραπομπάς). Ὑψηλότερος ἐπίσης ἄσκος μὲ μέλαν ἐπίχρισμα ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ζωστήρος ΑΕ 1938, 25 εἰκ. 28, ἔνθα τὸ χάραγμα ΗΙΕΡΟΞ βεβαιοῖ τὴν ἐντὸς τοῦ 5ου αἰ. (ὄχι τόσον πρὸς τὸ τέλος, ὡς ὁ Φ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ, αὐτ.) χρονολόγησίν του. Ὑψηλότεροι εἶναι γενικῶς καὶ οἱ ἐξ Ὀλύμπου

Εἰκ. 134. Τεφροδόχος ἀμφορεύς τοῦ τάφου V.

ἄσκοι, Olynthus XIII ἀρ. 448 - 453 πίν. 171, ἔνθα (σ. 255) ὀρθῶς παρατηρεῖται ὅτι οἱ πτηνόσχημοι ἄσκοι παρέμειναν ἀμετάβλητοι ἀπὸ τῆς προμηδικῆς περιόδου μέχρι τῶν μέσων τοῦ 4ου π.Χ. αἰ.¹

Οἱ ἄσκοι δὲν εἶναι τόσον συχνοὶ ἐν Ἀττικῇ, πληρὸς δὲ καὶ ἐπίχρσιμα τόσον τοῦ παρόντος ὅσον καὶ τῶν ἐκ τῆς Ἀγορᾶς δηλοῦν ἐξωαττικὴν προέλευσιν. Ἀντιθέτως ὁ ἄσκος εἶναι συχνότερος, ἔχων μακρὰν παράδοσιν, ἐν Κάτω Ἰταλίᾳ καὶ Σικελίᾳ.

Περὶ τὸ 400 π.Χ. χρονολογεῖται ὑψηλότερος ἄσκος ἐκ παιδικοῦ τάφου τῆς Καυλωνίας (Μον. Ant. 23, 1914, 923 εἰκ. 103), ὁμοιότατος δὲ πρὸς τὸν ἡμέτερον ἄσκος ἐκ Γέλας ἐν *Archeologia Classica* 9, 1957, πίν. 33, 1 (βλ. σ. 67 σημ. 6, μὲ παραπομπὰς εἰς ὅμοια εὐρήματα ἀλλαχοῦ τῆς Μεσογείου).

Ὁ ORLANDINI, ἔ.δ. 44 κ.ε., χρονολογεῖ τοῦτον εἰς τὸ β' ἡμισυ τοῦ 4ου π.Χ. αἰ. Τὸ ἐκ τῆς Ἀγορᾶς ἑλληνιστικὸν παράδειγμα (ἀνωτ. σημ.) καθιστᾷ πιθανὴν τοιαύτην χρονολόγησιν, ἴσως ὅμως δὲν ἀποκλείεται καὶ ἡ πρὸ τῆς πρώτης καταστροφῆς τῆς Γέλας (405 π.Χ.) τοποθέτησις.

2 (εἰκ. 136). Χύτρα μικρὰ ἀκεραία μὲ λεπτὰ τοιχώματα ἰδιότυπον ἐρυθρότεφρον ἐπίχρσιμα ἐπὶ οὐχὶ τελείως ἐξωμαλισμένης ἐπιφανείας. Ὑψος 0.059, διάμ.: κοιλ. 0.09 χεῖλ. 0.053.

Παρόμοιον εἶναι τὸ ἐπίχρσιμα τοῦ ἐκ τῆς Ἀγορᾶς ἄσκοῦ (ἀνωτ.).

Εἰκ. 136. Χύτρα ἐκ τοῦ τάφου V.

Ἀρκετὰ ὅμοιον ἀγγεῖον (μεγαλύτερον, μὲ σφαιρικώτερον, ὀλιγώτερον πεπιεσμένον πῶμα) ἐκ τῆς Ἀγορᾶς, *Hesperia* 18, 1949, 335 ἀρ. 97 πίν. 97², μὲ ἴχνη παρομοίου ἐπιχρίσματος ἀποκαλεῖται ἐκεῖ χύτρα, διότι ἔφερον ἴχνη τῆς ἐπὶ τῆς ἐστίας χρήσεως. Ἰχνη ἐπίσης χρήσεως ἔφερον ὅμοιον ἀγγεῖον ἐκ τοῦ τάφου 10 τοῦ Κολωνακίου Θηβῶν (*ΑΔ* 3, 1917, 226 εἰκ. 163, 2) μὲ εὐρύτερον λαιμόν, καθ' ὃν ὁμοιάζει πρὸς τὸ ἐκ τοῦ τάφου 16 τῆς Χάλκης (*Clara Rhodos* 2, 151 εἰκ. 33), διπλασίου σχεδὸν μεγέθους τοῦ ἡμετέρου. Μὲ εὐρύτερον ἐπίσης λαιμόν καὶ σφαιρικώτερον (ὡς τῆς Ἀγορᾶς), κατὰ τι μεῖζον, τὸ ἐκ τοῦ τάφου 113 τῶν Λεοντίνων (*Notizie degli Scavi* 80, 1955, 323 - 4 εἰκ. 36-πρβλ. σ. 6 σημ. 3).

Παραμφερὲς καὶ τὸ ἐκ τοῦ γεμίσματος τοῦ τάφου XXII σ. 78. Μαγειρικὰ σκευὴ ἐπίσης εἰς τὴν ἐπίχρσιν τῶν τάφων XXXII σ. 64, 66 ἀρ. 28 - 31, CVII σ. 56 - 7 καὶ LX σ. 78. Περὶ τῆς ἐν τάφοις παρουσίας τῶν βλ. ΚΕΡΑΜΟΠΟΥΛΛΟΝ *ΑΔ* 2, 1917, 227 καὶ 241.

3 (εἰκ. 137). Θήλαστρον ἀκέραιον· μέλαν γάνωμα, ἐκτὸς τῆς βάσεως, κατὰ τόπους ἐρυθρωπόν. Ὑψος 0.05 εἰς τὴν λαβὴν 0.056, διάμ.: βάσ. 0.033 ὠμων 0.055.

Δύο ὅμοια, μὲ εὐρύτερας πῶς ἀναλογίας, ἐκ τάφου παρὰ τὴν Ἀγορὰν (*AJA* 40, 1936, 203 εἰκ. 23) τοῦ τέλους τοῦ 5ου π.Χ. αἰ. (Πρβλ. τάφ. XXXVII ἀρ. 1). Ὅμοιον μὲν μάλιστα μεγαλύτερον, ἐκ Κορμαίας, *CVA Pologne* 100, 8, ὕψους 0.053, διαμ. 0.06.)³

Θήλαστρον διαφέρον ὀλίγον κατὰ τὴν βᾶσιν καὶ ἐν τῷ τάφῳ LXXXIV (σ. 62 εἰκ. 104).

1 Ἀκόμη δὲ καὶ ὑστερώτερον· πρβλ. τὸν ὀλίγον διαφέροντα ἑλληνιστικὸν ἄσκον *Hesperia* 3, 1934, 340 B31 εἰκ. 21 (πρβλ. καὶ τὴν ἐπομένην σημείωσιν).

2 Ὅμοιον πρῶμον ἑλληνιστικὸν ἀγγεῖον, *Hesperia* 3, 1934, 341 B32 εἰκ. 21 (πρβλ. ἀνωτ. σημ. 1).

3 Ἡ ἐκεῖ παρεχομένη διάμετρος 0.094 εἶναι (προφανῶς) λαμβασμένη τὴν ὀρθὴν διάμετρον - 0.06 - παρέχει ἡ M. L. BERNHARD, *Wazy Greckie, Krakowskie - Wągrszawa*, 1936, πίν. 14, 62, ἔνθα καὶ εἰκονίζεται τὸ ἀγγεῖον.

Εἰκ. 135. Ἄσκος ἐκ τοῦ τάφου V.

4 (εἰκ. 138). Λεκανίς ἑλλιπῆς μικρὸν μέρος τοῦ πώματος, ἐφ' οὗ ἐρυθρόμορφος παράστασις: Ἔρωσ ἕρπων καὶ δύο γυναικεῖαι κεφαλαί. Ὑψος 0.055 μετὰ τοῦ καλύμματος 0.085, διάμ.: βάσ. 0.056 χεῖλ. 0.093 καλύμματος 0.104 λαβῆς καλύμματος 0.03.

Ἔρωσ ἕρπων καὶ ἐπὶ τοῦ (τεμαχίου) πώματος πυξίδος Small Objects from the Pnyx II (Hesperia Supplement X 1956) ἀρ. 134 πίν. 10 (ἀρχαὶ 4ου), ἀλλὰ τὸ σχέδιον τοῦ ἡμετέρου ἔτι χονδροειδέστερον.

Εἰκ. 137. Θήλαστρον ἐκ τοῦ τάφου V.

Περὶ τῶν γυναικεῖων κεφαλῶν ἐπὶ τῶν ἀγγείων βλ. J. D. BEAZLEY ἐν JHS 59, 1939, 34 ἀρ. 85, μὲ σχετικὰς παραπομπάς, εἰδικώτερον δὲ E. JASTROW ἐν AJA 50, 1946, 73 - 80. Ἐν τῶν ἀρχαιοτέρων δειγμάτων (τοῦ ζωγράφου τοῦ Ἰκάρου, μεταξὺ 450/440 π.Χ.) παρὰ K. SCHEFOLD, Meisterwerke griechischer Kunst, Basel 1960, 74 ἀρ. VII 284 (εἰκ. σ. 233). Πρβλ. καὶ αὐτ. ἀρ. 286 (κεφαλαὶ «Νύμφης» κατὰ τὸν SCHEFOLD).

Τὸ ἀγγεῖον τοῦτο χρονολογεῖ τὸν τάφον σαφῶς ἐντὸς τοῦ 4ου π.Χ. αἰ. ἐπιβεβαιοῦν οὕτω τὴν στρωματογραφικὴν θέσιν του, ἐνῶ τὰ λοιπὰ κτερίσματα εἴτε δὲν εἶναι ἰδιαίτερος χαρακτηριστικὰ εἴτε εἶναι καὶ αἰσθητῶς ἀρχαιότερα.

5. Κνάθιον μόνωτον ἀποκεκρουμένον τὴν λαβὴν μετὰ μικροῦ μέρους τῶν τοιχωμάτων· γάνωμα ἐν μέρει μέλαν καὶ ἐν μέρει καστανέρυθρον. Ὑψος 0.03, διάμ.: βάσ. 0.039 χεῖλ. 0.075.

6. Φιαλίδιον ἀκέραιον· μέλαν γάνωμα βεβλαμμένον ἐκ τοῦ πυρός. Ὑψος 0.03, διάμ.: 0.088 βάσ. 0.05 χεῖλους 0.088.

(70) Ὑπὸ τὸν τάφον V ἔκειτο, ὡς ἐλέχθη, ἐν μέρει (ΝΑ. γωνία) ὁ τάφος III, κεραμοσκεπῆς Β.-Ν. κατευθύνσεως ἐντὸς ὁρύγματος διαστάσεων 1.46×0.50 μ. Ἡ ἐπίχωσις τοῦ τάφου ἦτο πλουσία εἰς τεμάχια¹.

1. Λήκυθος ἀποκεκρουμένη ἄνω καὶ κάτω διακόσμησις θαλλοῦ κισσοῦ μεταξὺ ζωνῶν κιγκλιδωτοῦ ἐπὶ ὠχρολεύκου ἐπιχρίσματος. Μέγ. ὕψος 0.10, διάμ. 0.044 Βλ. σ. 22 - 23.

2. Λήκυθος ἀποκεκρουμένη κάτω ὁμοία ἀμελῆς διακόσμησις. Μέγ. ὕψος 0.103, διάμ. χεῖλ. 0.029 - 0.031 Βλ ἄνωτέρω.

3 (πίν. 12). Λευκῆς ληκύθου ὁ κορμὸς συμπληρωμένος κατὰ μέγιστον μέρος ἄνω. Ἀριστερὰ τῆς ἐφ' ἀπλῆς βάσεως στήλης, ἧς δὲν σφύζεται τὸ ἄνω μέρος, γυνή (ἐλλείπει ἢ κεφαλή) φέρουσα δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν (ἑλλιπῶς σφζομένων) ταινίαν, μὲ τὴν δεξιὰν ἐκτεινομένην πρὸς τὰ κάτω καὶ ἔξω καὶ τὴν ἀριστερὰν κεκαμμένην πρὸς τὰ ἄνω. Δεξιὰ κάθηται γυνή μὲ βραχὺν χιτῶνα, ἑλλιπῆς τὸ ἀπὸ τοῦ ἄνω μέρους τοῦ στήθους τμήμα. Οἱ πόδες προβάλλονται ἐπὶ τῆς στήλης ἢ δὲ δεξιὰ (ἢ μόνῃ σφζομένη) χεῖρ προτείνεται, ἑλαφρῶς κεκαμμένη, προβαλλομένη ἐπίσης κατὰ τὸ ἄκρον τῆς ἐπὶ τῆς στήλης. Μέγ. ὕψος 0.205, διάμ. (ὡς συνεπληρώθη) 0.106.

Ἔργον τοῦ ζωγράφου τῶν Τριγλύφων. Ἡ γυναικεῖα μορφή ἀριστερὰ εὔρηται παρεμφερῆς καὶ παρὰ DUMONT-CHARLAIN, ἔ.ἀ. πίν. 24. Ἡ ὁμοιότης εἶναι ἰδιαίτερος στενὴ κατὰ τὴν θέσιν τῶν ποδῶν, τὴν ἔκτασιν τῶν χειρῶν, τὸν μαστόν, τὸ ἄνοιγμα τοῦ ἱματίου εἰς τὴν τραχηλίαν καὶ τὸν

Εἰκ. 138. Πῶμα λεκανίδος ἐκ τοῦ τάφου V.

¹ Πολλὰ τεμάχια χονδροειδῶν ἀγγείων καὶ ληκυθίων οὐδόλως μνημονεύονται ἐν τῇ ἀκολουθοῦσῃ καταγραφῇ.

λαιμόν. Τὰ τρία τελευταῖα χαρακτηριστικὰ εὗρηται καὶ παρὰ BENNDORF, ἔ.ἀ., πίν. 15. Ἀνάλογος πρὸς τὴν δεξιὰ καθημένην μορφήν ἢ παρὰ RIEZLER, ἔ.ἀ. πίν. 92. Τὸ χονδρόγραμμον καὶ βιαστικὸν σχέδιον ἐνθυμίζουσι τὴν ἐν Ζυρίχῃ (ἀνωτ. σ. 77), ἢ διασταύρωσις δὲ τῶν ποδῶν τὴν παρὰ LULLIES (ἔ.ἀ. σ. 69) λήκυθον.

4. Ληκυθίου ἀυλακωτοῦ τμήμα· κατὰ τὴν (ἐδαφόχρουν) βάσιν πινελιά. Μέγ. ὕψος 0.044, διάμ. βάσ. 0.04.

5. Χοὸς τεμάχιον· ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ ζώνη μὲ δίγραμμον κυμάτιον καὶ ἐπὶ τοῦ σώματος ἑλλιπῶς σφζομένη παράστασις δύο παιδῶν παιζόντων (·).

6. Μείζονος χοὸς τεμάχιον· ὑπὸ τὸν λαιμόν ζώνη μὲ κυμάτιον.

7. Κοτύλης τμήμα ἄνω, ἀποκεκρουμένον τὴν λαβὴν· ἐσωτερικῶς ἐρυθρὸν γάνωμα, ἐπεκτεινόμενον ἔξω ἄνω εἰς εὐρεῖαν ζώνην· τὸ ὑπόλοιπον μέλαν.

8. Ἐτέρας μικροτέρας κοτύλης τμήμα. Κάτω ζώνη ἐδαφόχρους κατὰ τὴν βάσιν κυκλικὸς μετὰ χονδρῆς στιγμῆς ἐν τῷ μέσῳ. Διάμ. βάσ. 0.035.

9. Μυξὸς λύχνου χρησιμοποιοιμένου, ἐφθαρμένος κατὰ τὸ ἄκρον. Μήκος 0.035, πλάτος 0.019.

Μεταξὺ τοῦ τύπου 23A (425-390 περίπου π.Χ.) καὶ τοῦ τύπου 23C (Αγοα IV ἀρ. 217 πίν. 36 καὶ ἀρ. 229, 230 πίν. 36, ἀμφότεροι χρονολογούμενοι ἀνασκαφικῶς μεταξὺ 375-350 π.Χ.).

Πρβλ. LXXXIX γέμισμα (σ. 23).

Ὁ τάφος ἀπετελεῖτο ἐκ καμπύλων κεράμων, ὧν οἱ τῶν στενῶν πλευρῶν χρωματισμένοι (καστανοί) ἐσωτερικῶς. Ὁ νεκρὸς ἦτο ἐστραμμένος πρὸς Β., τὸ κρανίον ὁμως εὗρίσκετο ἐπὶ τοῦ στήθους. Διὰ παρομοίαν ἀνωμαλίαν καὶ δὴ καὶ ἐντὸς κεραμοσκεποῦς βλ. τ. XXXVIII σ. 41-42 καὶ LXXXV σ. 62.

Σημειωτέον ὅτι τὸ μοναδικὸν ἐν τῷ τάφῳ κτέρισμα ἔφερε σαφῆ ἴχνη ἐπιδράσεως τοῦ πυρός.

1 (εἰκ. 139 δεξιὰ). Ληκυθιον μελαμβραφὸς ἀκέραιον· ἐπιφάνεια βεβλαμμένη, προφανῶς ὑπὸ τοῦ πυρός. Ὑψος 0.065, διάμ.: βάσ. 0.035 κοιλ. 0.04 χεῖλ. 0.024.

(71) Ὁ τάφος III ὑπερέκειτο, πάλιν, κατὰ τὸ νότιον αὐτοῦ τμήμα, τοῦ δυτικοῦ τμήματος ἐτέρου τάφου· οὗτος ἦτο ὁ τάφος XIII (πρβλ. πίν. 2 ἄνω δεξιὰ), πρὸς Α.-Δ. κατευθύνσεως¹, διαστάσεων 1.75×0.65 (Δ)/0.85 (Α) μ. Τὸ δάπεδον τῆς πυρᾶς εἶχε αἰσθητὴν κλίσιν πρὸς Δ., εἰς τὴν ἰδιοτυπίαν δὲ ταύτην θὰ ὀφείλεται καὶ ἡ πρὸς Δ. (καὶ μᾶλλον Β.) συγκέντρωσις τῶν ἐπ' αὐτοῦ ἀντικειμένων.

1 (XIII 1 πίν. 18β, 3). Ληκυθιον πλήρες· (συνεκολληθῆ ἢ λαβή)· ἐντὸς ἐδαφοχρόου ζώνης, μεταξὺ ζεύγους γραμμῶν, ὧν ἡ πρὸς τὰ ἄνω συννεοῦται ἐν μέρει μετὰ τοῦ περιβάλλοντος γανώματος. Ζητοειδῆ κατὰ τὸ ἥμισυ τῆς περιφερείας, ἀλλ' ὄχι κατ' ἄξονα ἐν σχέσει πρὸς τὴν λαβὴν. Ὑψος 0.125, διάμ.: βάσ. 0.062 κοιλ. 0.073 χεῖλ. 0.0375.

2 (XIII 2 εἰκ. 140). Ληκυθιον ἐρυθρόμορφον ἑλλιπὲς τὸν λαιμόν μετὰ τῆς λαβῆς παράστασις

¹ Ἡ πυρὰ αὕτη εἶναι ἡ δυτικωτέρα σειρᾶς πέντε πυρῶν (LXVI - LXXXIII - XLIV - XII - XIII), πασῶν ἐπὶ τῆς αὐτῆς Α.-Δ. γραμμῆς (μὲ ἀσημάντους μεταξὺ τῶν ἀποκλίσεις), ἥτις κλείει πρὸς Β. τὸν συμπαγῆ ὄγκον τῶν ἀνασκαφέντων τάφων. Μᾶς διαφεύγουσι οἱ λόγοι, εἰς οὓς ὀφείλεται ἢ προτίμησις αὕτη, ἢ δὲν πρόκειται περὶ τυχαίας συμπτώσεως. Σύστοιχος πρὸς τὴν σειρὰν ταύτην

βαίνει πρὸς Ν. ἐτέρα, ἀνωμαλωτέρα πως (LXXXIV, LXXXV, LXII, XXVII, XXII), ἐν ἧ μόνον δύο (LXII, XXII) ἦσαν καθ'αυτὸ πυρᾶί, ἐντὸς δὲ δύο ἄλλων ὑπῆρχον ἀνθρακες ἐπὶ τοῦ πυθμένος ὑπὸ τὰς ταφάς. Περὶ τοῦ ἀπιθάνου τῆς ἐντεῦθεν διελεύσεως ὁδοῦ βλ. τὸ κεφάλαιον «Μορφολογία τοῦ ἐρευνηθέντος χώρου» ἐν τέλει.

Εἰκ. 139. Ληκυθία μελαμβραφῆ τῶν τάφων XLVII καὶ III.

γυναικός, ἐστραμμένης δεξιά, φερούσης διὰ τῆς δεξιᾶς, τεινομένης πρὸς τὰ ὀπίσω¹, ἱμάτιον καὶ διὰ τῆς ἀριστερᾶς κίστην μὲ ἕτερον ἱμάτιον καταπίπτον ἀπ' αὐτῆς. Μέγ. ὕψος 0.072, διάμ.: βᾶσ. 0.053 κοιλ. 0.067.

Ἡ παράστασις, ἀπομονωθεῖσα, ἐλήφθη ἐκ παραστάσεων ἐπαυλίων συχνὰ εἰκονιζομένων ἐπὶ πωμάτων λεκανίδων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν εἰδικώτερον πρὸς ταῦτα συνδεομένων (πολὺ σπανιωτέρων ὅμως) γαμικῶν λεβήτων². Ἡ παράστασις συνηθεσιᾶτη ἰδίως κατὰ τὸ β' τέταρτον τοῦ 4^{ου} π.Χ. αἰ.³, ἀλλ' ἀπαντᾷ τὸ ἀργότερον ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ. τόσον εἰς καλύμματα λεκανίδων ὅσον καὶ εἰς ἄλλα ἄγγεῖα⁴, ἐξ ὧν σημειωτέον ληκύθιον ἐκ Ρηνείας ἐλλιπές (Délös XXI, πίν. 41, 102) μὲ παράστασιν τεχνοτροπικῶς ἐγγὺς τοῦ Αἴσονος (πρβλ. κατωτ. σημ. 4) ἔνθα εὔρηται ἡ αὐτὴ πρὸς τὸ ἡμέτερον στροφὴ τῶν ποδῶν καὶ ἀνάλογος ἐπιμερισμὸς κατακορύφως καὶ ὀριζοντίως καμπυλομένων πτυχώσεων.

Εἰκ. 140. Ληκύθιον τῆς πυχῆς XIII 2.

Ἐκ τῶν ὁμοίων μεμονωμένων παραστάσεων ἡ πλησιεστέρα ἴσως τεχνοτροπικῶς εἶναι ἡ ἐπὶ τῆς πελίκης E. TILLYARD, *The Hope Vases*, Cambridge 1923, πίν. 16, 105 (τὸ σχέδιον τοῦ ἡμετέρου χονδροειδέστερον). Ἐὰν καὶ ὀλιγώτερον συγγενὲς μᾶς ἐνδιαφέρει τὸ σχέδιον τῆς ὀρθῆς ἀριστερᾶ μορφῆς ἐπὶ τῆς ἐτέρας (B) ὕψεως σκύφου (κοτύλης) ἐν Βιέννῃ (CVA Wien [1] 43, 1), ἡ τεχνοτροπία τοῦ ὁποίου συγγενεῖται πρὸς τὴν τοῦ ζωγράφου τῆς Χρυσίδος, διότι τὸ ἡμέτερον πλησιάζει (ἀνῆκον πιθανώτατα εἰς τὸ αὐτὸ ἐργαστήριον) πρὸς ἐν ἰδιαιτέρως τῶν ἔργων του, τὸ ἐν E. GERHARD, *Auserlesene Vasenbilder*, Berlin 1840 - 1858, πίν. 302 - 303, 1.2 καὶ εἰδικῶς τὴν δευτέραν ἐξ ἀριστερῶν ὀρθῆν γυναῖκα, ὅχι μόνον κατὰ τὴν διάταξιν καὶ πτύχωσιν τοῦ ἱματίου, ἀλλὰ καὶ τὸν παχὺν λαιμὸν καὶ τὴν ὑψηλὰ φερομένην ζώνην· ὥστε κατατακτέος ὁ ζωγράφος τοῦ ληκυθίου μας ἀσφαλῶς εἰς τὴν σχολὴν τοῦ ζωγράφου τῆς Χρυσίδος⁵.

Εἰδικώτερον διὰ τὴν ἀντιθετικὴν - κατακόρυφον καὶ ὀριζόντιον - πτύχωσιν πρβλ. τὸ (ἐγγὺς τοῦ ζωγράφου τοῦ Κάδμου) τεμάχιον ἐν Ρηυχ II ἀρ. 118 πίν. 9, ἔνθα ὀρθῶς τονίζεται ἡ ἄμεσος ἐπ' αὐτοῦ ἀπήχησις γλυπτῶν τῶν περὶ τὸ 420 π.Χ. χρόνων. Τὸ ἐκ Πνυκὸς τεμάχιον χρονολογεῖται περὶ τὸ 410 π.Χ., ἡ διαφορὰ δὲ τοῦ ἡμετέρου εἶναι μᾶλλον ποιοτικὴ ἢ χρονικὴ, ὥστε ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς προκειμένης χρονολογήσεως νὰ τίθεται ὀλίγον πρὸ τοῦ 400 π.Χ.

ΚΟΙΝΗ ΕΠΙΧΩΣΙΣ ΤΑΦΩΝ IV ΚΑΙ VIII

Τὴν πυρὰν XIII δὲν εἶχεν ἐπικαλύψει (μερικῶς) μόνον ὁ τάφος III ἀλλὰ ΒΑ. καὶ ἡ μικρὰ λάρναξ τοῦ τάφου IV. Ἐφαπτομένη πρὸς ταύτην ἀπὸ Β. καὶ ἀνατολικώτερόν πως

1 Εἰς τὸ ἐπίπεδον σχέδιον φυσικά, διὰ ν' ἀποδοθῇ τὸ ἀνοιγμα τῶν χειρῶν καὶ νὰ διακριθοῦν τὰ φερόμενα δῶρα.

2 Βλ. D. M. ROBINSON, *Olynthus XIII*, 1950, 108 (πρβλ. ἀρ. 53 πίν. 71), *AJA* 40, 1936, 509 σημ. 1 καὶ *Ρηυχ II*, 10 - 11 καὶ πίν. 34, κάλυμμα λεκανίδος τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου (F 138) μὲ πλήρη παράστασιν ἀνάλογον τὸ ἐν S. AURIGEMMA, *Il Museo di Spina*², 1936, πίν. 55. Περὶ τῆς ἐσορτῆς βλ. DEUBNER, *Ἐπαύλια*, *JdI* 15, 1900, 144 - 154 καὶ τὴν ἐκεῖ, πίν. 2, εἰκονιζομένην πυξίδα ἐξ Ἐρετρίας καὶ A. BRUECKNER, *AM* 32, 1907, 91 - 112.

3 Βλ. *Ρηυχ II*, πίν. 12, 152 13, 155 (156), 157 14, 165, 166, 167 (168, 169, 170).

4 Βλ. D. M. ROBINSON - C. G. HARCUM - J. H. ILIFFE, *A Catalogue of the Greek Vases in the Royal Ontario Museum at Toronto*, Toronto 1930, ἀρ. 370 πίν. 58 (λεκανὶς τοῦ τρόπου τοῦ ζωγράφου τοῦ Μειδίου, τέλους 5^{ου}) καὶ ἀρ. 363 πίν. 363 (κάλπις τοῦ Αἴσονος χρονολογουμένη περὶ τὸ 400 π.Χ., πολὺ χαμηλά, νομίζω).

5 Ὁ ζωγράφος οὗτος (βλ. ARV² 794) ἀνήκει εἰς τὴν σχολὴν τοῦ ζωγράφου τοῦ Δίνου, εἰς ὃν ἀποδίδεται τεμάχιον ἀγγελίου ὀλίγον δυτικώτερον εὔρεθέν (CII/CIII κοινὴ ἐπίχ. ἀρ. 3), ὥστε δὲν θὰ ἦτο τολμηρὸν νὰ υποθέσωμεν ὅτι ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἐργαστηρίου (ἐν τῇ ὕλικῇ ἐνοίᾳ) προέρχονται τὰ ἀντίστοιχα ἄγγεῖα.

εὐρίσκετο ἢ ἐπίσης μικρὰ λάρναξ τοῦ τάφου VIII. Ἀπὸ τὰ ὑπερκείμενα ἀμφοτέρων τῶν παιδικῶν τούτων τάφων χρώματα συνελέγησαν τὰ ἑξῆς :

1. Πρωτογεωμετρικὸν τεμάχιον (βλ. σ. 4 ἀρ. 6).
2. Λεκανίδος κάλυμμα μὲ μέλαν γάνωμα καὶ τμήμα τοῦ σώματος κάτω (ἔσωτερικῶς καστανόν).

Διάμ. καλύμματος 0.08.

3. Ληκυθίου αὐλακωτοῦ τεμάχιον.
4. Λευκῆς ληκύθου τεμάχιον ἐκ τῶν ὤμων.

(72) Τάφος IV, μικρὰ λάρναξ Α.-Δ. κατευθύνσεως, σφζομένη μόνον κατὰ τὸ κάτω ἥμισυ, διαστάσεων 0.70×0.27 μ.

Ἐν τῷ κέντρῳ τῆς λάρνακος ἀπαραγνώριστα, συντρετριμμένα καὶ διεσπαρμένα, τὰ ὄσῳ παιδός, βρέφους μᾶλλον (εἰκ. 141).

1. Μικρογραφικὸν ἀβαφές ἀγγεῖον ἐκ κεραμοχοροῦ, σχεδὸν ἐρυθροποῦ, πηλοῦ. Ὑψος 0.035, διάμ.: 0.025 βάσ. 0.019.

2. Διπλῆ κιτρινὴ χάνδρα.

(73) Ἀμέσως πρὸς Β. τοῦ προηγουμένου καὶ μόλις ἀνατολικώτερον εἰς ἐπίπεδον κατὰ 0.10 μ. περίπου ὑψηλότερον (ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὴν κλίσιν τῆς κιμηλιάς¹) εὐρίσκετο ὁ τάφος VIII, ἔτι μικροτέρα λάρναξ διαστάσεων 0.58×0.29 μ. μερικῶς μόνον διατηρουμένη, τεταραγμένη καὶ κενή.

Εἰκ. 142. Ἡ λάρναξ XLVI ἀπὸ Ν.
Ἐμπρὸς τὸ ὄρυγμα 6.

(74) Δυτικῶς τοῦ νοτίου τμήματος τοῦ τάφου III, μὲ τὴν ΝΑ. γωνίαν ἐντὸς τοῦ ὄρυγματός του ἔκειτο ὁ τάφος XLVI (εἰκ. 142), παιδικὴ λάρναξ Α.-Δ. κατευθύνσεως διαστάσεων 0.67×0.28 μ. καταλαμβάνουσα τὸ βόρειον τμήμα τετραγώνου σχεδὸν ὄρυγματος. Ἡ λάρναξ εὐρέθῃ κεκαλυμμένη ὑπὸ πλακοσχῆμων τὸ πλεῖστον κιμηλολίθων, ὡς φαίνεται ἐν τῇ εἰκ. 142.

Ἐντὸς τοῦ ὄρυγματος εὐρέθῃσαν :

1. Ἑπτὰ τεμάχια λευκῶν ληκύθων, ὧν εἷς λαιμός, δύο κάτω μέρη καὶ τρία μὲ γραμμὰς ἐρυθράς· ἐπὶ ἑνὸς ἐξ αὐτῶν χεῖρ ὀριζοντίως προτεινομένη.

2. Ληκυθίου τεμάχιον.

3. Φιαλιδίου μὲ δακτυλιόσχημον βάσιν τεμάχιον· μέλαν γάνωμα. Ὑψος 0.025.

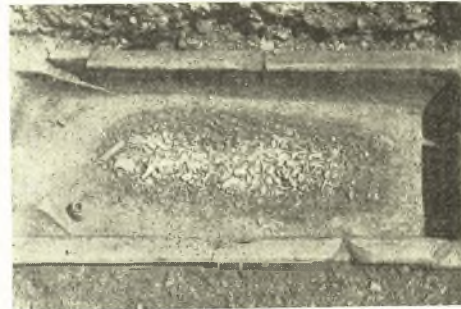
4. Πινακίου ταινιωτοῦ τεμάχιον (βλ. σ. 72 ἀρ. 24).

5. Λεκανῆς τεμάχιον ἄνω μετὰ τοῦ ὀριζοντίως ἐξέχοντος χεῖλους· ἔσωτερικῶς καστανὸν χρῶμα ἔξω ἐπιφάνεια ἀβαφῆς, ἀνοικτοκάστανος. Ὑψος 0.045.

Ἐξωθι τῆς λάρνακος, εἰς τὸ στενὸν διάστημα μεταξὺ ταύτης καὶ τῆς βορείου πλευρᾶς τοῦ ὄρυγματος², εὐρέθῃσαν ἐνεσφηνωμένα :

1 Ἰδιαιτέρως ἀπότομον εἰς τὴν ζώνην ταύτην τοῦ οἰκοπέδου· πρβλ. σ. 65, 66 καὶ τάφ. LIV, XI καὶ XIV.

2 Ἀγγεῖα (δολόκληρα) ἀμέσως ἔξωθι τῆς λάρνακος τοποθετημένα καὶ ἐπὶ τοῦ τάφου LIV.

Εἰκ. 141. Τὸ ἔσωτερικὸν τῆς μικρᾶς λάρνακος IV

6 (πίν. 18γ δεξ.). Ληκύθιον συγκολληθὲν μὲ μικρὰς ἐλλείψεις κατὰ τὸ σῶμα. Λεπτοχάρακτα ζητοειδῆ κοσμήματα κατὰ τὴν ὄψιν, μεταξὺ ζεύγους γραμμῶν ἐντὸς περιθεούσης ἑδαφοχόου ζώνης. Ὑψος 0.11, διάμ.: βᾶσ. 0.055 κοιλ. 0.067 χεῖλ. 0.03.

Ὡς πρὸς τὸ σχῆμα πρβλ. Hesperia 18, 1949, ἀρ. 42 πίν. 91. Συγγενὲς καὶ τὸ CVA (Deutschland 331) Karlsruhe 1, 33, 7 (B 1840) χρονολογούμενον περὶ τὸ 400 π.Χ.

Εἰκ. 143. Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς λάρνακος XLVI.

Ἐντὸς τῆς λάρνακος ΒΑ. ἐν κακῇ καταστάσει, τὰ ὅστις παιδὸς μετὰ τῶν κάτωθι τεσσάρων ἀγγείων (εἰκ. 143):

1 (XLXVI 1 πίν. 22 δεξιᾶ). (Παρὰ τὴν ΒΔ. γωνίαν.) Λεκανὶς μετὰ τοῦ πώματος ἀποκεκορμένη μέρη τῶν λαβῶν καὶ τῆς περιφερείας τοῦ πώματος, κεκαλυμμένη ὅλη, πλην τοῦ κάτω μέρους τοῦ ποδός, διὰ καλοῦ μέλανος γανώματος, κάτω ἐν μέρει ἀνοικτοτέρου. Ὑψος 0.047, εἰς τὴν λαβὴν τοῦ καλύμματος 0.082, διάμ.: 0.09 βᾶσ. 0.049.

2 (XLVI 2 εἰκ 144 δεξιᾶ). (Παρὰ τὴν ΝΔ. γωνίαν.) Ληκύθιον ἀκέραιον μελαμβαφὲς μὲ πεπιεσμένον σῶμα. Ὑψος 0.056, διάμ.: βᾶσ. 0.044 κοιλίας 0.045 χεῖλ. 0.025.

Βλ. LVIII ἀρ. 11 σ. 47 καὶ XCα 1 σ. 9.

3 (XLVI 3 πίν. 20γ, 4). Ληκύθιον ἀκέραιον· ἡ ἐπιφάνεια, ἰδίως κατὰ τὸν λαιμόν, ἐφθαρμένη εἰς πολλὰ μέρη. Ἐντονοὶ κατακόρυφοι ἀδλακώσεις, ἀπολήγουσαι κάτω εἰς ὄξυ, παρέχουν ὄψιν κάψας εἰς τὸ σῶμα. Ὑψος 0.075, διάμ.: βᾶσ. 0.037 κοιλ. 0.047 χεῖλ. 0.028.

Ὅμοιον (ἐλλιπὲς τὸν λαιμόν μετὰ τῆς λαβῆς) Hesperia 18, 1949, 326 ἀρ. 43 πίν. 91. Ὡς πρὸς τὸ σχῆμα πρβλ. καὶ τὸ ἐν Βυρτεμβέργῃ LANGLOTZ, ἔ.ἀ. πίν. 20, 588 (χρονολογούμενον εἰς τὸ τέλος τοῦ 5ου αἰ. Πρβλ. XXII ἀρ. 2).

4 (XLVI 4 πίν. 23γ ἄνω δεξιᾶ). Φιαλίδιον ἀκέραιον· μέλαν γάνωμα ἄνω ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ἐπιφανειῶν καθιστάμενον κάτω πυρόχρονον. Ὑψος 0.02, διάμ.: βᾶσ. 0.028 χεῖλ. 0.055.

Δύο ζῶναι γανώματος καὶ ἐπὶ τοῦ ὄχι ἀκριβῶς ὁμοίου φιαλιδίου ἐκ τῆς Ἀγορᾶς BSA 46, 1951, πίν. 15 (β) ¹.

(75) Πρὸς Ν. τοῦ Τ. XLVI δυτικῶς δὲ καὶ κατὰ τὸ νοτιώτερον τῆς πυρᾶς XXII ἔκειτο ὁ τάφος II (πίν. 2 ἄνω ἀριστερά), ἄλλη πυρὰ Α. - Δ. κατευθύνσεως.

Ἡ ὕπαρξις τοῦ τάφου ἐπεσημαίνετο ἀπὸ στήλην στερεωμένην ἀπλῶς εἰς τὸ χῶμα (εἰκ. 145), ἀλλ' ἀσφαλῶς κατὰ χῶραν ἰσταμένην ², μετὰ τὴν ὄψιν πρὸς Ν., ὡς οἱ ὄροι τοῦ

Εἰκ. 144. Ληκύθια τάφων XLIII καὶ XLVI.

¹ Συνήθως ἡ διαφορὰ τοῦ χρώματος τοῦ γανώματος ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀγγείου ἀποδίδεται εἰς μερικὴν (ὑπὸ ἐτέρου) κάλυψιν του ἐν τῷ κλιβάνῳ, ἐξ ἧς τὸ καλυπτόμενον τμήμα δὲν ὑφίσταται τὴν ἐπίδρασιν τοῦ πυρός κατὰ τὸ στάδιον τῆς τρίτης καμινεύσεως (ἐπανοξειδώσεως): βλ. τὸ ἄρθρον τοῦ C. WEICKERT, περὶ τῆς τεχνικῆς τῶν κλασσικῶν ἀγγείων AA 57, 1942, 512 - 528 (εἰδικῶς σ. 529), ἐξ οὗ A. LANE, Greek Pottery, London 1948, 7, καὶ ἡ G. A. RICHTER, Red - Figured, 1946. Εἰς περιπτώσεις ὁμοῦς ὡς ἡ ἡμετέρα ἢ ἐπανάληψις τῶν ὁμοιο-

χρῶν ζωνῶν ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ὄψεων δὲν δύναται νὰ ἐρμηνευθῇ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον καὶ θὰ πρέπει ν' ἀποδοθῇ εἰς λεπτότερον στρώμα γανώματος κατὰ τὰ ἀντίστοιχα (ἐρυθρά) μέρη, εἰς βιαστικὴν δηλαδὴ καὶ εὐθνήν παραγωγὴν.

² Καὶ ἄλλαι στήλαι τοῦ αὐτοῦ νεκροταφείου ἴσταντο ἄνευ βάσεως ἐν τῷ χώματι· βλ. AM 71, 1956, 125 (γραπτὴ στήλη ἐπὶ κεραμοσκεποῦς καὶ ἐνεπίγραφος στήλη παρὰ τεφροδόχον μετὰ τῶν τάφων τῶν βασιλικῶν στάβλων).

τάφου XLIV σ. 67. Ἡ στήλη, μαρμαρίνη, ἀπλοῦ ὀρθογωνίου σχήματος (ἄνευ γλυφῆς), ἔχει ὕψος 0.78, πλάτος 0.331 (κάτω) - 0.334 (ἄνω) καὶ πάχος 0.07 μ.

Ἐπὶ τῆς ὄψεως, καταλειπομένου ἄνω κενοῦ ὕψους 0.03, ἐπίγραμμα ἦτο κεχαρ-
γμένον εἰς τέσσαρας στίχους καταλαμβάνοντας συνολικῶς ὕψος 0.09 μὲ ὕψος γραμμά-
των 0.015 - 0.02. Μέρη τῆς στήλης, ἰδίως
κατὰ τὰς γωνίας καὶ κυρίως δεξιὰ, εἶναι
ἐφθαρμένα, ὡς φαίνεται ἐν τῇ εἰκ. 145. Κάτω,
τεθραυσμένη πιθανώτατα ἀρχῆθεν, ἡ στήλη
κατέληγε τριγωνικῶς, μὲ τὴν κορυφὴν δεξιὰ.

Τὸ ἐπίγραμμα ἐν μεταγραφῇ:

Μετωπίδος [τόδ]ε [σῆ]-
μα, ἣ ζωσα ἦν ἀγαθ[ῆ]
θανῶσα δὲ ἐνθ(ά)δε
κεῖται.

Ὁ χαρακτὴρ παρέλειψε τὸ α τοῦ ἐν-
θάδε.

Μετρικῶς τὸ ἐπίγραμμα ἀναλύεται ὡς ἐξῆς:

Μετωπίδος τόδε σῆμα

ἣ ζωσ(α) ἦν ἀγαθὴ θανῶσα δὲ ἐνθάδε κεῖται

ἦτοι εἰς ἐν ἡμιστίχιον καὶ ἐν ἐξάμετρον, μὲ τινὰς
ἀνωμαλίας¹.

Εἰς τὸ ἡμιστίχιον τὸ μέτρον δὲν εὐοδοῦται μὲ τὸ ὄνομα τῆς νεκρᾶς, προσκολληθὲν εἰς γνω-
στὸν τύπον ἀπαντώντα ἤδη ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 6ου π.Χ. αἰ. ἐν Ἀττικῇ²: IG I² 975: Γνάθονος
τόδε σῆμα³, IG I² 973: Ἀντίου⁴ τόδε σῆμα, ἔνθα ἀπαιτεῖται ἡ ἔκτασις Ἀντίου, ὡς Μετωπίδος
ἐν τῷ ἡμετέρῳ⁵. Βλ. καὶ SEG 10, 443 (IG I² 988 + Ἑλληνικά 8, 1935, 215 - 9).

Τὸ ἀρχαιότερον ὅμως γνωστὸν παράδειγμα: Δφεινία τόδε [σῆμα], τὸν ὄλεσε πότος ἀναι[δες]
προέρχεται ἐκ Κορίνθου (IG IV 358 = AM 1, 1876, 40 - 44 πίν. 1).

Τὸ ἐπίγραμμα τοῦτο ὁ FRIEDLÄNDER, Epigrammata, ἀρ. 2 συνδέει πρὸς τὸν δημηρικὸν
στίχον (H 89 - 90):

ἄνδρὸς μὲν τόδε σῆμα πάλαι κατατεθνηῶτος
ὄν ποτ' ἀριστεύοντα κατέκτανε φαίδιμος Ἔκτωρ

1 Παρὰ τὰς ἀνωμαλίας μόνον εἰς ἐξάμετρον δύναται
ν' ἀναλυθῆ, διότι τὸ ἐξάμετρον, τὸ ἐλεγείον, ὁ ἴαμβος
καὶ ὁ τροχαῖος εἶναι τὰ μόνα χρησιμοποιούμενα μέτρα
εἰς ἀρχαῖα καὶ κλασσικὰ ἐπιγράμματα, βλ. P. FRIED-
LÄNDER, Epigrammata, Berkeley-Los Angeles 1948,
ἀρ. 3 καὶ σημ. 5. Διὰ τὴν ἐκθλιψὴν ζωσ(α) ἦν βλ. F. AL-
LEN, On Greek Versification in Inscriptions ἐν
Papers of the American School of Classical Studies
at Athens 4, 1885/86, Boston 1888, 178 (IG II² 11594,
μέσα 4ον: Προλιποῦσ' ἦβην). Διὰ τὴν χασμοδίαν δὲ ἐν-
θάδε βλ. κατωτ. σ. 86 σημ. 3.

2 Πόσον κοινὸς ἦτο ὁ τύπος ἐν Ἀττικῇ φαίνεται ἀπὸ
τὴν δῆθεν ἀνεύρεσιν, κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, τάφου μὲ

Εἰκ. 145. Στήλη ἐπὶ τῆς πυρᾶς II.

τὸ ἐπίγραμμα Δηϊόπης τόδε σῆμα, τὴν ὑπὸ τοῦ ΑΡΙΣΤΟ-
ΤΕΛΟΥΣ, Περὶ θαυμασίων ἀκουσμάτων 843β, ἀναφε-
ρομένην. Βλ. καὶ G. FROHL, Untersuchungen über
die attischen Grabinschriften, Erlangen 1953, 96 κ.έ.

3 Καὶ (NEWTON καὶ MARSHALL) The Collection of
Ancient Greek Inscriptions in the British Mu-
seum (IV) 935. Πρώτη δημοσίευσις Ἀθηνᾶ 21, 1909,
311. Διὰ τὴν μετρικὴν ἀνωμαλίαν βλ. FRIEDLÄNDER,
ἔ.ἀ. ἀρ. 161.

4 Τινὲς τῶν ἐκδοτῶν συμπληρῶνουν [Μ]αντίου.

5 Δι' ἐκτάσεις βραχειῶν συλλαβῶν κυρίων ὀνομάτων
βλ. E. HOFFMANN, Sylloge Epigrammatum Graeco-
rum, Halle 1893, καὶ ALLEN, ἔ.ἀ. 75.

εὐγενὲς ἐπίγραμμα τῆς Πολυξένης¹ (IG II³ 12495):

*Πένθος κῶριδιῶι τε πόσει καὶ μητρὶ λιπῶσα
καὶ πατρὶ τῶι φύσαντι Πολυξένη ἐνθάδε κεῖται.*

Τὸ ὄνομα Μετωπίς ἀπαντᾷ διὰ πρώτην φοράν. *Μετώπα Κερκυραία*: IG II³ 9011 (=Hesperia 3, 1934, 91 ἀρ. 116) περὶ τὸ 400 π.Χ. Πρβλ. *Μέτωπος* IG IX 2, 517 στ. 62 (3^{ος} αἰ. π.Χ.).

Ὁ χῶρος πέριξ τῆς στήλης καὶ ἐκεῖθεν τοῦ περιγράμματος τῆς πυρᾶς, ἰδίᾳ πρὸς Β., ἦτο πλούσιος εἰς τεμάχια ἀπὸ μικροῦ βάρθους.

Εἰς τὸ ἀνώτερον στρώμα, ἐπὶ τῆς ἀρχαίας σχεδὸν ἐπιφανείας εὐρέθησαν:

1. Σκύφου τεμάχιον περὶ τὴν βᾶσιν ἐσωτερικῶς ἔντυπος διακόσμησις τεσσάρων ἀνθεμίων σταυρικῶς καὶ ὀκτὼ ἄλλων πέριξ κύκλου διατεταγμένων.

2. Ὅμοιον τεμάχιον μὲ τέσσαρα ἀνθέμια πέριξ κύκλου.

3. Ἐρυθρόμορφον τεμάχιον.

4. Λευκῆς ληκύθου τεμάχιον.

5. Ληκυθίου τεμάχιον μὲ ἐδαφόχρουν ζώνην.

6. Φιαλιδίου τεμάχιον.

7 (εἰκ. 146). Λήκυθος πλήρης, μὲ μικρὰς βλάβας. Ἐπὶ λευκοῦ ἐπιχρίσματος ἢ συνήθης διακόσμησις θαλλοῦ κισσοῦ μεταξὺ ζωνῶν κικλιδωτοῦ καί, ἐπὶ πλέον, μαιάνδρου ἄνω. Ὑψος 0.198, διάμ.: βᾶσ. 0.045 ὦμων 0.059 χεῖλ. 0.027 (ἔσωτ.) - 0.04 (ἔξωτ.).

Εἰκ. 149. Πυξίς τοῦ τάφου II ἐκ τῶν ἄνω.

¹ CONZE 284, πίν. 66. Τὸ ἀνάγλυφον εἰκονίζεται καὶ παρὰ G. RODENWALDT, Das Relief bei den Griechen, πίν. 74, H. DIEPOLDER, Attische Grabreliefs, München 1931, πίν. 40, FR. JOHANSEN, The Attic Grave-Reliefs, Copenhagen 1951, εἰκ. 10. Ὁ T. DOHRN,

Attische Plastik, Krefeld 1957, 177, χρονολογεῖ τοῦτο (ὀλίγον) μετὰ τὸ 350 π.Χ. καταβιβάζων γενικῶς πάσας τὰς χρονολογήσεις: βλ. DIEPOLDER, ἔ.ἀ. 43-44 διὰ τὴν δυσχέριαν χρονολογήσεως τοῦ ἀναγλύφου, τοποθετουμένου ὑπ' αὐτοῦ μετὰ δισταγμοῦ μεταξὺ 360-350 π.Χ.

Εἰκ. 147. Κρατηρίσκος ἐκ τῆς ἐπιχώσεως τοῦ τάφου II.

Εἰκ. 148. Ληκύθια XXXVIII ἀρ. 5 καὶ II ἀρ. 4.

διακόσμησις ὁμοία, ἀλλ' ἄνευ μαιάνδρου) καὶ τέλος καὶ CVA (Deutschland [13] 605) Mannheim 19, 15 (βλ. CIX ἀρ. 6 σ. 31). Βλ. καὶ σ. 22 - 23.

(Ἀκριβῶς ὑπὸ τὴν στήλην):

8 (εἰκ. 147). Κρατηρίσκος μικρογραφικὸς ἀκέραιος· ἀνοικτόχρουν (σχεδὸν σοκολατόχρουν) γάνωμα μὲ μεταλλικὴν λάμψιν. Ὑψος 0.033, διάμ.: βάσ. 0.029 χεῖλ. 0.051.

9. Ἑπτὰ τεμάχια λευκῶν ληκύθων.

10-11. Δύο λαιμοὶ ληκύθων, ὁ ἕτερος λευκῆς.

12. Κάτω μέρος ληκυθίου.

13. Πώματος λεκανίδος τμήμα· μέλαν γάνωμα.

Εἰκ. 150. Ληκύθιον ἐκ τοῦ πυθμένος τῆς πυρᾶς II.

Εἰκ. 151. Ζεῦγος φιαλιδίων ἐκ τοῦ πυθμένος τῆς πυρᾶς II.

14. Σκύφου (:) τμήμα περὶ τὴν βάσιν· ἐσωτερικῶς ἔντυπος διακόσμησις τεσσάρων μικρῶν ἀνθεμίων περίξ κύκλου.

Ἐντὸς τοῦ καθαυτοῦ γεμίσματος τοῦ τάφου εὐρέθησαν (ὑψηλά, ἀνατολικῶς):

1 (πίν. 18β 2). Ληκύθιον ἔλλιπες τὴν λαβὴν· ἐπὶ τοῦ σώματος (ἀμέσως ὑπὲρ τὴν μεγίστην διάμετρον) ζώνη ἑδαφόχρους μὲ βιαστικὰ ζητοειδῆ μεταξὺ ζεύγους γραμμῶν. Ὑψος 0.111, διάμ.: βάσ. 0.055 κοιλ. 0.07 χεῖλ. 0.033.

Ἐντελῶς ὅμοιον, κατὰ τι μικρότερον, τὸ Hesperia 18, 1946, ἀρ. 42 πίν. 91. Τὸ CVA Belgique 3, 127 2 ὁμοιάζον μάλιστα κατὰ τὸ σῶμα. Ὅμοιον καὶ τὸ ἔλλιπέστερον LXXIV 2 ἀρ. 4 σ. 24, ὅμοιον δὲ εὐρέθη ἐπὶ τοῦ πυθμένος τῆς πυρᾶς (ἀρ. 7 κατωτ.).

(Χαμηλότερον, ἀμέσως ὑπεράνω τῶν ἐπὶ τοῦ πυθμένος ἀνθράκων)

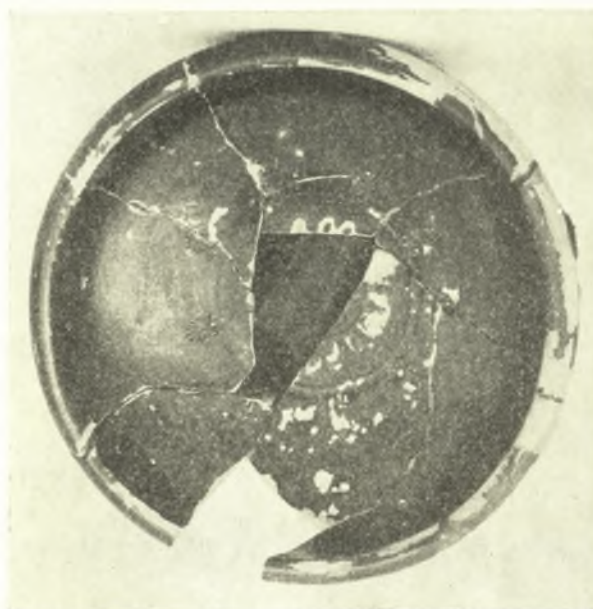
2. Λήκυθος ἔλλιπης μέρος τοῦ σώματος ἄνω μετὰ τοῦ λαιμοῦ καὶ τῆς λαβῆς· κεκαλυμμένη διὰ μέλανος γανώματος, κατὰ τόπους ἐρυθροποῦ. Ὑψος (μέχρι τῶν ὤμων) 0.094, διάμ.: βάσ. 0.03 ὤμων 0.043.

Πρβλ. Olynthus XIII πίν. 31, 21.

Ἐπὶ τοῦ πυθμένος, ἐντὸς τῶν ἀνθράκων, παρὰ τὴν δυτικὴν πλευρὰν, τὰ ἐξῆς δύο ληκύθια:

3 (II, 1 πίν. 20α, ἄνω δεξιὰ). Ληκύθιον ἔλλιπες τὸν λαιμὸν μετὰ τῆς λαβῆς· ἀραιαὶ ἀβαθεῖς ἀβλακώσεις, βαίνουσαι κατακορύφως ἀλλὰ στρεφόμεναι κατ' ὀλίγον πρὸς τὰ δεξιὰ, παρέχουν ὄψιν κάψας εἰς τὸ σῶμα. Ὑψος 0.05, διάμ.: βάσ. 0.042 κοιλ. 0.05. Πρβλ. τὸ ἐκ τῆς ἐπιχώσεως τοῦ τάφου XXII (2).

4 (II 2 εἰκ. 148 δεξ.). Ληκύθιον μελαμβαφές, ἀποκεκρουμένον τμήμα τοῦ λαιμοῦ ἄνω ἐπιφάνεια

Εἰκ. 152. Ἐσωτερικὸν τοῦ φιαλιδίου II ἀρ. 9.

βεβλαμμένη ἐνιαχοῦ ὑπὸ τοῦ πυρός. Μέγ. ὕψος (εἰς τὴν λαβὴν) 0.067, διάμ.: βάσ. 0.037 κοιλ. 0.045.

5 (Π 3+4 πίν. 21 ἄνω δεξιὰ, εἰκ. 149). (Ἀνατολικότερον.) Πυξίς μετὰ πώματος ἑλλιπῆς πολλὰ μέρη, ἰσχυρῶς βεβλαμμένη ἐκ τῆς καύσεως. Ἐπὶ τοῦ καλύμματος περὶ μὲν τὴν λαβὴν διακόσμησις ἀκτινωτῶν γραμμῶν κατὰ δὲ τὴν περιφέρειαν γωνία (ἰσχυρῶς ἐσοχηματοποιημένα φύλλα)· μεταξὺ τῶν δύο κεκοσμημένων ζωνῶν ταινία μελαμβαφῆς. Ὑψος 0.06 μετὰ τοῦ καλύμματος 0.073 εἰς τὴν λαβὴν 0.095, διάμ. μετὰ τῆς ὑπὲρ τὴν βάσιν παρυφῆς 0.11.

6 (Παρὰ τὴν πυξίδα). Χαλκοῦ κατόπτρου τεμάχιον.

7. Λευκῶν ληκύθων (δύο τοῦλάχιστον) δώδεκα τεμάχια, ὧν δύο λαιμοὶ ἐπὶ ἑνὸς κεφαλῆ.

8 (εἰκ. 150). Ληκύθιον ἑλλιπὲς τὸ ἄνω μέρος τοῦ λαιμοῦ, λίαν βεβλαμμένον ἐκ τοῦ πυρός. Ὑπὸ τὴν λαβὴν ἑδαφόχρους ζώνη μὲ ζευγος γραμμῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων, ἐπὶ τῆς ὕψεως, ζητοειδῆ.

Ὅμοιον Hesperia 4, 1935, 476 ἀρ. 1=480 εἰκ. 4 ἀρ. 53 (βλ. καὶ σ. 510). Μὲ ἐπίσης κυλινδρικὸν σῶμα, ραδιώτερον ὅμως, ἐκ τοῦ παρὰ τὸ Δαφνὶ Σπηλαίου τοῦ Πανός (ΑΕ 1937 [I] 40 ἀρ. 8 εἰκ. 15 δεξιὰ). Βλ. ἀνωτ. τὸ ἐκ τοῦ γεισίματος τῆς πυρᾶς ὁμοειδές (μὲ διαφορετικὸν σῶμα).

9 (εἰκ. 151 ἀριστ., 152). Φιαλίδιον μὲ δακτυλιόσχημον βάσιν, ἑλλιπὲς μικρὰ μέρη· μέλαν γάνωμα. Ἐσωτερικῶς ἐντυπος διακόσμησις ἐννέα ἀνθεμίων περίξ κύκλου περιβαλλομένου ἀπὸ μονόγραμμον κυμάτιον (ἀνεστραμμένα υ). Ὑψος 0.028, διάμ.: βάσ. 0.058 χεῖλ. 0.08.

10 (εἰκ. 151 δεξιὰ, 153). Φιαλίδιον ἑλλιπὲς μέγα μέρος· βάσις ἀβαφῆς μὲ κυκλίσκον ἐν τῷ μέσῳ· ἐσωτερικῶς διακόσμησις ἐντύπων ἀνθεμίων περίξ κυκλικῆς ἀυλακώσεως. Ὑψος 0.025, διάμ. βάσ. 0.045.

11. Μικρὰ τεμάχια καὶ ἄλλων φιαλιδίων.

12. Πινάκιον ταινιωτὸν ἑλλιπές· τρεῖς ὁμόκεντροι ταινίαὶ καστανομέλαιναὶ κατὰ τόπους ἐρωθροπαί. Ὑψος 0.025, διάμ.: βάσ. 0.048 χεῖλ. 0.127. Βλ. σ. 72 ἀρ. 24.

13. Τεμάχια δύο τοῦλάχιστον ταινιωτῶν πινακίων. Βλ. ἀνωτέρω.

14. Ληκυθίου (ἢ χοός) τμῆμα μὲ δίγραμμον κυμάτιον ἐντὸς ἑδαφοχρόου ζώνης. Διαστάσεις 0.025×0.03.

15. Ληκύθου βάσις.

16. Κοτύλης τμῆμα κάτω· μέλαν γάνωμα ἄνω, κάτω κατακόρυφοι λεπταὶ ἀκτινωταὶ γραμμαί. Διαστ. 0.03×0.03.

(76) Νοτίως τοῦ τάφου Π εὐρίσκετο ὁ τάφος I, μικρὸς κεραμοσκεπῆς Α.-Δ. κατευθύνσεως, κατεστραμμένος κατὰ τὸ νότιον αὐτοῦ ἥμισυ ἀπὸ τὸν ἐκεῖθεν διερχόμενον τοῖχον τῆς οἰκίας εἶχεν ἐκκενωθῆ παντὸς περιεχομένου.

Ἐντὸς τοῦ τάφου ἦτο ὄρατὴ (λελαξευμένη κατὰ τι βαθύτερον) συνέχισις τῆς βορείου πλευρᾶς τοῦ ὀρύγματος 4.

(77) Ἐπὶ τοῦ ἐτέρου διαπιστωθέντος ἄκρου τοῦ ὀρύγματος τούτου, δυτικῶς τῶν τάφων I καὶ Π, ἐπεκάθητο ὁ τάφος XLVIII, ἐγκυτρισμὸς ἐντὸς ὀρύγματος πλουσίου εἰς τεμάχια:

1. Τρία τεμάχια μεγάλου ἀγγείου, τὸ ἐν μὲ κυμάτιον, τὰ δύο ἄλλα μὲ ἀνθέμια.
2. Πρόχου μέρος ἄνω· καλὸν μέλαν γάνωμα. Διάμ. χεῖλ. 0.034.

Εἰκ. 153. Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ φιαλιδίου Π 10.

3. Οίνοχόης στόμιον· γάνωμα ξυθρωπών.

4 (εἰκ. 154). Ληκυθίου (ἢ χοός) τμήμα σφῶζον τὸ κάτω πρόσθιον μέρος παιδίσκης φερούσης κίστην (·);).

5. Τεμάχιον ληκυθίου με ἀνθέμιον.

6. Ληκυθίου ἄνω μέρος.

7. Ληκυθίου κάτω μέρος.

8. Λευκῆς ληκύθου πέντε τεμάχια.

Εἰκ. 154. *Οστρακον ἐκ τοῦ ὀρύγμα-
τος τοῦ τάφου XLVIII (ἀρ. 4).

9. Πῶμα λεκανίδος· ἐπιφάνεια λίαν ἐφθααρμένη.

10. Κυάθιον· πηλὸς κορινθιακός. Ὑψος 0.03.

11. Πινακίου τέσσαρα τεμάχια· διακόσμησις στιγμῶν.

12. Ἐτέρου πινακίου τεμάχιον περιλαμβάνον τὴν βᾶσιν.

Ὡς τάφος εἶχε χρησιμοποιηθῆ μέγας εὐρύς ἀμφο-
ρεὺς ἑλλίπτης τὸν λαιμὸν καὶ τὰς λαβὰς (εἰκ. 155), μεγί-
στου ὕψους 0.46 καὶ διαμ. 0.40 μ., μετὸ ἀνοικτὸν του
μέρος NNA. Ἐντὸς τοῦ ἀμφορέως ὑπολείμματα σκελε-
τοῦ νηπίου (ἐσφῶζοντο καλῶς οἱ πόδες) καί, δεξιὰ τῶν
μηρῶν (βλ. εἰκ. 156), μοναδικὸν κτέρισμα:

(XLVIII πίν. 23 ἀριστ.). Κυάθιον μόνωτον ἀποκεκρου-
μένον τὴν λαβὴν, δόλοβαφον· βᾶσις δακτυλιόσχημος. Ὑψος 0.026,
διάμ.: βᾶσ. 0.044, χεῖλ. 0.08.

(78) Ὁ τάφος XLVIII ἐπεκάλυπτε τὸ ΝΔ. τοῦ τάφου LIX (σ. 93), ἐπὶ τοῦ ὁποίου
δὲ ἄνω, κατὰ τὴν ΒΔ. γωνίαν, ἐπεκάθητο καὶ ἕτερος τάφος, οὗ ἡ περιγραφή προηγείται
ὁ τάφος XLIX, κεραμοσκεπῆς Α.-Δ. κατευθύν-
σεως ἐντὸς ὀρύγματος διαστάσεων 1.075×0.46 μ.

Εἰς τὴν ἐπίχωσιν καὶ τὸ γέμισμα τοῦ τά-
φου, καὶ μάλιστα δυτικῶς, εὐρέθησαν ἱκανὰ τε-
μάχια, προερχόμενα ἴσως ἐν μέρει ἐκ τῆς ἐπίχω-
σεως τοῦ ὑποκειμένου τάφου LIX (κατωτ. σ. 93
σημ. 1), ἀκόμη δὲ καὶ εἰς τὴν κοινὴν ἐπίχωσιν
τῶν τάφων CI + CII ἀποδοτέα (κατωτ. σ. 94).

1. Πέντε τεμάχια μεγίστης λευκῆς ληκύθου.

2-3. Κάτω μέρος μεγάλης λευκῆς ληκύθου καὶ λαι-
μὸς ἕτερας.

4. Πέντε τεμάχια (δύο τοῦλάχιστον) λευκῶν ληκύ-
θων· ἐν ἀπὸ κάτω μέρος, ἕτερον μετὸ τμήμα παραστάσεως.

5. Τεμάχιον κλειστοῦ ξυθρομόρφου ἀγγείου σφῶζον
μέρος γυναικὸς καθημένης. Διαστάσεις 0.038×0.027 .

6. Λαιμὸς ξυθρομόρφου ἀγγείου, λουτροφόρου πιθανῶς, μετὸ μέρος ἐνδεδυμένης μορφῆς.
Ὑψος 0.085.

7. Φιαλίδιον μετὸ δισκόμορφον βᾶσιν τμήμα. Ὑψος 0.02.

8. Πινακίου (·) χεῖλος· καλὸν μέλαν γάνωμα.

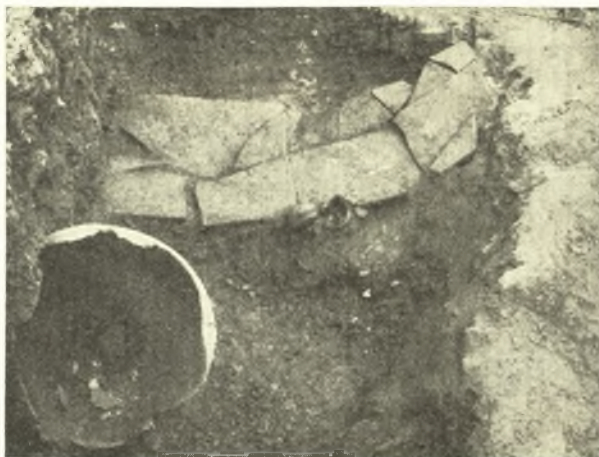
9. Ἀνοικτοῦ ἀγγείου (σχύφου) τμήμα περὶ τὴν δακτυλιόσχημον βᾶσιν.

10. Ληκύθου τμήμα τοῦ κορμοῦ· θαλλὸς κισσοῦ μετὸ ὄραϊον πορφυροκάστανον χροῶμα. Βλ.
σ. 22-23.

Εἰκ. 155. Ὁ ἐγχυτρισμὸς XLVIII.

Ὁ τάφος (εἰκ. 156) ἦτο ἰδιοτύπου κατασκευῆς. Δύο καμπύλοι κέραμοι (πλάτους ἐκάτερος 0.46 μ. καὶ μήκους 0.50 καὶ 0.60 μ. περίπου) ἐκάλυπτον ἐν μέρει τὸν νεκρὸν. Ὁ δυτικὸς κέραμος ἐπέβαινε ἐν μέρει τοῦ ἀνατολικοῦ, χωρὶς νὰ εἶναι σαφὲς πῶς εἶχε γίνοι ἢ ὑποστήριξις των (βλ. ὁμῶς κατωτ.) Κατὰ μῆκος τῶν μακρῶν πλευρῶν οἱ κέραμοι δὲν ἐφήπτοντο τῶν ἀντιστοιχῶν πλευρῶν τοῦ ὀρύγματος καταλειπομένου μεταξὺ των κενοῦ πλάτους 0.15 πρὸς Β. μικροτέρου δὲ πρὸς Ν., ἔνθα τὸ πλεῖστον τῆς ἀντιστοίχου πλευρᾶς (ἐκτὸς τῶν ἄκρων πρὸς τὰς γωνίας) δὲν εἶχε σκαφή εἰς τὸν βράχον ἀλλ' εἰς τὰ χῶματα τοῦ ὀρύγματος τοῦ ὑποκειμένου τάφου LIX. Ἐκεῖ ἀκριβῶς, ἔξωθι τοῦ δυτικοῦ ἄκρου τοῦ ἀνατολικοῦ κεράμου, εὐρέθησαν τὰ κατωτέρω δύο ἀγγεῖα, προφανῶς ὄχι ἀκριβῶς εἰς τὴν ἀρχικὴν των θέσιν, ἣτις πιθανώτατα ἦτο ἐντὸς τοῦ τάφου ἀκριβῶς ὑπὸ τὸν κέραμον, εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἐκεῖ ἀπαιτουμένου ἄλλως δὲ ἐλλείποντος στηρίγματος¹ (βλ. ἀνωτ.)—ἀσφαλῶς δὲ μὲ τὴν ἀπόθησιν τῶν ἀγγείων προὐκλήθη καὶ ἡ καθίζησις τῶν κεράμων εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο.

Εἰκ. 156. Ὁ ἐγχυτρισμὸς XLVIII καὶ ὁ κεραμοσκεπὴς τάφος XLIX ἀπὸ Ν.

1 (XLIX 3). Λεκανὶς μετὰ πώματος ἀποκεκρομένη τὴν ἐτέραν τῶν λαβῶν ὀρθὴ κυλινδρική (ἐν σχήματι ἔκροης) προεξοχή μεταξὺ τῶν λαβῶν ἐπὶ τῆς μεγίστης περιφερείας. Ἐπὶ τοῦ καλύμματος ὁμόκεντροι ἀυλακώσεις μέλαν γάνωμα, ἐν μέρει, μάλιστα ἄνω, ἐφθαρμένον, καλύπτουν τὸ σῶμα, ὡς καὶ τὸ πῶμα ἐκτὸς τῶν ἀυλακώσεων, τῆς περιφερείας του καὶ τῆς ἐσωτερικῆς του ὄψεως. Ὑψος 0.045 εἰς τὴν λαβὴν τοῦ πώματος 0.065, διάμ.: βάσ. 0.041 χεῖλ. 0.072 πώματος 0.066.

Εἰκ. 157. Πρόχους XLIX 2.

Ἀνάλογος λεκανὶς, με χεῖλος ὁμῶς πολὺ χαμηλὸν καί, κατ' ἀκολουθίαν, ὑπερέχουσαν ἔκφυσιν, *Hesperia* 18, 1949, 326-7 ἀρ. 49 πίν. 91 (ἄνευ καλύμματος καὶ κατὰ τι μείζων, ἀποκαλουμένη «χυτροειδῆς πυξίς»). Ἐτέρα ὁμοία CVA Cambridge 2, 30, 6. Πραγματικὰς χύτρας με ἀβαθὲς σῶμα, βλ. *Hesperia* 4, 1935, 494 εἰκ. 16 ἀριθ. 78-79 (καὶ ἀρ. 77, μὴ εἰκονιζομένη, σ. 513).

2 (XLIX 2 εἰκ. 157). Πρόχους συγκολληθεῖσα ἑλλιπῆς μικρὰ τοῦ χείλους μέρη. Κατακόρυφοι ἀυλακώσεις ἐπὶ τοῦ σώματος ἀπολήγουσαι ἀψιδωτῶς ἄνω, ἔνθα ἕκαστον ἐνδιάμεσον διάστημα λαμβάνει τὴν μορφήν πετάλου· λεπτὰ ἐγχάρακτα λοξὰ γραμμῖδια ἀμέσως ἄνωθι αὐτῶν. Εὐρὺς, χαμηλός, ἐλαφρῶς κοιλούμενος λαιμὸς με ὀριζοντίως ἐξέχον χεῖλος. Τὸ γάνωμα, καλύπτουν ὅλην τὴν ἐσωτερικὴν τοῦ ἀγγείου ἐπιφάνειαν (καὶ τὴν βάσιν), ἔχει λάβει κανελλόχρουν ἀπόχρωσιν. Ὑψος 0.085, διάμ.: βάσ. 0.057, χεῖλ. 0.075.

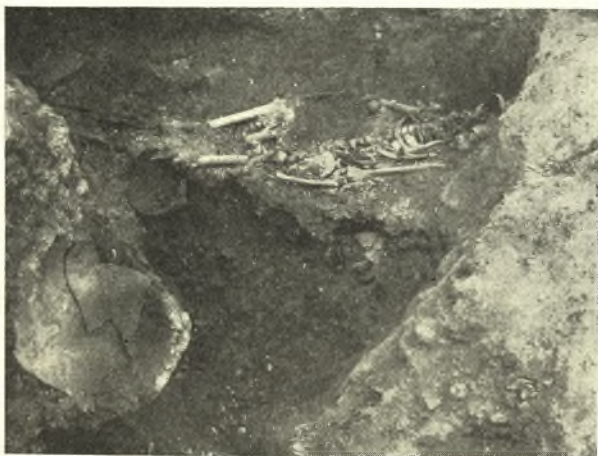
Ἡ μεταλλικὴ καταγωγή τοῦ ἀγγείου εἶναι προφανῆς καὶ τὰ συγκεκριμένα παραδείγματα δὲν

1 Μένει πάντοτε τὸ πρόβλημα τῆς στηρίξεως κατὰ τὴν ἐτέραν πλευρᾶν ἴσως ἐκεῖ ἠρκέσθησαν εἰς τὸ σῶμα τοῦ νεκροῦ. Μικροὶ λίθοι ὑπεστήριζον τοὺς ἐπίσης ἐπὶ

τοῦ σώματος τοῦ νεκροῦ φερομένους κεράμους τῶν δύο ὁμοίων τάφων τῆς Ὀλύμπου (τ. 530 καὶ 538, *Olynthus* XI 105 καὶ 107 βλ. καὶ 162).

ἐλλείπουν. Ἡ πρώτη μορφή τοῦ ἀγγείου (ἀνήκοντος εἰς τὸν τύπον «οἰνοχόη 8» τοῦ Beazley) εἶναι ἄνευ ἀνλακώσεων, τὸ σχέδιον δὲ τοιοῦτου χαλκοῦ ἀγγείου ἐν Βοστώνη παρέχουν οἱ L. D. CASKEY καὶ J. D. BEAZLEY, *Attic Vase Paintings in the Museum of Fine Arts, Boston*, I 21 ἀρ. 20. Τὸ αὐτόθι πήλινον περιγραφόμενον εἶναι ἐρυθρόμορφον, χρονολογούμενον περὶ τὸ 480 π.Χ., ἔχει δὲ πρόσθετον βάσιν¹ μὲ κοῖλον κυμάτιον. Ὅμοιον πράγματι πρὸς τὸ ἀνωτέρω μνημονευόμενον χαλκοῦν (ἄνευ βάσεως) εἶναι σχεδὸν σύγχρονον ἀγγεῖον ἐν Κρακοβία (ἀρ. 1260) μὲ παράστασιν τοῦ ζωγράφου τῆς Πηνελόπης, CVA (Pologne) Cracovie 12, 4².

Μετάλλινον παράδειγμα μὲ ἀνλακώσεις ἔχομεν ἐκ θαλαμωτοῦ (ἐν τύμβῳ) τάφου τῆς Θράκης ὁμοῦ μὲ ὁμοίωτον πήλινον· τὸ ἀργυροῦν (JdI 45, 1930, 289 εἰκ. 10=B. D. FILOW, *Die Grabhügelnekropole bei Duvanlij in Südbulgarien*, 1934, 67, 5 εἰκ. 84) ἔχει τὰς αὐτὰς σχεδὸν δια-

Εἰκ. 158. Ὁ σκελετὸς τοῦ τάφου XLIX καὶ ἀγγεῖα τοῦ τάφου LIX. Ἐμπρὸς ἀριστερὰ ὑπολείμματα τοῦ ἐγχυτρισμοῦ XLVIII.

στάσεις πρὸς τὸ ἡμέτερον (ῦψος 0.086, διάμ. 0.083) κατὰ τὸ ἥμισυ δὲ μείζονας τὸ πήλινον (ἔ.ἀ. 301 εἰκ. 24=FILOW, ἔ.ἀ. 78 εἰκ. 100), μὲ μόνην σχεδὸν διαφορὰν ἀπὸ τὸ ἡμέτερον πλαστικὸν σχοινίον κατὰ τὴν ἔκφυσιν τοῦ λαιμοῦ. Ὁ τάφος χρονολογεῖται εἰς τὸ τέλος τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ. ἐκ τῆς ἐν αὐτῷ εὐρέσεως ἐρυθρόμορφων ἀγγείων καὶ δὴ καὶ ὑδρίας τοῦ ζωγράφου τοῦ Κάδμου (ARV² 805, 24). Δύο ὅμοιαι πρόχοι εὐρέθησαν ἐντὸς τάφων τῆς Ρόδου καὶ τῆς παρακειμένης Χάλκης, Clara Rhodos 3, 153 εἰκ. 146³, καὶ 2, 131 εἰκ. 12⁴. Ὅμοια, ἑλλιπῆς τὸν λαιμόν (ὀλιγώτερον το-νισμένη ἢ γωνία τῶν ὤμων) ἐκ Κερκύρας, AM 59, 1934, 210 εἰκ. 21, 9.

Περὶ τῶν ἐν τοῖς μουσείοις βλ. CVA (U.S.A. 7, 315) Robinson Collection 3, 31, 4 (ῦψος 0.087, χρονολογούμενον περὶ τὸ

420 π.Χ.), ἐνθα ἀπαριθμοῦνται πάντα τὰ μέχρι τοῦ 1938 γνωστὰ παρεμφερῆ ἀγγεῖα. Ἐκ τῶν μεταγενεστέρων δημοσιεύσεων σημειωτέον τὸ CVA (Deutschland 18, 866) Altenburg (2), 81, 2, 3 (μὲ παραπομπὰς καὶ εἰς ἄλλα ἐκ Βουλγαρίας εὐρήματα) καὶ CVA (Deutschland 13, 635) Mannheim 1, 49, 1 (310) πολὺ μικρῶν διαστάσεων (ῦψος 0.054, διάμ.: 0.053 στομίον 0.048). Πράγματι μικρογραφικὸν ὅμοιον ἀγγεῖον εὐρέθη ἐν τῷ Κεραμικῷ τῆς Κορίνθου (AJA 35, 1931, 19-20 εἰκ. 18), ἕτερον δὲ ἐντὸς φρεάτος μετ' ἄλλων ἀγγείων τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ. (AJA 41, 1937, 547 εἰκ. 11). Παρεμφερῆ ἀγγεῖα ἐκ φρεάτων τῆς Ἄγορᾶς Hesperia 4, 1935, 476 εἰκ. 1, 50 (ἄνω σειρὰ), 51 (κάτω σειρὰ) καὶ σ. 508 ἀρ. 52 μὴ εἰκονιζόμενον, 6, 1937, 280 ἀρ. 55-60 (τὰ δύο πρῶτα εἰκ. 17), 18, 1949, 332-3 ἀρ. 78-80 πίν. 93 καὶ 22, 1953, 79 ἀρ. 44-45 πίν. 29 (τὰ δύο τελευταῖα τὰ ἀρχαιότερα τῆς Ἄγορᾶς ἀναγόμενα εἰς τὰ μέσα τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ.). Ὅμοίων ἀγγείων ἢ TALCOTT, Hesperia 4, 1935, 509, σημειοῖ τὴν συχνὴν παρουσίαν ἐν τῷ θεσπικῷ πολυανδρίῳ. Ἰδιαιτέρως ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἡ ἑλλιπῆς τὸν λαιμόν πρόχους ἢ ἐν τῷ ἐν Ὀλυμπία ἐργαστηρίῳ τοῦ Φειδίου εὐρεθεῖσα καὶ ἐπὶ τοῦ πυθμένος φέρουσα τὸ χάραγμα ΦΕΙΔΙΟΕΙΜΙ (AJA 63, 1959, 281 πίν. 75, 9, BCH 83, 1959, 953 πίν. 33).

¹ Βάσιν ἐπίσης ἐν εἶδει διπλοῦ ἔχινου ἔχουν τὰ μὲ ἀνλακώσεις μεταγενέστερα ἀγγεῖα τύπου Cales (πρβλ. CVA [Italia 21, 1032, 1033] Napoli 2, 1, 11, 1).

² Καὶ J. D. BEAZLEY, *Greek Vases in Poland*, Oxford 1928, 59-60 πίν. 29, 1 καὶ ARV² 722:20 μὲ πληρεστέραν βιβλιογραφίαν.

³ Τάφος 151 Κρεμαστοῦ, ὁμοῦ μὲ ἐρυθρόμορφον λήκνυθον τοῦ τέλους τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ. (περὶ τὸ 420-410 π.Χ.). Ἀραιαὶ ἀνλακώσεις. Διαστάσεις δὲν παρέχονται.

⁴ Τάφος 7 Χάλκης, ὁμοῦ μετ' ἄλλων ἀγγείων τοῦ τέλους τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ. Ἐτέρα πρόχους τοῦ τύπου τῆς Ἄγορᾶς (βλ. κατωτ.) ἐκ τοῦ τάφου 8 σ. 141 εἰκ. 19.

Ὁ σκελετός (μήκους 1.50) μὲ τὴν κεφαλὴν πρὸς Α. (βλ. εἰκ. 158) ἀνῆκεν εἰς παῖδα (ἔφηβον), ὡς πρέπει νὰ συμπεράνωμεν ἐκ τῆς παρὰ τὸν ἀριστερὸν ἀγκῶνα (ἦτοι πλησιέστατα τῶν ἀγγείων) εὐρεθείσης στλεγγίδος.

3 (XLIX 1). Στλεγγίς σιδηρᾶ εἰς τεμάχια, ἔλλιπῶς σφωζομένη. Πλάτος 0.012-0.028.

Ἡ μερικὴ ἐπαλληλότης τῶν τάφων XLIX καὶ LIX δεικνύεται χαρακτηριστικῶς ἐν τῇ εἰκ. 158, ἔνθα ὑπὸ τὸ γόνυ τοῦ νεκροῦ τοῦ πρώτου ἔχει ἤδη ἐμφανισθῆ ἀγγεῖον τοῦ δευτέρου τάφου.

(79) Τοῦ τάφου LIX ὑπερέκειτο, ὡς ἐλέχθη (σ. 90), ὄχι μόνον ὁ XLIX ἀλλὰ καὶ ὁ τάφος LXVIII, προσέτι δὲ τρίτος τάφος, ὁ CII (σ. 94) εἶχεν εἰσέλθει ἐν μέρει ἐντὸς αὐτοῦ. Ὁ τάφος LIX ἦτο ὄρυγμα ἀπλοῦν ΒΑ.-ΝΑ. κατευθύνσεως, λοξῆς ἐν σχέσει πρὸς τοὺς παρακειμένους (καὶ τὸ σύνολον τῶν τάφων). Ἰδιότυπον εἶναι καὶ τὸ εὐρὸν τραπεζιόσχημον σχῆμά του· ἀλλὰ καὶ ἡ θέσις τοῦ νεκροῦ, μὲ τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν ΒΑ. γωνίαν, φαίνεται παράδοξος¹. Ὁ σκελετός (μήκους 1.45 μ.) διετηρεῖτο κάκιστα. Δεξιὰ τῆς λεκάνης εἶχον συσσωρευθῆ (πρβλ. σημ. 1) τὰ κάτωθι ἀγγεῖα:

Εἰκ. 160. Πρόχους τάφου LIX.

1 (LIX 1 εἰκ. 159). Κάλπις ἄνευ τοῦ πώματος, σφωζομένη κατὰ τι πλεόν τοῦ ἡμίσεος. Ἐπιφάνεια ῥοδόχρους ἀβαφῆς· ὑπὸ τὴν λαβὴν, κατὰ τὴν μεγίστην διάμετρον, γραμμὴ καστανέρυθρος. Ἐσωτερικῶς χρωματισμένη ὅλη μετὰ τῆς ἄνω καὶ ἔξω ἐπιφανείας τοῦ χείλους διὰ καστανοῦ μὲ μέρη ἀραιὰ πρὸς τὸ καστανέρυθρον. Ὑψος 0.163, διάμ.: βάσ. 0.103 χεῖλ. 0.17.

2 (LIX 3 εἰκ. 160). Πρόχους ἀκεραία μὲ στενὸν χαμηλὸν λαιμὸν εὐρυνόμενον ἄνω ἀποτόμως πρὸς τὸ ἔξέχον χεῖλος. Καστανέρυθρος ταινία ὑπὸ τὴν λαβὴν καὶ ἑτέρα ἐπὶ τοῦ χείλους, μεθ' οὗ χρωματισμένον καὶ τὸ ἀνώτατον τῆς λαβῆς μέρος. Ἡ λοιπὴ ἐπιφάνεια ἀβαφῆς ὄχροροδίνος. Ὑψος 0.151, διάμ.: βάσ. 0.08 κοιλ. 0.115 χεῖλ. 0.043.

3 (LIX 4 εἰκ. 161 δεξιὰ). Σκύφος ἀποκεκρουμένος τὸ πλεῖστον τῆς ἑτέρας τῶν λαβῶν καὶ πολλὰ μέρη ἄνω. Ἐπὶ τῆς βάσεως κυκλίσκος μετὰ στιγμῆς ἐν τῷ κέντρῳ, κύκλος κατὰ τὴν περιφέρειαν καὶ ταινία ἐν τῷ μέσῳ· πρὸς τὴν περιφέρειαν χάραγμα ΔΝ (εἰκ. 162). Ἐσωτερικῶς τέσσαρα ἔντυπα ἀνθέμια (εἰκ. 163). Ὑψος 0.047, διάμ.: βάσ. 0.065 χεῖλ. 0.104.

4 (LIX 5). Φιαλίδιον μὲ δακτυλιόσχημον βάσιν, ἔλλιπὲς μικρὸν τοῦ χείλους, κεκαλυμμένον ὅλον δι' ἐρυθροποῦ γανώματος κατὰ μέγα μέρος ἐφθαρμένου. Ὑψος 0.04, διάμ.: βάσ. 0.064 χεῖλ. 103 - 0.11.

5 (LIX 6). Ὅμοιον φιαλίδιον ἀκεραῖον κεκαλυμμένον ὅλον διὰ μέλανος γανώματος. Ὑψ. 0.025, διάμ.: βάσ. 0.054 χεῖλ. 0.075 (ἔσ.) 0.084 (ἔξ.).

¹ Ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν συσσωρευσιν τῶν κτερισμάτων ὑποπιεσθῆναι ἐπέμβασι μεταγενεστέρων, ἴσως τῶν ἀνορυξάντων ἕνα ἐκ τῶν ὑπερκειμένων τάφων XLVIII ἢ XLIX· στερούμεθα ὁμοῦς ἀπιοτέρων τεκ-

μηρίων. Ἐκ τῆς ἐπιχώσεώς του προέρχονται ἴσως τινὰ τῶν τεμαχίων τῶν ἀποδοθέντων εἰς τὸν ὑπερκείμενον τάφον XLIX (ἀνωτ. σ. 90) καὶ τὴν κοινὴν ἐπίχωσιν τῶν τάφων CII + CIII (κατωτ. σ. 94).

Εἰκ. 159. Κάλπις ἐκ τοῦ τάφου LIX.

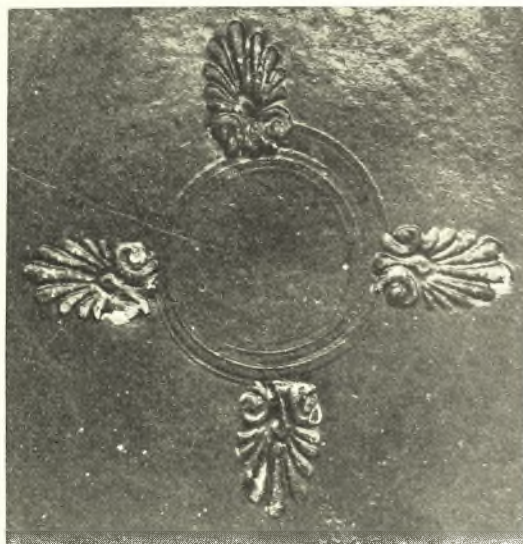
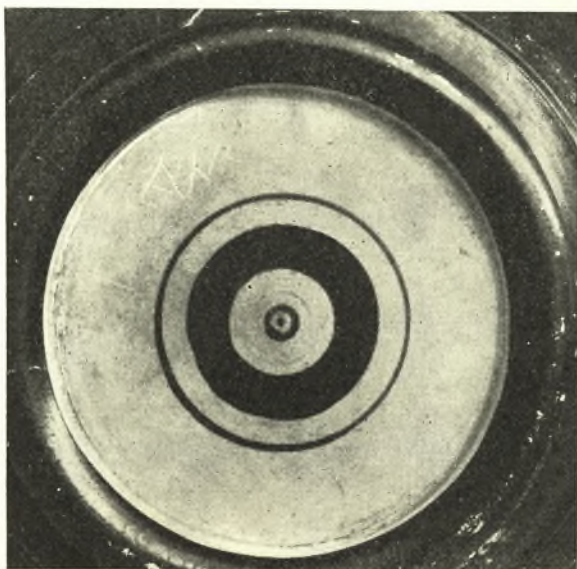
Εἰκ. 161. Οἱ σκύφοι XLIII 2 καὶ LIX ἀρ. 3.

Τὰς αὐτὰς ἀναλογίας ἔχει ὅμοιον φιαλίδιον ἐκ τοῦ τάφου 10 τοῦ Κολωνακίου Θηβῶν (ΑΔ 3, 1917, 225-6 εἰκ. 163, 6· βλ. ΧCIV σ. 14). Ὅμοιον τὸ LXXVI 3 σ. 57.

6 (LIX 2). Τεμάχια μελαμβραφοῦς ἀγγείου.

ΚΟΙΝΗ ΕΠΙΧΩΣΙΣ ΤΑΦΩΝ CII ΚΑΙ CIII

Μέρος τοῦ πολυπαθοῦς τάφου LIX εἶχε ταραχθῆ, ὡς ἐσημειώθη (σ. 93), ὑπὸ τοῦ πρὸς δυσμὰς τάφου CII, πρὸς Ν. τοῦ ὁποίου ἔκειτο παραλλήλως ὁ τάφος CIII. Τὰ τεμάχια ὁμῶς τῆς κοινῆς των ἐπιχώσεως πιθανὸν νὰ συνάπτονται ἐν μέρει καὶ μὲ τὸν τάφον LIX (βλ. σ. 90 καὶ σ. 93 σημ. 1). Τὸ ἐνδιαφέρον ἐνίων τῶν τεμαχίων τούτων

Εἰκ. 162 καὶ 163. Τὸ ἐξωτερικὸν καὶ τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ πυθμένου τοῦ σκύφου LIX ἀρ. 3.

καθιστᾷ ἔτι μᾶλλον λυπηρὰν τὴν ἔλλειψιν βεβαιότητος ὡς πρὸς τὴν ἀπόδοσιν των εἰς ὠρισμένον τάφον.

1. Λήκυθος ἀποκεκρουμένη τὴν βᾶσιν καὶ τὸ πλεῖστον τοῦ λαιμοῦ μετὰ τῆς λαβῆς. Θαλλὸς κισσοῦ διὰ καστανεοῦθρον ἐπὶ λευκοῦ ἐδάφους. Ὑψος 0.107, διάμ. 0.047. Βλ. σ. 22-3 καὶ πρβλ. CX σ. 32 καὶ L σ. 49.

2. Τεμάχιον μεγάλου ἐρυθρομόρφου κλειστοῦ ἀγγείου· κάτω κλάδος· ἄνω κάτω μέρος ἐνδεδυμένης μορφῆς μὲ χρῆσιν λευκοῦ. Μέγιστον ὕψος 0.115, μέγ. πλάτος 0.105, πάχος 0.007 (ἄνω)-0.011 (κάτω).

3 (πίν. 25β ἄνω). Ἀνοικτοῦ ἐρυθρομόρφου ἀγγείου τμήμα συγκολληθὲν ἐκ τεμαχίων· γυνὴ ἐστεφανωμένη (χρῆσις λευκοῦ εἰς τὸν στέφανον) καθημένη μὲ τὴν δεξιὰν ἐπὶ τῆς ὀσφύος καὶ διὰ τῆς ἀριστερᾶς ἐρειδομένη ἐπὶ σκήπτρου· παρ' αὐτὴν σιληνός, οὗ σφίζεται μικρὸν μέρος. Μέγ. ὕψος 0.133, μέγ. πλάτος 0.13, πάχος τοιχωμάτων 0.005.

3α. Τεμάχιον (μὴ συναπτόμενον) τοῦ αὐτοῦ ἀγγείου. Μορφὴ ἐστεφανωμένη ἀριστερὰ βλέπουσα, ἀνυποῦσα κἀνθαρον· ἐναντι ταύτης φύλλα ἐκ τοῦ στεφάνου ἐτέρας μορφῆς. Διαστ. 0.06×0.07.

Ἡ σφριζομένη μορφὴ ἴσως ἡ Βασίλινα ἐκ σκηνῆς τῆς ἱερογαμίας τῆς μετὰ τοῦ Διονύσου, ὡς ἐπὶ οἰνοχόης ἐκ Μετσόβου JHS 41, 1912 146 ἀρ. (V) 17 πίν. 4, πιθανώτερον ὁμῶς παριστᾷ καθημένην Μαινάδα ἀπὸ ἄλλην συνηθεστέραν Διονυσιακὴν σκηνήν (βλ. κατωτέρω).

Τὴν παράστασιν ἀποδίδω εἰς τὸν ζωγράφον τοῦ Δίνου τοῦ Βερολίνου (βλ. ἄνωτ. σ. 82 σημ. 5). Πρβλ. τὸν κρατῆρα μὲ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ Ἡφαιστου εἰς τὸν Ὀλυμπον ἐπὶ τῆς μιᾶς ὄψεως καὶ τὴν συνάντησιν Διονύσου καὶ Ἀριάδνης ἐπὶ τῆς ἐτέρας, CVA (Italia 27, 1222-1224) Bologna 4, 68-70¹.

Ἡ ἡμετέρα μορφή, περισσότερον ἀπὸ τὴν ἐπὶ τοῦ θρόνου προσηλωμένη Ἦραν (πίν. 68, 5) ὁμοιάζει πρὸς τὴν Μαινάδα τῆς ἐτέρας ὄψεως (πίν. 69, 6) μὲ πιθανὴν ταύτισιν καὶ τοῦ θέματος τῆς παραστάσεως (βλ. ἄνωτ.). Ἀπὸ τὰ λοιπὰ ἔργα τοῦ ἰδίου ζωγράφου βλ. ἰδίως CVA (Italia 13, 620, 621) Firenze 36, 4, 37, 3, 4, (αἱ ὄρθαι Βακχίδες μὲ τὸν θύρσον: πτύχωσις χιτῶνος μάλιστα τῆς πρὸς τὰ δεξιὰ - χαμηλὸν ζώσιμον μὲ παρόμοιον δεσμόν, θέσις τῆς χειρὸς ἐπὶ τῆς ὀσφύος τῆς πρὸς τὰ ἀριστερά) καὶ τὸν ἐν τῷ Μουσείῳ τοῦ Βερολίνου (ἀρ. 2402) δῖνον ἐξ Ἀθηνῶν² ἐν A. FURTWÄGLER, Die Sammlung Sabouloff, πίν. 56 καὶ 57³ (Βακχίδες μὲ θύρσον). Χαρακτηριστικὴ εἶναι καὶ ἡ συγγένεια τῆς ἡμετέρας μορφῆς πρὸς Μαινάδα τοῦ Στάμνου τῆς Νεαπόλεως ἀρ. 2419 (ARV² 789-790 μὲ βιβλιογραφίαν, εἰς ἣν πρόσθετος E. BUSCHOR, Griechische Vasen, München 1940, 223 εἰκ. 242 καὶ W. KRAIKER, Die Malerei der Griechen, Stuttgart 1958, πίν. 50 καὶ τὴν ἐν τῷ σχεδίῳ τῆς σ. 95 Μαινάδα τῆς ἐτέρας ὄψεως).

Ἐκ τῶν παραστάσεων, τὰς ὁποίας ὁ BEAZLEY ARV² 792 - 4 ἀποδίδει εἰς τὸν τρόπον (manner) τοῦ Ζωγράφου τοῦ Δίνου, ἡ πλησιεστέρα εἶναι ἢ ἐπὶ τοῦ κρατῆρος ἀρ. 1011 τῆς Βιέννης (W. HANLAND, Vasen um Meidias [Bilder Griechischer Vasen 1, Berlin 1930], πίν. 126 b, AM 63/95, 1938/39, πίν. 67) ἰδιαιτέρως εἰς τὴν κεφαλὴν τῆς Ἀμυμώνης (λεπτομέρειαὶ ὠτός, βοστρύχου ἔμπρός, γραμμῶν ἱματίου καὶ περιγράμμα κόμης) ἀλλ' ἢ ὅλη ἔργασία εἶναι κάπως ξηρὰ καὶ αἱ γραμμαὶ μᾶλλον ἄκαμπτοι⁴, ὥστε καὶ ἐκ τῆς συγκρίσεως ταύτης δὲν ἀπομένει ἀμφιβολία ὅτι ἔχομεν ἔργον τῆς χειρὸς τοῦ ἰδίου τοῦ ζωγράφου.

Ὁ ζωγράφος τοῦ δίνου τοῦ Βερολίνου κατατάσσεται ὑπὸ τοῦ BEAZLEY, ARV² 789, ὡς μαθητῆς τοῦ ζωγράφου τοῦ Κλεοφάντος. Ὁ HANLAND, ἔ.ἀ. 15 καὶ Studien zum attischen Vasenmalerei um 440 v. Chr., Marburg 1931, 54 - 57, θεωρεῖ τοῦτον ὡς ἀμέσως ὑποκείμενον εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῆς παρθενωνεῖου τέχνης καὶ ὡς ἐκ τούτου τὸν κλασσικώτερον τῶν ἀγγειογράφων τῆς ἐποχῆς τοῦ Μειδίου, τονίζει δὲ τὴν σοβαρότητα, πληρότητα καὶ πλαστικότητα τῶν μορφῶν του, παρὰ πᾶσαν κίνησιν, εἰς ἣν τυχὸν παριστῶνται. Ἡ ἀκριβεία τῶν ἀνωτέρω παρατηρήσεων ἐπαληθεύεται ἀπὸ τὸ νέον, ἔλλιπές ἀτυχῶς, δεῖγμα ἔργασίας του.

4 (πίν. 25β κάτω δεξιὰ). Τεμάχιον ἐτέρου ἐρυθρομόρφου, ἀνοικτοῦ ἐπίσης ἀγγείου. Ἀριστερὰ ἀμφορεὺς, δεξιὰ, ἐπὶ ἀνωτέρου πωσ ἐπιπέδου, κνήμαι νέου γυμναί. Μέγ. ὕψος 0.06, μέγ. πλάτος 0.072, πάχος 0.004.

5. Ληκυθίου ἢ χοῦς τεμάχιον. Παῖς γυμνὸς κύπτων πρὸς τ' ἀριστερὰ φέρει τὴν ἀριστερὰν ἐπὶ βράχου (;).

6 (πίν. 25β κάτω ἀριστ.). Κάτω μέρος ἐρυθρομόρφου ληκυθίου (ἢ χοῦς). Βωμός. Ἡ παράστασις ἴσως ὡς ἐπὶ τοῦ CXI σ. 27.

7. Ληκυθιον ἀποκεκρουμένον τὸ ἄνω μέρος τοῦ λαίμου μετὰ τῆς λαβῆς. Γάνωμα ἀνοικτόχρον (πρὸς τὸ καστανόν) μὲ ἀκανόνιστον ἐδαφόχρον ζώνην. Μέγ. ὕψος 0.054, διάμ.: βάσ. 0.034 κοιλ. 0.044.

8. Ληκύθου τεμάχιον. Κιγκλιδωτὸν πλαισιούμενον ὑπὸ μαιάνδρου. Ἀσφαλῶς τοῦ μὲ θαλλὸν κισσοῦ τύπου, βλ. σ. 22 - 23.

1 Μέχρι τῆς δημοσιεύσεως (κατὰ τὸ 1957) τῶν φωτογραφιῶν εἰς τὸ CVA τὸ ἀγγεῖον ἦτο γνωστὸν μόνον ἐκ τοῦ ἀρίστου σχεδίου τοῦ δημοσιευθέντος ἐν Antike Denkmäler 1, 1851, πίν. 36, ὅθεν ἐπανελήφθη εἰς πολλὰς μεταγενεστέρως δημοσιεύσεις παρατιθεμένας ἐν ARV² 789.

2 Ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ζωγράφου. Βλ. τ. XIV.

3 Πᾶσαι αἱ ὑπὸ τοῦ J. BEAZLEY, ARV² 790: 3,

μνημονεύμεναι μεταγενέστεραι ἀπεικονίσεις—εἰς ἃς προσθετέα E. BIELEFELD, Zur griechischen Vasenmalerei des 6. bis 4. Jahrhunderts vor Christus, Halle 1952, πίν. 25 εἰκ. 37—παρέχουν μόνον τὸ ἐπὶ τῆς ἐτέρας ὄψεως τμήμα τῆς παραστάσεως (=πίν. 57 τῆς πρώτης δημοσιεύσεως).

4 Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὸν ἐπίσης κωδωνόσχημον συγγενῆ κρατῆρα ἐξ Ἐλευσίνος ΑΔ 9, 1923, 47 εἰκ. 54.

9. Τέσσερα τεμάχια λευκής ληκύθου. Ἐπὶ τοῦ ἑνὸς τμήμα στήλης. Μικρὰ μέρη παραστάσεως ἐπὶ τῶν λοιπῶν.

10. Ἐνδεκα μικρὰ τεμάχια λευκῶν ληκύθων μὴ σφύζοντα γραμμᾶς. Δύο ἔξ αὐτῶν ἐκ τοῦ κάτω μέρους.

(Βαθύτερον).

11. Δύο λαιμοὶ καὶ πέντε ἄλλα τεμάχια λευκῶν ληκύθων.

12. Λαιμὸς μεγάλου ἀγγείου μὲ ζώνην ἀνθεμίων (εἰς δύο τεμάχια).

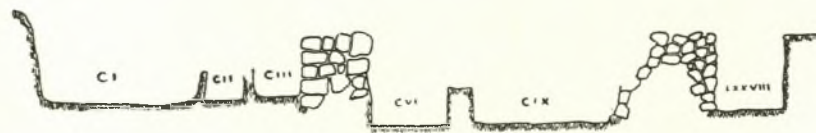
13. Κάτω μέρος ἐρυθρομόρφου ἀγγείου.

14. Τμήμα ληκύθου μὲ θαλλὸν κισσοῦ. Βλ. ἄνωτ. ἀρ. 8.

15. Κάτω μέρος μικρᾶς ληκύθου.

16. Ληκυθίου ἀβλακωτοῦ μικρὸν τμήμα.

(80) Τάφος CII (εἰκ. 164. Περὶ τῆς θέσεώς του βλ. ἄνωτ. σ. 94). Ἀπλοῦν ὄρυγμα Α.-Δ. κατευθύνσεως, ἐπίμηκες, ἀκανόνιστόν πως, στενούμενον πρὸς δυσμάς, ἔνθα

Εἰκ. 164. Τομή τάφου δυτικοῦ τομέως ἀπὸ Β. πρὸς Ν.

ἀπολήγει καμπυλούμενον. Ἐν τούτῳ ἔκειτο σκελετὸς ὄριμου ἀνθρώπου, μετρίως διατηρούμενος¹ μὲ τὴν κεφαλὴν πρὸς Α. καὶ ἀμφοτέρως τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ αἰδοίου. Ἀκτέριστος.

(81) Ἀμέσως πρὸς Ν. τοῦ CII καὶ παραλλήλως πρὸς αὐτὸν εὐρίσκετο ὁ τάφος CIII, πυρὰ Α.-Δ. κατευθύνσεως, ἀποστρογγυλουμένη καὶ αὕτη πρὸς Δ. κατεστραμμένη δὲ κατὰ τὸ νότιον μέρος ἀπὸ τοῖχον τῆς παλαιᾶς οἰκίας. Πλευραὶ ὑπέρυθροι ἐκ τοῦ πυρὸς καὶ ὑπολείμματα ἀνθρώπων ἐπὶ τοῦ πυθμένος, ἀλλ' ἐκτὸς ὀλίγων τεμαχίων χονδροειδῶν ἀγγείων οὐδὲν εὑρημα ἐν ταύτῃ (βλ. ὅμως ἄνωτ. σ. 94).

(82) Πρὸς Β. τοῦ τάφου CII καὶ καθέτως πρὸς αὐτὸν εὐρίσκετο ὁ τάφος CI (εἰκ. 164), ὄρυγμα διαστάσεων 2.05 × 0.85 μ. Ἐντὸς τῶν χωμάτων τοῦ γεμίματος εὐρέθησαν ὀλίγα τεμάχια:

1. Τεμάχιον μελανομόρφου κύλικος (;). Πούς σειρήνος; Ἐπὶ τῆς ἐτέρας ὕψεως δύο ἄκροι πόδες. Διαστάσεις 0.04 × 0.06.

2. Τεμάχιον λαβῆς λουτροφόρου. Πρβλ. σ. 25.

3. Λευκῆς ληκύθου τμήμα μὲ ἀμυδρῶς διακρινόμενα ἴχνη παραστάσεως.

4. Λευκὴ ληκύθος εἰς πολλὰ τεμάχια, λίαν ἐφθαρμένη.

Ἐπὶ τοῦ πυθμένος τοῦ τάφου ὁ σκελετὸς ἐνήλικος (μῆκος 1.70 μ.) ἔκειτο μὲ τὴν κεφαλὴν πρὸς Β. εἰς τὸ ἀνατολικὸν τοῦ εὐρέως ὄρυγματος, μὲ τὰ ἑξῆς ἀγγεῖα ἐκατέρωθεν:

5 (CI 1). (Παρὰ τὸν δεξιὸν πῆχυν.) Ληκυθιον ἐρυθρομόρφου ἑλλιπὲς μέρος τῆς κοιλίας μετὰ τμήματος τῆς παραστάσεως. Πτηνόν (χῆν;) πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ βλαστόσπειρα. Ὑψος 0.07, διάμ.: βᾶσ. 0.036 κοιλ. 0.045 χεῖλ. 0.026.

Ὅμοια παράστασις, πιθανῶς ὑπὸ τῆς αὐτῆς χειρὸς (σχέδιον προσεκτικώτερον), ἐν Βυρτεμβέργῃ

¹ Ἡ κακὴ διατήρησις τοῦ κορμοῦ, ὡς φαίνεται ἐν τῇ φωτογραφίᾳ, ὀφείλεται ἐν μέρει εἰς τὸ καθάρισμα τοῦ ἀντιστοίχου τμήματος τοῦ τάφου εἰς πρωιμώτερον στάδιον τῆς ἀνασκαφῆς.

(LANGLOTZ, ἔ.ἀ. πίν. 209, 589) καὶ (ἄνευ βλαστοσπείρας, μὲ τὸ πτηνὸν ἀριστερὰ ἐστραμμένον) ἐξ Ἑμπορίου τῆς Ἰβηρικῆς (A. GARCIA Y BELLIDO, ἔ.ἀ. ἀρ. 63 πίν. 81) πρβλ. καὶ CVA (U.S.A. 1) Gallatin Collection 26, 10. Ὁ LANGLOTZ ἀποκαλεῖ τὸ πτηνὸν κύκνον, νομίζω ὅμως ὅτι τόσον ἐπὶ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ δημοσιευομένου ὅσον καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος παρίσταται χῆν.

Πτηνὰ κατὰ τὸ πλεῖστον μικρὰ, ἀλλὰ καὶ μεγάλα, συνηθέστατα ἐπὶ ταφικῶν ἀγγείων καὶ δὴ ἐν συναφείᾳ πρὸς παιῖδας¹.

¹ Ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐφήβους συνάπτονται πτηνὰ, πρβλ. E. ROTTIER, *Lécythes blancs attiques*, πίν. 2 (νέος κρατῶν δύο δόρατα διὰ τῆς ἀριστερᾶς καὶ πτηνὸν διὰ τῆς δεξιᾶς): βλ. εἰδικῶς τὴν ἐκ τοῦ Κεραμικοῦ λήκυθον (EM 1895) From the Collections of the Ny-Carlsberg Glyptothek 1, 1931, 196 εἰκ. 23². Βλ. προσέτι FAIRBANKS II, πίν. 12, 16, 2 σ. 124 ἀρ. 2α καὶ 193 ἀρ. 2.

Παραστάσεις ὡς αἱ τῶν ἀνωτέρω ληκύθων διαφωτίζονται ὑπὸ τῶν στίχων τοῦ ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ (Ἔορνιθες 705-707, διδαχθέντες τὸ 414 π. Χ.):

*Πολλοὺς δὲ καὶ καλοὺς ἀπομομωκότας παιῖδας πρὸς τέρμασιν ὥρας
διὰ τὴν ἰσχὺν τὴν ἡμετέραν διεμήρισαν ἄνδρες ἔρρασταί,
ὁ μὲν ὄρνυγα δούς, ὁ δὲ πορφυρίων³, ὁ δὲ χῆν², ὁ δὲ περσικὸν ὄρνιν.*

2 (Ἀριστερὰ, μεταξὺ πῆχεως καὶ σώματος, ἐν μέρει ὑπὸ τὴν λεκάνην). Λευκῆς ληκύθου κάτω μέρος, μὲ διπλὴν ἐπιχρῆσιν λευκοῦ ἢ κάτω ἀμανθὰ ἀλείαντος, ἢ ἑτέρα ἐν μέρει ἐφθαρμένη. Μέγ. ὕψος 0.098, διάμ.: 0.057 βάσ. 0.048.

3. Μείζονος ληκύθου τμήμα. Μέγ. ὕψος 0.067 μέγ. πλάτος 0.055.

Καὶ κάτω μέρος λαιμοῦ καὶ τεμάχιον ἄνευ παραστάσεως.

(83) Ἀνατολικῶς τοῦ νοτίου ἡμίσεος τοῦ τάφου CI, πλησιέστατα πρὸς Β. παραλλήλως ἀλλ' ἀνατολικώτερον, κατὰ μέγα μέρος ὑπὲρ τὸ ὄρυγμα 6 (0.45 ὑπὲρ τὸν πυθμένα του), ἔκειτο ὁ τάφος XLIII, ἀπλοῦν ὄρυγμα Α.-Δ. κατευθύνσεως ἐσκαμμένον ἐν τῷ χώματι.

¹ Ἐντὸς τῆς ἐπιχώσεως τὰ ἐξῆς τεμάχια:

1 (εἰκ. 165). Χοανόσχημον ἀντικείμενον ἐξ ὑποκαστάνου πηλοῦ μὲ ἴχνη λευκοῦ ἐπιχρίσματος, ἀναθηματικὸν ἄνθος πιθανῶς. Ὑψος 0.345, διάμ. 0.048.

2. Λήκυθος ἀποκεκρουμένη ἄνω καὶ κάτω μὲ διακόσμησιν, λίαν ἐφθαρμένην, θαλλοῦ κισσοῦ μεταξὺ ζωνῶν κιγκλιωτοῦ. Ὑψος 0.11, διάμ. ὠμων 0.042. Βλ. CXIII 2 σ. 37 καὶ πρβλ. σ. 22-23.

3. Ληκύθου τὸ κάτω μέρος· ζώνη μὲ κιγκλιωτὸν καὶ ὑπὲρ αὐτὸ κροσσωτὸν κόσμημα. Μέγ. ὕψος 0.10, διάμ. βάσ. 0.05.

² Ὡς πρὸς τὸ σχῆμα πρβλ. II 7 σ. 87 εἰκ. 146.

4. Τῆς αὐτῆς πιθανῶς ληκύθου τεμάχιον παρὰ τοὺς ὤμους· διακόσμησις ἀνθεμίῶν ἄνω ζώνη μὲ μαϊάνδρον.

5. Λευκῶν ληκύθων τρία τεμάχια.

6 (πίν. 24β δεξιὰ ἄνω). Κλειστοῦ ἐρυθρομόρφου ἀγγείου τεμάχιον μορφῆ δεξιὰ βαίνουσα περιβεβλημένη ἱμάτιον μὲ τὴν δεξιὰν ἐμπρὸς κεκαμμένην. Διαστάσεις 0.05×0.04.

¹ Πρβλ. τὴν ἐξ Ἑρετρίας ἐν τῷ Ἔθν. Μουσείῳ (ἀρ. 1814) λήκυθον ἐν *Antike Denkmäler* I, πίν. 23, 3= FAIRBANKS, ἔ.ἀ. πίν. 85, 8 (γυνὴ προσερχομένη εἰς τάφον μικροῦ παιδὸς φέρουσα χῆνα). Πρβλ. καὶ FAIRBANKS 11 ἀρ. 9 (Βιέννης). Στῆλαι ἔνθα κορασίδες κρατοῦν πτηνόν: CONZE, ἔ. ἀ. ἀρ. 811 πίν. 155, 815, 819, καὶ 820 πίν. 156, 821 πίν. 158, 822 (μὲ φωτογραφίαν), 825

πίν. 189, 826 πίν. 160 καὶ μὲ παιῖδας κρατοῦντας πτηνόν ἀρ. 938, 941 πίν. 187 ἢ πρώτη καὶ παρὰ DIEBRODER, πίν. 32, 2' βλ. καὶ ΑΕ 1913, 193-4, α' εἰκ. 1 (πρβλ. σ. 159) 962 πίν. 192 (καὶ C. BLÜMEL, *Katalog Berlin* III, 1928, K 37 πίν. 47) καὶ αὐτ. K 20 πίν. 29 (ἐκ Σάμου, AM 31, 1906, 178 πίν. 16).

² Πρβλ. καὶ αὐτ. εἰκ. 29.

Εἰκ. 165. Ἐκ τῆς ἐπιχώσεως τοῦ τάφου XLIII (ἀρ. 1).

7 (πίν. 24β ἀριστ. μέσον). Χοός (ἢ ληκυθίου) τεμάχιον κάτω. Πόδες παιδὸς ἀριστερὰ βαίνοντος, ὠθοῦντος ἄθυρμα ἐν εἴδει ἀμαξιδίου. Διαστάσεις 0.02×0.034.

Βλ. HOORN, Choes 44 καὶ πρβλ. εἰκ. 266 καὶ G. M. RICHTER, A Handbook of the Greek Collection, 1953, 103 πίν 84. Διὰ τὸ πόσον σύνηδες καὶ ἀγαπητὸν παίγνιον τῶν παιδῶν τῆς ἐποχῆς ἦσαν τὰ ἀμαξίδια βλ. ΑΡΙΣΤΟΦ. Νεφ. 878-880 καὶ 861-864. Πρβλ. καὶ LVIII ἀρ. 4 σ. 44.

8 (πίν. 19α ἄνω ἀριστ.). Ληκυθιον ἀποκεκρουμένον τὸν λαιμὸν μετὰ τῆς λαβῆς. Ὑπὲρ τὴν μεγίστην διάμετρον ἑδαφόχρους ζώνη μὲ παχεῖαν γραμμὴν περιθέουσαν. Μέγ. ὕψος 0.075, διάμ.: βάσ. 0.052 κοιλ. 0.062.

9 (εἰκ. 144 ἀριστ.). Ληκυθιον μὲ πεπιεσμένον σῶμα, συγκολληθὲν σχεδὸν πλήρες. Μέλαν γάνωμα, ἰσχυρῶς βεβλαμμένον (ἐκ τοῦ πυρός). Ὑψος 0.058, διάμ.: βάσ. 0.043 κοιλ. 0.045 χεῖλ. 0.026. Βλ. LVIII ἀριθ. 11 σ. 47 καὶ XCα ἀρ. 1 σ. 9.

10. Λαιμὸς ληκυθίου.

11. Πινακίου τμήμα. Ὑψος 0.023, μέγ. πλάτος 0.05.

12. Λαιμὸς ἀμφορέως μὲ λευκὸν ἐπίχρυσμα.

Ὁ σκελετός, μήκους κατὰ τι μερίζονος τοῦ 1.30 μ.¹, εὐρέθη μετὰ τὴν κεφαλὴν πρὸς Α.

1 (XLIII 1). (Παρὰ τὴν ἀριστερὰν χεῖρα.) Ληκυθιον πλήρες (ὁ λαιμὸς συνεκολλήθη). Γάνωμα λίαν ἐφθαρμένον ὑπὸ τὴν λαβὴν ἑδαφόχρους ζώνη μὲ γραμμὴν ἐλάχιστα διατηρουμένην. Ὑψος 0.066, διάμ.: βάσ. 0.035 κοιλ. 0.041 χεῖλ. 0.025. Βλ. LIII 1 σ. 103 εἰκ. 174.

2 (XLIII 2 εἰκ. 161 ἀριστ.). Σκύφος ἀβαθῆς, ἑλλειπῆς μεγάλα μέρη. Ἐπὶ τῆς ἑδαφοχόρου βάσεως κυκλικὸς μετὰ στιγμῆς, κύκλος πρὸς τὴν περιφέρειαν καὶ ἑδαφόχρους ταινία πέριξ, ἕτερα δὲ ἑδαφόχρους ζώνη καὶ ἐπὶ τοῦ σώματος, ὀλίγον ὑπεράνω τῆς βάσεως. Ἐσωτερικῶς τέσσαρα ἐντυπα ἀνθέμια (εἰκ. 166). Ὑψος 0.046, διάμ.: βάσ. 0.064 χεῖλ. 0.099. Πρβλ. LIX ἀρ. 3 σ. 93 εἰκ. 161 δεξιὰ, 162, 163.

Εἰκ. 167. Ὁ τάφος LII ἐκ τῶν ἄνω.

Ἐπὶ τοῦ τάφου τούτου ἔβαινε τοῖχος ἐκ κιμηλολίθων Α.-Δ. κατευθύνσεως, πάχους 0.38 μ., εἰς ἓνα δόμον μεγίστου ὕψους 0.15 μ., σφζόμενος εἰς μῆκος 1.50 μ., τερματιζόμενος δὲ Α. ἀκριβῶς πρὸ τοῦ ὀρύγματος τοῦ τάφου XLVI, ὅστις, φαίνεται, ἀπέκοψε τοῦτον. Ὁ τοῖχος δὲν περιελήφθη ἐν τῷ τοπογραφικῷ σχεδίῳ πρὸς ἀποφυγὴν συγχύσεως ἐκ τῆς αὐξήσεως τῶν ἰδιαιτέρως

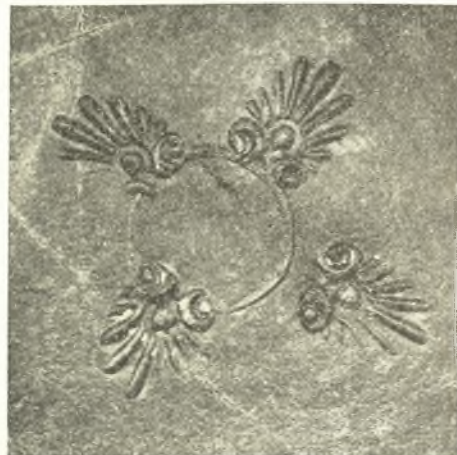
εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο περιπεπλεγμένων ἐπαλληλοτήτων.

(84) Ἐπίσης ἐπὶ τοῦ ὀρύγματος 6, πρὸς Β. τοῦ Δ. ἄκρου τοῦ τάφου XLIII ἔκειτο ὁ τάφος LII, τεφροδόχος κάλπις μετὰ πώματος, τεθραυσμένη κατὰ χώραν (εἰκ. 167). Τὸ πῶμα ἐπροστατεύετο συμπληρωματικῶς καὶ ἀπὸ τεμάχια μεγάλων ἀγγείων.

Εἰς τὰ κοκκινωπὰ σφιγκτὰ χρώματα τῆς ἐπιχώσεως εὐρέθησαν τὰ ἑξῆς:

1. Πῶμα λεκανίδος ἑλλειπῆς καλὸν μέλαν γάνωμα. Διάμ. (καθ' ὑπολογισμόν) 0.088.
2. Λευκῆς ληκυθίου μικρῶς κάτω μέρος, σφζον τμήμα παραστάσεως (στήλη).

¹ Ἀνήκων εἰς παῖδα ἢ κορασίδα ἑνδεκαετῆ κανονικῆς ἀναπτύξεως.

Εἰκ. 166. Ἐντυπα ἀνθέμια τοῦ σκύφου XLIII 2.

3. Ἡ κάλπιν (περιέχουσα μόνον τὰ ὄστᾶ) ἀνασυνεκροτήθη σχεδὸν πλήρης (εἰκ. 168). Ὑψος 0.28 εἰς τὰς λαβὰς 0.098 μετὰ τοῦ πώματος 0.336, διάμ.: βάσ. 0.137 κοιλ. 0.31 πώματος 0.20.

Μικρὸν διαφέρουσα, ἄνευ πώματος, μικροτέρα ἐκ Λεοντίνων (Notizie degli Scavi 80, 1955, 322 εἰκ. 34 I βλ. σ. 9 σημ. 1 καὶ πρβλ. σ. 79).

Μεταξὺ τῶν ἐπὶ τοῦ πώματος τεμαχίων περιλαμβάνονται :

4. Κάτω μέρος μεγάλου ὄσειδοῦς ἀγγείου μὲ ὄπην. Πηλὸς κεραμόχρους, ὑπολείμματα λευκοῦ ἐπιχρίσματος. Μέγ. ὕψος 0.07.

5. Χεῖλος ἀβαθοῦς ἀγγείου. Βαθυκάστανος πηλὸς περιέχων μαρμαρυγίαν· ἐπιφάνεια ἀβαφῆς καὶ ἀλείαντος. Μέγ. ὕψος 0.034.

(85) Ἀνατολικῶς τοῦ LII ἦτο ὁ τάφος LV, τεφροδόχος ἀμφορεύς (ὄξυπύθμενος) εὐρεθεὶς κεκλιμένος μὲ τὸ στόμιον Α. Ἐπὶ τῶν ὤμων πρόσθετα τεμάχια μεγάλων ἀβαφῶν ἀγγείων συγκρατούμενα διὰ πηλοῦ (εἰκ. 169) ἐκάλυπτον ὄπην ἀνεφγμένην ἵνα τεθῆ ἔντος τοῦ ἀμφορέως λεκανίς, ἡ ὁποία δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ εἰσέλθῃ διὰ τοῦ στομίου¹. Ὁ ἀμφορεύς περιεῖχε κεκαυμένα ὄστᾶ καὶ, ἔντος τῆς λεκανίδος, φιαλίδιον.

1 (εἰκ. 170 πρβλ. εἰκ. 169). Ὁ ἀμφορεύς συνεκολλήθη ἑλλιπῆς τὴν βάσιν καὶ μέρος τῶν ὤμων.

Εἰκ. 169. Ὁ τεφροδόχος LV ἀπὸ Ν. Ἄνω, ἀριστερὰ ἢ λάρναξ LIII, δεξιὰ ὁ χώρος τῶν τάφων X, XI καὶ XIV.

Εἰκ. 170. Ὁ τεφροδόχος ἀμφορεύς τοῦ τάφου LV.

Πηλὸς καστανόφαιος, ἐπιφάνεια φαιά. Εἰς τὸ κάτω μέρος καστανότεφος περιθέουσα γραμμὴ. Μέγ. ὕψος 0.58, διάμ. 0.38.

2 (εἰκ. 171). Λεκανίς μετὰ τοῦ πώματος ἀκεραία. Κεκαλυμμένη ὄλη διὰ καλοῦ μέλανος γανάματος, ἔκτος τῆς περιφερείας τῆς βάσεως. Ὑψος 0.057 εἰς τὴν λαβὴν τοῦ καλύματος 0.005, διάμ.: βάσ. 0.063 χεῖλ. 0.11 πώματος 0.105.

Συγγενεστάτη ἢ J. H. C. KERN, An Attic Miniature Lekanis-Pyxis from Cyrenaica ἐν Oudheidkundig Meedligen uit het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden N. R. 38, 1957, 53-57 πίν. 5 χρονολογουμένη 425-420 π.Χ. καὶ ἡ ἐκ τοῦ τάφου 153 τῆς Ἰαλυσσοῦ. Cl. Rh. 3, 155 εἰκ. 148 (διαστάσεις δὲν παρέχονται· ἡ φωτογραφία εἰλημμένη λοξῶς ἐκ τῶν κάτω) μὲ δύο ληκύθια μὲ προτομὰς ἔντος τοῦ αὐτοῦ τάφου. Βλ. καὶ τὴν σχεδὸν μόνον κατὰ τὰς βραχυτέρας λαβὰς διαφέρουσαν, μόλις μεγαλυτέραν, τοῦ τάφου LIII 2 σ. 103.

3 (πίν. 23β ἄνω μέσον). (Ἐντος τῆς λεκανίδος.) Φιαλίδιον ἀκέραιον, βαθύ, καλυπτόμενον ἔξ ὀλοκλήρου μὲ καλὸν μέλαν γάνωμα. Βάσις πλάτυσμα, ἐλαφρότατα κοιλουμένη. Ὑψος 0.029, διάμετρος: βάσ. 0.033, χεῖλ. 0.055. Βλ. XCIV 3 σ. 6-7.

(86) Ὁ ἀμφορεύς τοῦ τάφου LV κατελάμβανε τὸ ἀνα-

¹ Ὅτι ἐπὶ ἀμφορέως (ἐγχυτρισμοῦ), πρὸς εἰσαγωγὴν ὁμοῦ σώματος, ἐν τῷ Κεραμειῷ (AM 18, 1893, 164).

Εἰκ. 168. Ἡ τεφροδόχος κάλπιν τοῦ τάφου LII.

Εἰκ. 171. Λεκανίς τοῦ τάφου LV.

τολικὸν τῆς νοτίας πλευρᾶς τοῦ ὀρύγματος ἑτέρου τάφου, ἐξέχων ὁμως κατὰ τι νοτιώτερον τῆς γραμμῆς του· οὗτος ἦτο ὁ τάφος LIV (εἰκ. 172), παιδικὴ λάρναξ Α.-Δ. κατευθύνσεως διαστάσεων 1.06/1.814 × 0.28/0.365 μ. ἐντὸς ὀρύγματος διαστάσεων 1.40 × 0.65 μ., ἐγγύτατα πρὸς τὴν βόρειον καὶ τὴν δυτικὴν πλευρᾶν, ἀλλ' ὀλίγον λοξῶς (μὲ μικρὰν ΝΔ. ἀπόκλισιν).

Ἐξωθι τῆς πρὸς νότον πλευρᾶς τῆς λάρνακος, ἐφαπτόμενοι τοῦ κάτω μέρους τῆς, ἔκειντο παραλλήλως πρὸς τὴν λάρνακα μὲ τὸν λαιμὸν πρὸς Α. δύο λευκαὶ λήκυθοι¹ τὰ στόμια ὁμως ἀμφοτέρων, τεθραυσμένα, εὐρέθησαν ἀνατολικώτερον καὶ κατ' ἀντίστροφον κατεύθυνσιν ἐστραμμένα. Τρίτη δὲ λευκὴ λήκυθος εὐρέθη ἐσφηνωμένη κατὰ τὸν στενὸν γῶρον μεταξὺ τῆς λάρνακος καὶ τῆς βορείου πλευρᾶς τοῦ ὀρύγματος, κεκλιμένη καὶ αὕτη πρὸς Α. καὶ μὲ τὸ στόμιον, ἀποκεκρουμένον, ἀνατολικώτερον.

Εἰκ. 172. Ὁ τάφος LIV ἀπὸ Δ. καὶ ἄνω. Δεξιὰ ἡ ἀπόληξις τοῦ ὀρύγματος 6.

Αἱ τρεῖς αὗται λήκυθοι εἶναι αἱ ἐξῆς:

1 (LIV 1 πίν. 13 δεξιὰ, 14 δεξιὰ). Λευκὴ λήκυθος, ἥς συνεπληρώθη μόνον τὸ ἄνω μέρος τῆς λαβῆς, κατὰ τὰ λοιπὰ πλήρης. Ἐκατέρωθεν στήλης μὲ ἄκανθαν (σχέδιον ἀμελέστατον) ἀριστερὰ νέος(;) προτείνων τὰς χεῖρας (προβαλλομένας ἐπὶ τῆς στήλης) καὶ δεξιὰ νέα φεύγουσα, στρέφουσα τὴν κεφαλὴν ὀπίσω. Ἐπιφάνεια πολλαχοῦ κηλιδωμένη.

Ὑψος 0.25, διάμ.: βᾶσ. 0.045 ὤμων 0.065 χεῖλ. 0.025-0.046.

Ἔργασία σχετιζομένη πρὸς τὸν ζωγράφον τῶν Τριγλύφων. Βλ. τὴν ἐπομένην λήκυθον.

2 (LIV 2 πίν. 13 ἀριστ. 14 ἀριστ.). Λευκὴ λήκυθος πλήρης. Στήλη μὲ χαμηλὰς πλατείας ἀναλογίας ἀριστερὰ νέα(;) μὲ βραχὺν χιτῶνα θέουσα πρὸς τὰ δεξιὰ, μὲ προτεταμένας τὰς χεῖρας δεξιὰ γυνὴ καθήμενη (ἐπὶ βράχου) στρέφουσα τὴν κεφαλὴν ὀπίσω (πρὸς τὴν στήλην). Ὑψος 0.255, διάμ.: 0.045 ὤμων 0.067 χεῖλ. 0.0265 (ἔσωτ.)-0.048 (ἔξωτ.).

Ἔργασία ὁμοία πρὸς τὴν τῆς προηγουμένης, μεθ' ἧς ἀποτελεῖ ζεῦγος².

Ἡ θέσις τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς τῆς ἐφ' ἑκατέρας τῶν ληκύθων ὁμωνύμου μορφῆς ἐρμηνεύεται ὡς ἀποκρυστάλλωσις τῆς κινήσεως πρὸς ἀνάσυσιν ἄκρας τοῦ πέπλου, ὡς δεικνύω ἀλλοχοῦ³.

3 (LIV 3 πίν. 15α). Λευκὴ λήκυθος, ἥς συνεπληρώθη τὸ ἄνω μέρος τῆς λαβῆς, κατὰ τὰ λοιπὰ πλήρης. Ἐπὶ τῶν ὤμων κόσμημα δυσδιάγνωστον δι' ἐρυθροῦ. Παράστασις, ἀτελῶς σφριζομένη, νεκροῦ κειμένου ἐντὸς τάφου ἐν τομῇ παρισταμένου, ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς παρεΐας τοῦ ὀποίου, ὑπὲρ τὴν νεκρικὴν κλίνην, κρέματα (ἀνεστραμμένη) λύρα πεντάχορδος. Ὑψος 0.22, διάμ.: βᾶσ. 0.046 ὤμων 0.06 χεῖλους 0.032/0.048.

Ἔργασία σχετιζομένη πρὸς τὸν ζωγράφον τῶν Τριγλύφων (ὡς καὶ ἐπὶ τῶν δύο ἄλλων ληκύθων τοῦ αὐτοῦ τάφου).

Παράστασις νεκροῦ ἐντὸς τοῦ τάφου καὶ ἐπὶ ληκύθου τοῦ (πρωίμου κλασσικοῦ) ζωγράφου τοῦ Τύμβου (Ο. STACKELBERG, ἔ.ἀ. πίν. 38, βλ. ARV² 504:50), ὡς καὶ ἐπὶ ὑστερωτέρας ληκύθου ἐν

1 Ἀνεύρεσις (ὀλοκλήρων) ἀγγείων τοποθετημένων ἔξωθι τοῦ τάφου καὶ εἰς τοὺς τάφους XLVI σ. 83 καὶ LIII σ. 103.

2 Περὶ τῆς κατὰ ζεύγη συχνῆς παραγωγῆς ληκύθων βλ. AM 32, 1907, 102.

3 BCH 84, 1960 (II).

τῆ πανεπιστημιακῆ συλλογῆ τῆς Τυβίγγης (C. WATZINGER, Griechische Vasen in Tübingen, 1924, E 63 πίν. 26¹ Βλ. καὶ 53 καὶ VOLLMÖLLER, Kammergräber, Bonn 1901, 53, καὶ E. PFUHL, Malerei und Zeichnung, II, 563 § 606).

Ὁ σκελετὸς διατηρεῖτο κακῶς, ἐκτὸς τῆς πρὸς Α. κεφαλῆς. Παρὰ τὸν δεξιὸν ἄκρον πόδα (ΒΔ. γωνία) εὐρίσκοντο:

1. Δεκαεὶ ἀστρογάλοι (φυσικοί, ἀλείαντοι).

Περὶ ἀστρογάλων γενικώτερον βλ. ἄνωτ. σ. 44. Ἡ παρουσία πραγματικῶν ἀστρογάλων ἐν τάφοις οὐχὶ ἀσυνήθης, συχνὰ μάλιστα εἰς μέγαν ἀριθμὸν². 140 ἀστρογάλοι ἐντὸς τοῦ ὑπὸ τοῦ ΚΟΥΡΟΥΝΙΩΤΟΥ ἀνασκαφέντος τάφου ο τοῦ Κεραμεικοῦ (ΑΕ 1913, 187), 28 ἐπὶ τῆς λάρνακος καὶ ἄλλοι ἐντὸς τάφου τοῦ τέλους τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ. ἐν Ἐλευσίῃ (G. E. MYLONAS ἐν Proc. Amer. Philos. Society 99, 1955, 62), 199 εἰς τὸν τάφον 233 καὶ πολλοὶ ἄλλοι εἰς ἄλλους τάφους τῆς Ὀλύνθου (Olynthus XI 197, ἐνθα μνημονεύονται καὶ ἄλλα σχετικὰ εὐρήματα, γίνεται δὲ λόγος περὶ τῆς σημασίας των).

Περὶ τοῦ παιγνίου τῶν ἀστρογάλων βλ. G. VAN HOORN, De vita atque cultu puerorum, Amstelodami 1909, 64-68 πρβλ. δὲ καὶ B. NEUTSCH, Spiel mit dem Astragal ἐν Ganymed (Heidelberge Beiträge zur antike Kunstgeschichte, 1949) 18-28.

Τὸ πόσον ἀγαπητοὶ ἦσαν οἱ ἀστρογάλοι εἰς τοὺς συγχρόνους πρὸς τὸν ταφέντα ἀθηναίουσ παῖδας φαίνεται ἐναργῶς ἀπὸ τοὺς στίχους τοῦ ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ, Σφήκες 291-296 (πρβλ. καὶ ὑποσ. 2),

ΠΑΙΣ: Ἐθελήσεις τί μοι σὺν, ὦ
πάτερ, ἦν σοῦ τι δεηθῶ;
ΧΡ. Πάνυ, γ' ὦ παιδίον, ἀλλ' εἰ-
πέ τί βούλει μὲ πρίασθαι
καλόν; οἶμαι δὲ σ' ἐρεῖν ἀ-
στρογάλους δήπουθεν.

2 (α καὶ β). Δύο ὁστέϊνα ἀντικείμενα:

α. Δίσκος, διαμ.: 0.028, πάχους 0.002, μὲ ὀπὴν διαμ. 0.004 ἐν τῷ κέντρῳ καὶ πέντε ἐγχαράκτους κύκλους περὶ αὐτήν ἐπὶ τῆς μιᾶς τρεῖς δὲ ἐπὶ τῆς ἑτέρας ὕψους.

β. Κυλινδρικὸν στέλεχος μήκους 0.021, διαμέτρου 0.004, ἀπολήγον εἰς ὀξὺ κατὰ τὸ ἕτερον πέρασ.

Τὸ στέλεχος ἐνεσφηνοῦτο, προφανῶς, ἐντὸς τῆς ὀπῆς τοῦ δίσκου, ὅστις ἐδινεῖτο ἐπὶ τῆς ἀκροκῆς τοῦ στελέχους, εἰς ὃ παρείχετο περιστροφικὴ κίνησις. Πρόκειται δηλαδὴ περὶ εἶδους βέμβικος ἢ στρόμβου, καίτοι δὲν εἶναι γνωστὸν ὁμοίον τι³ ἀλλαχόθεν.

3. Χαλκοῦν τεμάχιον, ἴσως ἐκ δακτυλίου.

¹ Καὶ οὐχὶ πρόθεσις, ὡς παρετηρήθη ἤδη ἐν ΑΜ 53, 1928, 46 σημ. 1 (πρόθεσις τὸ Ε 65 καὶ τὸ MURRAY, White Athenian Vases, πίν. 7, εἰς ὃ παραπέμπει ὁ WATZINGER, ἔ. ἀ).

² Ὁ H. DRAGENDORFF, Thera II, Berlin 1903, 120 ὑπογραμμίζει τὴν ἀνερμήνευτον κατ' αὐτὸν παρουσίαν των εἰς μεγάλας πάντοτε ποσότητας. Τὴν ἀπάντησιν, ἔστω καὶ πολὺ ὑστερώτερον, δίδει τὸ ἐπίγραμμα τῆς Ἀνθολογίας VI 308:

Νικήσας τοὺς παῖδας, ἐπεὶ καλὰ γράμματ' ἔγραψεν,
Κόνναρος ὀδωκόωντ' ἀστρογάλους ἔλαβεν.

Πρβλ. καὶ ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ Θεῶν διάλογοι 4, 3 (211): "Ἐξεῖς κἀναυθα τὸν σμπαιζόμενόν σοι τουτοῖ τὸν Ἐρωτα καὶ ἀστρογάλους μάλα πολλούς. Ὁ νικητὴς εἰς τὸ παίγνιον ἐκέρδιζε τοὺς ἀστρογάλους τοῦ ἀντιπάλου (ὡς σήμερον μὲ τοὺς «βόλους») καὶ ἡ κτῆσις ὅσον τὸ δυνα-

τὸν περισσότερων ἀπετέλει τὸν σταθερὸν πόθον τῶν παίδων. Οἱ κεκτημένοι δὲ θὰ κατετίθεντο πάντες εἰς τὸν τάφον ὡς ἀναπαλοτριώτον κτῆμά των—καίτοι δὲν ἀποκλείεται μεταθανάτιος ἱκανοποίησις τῶν ὀλιγώτερον τυχηρῶν ὑπὸ στοργικῶν γονέων. Πρβλ. καὶ τοὺς κατωτέρω παρατιθεμένους στίχους τοῦ ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ, Σφήκες 291-296 καὶ IG, IV² 1, 121 στ. 68-70.

³ Διάφοροι εἶναι οἱ καὶ ἐπιγραφικῶς μαρτυρούμενοι πῆλνοι στρόμβοι ἐκ τοῦ Καβειρείου (ΑΜ 13, 1888, 426-7 εἰκ. 18. 15, 1890, 374 καὶ P. WOITERS, Kabirenheiligtum, 123 πίν. 18 ἀρ. 4, 5, 7, 11, εἰς ἐν Βοστώνῃ Α. FAIRBANKS, Catalogue of Greek and Etruscan, Vases, 1928, ἀρ. 568 πίν. 72 εἰς καλυτέραν φωτογραφίαν παρ' ANITA KLEIN, Child Life in Greek Art, New York 1932, πίν. 18b (πρβλ. πίν. 18a, παρὰστασις κόρης παιζούσης μὲ ὁμοιον στρόμβον).

Δὲν εἶναι ἴσως συμπτωματικὴ ἢ ἐνθεςις τριῶν λευκῶν ληκύθων ἔξωθι τοῦ τάφου, ὅταν ἐντὸς τούτου δὲν ὑπάρχουν εἰ μὴ μόνον μικροαντικείμενα χρήσεως, ὄχι καθαυτὸ δῶρα. Εἰς ἔλλειψιν χώρου ἐντὸς τῆς λάρνακος δὲν δύναται ν' ἀποδοθῆ τὸ πρᾶγμα. Ἴσως μᾶς διαφεύγουν οἱ λόγοι, δὲν θὰ ἦτο ὅμως τολμηρὸν νὰ ὑποθέσωμεν παραγγελίαν (πρβλ. τὴν ἐνότητα σχεδίου καὶ παραστάσεως τῶν δύο πρώτων ληκύθων, ὁμοῦ ἀποτεθειῶν) ἐτοιμασθεῖσαν ἐν σπουδῇ καὶ μόλις προφθάσασαν τὴν τελευταίαν στιγμήν τοῦ ἐνταφιασμοῦ¹, ἀκόμη δὲ καὶ εἰς συγκινητικὴν προσφορὰν, ἣν ἀρχικῶς δὲν εἶχον τὰ μέσα νὰ χαρίσουν οἱ μὴ εὐποροῦντες γονεῖς — ὁ θάνατος, ἢ κηδεία, ἦσαν (ὅπως καὶ σήμερον) μία ἀπὸ τὰς ἐκτάκτους κοινωνικὰς ἀνάγκας τοῦ βίου καὶ ἡ ἀντιμετώπισις, τῆς ὁποίας συχνὰ ἦτο πρόβλημα ὀξύτατον διὰ τοὺς ἀπορωτέρους. Πρβλ. τὴν μόλις ὑστερωτέραν

Εἰκ. 173. Ὁ τάφος LIII ἀπὸ Β. καὶ ἄνω.

(ὀλίγον μετὰ τὸ 390 π.Χ.) μαρτυρίαν τοῦ ΛΥΣΙΟΥ, XIX (Ἵπὲρ τῶν Ἀριστοφάνους χρημάτων) 59, ἐνθα εἰς τὰς ἄλλας πρὸς τοὺς συμπολίτας του εὐπραγίας τοῦ ἀπολογουμένου (βοήθεια πρὸς γάμον καὶ λύσις ἐξ αἰχμαλωσίας) προστίθεται: *τοῖς δ' εἰς ταφὴν παρεῖχεν ἀργύριον.*

Ὅπωςδήποτε ὁ τάφος οὗτος φέρει τὰ μαρτύρια ἀσυνήθους στοργῆς. Μόνον ἐδῶ ἐκ τῆς ἑκατοντάδος καὶ πλέον τῶν ἀνασκαφέντων, ἐν οἷς οὐκ ὀλίγοι παιδῶν, εὐρέθησαν ἀστράγαλοι (ἐξαιρέσει τοῦ εἰς σχῆμα ἀστράγαλου

πλαστικοῦ ἀγγείου τοῦ τάφου LVIII, ἀρ. 4), προσέτι δὲ τὸ περίεργον ὁστέϊνον ἀντικείμενον, τὸ ὡς «σβούρα» ἐρμηνευθέν, πρὸς ὃ οὐδὲν παρεμφερὲς γνωρίζω ἐξ οἰουδήποτε τάφου — ταῦτα, ἴσως ἀκόμη καὶ τὸ χαλκοῦν τεμάχιον, ἀπετέλουν βεβαίως τὰ ἐν τῇ ζωῇ παίγνια τοῦ (ἢ τῆς) παιδός.

(87). Ἀμέσως πρὸς Β. τοῦ τάφου LIV ἀλλὰ κατὰ 1 μ. ὑψηλότερος λόγῳ τῆς ἀποτόμου, ἐδῶ, ἀνυψώσεως τοῦ ἐδάφους (βλ. σ. 104) εὐρίσκετο ὁ τάφος LIII (εἰκ. 169 καὶ 173), ἔτι μικροτέρα λάρναξ Α.-Δ. κατευθύνσεως ἐντὸς ὀρύγματος ἐσκαμμένου ἐν τῇ κίμηνι κατὰ τὰς τρεῖς του πλευράς, ἐκτὸς τῆς πρὸς Ν., ἐνθα ὁ βράχος κατέρχεται ἀποτόμως τὸ ὄρυγμα, ὀρθογώνιον, ἀλλὰ μὲ τὴν ΒΔ. γωνίαν ἀποτετμημένην, εἶχε διαστάσεις 0.85×0.33 μ., ἢ δ' ἐντὸς αὐτοῦ λάρναξ, ἐφαπτομένη πρὸς τὴν Β. καὶ πλησιέστερα πρὸς τὴν Α. πλευρὰν 0.66×0.28 μ.

Ἐντὸς τοῦ ὀρύγματος εὐρέθησαν:

1 (πίν. 4α ἀριστ.). Λευκῆς ληκύθου τρία τμήματα· τὸ μείζον, ἐκ τεμαχίων συγκολληθέν, σφίξει

¹ Πρβλ. J. D. BEAZLEY, *Attic White Lekythoi*, London 1938, 8. Θεωρῶ βεβαίως τὴν περίπτωσιν ὡς

ἐξαιρετικὴν καὶ δέχομαι ὅτι συνήθως ἐτοιμοὶ ἡγοράζοντο αἱ λήκυθοι.

τὸ ἄνω μέρος ἀνδρὸς πρὸς τὰ δεξιὰ κύπτοντος. Ἔργον πιθανῶς τοῦ ζωγράφου τῶν Τριγλύφων. Πρβλ. XLIV 6 (ἄνηρ δεξιὰ).

2. Φιαλίδιου τμήμα γάνωμα καστανὸν ἐσωτερικῶς ἐφθααρμένον.
3. Πινακίου τμήμα τοῦ χείλους.
4. Ἐπιπέδου πινακίου με δακτυλιόσχημον βάσιν τμήμα. Ἐπιφάνεια ἐφθααρμένη.
5. Πινακίου ταινιωτοῦ τεμάχιον. Βλ. σ. 72 ἄρ. 24.

Ἐξωθι τῆς λάρνακος, παρὰ τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον τῆς νοτίας πλευρᾶς, εἶχον τοποθετηθῆ δύο ἀγγεῖα (πρβλ. τὴν θέσιν τῶν ληκύθων ἔξωθι τοῦ προηγούμενου τάφου σ. 100). Βλ. εἰκ. 173.

1 (LIII 2). Λεκανίς μετὰ τοῦ πώματος ἑλλιπῆς μέρος τῆς ἐτέρας τῶν λαβῶν μέλαν γάνωμα, κατὰ τόπους ἐρυθρωπὸν. Ὑψος 0.062, διάμ.: βάσ. 0.066 χείλους 0.123 πώματος 0.13.

Ἀπλουστέρα ἢ βάσις λεκανίδος ἐκ τάφου τῆς Γέλας, Mon. Ant. 17, 1906, 343 - 4 εἰκ. 252.

Ὅμοια πρὸς τὴν LV σ. 99 (διαφέρει σχεδὸν μόνον ἢ βάσις καὶ αἱ λαβαί, βραχύτεραι ἐδῶ).

2 (LIII 1 εἰκ. 174). Ληκύθιον ἀκέραιον. Ὑπὸ τὴν λαβὴν ἐδαφοχόρους ζώνη μετὰ ζεύγους γραμμῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ἢ ἄνω μᾶλλον ἀκανόνιστος ἐνουμένη ὑπὸ τὴν λαβὴν πρὸς τὸ περιβάλλον γάνωμα. Ὑψος 0.13, διάμ.: βάσ. 0.063 κοιλ. 0.08 χείλ. 0.038. Πρβλ. XLIII 1 σ. 98.

(Παρὰ τὸ δυτικὸν ἄκρον τῆς Ν. πλευρᾶς τῆς λάρνακος, τοποθετημένη ἀρχῆθεν ἐπ' αὐτῆς, εὑρεθεῖσα ἐπὶ τῶν βεβουθισμένων τεμαχίων τοῦ τεθραυσμένου καλύμματός της [βλ. εἰκ. 173]).

3 (LIII 3 πίν. 22γ μέσον). Κοτύλη μικρὰ κορινθιακοῦ τύπου με λεπτότατα τοιχώματα, ἑλλιπῆς τὴν ἐτέραν τῶν λαβῶν. Κατακόρυφα (ἀκτινωτὰ) γραμμίδια ἐντὸς ἐδαφοχόρου ζώνης κάτω ἐπὶ τῆς βάσεως κυκλίσκος μετὰ στιγμῆς κατὰ τὸ κέντρον, ἕτερος δὲ πρὸς τὴν περιφέρειαν. Ὑψος 0.055, διάμ.: βάσ. 0.036 χείλ. 0.069.

Ὅμοια, κατὰ τι μικρότερα, αἱ ἐκ Ρηνείας Délos XXI 61 ἄρ. 178, 179, 180 πίν. 49 D. Βλ. καὶ Hesperia 4, 1935, 476, εἰκ. 1 ἄρ. 23 καὶ 506 εἰκ. 23 ἄρ. 22, 26. Συγγενεστάτη καὶ ἢ ἐκ τοῦ τάφου 526 τῆς Ὀλύμπου (Olynthus XIII ἄρ. 573 πίν. 198, τέλος 5ου ἢ ἀρχὴ 4ου αἰ. π.Χ.),

Οὐδὲν ἴχνος ὁστῶν ἐντὸς τῆς λάρνακος.

ΒΟΡΕΙΟΔΥΤΙΚΗ ΣΥΣΤΑΣ

Ἀνατολικῶς καὶ κατὰ τι βορειότερον τοῦ ζεύγους τῶν λαρνάκων LIII καὶ LIV (καὶ τῆς τεφροδόχου LV ὑπὲρ τὴν δευτέραν) ἀνεσκαφῆ πυκνὴ συστάς τεσσάρων τάφων (IX, X, XI, XIV).

(88) Ὁ νοτιοανατολικώτερος τῶν τάφων τῆς συστάδος ταύτης ἦτο ὁ τάφος IX, καὶ οὗτος παιδικὴ λάρναξ. Α.-Δ. κατευθύνσεως.

Ἐντὸς τοῦ γεμίματος τὰ ἐξῆς τεμάχια :

1. Ληκύθου, πιθανῶς λευκῆς, τὸ κάτω μέρος. Διάμ. βάσ. 0.048. Βάσις ὁμοίου τύπου πρὸς τὴν τῶν LIV 1. 2 (σ. 100).
- 2 (εἰκ. 175 ἄνω). Χοδὸς τεμάχιον, σφῶζον τὸ ἄνω μέρος παιδός.
- 3 (εἰκ. 175 κάτω). Ληκυθίου ἢ χοδὸς τμήμα κάτω (κάτω πρόσθιον τμήμα παιδός).
4. Κοτύλης τεμάχιον.

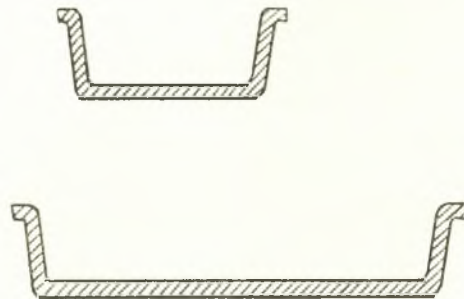

Εἰκ. 174. Ληκύθιον τοῦ τάφου LIII.

Ἡ λάρναξ, διαστάσεων $0.24/0.31 \times 0.55/0.625$ μ. (βλ. σχέδιον εἰκ. 176¹), περιεβάλλετο ὑπὸ πλακοσχημῶν λίθων. (Ἐντὶ πάσης ἄλλης περιγραφῆς βλ. τὴν φωτογρα-

Εἰκ. 175. Τεμάχια ἐκ τοῦ γεμίματος τοῦ παιδικοῦ τάφου ΙΧ.

ΛΑΡΝΑΞ ΙΧ

Εἰκ. 176. Ἐγκαρσία καὶ κατὰ μῆκος τομὴ τῆς πηλίνης λάρνακος ΙΧ.

φίαν εἰκ. 177²). Ἐν τούτοις ἢ οὕτω περισσῶς προστατευομένη (καὶ ἄριστα διατηρουμένη) λάρναξ περιεῖχε μόνον τὰ ὀστᾶ παιδὸς ἐν μεγάλῃ ἀταξίᾳ.

(89) Ἀμέσως πρὸς Β. τοῦ δυτικοῦ τμήματος τῆς λάρνακος ἔκειτο ὁ τάφος Χ (εἰκ. 178), τεφροδόχος ἀμφορεὺς μὲ τὸ στόμιον πρὸς Β. ἐφαπτόμενον πρὸς τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον μεγάλης πηλίνης πλακός, διαστάσεων 0.67×0.57 μ., ὀρθῆς κατὰ μῆκος ἐστημένης.

Εἰκ. 177. Ἡ λάρναξ ΙΧ καὶ ἡ τεφροδόχος XIV ἀπὸ Ν.

Ἅμφορεύς, ἀβαφής, ἀκέραιος, ἔχει ὕψος 0.25 μ. καὶ διάμετρον: βάσεως 0.11 χείλους 0.146.

(90) Πρὸς Δ. τοῦ προηγουμένου, λοξῶς ὡς πρὸς τὴν πηλίνην πλάκα, ἐφαπτόμενος ταύτης διὰ τῶν ὤμων του, εὐρίσκετο ὁ τάφος ΧΙ, τεφροδόχος ἀμφορεὺς, τὸ πρὸς ΒΑ. χοανόσχημον εὐρὺ καὶ βραχὺ στόμιον τοῦ ὁποῦ διακρίνεται ἄνω ἀριστερὰ εἰς τὴν εἰκ. 178. Ὁ ἀμφορεὺς, ἀβαφής, μὲ μικρὰς λαβὰς ἐπὶ τῆς κοιλίας (Bauchamphora) ἐξήχθη εἰς πολλὰ τεμάχια μὴ συγκολληθέντα.

Ἡ πηλίνη πλάξ ἐχώριζε τὰς δύο τεφροδόχους ἀπὸ τρίτην πρὸς Β. τεθειμένην ἐντὸς μικροῦ σπηλαιώδους ὀρύγματος, ἀκανονίστου καμπύλου περιγράμματος, τὸ ὁποῖον, μετὰ τὴν ἐναπόθεσιν τῶν ὀστέων, εἶχε κλεισθῆ διὰ τῆς πηλίνης πλακός. Ὁ τρόπος οὗτος ταφῆς, ἐντελῶς ἰδιότυπος, κατέστη δυνατὸς λόγῳ τῆς εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο διαμορφώσεως τοῦ ἐδάφους, ἀποτόμως ἀνυψουμένου (βλ. ἀνωτ. σ. 102, πρβλ. καὶ σ. 65, 67, 83).

Ὅλον φυσικὰ τὸ συγκρότημα εἶναι ἐνιαῖον (μὲ τὴν ἔννοιαν ὅτι οἱ οἰκεῖοι τῶν νεκρῶν δὲν ἠγγόουν τὴν θέσιν τῶν ἄλλων ταφῶν), αἱ δὲ πρὸς Ν. δύο τεφροδόχοι ἐτέθησαν εἰς τὴν ἣν εὐρέθησαν θέσιν μετὰ τὸ διὰ τῆς πλακός σφράγισμα τῆς πρὸς Β. τα-

¹ Τυπικὸν πασῶν τῶν λαρνάκων τῆς ἀνασκαφῆς.

² Ἡ φωτογραφία μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν μικρᾶς πλακός, ἡ ὁποία φαίνεται εἰς τὴν εἰκ. 178.

φῆς XIV· ἀλλὰ καὶ αὕτη πάλιν δὲν θὰ ἐνεβάλλετο ἐκεῖ ὅσον ἀκόμη πρὸς Ν. ὑπῆρχε γῶρος κενός. Ἐπειδὴ λοιπὸν σύγχρονος τριπλῆ ταφῆ φαίνεται ὀλίγον πιθανή (ἂν καὶ ὄχι ἀδύνατος), θὰ ὑποθέσωμεν ὅτι οἱ δύο πρὸς νότον ἀμφορεῖς, ἐνωρίτερον ἀποτεθειμένοι, ἀνεσηκώθησαν ἀπὸ τὴν ἀρχικὴν των θέσιν καὶ ἐπανετέθησαν εἰς τὸ ὄρυγμα, ὅπως νῦν εὐρέθησαν, μετὰ τὴν τέλεσιν τῆς ταφῆς XIV. Ἀτυχῶς ἐλλείπουν εὐρηματικαὶ συσχετίσεις.

(91) Ἡ τρίτη, πρὸς Β. τῆς πλακός, καῦσις ὠνομάσθη τάφος XIV (εἰκ. 177). Ὡς τεφροδόχος εἶχε χρησιμοποιηθῆ δῖνος μετὰ καλύμματος, ἐξαχθεῖς ἀκέραιος (βλ. κατωτ.), ἐντὸς δ' αὐτοῦ εὐρέθησαν κεκαυμένα ὄστᾶ καὶ ληκύθιον ἐρυθρόμορφον.

1 (εἰκ. 179). Δῖνος μετὰ τοῦ καλύμματος κεκαλυμμένος διὰ μέλανος γάνωματος φέρων δ' ἐπὶ τῆς μεγίστης διαμέτρου διακόσμησιν θαλλοῦ δι' ἐπιθέτου λευκοῦ. Ὑψος 0.24 μετὰ τοῦ καλύμματος 0.34, διάμ.: 0.27 στομίου 0.16 - 0.213 καλύμματος 0.157 - 0.22.

Ὁμοῖος τὸ σχῆμα ὁ ἐξ Ἀθηνῶν δῖνος τοῦ Βερολίνου (βλ. ἀνωτέρω σ. 95), μετὰ τὴν αὐτὴν δὲ διακόσμησιν θαλλοῦ δι' ἐπιθέτου λευκοῦ καὶ ὁ ἐκ Πειραιῶς δῖνος ἐν Cabinet des Médailles¹ (A. de RIDDER. Les Vases Grecs de la Bibliothèque Nationale, ἀρ. 417 πίν. 17) ὁμοιότατον δὲ πρὸς τὸ ἡμέτερον (διαφέροντα σχεδὸν μόνον κατὰ τὸ γάνωμα, ἐν μέρει ἐρυθρωπὸν ἐκ τῆς ὀπτήσεως) ἀνεῦρον ἔξωθι πωρῆνης λάρνακος (παλαιότερον ἀνασκαφείσης καὶ ἄγνωστον τί περιεχούσης) κατὰ τὴν ὁδὸν Ἀγκύλης², πλησιέστατα τῆς βορειοδυτικῆς τῆς γωνίας πρὸς τὴν ὁδὸν Βουλιαγμένης.

Εἰκ. 179. Ὁ τεφροδόχος δῖνος τοῦ τάφου XIV.

Τὸ καλύτερον ἄρθρον περὶ τῆς σημασίας τοῦ στεφάνου κατὰ τὴν ἀρχαιότητα εἶναι τὸ τοῦ L. DEUBNER, Die Bedeutung des Kranzes im klassischen Altertum ἐν ARW 30, 1933, 70 - 104.

2 (XIV εἰκ. 180). Ληκύθιον ἐρυθρόμορφον ἀκέραιον· μέλαν γάνωμα μετὰ μεταλλικὴν λάμπριν· παράστασις γυναικὸς δεξιὰ βαιούσης· πρὸ αὐτῆς βλαστόσπειρα. Ὑψος 0.113, διάμ.: βᾶσ. 0.051 κοιλ. 0.065 χεῖλ. 0.034.

Πλησιέστατη τεχνοτροπικῶς, ἔργον πιθανῶς τοῦ αὐτοῦ τεχνίτου, πρὸς λήκυθον ἐν Παρισίοις,

1 Καὶ ὁ δῖνος οὗτος, εὐρεθεῖς ἐν Μουνυχίᾳ ὑπὸ τοῦ Fauvel, ὅστις παρέλαβε τοῦτον κατὰ τὴν φυγὴν του πιστεύων ὅτι περιεῖχε τὰ ὄστᾶ τοῦ Μιλτιάδου, εἶχε

χρησιμεύσει ὡς τεφροδόχος.

2 Νῦν ἐπὶ ὑψηλῆς βάσεως ἐν τῷ προθαλάμῳ τοῦ Μουσείου τῆς Ἀκροπόλεως.

Εἰκ. 178. Οἱ τεφροδόχοι X καὶ XI. Ἐμπρὸς ἢ λάρναξ IX.

CVA (France 714) Musée Rodin, πίν. 26,11 (ἀρ. 876), με «Νίκη» δεξιά βαίνουσαν, φέρουσαν κίστην (μετέχουσαν συνεπῶς ἑπαυλίων πρβλ. XIII 2 σ. 81-82). Συγγενές ἐπίσης κατὰ τε τὸ θέμα καὶ τὴν τεχνοτροπίαν, καλύτερον ἔργον τοῦ ἰδίου πιθανῶς τεχνίτου, ληκύθιον ἐξ Ἀθηνῶν ἐν Κοπεγχάγη (CVA Danemark 167, 4· ἡ κόρη κύπτουσα ἔτι μᾶλλον καὶ ἡ βλαστόσπειρα διάφορός πως).

Ἡ πρὸς τὰ ἔμπρὸς κίνησις τῆς χειρὸς τῆς ἡμετέρας μορφῆς πολλαπλῶς δύναται νὰ ἐρμηνευθῆ· δύναται νὰ ἐκληφθῆ ὡς ἀντίστοιχος πρὸς τὰς (ὀρθάς) μορφὰς τὰς ἐκ παραστάσεων νηθουσῶν εἰλημμένας (βλ. LXXIV σ. 24 καὶ LXXXV σ. 63-64). Ἡ ἑλαφρὰ ὁμῶς πρὸς τὰ ἔμπρὸς κάμψις ὑποδηλοῖ κίνησιν διωκούσης ἴσως (Ἡοῦς μετὰ Τιθωνὸν ἢ Κέφαλον) συνηθεστάτης παλαιότερον (πρβλ. AM 16, 1891, 311-2 καὶ AM 32, 1907, 101-106), ἐνῶ ἡ συγγενὴς μορφή τοῦ ληκυθίου τοῦ Μουσείου Rodin μᾶς φέρει εἰς συγχρόνους παραστάσεις ἑπαυλίων (βλ. ἀνωτ.), ἔνθα πολλαὶ μορφαὶ κινουῦνται ζωηρῶς εἴτε φέρουσαί τι διὰ τῶν χειρῶν (καὶ ἐντεῦθεν ἢ πρὸς τὰ ἔμπρὸς θέσις) εἴτε ὄχι, ἂν καὶ ἀπλουστερά φαίνεται ἡ ἐρμηνεία κορασίδος συλλεγούσης ἄνθη, ἣν σαφῶς εἰκονίζει τὸ ληκύθιον τῆς Κοπεγχάγης.

Εἰκ. 180. Ληκύθιον τοῦ τάφου XIV.

Ἡ πολὺ μικροτέρα πυκνότης τᾶφων τοῦ βορείου τμήματος τοῦ οἰκοπέδου πρέπει, ἐν μέρει τουλάχιστον, νὰ ἀποδοθῆ εἰς τὴν σημαντικὴν ἀνύψωσιν τῆς κιμηλιᾶς, καὶ ἀντιστοίχως τοῦ ἀρχαίου ἐδάφους (βλ. καὶ σ. 65, 67, 83, σημ. 1, λόγω τῆς ὁποίας εἶχε προκληθῆ μείζων καταστροφή εἰς τούτους κατὰ τὴν οἰκοδόμησιν τῆς παλαιότερας οἰκίας¹).

(92) Ὁ πλησιέστερος πρὸς τὰ ΒΔ. ἦτο ὁ τάφος VIIa, ἐκπροσωπούμενος μόνον ὑπὸ πυξίδος εὐρεθείσης παρὰ τὴν Δ. οἰκοδομικὴν γραμμὴν οὐδὲν ἴχνος ἐν τῷ ἐδάφει παρατηρήθη καὶ φαίνεται ὅτι τὸ πλεῖστον τοῦ τάφου κεῖται ἐκεῖθεν τῶν ὀρίων τοῦ οἰκοπέδου.

(Εἰκ. 181α. β). Πυξίς μετὰ κοιλούμενα τοιχώματα ἑλλιπῆς μέρος τοῦ πώματος. Τὸ σῶμα κεκα-

Εἰκ. 181α. Ἡ πυξίς VIIa.

Εἰκ. 181β. Ἡ αὐτὴ ἐκ τῶν ἄνω.

Εἰκ. 182. Τεμάχιον μελανομόρφου ληκύθου τῆς πυρᾶς VII.

λυμμένον διὰ μέλανος γανώματος, πλὴν στενῆς ἑδαφοχοροῦ ζώνης κάτω. Ἐπὶ τοῦ πώματος ἐρυθρογράφος κλάδος πεντάφυλλος. Ὑψος 0.033 μετὰ τοῦ πώματος 0.839, διάμ. 0.063.

(93) Ἐτι βορειότερον ὁ τάφος VII, πρὸς Α.-Δ. κατευθύνσεως, ἥς μόνον τμήμα ἀνατολικῶς μήκους 1.00 μ. ἠρευνήθη, τοῦ ὑπολοίπου κειμένου πέραν τῶν ὀρίων τοῦ οἰκοπέδου. Τὸ πλάτος τῆς πυρᾶς ἦτο 1.20 μ. Τὸ μέγιστον διαπιστωθὲν βάθος τῆς κατὰ

¹ Περὶ τοῦ ἀπιθάνου διελεύσεως ὁδοῦ ἐντεῦθεν βλ. κατωτέρω, κεφάλαιον «Μορφολογία τοῦ ἐρευνηθέντος χώρου».

τὴν Ν. πλευράν, ἥτις λόγῳ τῆς κλίσεως τοῦ ἐδάφους ἦτο ἐσκαμμένη εἰς τὸ χῶμα, ἦτο 1.50 μ.

Ἐντὸς ταύτης εὐρέθησαν :

1 (εἰκ. 182). Ληκύθου μελανομόρφου τεμαχίον ἄνω σῶζον τὸ ἀντίστοιχον τμήμα παραστάσεως ἱπέως κρανοφόρου. Ἄνω μαίανδρος. Μέγ. ὕψος 0.028, μέγ. πλ. 0.06.

Προβλ. HASPELS, ἔ.ἀ. (σ. 23) πίν. 53, 3 (ζωγράφος τοῦ Beldam). Ὅμοιον φαίνεται καὶ τὸ ἐν CVA (France 3) Compiègne 12, 20 (ἔξ Ἀθηνῶν), εἶναι ὅμως ἐφθαρμένον καὶ κακῶς ἀπεικονισμένον, ὥστε δὲν δύναται νὰ ἀποφανθῶ μετὰ πεποιθήσεως. Παράστασις ἀνάλογος, ἀμελεστέρα, ἐπὶ ληκύθου ἐν Δαμασκῷ, βλ. CVIII σ. 33.

2-3. Ληκύθων κάτω μέρος· διακόσμησις θαλλοῦ κισσοῦ ἐπὶ λευκίζοντος ἐδάφους· ἡ μὲν με σὺνηθες κιγκλιδωτόν, ἐπὶ τῆς ἐτέρας μαίανδρος ἄνω. Βλ. σ. 22-23.

4 (πίν. 15β. γ). Λευκὴ λήκυθος συγκολληθεῖσα ἐκ τεμαχίων πλήρης, ἀλλὰ μὲ χάσματα λόγῳ τῆς ἐκ τοῦ πυρὸς ἀλλοιώσεως τῶν τεμαχίων («πεισικάρισμα»), ὅπερ καὶ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν καὶ τὴν παράστασιν πολλὰς ζημίας προὔξεν. Δύο ἀνδρικοὶ μορφαὶ ἐκατέρωθι στήλης κεκοσμημένης μὲ ταινίας· ἡ πρὸς τὰ ἀριστερὰ κλίνει ἐλαφρῶς ἔμπρός, ἐρειδομένη ἐπὶ ράβδου· ἡ πρὸς τὰ δεξιὰ φέρει τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς ὀσφύος. Ἄνω μαίανδρος ἐξίτηλος. Ὑψος 0.23, διάμ.: βάσ. 0.044 ὧμων 0.07 χεῖλους 0.028/0.046.

Ἀνήκει εἰς τὴν δμάδα IX, σειρὰ I τοῦ FAIRBANKS (ἔ.ἀ. II 6), τὴν πρωιμωτέραν τάξιν λευκῶν ληκύθων μὲ ἀμαυρόχρωμον σχέδιον χαρακτηριζομένην ἐκ τῆς ἀπλῆς (ὀρθογωνίου, ἀνευ ἀνθεμίου ἢ ἀκάνθης) στήλης.

Ἔργον τοῦ ζωγράφου τοῦ Σαβούρωφ. Ἀμφότεραι αἱ μορφαὶ ἐπαναλαμβάνονται καὶ ἐπὶ ἄλλων ληκύθων τοῦ ἰδίου ζωγράφου, βλ. FAIRBANKS, ἔ.ἀ. πίν. 1, 1· ἡ πρὸς τὰ δεξιὰ μορφή διαφέρει σχεδὸν μόνον κατὰ τὴν θέσιν τῆς δεξιᾶς, ἐκτεταμένης ἐκεῖ καὶ ἡ στήλη εἶναι ὁμοιοτάτη, ὑπάρχει δὲ μαίανδρος ἄνω, ὡς ἐπὶ τῆς ἡμετέρας. Πολλὰ παράλληλα ὅμως ἔχει ἰδίως ἡ μορφή ἀριστερά. Βλ. ΑΕ 1886 πίν. 4, 2 = RIEZLER, πίν. 22 (καὶ PFUHL, M.u.Z. 533) καὶ μάλιστα BENNDORF, 21, 1 = RIEZLER, 46 = CVA Athènes (1) 9, 3. 4. 6¹, ἔνθα ἐπὶ τῆς στήλης ἀνηρτημένη λήκυθος (ὡς καὶ ἐνταῦθα). Ἡ λήκυθος δὲ αὕτη τοῦ Ἐθνικοῦ Μουσείου, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν τῆς Βοστώνης 10.220 (FAIRBANKS, II πίν. 37, μὲ σιλπνά, αὕτη, περιγραμματα), ἔνθα ὁ νέος ἐτοιμάζεται νὰ κοσμήσῃ τὴν στήλην τοῦ φίλου του μὲ ταινίας, ἃς κρατεῖ ἐκεῖ δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν, βοηθεῖ νὰ ἐρμηνεύσωμεν τὴν θέσιν καὶ κίνησιν τῆς ἡμετέρας μορφῆς: ἡ ἀριστερὰ χεῖρ, ὀρατὴ μόνον ἀπὸ τοῦ ἄκρου τοῦ πήχεως, ἐξήρχετο τοῦ ἱματίου πρὸ τῆς βακτηρίας, ἐρειδομένης ὑπὸ τὴν μασχάλην², πρὸς τὸ κάτω ἀνεστραμμένη, κρατοῦσα ταινίαν, ἴχνος τῆς ὁποίας (γραμμῆ), διατηρεῖται ὑπὸ τὴν δεξιὰν ἄκρον χεῖρα.

Ὅμοίαν λήκυθον τῆς συλλογῆς τοῦ Ἐλγίνου³ βλ. Auktion XVIII, Basel 1958, 45 ἀρ. 131 πίν. 41, διατηρουμένην χεῖρον τῆς ἡμετέρας. Καὶ εἰς ταύτην ὅμως, ὡς δεικνύει ἡ σειρὰ τῶν παραλ-

1 Καὶ παρὰ F. JOHANSEN, The Attic Grave Reliefs, εἰκ. 30.

2 Ὅμοια στήριξις τῆς βακτηρίας καὶ ἐπὶ τῆς ἐν Kassel ληκύθου τοῦ αὐτοῦ ζωγράφου (ARV² 563: 144) FAIRBANKS II, πίν. 1, 1, συχνὴ δὲ γενικῶς ἐν τῇ ἀγγειογραφίᾳ (βλ. Enc. Phot. III πίν. 27, KRAIKER, Heidelberg ἀρ. 34 [B 9] πίν. 12, PFUHL, εἰκ. 765, AA 1924/25, Παράρτ. 69 εἰκ. 3), εὔρηται καὶ ἐπὶ ἀναγλύφων· βλ. τὸν γενειῶντα τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῆς ζωφόρου τοῦ Παρθενῶνος (A. SMITH, The Sculptures of the Parthenon, London 1910, πίν. 37, ἡ ἀκραία μορφή δεξιὰ ἀρ. 46), ἐπίτιτλον ἀνάγλυφον τοῦ 396/7 π.Χ. (IG II² 1392, I. ΣΒΟΡΩΝΟΥ, Τὸ Ἐθνικὸν Μουσεῖον, πίν. 107 δεξιὰ, BCH 2, 1878 πίν. 10, RM 47, 1932, πίν. 15: 4,

SÜSSEROT, Zeitbestimmung, πίν. 1, 4, G. LIPPOLD, Die griechische Plastik [Handbuch der Archäologie 3,1] München 1950, πίν. 88, 1) ἐπὶ τοῦ ἐπιτυμβίου τοῦ Κτησίλεω καὶ τῆς Θεανοῦς ἡ ράβδος δὲν φαίνεται ἐν τῇ φωτογραφίᾳ, προὔποτιθεται ὅμως ἀναγκαῖα ἐκ τῆς στάσεως τοῦ ἀνδρὸς καὶ μνημονεύεται ἐν τῇ περιγραφῇ τῆς S. PAPAΨΥΡΙΔΙ, Guide du Musée National, Athènes ἄ.χ., 138-9, ἔνθα χρονολογεῖται εἰς τὸ τέλος τοῦ 5^{ου} αἰ. καὶ ἐπὶ βωιωτικῷ ἀναγλύφῳ ἐν Βασιλείᾳ (K. SCHEFFOLD ἐν Antike Kunst I, 1958, 70 πίν. 3 καὶ [τοῦ α ὑ τ ο ὕ] Meisterwerke griech. Kunst, 82 ἀρ. 303 εἰκ. σ. 247) χρονολογουμένου ὀλίγον πρὸ τοῦ 440 π.Χ., ἦτοι ἐγγύτατα πρὸς τὴν ἡμετέραν λήκυθον.

3 Nün ἐν ἰδιωτικῇ συλλογῇ ἐν Ἐλβετίᾳ.

λήλων, ἢ μορφή δεξιὰ θὰ πρέπει νὰ ἐκληφθῆ ὡς νέος καὶ οὐχὶ ὡς γυνή, ὡς ὁ ΣΑΗΝ αὐτόθι. Ἡ ὑπ' αὐτοῦ προτεινομένη χρονολόγησις περὶ τὸ 440 π.Χ. ἰσχύει καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν.

Περὶ τῶν λευκῶν ληκύθων τοῦ ζωγράφου τοῦ Σαβούρωφ βλ. J. D. BEAZLEY, *Attic White Lekythoi*, 16-17.

5. Μεγάλῃς λευκῆς ληκύθου τμήμα ἄνω ἢ ἐπιφάνεια τεφρόχρους ἐκ καύσεως. Μέγ. ὕψος 0.075.

6. Λευκῆς ληκύθου μικρὸν τεμάχιον.

7. Πινακίου ταινιωτοῦ τμήμα παρὰ τὴν περιφέρειαν. Προβλ. σ. 72 ἀρ. 24.

Ἡ πυρὰ χρονολογεῖται σαφῶς πολὺ ἐνωρίτερον τῶν λοιπῶν τάφων καὶ δὴ ἐκ τῆς ληκύθου τοῦ Σαβούρωφ (ἀνωτ. ἀρ. 4) περὶ τὸ 440 π.Χ.

(94) Βορείως τῆς πυρᾶς VII καὶ καθέτως πρὸς ταύτην εὐρίσκεται ὁ τάφος XXI, *κεραμοσκεπῆς ἐντὸς πυρᾶς*¹, Β.-Ν. κατευθύνσεως, οὔτινος ἐπίσης μικρὸν τμήμα δυτικῶς καθ' ὄλον τὸ μῆκός του παρέμεινεν ἀνεξερεύνητον, ὡς εὐρισκόμενον πέραν τῆς οἰκοδομικῆς γραμμῆς. Τὸ μῆκος τοῦ λάκκου τῆς πυρᾶς ἦτο 1.75 μ. καὶ τὸ μέγιστον ἐρευνηθὲν πλάτος του 0.50 μ. Ὁ τάφος ἠδράζετο ἐπὶ στρώματος ἀνθράκων ἐπὶ τοῦ πυθμένου τῆς πυρᾶς πάχους 0.15 μ. ἦτο δὲ ἰδιομόρφου κατασκευῆς, ἀποτελούμενος ἐκ δύο κατὰ μῆκος στρωτήρων (μῆκους ἐκάστου 0.69 μ.) καὶ ἐνὸς ὁμοίου καθ' ἑκατέραν τῶν στενῶν πλευρῶν. Οἱ κέραμοι οὗτοι ἔβαινον ἐπὶ τῶν στρωτήρων τοῦ δαπέδου, ὥστε τὸ συνολικὸν ἐσωτερικὸν μῆκος τοῦ τάφου ἦτο 1.25 μ. Οἱ κέραμοι τῶν πλαγίων πλευρῶν διετηροῦντο μόνον εἰς μέγιστον ὕψος 0.37 μ. τοῦ ἄνω μέρους τοῦ τάφου καταστραφέντος ὑπὸ τῶν παλαιῶν θεμελιώσεων, πρέπει ὅμως νὰ θεωρηθῆ βέβαιον ὅτι ὅμοιοι στρωτήρες ἐκάλυπτον τὸν τάφον, ὅστις ἦτο καθ'αὐτὸ κιβωτιόσχημος (λαρνακοειδῆς), ὡς ὁ ἐκ πηλίνων πλακῶν τάφος LXXVI σ. 21. Οὐδὲν εὐρέθη ἐν τῷ τεταραγμένῳ κεραμοτῷ τάφῳ, ἐπὶ τοῦ πυθμένου ὅμως τῆς πυρᾶς:

1 (πίν. 17α, ἀριστ.). Λήκυθος ἀποκεκρουμένη τὸ ἄνω μέρος τοῦ λαιμοῦ μετὰ τῆς λαβῆς. Θαλλὸς κισσοῦ ἐπὶ ὄχρολεύκου ἐδάφους, μὲ τριπλοῦν κιγκλιωτὸν ἄνω καὶ κάτω. Ὅπισθεν ἐπιμήκης κηλὶς καθ' ὕψος ἐκ χρώματος καταπεσόντος ἀπὸ τὸ πινέλλον. Ζωηρὰ ἴχνη πυρός. Μέγ. ὕψος 0.13, διάμ.: βάσ. 0.044 ὠμων 0.055.

Ὅμοιον (γαστροῶδες) σῶμα καὶ τριπλοῦν, ἐπίσης, κιγκλιωτόν, ἀμελέστερον ὅμως σχέδιον κισσοῦ CVA (Deutschland 4, 157) Braunschweig 2, 15 (365) καὶ LANGLOTZ, ἔ.δ. πίν. 108:390a, 390b (ἔξ Ἀθηνῶν, μὲ ραδιώτερον σῶμα καὶ τινὰς μικροδιαφορὰς σχεδίου) καὶ 390c.

Πιθανῶς καὶ ὁ τάφος οὗτος ἀρχαιότερος τοῦ συνόλου ὡς ἡ γειτονικὴ πυρὰ VII· βλ. χρονολόγησιν ἐν τέλει.

(95) Ὀλίγον ἀνατολικώτερον εὐρίσκεται ὁ τάφος VI, *μικρὰ λάρναξ ἐντὸς πυρᾶς*², Α.-Δ. κατευθύνσεως, σφζομένη μόνον δυτικῶς εἰς μέγιστον μῆκος 0.14 μ. Τὸ πλάτος τῆς ἦτο 0.22 μ. (μετὰ τοῦ χεῖλους 0.28 μ.), τὸ δὲ βάθος (τοῦ κάτω ἡμίσεος μόνου σφζομένου) 0.10 μ.

Μεταξὺ τῶν ἀνθράκων, ἔνθα καὶ ὀλίγα ὄστᾶ, τὰ ἐξῆς τεμάχια:

1. Τρία τεμάχια λευκῆς ληκύθου, ὧν ἓν ἐκ τῶν ὠμων.

2. Ἐτέρας λευκῆς ληκύθου τμήμα κάτω.

¹ Συνδυασμοὶ τάφων πρὸς πυρὰς καὶ ἀλλαχοῦ τῆς ἀνασκαφῆς (τάφ. LXXXIV σ. 61, LXXXV σ. 62-63 καὶ VI σ. 108-9). Βλ. περὶ καύσεων κατωτέρω.

² Ἡ περίπτωσις ὁμοία πρὸς τὴν τοῦ προηγουμένου τάφου XXI. Δι' ἄλλα ἐκ τῆς ἀνασκαφῆς παράλληλα βλ. σημ. 1.

3. Τρίτης λευκῆς ληκύθου τμήμα μετὰ τῆς βάσεως. Διάμ. 0.044.

4. Ληκυθίου ἐρυθρομόρφου ἢ βάσις, ὃ ὅμως καὶ τμήμα ἄνω, σφῆζον μικρὸν μέρος παραστάσεως (χεῖρ, ἐν ἱματίῳ, προτείνεται κεκαμμένη). Τοῦ μετὰ παραστάσιν τεμαχίου διαστάσεις 0.045 × 0.048.

5. Σκύφου (;) κάτω μέρος.

6. Φιαλιδίου τμήμα.

7. Μεγάλου ἀγγείου χεῖλος ἐπὶ τῆς ἄνω ἐπιφανείας μέλαν γάνωμα μετὰ λευκὰς κηλίδας. Μέγ. ὕψος 0.022, πάχος 0.011.

(96) Εἰς τινὰ ἀπόστασιν ΝΑ. ἐσημειώθη ὁ τάφος XIX, λάρναξ Α.-Δ. κατευθύνσεως, πλάτους 0.42/0.52 μ. σφισομένη ἀνατολικῶς εἰς μέγιστον μῆκος 0.90 μ. Οὐδὲν περιεῖχεν.

(97) Ἀμέσως πρὸς τὰ ΝΔ. ὁ τάφος XVIII, πυρὰ Α.-Δ. κατευθύνσεως πλάτους 1 μ., ἥς ἠρευνήθη τμήμα μήκους 1.60 μ. μόνον κατὰ τὸ κατώτατον αὐτῆς μέρος βάθους 0.20 - 0.40 μ., ἔνθα εὐρέθησαν :

1 (εἰκ. 183). Λευκῆς ληκύθου τμήμα ἄνω (ἀποτελεσθὲν ἐκ τεσσάρων τεμαχίων) καὶ ἕτερα δύο τεμάχια, βεβλαμμένα ἐκ τῆς καύσεως. Ἀριστερὰ στήλη μετὰ ἀκανθαν νέος, τοῦ ὁποίου σφίζεται τὸ πρόσωπον, μετὰ τὴν κεφαλὴν κύπτουσαν ἑλαφρῶς ἔμπροσθεν. Ἀνήκει πιθανῶς εἰς τὴν δμάδα R, προβλ. XLIV 15 (ἀρ. 22) σ. 71-72 πίν. 10.

Εἰκ. 183. Τμήμα λευκῆς ληκύθου ἐκ τῆς πυρᾶς XVIII.

2. Τεμάχιον ἄλλης λευκῆς ληκύθου.

(98) Νοτίως, καὶ ὀλίγον δυτικώτερον τοῦ προηγουμένου, ὁ τάφος XXIV, πυρὰ Β.-Ν. κατευθύνσεως μήκους 2.50 μ. (ἡ μείζων τῆς ἀνασκαφῆς). Κατεστραμμένη, λοξῶς, ἀπὸ ΒΔ. πρὸς τὰ ΝΑ. ἐσφίζετο εἰς πλάτος 0.25 (Ν.) - 1.00 (Β.) μ.

Ἐντὸς τῶν ἀνθρώκων πολλὰ ὄστᾶ, οὐχὶ ὅμως ὄστρακα.

(99) Εἰς τὴν αὐτὴν γραμμὴν μετὰ τὴν πυρὰν XVIII, δύο σχεδὸν μέτρα ἀνατολικώτερον, εὐρέθη ὁ τάφος XX (εἰκ. 184) λάρναξ μαρμαρίνη (ἡ μοναδικὴ τῆς ἀνασκαφῆς)

Α.-Δ. κατευθύνσεως ἀλλὰ μετὰ αἰσθητὴν ΒΑ. ἀπόκλισιν (ὡς καὶ ἡ πρὸς Α. πυρὰ XXXI), ἀντίστροφον πρὸς τὴν μικροτέραν ΝΑ. συνήθως ἀπόκλισιν τῶν νοτιωτέρων τάφων. Ἡ ὄνομασία λάρναξ δὲν εἶναι τεχνικῶς ἀκριβής, διότι ὁ τάφος ἦτο καθαυτὸ κιβωτιοσχημὸς ἐν τούτοις παρεῖχε τὴν ἐντύπωσιν λάρνακος λόγῳ τῆς ἀρίστης ἀρμογῆς τῶν πλα-

Εἰκ. 184. Ὁ τάφος XX ἀπὸ ΝΑ.

κῶν, τὸ ἀποτέλεσμα δὲ τοῦτο ἐπεδίωκον οἱ κατασκευασταὶ του, οἵτινες διὰ λόγους τεχνικοῦς ἢ οἰκονομίας δὲν ἠδυνήθησαν νὰ χρησιμοποιήσουν μονοκόμματον μάρμαρον¹.

Τὸ ὄρυγμα τοῦ τάφου εἶχε διαστάσεις 2.70×1.66 μ. Ἐντὸς τούτου ἡ λάρναξ εἶχε στηθῆ ὡς οἰκοδόμημα· ἡ κάτω πλάξ, ἐξ ὑμηττείου μαρμάρου, διαστάσεων 2.25×1.205 μ. καὶ (μεγίστου) πάχους 0.135 μ., ἐλειτούργει ὡς εὐθυντηρία καὶ τοιχοβάτης ἅμα ἐξέχουσα πέραξ, ἐκτὸς τῆς Β. πλευρᾶς, κατὰ 0.025 πρὸς Ν. καὶ κατὰ 0.045 εἰς τὰς στενάς πλευράς. Αἱ πλάκες αἱ ἀποτελοῦσαι τὰς πλευράς, ἐκ λευκοῦ (πεντελῆκοῦ) μαρμάρου, εἶχον ὕψος 0.94 μ. Ἐκ τούτων αἱ τῶν μακρῶν πλευρῶν ἐξικνοῦντο ἀμφοτέρωθεν μέχρι τῶν ἀντιστοιχῶν γωνιῶν, περιλαμβάνουσαι μεταξὺ τῶν τὰς πλάκας τῶν στενῶν πλευρῶν (βλ. εἰκ. 184). Ἡ νοτία πλευρὰ ἐξείχε κατὰ τι (0.013 [κάτω] - 0.055 [ἄνω]) πέραν τῆς δυτικῆς πλευρᾶς· ἀντιθέτως ἡ βόρειος εἰσείχεν ἀντιστοιχῶς κατὰ 0.015 - 0.02 μ. Αἱ μικραὶ αὐταὶ ἀνωμαλῖαι ἀπεφεύχθησαν εἰς τὴν ἀνατολικὴν στενὴν πλευρὰν, ἡ πλάξ τῆς ὁποίας «παρμένη» πρὸς τὰς παρυφὰς διὰ τὴν ἀκριβῆ ἀρμογὴν πρὸς τὰ πέρατα τῶν μακρῶν πλευρῶν ἐξέχει ὅλη ὀλίγον ἐν εἴδει ἀπέργου σφυροκοπημένη ἀπλῶς κατὰ τὴν ὑπόλοιπον ἐπιφάνειαν, ὡς πᾶσαι αἱ πλευραὶ κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν τῶν ὄψιν, ἀδρότερον εἰργασμένα ὡς μὴ οὔσαι ὄραται λόγῳ τῆς ἐντὸς λάκκου ἐναποθέσεως τῆς σαρκοφάγου. Ἀντιθέτως πᾶσαι αἱ ἐσωτερικαὶ ἐπιφάνειαι ἦσαν τελείως λελεασμένα (βλ. εἰκ. 185).

Ὡς κάλυμμα τῆς οὕτω ἀποτελεσθεῖσης λάρνακος εἶχον χρησιμοποιηθῆ δύο ἄνισοι πλάκες ἢ μεῖζων, πρὸς ἀνατολάς, ἐξ ὑμηττείου μαρμάρου, διαστ. 1.25 (Β.)/ 1.29 (Ν.) $\times 1.14$ μ. καὶ μεγίστου πάχους 0.17 μ., ἐξείχε τῆς λάρνακος κατὰ τὴν νοτιανὴν πλευρὰν· ἡ πρὸς δυσμάς, ἐκ λευκοῦ μαρμάρου, εἶχε μῆκος 0.98 μ., πλάτος 1.14 μ. καὶ μέγιστον πάχος 0.14 · οὕτω τὸ κάλυμμα εἶχε συνολικὸν μῆκος 2.23 (Β.) - 2.27 (Ν.), ὅλη δὲ ἡ λάρναξ εἶχεν ἐξωτερικὰς διαστάσεις 2.20×1.16 μ. καὶ ὕψος (μετὰ τῆς βάσεως καὶ τοῦ καλύμματος) 1.215 (Α.) - 1.245 (Δ.) μ. Αἱ ἐσωτερικαὶ διαστάσεις τῆς ἦσαν 2.00×0.917 μ. καὶ τὸ ὕψος 0.953 μ. Τὸ πάχος τῶν μὲν μακρῶν πλευρῶν ἦτο 0.095 - 0.10 μ. τῶν δὲ στενῶν 0.105 (ἄνω) - 0.12 (κάτω) μ. Αἱ πλάκες τῶν μακρῶν πλευρῶν ἔφερον κατὰ τὸ ἐσωτερικὸν μέρος ἀμφοτέρων τῶν περάτων τῶν ὀρθογώνιον ὑποτομήν, δι' ἧς ἐπετυγχάνετο ἡ μεταξὺ αὐτῶν τελειότερα ἀρμογὴ τῶν πλακῶν τῶν στενῶν πλευρῶν.

Ἐντὸς τοῦ ὄρυγματος, ὀλίγον ἄνωθι τῆς δυτικῆς πλακῶς τοῦ καλύμματος, εὐρέθη:

1 (πίν. 22γ, ἀριστ.). Κοτύλη ἑλλειπῆς μέγα μέρος ἄνω μετὰ τῆς ἐτέρας τῶν λαβῶν καὶ τὸ πλεῖστον τῆς ἄλλης. Καλὸν μέλαν γάνωμα· ἐδαφόχρους ζώνη κάτω· κυκλίσκος μετὰ στιγμῆς κατὰ τὸ κέντρον τῆς βάσεως. Ὑψος 0.05 , διάμ.: βάσ. 0.032 χεῖλ. 0.061 .

Βαθύτερον ἐντὸς τοῦ ὄρυγματος τοῦ τάφου κατὰ τὴν ΝΑ. γωνίαν περὶ τὸ μέσον τοῦ ὕψους τῆς λάρνακος:

2 (πίν. 5α, ἀριστ.). Λευκῆς ληκύθου τεμάχιον ἄνω σφῆζον μέρος στήλης καὶ κεφαλῆς γυναικὸς κλινούσης ἐμπρός. Σχέδιον δι' ἐρυθροῦ· ἄνω ζεύγος ὀριζοντίων γραμμῶν διὰ χρυσοκιτρίνου. Διαστάσεις 0.096×0.056 .

Ἡ ἐν τῇ λάρνακι διάλυσις τοῦ σκελετοῦ καὶ διασπορὰ τῶν ὀστέων φαίνονται κα-

¹ Οὗτος εἶναι καὶ ὁ κανονικὸς τύπος τῶν μαρμαρίων λαρνακῶν κατὰ τὸν 5ον π.Χ. αἰ. ἐν Ἀττικῇ· μοναδικὴ γνωστὴ ἐξαιρέσις ἐν τῷ Κεραμεικῷ ΑΜ 18, 1893,

164 (πρβλ. *Hesperia* 20, 1951, 76 σημ. 10). Λάρνακα ὁμοίαν πρὸς τὴν ἡμετέραν ἀνεῦρεν ὁ Η. SCHLIEMANN ἐν τῇ γειτονικῇ οἰκίᾳ Φιλήμονος, βλ. ΑΜ 13, 1888, 210.

λῶς ἐν τῇ εἰκ. 185. Ἡ κεφαλὴ (καλῶς αὕτη διατηρουμένη) ἔκειτο πρὸς τὴν ΒΑ. γωνίαν. Ὁ σκελετὸς ἀνήκεν εἰς γυναῖκα, ὡς συνάγεται ἐκ τῶν κτερισμάτων:

3 (βλ. εἰκ. 185). Ἀλάβαστρον ἕξ ἀλαβάστρου ἑλλιπὲς μέρος τοῦ χεῖλους καὶ μικρὸν κάτω. Ὑψος 0.142, διάμ.: 0.045 χεῖλ. 0.045 στομίου 0.025.

4 (βλ. εἰκ. 185). Κάτοπτρον χαλκοῦν διαμ. 0.128.

5 (εἰκ. 186). Λεκανὶς ἑλλιπὲς τὸ κάτω μέρος καὶ τὸ πλεῖστον τῶν λαβῶν ἰσχυραὶ ὀριζόντιοι ταινιόσχημοι λαβαὶ μετ' ἀποφύσεις ἑκατέρωθεν. Ἄνω ζώνη μετ' διακόσμησιν ὀφιοειδῶν γραμμῶν. Μέγ. ὕψος 0.068, διάμ. χεῖλ. 0.15. Καὶ μικρὰ τεμάχια τοῦ πώματος μετ' διπλᾶ ἔσχηματοποιημένα φύλλα κατὰ τὴν περιφέρειαν.

Ὅμοιοτάτη, ἑλλιπὲς ἐπίσης, *Hesperia* 18, 1949, 326 ἀρ. 47 πίν. 91 καὶ ἡ πλήρης R. LULLIES, *Auktion VI* (Kunstwerke der Antike, Stuttgart 1958) πίν. 18,5 τῶν αὐτῶν περιῶπου διαστάσεων. Μεγίστων διαστάσεων (διαμ. περίπου 0.40) πλήρης ὁμοία λεκανὶς ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Σχολῆς Καλῶν Τεχνῶν (Art Academy) τοῦ Σικάγου.

Ὅμοιαι καὶ ἐν Βυρτεμβέργῃ (LANGLOTZ, ἔ.ἀ. ἀριθ. 443 πίν. 121) καὶ Κοπεγχάγη (CVA Danemark [3] 100, 3), ὡς καὶ ἡ ἕξ Ὀλύνθου, *Olynthus V* 84 πίν. 58, 81 (πλήρης, ἐπὶ τοῦ καλύμματος διακόσμησις φύλλων ὀλιγώτερον ἔσχηματοποιημένων¹). Περὶ τῶν ὁμοίων λεκανίδων βλ. BORDMANN ἐν *BSA* 47, 1952, 42 - 43 ἀρ. 16.

(100) Εἰς τὴν ἀνατολικὴν προέκτασιν τοῦ τάφου XX ἀπέχων μόνον 0.20 ἀπὸ τοῦ ὀρύγματός του, ἔξερχόμενος ἐν μέρει τῶν ὀρίων τοῦ οἰκοπέδου εὐρίσκετο ὁ τάφος XXXI, μεγάλη πυρὰ Α.-Δ κατευθύνσεως (διὰ τὴν ΒΑ. ἀπόκλισιν βλ. ἀνωτ. σ. 109), διαστάσεων 2.28 × 1.10 μ., τῆς ὁποίας ἠρευνήθη μόνον ὁ πυθμὴν, ἔχων κλίσιν ἀπὸ Α. πρὸς Δ., εἰς μέγιστον βάθος 0.20 μ. Μεταξὺ τῶν ἀνθράκων ἐλάχιστα ὑπολείμματα ὀστέων καὶ παρὰ τὴν ΒΔ. γωνίαν:

Εἰκ. 186. Λεκανὶς τοῦ τάφου XX.

1 (εἰκ. 52 ἀριστ.). Ληκύθιον πλήρες (συνεκολληθῆ ἢ λαβή, ὁ λαίμδος καὶ ἡ βάση) βεβλαμμένον ἐκ τοῦ πυρός· ζεύγη κατακορῦφων ἀδλακώσεων, μόλις διακρινομένων. Ὑψος 0.077, διάμ.: βάσ. 0.043 κοιλ. 0.053 χεῖλ. 0.026.

(101) ΒΑ. τοῦ προηγουμένου, ἐντὸς τοῦ πρὸς τὴν ὁδὸν Σταδίου οἰκοπέδου ἠρευνήθη ὁ τάφος XXX, πυρὰ ΒΑ.-ΝΔ. κατευθύνσεως σφζομένη μόνον εἰς μέγιστον μῆκος 1.45 μ. καὶ πλάτος 0.75 μ. Ἐπὶ τοῦ πυθμένος ἀφθονοὶ ἀνθρακες καὶ ὀλίγα τεμάχια.

1. Ληκύθιον ἀδλακωτὸν εἰς τεμάχια, ἑλλιπὲς (μὴ συγκολληθέν).

2. Ληκυθίου ἐρυθρομόρφου τεμάχιον· μέρος ἱματίου γυναικὸς δεξιὰ θεούσης (;). Διαστάσεις 0.026 × 0.043.

(102) Πρὸς Ν. τῶν δύο τελευταίων πυρῶν ὁ τάφος XVII, πυρὰ Α.-Δ. κατευ-

¹ Δὲν πιστεύω ὅτι ἡ διαφορὰ αὕτη δικαιολογεῖ τὴν χρονολόγησίν της εἰς τὸ τέλος τοῦ 6ου π.Χ. αἰ. Εἰς τὸν πρόωμον χρονολόγησιν ἀντιβαίνει καὶ ἡ εὐρεσίς της ἐν τῷ Ἀνατολικῷ Νεκροταφείῳ (ἐκτὸς τάφου ἴσως, ἀν καὶ τοῦτο δὲν δηλοῦται σαφῶς), τὸ ὁποῖον αὐτὸς οὗτος ὁ ROBINSON (*Olynthus XI* 137) λέγει ὅτι ἀνάγε-

ται εἰς τὸ τέλος τοῦ 5ου π.Χ. αἰ. Φαίνεται ὅτι οὗτος παρεσύρθη ἐκ τῆς ὑπὸ τοῦ LANGLOTZ, ἀνωτ. (πρβλ. καὶ ἀριθ. 163 πίν. 120) χρονολογήσεως παρεμφεροῦς λεκανίδος. Ἀλλὰ τὰ ἀνασκαφικὰ δεδομένα πρέπει νὰ εἶναι ἰσχυρότερα τῆς τεχνολογικῆς χρονολογήσεως προκειμένου περὶ τὸσον ἀπλῆς διακοσμῆσεως.

Εἰκ. 185. Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ τάφου XX.

θύμσεως (σχεδόν παράλληλος πρὸς τὴν οἰκοδομικὴν γραμμὴν) διαστάσεων 1.85×1.20 μ.
Ἐν ταύτῃ:

1-2. Λευκῶν ληκύθων δύο μέρη: Τμῆμα κάτω περιλαμβάνον τὴν βάσιν, με πόδας (ὧν ὁ ἀριστερὸς κεκαμμένος, ὡσεὶ βαδίζοντος) πρὸ στήλης καὶ τεμαχίον, ἐφ' οὗ μέρος ἱματίου· τὸ σχέδιον δι' ἐρυθροῦ, γραμμαὶ περιθεύουσαι διὰ καστανοῦ.

Πρὸς τὴν θέσιν τῶν ποδῶν πρβλ. τὴν λήκυθον III σ. 80-81 πίν. 12.

3. Ληκύθιον ἐρυθρόμορφον ἐκ τεμαχίων συγκολληθέν, ἔλλιπές ἱκανὰ μέρη· μέγα μέρος τῆς ἐπιφανείας βεβλαμμένον ἐκ τοῦ πυρὸς μετ' αὐτοῦ δὲ καὶ ἡ παρὰστας, ἐκ τῆς ὁποίας διακρίνεται κάτω μέρος γυναικὸς δεξιὰ βαινούσης. Ὑψος 0.131, διάμ.: βάσ. 0.061 κοιλ. 0.08 χεῖλ. 0.037.

Εἰκ. 187. Λεκανὶς τοῦ τάφου XVI.

(103) Πρὸς Ν. τοῦ δυτικοῦ μέρους τοῦ τάφου XVII εὐρίσκετο τάφος XV, μικρὰ λάραξ Β.-Ν. κατευθύνσεως πλάτους 0.20 μ. καὶ ὕψους 0.22 μ. σφζομένη μόνον κατὰ τὸ βόρειον αὐτῆς τμῆμα εἰς μέγιστον μῆκος 0.43 μ. καὶ ἐκεῖ ὁμως τεταραγμένη.

(104) Νοτιώτερον τοῦ τάφου XVII καὶ ἀνατολικώτερον (μετὰ τὴν δυτικὴν πλευρὰν εἰς τὴν προέκτασιν τῆς ἀνατολικῆς τοῦ τάφου XVII) εὐρίσκετο ὁ τάφος XVI, κεραμοσκεπῆς Α.-Δ. κατευθύνσεως ἀποτελούμενος ἐκ καμπύλων κεράμων, ἑνὸς καθ' ἑκατέραν τῶν μακρῶν πλευρῶν καὶ τρίτου ἐπὶ τοῦ δαπέδου. Μῆκος 1.02 μ., πλάτος 0.50 μ., ὕψος 0.44 μ.

Ἐν τούτῳ:

1 (εἰκ. 187). Λεκανὶς ἄωτος μετὰ τοῦ πώματος ἀκεραία, κεκαλυμμένη ὅλη μετὰ καλὸν μέλαν γάνωμα, πλὴν ἑδαφοχρόων ζωνῶν κατὰ τὸ ἄνω μέρος τῆς λαβῆς τοῦ καλύμματος, τῆς περὶ τὸ μέσον τῆς περιφερείας τοῦ καλύμματος κοιλάνσεως, τοῦ ἄνω μέρους τοῦ χεῖλους (ἐνθα εἰσθίδεται τὸ κάλυμμα), τῆς περιφερείας τοῦ ποδὸς καὶ κυκλικοῦ χώρου κατὰ τὸ κέντρον τῆς βάσεως. Ὑψος 0.063 εἰς τὴν λαβὴν τοῦ καλύμματος 0.109, διάμ.: βάσ. 0.13 καλύμματος 0.141 λαβῆς 0.061.

(105) Πρὸς Ν. τοῦ τάφου XXII μεταξὺ τούτου καὶ τοῦ τάφου XLIV εὐρίσκετο ὁ τάφος XXV, κεραμοσκεπῆς ΒΑ.-ΝΔ. κατευθύνσεως, ἀποτελούμενος ἐκ δύο κατὰ μῆκος λοξοτιμῆτων, ἐλάχιστα καμπυλωμένων, κεράμων, χρωματισμένων διὰ μέλανος κατὰ τὴν κυρτὴν πλευρὰν. Οἱ κέραμοι, πάχους 0.015-0.18 μ., ἔχουν μῆκος 0.92 μ. καὶ πλάτος 0.46-0.475 μ. ἐκ τούτων ὁ δυτικὸς ἐπέβαινε κατὰ 0.10 μ. τοῦ πρὸς ἀνατολὰς, ὥστε τὸ συνολικὸν μῆκος τοῦ τάφου ἦτο 1.74 μ.

Ὁ σκελετός (κεφαλή πρὸς Α.), λόγῳ ἰσχυρᾶς ἐκ τῶν ἄνω πιέσεως, εἶχε πολτοποιηθῆ. Ἐντὸς τοῦ τάφου εὐρέθη εἰς τεμάχια:

(XXV εἰκ. 42 ἀριστ.). Ληκύθιον συγκολληθέν ἐκ τεμαχίων, ἔλλιπές μέρη τῶν τοιχωμάτων. Ἐντὸς ἑδαφοχρόου ζώνης ζεύγος λεπτῶν περιθεουσῶν γραμμῶν. Ὑψος 0.102, διάμ.: βάσ. 0.054 κοιλ. 0.06 χεῖλ. 0.036.

Εἰκ. 188. Λεκανὶς τοῦ τάφου XXXVII.

(106) Ἀνατολικῶς τούτου εὐρίσκετο ὁ τάφος XXXVII, ὄρυγμα Α.-Δ. κατευθύνσεως με ἰσχυρὰν ΝΑ. ἀπόκλισιν, διαστάσεων 2.05×0.95 μ. Τὸ γέμισμά του (κιμηλοχώματα) ἦτο καθαρὸν ὀστράκων. Ἐπὶ τοῦ πυθμένος τοῦ ὄρυγματος ἐλάχιστα ὑπολείμματα ὀστῶν (μηρῶν κυρίως) ἐνήλικος, ὅστις εἶχε τοποθετηθῆ, ὡς εἰκάζεται, με τὴν κεφαλὴν πρὸς Α. Τὰ κτερίσματα ἔκειντο πῆρξ τῆς νεκρῶς, τὰ πλεῖστα δὲ δυτικῶς (πρὸς τοὺς πόδας).

1 (XXXVII εἰκ. 188). (Ὀλίγον ἀνατολικώτερον τοῦ μέσου, δεξιὰ τῆς νεκρῶς.) Λεκανὶς μόνωτος μετὰ τοῦ πώματος, συγκολληθεῖσα ἐκ τεμαχίων, ἑλλιπῆς τμήμα τοῦ χείλους καὶ ἀποκεκρουμένη μέρη τῆς ἐπιφανείας. Κεκαλυμμένη ὅλη, ἔκτος τῆς βάσεως, διὰ καλοῦ μέλανος γανώματος, ἔξιτῆλου ἐπὶ τμήματος τοῦ πώματος. Ὑψος 0.046 μετὰ τοῦ πώματος 0.053 εἰς τὴν λαβὴν τοῦ πώματος 0.079, διάμ.: βάσ. 0.048 χεῖλ. 0.085.

Εἰκ. 189. Κυνάθιον τοῦ τάφου XXXVII.

Ὁμοία (ἄωτος καὶ με ἀπλουστέραν λαβὴν πώματος) ἐκ τάφου παρὰ τὴν Ἀγορὰν (AJA 40, 1936, 203 εἰκ. 23) τοῦ τέλους τοῦ 5ου π.Χ. αἰ. (πρβλ. σ. 79). Βλ. καὶ XXVII 11 σ. 76.

(Χαμηλότερον, δεξιὰ πάλιν, τὰ ἀκόλουθα τρία ἀγγεῖα):

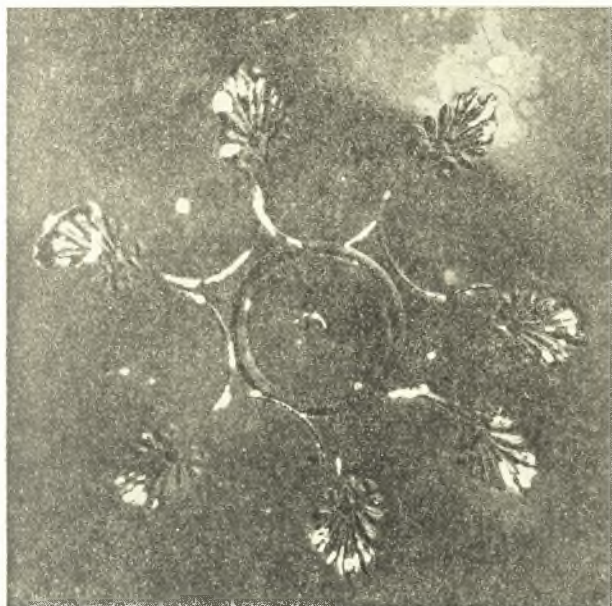
2 (XXXVII 7 εἰκ. 189). Κυνάθιον μόνωτον, ἑλλιπὲς μέρος ἄνω, βεβλαμμένον πολλαχοῦ τῆς ἐπιφανείας, ὀλόβαφον. Ὑψος 0.024, διάμ.: βάσ. 0.048 χεῖλ. 0.071.

Ὁμοιον τὸ XCVa (ἀρ. 3) σ. 8 εἰκ. 7.

3 (XXXVII 6 πίν. 23β κάτω δεξιὰ, εἰκ. 190). Φιαλίδιον ἀκέραιον· βάσις δακτυλιόσχημος. Καλὸν μέλαν γάνωμα (ἐκτος ἔδαφοχρόων ζωνῶν κατὰ τὴν βάσιν, ὡς ἐν τῇ φωτογραφίᾳ). Ἐσωτερικῶς ἑπτὰ ἔντυπα ἀνθέμια, συνδεόμενα ἀνὰ δύο διὰ καμπυλῶν, πῆρξ κυκλίσκου (εἰκ. 190). Ὑψος 0.032, διάμ.: βάσ. 0.065 χεῖλ. 0.086/0.095.

Πρὸς τὴν μορφήν τῶν ἐντύπων ἀνθεμίων καὶ τὸν τρόπον συνδέσεώς των ἐπὶ ὁμοιοσχήμου φιαλίδιου πρβλ. AM 54, 1929, 43-46 εἰκ. 32, 5.

4 (XXXVII 9 εἰκ. 191). Ληκύνθιον ἐρυθρόμορφον με ῥοειδῆς ραδινὸν σῶμα καὶ ὑψηλὸν λαιμόν· συνεκολληθῆ ἐκ τεμαχίων, ἑλλιπῆς πολλὰ μέρη. Γυνὴ καθημένη, δεξιὰ βλέπουσα. Ἐμπροσθεν κάλαθος, ὑπὲρ ταύτην (ἀνηρητημένον) κυκλοτερές ἀντικείμενον. Ὑψος 0.109, διάμ.: βάσ. 0.055 κοιλ. 0.067 χεῖλ. 0.033.

Εἰκ. 190. Τὸ ἔσωτερικὸν φιαλίδιον τοῦ τάφου XXXVII.

Παραλλαγὴ νηθούσης ὡς τοῦ τάφου LXXXV (σ. 63-67). Βλ. καὶ CXII 5 σ. 29-30.

5 (XXXVII 4). (Ἀντιστοιχῶς ἀριστερά.) Χαλκῆ περόνη. Ἡ μοναδικὴ τῆς ἀνασκαφῆς.

6 (XXXVII 3). (Μεταξὺ τῶν σκελῶν.) Χαλκοῦν ἔλασμα (τεμάχιον κατόπτρου;).

7-8 (XXXVII). (Χαμηλότερον, τὸ ἕτερον παρὰ τὴν ΒΔ. γωνίαν.) Δύο ἀκριβῶς ὅμοια ὑάλινα τεμάχια, παρεμφερῆ πρὸς στόμια ἀλαβάστρων. Ἰριδισμοὶ πρασινογάλαξοι. Μέγ. ὕψος 0.012, διάμ.: ἀνοίγματος 0.015/0.016 (ἔσω)-0.020/0.021 (ἔξω) χείλους 0.046.

Ἡ παρουσία διαφανοῦς ὑάλου κατὰ τὴν κλασικὴν ἐποχὴν ἐκπλήσσει, δὲν εἶναι ὅμως πρωτο-

φανής. Τέσσερα κομβίοσχημα αντικείμενα ἐκ διαφανοῦς ὑάλου εὐρέθησαν ἐν τῷ Κεραμεικῷ ἐντὸς πωρίνης σαρκοφάγου μὲ κτερίσματα τοῦ τέλους τοῦ 5ου π.Χ. αἰ. (ἐν τῷ «περιβόλῳ τοῦ Χαβρίου» ΑΑ 55, 1940, 358 εἰκ. 34, πρβλ. τὸ ληκυτόιον εἰκ. 33 συχνὰ μνημονευθὲν διὰ τὰ πολλὰ παράλληλα μεταξὺ τῶν ἡμετέρων), ταῦτα δὲ ἦσαν καὶ τὰ πρῶτα δείγματα διαφανοῦς ὑάλου ἐντὸς κλασσικοῦ τάφου τοῦ Κεραμεικοῦ¹. Ὑάλινα κοσμήματα ἐκ τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ ἐργαστηρίου τοῦ Φειδίου, Neue Deutsche Ausgrabungen, Berlin 1959, 284-9 εἰκ. 23 καὶ 24.

Εἰκ. 191. Ληκυτόιον
XXXVII 9.

9 (XXXVII 5 εἰκ. 13 δεξ.). (Παρὰ τὴν ΒΑ. γωνίαν.) Ληκυτόιον ἔλλιπὲς τὸν λαιμὸν μετὰ τῆς λαβῆς. Καλὸν μέλαν γάνωμα ἐν μέρει βεβλαμμένον ἐκ τῆς καύσεως. Μέγ. ὕψος 0.072, διάμ. βάσ. 0.049.

(107) Παραλλήλως πρὸς τὸν τάφον XXXVII, 1.30 μ. βορειότερον καὶ κατὰ τι δυτικώτερον, ἔκειτο ὁ τάφος XXXVI, στενομήκης λάρναξ Α.-Δ. κατευθύνσεως (ΝΑ. ἀπόκλισις) πλάτους 0.47 (κάτω)-0.543 (ἄνω) μ. καὶ ὕψους (ἐσωτερικοῦ) 0.40 μ. κατεστραμμένη πρὸς τὸ δυτικὸν αὐτῆς πέρας ἐσφίζετο εἰς μῆκος 1.62 (Β.)/1.79 (Ν.) μ. Ὁ νεκρὸς, μὲ τὴν κεφαλὴν ἀνατολικῶς, (ΝΑ. γωνία), πρὸς Ν. ἐστραμμένην, ἐσφίζετο εἰς σχετικὴν ἀταξίαν.

Οὐδὲν περιείχετο ἐν τῇ λάρνακι, ὀλίγα δὲ μόνον τεμάχια συνελέγησαν εἰς τὰ χώματα τοῦ τάφου:

1. Πώματος πυξίδος δύο τεμάχια. Καλὸν μέλαν γάνωμα· δίγραμμον κυμάτιον κατὰ τὴν περιφέρειαν.

2 (εἰκ. 192). Σκύφου τμῆμα κάτω ἐσωτερικῶς μελανόγραφος διακόσμησις ἰσχυρῶς ἐσηματοποιημένων φύλλων, ἀκτινωτῶς πρὸς διατεταγμένον.

Ὅμοιον τεμάχιον ἐξ ἀρχαϊκοῦ τύμβου παρὰ τὴν ὁδὸν Πειραιῶς· βλ. ΑΜ 18, 1893, 90 εἰκ. 3 πρβλ. καὶ εἰκ. 2. Παράδοξος φαίνεται ἡ παρουσία ἀρχαϊκῶν τεμαχίων, ὡς εἶναι καὶ τὸ ἐπόμενον.

3 (εἰκ. 193). Κοτύλης δύο τεμάχια, τὸ ἕτερον ἐκ τοῦ εἰσέχοντος χείλους, μὲ μελανόγραφον ῥόδακα (κυκλικὴ κηλὶς περιβαλλομένη ὑπὸ στιγμῶν) καὶ κατακόρυφον σειρὰν στιγμῶν· μικρὰ μέρη λοξῶν σειρῶν στιγμῶν ἐπὶ τοῦ ἑτέρου τεμαχίου. Βλ. ἄνωτέρω.

4. Πινακίου χεῖλος· καλὸν μέλαν γάνωμα.

(108) Βορείως τοῦ τάφου XXXVI καὶ ἀνατολικῶς τῆς πυρᾶς XVII εὐρέθη ὁ τάφος XXXIV, λάρναξ Α.-Δ. κατευθύνσεως κατὰ μέγα μέρος κατεστραμμένη ἐκ τῆς γειτονικῆς πυρᾶς XXXIV (βλ. κατωτ. σ. 115), σφισομένη δὲ μόνον κάτω εἰς μέγιστον μῆκος 0.60 μ. καὶ μέγιστον πλάτος 0.16 μ.

Παρὰ τὸ δυτικὸν ἄκρον τοῦ τάφου εὐρέθη:

1 (XXXIV εἰκ. 194). Ληκυτόιον ἐρυθρόμορφον ἀποκεκρουμένον τὸ πλεῖστον τοῦ λαιμοῦ μετὰ τῆς λαβῆς· κεφαλὴ μὲ φρυγικὸν σκοῦφον, δεξιὰ βλέπουσα· ἐμπρὸς στέλεχος ἄνθους (;). Μέγιστον ὕψος 0.066, διάμ.: βάσ. 0.043 κοιλ. 0.05.

Περὶ τὸ 400 π.Χ. ἢ ὀλίγον ὕστερον.

¹ Μνεῖα διαφανοῦς ὑάλου: ΑΡΙΣΤΟΦ. Ἄχαρν. 73-74 καὶ, ὕστερότερον, ΠΛΑΤΩΝ (Τίμαιος) 61B. Κατὰ τὸν R. J. FORBES, Studies in Ancient Technology 5, Leiden 1957, 161: they seem to refer to the moulded

vessels made by the Egyptians of that period and traded by the Phoenicians, ἀλλ' ἐκ τῶν εὐρημάτων τῆς Ὀλυμπίας ἐδείχθη ὅτι ἐγένετο εἰσαγωγή (τοῦλάχιστον) ἀνεπεξεργάστου ὑάλου.

Εἰκ. 192. Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ σκύφου
τοῦ τάφου XXXVI.

(109) Ὁ τάφος XXXIV εἶχε καταστραφῆ ὑπὸ ἐτέρου, εἰς ὃν ἐδόθη ἡ ὀνομασία τὰ φος XXXV, πρὸ ἀκαθορίστου ἐκτάσεως.

Εἰς τὰ ὑπὲρ τὰ ὑπολείμματα τῶν ἀνθρώκων κιμηλοχώματα :

1 (XXXV εἰκ. 10 ἀριστ.). Ληκύθιον ἐρυθρόμορφον ἀκέραιον μὲ πεπιεσμένον σῶμα λαγὸς καθήμενος, ἐστραμμένος ἀριστερά. Ὑψος 0.048, διάμ.: βᾶσ. 0.04 κοιλ. 0.044 χεῖλ. 0.023.

Τὸ σχῆμα, ὀλιγώτερον πεπιεσμένον (κυρτότερον ἄνω) καὶ μὲ βραχύτερον λαιμὸν ἀπαντᾷ ἤδη μεταξὺ τῶν ἐκ Ρηνείας ἀγγείων· βλ. Δέλος XXI 47 ἀρ. 106 πίν. 40 (πρὸβλ. τὸ ἐπίσης ἐρυθρόμορφον ΧCα 1 σ. 9 καὶ τὰ μελαμβραφῆ LVIII ἀρ. 11 σ. 47, XLIII ἀρ. 9 σ. 98, καὶ XLVI 2 σ. 84). Πρὸς τὴν παράστασιν πρὸβλ. LXXV σ. 24 καὶ XXXVIII 3 σ. 42.

Ἐντὸς τῆς τέφρας τεμάχια πηλίνης λάρνακος (προφανῶς τῆς καταστραφείσης τοῦ τάφου XXXIV) καὶ ἐλάχιστα ἄσημα ὄστρακα, ἐν οἷς καὶ ἓν λευκῆς ληκύθου.

(110) ΒΔ. τῶν δύο τελευταίων ἐσημειώθη ὁ τάφος XXXIII, κεραμοσκεπῆς Α.-Δ. κατευθύνσεως κατεστραμμένος δυτικῶς, σφζόμενος εἰς μῆκος 0.60 μ. Ἐν τούτῳ τμήμα σκελετοῦ μὲ τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν ΒΑ. γωνίαν καὶ οὐδὲν ἕτερον.

ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΕΚ ΤΟΥ ΕΠΙ ΤΗΣ ΟΔΟΥ ΣΤΑΔΙΟΥ ΑΡΙΘ. 3 ΟΙΚΟΠΕΔΟΥ

Τὸ κατὰ τὰ ΒΑ., μὲ ὄψιν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου ἀριθ. 3, συνορεῦον οἰκόπεδον (ἐν ᾧ ἢ πρὸ XXX καὶ τμήμα τῆς XXXI), δὲν ἐπεδέχετο συστηματικὴν ἔρευναν, λόγῳ τῆς εὐρυτάτης ταραχῆς τοῦ ἐδάφους, καταλιπούσης μόνον ἐλαχίστας νησίδας ἀνεπάφους. Οὕτω, ἂν καὶ δὲν ἔλιπον τὰ ἐνδιαφέροντα εὐρήματα, ἐξ μόνον τάφοι ἐνετοπίσθησαν :

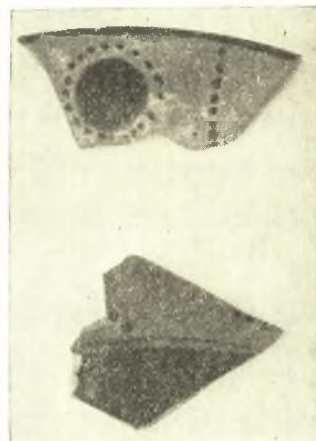

Εἰκ. 194. Ληκύθιον τοῦ τάφου XXXIV.

(111) Τάφος Α. Πρὸς τὰ ΒΑ. (10 μ. περίπου ἀπὸ τῆς Β. πλευρᾶς τοῦ οἰκοπέδου καὶ 12 μ. ἀπὸ τῆς Α. τῆς πρὸς τὴν ὁδὸν Σταδίου). Ὑδρία, χρησιμεύσασα ὡς τεφροδόχος, ἐναποτεθειμένη ἐντὸς τοῦ κάτω μέρους ἀμφορέως ἐστημένου ὀρθοῦ.

Ἡ ὕδρία (εἰκ. 195), ἀποκεκρουμένη μέρος τοῦ χεῖλους, κοσμεῖται διὰ κατακορύφων ἐρυθρῶν γραμμῶν κατὰ τὸ σῶμα καὶ θαλλοῦ δι' ἀραιώματος πηλοῦ περὶ τὸν λαιμόν. Ὑψος 0.34, διάμ.: βᾶσ. 0.13 κοιλ. 0.25.

Ὅμοίου σχήματος, μὲ διαφορὰν μόνον κατὰ τὸν πόδα, μὲ διπλοῦν τόμον ἐκεῖ, καὶ τὸ ἀκόσμητον τῶν ἄλλως ὁμοίων λαβῶν (τὸ χεῖλος καὶ τὸ ἐπ' αὐτοῦ κυμάτιον ὅμοια), μικρὰ ὕδρια ἐκ Καπούσης ἐν Χαϊδελέβεργη μὲ παράστασιν τοῦ Αἴωνος (περὶ ἧς βλ. τὴν πελίκην τοῦ ἐπομένου τάφου), W. KRAIKER, Die rotfigurige attische Vasen, Berlin 1939, ἀρ. 203 πίν. 37 καὶ 38.

Εἰκ. 193. Κοτύλης τάφου XXXVI τεμάχια.

Εἰκ. 195. Τεφροδόχος ὕδρια τοῦ τάφου Α.

Παράστασις ὁμοιοσχήμου καὶ ὁμοίως κεκοσμημένης ὑδρίας ἐπὶ ἀπουλιανῆς κάλλιδος τῶν ἀρχῶν τοῦ 4^{ου} π. Χ. αἰ. Arch Zeit. 9, 1851, πίν. 36 καὶ L. GHALI-KAHIL, Les enlèvements et le retour d' Hélène (École Française d' Athènes, Travaux et mémoires des anciens membres étrangers, fasc. 10), Paris 1955, 182-3 ἀρ. 151 πίν. 29, 1 (Μουσεῖον Kestner Ἀννοβέρου, ἀρ. 775).

Ἐν σχέσει πρὸς τὸν περὶ τὸν λαιμὸν θαλλὸν βλ. τὸν δῖνον XIV σ. 106. Πρὸβλ. καὶ LXIX ἀρ. 3 σ. 22 καὶ LX 10 σ. 48.

(112) Τάφος Β. Ὁμοῖος τάφος νοτιοδυτικώτερον (15 μ. περίπου ἀπὸ Β. καὶ 17 μ. ἀπὸ Α.). Περίκη ἐρυθρόμορφος, χρησιμεύασα ὡς τεφροδόχος, ἐντὸς μεγάλου ἀμφορέως.

Εἰκ. 196. Ἡ ἑτέρα ὄψις τῆς πελίκης τοῦ πίν. 26 (τάφου Β).

Ἡ πελίκη (πίν. 26, εἰκ. 196) σφύζεται ἀκεραία. Παράστασις: Α. Ἐρμῆς μὲ πέτασον καὶ κηρύκειον, ἀθλητῆς ἐστεφανωμένος κρατῶν κλάδον, γυνὴ μὲ πρόχουν καὶ φιάλην. Β. Δύο γλαυδοφόροι. Ὑψος 0.29, διάμ.: βάσ. 0.16 χεῖλ. 0.18.

Ὁμοία ἀκριβῶς σύνθεσις δὲν εὑρεθαι ἀλλαχοῦ. Γυνὴ μὲ φιάλην καὶ πρόχουν συνδέεται ἰδίως μὲ ἀναχώρησιν πολεμιστοῦ. Ὁ Ἐρμῆς παρίσταται, φαίνεται, ὑπὸ διττῆν ἰδιότητα, ἀφ' ἑνὸς μὲν πρὸς τοὺς ἀγῶνας συνδεόμενος ἀφ' ἑτέρου δὲ ὡς ψυχοπομπός, οὕτω δὲ νοητέα καὶ ἡ πρὸς τὸν νέον σύνδεσις του· νικητὴν εἰς τοὺς ἀγῶνας παραστέκει αὐτὸν ὁ Ἐρμῆς, ὅστις ὁμως συνοδεύει ἤδη τοῦτον εἰς τὸν Ἀχέροντα.

Τεχνολογικῶς ἡ παράστασις εὐρίσκειται ἐγγὺς πρὸς ὠρισμένα ἔργα τοῦ Αἴσωνος, εἰδικῶς δὲ πρὸς τὸν ἐν τῇ αὐτῇ στάσει εἰκονιζόμενον Ἐρωτα ἐπὶ ὑδρίας ἐν Χαϊδελβέργῃ (W. ΚΡΑΙΚΕΡ, ἔ.ἀ. ἀρ. 203 πίν. 37¹, ARV² 799: 5). Ὁ ἰδικός μας νέος κατὰ τι ραδιώτερος, μὲ πλείονας λεπτομερείας εἰς τὴν ἀπόδοσιν τοῦ σώματος· ἡ προτεινομένη ἐπίσης δεξιὰ χεὶρ τοῦ Ἐρμῆος ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν ὁμόνυμον χεῖρα τῆς ἀριστερά, ἐπίσης, γυναικὸς ἐπὶ τῆς ὑδρίας τῆς Χαϊδελβέργης. Πρὸβλ. ἀκόμη, παρ' ὅλην τὴν διαφορὰν τῆς στάσεως, τὸν Θησέα τῆς κύλικος τῆς Μαδρίτης (CVA Espagne [2], πίν. 85 [=98]²), ἰδίως κατὰ τὴν θέσιν καὶ τὴν προοπτικὴν ἀπόδοσιν

τῶν ποδῶν, δακτύλων, σφυρῶν καὶ γονάτων—ἐκ δὲ τῶν μορφῶν τῆς ἐξωτερικῆς ὄψεως πρὸβλ. ἰδιαιτέρως τὸν Προκρούστην.

Μικροτέρα συγγένεια καὶ πρὸς τὸν ζωγράφον τῆς Κραιπάλης εἰς τὴν παράστασιν μικρᾶς πελίκης ἐκ Νόλας ἐν τῷ Βρετανικῷ Μουσεῖῳ (E 389, T. ΡΑΝΟΦΚΑ, Antiques du Cabinet Pourtales, Paris 1834, πίν. 5, βλ. καὶ ARV² 738).

Ἡ σύνθεσις τῆς τριμόρφου παραστάσεως ἐνθυμίζει ἀνάγλυφα τοῦ τέλους τοῦ 5^{ου} αἰ., εἰδικῶς τὸ ἐξ ἀντιγράφων μόνον γνωστὸν ἀνάγλυφον τοῦ Ὁρφῆως καὶ τῆς Εὐρυδίκης (βλ. RM 53, 1938, 191-193 εἰκ. 3, πίν. 32, 1.2, 33, 2) μὲ τὴν μεσαίαν μορφήν σχεδὸν κατ' ἐνώπιον καὶ τὴν κεφαλὴν ἐν κατόψει καὶ ἀντίστοιχον θέσιν τῆς πρὸς τὰ δεξιὰ μορφῆς, ἐνῶ ἡ πρὸς τ' ἀριστερά (εἰς ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις ὁ Ἐρμῆς) εἰκονίζεται ἐν κατόψει. Μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι εἰς τὸ ἀνάγλυφον ἡ σύνθεσις τῶν μορφῶν εἶναι στενωτέρα.

(113) Τάφος Γ. Περὶ τὸ μέσον τῆς Α. πλευρᾶς, ἐν μέρει ὑπὸ τὸ πεζοδρόμιον τῆς ὁδοῦ Σταδίου. Μεγάλη πυρὰ Β.-Ν. κατευθύνσεως, μήκους 2.15 μ. καὶ βάρους 1.20 μ.

¹ Εἰκονίζεται καὶ παρὰ Β. ΝΕΥΤΣΧ, Die Welt der Griechen, Heidelberg 1948, εἰκ. 5. Πρὸβλ. τὴν ὁμοίαν ὑδρίαν τοῦ τάφου Α ἀνωτ. σ. 115.

² Εἰκονίζεται καὶ παρὰ G. ΛΕΡΟΥΧ, Vases grecs et italo-grecs du musée archéol. de Madrid, Bordeaux 1912, πίν. 25 καὶ CH. DUGAS, Aison, Paris 1930, πίν. 9.

(πλάτος μὴ ἐξακριβωθέν). Ἐπὶ τοῦ πυθμένος τῆς πυρᾶς, 0.60 μ. ἀπὸ τῆς Ν. πλευρᾶς, κυλινδρική μαρμαρίνη κάλις ὕψους 0.48, διαμ. 0.65 μὲ κάλυμμα ἀδρότερον εἰργασμένον καὶ πῶς ἀκανόνιστον διαμ. 0.75 καὶ πάχους 0.12 μ. Ἐντὸς ταύτης κεκαυμένα ὄστᾶ.

Ὅμοια μικροτέρα ὀστεοθήκη, ἐξ ὑμηττείου μαρμάρου, κατὰ τὴν γωνίαν τῆς Ἱερᾶς ὁδοῦ καὶ τῆς ὁδοῦ Τριπολέμου (ΑΔ 10, 1926 Παράρτ. 66α εἰκ. 9 [σ. 61]). Τεφροδόχος ἀμοφορεὺς ἐντὸς δρύγματος πυρᾶς ἐν Γέλῳ (βλ. ἄνωτ. τ. LXXV σ. 96). Οὐδὲν παρεμφερὲς ἐν τῇ ἀνασκαφῇ τοῦ γειτονικοῦ οἰκοπέδου, ἔνθα ἔχομεν τάφους, οὐχὶ ὁμῶς τεφροδόχους, ἐντὸς πυρῶν.

Σημειωτέα καὶ ἡ ὁμοία τοποθέτησις τῶν δύο ἄλλων τεφροδόχων ἐντὸς μειζόνων ἀγγείων, ἀντιθέτως πρὸς τὰς πάντοτε κατ' εὐθείαν ἐντὸς τοῦ δρύγματος ἰσταμένας τεφροδόχους τοῦ ἄλλου οἰκοπέδου (πιθανὴ ὁμῶς ἐξαίρεσις ὁ τάφος LXXVIa σ. 55). Ἡ διαφορὰ αὕτη ὀφείλεται ἴσως ἁπλῶς εἰς τὴν ποιότητα τῶν χρησιμοποιηθέντων ἀγγείων, ἣς καὶ προὐκάλεσε τὴν ἰδιαιτέραν προστασίαν των.

Τρεῖς ἀκόμη πυραὶ ἐσημειώθησαν νοτιώτερον, πάντοτε κατὰ τὴν πρὸς τὴν ὁδὸν Σταδίου παρειᾶν τοῦ οἰκοπέδου καὶ ἐν μέρει ὑπὸ τὸ πεζοδρόμιον. Εὐρήματα δὲν ἐσημειώθησαν.

(114) Τάφος Δ. Πυρὰ μήκους 1.40 μ. εἰς βάθος 2.10 μ. ὑπὸ τὸ πεζοδρόμιον.

(115) Τάφος Ε. Πυρὰ μήκους 2.30 μ. κατὰ 0.20 μ. βαθύτερον τῆς προηγουμένης.

(116) Τάφος Ζ, ἔτι νοτιώτερον (καὶ βαθύτερον, λόγῳ τῆς ἀντιστοίχου κλίσεως τοῦ ἐδάφους). Πυρὰ μήκους 1.80 μ.

(117) Ἐντετειχισμένη εἰς τι τῶν θεμελίων τῆς κατεδαφισθείσης οἰκοδομῆς, ΒΑ., εὐρίσκετο *πωρίνη λάραξ*, ἐκ τοῦ οἰκοπέδου ἀσφαλῶς προερχομένη. Τὸ μῆκος τῆς δὲν ἐξηκριβώθη. Πλάτος 0.71, ὕψος 0.53, πάχος τοιχωμάτων 0.10 μ. Κατὰ μῆκος τῶν πλευρῶν, ἐξωτερικῶς, λελεασμένη ταινία πλάτους 0.04 μ.

Ὅμοια πρὸς τὰς *λάρακας* τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ γειτονικοῦ οἰκοπέδου (τὰς τρεῖς τοῦ περιβόλου: LXXXVIII, XCIII, XCII καὶ τὴν XCI).

ΣΠΟΡΑΔΙΚΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ

Εἰς διάφορα σημεῖα τοῦ οἰκοπέδου, πάντοτε δὲ οὐχὶ κατὰ χώραν, εὐρέθησαν αἱ ἐξῆς ἐπιτύμβιοι στῆλαι καὶ ὄροι:

(118) Στήλη (εἰκ. 197) ὑμηττείου μαρμάρου μετὰ ταινίας (πλάτους 0.055) καὶ ἀπλοῦ κυματίου (πλάτους 0.02) ἄνω. Ὑψος 0.70, πλάτος 0.24 (κάτω)-0.252 (ἄνω), πάχος 0.10 (ἄνω)-0.105 (κάτω). Ἡ ἐπιγραφή εἰς τὸ ἄνω μέρος λελεασμένου πεδίου ὕψους 0.215 (κάτω ἐπιφάνεια σφυροκοπημένη εἰς ὕψος 0.41).

Μικίνης

ἐξ Ἰμβροῦ

Ὑψος γραμμάτων 0.019 (ι)-0.025 (ς). Οἱ 2 στίχοι καταλαμβάνουν 0.05 εἰς ὕψος καὶ ἔχουν μῆκος 0.15.

Παραδόξως αὕτη εἶναι ἡ πρώτη ἐπιτύμβιος ἐπιγραφή Ἰμβροῦ ἐν Ἀττικῇ ἀνευρισκομένη. Τὸ ὄνομα Μικίνης δὲν εἶναι συχνόν (IG II² 6679: *Μικαλίον Μικίνου Λαμπρεύς*. Βλ. IG II² 6141: *Μικίνας Δικαιομένον Ἐσταιόθεν*, IG II² 1956 στ. 166, 168: *Μικίνας Λοκρός*).

(119) Μικρὰ ἀετωματικὴ στήλη (εἰκ. 198) λευκοῦ μαρμάρου μετ' ἀναγλύφου,

πλήρης. Ύψος 0.59 (ἄνευ τοῦ ἀετώματος καὶ τοῦ κυματίου 0.49), πλάτος 0.202 (κάτω)-0.18 (ἄνω), πλάτος ἀετώματος 0.20, πάχος (μέγιστον) 0.06.

Τὸ ἀνάγλυφον ἐντὸς ἐγκοίλου ὀρθογωνίου βάθους 0.08, ὕψους 0.22 καὶ πλάτους 0.15. Γυνὴ ἀριστερά, κορασίς δεξιά.

Εἰκ. 197. Στήλη Μικίνου ἐξ Ἱμβροῦ.

Ὑπὲρ τὸ ἀνάγλυφον ἐπιγραφή: *Αἰσχυλῖς Σίμων*.

Αἰσχυλῖς Ἐτεοχάρους Φρεαργίου, IG II² 5949 (α' ἡμισὺν 4^{ου} αἰ.). *Σίμων κατοικοῦσα ἐν Ἀργύλλῃ*, IG II² 373 καὶ 374 (409/8 καὶ 408/7). Βλ. καὶ IG II² 7084. Ὡς πρὸς τὸ ἀνάγλυφον (θέσιν χειρῶν γυναικός) πρβλ. CONZE, ἀρ. 1088 πίν. 215, 3. Βλ. ἀκόμη καὶ ἀρ. 1089 πίν. 223.

(120) Ἐντετειχισμένη εὐρέθη ὀρθογώνιος στήλη ἀποκεκρουμένη λοξῶς δεξιὰ κάτω. Ύψος 0.73 μ., ὧν τὰ 0.28 ὡς ἔμβολον κατὰ τι εὐρύτερον. Πλάτος (ἐκτὸς τοῦ ἐμβόλου) 0.24 (κάτω) - 0.27 (ἄνω), πάχος 0.10 μ. Ἄνω ἐπιγραφή: *Πυθίων | Πυθόκριτος*. Ύψος γραμμάτων 0.011 - 0.13. Μῆκος τοῦ στ. 1 = 0.128, τοῦ στ. 2 = 0.20.

Ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν ἴχνη ταινίας ἐξωγραφημένης δι' ἐρυθροῦ χρώματος¹.

Ἄμφότερα τὰ ὀνόματα γνωστὰ ἐν Ἀθήναις, ἀλλὰ μέχρι τοῦδε δὲν εἶχον διαπιστωθῆ ἀναφερόμενα ἀμφότερα εἰς μέλη τῆς αὐτῆς οἰκογενείας. Ἀθηναίους οὐχὶ νεωτέρους τοῦ 4^{ου} π.Χ. αἰ. μὲ τὸ ὄνομα Πυθίων βλ. ἐν IG II² 12555² καὶ IG II² 1749 στ. 21, 28³. Βλ. καὶ IG II² 12551, 6262, 7582. Διὰ συγχρόνους δὲ μὲ τὸ ὄνομα Πυθόκριτος βλ. IG II² 2749⁴.

(121) Ἐντετειχισμένον ἐπίσης εὐρέθη τμῆμα βάσεως μεγάλης στήλης ἐκ λίθου τῆς Ἀκροπόλεως ἡ βάση ἔχει πλάτος 0.68 μ. καὶ ὕψος 0.47 μ. σφίζεται δ' εἰς μῆκος 1 μ. Ἡ πρὸς ὑποδοχὴν τῆς στήλης ἐγκοπὴ, πλάτους 0.22 μ., φαίνεται ὅτι λήγει εἰς τὸ σφιστόμενον τμῆμα ἔχουσα μῆκος 0.32 μ. καὶ σχηματίζουσα ἑκατέρωθεν «πατούραν» μήκους 0.05, ὥστε τῆς θέσεώς της ὑποτιθεμένης συμμετρικῆς συνάγεται μῆκος 1.16 διὰ τὴν βάσιν. Ἡ ἐπ' αὐτῆς στήλη, πλάτους 0.42 μ. (μὲ ἔμβολον πλάτους 0.32 μ.) καὶ πάχους 0.22 μ., θὰ πρέπει νὰ εἶναι κατὰ πολὺ μείζων πασῶν τῶν ἐν τῇ ἀνασκαφῇ εὐρεθεισῶν. Τὸ ὕλικόν δὲ τῆς βάσεως ὑποδεικνύει πρῶτον περίοδον, ἀρχαιότεραν τῶν τάφων καὶ πιθανώτατα ἄσχετον πρὸς πᾶσαν ταφικὴν χρῆσιν, ἀναγομένην δηλαδὴ εἰς περίοδον καθ' ἣν οἱ τάφοι δὲν ἐπεξετείνοντο εἰς τὴν περιοχὴν μας.

Λίθος Ἀκροπόλεως εἰς δευτέραν χρῆσιν ἐν τῇ ὑστερορρωμαϊκῇ ἀψίδι κατωτέρω.

¹ Στήλας μὲ ἐξωγραφημένας ταινίας βλ. παρὰ CONZE, ἀρ. 1325 - 1334 (βλ. σημείωσιν εἰς ἀρ. 1334 πρβλ. καὶ ἀρ. 1334a). Βλ. καὶ τὴν ἐν Βόλφ στήλην (4^{ου} π.Χ. αἰ.) AM 15, 1890, 216 εἰκ. 3.

² Καὶ CONZE, ἔ.δ. ἀρ. 1096 πίν. 223 (Πυθίων Τρέλλο, λήκυθος τῶν ἀρχῶν τοῦ 4^{ου} π.Χ. αἰ.: περὶ τοῦ πατρωνο-

μοῦ βλ. A. WILHELM, Alt- und Neugriechisches, ÖJh, 9, 1906, 277).

³ Πυθίων Αἰσχρωνίδου, πρύτανις τὸ 341/0 π.Χ.

⁴ Πυθόκριτος Ἀμαξαντεύς (πρᾶσις ἐπὶ λύσει χρονολογούμενη εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 4^{ου}, πιθανῶς ὁμοῦ τοῦ 5^{ου} αἰ. π.Χ.).

Εἰκ. 198. Στήλη Αἰσχυλίδος καὶ Σίμονος.

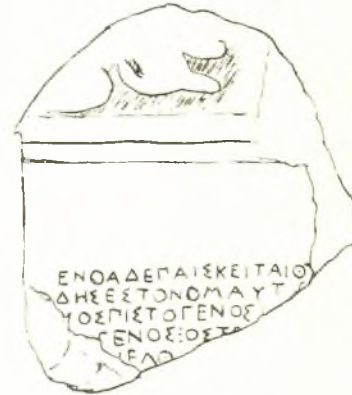
Οἱ κατωτέρω περιγραφόμενοι λίθοι εὐρέθησαν εἰς τὸ νότιον καὶ τὸ νοτιοδυτικὸν τοῦ οἰκοπέδου:

(122) (εἰκ. 199). Ἄνω μέρος μαρμαρίνης στήλης με ταπεινὴν καμπύλην κορυφωσιν, ἐφ' ἧς γεγραμμένη ἄκανθα, ἧς σφύζονται σκιώδη ἕχνη. Μέγ. ὕψος 0.33 (τῆς κορυφώσεως ὕψος 0.14), πλάτος 0.28, πάχος 0.06-0.07. Ἐπὶ τῆς στήλης, ἀποκεκρουμένης λοξῶς δεξιᾷ, ἐπίγραμμα καταλειπομένου ἄνω κενοῦ ἀγράφου ὕψους 0.085.

Οἱ στίχοι τοῦ ἐπιγράμματος καταλαμβάνουν 0.08 εἰς ὕψος, με ὕψος γραμμάτων 0.01-0.011. Οὐχὶ στοιχηδόν.

Τὸ ἐπίγραμμα ἐν μεταγραφῇ:

Ἐνθάδε παῖς κεῖται· Θ \ [ca. 5]
 δης ἔστ' ὄνομ' αὐτῶ [ι ca. 4]
 .ΟΣ Πιστογένος | [6-7]
 [. .] γένος ὅς Τ· [ca. 9]
 [. . .] ΙΕΛΘ [ca. 14]

Εἰκ. 199. Στήλη μετ' ἐπιγράμματος.

Γραπτὴ ἄκανθα ἐπὶ ἐπιτυμβίου στήλης με καμπύλην κορυφωσιν καὶ παρὰ CONZE, ἔ. ἀ. ἀριθ. 1492 πίν. 308 (=IG II² 9156 βλ. καὶ AJA 55, 1951, 335 σημ. 15) καὶ ταύτης εἰς τὸ τέλος τοῦ 5ου π.Χ. αἰ. χρονολογουμένης (βλ. H. MÖBIUS, Die Ornamente der griechischen Grabstelen, Berlin 1929, 70 σημ. 9, πίν. 62a). Βλ. ἀκόμη τὴν ἐκ τοῦ Κεραμεικοῦ στήλην, Neue Deutsche Ausgrabungen κλπ., Berlin 1959, 257 εἰκ. 9. Γραπτὸν ἀνθέμιον ὑποτίθεται ὅτι ἔφερον πᾶσαι αἱ με καμπύλην κορυφωσιν στήλαι, βλ. F. ROULSEN, Catalogue of the Ancient Sculpture in the Ny-Carlsberg Glyptotek, Copenhagen 1951, ἀρ. 194 (πίν. 15).

Τὸ ὄνομα Πιστογένης γνωστὸν ἐν Ἀθήναις: IG II² 1700 στ. 217 (355/4 προβλ. Hesperia 10, 1941, 44), 1932 στ. 25, 2438 (3ον) προβλ. καὶ A. RAUBITSCHER, Dedications from the Athenian Acropolis, 1949, ἀρ. 247 (SEG 14, 12 D 247).

Μετρικῶς μόνον ὁ πρῶτος στίχος ἀναλύεται εἰς ἑξάμετρον:

Ἐνθάδε παῖς κεῖται· Θ [. . .] δης ἔστ' ὄνομ' αὐτῶ [ι]

Τὸ ὑπόλοιπον εἶναι πολὺ ἐλλιπὲς ἵνα ἐπιχειρηθῇ οἰαδήποτε συμπλήρωσις. Ἐκ τῆς ἀναλύσεως τοῦ πρώτου στίχου προκύπτει ὅτι μετὰ τὸ κεῖται ἠκολούθει τὸ ὄνομα τοῦ νεκροῦ, χωρὶς νὰ χωρῇ ἐν τῷ μεταξὺ ἄλλη λέξις (ὡς θανῶν π.χ.).

Τὸ πλησιέστερον παράλληλον πρὸς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐπιγράμματος εὔρηται ἐπὶ ἐπιγραφῆς τοῦ 4ου π.Χ. αἰῶνος ἐκ Πειραιῶς (ΑΕ 1885, 92, CONZE, 1106, IG II² 10435, ΡΕΕΚ, 1653):

ἐνθάδε κεῖται Θεοίτης παῖς | Τελέωνος.

Ἐμφαντικὴ μνεία τοῦ ὀνόματος δὲν εἶναι συχνή· γνωρίζω προχείρως δύο μόνον παραδείγματα, τὸ ἐξ Ἐρετρίας ἐπίγραμμα IG XII, 9, 285 (=ΡΕΕΚ 1210):

ξένος ἀπ' Αἰγίνης, Μνεσίθεος δ' ὄνομα

καὶ (ἔτι ἐμφαντικώτερον) ἐπίγραμμα τοῦ 5ου π.Χ. αἰῶνος ἐκ Παντικαπαίου (Inscriptiones Antiquae Orae Septentrionalis Ponti Euxini II 79=G. v. KIESERITZKY-C. WATZINGER, Griechische Grabreliefs aus Südrussland, Berlin 1901, 1. Βλ. SEG III 608, ΡΕΕΚ, 325):

τοῦνο[μ]α δ' | ἔστι Τύχων.

Τὸ πλησιέστερον ὅμως παράλληλον εὔρηται οὐχὶ ἐπὶ ἐπιτυμβίου ἀλλ' ἐπὶ ἀναθηματικοῦ ἐλεγειακοῦ ἀρχαίου ἐπιγράμματος ἐξ Αἰγίνης (IG IV 7, FRIEDLÄNDER, Epigrammata 120)¹:

ὅς τόδ' ἄγαλμα ἀνέθηκε, Φιλόστρατος ἔστ' ὄνομα αὐτῶ,
πατρὶ δὲ τῶι τήνου Δαμοφόων ὄνομα

εἰς παρόμοια δὲ ἐπιγράμματα ἀναζητητέον τὸ πρότυπον τοῦ ἡμετέρου, τοῦ ὁποίου πάντως ἡ ὄλη σύνθεσις παραμένει σκοτεινὴ.

Εἰκ. 200. Ὅρος τάφου.

(123) (εἰκ. 200). Ὁρθογωνίου μαρμαρίνης στήλης τμήμα ἀποκεκρουμένον κάτω καὶ δεξιᾷ. Μέγ. ὕψος 0.11, μέγ. πλάτος 0.145, πάχος 0.085.

Ἐπ' αὐτοῦ ἐπιγραφή εἰς τρεῖς στίχους:

Γλαύκων | Ἀλέξεω | Θάσιος

Τὸ ὄνομα Γλαύκων γνωστὸν ἐν Θάσῳ (IG XII 8, 376 στ. 5-6, 360/350 π.Χ.)².

Εἰκ. 201. Ὅρος τάφου.

(124) (εἰκ. 201). Ὅρος κεχαραγμένος ἐπὶ τεμαχίου μαρμάρου προερχομένου, προφανῶς, ἐκ βάσεως στήλης· δὲν φαίνεται πιθανὸν νὰ ἐχαράχθη ἡ ἐπιγραφή ὅτε ἀκόμη ὁ λίθος ἐχρησίμευεν ὡς βάσις, καὶ διότι ἡ θέσις τῆς στήλης δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ συνέλιπτε μὲ ἐν τῶν ὀρίων τοῦ τάφου καὶ μάλιστα διὰ τὴν θέσιν τῆς ἐπιγραφῆς, ἧς ὁ μὲν πρῶτος στίχος εἶναι συμμετρικῶς διατεταγμένος ὡς πρὸς τὸ σφζόμενον πλάτος ὁ δὲ δεύτερος καταλαμβάνει ἀκριβῶς ὅλον τὸν διαθέσιμον χῶρον, ὥστε καθίσταται προφανές ὅτι ἡ ἐπιγραφή ἐχα-

ράχθη μετὰ τὴν θραῦσιν καὶ τὴν διὰ τὸν ἀρχικὸν προορισμὸν τοῦ ἀχρηστεύσιν τοῦ λίθου³. Ὁ λίθος, πολὺ λεπτὸς διὰ βάσιν, φαίνεται κεκομμένος καθ' ὅλον τὸ πάχος αὐτοῦ. Μῆκος 0.325, μέγ. πλάτος 0.22, πάχος 0.05 (πλείονες διαστάσεις ἐν τῷ σχεδίῳ εἰκ. 201). Εἰς τὸ ἄνω μέρος ἡ ἐπιγραφή:

ἡθρος | σήματος

Ὑψος γραμμάτων στ. 1: 0.015(O)-0.0215 μ. (P), στ. 2: 0.013 (O)-0.019 μ. (Σ)· οἱ δύο στίχοι καταλαμβάνουν ὕψος 0.04 μ.

(125) Στήλιδιον μαρμάρινον(εἰκ. 202) ὕψους 0.54, πλάτους 0.15 καὶ πάχους 0.07 μ. Καθ' ὅλον τὸ ὕψος τῆς ἀριστερὰ τῶ ὀρῶντι γωνίας σχηματίζεται αὐλάκωσις.

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς ὀψεως σφυροκοπημένη, ἐκτὸς τοῦ ἄνω μέρους εἰς ὕψος 0.19 μ., ἐφ' οὗ ἡ ἐπιγραφή:

ἡθρος.

1 Διὰ μεταγενέστερα (καὶ οὐχὶ τελείως ἀκριβῆ) παράλληλα βλ. τὸ ἐκ Σάρδεων ἐπίγραμμα τὸ δημοσιευόμενον ὑπὸ L. ROBERT ἐν AJA 64, 1960, 53 καὶ σημ. 1 (παραπέμποντος εἰς ΡΒΕΚ, ἔ.ἀ. ἀριθ. 1095-1103 καὶ καὶ 1074-1094).

2 Περὶ τῆς φύσεως καὶ τῆς χρονολογίας τοῦ ἀναθήματος βλ. J. ΡΟΥΙΛΛΟΥΧ, Recherches sur l'histoire

et les cultes de Thasos I (Études Thasiennes III), Paris 1954, 232-3, πρβλ. καὶ σ. 441. Ὁ σχηματισμὸς τῆς γενικῆς εἰς -εω σπάνιος, πρβλ. αὐτ. σ. 453-4.

3 Σκοπίμως δὲν χρησιμοποιοῦ τὴν ἔκφρασιν «μετὰ τὴν χρῆσιν τοῦ λίθου» διότι θεωρῶ πιθανώτατον ὅτι ἡ βάσις δὲν ἐπρόφθασε νὰ χρησιμοποιηθῆ, θραυσθεῖσα κατὰ τὴν ἐν τῷ μαρμαρογλυφείῳ προετοιμασίαν τῆς.

Εἰκ. 202. Ὅρος τάφου.

Ἐπὶ τῶν γραμμάτων ἴχνη ἐρυθροῦ. Ὑψος γραμμάτων 0.018 (Ο)-0.03 (Σ).

Ἡ στήλη ὁμοία, κατὰ τι μείζων ἀλλὰ μὲ μικροτέραν λελεασμένην ἐπιφάνειαν, πρὸς τὸν ΝΔ. ὄρον τοῦ τάφου XLIV (σ. 67, εἰκ. 161 δεξιά).

ΜΕΤΑΓΕΝΕΣΤΕΡΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ

Ἀνασκαφικῶς ταῦτα συνίσταντο εἰς μέρη δύο κτισμάτων:

1) Ἐπιπέδωτος τοῖχος 4 (εἰκὼν 203). Οὗτος ἀπετέλει μέρος οἰκοδομήματος (περὶ τοῦ πιθανοῦ χαρακτήρος του βλ. κατωτέρω) ἐκτεινομένου πρὸς Α. ὑπὸ τὴν παρακειμένην οἰκοδομήν· ὁ τοῖχος, κανονικοῦ πάχους 0.50 μ. (ἢ κατὰ τι μείζονος), σχηματίζει ὄψιν μόνον πρὸς τὰ ἔσω, ἐνῶ πρὸς τὰ ἔξω, πρὸς ἀσφαλεσιέραν θεμελίωσιν προφανῶς (καθ' ὅσον τὸ κατώτατον τοῦτο τμήμα του δὲν ἐξεῖχεν, ἀσφαλῶς, τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους) ἐσχηματίζετο γέμισμα ἀκαθορίστου ἐκτάσεως (βλ. σ. 22). Τὸ μέσον σφρζόμενον ὕψος του εἶναι 0.30 μ. εἰς μίαν ἢ δύο σειρὰς λίθων (ἀναλόγως τοῦ μεγέθους των) ὑπὲρ τοὺς λίθους διήκει σειρὰ

Εἰκ. 203. Ὁ ἀπιπέδωτος τοῖχος 4 ἀπὸ Α.
(Ἐσωτερικὴ ὄψις).

Εἰκ. 204. Ὑδραυλικὸν κτίσμα.

ὀπτοπλίνθων, ἥτις ὅμως διακόπτεται ἀμέσως μετὰ τὸ μέσον τοῦ σφρζόμενου τμήματος (πιθανῶς κατὰ τὴν κορυφὴν τῆς ἀψίδος, θεωρηθεῖσαν ἀξίαν ἰδιαιτέρας ἐνισχύσεως) ὑπὸ τεσσάρων μεγάλων λίθων (οἵτινες πατοῦν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους), ὧν εἷς λίθος τῆς Ἀκροπόλεως (πρβλ. σ. 118) τραπεζιόσημος, προερχόμενος πιθανῶς ἐκ πολυγωνικοῦ (ψευδοπολυγωνικοῦ μᾶλλον) τοίχου· ὁ λίθος ἔχει ὕψος 0.60 μ., πλάτος 0.45 μ. καὶ πάχος 0.22 μ. Ὁ νοτιώτατος τῶν μεγάλων λίθων, ἐρυθροπὸς κροκκαλοπαγῆς (breccia), ὡς οἱ τοῦ περιβόλου¹ ἔχει ὕψος 0.70 μ., πλάτος 0.55 μ. καὶ πάχος 0.40 μ. Ἐκεῖθεν τοῦ κροκκαλοπαγοῦς πρὸς τὰ ΝΑ. ὁ τοῖχος συνεχίζεται μὲ τὸ αὐτό, ὡς καὶ βορείως τούτου, σύστημα σφρζόμενος ἐδῶ καὶ μέχρι δευτέρας σειρᾶς ὀπτοπλίνθων εἰς ὕψος 0.60 μ.²

Ὁ ἀπιπέδωτος οὗτος τοῖχος δὲν φαίνεται ν' ἀπετέλει κόγχην λουτήρος βαλανείου³, λόγφ τοῦ μεγάλου του ἀνοίγματος· ἡ ἰδέα τοῦ νυμφαίου ἐνισχύεται ἀπὸ τὴν ἀνεύρεσιν Νυμφαίου εἰς μικρὰν πρὸς Ν. ἀπόστασιν, κατὰ τὴν γωνίαν τῶν ὁδῶν Νίκης καὶ Ἀπόλλωνος (Πολέμων 5, 1952/53, 126-141)· εἶναι ἀληθὲς ὅτι κόγχη δι' ἄγαλμα δὲν παρατηρήθη εἰς τὸν τοῖχον 4, τοῦτο ὅμως ὀφείλεται εἰς τὸ μικρὸν σφρζόμενον ὕψος του, ἀντι-

¹ Βλ. σ. 26, ἐνθα παρελείφθη νὰ σημειωθῇ ὅτι ἡ χρῆσις τοῦ κροκκαλοπαγοῦς, ἀντὶ τοῦ παρολίθου, ἄρχεται ἐν Ἀττικῇ ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 5ου αἰ. π.Χ. (W. WREDE, Attische Mauern, Athen 1933, 52-3 καὶ σ. 23 ἀρ. 56).

² Ἐπειδὴ ἡ ὄψις τοῦ τοίχου (πλησιέστατα τοῦ μεσοτοίχου) ἦτο ἀπρόσφορος πρὸς φωτογράφησιν, παρέχω τὸ ἐλεύθερον σχεδιάσμα τῆς εἰκ. 203 ἐνδεικτικὸν τῆς

κατασκευῆς του. Ὁ τοῖχος (ἐκ τῶν ἔξω καὶ ἄνω) καὶ εἰς τὴν φωτογραφίαν εἰκ. 89.

³ Ὅπερ θὰ ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ ὡς διάδοχος τοῦ βαλανείου τοῦ Διοχάρους τοῦ μνημονευομένου ἐν IG II² 1056 στ. 6-8. Πρβλ. W. JUDEICH, Topographie von Athen², 1931, 142-3, βλ. καὶ ἐνταῦθα σ. 125 σημ. 3.

προσωπεῦον ἀσφαλῶς μόνον τὴν θεμελίωσίν του, ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω καὶ ἐπιβεβαιοῖ ἡ ἀπουσία δαπέδου καὶ τὸ γεγονός ὅτι οἱ ἐντὸς τοῦ ἀνοίγματός του τάφοι (LVXII α, β, γ σ. 82, 84) δὲν εἶχον ταραχθῆ.

2) *Impluvium* ἢ *Δεξαμενὴ* (εἰκ. 204). Περὶ τὸ μέσον, εἰς τὸ νότιον τοῦ οἰκοπέδου, ἀπεκαλύφθη τετραγωνικὸς χῶρος ἐστρωμένος δι' ὑδραυλικοῦ κονιάματος, ὅπερ εἶχε τὴν ὄψιν μωσαϊκοῦ (ἄνευ σχεδίου) με ἀνοικτοχρώμους (λευκὰς καὶ ἀνοικτοτέφρους κυρίως, ἐν μέρει δὲ πορτοκαλόχρους) λεπτὰς ψηφίδας. Πᾶσαι αἱ γωνίαί, τόσον αἱ κατὰ τὴν συνάντησιν τῶν τοίχων, ὅσον καὶ αἱ πρὸς τὸ δάπεδον, σχηματίζονται λοξότιμητοι, μάλιστα κατὰ τὴν δυτικὴν πλευρὰν καὶ τὸ δυτικὸν τμήμα τῆς βορείου πλευρᾶς. Οἱ τοῖχοι ἐσφζοντο εἰς μέγιστον ὕψος ὑπὲρ τὸ δάπεδον 0.27 μ. ἀκριβῶς δὲ τὸ μικρὸν ὕψος εἰς ὃ ἐσφζοντο δὲν ἐπιτρέπει νὰ διακρίνωμεν ἂν πρόκειται δεξαμενὴ ἢ *impluvium*. Τὸ μικρὸν σχετικῶς πάχος τῶν τοίχων (0.60 μ. τοῦ βορείου καὶ 0.50 μ. τῶν λοιπῶν) καθιστᾷ πιθανώτερον τὴν περὶ τοῦ δευτέρου ὑπόθεσιν.

Εἰκ. 205. Ἐξωτερικὴ ὄψις τοῖχου τοῦ ὑδραυλικοῦ κτίσματος.

Καὶ οἱ τέσσαρες τοῖχοι πατοῦν ἐπὶ τῆς κιμηλίας.

Τὰ μήκη των εἶναι ἄνισα καί, κατ' ἀκολουθίαν, ἄνισοι εἶναι καὶ αἱ μεταξὺ αὐτῶν σχηματιζόμεναι γωνίαί, — ὄξειαι ἀνατολικῶς καὶ ἀμβλείαι δυτικῶς, μικρόν, πάντως, παραλλάσσουσαι τῆς ὀρθῆς. Ὁ βραχύτερος τῶν τοίχων εἶναι ὁ ἀνατολικός, μήκους 3.95 μ. ἔπονται, προοδευτικῶς, ὁ νότιος (4.24 μ.), ὁ δυτικός (4.30 μ.) καὶ τέλος ὁ βόρειος (4.40 μ.), ὅστις, ὡς ἐλέχθη, εἶναι καὶ παχύτερος, ἐπεκτείνεται δὲ ἀνατολικώτερον κατὰ 4 μέτρα σχεδὸν συναντῶν τὸν νότιον τοῖχον τοῦ περιβόλου. Ὁ τοῖχος οὗτος συνέδεεν ἴσως τὸ κτίσμα τοῦτο πρὸς ἄλλην συναφῆ κατασκευὴν. Μικρὸν ἐγκάρσιον τμήμα τοῖχου (τοῖχος 16) συναντᾷ τὸν Β. τοῦτον τοῖχον ἀνατολικώτερον καὶ εἰς ἐπίπεδον κατὰ 0.40 μ. ταπεινότερον τοῦ δαπέδου τῆς «δεξαμενῆς», ὥστε εἶναι ἀσφαλῶς ἄσχετον πρὸς ταύτην καὶ παλαιότερον, ἀλλὰ ἡ συνάντησις πρὸς τὸν τοῖχον 12 γίνεται ἀκριβῶς κατ' ὀρθὴν γωνίαν καὶ δὲν ἀποκλείεται ὅλος ὁ βόρειος τοῖχος νὰ εἶναι καὶ οὗτος ἀρχαιότερος, ἐνσωματωθεὶς εἰς τὴν δεξαμενὴν εἰς δευτέραν χρῆσιν. Ἀτυχῶς ἔλειψεν οἰονδήποτε εὔρημα δι' ἔστω καὶ κατὰ προσέγγισιν χρονολόγησιν, τομὴ δὲ γενομένη νοτίως τῆς «δεξαμενῆς» ἀπεκάλυψε σχεδὸν μόνον τὴν ἐξαιρέτου κατασκευῆς ὄψιν τοῦ τοῖχου (εἰκ. 205), οὗ μόνον ὁ ἀνώτερος τῶν τριῶν δόμων ὑπερεῖχε τοῦ δαπέδου. Ἡ πεφροντισμένη καὶ καλαίσθητος, κλασσικὴ, θὰ ἔλεγέ τις, τοιχοδομία ἐκπλήσσει ἀπαντῶσα εἰς κατασκευὴν μεταγενεστέραν¹.

Εἰκ. 206. Τμήμα κιονοκράνου.

¹ Δευτέρα χρῆσις δὲν ἀποκλείεται καὶ ἐδῶ, ὁπότε πιθανὸν νὰ προέρχεται ἐκ περιβόλου ἢ καὶ (συγχρόνως) νὰ ἦτο καὶ ἀνάλημμα ὁδοῦ. Διὰ τὰς προκυπτούσας ὁμοῦ

σχετικὰς δυσχερείας βλ. κατωτέρω σ. 129. Ἡ ὄψις τοῦ τοῖχου ἐνθυμίζει τὴν τῆς ὀχυρώσεως τοῦ Σουνίου (βλ. W. WREDE, *Attische Mauern*, Athen 1934, ἡτις

Β. Τὰ κινητὰ μεταγενέστερα εὐρήματα ἦσαν τὰ ἑξῆς:

1 (εἰκ. 206). (Εἰς θεμέλιον ἀμέσως πρὸς Δ. τοῦ ἡμικυκλικοῦ τοίχου.) Μέρος, ἄνω, θεοδοσιανοῦ κιονοκράνου μετὰ λογχόσχημα φύλλα καλάμου (τρία σφίζονται, ὑπολογίζεται σύνολον δέκα). Λευκὸν χονδροκόκκον μάρμαρον. Μέγιστον ὕψος 0.30 μ. (ὕψος ἄβακος 0.10).

Παραλλαγή Κορινθιακοῦ κιονοκράνου, τῆς ὁποίας τὸ ἀρχαιότερον παράδειγμα ἀπαντᾶται εἰς τὸ Ὁρολόγιον τοῦ Ἀνδρονίκου τοῦ Κυρρήστου (βλ. Α. Κ. ΟΡΛΑΝΔΟΣ, Ἡ ξυλόστεγος παλαιοχριστιανικὴ βασιλικὴ (II), Ἀθῆναι 1954, 294 εἰκ. 245). Ἡ σύνδεσις πρὸς τὸ οἶκημα, οὗ μέρος ἀπετέλει ὁ ἀψιδωτὸς τοῖχος, φαίνεται πιθανή.

Ἐντετειχισμένα, ἀνατολικῶς, τὰ ἑξῆς τρία:

2 (εἰκ. 207). Βάσις ἰωνικοῦ κίονος συμφυῆς μετὰ τῆς πλίνθου, ἀποκεκρουμένη λοξῶς καθ' ὕψος. Ὑψος 0.22. Ὁ σύνθετος οὗτος τύπος βάσεως χρησιμοποιεῖται ἤδη εἰς τὸ μικρὸν πρόπυλον τῆς Ἐλευσίνας βλ. Η. HÖRMAN, Die inneren Propyläen von Eleusis, Berlin und Leipzig 1932, 29, εἰκ. 20 καὶ 22.

Εἰκ. 207. Βάσις κίονος.

3 (εἰκ. 208). Τμήμα πλατῶς μετ' ἀναγλύφου πανταχόθεν ἀποκεκρουμένης μετὰ μέρος μορφῆς περιβελημένης δι' ἱματίου. Μέγιστον ὕψος 0.325, μέγ. πλάτ. 0.26, πάχος 0.07, ὕψος ἀναγλύφου 0.02.

Κοινὴ ἐργασία ρωμαϊκῆς ἐποχῆς, προφανῶς ἐξ ἐπιτυμβίου.

4. Τεμάχιον, ἄνω, λαίμου μαρμαρίνης ληκύθου. Μέγ. ὕψος 0.25, πλάτος 0.12, πάχος 0.05.

Εἰκ. 208. Ἀνάγλυφον ρωμαϊκῆς ἐποχῆς.

Τέλος δὲ τὰ ἀκόλουθα ὀκτώ κίονια, ἐξ ὧν τὸ μὲν πρῶτον εὐρέθη ΒΑ. παρὰ τὰ πρὸς τὸ γειτονικὸν οἰκόπεδον ὄρια, τὰ δύο ἐπόμενα (ἀρ. 6 καὶ 7) εἰς τὰ ΒΔ. τοῦ οἰκοπέδου, τὰ δὲ λοιπὰ πέντε (ἀρ. 8-12) ἐντετειχισμένα ὁμοῦ εἰς τὰ ΒΔ. τῆς οἰκοδομῆς. Καὶ τὰ ὀκτὼ ἐξ ὑμηττείου μαρμάρου.

5. Ὑψος 0.95, διάμ. 0.26 (κάτω)-0.29 (ἄνω). Ἡ ταῖνία 0.069 ὑπὸ τὴν κορυφήν. Ὑψος γραμμάτων 0.03. Οἱ 3 στίχοι καταλαμβάνουν ὕψος 0.12. Μικροὶ ἀκρεμόνες.

Φιλιστίδης
Καλλικλέους
Ραμνούσιος

Πατήρ ἴσως τοῦ Φιλιστίδου [Ραμ]νουσ(ίου), ἐφήβου ἐπὶ Ἐχεκράτου ἄρχοντος (IG II² 1028 στήλη III στίχος 123, 102/1 π.Χ.).

6. Ὑψος 0.80, διάμ. 0.25 (κάτω)-0.33 (ἄνω μείωσις ἰδιαιτέρως ἰσχυρά). Ἀπεργον κάτω 0.20. Ὑψος γραμμάτων 0.025 κ.μ.δ. Οἱ τρεῖς στίχοι καταλαμβάνουν 0.10 μ. ὕψος.

Σώστρατος
Δεξινίου
Εἵταῖος

Ἀνήκει πιθανῶς εἰς τὴν αὐτὴν οἰκογένειαν μετὰ τὸν Σώστρα[τον] Τηλοκλέ[ους] Εἵταῖον (ἀρχὴ 3ου π.Χ. αἰ.), ÖJh 11, 1908, Beibl. 163 ἀρ. 70.

Τὸ ὄνομα Δεξίνιος διὰ πρώτην φοράν, ὅσον γνωρίζω, ἀπαντᾷ ἐν Ἀττικῇ.

μετὰ μεγάλην πιθανότητα συνδέεται πρὸς τὴν ἑναξίν τοῦ Δεκελεικοῦ πολέμου (413/2 π.Χ.), ἐποχὴν συμπίπτουσαν μετὰ τὴν τέλει τῶν ἐδῶ τάφων.

7. Μικρόν κιόνιον με ἰσχυρὰν μείωσιν ἀποκεκρουμένον κάτω. Ὑψος 0.37, διάμ. ἄνω 0.18, ὕψος γραμμάτων 0.015-0.02. Οἱ δύο στίχοι ἔχουν ὕψος 0.045 μ.

Ἀκάμας
Ἀντιοχεύς.

Ἀκάμας Ἀντιοχεύς ἐπὶ ἐπιτυμβίου ἐκ Λυσοῦ τῆς Εὐβοίας (IG XII 980)¹.

8. Ἄνω μέρος κιονίου. Μέγιστον ὕψος 0.26, διάμ. ἄνω 0.19, ὕψος γραμμάτων 0.015-0.018. Οἱ τρεῖς στίχοι 0.09. Ὑπὸ τὴν ταινίαν ἄγραφον κενὸν ὕψους 0.05.

Νουμήγιος
Νικολάου
[Α]ντιοχεύς.

9. Κιόνιον πιθανῶς πλήρες. Ὑψος 0.73, διάμ. ἄνω 0.225. Ὑψος γραμμάτων στ. 1: 0.028-0.033, στ. 2: 0.021-0.025, στ. 3: 0.025-0.027.

Ἀσία
Νικομάχου
Μιλησία.

Δύο ἄλλαι «Μιλήσιαι» ἐξ Ἀθηνῶν μετὰ τὸ ὄνομα Ἀσία γνωσταί: IG II² 9440 (κιόνιον, τέλος τοῦ 1^{ου} π.Χ. αἰ.) καὶ 9439 (κιόνιον τῆς αὐτοκρατορικῆς περιόδου). Πρὸβλ. Ἀσία Ὀῆθεν (IG II² 6947) καὶ τρεῖς Ἀσίας ἐξ Ἀντιοχείας (IG II² 8129-8131, 2^{ος} π.Χ. αἰ.).

10. Κιόνιον πλήρες με ἰσχυρὰν μείωσιν. Ὑψος 0.65 (ἄπεργον κάτω 0.25) διάμ. ἄνω 0.23.

Στα[γώ]ν
Δίωνος
[Μι]λησ[ία]
[.]καίου
[γ]υνή.

Πρὸβλ. Σταγόνιον χαῖρε ἐκ τῆς γειτονικῆς οἰκίας Φιλήμονος, μετέπειτα SCHLIEMANN, AM 13, 1888, 209=IG II² 12645 (1^{ου} π.Χ. αἰ. κατὰ τὸν KIRCHNER) καὶ Ἀρχ. Δελτ. 1888, 98:9 καὶ Σταγόνιον Σύρα, IG II² 10403 (βλ. καὶ ΑΘΗΝΑΙΟΝ XIII 586b). Δίων Μιλήσιος, IG II² 9522, 9523 (κίονια, τὸ δεύτερον τοῦ 1^{ου} π.Χ. αἰ.). Αἱ μόναι σχεδὸν πιθαναὶ συμπληρώσεις τοῦ ὀνόματος τοῦ συζύγου εἶναι [Ἀ]καῖος καὶ [Δι]καῖος.

11. Κιόνιον (πλήρες;). Ὑψος 0.70, διάμ. ἄνω 0.225.

[Δι]ονυσ[ία]
Ἡρακλεῶτις
Ἀντιπάτρου
Λαμπτρέως
γυνή

Διονυσία Ἡρακλεῶτις καὶ IG II² 8629, 8630, 8631. Ὁ σύζυγός της ἀνήκει πιθανῶς εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ Ἀντιπάτρου Λαμπτρέως, ἐφήβου ἐπὶ Δημητρίου ἄρχοντος (123/2 π.Χ.), IG II² 1006 στ. 108.

12. Κάτω μέρος κιονίου, μὴ περιλαμβάνον γράμματα. Ὑψος 0.35 διάμ. 0.19.

¹ Τοῦ 2^{ου}/1^{ου} π.Χ. αἰ. καὶ ὄχι τοῦ 3^{ου}, ὡς ὁ Γ. ΠΑΠΑ-ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, Περὶ τῶν ἐν Εὐβοίᾳ ἀρχαίων τάφων,

Ἀθῆναι 1910, 49, 9 καὶ 98, 13, ἐὰν τὸ με κεκαμμένην τὴν ὀριζόντιον κεραίαν Α ἀποδίδῃ πράγματι τὸ ἐπὶ τοῦ λίθου.

ΓΕΝΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

I. ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΑ

Ἡ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς παρούσης ἀνασκαφῆς ὑπαρξίς νεκροπόλεως τῶν κλασσικῶν χρόνων ἦτο γνωστὴ παλαιότερον. Τὰ πρῶτα ὁμαδικὰ εὐρήματα ἐσημειώθησαν ἕνα σχεδὸν αἰῶνα πρότερον κατὰ τὴν κατασκευὴν τῆς ὁδοῦ Σταδίου κατ' Αὐγουστον καὶ Σεπτέμβριον τοῦ 1858. Τὰ ἐπιγραφικὰ κυρίως εὐρήματα ἐδημοσιεύθησαν ὑπὸ τοῦ Κ. ΠΙΤΤΑΚΗ ἐν ΑΕ¹ ὑπ' ἀριθ. 3269 (IG I² 876), 3270 (ὁ ὄρος σήματος IG II² 2572 καὶ ἡ μαρμαρίνη λήκυθος Arch. Zeit. 1864, πίν. 183, 1. 2.=CONZE 1073 πίν. 218, 219), 3279 (IG II² 5273, CONZE 896 πίν. 176), 3281=3344 (IG II² 11226, CONZE 122 πίν. 62), 3284 (IG II² 12485, CONZE 956 πίν. 190), 3305 (IG II² 6994, CONZE ὑπὸ τὸν ἀριθ. 1769 μὲ σχέδιον), 3315 (IG II² 8493, CONZE 1279), οἱ ὄροι 3317, 3318 (IG II² 2511), 3319 καὶ 3320 (IG I² 876, βλ. κατωτ.), 3321, 3323 (IG II² 2505), 3324 (IG II² 2509), 3344 (IG II² 11226, CONZE 122 πίν. 42), 3345 (IG II² 6361) καὶ 3346 (IG II² 11942)².

Συγχρόνως σχεδὸν ἤρξαντο αἱ ἐργασίαι ἐσκαφῆς τῶν θεμελίων τοῦ κτηρίου τῆς Βουλῆς, ἔνθα εὐρέθησαν δύο στήλαι, δημοσιευθεῖσαι καὶ αὗται ὑπὸ τοῦ ΠΙΤΤΑΚΗ ἐν ΑΕ ἀρ. 3287 καὶ 3288 (CONZE 920 πίν. 181 καὶ 327 πίν. 81, IG II² 6902 καὶ 8478). Βλ. καὶ ΑΕ 3353 (IG II² 7234).

Ἡδη καὶ πρὸ τῶν ἐργασιῶν τούτων εἶχον σημειωθῆ εἰς τὴν περιοχὴν εὐρήματα, ἐξ ὧν ἡ τοπογραφικὴ ταύτισις εἶναι ἀσφαλῆς διὰ τὰς στήλας ΑΕ 1842, ἀρ. 751 καὶ 1856, ἀρ. 2787³ (IG II² 7673 καὶ 11695, τὸ δεύτερον καὶ παρὰ CONZE, 1094 πίν. 223).

Μεταγενεστέρως ἐγένοντο κατὰ διαστήματα σποραδικῶς ἱκανὰ εὐρήματα, ὧν τὰ πλησιέστερα πρὸς τὸν χῶρον τῆς ἀνασκαφῆς μας τὰ κατὰ τὴν σκαφὴν ὑπονόμου κατὰ τὴν ὁδὸν Σταδίου (Arch. Δελτ. 5, 1899, 125-6), μέχρι τῆς ὁμαδικῆς ἀνευρέσεως τάφων τὸ ἔτος 1926, κατὰ τὴν ἐσκαφὴν πρὸς ἀνέγερσιν τοῦ μεγάρου τοῦ Μετοχικοῦ Ταμείου Στρατοῦ εἰς τὴν θέσιν τῶν βασιλικῶν στάβλων⁴. Ἐκ τῶν μετέπειτα εὐρημάτων τούτων

1 Ἡ σειρά δημοσιεύσεως δὲν φαίνεται ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὸν χρόνον ἀνευρέσεως. Ἐπὶ παραδείγματι, κατὰ τὰς σημειώσεις τοῦ Πιττάκη, ἡ ὑπ' ἀρ. 3334 στήλη εὐρέθη τὴν 2 Αὐγ. 1858, ἡ ὑπ' ἀρ. 3303 τὴν 8 Αὐγ., ἐνφ ἡ ὑπ' ἀρ. 3281 (ἐπαναδημοσιευθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἰδίου ὑπ' ἀρ. 3344) τὴν 20 Σεπτ. (τὸ ἀναγραφόμενον 1853 ὀφείλεται προφανῶς εἰς τυπογραφικὸν σφάλμα ἀντὶ τοῦ ὁρθοῦ 1858).

2 Τὰ κίονια καὶ μεταγενέστερα γενικῶς εὐρήματα, μὴ περιλαμβανόμενα ἐν τῇ ἀνωτέρω ἀναγραφῇ, σημειοῦνται ἐνταῦθα: 3274 (II² 7888), 3276 (IG II² 6128), 3277 (IG II² 7081), 3278 (IG II² 6468), 3280 (IG II² 6321), 3282 (--- ὁδμος Ἡρακλειώτης), 3283 (IG II² 8577), 3285 (IG II² 5856), 3286 (IG II² 8188), 3300 (IG II² 5478), 3301 (IG II² 8597), 3302 (IG II² 9614), 3303 (IG II² 12104), 3304 (IG II² 6115), 3306 (IG II² 7867), 3307 (IG II² 10255), 3308 (IG II² 9278), 3309 (IG II² 10725), 3310 (IG II² 11511), 3311, 3312 (IG II² 11972), 3313 (IG II² 5315), 3314 (IG II² 8033), 3316 (IG II² 8918, CONZE 2937 πίν. 441), 3322 (IG II² 2630), 3347

(IG II² 13049), 3351 (IG II² 8745), 3352 (IG II² 8002), 3360 καὶ 3361 (IG II² 7338 καὶ 7339).

3 Διὰ τὸ πρῶτον σημειοῖ ὁ ΠΙΤΤΑΚΗΣ: «Εὐρέθη εἰς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῶν Ἀθηνῶν, οὐ μακρὰν τῆς πύλης τοῦ Διοχάρους», τῆς ὁποίας ἡ κατὰ τὸν Πιττάκην θέσις προσδιορίζεται ἀκριβέστερον εἰς τὴν ἀναγραφὴν τοῦ δευτέρου εὐρήματος «εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Λημνίου κειμένην παρὰ τὴν Διοχάρους ἀρχαίαν πύλην (ΒΔ. ἀνακτόρων)». Ἡ θέσις τῆς οἰκίας τοῦ Λημνίου εἶναι ἀκριβέστερον γνωστὴ ὡς κειμένη κατὰ τὴν γωνίαν τῶν ὁδῶν Κολοκοτρώνη καὶ Σταδίου (οἰκία Καθηγητοῦ Κων. Ν. Κωστή) ἐκ μεταγενεστέρων εὐρημάτων, ὡς ἡ ἀνευρέθησα τὸ 1864 λήκυθος τοῦ Θηρέως (IG II² 6117, CONZE, 1127 πίν. 234-236). Σημειωτέον ὅτι ἡ ταύτισις τῆς πύλης εἶναι ἡ γενικῶς παραδεδομένη. Βλ. JUDEICH, ἔ. ἀ. 142-3 καὶ ΚΑΡΟΥΖΟΥ, BCH 71/72, 1947/48, 388, I. ΤΡΑΥΛΟΥ, Πολιοδομικὴ ἐξέλιξις τῶν Ἀθηνῶν, Ἀθῆναι 1960, 53 εἰκ. 20 πίν. 3.

4 Αἱ πρῶται εἰδήσεις ἐν JHS 46, 1926, 244, ὅπου παραδόξως ἀναγράφεται ὅτι: the presence of a seme-

σημειῶ ἰδιαίτερος τὰ ἐν αὐτῇ τῇ οἰκίᾳ Π. Καλλιγᾶ γενόμενα καὶ δημοσιευθέντα ὑπὸ Α. Ε. ΚΟΝΤΟΛΕΟΝΤΟΣ ἐν REG 13, 1900, 492-3. Εἶναι δὲ ταῦτα (κατὰ τὴν σειρὰν τῆς ἀριθμώσεως ἐν REG):

α) τρεῖς στήλαι:

1. Ἡ στήλη τοῦ Λακρατίδου (IG I² 1080 CONZE 1324a, πίν. 279), γραπτὴ ἀετωματικὴ στήλη τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ.

2. Ἡ στήλη τοῦ Μελανίπου Μελανώπου καὶ τοῦ Ἀθηνήχου (IG II² 6283, τῶν ἐτῶν 410-390 κατὰ Η. ΜÖBIUS, Die Ornamente der griechischen Grabstelen, Berlin 1928, 27, 46 πίν. 10b).

3. Ἀνθεμωτὴ στήλη *Μελί[της]* (IG II² 12070) τῶν μέσων τοῦ 4^{ου} π.Χ. αἰ.

β) τέσσαρα κιόνια:

4. Ἐρμίας Ἐρμίον (IG II² 11326) τοῦ 3^{ου} π.Χ. αἰ.

5. Βίων Μοσχίων (IG II² 10963) τοῦ 2^{ου} π.Χ. αἰ.

6. Ἀξιονίκη Ἐρμογένου Μιλησίου (IG II² 9397) τοῦ 2^{ου}/1^{ου} π.Χ. αἰ.

7. Διόδωρος Διοδώρου Μιλήσιος με ἀνάγλυφον λουτροφόρον ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν (IG II² 9497), τοῦ 2^{ου}/1^{ου} π.Χ. αἰ.

Δὲν εἶναι σαφὲς ἂν ἀνευρέθη ἐν τῷ οἰκοπέδῳ τῆς οἰκίας Καλλιγᾶ ἡ ἑλλιπὴς στήλη τῆς Χοιρίνης (IG II² 13063, CONZE [II] 1189b) χρονολογουμένη εἰς τὰ μέσα τοῦ 4^{ου} π.Χ. αἰ.¹

Τὰ εὐρήματα τῶν βασιλικῶν στάβλων παρέμειναν ἐν τῷ συνόλῳ των ἀδημοσιεύτα τὸ προκαταρκτικὸν σημείωμα, τὸ δημοσιευθὲν ἐν BCH 71/72, 1947/48, 385-391, ἔμεινε χωρὶς συνέχειαν καὶ ἡ σποραδικὴ δημοσίευσίς ἐκλεκτῶν εὐρημάτων² δὲν ἀναπληροῖ τὴν ἔλλειψιν συστηματικῆς ἐκθέσεως τῆς ἀνασκαφῆς.

Σημειῶ ἐδῶ τὰ ἐπιγραφικὰ εὐρήματα τὰ καταχωρισθέντα ἐν IG II²: ἔξ ἀπλοῦ ὄροι, IG II² 2505, 2506, 2508, 2509, 2511 (δύο ὄροι), δύο δὲ ἕτεροι με τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου τοῦ τάφου: 2555 καὶ 2558, ἡ ἔξ ὑμητείου μαρμάρου βάσις 4597 (*Δήμητρι Προπυλαίαι Διόδοτος*) καὶ ἡ ἐπιτύμβιος στήλη 8827.

Ἀπὸ τὰ πλησιέστερα εὐρήματα τοῦ Πιττάκη τρεῖς ὅμοιοι (διαφέροντες μόνον κατὰ τὰς διαστάσεις) ὄροι τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ. (ΑΕ 3269, 3319, 3320, IG I² 876)³, παρέμειναν αἰνιγματικοί ὁ ΠΙΤΤΑΚΗΣ συνεπλήρωνεν ὄρος Κ[ολυττοῦ], τοποθετῶν ἐκεῖ τὸν δῆμον, ὅστις παρὰ τῶν νεωτέρων ἐρευνητῶν τίθεται εἰς τὰ πρὸς νότον τῆς Ἀκροπόλεως (πρβλ. JUDEICH, ἔ.ἀ. 169 καὶ σημ. 1, εἰκ. 14).

Ἐν τούτοις ὁ Πιττάκης ὀρθῶς ἐσκέφθη ὅτι τὸ Κ ἀντιπροσωπεύει ἀρχικὸν καὶ οὐχὶ ἀριθμητικόν (ὁπότε εἶναι ἄνευ νοήματος ἡ τριπλῆ ἐπανάληψίς του, ἐν ἀπουσίᾳ μάλιστα οἰου-

tery in this region was quite unsuspected καὶ 47, 1927, 522-3, BCH 50, 1926, 539-540 καὶ 51, 1927, 471. Ἐκτενέστερον σημείωμα ὑπὸ τῶν ἀνασκαφῶν ἐν ΑΔ 9, 1922/25 Παράρτ. 68-72, ἔξ οὗ ΑΑ 42, 1927, 346-7.

1 Ὅπως δῆποτε, φαίνεται ὅτι δὲν ἐκομίσθη ἐκ τῆς παρὰ τὴν πλατεῖαν Συντάγματος οἰκίας τὸ εἰς τὸν κήπον τῆς ἐν Πατησίοις οἰκίας του τμήμα στήλης (CONZE 1182 με φωτογραφίαν). Πρόκειται μᾶλλον περὶ παλαιότερου εὐρήματος, ἐξομαλισθέντος καὶ διατρυπηθέντος, ἵνα χρησιμοποιηθῆ εἰς κρήνην ὑπὸ τοῦ προκατόχου τοῦ κτήματος, ἐν ᾧ ἡ οἰκία Καλλιγᾶ, ἡ εἰς τινὰ τῶν γειτονικῶν κτημάτων, πιθανῶς ἀπὸ τῆς Τουρκοκρατίας.

2 Σ. ΠΑΠΑΣΠΥΡΙΑΔΗ, Νέα λήκυθος τοῦ Δούριδος ΑΔ 11, 1927/28, 91-110 (ἐνθα οὐδεμία παραπομπὴ εἰς

τὴν πρώτην ἐκθεσιν τῶν ἀνασκαφῶν, ΑΔ ἔ.ἀ.). Ἐξ χόες πάντες χρονολογούμενοι περὶ τὸ 430 π.Χ. ἔχουν καταχωρισθῆ ὑπ' ἀρ. 113 καὶ 122-128 ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν γνωστῶν χοῶν ὑπὸ τοῦ v. HOORN, ἔ.ἀ. εἰκονιζόμενοι, ὁ μὲν πρῶτος ἐν JHS 55, 1945, 39 εἰκ. 3 (λεπτομέρεια) καὶ οἱ ὑπ' ἀρ. 123-124 ἐν BCH 71/72, 1947/48, 396 πίν. 61, 2 μέσον καὶ ἀριστερά. Γραπτὴ στήλη ἐδημοσιεύθη ἐν AM 71, 1956, 124-139, παρεμπιπτόντως δὲ (σ. 133 παρ. ἐνθ. πίν. 71) εἰκονίζεται καὶ ἡ παράστασις λευκῆς ληκύθου τῆς ομάδος R αὐτόθεν προερχομένης.

3 Ὡν ὁ πρῶτος τοῦλάχιστον εὐρέθη ἀντικρυ τῶν βασιλικῶν σταύλων παρὰ τὴν γωνίαν τῆς οἰκίας Κ. Π. Καλλιγᾶ παραδοθεὶς ὑπὸ τοῦ ἰδίου μετὰ τοῦ ὄρου σήματος ὑπ' ἀριθ. 3270.

δήποτε ἄλλου ἀριθμοῦ) ἀποτελοῦν σύντημσιν ἐννοουμένης λέξεως, ὡς δέχεται ὁ Μ. ΤΟΠ ἐν BSA 49, 1954, 1, ὅστις κλίνει νὰ δεχθῆ τὸ Κ ὡς σύντημσιν τῆς λέξεως κ[ρήνης], παρασυρόμενος ἀπὸ τοὺς γειτονικοὺς ἐν ταῖς IG I² (874/5) δύο ὄρους κρήνης. Ἐνῶ ὁμοως οὐδεμία ἐνδειξις κρήνης ἐσημειώθη εἰς τὴν περιοχὴν, ὁ ἕτερος τῶν ὄρων Μουσῶν κήπου εὐρέθη, κατὰ τὸν ἀσφαλῆ γνώστην Σ. ΚΟΥΜΑΝΟΥΔΗΝ (Φιλόπατρις, 10 Ἀπρ. 1856, Ἐπιγραφαὶ Ἑλληνικαὶ Ἀνέκδοτοι, φύλλ. Α', ἐν Ἀθήναις 1960, ἀρ. 36, ΑΕ 3660, IG II 1095 II² 2613) ἐν τῇ ἀνασκαφῇ τῶν θεμελιῶν τῆς οἰκίας τοῦ Π. Γιαννοπούλου¹ τῆς κειμένης παρὰ τὴν βόρειον πλευρὰν τῆς πλατείας Συντάγματος. Ὁ ἴδιος ἀνεῦρεν ἀργότερον ἕτερον ὁμοιότατον ὄρον χρησιμοπονηθέντα εἰς τὸ τεῖχος τοῦ Σερπεντζέ παρὰ τὸ Ἀσκληπιεῖον (Ἐπιγραφαὶ τῶν περὶ τὸ Ἀσκληπιεῖον τόπων, Ἀθηναίων 6, 1877, 374 ἀρ. 9). Ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ U. ΚÖHLER (IG II 1096, ἐξ οὗ II² 2614), ἡ ὁμοιότης τῶν δύο λίθων εἶναι τοιαύτη ὥστε ἀναποφεύκτως πρέπει νὰ ὑποτεθῆ ὅτι ἀμφότεροι ἀνήκον εἰς τὸν αὐτὸν κήπον. Καὶ ἐνῶ ὁ κατὰ τὴν νοτίαν κλειτὸν τῆς Ἀκροπόλεως οὐδὲν διδάσκει ὡς οὐχὶ κατὰ χώραν κείμενος, ὁ ἐν τοῖς θεμελίοις τῆς παρὰ τὴν πλατεῖαν Συντάγματος οἰκίας εὐρίσκετο ἀσφαλῶς ἐκεῖ ἀρχαιόθεν, πλησιέστατα τῆς ἀρχικῆς του θέσεως, ὥστε ἐδῶ που πρέπει ν' ἀναζητηθῆ ὁ ἄλλως ἀκαθόριστος² Μουσῶν κήπος.

Περὶ τῶν δύο ὄρων διέλαβον ἐκ νέου καὶ ὁ W. ΡΕΕΚ, AM 67, 1942, 33-4 ἀρ. 34, καὶ ὁ E. VANDERPOOL, The Museum and Garden of the Peripatetics ἐν ΑΕ 1953/54, τ. 2, 126-8 (ἐξ οὗ SEG XVI, 149) μετὰ παρενθέτου πίνακος φωτογραφιῶν ἀμφοτέρων τῶν ὄψεων τοῦ λίθου. Ὁ ΡΕΕΚ παρετήρησε τὴν ὑπαρξιν τόρμου ἐπὶ τῆς ὀπισθίας ἐπιφανείας, ἀπέδωκε δὲ τοῦτον εἰς δευτέραν χρῆσιν τοῦ λίθου ὡς βάσεως στήλης, διέλαθον ὁμοως αὐτὸν τὰ ὑπὸ τοῦ VANDERPOOL παρατηρηθέντα ἕγχη γραμμάτων προγενεστερᾶς κατακορύφου ἐπιγραφῆς ληγούσης εἰς - -]ων. Ὁ τελευταῖος διαπιστοῖ λοιπὸν τρεῖς χρήσεις τοῦ λίθου, τὴν πρώτην μὲ τὴν κατακόρυφον ἐπιγραφὴν, τὴν δευτέραν ὡς ὄρον κήπου Μουσῶν καὶ τὴν τρίτην ὡς βάσιν στήλης, ἐπαναφέρει δὲ τὴν γνώμην τοῦ ΚÖHLER (Rhein. Mus. 39, 1884, 295) ὅτι ἡ στήλη, ἐν τῇ δευτέρᾳ αὐτῆς χρήσει, προέρχεται ἐκ τοῦ κήπου τῶν Περιπατητικῶν³ παρὰ τὸ Λύκειον⁴, χρονολογῶν οὕτω τὴν ἐπιγραφὴν εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 3^{ου} π.Χ. αἰ., ὑπερβολικὰ χαμηλά, ἂν κρίνωμεν ἀπὸ τὸν τύπον τῶν γραμμάτων, τὴν σημείωσιν τοῦ δασέος, ἐκλιπόντος ἤδη εἰς τοὺς δύο ὄρους Κεραμεικοῦ τοῦ 4^{ου} π.Χ. αἰῶνος⁵, ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὴν διάταξιν τῆς ἐπιγραφῆς, ἐνθα ἐπικρατεῖ εἰσέτι ἡ ἀραιώσις (μὲ μικρὸν, εἰς κακὸν ἴσως ὑπολογισμόν, ὀφειλόμενον συγκεντρισμόν τοῦ 3^{ου} στίχου) καὶ οὐχὶ ἡ συμμετρικὴ διάταξις τῶν ἀνίσου ἀριθμοῦ γραμμάτων στίχων⁶.

¹ Κακῶς ὁ I. Μ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ ἐν ἐφημερίδι «Ἐλευθερία», 13 Ἰαν. 1957, λέγει ὅτι ὁ ὄρος εὐρέθη κατὰ τὴν οἰκοδόμησιν τῆς οἰκίας Π. Καλλιγᾶ. Ὁ ὄρος οὗτος ἔδωκε τὸ ὄνομά του εἰς τὴν ὁδὸν Μουσῶν, τὴν εἰς ὁδὸν Καραγεώργη τῆς Σεργίας μετονομασθεῖσαν.

² Πρβλ. RE XVI, 1, 693: von unbestimmte Lage der Garten M(usen). wovon zwei Grenzsteine übrig καὶ JUDEICH, ἔ.ἀ. 424-5, ὅστις τοὺς θεωρεῖ ἑλληνιστικούς, ἐνῶ ἀνήκουν ἀσφαλῶς εἰς οὐχὶ πολὺ ὑστέρους χρόνους τοῦ 4^{ου} π.Χ. αἰ. Πρβλ. καὶ κατωτέρω.

³ Βλ. τὴν διαθήκην τοῦ Θεοφράστου (ἀποθανόντος τὸ 287 π.Χ.) παρὰ ΔΙΟΓΕΝΕΙ ΛΑΕΡΤΙΩΙ V 51-57.

⁴ Ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως τοῦ VANDERPOOL βασιζόμενος καὶ ὁ I. ΤΡΑΥΛΟΣ, ἔ.ἀ. πίν. 4, τοποθετεῖ εἰς τὴν περιοχὴν ταύτην τὸν Μουσῶν Κήπον.

⁵ IG I² 2619 (βλ. καὶ W. ΡΕΕΚ. Kerameikos III ἀρ. 59 πίν. 28 καὶ JUDEICH, ἔ.ἀ. 167 πίν. 23) καὶ ΑΔ I, 1915, Παράρτ. 74. Σημειωτέον ὅτι ἡ ἐγκατάλειψις τῆς σημειώσεως τῆς δασείας συντελεῖται καὶ εἰς τὰ (συντηρητικώτερα) ψηφίσματα καὶ πρὸ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ εὐκλείδειου ἀλφαβήτου βλ. IG I² 115 (409/8), 118 (408/7) καὶ 304 (407/6).

⁶ Πρβλ. R. P. AUSTIN, The Stoichedon Style in Greek Inscriptions, London 1938, 102-3.

Ἡ δυσχέρεια λοιπὸν τόσον χαμηλῆς χρονολογήσεως ἐν συνδυασμῶ πρὸς τὰ ἐκ τῆς ἀνασκαφῆς δεδομένα φαίνεται ἀποκλείουσα τὴν ὀξύνουν ὑπόθεσιν τοῦ VANDERPOOL καθιστῶσα πιθανωτέραν ἄλλην σειρὰν τῶν τυχῶν τοῦ λίθου: Πρώτη χρῆσις ὡς κατακορύφου ἐπιγραφῆς, ὄρου πιθανῶς, ἴσως καὶ τότε ὄρου κήπου μουσῶν, πρὸ τῆς συστηματικῆς ταφικῆς χρήσεως τοῦ τόπου· δευτέρα χρῆσις ὡς βάσεως στήλης τάφου κατὰ τὴν περίοδον τελέσεως ταφῶν εἰς τὴν περιοχὴν (περὶ τὸ 400 π. Χ.)· τρίτη τέλος χρῆσις ἐνωρὶς τὸν 4^{ον} π.Χ. αἰ., ὡς ὄρου μουσῶν κήπου, εἰς ὃν ἴσως ἀποδοτέοι καὶ οἱ τρεῖς ὄροι Κ τοῦ 5^{ον} π.Χ. αἰ.¹

Ἡ τριπλῆ αὕτη χρῆσις τοῦ λίθου φαίνεται ἀντικατοπτρίζουσα καὶ τὰς τύχας τοῦ τόπου χρησιμοποιοῦμένου, ὡς δυνάμεθα μετὰ πιθανότητος νὰ υποθέσωμεν, δι' ἀντιστοιχίους σκοπούς (βλ. χρονολόγησιν ἐν τέλει).

II. ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΕΡΕΥΝΗΘΕΝΤΟΣ ΧΩΡΟΥ

Τὸ στερεὸν ἔδαφος ἀπετελεῖτο καὶ ἐδῶ, ὅπως πανταχοῦ σχεδὸν τοῦ Ἀθηναϊκοῦ λεκανοπεδίου, ἀπὸ πρασινωπὸν μαλακὸν βράχον, τοὺς ἀθηναϊκοὺς σχιστολίθους², γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα κιμηλιά, μὲ σημαντικὴν κλίσιν ἀπὸ Β. πρὸς Ν. ἐτέραν δὲ μικροτέραν ἀπὸ Δ. πρὸς Α., ὥστε ἡ ἐπιφάνειά του δὲν εὐρίσκετο πανταχοῦ εἰς τὸ αὐτὸ βάθος· οὕτω πρὸς Ν. τοῦτο ὑπερέβαινε τὰ 4 μ. ὑπὸ τὸ σημερινὸν ἐπίπεδον τῆς ὁδοῦ, ἐνῶ πρὸς Β. δὲν ἔφθανεν εἰς ὅλα τὰ σημεία τὰ 2 μ.

Τὴν κλίσιν τοῦ βράχου ἠκολούθει γενικῶς καὶ τὸ ἀρχαῖον ἔδαφος, ὡς ἔδειξε καὶ τὸ ἀναλόγως ποικίλον ἐπίπεδον τῶν τάφων, οἱ ὅποιοι ἦσαν γενικῶς ἐσκαμμένοι ἐντὸς τῆς κιμηλιάς. Ἡ ἀρχαία ὁμως ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους δὲν συνίστατο εἰς τὸν γυμνὸν βράχον κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ταφικῆς χρήσεως τοῦ τόπου εἶχε σχηματισθῆ ἐπίχωσις ἀποτελουμένη ἀπὸ καστανά, ἐρυθρωπά σχεδὸν χρώματα, τῆς ὁποίας τὸ μέσον πάχος δύναται νὰ ὑπολογισθῆ περὶ τὸ ἡμισυ μέτρον. Τοῦτο ὁμως ἀπετέλει τὸ πάχος τῆς ἐπιχώσεως μόνον κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐνάρξεως τῶν ταφῶν, διότι ὑπῆρχον καὶ τάφοι ἐξ ὀλοκλήρου ἐν τῷ χώματι ἀνωρυγμένοι, κατὰ κανόνα δὲ ὑπερκείμενοι ἐτέρων³ μαρτυροῦντες σημαντικὴν ἄνοδον τοῦ ἐδάφους καὶ ἐπίχωσιν τῶν ἀρχαιότερων τάφων. Καὶ τοῦτο ὁμως ἐν βραχεῖ χρονικῷ διαστήματι, διότι, ὅπου ὑπῆρχον κτερίσματα, ἢ ἐκ τῶν εὐρημάτων χρονικὴ διαφορὰ μεταξὺ ὑπερκειμένου καὶ ὑποκειμένου δὲν φαίνεται μεγάλη, ἐνίοτε δὲ οὔτε εἶναι αἰσθητῆ, γενικῶς δὲ δὲν συνελέγησαν ἀπὸ τὰ ἀνώτερα στρώματα τοῦ ἐδάφους ὄστρακα σημαντικῶς νεώτερα τῆς ἐποχῆς τῶν (ἀρχαιότερων) τάφων. Τὸ πρᾶγμα ὀφείλεται ἴσως

1 Περὶ κήπων συνδεομένων πρὸς ἱερά βλ. Π. Γ. ΒΑΛΛΗΝΑΑ καὶ Ν. Ι. ΠΑΝΤΑΖΟΠΟΥΛΟΥ, Συγγραφή τῆς μισθώσεως κήπου τοῦ Ἡρώϊω (ἐπιγραφή τοῦ 333/2 π.Χ.) ἐν Πραγματείας τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν 13, 1938, ἀρ. 2 καὶ Μ. ΛΑΥΝΕΥ, Le Verger d'Héraklès à Thasos, BCH 61, 1937, 380-409, καὶ τοῦ αὐτοῦ, Le Sanctuaire et le culte d'Héraklès à Thasos (Études Thasiennes I), Paris 1944, 93-95 (ἡ ἐπιγραφή, τοῦ α' ἡμίσεος τοῦ 3^{ου} π.Χ. αἰ. καὶ ἐν IG XII Suppl. 353). Πρβλ. καὶ Μ. ΓΟΤΤΕΙΝ, Der griechische Garten, AM 42, 1909, 100-144 (ειδικώτερον 114-6).

2 A. PHILIPPSON, Die griechischen Landschaften I. III, Frankfurt a. M. 1952, 768-9, 893-4 καὶ R. LEPSIUS, Geologie von Attica, Berlin 1893, 14, 24 (χάρτης, φύλλον 4) (ἑλλην. μετάφρασις Γ. Π. ΒΟΥΓΙΟΥΚΑ [Βιβλιοθήκη Μαρασλῆ], Ἀθῆναι 1906, 80-81 μετὰ γεωλογικοῦ χάρτου).

3 Οἱ τάφοι XLVIII τοῦ LIX, V τοῦ III καὶ XXII, XLV τοῦ XLIV, XLVII τοῦ LXII, LVII τοῦ XCIII, XCa τοῦ XC, ἀποδειχθέντες καὶ εὐρηματικῶς νεώτεροι τῶν ὑποκειμένων αὐτοῖς, ἐκτός ἴσως τοῦ LVII. Πρβλ. χρονολόγησιν ἐν τέλει.

εἰς τὸ ὅτι μόνον μεμονωμένοι, σποραδικῶς, εὐρέθησαν τάφοι ἀντιπροσωπεύοντες τὴν δευτέραν φάσιν. Ἐλπίδες ἐκτεταμένης, συνεχοῦς διατηρήσεως τοῦ ἀνωτέρου στρώματος τῶν τάφων ὑπῆρχον πρὸς Ν., ἔνθα ἡ κιμηλιὰ κατέρχεται σημαντικῶς, ὡς ἐλέχθη. Ἀλλὰ ἐδῶ ἐκτὸς δύο συστάδων εἰς τὰ δύο ἄκρα τῆς Ν. πλευρᾶς, ὧν μάλιστα ἡ πρὸς Δ. καταλείπει κενὸν 3 μ. περίπου μέχρι τῆς νοτίας πλευρᾶς, ἔλειπον παντελῶς οἱ τάφοι. Τοῦτο πρέπει ἴσως ν' ἀποδοθῇ ἐν μέρει εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ ρωμαϊκοῦ κτίσματος (ἀνωτ. σ. 122), ἀλλ' ἡ ἐξήγησις αὕτη δὲν δικαιολογεῖ τὴν ἀπουσίαν τάφων πρὸς Ν. τοῦλάχιστον τούτου, ὅπου εἶναι βέβαιον ὅτι τὸ κτίσμα δὲν ἐπεξετείνετο καὶ τὰ στρώματα εὐρέθησαν ἀδιατάρακτα (βλ. κατωτέρω).

Ἡ ἀποψις τῆς ἐντεῦθεν διελεύσεως ὁδοῦ φαίνεται ἐλκυστική. Ἡ ἀναμενομένη ὁδὸς — ἀπαραίτητος πυρὴν τοῦ σχηματισμοῦ ἀρχαίας νεκροπόλεως — ματαίως ἀνεζητήθη πρὸς Β. τοῦ πυκνοτέρου ὄγκου τῶν τάφων (σ. 81 σημ. 1 βλ. κατωτ.) καὶ τὸ ἐμφανιζόμενον ἐδῶ κενὸν προσφέρεται πρὸς τοποθέτησίν της. Καίτοι ἐλλείπουν θετικαὶ ἀνασκαφικαὶ ἐνδείξεις, τὰ ὑπάρχοντα στοιχεῖα δὲν ἀποκλείουν τὴν ὑπαρξίν της: Συγκεκριμένως τομὴ γενομένη ἀμέσως πρὸς νότον τῆς ρωμαϊκῆς «δεξαμενῆς» (βλ. σ. 122) ἔδειξε τὴν ἐξῆς ἀκολουθίαν στρωμάτων: ἐπὶ τῆς κιμηλιᾶς (ἐφ' ἧς ἐδράζονται οἱ τοῖχοι τῆς «δεξαμενῆς») βαίνει στρῶμα ἐκ κοκκινοχωμάτων πάχους 0.20 μ. περίπου, ἐπ' αὐτοῦ στρῶμα ἐξ ὑποπρασίνων κιμηλοχωμάτων πάχους 0.25 μ. περίπου καὶ τέλος, ἄνω, στρῶμα ἐκ καστανῶν, ἐρυθροπῶν σχεδὸν χωμάτων. Τὸ κατώτατον στρῶμα δὲν περιεῖχε σχεδὸν καθόλου ὄστρακα καὶ προέρχεται, προφανῶς, ἀπὸ τὴν φυσικὴν ἐπίχωσιν. Τὸ ἐπ' αὐτοῦ στρῶμα τῶν κιμηλοχωμάτων πρέπει νὰ θεωρηθῇ τεχνητόν, διότι ταῦτα μόνον ἐξ ἐκσκαφῆς δύνανται νὰ προέρχωνται, γνωρίζω δὲ ἀπὸ ἄλλα σημεῖα τῶν Ἀθηνῶν (ἰδιαίτερος ἀπὸ τὰς πρὸς Ν. τοῦ Ὁδείου τοῦ Ἡρώδου ἀνασκαφᾶς) ὅτι εὐρυτάτη ἐγένετο χρῆσις τοῦ ὑλικοῦ τούτου κατὰ τὴν κλασικὴν ἐποχὴν, πρὸς διαμόρφωσιν χώρων, ἰσοπέδωσιν καὶ στρωσίν ὁδῶν. Τὸ σχετικῶς μέγα, ἐδῶ, πάχος τοῦ στρώματος δύναται νὰ ἀποδοθῇ εἰς τὴν προσπάθειαν ἀναπληρώσεως τῆς λόγῃ τῆς κλίσεως τοῦ ἐδάφους κατερχομένης στάθμης.

Ἄλλ' ἡ ἀπόπειρα ἀκριβεστέρως τοποθετήσεως τῆς ὑποτιθεμένης ὁδοῦ προσκρούει εἰς δυσχερείας. Λόγῃ τῆς ὑπάρξεως τῶν δύο πρὸς Ν. συστάδων, τῆς ΝΑ. καὶ τῆς ΝΔ., αὕτη κανονικῶς πρέπει νὰ θεωρηθῇ βαίνουσα πρὸς Ν. ἀμφοτέρων τότε ὅμως μένει ἀδικαιολόγητον ὅλον τὸ πρὸς Β. τῆς ἐνούσης τὰ νοτιώτερα σημεῖα τῶν δύο συστάδων γραμμῆς κενόν, ἧτοι λωρὶς πλάτους ὑπὲρ τὰ 2 μ. μέχρι τοῦ νοτίου τοίχου. Ἄν πάλιν τὴν μεταθέσωμεν βορειότερον, καὶ δὴ κατὰ μῆκος τοῦ τοίχου 12, ὁπότε καὶ ὁ περίβολος ἐφάπτεται τῆς ὁδοῦ, τότε αὕτη θὰ διασχίζῃ ἄλλους τάφους. Ἡ λύσις, βεβαίως, τῆς διαγραφῆς τάφων τινῶν ὡς μεταγενεστέρων¹, ἐν συνδυασμῶ πρὸς μικρὰς μετακινήσεις ἢ καὶ μετατροπὰς τοῦ πλάτους τῆς ὁδοῦ κλπ. εἶναι ἴσως ἡ εὐχερεστέρα ἐπὶ τοῦ χάριτος, ἀλλὰ δὲν ὀδηγεῖ εἰ μὴ μόνον εἰς ἀτέρμονα ἐπιχειρηματολογίαν. Ὡστε προτιμώτερον νὰ θεωρηθῇ ὅτι μὲ τὰ ὑπάρχοντα στοιχεῖα τὸ πρόβλημα μένει ἄλυτον.

Μία ἄλλη πιθανὴ θέσις διελεύσεως ὁδοῦ φαίνεται πρὸς Β. τοῦ πυκνοτέρου ὄγκου

¹ Χαρακτηριστικῶς ὅμως ἡ λάρναξ XCIV, ἐπὶ παραδείγματι, φαίνεται ἡ ἀρχαιότερα τῆς ἀνασκαφῆς.

τῶν τάφων, ἔνθα αἱ πυραὶ XIII, XII, XLIV, LXXXIII καὶ LXVI (πρβλ. σ. 81 σημ. 1), πᾶσαι εἰς μίαν γραμμὴν, μὲ ἀσημάντους παραλλαγὰς τῆς Α.-Δ. κατευθύνσεως καὶ μικρὰς μεταξὺ των ἀποστάσεις. Ἡ σειρὰ μάλιστα αὕτη πλαισιοῦται πρὸς Ν. ὑπὸ ἐτέρας (XXII, XXVII [XXXIX], LXII, LXXXV, LXXXIV), σχηματιζομένου οὕτω διπλοῦ στοίχου τάφων. Ἄλλ' ἀφ' ἑνὸς μὲν ἢ πρὸς Β. ἐρημία εἶναι ἀπατηλή, ὀφειλομένη εἰς τὴν λόγῳ τοῦ ὑψηλοτέρου ἐπιπέδου ἐκτεταμένην ἀπώλειαν τάφων, ἀφ' ἑτέρου δὲ καὶ μὲ τὴν σφζομένην μορφήν τοῦ χώρου ὑπάρχουν ἐνδιαμέσως τάφοι, ἐξ ὧν σημαντικώτερος ἢ ὅσον φαίνεται ἐν τῷ σχεδίῳ ἢ λάρναξ XCI, ἀκριβῶς εἰς τὸ μέσον μιᾶς τοιαύτης ὑποτιθεμένης ὁδοῦ καὶ μάλιστα εἰς σημεῖον ἔνθα ἄλλοι τάφοι πρὸς Β. ἀποκλείουν κάθε σκέψιν περὶ ἀποτόμου στροφῆς τῆς.

III. ΕΙΔΗ ΤΑΦΩΝ

Ἐν τῷ ἀνασκαφέντι χώρῳ εἶχον τελεσθῆ καύσεις καὶ ἐνταφιασμοὶ νεκρῶν. Ἐκτὸς τῆς περιπτώσεως σειρᾶς πέντε πυρῶν (βλ. σ. 81 σημ. 1 πρβλ. ἀνωτέρω), τῆς τυχαίας μᾶλλον συσσωρεύσεως τεσσάρων (XLIII, CI, LIX, CII) ἐκ τῶν ὀκτῶ ἀπλῶν ὀρυγμάτων τῆς ἀνασκαφῆς καὶ τῆς εἰσδοχῆς ἐνταφιασμῶν μόνον ἐντὸς τοῦ περιβόλου (βλ. σ. 16), οὐδεμία τοπικὴ διάκρισις διαπιστώθη μεταξὺ τῶν δύο εἰδῶν ταφῆς οὐδὲ σημαντικὴ ἀριθμητικὴ διαφορὰ μεταξὺ των ἢ ὑπεροχὴ τῶν ἐνταφιασμῶν ἔναντι τῶν καύσεων (56:50, βλ. πίνακα Β) δὲν εἶναι μεγάλη¹.

Οὕτε δὲ ἡ ἡλικία καὶ τὸ φύλον (ὅσον τοῦτο εἶναι δυνατὸν νὰ διαγνωσθῆ ἐκ τῶν κτερισμάτων) φαίνονται καθορίζοντα ἀποφασιστικῶς τὸ εἶδος τῆς ταφῆς. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι αἱ πυραὶ ἐν τῷ συνόλῳ των σχεδόν, ἂν κρίνωμεν τοῦλάχιστον ἐκ τοῦ μεγέθους των, ἐχρησίμευσαν πρὸς καῦσιν ἐνηλίκων, ἐνῶ ἐν ταῖς πλείσταις τῶν λαρνάκων παῖδες ἐνεταφιάσθησαν, ἀλλὰ καὶ πυραὶ μικραὶ καὶ δὴ καὶ βρεφῶν, κατ' ἀναλογίαν πάλιν τῶν διαστάσεων (LXVIIα, LXVIIβ, LXVIIγ καὶ ἡ παιδικὴ XXIII), δὲν ἔλειψαν καὶ εἰς μίαν τοῦλάχιστον περίπτωσιν τεφροδόχου (τάφος V σ. 78-80) τὰ κτερίσματα σαφῶς ὑποδεικνύουν παῖδα. Ὡστε δὲν ἀληθεύει, εἰ μὴ μόνον ὡς προτίμησις καὶ οὐχὶ ὡς κανὼν, ὅτι μικροὶ παῖδες πάντοτε ἐθάπτοντο².

Χαρακτηριστικὸν τῆς ἀναμειξέως, τῆς συνυπάρξεως³ μᾶλλον, τῶν εἰδῶν εἶναι ἡ ἀνεύρεσις ταφῆς ἐντὸς λάκκου πυρᾶς (λάρνακες VI καὶ LXXXIV, κεραμοσκεπεῖς XXI καὶ LXXXV). Εἰς τοὺς τάφους VI καὶ XXI οἱ ἄφθονοι καὶ καθαροὶ χωμάτων ἀνθρακες ὑποδηλοῦν ὀπωσδήποτε ἐνιαίαν ταφήν, καθ' ἣν τὸ σῶμα τοῦ νεκροῦ ἐτέθη μετὰ τὴν καῦσιν ἐντὸς τάφου, εἰς αὐτὸν τὸν λάκκον τῆς πυρᾶς τοποθετηθέντος. Ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς τάφους LXXXIV καὶ LXXXV εἶδομεν ὅτι ἰσχυροὶ λόγοι συνηγοροῦν ὑπὲρ τῆς παραδοχῆς « ἡμικαύσεως » ἥτοι καύσεως τῶν σαρκῶν κυρίως καὶ μερικῶς μόνον, εἰς μικρό-

¹ Ἡ διαφορὰ αὕτη μειοῦται ἔτι μᾶλλον ἂν προστεθοῦν αἱ ἔξ καύσεις τοῦ οἰκοπέδου τῆς ὁδοῦ Σταδίου καθὼς ὁμοίως ἐκεῖ τὰ περισωθέντα δὲν ἀντιπροσωπεύουν παρὰ μικρὸν μέρος τοῦ ὅλου καὶ ἐν γένει ὁ καταμερισμὸς τῶν τάφων παραμένει ἄγνωστος, προτιμῶ νὰ ὑπολογίζω μόνον ἐπὶ τῇ βάσει τῶν δεδομένων τοῦ (ἐλλειπῶς καὶ τούτου διασωθέντος) οἰκοπέδου τῆς ὁδοῦ Καραγεώργη τῆς Σερβίας.

² Πρβλ. M. NILSSON, Geschichte der griechische Religion, I (Handbuch der Altertumswissenschaft V II, 1), München 1950, 161: Kleine Kinder wurden immer beerdigt.

³ Χαρακτηριστικὴ συνυπάρξις ταφῆς καὶ καύσεως ἐν τῷ συγχρόνῳ σχεδόν (424 π.Χ.) θεσπικῶ πολυανδρίῳ, ὑπὸ τοῦ Α. ΚΕΡΑΜΟΠΟΥΛΛΟΥ (ΠΑΕ 1911, 159) εἰς πρακτικὸς λόγους ἀποδιδόμενη.

τερον βαθμόν, τῶν ὀστέων. Τοιαύτη δὲ μερικὴ βλάβη τῶν σκελετῶν, ἄλλως ἀδικαιολόγητος, διεπιστώθη σαφῶς καὶ εἰς ἄλλους τάφους (XXXVIII σ. 41, πρβλ. τ. LXXXV σ. 62-63), ἵνα μὴ ἀποδώσωμεν εἰς ταύτην τὴν οἰκτρὰν καὶ ἐλλιπῆ κατάστασιν πάντων γενικῶς τῶν σκελετῶν ἐντὸς τάφων ἀθίκτων, συχνὰ εἰς καλὴν ἄλλως κατάστασιν εὐρισκομένων — χαρακτηριστικὴ ἐν προκειμένῳ εἶναι ἡ περίπτωση τοῦ τάφου LXXXV, ἔνθα ἡ ἡμίκαυσις δέον νὰ θεωρηθῆ βεβαία, παρὰ τὴν φαινομενικῶς ἀρίστην κατάστασιν τοῦ σκελετοῦ. Ὡστε ἡ τοπικὴ καὶ ἄλλη ἐνότης τῶν εἰδῶν προχωρεῖ βαθύτερον καὶ ἴσως δὲν ὑπῆρχε διάκρισις, ἀλλ' ἄθροισις τῶν δύο μέσων, ἀμφοτέρων ἀποτελούντων μέρος τῆς ὅλης διαδικασίας τῆς ταφῆς. Μόνον χρονικὴ διάκρισις ὑπάρχει, τῆς δαπανηρᾶς καύσεως καθισταμένης βαθμηδὸν ἐλλιπεστέρας, ὥστε νὰ μετατραπῆ βαθμηδὸν εἰς ἡμίκαυσιν, καὶ τέλος ὀλοσχερῶς ἐγκαταλειφθείσης, ὡς δεικνύει καὶ ἡ χρονικὴ διάρθρωσις τοῦ νεκροταφείου (βλ. χρονολόγησιν σ. 144).

Ὡς πρὸς τὸν προσανατολισμὸν παρατηρεῖται σαφῆς προτίμησις τῆς Α.-Δ. κατευθύνσεως, κατ' ἀναλογίαν 2:1 διὰ τὸ σύνολον τῶν τάφων, ἐντονωτέρα εἰς τοὺς ἐνταφιασμούς (2.56:1 ἔναντι 1.44:1 τῶν καύσεων)¹. Ὁ νεκρὸς ἦτο τοποθετημένος μετὰ τὴν κεφαλὴν πρὸς Α. καὶ Β.², βλέπων δηλαδὴ πρὸς Δ. καὶ Ν.³.

Καύσεις. Αἱ πλεῖστοι τῶν καύσεων ἐμφανίζονται ὡς πυρραΐ, λάκκοι δηλαδὴ ὀρθογώνιοι, ἔνθα ἐκάη ὁ νεκρὸς, μετὰ τὰ ὑπολείμματα τῆς καύσεως (ἄνθρακας καὶ διαφυγόντα ὀστᾶ) ἐναπομείναντα ἐπὶ τοῦ πυθμένος τῶν⁴.

Ἐφ' ὅσον ὁ ἀριθμὸς τῶν τεφροδόχων, ἀσυγκρίτως μικρότερος, δὲν ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὰς ἐν τῷ αὐτῷ χώρῳ πυράς, πρέπει νὰ δεχθῶμεν ὅτι ὅλη ἡ διαδικασία τῆς ταφῆς ἐτελεῖτο καὶ ἐπερατοῦτο ἐπὶ τόπου. Τοιοῦτόν τι ὑποδεικνύει καὶ τὸ μέγα βᾶθος τῶν πυρῶν ἐξικνούμενον συχνὰ εἰς 2 μ., καίτοι εἰς τινὰς περιπτώσεις δὲν ὑπερέβαινε κατὰ πολὺ τὸ 1 μ.⁵ Αἱ συνήθεις διαστάσεις των μικρῶν παραλλάσσουσιν τῶν 2×1 μ., ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ λάκκοι σημαντικῶς μικρότεροι (XXIII καὶ συστὰς LXVII α-γ), οἱ ὅποιοι καὶ δὲν ἔχουσιν τόσον κανονικὴν λάξευσιν (πρβλ. κατωτέρω). Ἀντιθέτως τὰ ὀρυγμάτα τῶν μεγαλυτέρων πυρῶν εἶναι πάντοτε καλῶς λελαξευμένα (πρβλ. κατωτ. σ. 135), ἀνωμαλία δὲ εἰς τὸν πυθμένα θὰ ὀφείλωνται μᾶλλον εἰς θρυμματισμὸν («σκάσιμο») τοῦ βράχου ἐκ τῆς ἰσχυρᾶς καύσεως.

Ἐπὶ τοῦ πυθμένος εὐρίσκετο στρῶμα ἀνθράκων πάχους 0.02-0.10 μ., σπανιώτερον μεῖζονος (0.15 εἰς τὴν πυρὰν VI). Ἐνίοτε ποιά τις διασπορὰ ὑπολειμμάτων καύσεως παρατηρεῖτο εἰς τὸ κάτω, ἰδίως, μέρος τοῦ γεμίσματος, κατὰ κανόνα ὅμως τοῦτο, συνιστάμενον εἰς τὰ ἐκ τῆς ἀνορύξεως τοῦ λάκκου προσελθόντα κιμηλοχώματα, ἦτο καθαρὸν, ὥστε συχνὰ, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀνασκαφῆς, μοναδικὴν ἐνδειξιν ὅτι ἐπρόκειτο περὶ λάκκου πυρᾶς ἀπετέλει ἡ ὄψις τῶν τοιχωμάτων, προσλαμβάνοντων ροδίζουσας χροιάς

1 Λεπτομερεστέρα κατανομή κατὰ εἶδη τάφων καὶ καύσεων εἰς τὸν πίνακα Β.

2 Μοναδικὴ ἐξαίρεσις ὁ τάφος XXXII (σ. 39) μετὰ τὴν κεφαλὴν τοῦ νεκροῦ πρὸς Ν.

3 Πρὸς Ν. ἔβλεπον οἱ ὄροι τοῦ τάφου XLIV (σ. 67) καὶ ἡ στήλη τοῦ τάφου II (σ. 84), ἴσως ὅμως δι' ἄλλους

λόγους. Εἰς τὴν Β.-Ν. κατευθύνσεως πυρὰν CX (σ. 31 εἰκ. 51) ὁ ὄρος ἔβλεπε πρὸς Α.

4 Βλ. εἰκ. 123 καὶ πρβλ. εἰκ. 51, 66, 89, 99 (δεξιὰ) καὶ πίν. 2.

5 Τοῦτο εἶναι βέβαιον διὰ τὴν πυρὰν CX ἐκ τῆς κατὰ χώραν εὐρέσεως τοῦ ἐπ' αὐτῆς ὄρου (ἀνωτ. σημ. 3).

ἐκ τῆς ἐπενεργείας τοῦ πυρός. Ὅπως καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς τάφους, τὸ γέμισμα ἐπεκάλυπτον κοκκινολώματα, πλούσια, συνήθως, εἰς τεμάχια ἀγγείων.

Οὐδὲν εἶδος ἀυλακώσεως πρὸς ἀερισμὸν τοῦ τάφου παρατηρήθη εἰς τὰς ἀνασκαφείσας πυράς, ὅπως ἐγένετο εἰς τὴν ἀρχαϊκὴν ἐποχὴν (πρβλ. κατωτέρω).

Ὅμοιοι ἀπλοὶ λάκκοι, παρεμφερῶν διαστάσεων, βάθους ὅμως 3 μ., ἦσαν καὶ ἐν τῷ Κεραμικῷ σκαφεῖσαι πυραὶ (AM 18, 1893, 157)¹, τὰ αὐτὰ δὲ χαρακτηριστικὰ ἔχουν καὶ αἱ ΝΔ. τῆς Ἀγορᾶς πυραὶ (Hesperia 20, 1951, 81), ἔνθα δὲν ἔλλείπουν καὶ μικρὰ ὀρύγματα, τὰ ὅποια, ὡς καὶ τὰ ἡμέτερα, δὲν εἶναι τόσον κανονικὰ καὶ σχηματίζουν καμπύλας τὰς πλευράς.

Ὅμοιοι εἶναι καὶ αἱ εἰς τὸ Νιτράφι ἀνασκαφεῖσαι πυραὶ, ἔνθα ὅμως τῶν ὁποίων ἔχουν ἀυλακας ἔξαερισμοῦ κατὰ τὰς πλευράς (BCH 81, 1957, 517-8, βλ. εἰκ. 14-17).

Ὅμοίως πυρὰς τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ. ἀνέσκαψε καὶ ὁ ΤΣΟΥΝΤΑΣ ἐν Ἐρετρῷ (ΑΕ 1886, 39). Περὶ τῶν ἐν Ὀλύμφῳ πυρῶν βλ. Olynthus XI 151-155.

Οἱ ἐντὸς τῶν πυρῶν τάφοι (βλ. ἀνωτ. σ. 130) ποικίλλουν ὡς πρὸς τὸ εἶδος: δύο λάρνακες (VI καὶ LXXXIV), εἰς λαρνακοειδῆς κιβωτιόσχημος ἐκ κεράμων (XXI) καὶ εἰς κεραμοσκεπῆς (LXXXV). Διάφορος, φυσικά, καὶ διὰ τοῦτο μὴ συνυπολογισθεῖσα, εἶναι ἡ περίπτωσις τοῦ τάφου Γ μὲ (λιθίνην) κάλπιν ἐντὸς τῆς πυρᾶς, περιέχουσαν ἀναμφισβητήτως τὰ ἐκ τῆς ἐν τῇ αὐτῇ πυρᾷ καύσεως ὀστᾶ.

Αὕτη ἦτο καὶ ἡ μόνη λιθίνη ἐκ τοῦ συνόλου τῶν ἔνδεκα τεφροδόχων. Αἱ λοιπαὶ δέκα συνίσταντο εἰς πῆλινα ἀγγεῖα, ὧν ἐν μετὰ παραστάσεως (ἡ πελίκη τοῦ τάφου Β), δύο μετὰ διακοσμήσεως (ἡ ὑδρία τοῦ τάφου Α καὶ ὁ δῖνος τοῦ τάφου XIV) τὰ δὲ λοιπὰ ἀκόσμητα². Τὰ δύο πολυτελέστερα ἀγγεῖα (ἡ πελίκη τοῦ τάφου Β καὶ ἡ ὑδρία τοῦ τάφου Α) εἶχον ἐντεθῆ πρὸς ἰδιαιτέραν προστασίαν ἐντὸς (τοῦ κάτω μέρους) ὀξυπυθμένου ἀμφορέως, ἴσως δὲ παρεμφερῆς ἦτο ἡ περίπτωσις τοῦ τεταραγμένου τάφου LXIXα.

Δύο ἀμφορεῖς, ὧν ὁ ἕτερος πρὸς ἐναπόθεσιν τῶν κτερισμάτων, εἶχον χρησιμοποιηθῆ εἰς τὸν τάφον V, ἀσυνήθη καὶ κατὰ τοῦτο, ὅτι ἡ τεφροδόχος ἔκειτο κεκλιμένη καὶ δὲν εἶχε στηθῆ ὀρθή, ὡς εἰς τὰς λοιπὰς περιπτώσεις πλὴν πάλιν τοῦ ὀξυπυθμένου ἀμφορέως LV. Κτερίσματα περιεῖχον τρεῖς τῶν τεφροδόχων (V, XIV, LV), δύο (LXVIα, LXIXα) εὐρέθησαν τεταραγμένοι, ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν πέντε εἰς δύο περιπτώσεις (A, B) αὐταὶ αὐταὶ αἱ τεφροδόχοι ἦσαν σχετικῶς πολυτελεῖ ἀγγεῖα καὶ μόνον αἱ τρεῖς ἄλλαι (X, XI, LII) πρέπει νὰ θεωρηθῶσι καθ'αὐτὸ ἀκτέριστοι. Τὰ κτερίσματα τοῦ τάφου V, ὧν ἐν θήλαστρον, ὑποδεικνύουν σαφῶς παῖδα (πρβλ. σ. 130).

Οἱ **ἐνταφιασμοὶ** ἔχουν ἰκανὴν ποικιλίαν γενόμενοι ἐντὸς λαρνακῶν, κεραμοσκεπῶν τάφων, ἀπλῶν λάκκων καὶ ἀγγείων (ἐγγυτρισμοί).

Πολυαριθμότεραι, τὸ ἥμισυ τοῦ συνόλου (30:59) εἶναι αἱ λάρνακες, ὧν πέντε μόνον λίθιναι αἱ λοιπαὶ δὲ πῆλινα: πᾶσαι, ἐκτὸς μιᾶς ἐξαιρέσεως, περὶ ἧς κατωτέρω, τοῦ αὐτοῦ τύπου³ ἐκ καθαροῦ ἐρυθροποῦ (προφανῶς ἀττικοῦ) πηλοῦ, ἀποτελούμεναι

¹ Τέσσαρες πυραὶ (τάφοι ι, μ, ν, ξ) παρεμφερῶν διαστάσεων περιλαμβάνονται μεταξὺ καὶ τῶν ὑπὸ τοῦ ΚΟΥΡΟΥΝΙΩΤΟΥ ἀνασκαφέντων τάφων (ΑΕ 1913, 183-187).

² Ὁ δῖνος τοῦ τάφου LII, οἱ ἀμφορεῖς X καὶ XI καὶ οἱ ὀξυπυθμένοι ἀμφορεῖς τῶν τάφων V, XLVIII, LXIXα καὶ LXVIα.

³ Τυπικὸν δεῖγμα, ἡ πρώτη ἀσφαλῶς, ἀπεικόνισις τοῦ

τύπου, παρὰ Ο. Μ. STACKELBERG, ἔ.δ. πίν. 8-τάφου, τὸν ὁποῖον ὁ ἴδιος, ὡς λέγει (σ. 42), ἀνέσκαψε «κατὰ τὴν ἀγροτικὴν ὁδὸν πρὸ τῆς Ἀχαρνικῆς πύλης» (τὸ σχέδιον καὶ παρὰ Ε. BUSCHOR, Grab eines attischen Mädchens, München 1939, 20 εἰκ. 12 (μὴ περιλαμβανόμενον ἐν τῇ β' ἐκδόσει). Ἡ εἰσαγωγή τοῦ ὀρθογωνίου τύπου ὀφείλεται ἴσως εἰς μικρασιατικὴν («ἰωνικὴν») ἐπίδρασιν.

ἐκ δύο πανομοιότυπων σκαφοειδῶν τμημάτων, ὧν τὸ ἕτερον τιθέμενον ἀνεστραμμένον ἄνω ἐχρησίμευεν ὡς κάλυμμα. Τομὴν μιᾶς λάρνακος παρέχει τὸ σχέδιον εἰκ. 176, διαφόρους δὲ ὄψεις τῶν πρὸ καὶ μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ καλύμματος αἱ σχετικαὶ φωτογραφίαι ¹. Αἱ διαστάσεις τῶν ποικίλλουν ἰδίως ὡς πρὸς τὸ μῆκος προσαρμοζόμενον, προφανῶς, πρὸς τὸ μέγεθος τοῦ ἐνταφιαζομένου. Ἐν τούτοις τὸ πλάτος τῶν δὲν ἀκολουθεῖ ἀναλόγως τὰς ἀξιομειώσεις τοῦ μήκους· οὕτω τὸ ἐλάχιστον πλάτος (0.27) ἀπαντᾷ ἐπὶ τῆς μικροτέρας λάρνακος VIII μὲ μῆκος 0.58, ὡς καὶ ἐπὶ λάρνακος μήκους 1.06, ἀπαξ δὲ μόνον, ἐπὶ τοῦ τάφου XXXVI, τὸ πλάτος ὑπερβαίνει τὰ 0.48 μ., ἐξικνούμενον εἰς 0.54 μ., ἀλλὰ μὲ μῆκος ὑπερβαίνουν τὰ 1.79 μ. Τὸ πλάτος δηλαδὴ οὔτε κἂν διπλασιάζεται, ἐνῶ τὸ μῆκος ὑπερτριπλασιάζεται. Τὸ πάχος τῶν τοιχωμάτων εἶναι κατὰ κανόνα 0.025 μ. Ὁ ἡμέτερος τύπος, κοινός, ἂν ὄχι ἀποκλειστικός, ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ., σπανίως ἔχει ἀπεικονισθῆ ².

Ἡ λάρναξ LXXVIII (σ. 25, τομὴ εἰκ. 41) διαφέρει τῶν λοιπῶν, οὔσα ἐξ ὠχροπρασίνου, αἰγινητικοῦ μᾶλλον ἢ κορινθιακοῦ, χονδροτέρου πηλοῦ μὲ τοιχώματα ἐλαφρῶς καμπυλούμενα, ὡς φαίνεται ἐν τῇ τομῇ τῆς εἰκ. 41. Εἰς τὰς λάρνακας ὑπήχθη στατιστικῶς ὁ ἰδιότυπος κιβωτιόσχημος τάφος LXVI (σ. 21-22 εἰκ. 34 βλ. καὶ εἰκ. 35) ἀποτελούμενος ἀπὸ πηλίνης ἐπιπέδους πλάκας.

Ἐκ τῶν πέντε λιθίνων λαρνάκων αἱ τέσσαρες ἦσαν πώρινοι ³. Ἐκ τούτων αἱ τρεῖς περιλαμβάνοντο ἐν τῷ περιβόλῳ. Ἡ μορφή τῶν λαρνάκων τούτων περιγράφεται ἐν σ. 16 (βλ. καὶ σ. 17, 18, 19 καὶ εἰκ. 26, 29, 30 καὶ μάλιστα 22 καὶ τὰς τομὰς εἰκ. 20α. β. γ): ἡ λάρναξ εἶναι μονολιθική, ἐκ μαλακοῦ (οὐχὶ πάντοτε ἀκριβῶς τοῦ αὐτοῦ) πώρου, ἐπιμελῶς ἐπεξεργασμένη, μὲ χωριστόν, ἀνώμαλον πῶς καὶ παχύτερον, κάλυμμα ἐκ δύο ἢ τριῶν τεμαχίων.

Πωρίνας λάρνακας ἀνέσκαψεν ὁ ΚΟΥΡΟΥΝΙΩΤΗΣ ἐν τῷ Κεραμεικῷ, τρεῖς κατὰ μὲν τὸν χώρον Δημητριάς καὶ Παμφίλης (ΑΕ 1913, 183-187 τάφοι κ, λ καὶ ο) τέταρτον δὲ ὀπισθεν τῆς στήλης τῆς Γλυκέρως (ἔ.ἀ. 187-189 τάφος ζ, εἰκ. 2). Τὰ εἰδήματα δὲ ἦσαν ἰδιαιτέρως χαρακτηριστικά, φαίνεται ὅμως ὅτι οἱ μὲν πρῶτοι εἶναι περίπου σύγχρονοι τῶν ἡμετέρων, ὁ δὲ τελευταῖος κάπως ὑστερότερος. Μονοκόμματος φαίνεται ὅτι ἦτο, παρὰ τὴν ἔκφρασιν «ἐκ πωρίνων πλακῶν» (Porosplatten), καὶ ὁ τάφος 31 τοῦ Κεραμεικοῦ (ΑΜ 18, 1893, 182) μὲ κάλυμμα ἐκ τριῶν τεμαχίων.

¹ Ὀλίγαι παρόμοιαι λάρνακες ἀναφέρονται καὶ ἐν Ἐρετρῷ (ΑΕ 1886, 32).

Τέσσαρας ἐπίσης λάρνακας, ὧν δύο παρακειμένας μὲ ἀπόκλισιν μεταξύ τῶν (ὡς παρ' ἡμῶν αἱ λάρνακες LXXXVIII καὶ XCIII), ἐκάστη τῶν ὁποίων ἐκαλύπτετο ὑπὸ τριῶν πωρίνων πλακῶν, ἀνεύρεν ὁ Ν. ΒΕΡΔΕΛΗΣ ἐν Φαρσάλοις (ΠΑΕ 1954, 156). Τὰ κτερίσματα τοῦ 4^{ου} π.Χ. αἰ., κατὰ τὸν ἀνασκάψαντα, ἴσως νὰ ἀνάγονται καὶ εἰς τὸ τέλος τοῦ 5^{ου}.

Μία μόνον μονολιθική σαρκοφάγος εὐρέθη ἐν Ὀλύνθῳ (τάφος 595, Olynthus XI, 115-6 εἰκ. 22 καὶ πίν. 52), ἀλλὰ μὲ ἀμφικλινές, μονολιθικὸν ἐπίσης κάλυμμα, ὑποδηλοῦν, ἐλλείψει χαρακτηριστικῶν εἰρημάτων, ὑστερωτέρους πῶς χρόνους ⁴.

Αἱ μονοκόμματοι πώρινοι σαρκοφάγοι ἔμειναν πάντοτε ἐν περιορισμένῃ χρήσει ἐν Ἀττικῇ,

¹ Εἰκ. 43, 46, 47, 51 δεξιό, 77, 99 ἀριστ. κάτω. 141, 142, 143, 169, 172, 173, 177 καὶ 178.

² Ἐξ Ἑλευσίνος: Proc. Amer. Philos. Society 99, 1955, 61 εἰκ. 8 (Α) μὲ ἀγγεῖα καὶ ἔξω, ὡς εἰς τοὺς τάφους XLVI σ. 84 καὶ LIV σ. 100.

³ Διὰ τὴν ἀνεύρεσιν ὁμοίας λάρνακος οὐχὶ κατὰ χώρον ἐν τῷ οἰκοπέδῳ τῆς ὁδοῦ Σταδίου βλ. σ. 117.

⁴ Πώρινοι σαρκοφάγοι ἐν Γέλῳ: Notizie Scavi S. VIIa 10 (81) 1956, 379-381 I καὶ 3, βλ. καὶ εἰκ. 5.

είσαχθεῖσαι πιθανὸν ἐκ Κορινθίας, ἔνθα λόγῳ τῆς ἀφθονίας τοῦ ὕλικου, ἐπικρατοῦν, ἀποτελοῦσαι ἴσως τὸ μοναδικὸν εἶδος τάφου ἀπὸ τοῦ 6^{ου} π.Χ. αἰ.¹

Περὶ τῆς μοναδικῆς μαρμαρινῆς λάρνακος (τοῦ τάφου XX) ἐγένετο ἐπαρκῆς λόγος ἐν τῇ οἰκείᾳ περιγραφῇ (σ. 109-110, βλ. εἰκ. 184).

Ὅμοίου τύπου, ἐκτὸς τῶν αὐτόθι μνημονευθέντων παραδειγμάτων, εἶναι καὶ οἱ τάφοι 37, 34 καὶ 35 τοῦ Κεραμικοῦ (ΑΜ 18, 1893, 179-182 εἰκ. 33, 34 καὶ 35). Ἀπὸ τὴν ἀπαρίθμησην τῶν κτερισμάτων, ἐν οἷς λευκαὶ λήκυθοι καὶ λήκυθοι μὲ μελαγραφή ἀνθέμια καὶ θαλλὸν κισσοῦ, χρονολογητέοι ἐντὸς τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ.

Αἱ λάρνακες δὲν ἦσαν συμμετρικῶς τοποθετημένα ἐντὸς τοῦ ὀρύγματός των, ἀλλὰ πλησιέστερον πρὸς τὴν ἐτέραν τῶν μακρῶν καὶ συχνὰ καὶ τὴν ἐτέραν τῶν στενῶν πλευρῶν, ὡσεὶ ὠθημένα, δηλαδή, πρὸς μίαν τῶν γωνιῶν. Ἡ ἑτεροβαρῆς αὕτη τοποθέτησις εἶναι ἀποτέλεσμα τοῦ τρόπου καταβίβασεως των ἐντὸς τοῦ λάκκου.

Τὰς λάρνακας ἀκολουθοῦν εἰς συχνότητα οἱ κεραμοσκεπεῖς² τάφοι. Ὁ συνήθης τύπος ἀποτελεῖται ἐκ καμπύλων κεράμων (λακωνικῶν) τοῦ τύπου ΟΡΛΑΝΔΟΥ, Ὑλικὰ δομῆς εἰκ. 56α, διαστάσεων 3 πρὸς 1½ πόδα, ἀνὰ δύο ἐφ' ἑκατέρας πλευρᾶς, ὥστε ὁ τάφος νὰ ἔχη μῆκος τὸ ἀνθρώπινον ἀνάστημα. Ἀνὰ εἰς ὅμοιος κέραμος κλείει ἑκατέραν τῶν στενῶν πλευρῶν, ἔτεροι δὲ δύο χρησιμοποιοῦνται ὡς δάπεδον. Οὕτω ὁ κανονικὸς ἀριθμὸς τῶν δι' ἓνα τάφον ἀπαιτουμένων κεράμων ἀνέρχεται εἰς ὀκτώ, συχνὰ ὅμως οἱ δύο τελευταῖοι παραλείπονται, τοῦ νεκροῦ ἀποτεθειμένου ἀπλῶς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Ἐνίοτε στρωτῆρες χρησιμοποιοῦνται ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει³ (τοῦ τύπου ΟΡΛΑΝΔΟΥ, ἔ. ἀ. εἰκ. 57β).

Ἰδιότυπον παραλλαγὴν ἀποτελεῖ ὁ τάφος XLIX (σ. 91), λάκκος ἀπλοῦς, ἔνθα ὁ νεκρὸς καλύπτεται ὑπὸ δύο κατὰ μῆκος κεράμων, ἐν μέρει ἐπὶ τοῦ χείλους τοῦ ὀρύγματος ἐρειδομένων.

Οἱ κεραμοσκεπεῖς τάφοι, ὡς οἰκονομικὸν καὶ πρόχειρον μέσον ταφῆς, ἐχρησιμοποιήθησαν εὐρύτατα κατὰ τὴν ἀρχαιότητα μέχρι καὶ τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων, πτωχοὶ δὲ συνήθως εἰς εὐρήματα καὶ συχνότατα ἀκτερίστοι (ὁπότε ἀδιστακτικῶς ὡς «ρωμαϊκοὶ» χαρακτηριζόμενοι) δὲν ἔτυχον πάντοτε τῆς δεούσης περιγραφῆς καὶ ἀπεικονίσεως. Οὕτω ὁ ΚΟΥΡΟΥΝΙΩΤΗΣ, ΑΕ 1913, 187 καὶ 191 λέγει ὅτι οἱ τάφοι β καὶ ο τοῦ Κεραμικοῦ ἀποτελοῦνται ἐκ κεράμων στέγης, χωρὶς νὰ διασαφηνίσῃ ἀν πρόκειται περὶ καμπύλων κεράμων ἢ ἐπιπέδων (στρωτήρων). Ἡ Σ. ΚΑΡΟΥΖΟΥ, BCH 71/72, 1947/48, 388 εἰκ. 3 εἰκονίζει κεραμοσκεπῆ ἐκ στρωτήρων ὡς παράδειγμα τῶν «ἀπλῶν πηλίνων σαρκοφάγων». Ὅμοιους τάφους ἐκ Κεφαλληνίας ἀπεικονίζει ὁ ΣΠ. ΜΑΡΙΝΑΤΟΣ ἐν ΑΕ 1932, 4 (εἰκ. 2 σ. 3 καὶ εἰκ. 41 σ. 47) καὶ 1933, 69 εἰκ. 2, χρονολογῶν αὐτοὺς εἰς τὸν 5^{ον} π.Χ. αἰ. Ἐλαχίστους τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐν Τανάγρα ἀνασκαφέντων κεραμοσκεπῶν ἀναβιβάζει ὁ Ν. ΠΑΠΠΑΔΑΚΙΣ (ΠΑΕ 1911, 133) εἰς τὸν 5^{ον} π.Χ. αἰ.

Περὶ τῶν ἐν Ὀλύνθῳ κεραμοσκεπῶν, ἀφθονωτάτων, βλ. Olynthus XI, 160-162.

Τρίτη κατηγορία ἐνταφιασμοῦ εἶναι τὸ ἀπλοῦν ὀρυγμα. Ὄκτῳ ταφαὶ τοῦ εἶδους

¹ Περὶ τοῦ ἀρχαιότερου γνωστοῦ παραδείγματος, ἀναγομένου εἰς τὸν 9^{ον} αἰῶνα. βλ. AJA 59, 1955, 125.

² Προτιμῶ τὸν ὄρον τοῦτον ἐπικρατήσαντα ἤδη ἐν τῇ πράξει, ἀπὸ τὴν ὀνομασίαν *καλυβωτός* (Γ. ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, Περὶ τῶν ἐν Εὐβοίᾳ ἀρχαίων τάφων, Ἀθῆναι 1910, 58, Ν. ΠΑΠΠΑΔΑΚΙΣ, ΠΑΕ 1911, 133) ἢ *καλυβίτης* (G. P. ΟΥΕΚΟΝΟΜΟΥΣ, De profusionum recepta-

culis sepulcralibus, Athenis 1921, 40-41, πρβλ. καὶ Κ. ΚΟΥΡΟΥΝΙΩΤΗΝ, ΑΕ 1913, 191).

³ Χρησιμοποιηθέντες καὶ πρὸς σχηματισμὸν κιβωτιοσχήμου τάφου ἐντὸς τῆς πυρᾶς XXI σ. 108. Ὅψεις κεραμοσκεπῶν εἰκ. 32, 68, 99 ἀριστ. ἄνω, 105, 109 καὶ 156. Κεράμους δαπέδου βλ. εἰς εἰκ. 106' πρβλ. καὶ εἰκ. 110.

τούτου διεπιστώθησαν, ὧν τρεῖς ἀνήκον σαφῶς εἰς ἐνήλικας, μία δὲ εἰς ἔφηβον. Τὸ εἶδος τοῦτο ἀποτελεῖ τὸν ἀπλούστερον καὶ οἰκονομικώτερον τρόπον ταφῆς καὶ φυσικὸν ἦτο καὶ οἱ τάφοι νὰ εἶναι πτωχότεροι εἰς κτερίσματα παρὰ τινὰς ποσοτικὰς μᾶλλον ἢ ποιοτικὰς ἐξαιρέσεις¹ (XXXVII, LIX). Οὐδεμία ἔνδειξις ξυλίνης σαρκοφάγου ἢ ἄλλης προστασίας τοῦ νεκροῦ ἐν τῷ λάκκῳ².

Ἡ σχετικὴ προχειρότης τῶν ἀπλῶν λάκκων φαίνεται καὶ ἐκ τοῦ ἀκανονίστου σχήματός των, ἐπιμήκους συχνά (CVI, CVII, CII) μὲ τὰς μακρὰς πλευρὰς ὄχι τελείως κανονικὰς καὶ τὴν ἐτέραν τῶν στενῶν πλευρῶν ἀπεστρογγυλωμένην (CVI, CII, ἴσως καὶ XLVII), ἐνῶ ἄλλοτε εἶναι ἀσυνήθως εὐρεῖς καὶ οὐχὶ ὀρθογώνιοι (CI, LIX)—ἀνωμαλῖαι, αἵτινες πρέπει ν' ἀποδοθοῦν μᾶλλον εἰς τὴν ἀπειρίαν τῶν ἀνασκαψάντων τοὺς λάκκους οἰκειῶν τοῦ νεκροῦ, μὴ ἐχόντων τὴν οἰκονομικὴν δυνατότητα ν' ἀπευθυνθοῦν εἰς εἰδικευμένους ἐργάτας, εἰς οὓς ὀφείλονται οἱ κανονικοὶ λάκκοι τῶν πυρῶν καὶ τῶν λαρνάκων ἔτι δὲ καὶ τῶν κεραμοσκεπῶν.

Ἄπλοῖ λάκκοι κλασικῆς περιόδου καὶ μεταξὺ τῶν τάφων τῶν Βασιλικῶν Στάβλων (BCH 71/72, 1947/48, 388:6), ὡς καὶ ἐν τῷ Κεραμεικῷ (AM 18, 1893, 161-2). Ὁρύγματά τινὰ ΝΔ. τῆς Ἀγορᾶς (οἱ τάφοι 8, 47 καὶ 48, Hesperia 20, 1951, 82) δὲν ἦτο σαφῆς ἂν προήρχοντο ἐκ τῶν πυρῶν ἢ ἐξ ἀπλῶν ταφῶν. Καὶ ὁ ΤΣΟΥΝΤΑΣ σημειοῖ τὴν παρουσίαν των μεταξὺ τῶν ἐν Τανάγρα τάφων (ΠΑΕ 1887, 64).

Ἐξαιρετικῶς συχνὴ ἡ παρουσία των ἐν Ὀλύνθῳ μὲ ἀναλογίαν 22,82% ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν ἀνασκαφέντων τάφων (Olynthus XI, 158), δεῖγμα ἥσσοнос οἰκονομικῆς εὐεξίας, παρὰ τὰς πολεμικὰς ἀτυχίας τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν, ἣν ἐκπροσωποῦν οἱ δημοσιευόμενοι τάφοι³.

Ὁ σπανιώτερος, τέλος, τρόπος ἐνταφιασμοῦ ἐδείχθη ὁ ἐγγυτρισμός, μὲ τέσσαρας μόνον περιπτώσεις ταφῆς βρεφῶν (LXXXVII, LXXV, XLXIII καὶ πιθανὸν XCVα βλ. εἰκ. 32, 33 καὶ 156).

Οἱ ἐγγυτρισμοί, συχνοὶ ἐν Ἀθήναις κατὰ τὴν γεωμετρικὴν ἐποχὴν (πρβλ. AJA 46, 1942, 24), γίνονται σπανιώτεροι μετέπειτα. Ἐγγυτρισμοὶ τοῦ 5ου καὶ τοῦ 4ου π.Χ. αἰ. ἐν τῷ Κεραμεικῷ AM 18, 1893, 164. Οἱ ἐγγυτρισμοὶ συχνότατοι ἐν Ὀλύνθῳ (25-62% τοῦ συνόλου τῶν τάφων), βλ. Olynthus XI, 166-170, ἔνθα καὶ πληροφοροῖα περὶ τοῦ ἐγγυτρισμοῦ γενικῶς καὶ τῆς χρονικῆς καὶ τοπικῆς διασπορᾶς του. Πρβλ. καὶ τὰ περὶ τεφροδόχων ἀνωτ. σ. 132.

¹ Ἄπλοῦς λάκκος φαίνεται ὅτι ἦτο ὁ πλούσιος εἰς ἀγγογεία τάφος τῶν βασιλικῶν στάβλων μὲ τὴν λήκυθον τοῦ Δούριδος βλ. ΑΔ 11, 1927/28, 91.

² Ἐν Ὀλύνθῳ ἐντὸς 33 ἐκ τῶν 139 ἐν λάκκοις ταφῶν διεπιστώθη ἡ ὑπαρξίς ξυλίνης σαρκοφάγου ἐκ τῆς ἀνευρέσεως ἧλων (Olynthus II 159). Καὶ οἱ 4 ἦλοι τῆς ἀνασκαφῆς μας προέρχονται ἀπὸ τὸν πυθμένα πυρῶν (τριῶν ἐν ὄλῳ) ἢ παρουσία των ἐκεῖ ἴσως φανῆ παραδόξως, ἢ ἐξηγήσις ὁμοῦ εἶναι ἀπλῆ. Πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν πυρῶν ἐχρησιμοποιοῦντο παντὸς εἶδους ξύλα, ἐξ ἀχρήστων ἐπίπλων ἢ κουφωμάτων εἰλημμένα, ὡς συμβαίνει σήμερον μὲ τὰς πυρὰς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, εἰς τὴν δυτικὴν δὲ Ρούμελην μὲ τὴν φωτιὰν τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς βλ. τὴν χαρακτηριστικὴν περιγραφὴν τοῦ Κ. ΠΑΛΑΜΑ, Θάνατος Παλληκαριοῦ, ἐν ἀρχῇ: «Γύρω σὲ φωτιὰς μεγάλες, θρεμμένες μὲ ρετσίνα, μὲ κληματοξυλα, μὲ σανίδια, μὲ φρόκαλα, μὲ σκαφίδια καὶ μὲ κοφίνα τῆς μπουγάδας καὶ κάπου, κάπου μ' ὀλόκληρα παραθυρόφυλλα».

Ἐἰς τινὰς ὁμοειδεῖς τάφους τῆς Ὀλύνθου (ε.ά. 52 καὶ 162-3) ὑπάρχει βαθμῖς (πατούρα), ἐξ ἧς συνάγεται ἡ ὑπαρξίς στέγης πατούρα μονομερῆς μόνον παρετηρήθη εἰς τὸν τεταραγμένον τάφον LXXIII (σ. 22 εἰκ. 35) καὶ εἰς τὴν δυτικὴν στενὴν πλευρὰν τοῦ CVII (σ. 34), εἰς ἀμφοτέρως ἴσως τὰς περιπτώσεις ὑπόλειμμα παλαιότερου λαξεύματος, μόνον δὲ εἰς τὸν τάφον XLIX (σ. 91) χρησιμεύουσα πρὸς στήριξιν τῶν κεράμων.

³ Ἐν Ὀλύνθῳ αἱ ταφαὶ εἶναι πολυαριθμότεραι τῶν καύσεων ἢ ἐν Ἀθήναις ὑπολογιζομένων δὲ μόνον τῶν ἐνταφιασμῶν ἢ ἀναλογία τῶν ἀπλῶν λάκκων μειοῦται εἰς 19% (ἐναντι 14% μεταξὺ τῶν ἡμετέρων τάφων). Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡ καύσις ὀρθῶς θεωρεῖται πολυτελεστέρα τῆς ταφῆς (πρβλ. Olynthus XI, 148), ἡ συναγομένη σχετικὴ οἰκονομικὴ ὑπεροχὴ τῶν Ἀθηνῶν δὲν κλονίζεται ἐκ τοῦ διαφόρου τρόπου ὑπολογισμοῦ, καθ' ὅσον ὁ ὑποβιβασμὸς τοῦ ποσοστοῦ ὀφείλεται εἰς τὸν μικρὸν ἀριθμὸν τῶν δαπανηροτέρων πυρῶν.

IV. ΤΑ ΚΤΕΡΙΣΜΑΤΑ

Ὡς φαίνεται καὶ ἀπὸ τὸν σχετικὸν πίνακα Γ, ταῦτα συνίστανται κυρίως εἰς ἀγγεῖα, κατὰ δεύτερον λόγον εἰς εἰδώλια καὶ πολὺ σπανιώτερον εἰς ἄλλα ἀντικείμενα, ὧν τὰ κυριώτερα στλεγγίδες, κάτοπτρα καὶ σφονδύλια. Ἡ λεπτομερεστέρα κατανομὴ καὶ συχνότης ἐμφανίσεως τῶν διαφόρων εἰδῶν ἀγγείων καὶ τῶν ἄλλων κτερισμάτων ἐμφαίνεται εἰς τὸν πίνακα Γ, ἐνθα εἰς τὴν ἀντίστοιχον πρὸς κάθε εἶδος σειρὰν ὁ μὲν ἄνω ἀριθμὸς δηλοῖ τὸν ἀριθμὸν τῶν τάφων τοῦ εἶδους τῆς ἀντιστοίχου στήλης, εἰς ὃν ἐμφανίζεται τὸ καθ' ἕκαστον εἶδος, ὁ δὲ κάτω τὸν συνολικὸν ἀριθμὸν τῶν εὐρεθέντων ἀντικειμένων (τὰ τεμάχια ὑπολογίζονται ὅσον ἀντιπροσωπεύουν χωριστὰ ἀντικείμενα).

Ὅστρακα καὶ ὀλόκληρα ἀγγεῖα εὐρέθησαν οὐχὶ μόνον εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῶν τάφων καὶ εἰς τὸ γέμισμα τοῦ λάκκου των, ἀλλὰ καὶ ὑπεράνω αὐτῶν εἰς ἀκαθόριστον συχνὰ ἔκτασιν, ἀποκαλουμένην ἐπίχωσιν. Λόγῳ τῆς πυκνότητος τῶν τάφων δὲν ἦτο πάντοτε εὐχερὲς νὰ ἀπονεμηθῇ μὲ ἀσφάλειαν κάθε ἐπὶ τῶν ἀνωτέρων στρωμάτων εὐρεθὲν τεμάχιον εἰς ὄρισμένον τάφον, ἀλλὰ καὶ ἡ ἄνισος διατήρησις τῶν ἐν λόγῳ στρωμάτων θὰ καθίστα πολὺπλοκον καὶ ἀπατηλὸν τὸν συνυπολογισμὸν τῶν τεμαχίων εἰς τὰ πρὸς τοὺς νεκροὺς δῶρα. Εἶναι δὲ τοῦτο λυπηρόν, διότι προσφοραὶ εἰς τοὺς νεκροὺς ἐγίνοντο καὶ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους καὶ ἄφθονα κατετίθεντο τὰ δῶρα ἐπὶ τῶν τάφων, ὅπως διδάσκουν τὰ τόσον πλούσια παραδείγματα τῶν τάφων II καὶ XLIV, παρέχοντα μίαν ἰδέαν τοῦ τι ἐχάθη ἢ εἰς συντρίμματα μόνον ἐλλιπῶς περιεσώθη ἀπὸ τὰς μεταγενεστέρας τύχας τοῦ τόπου. Οὔτε δυστυχῶς εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ συναγάγωμεν πότε καὶ πῶς ἀγγεῖα καὶ τεμάχια ἐστρώννυντο ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους. Μέρος αὐτῶν, βεβαίως, προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀναταραχὴν τῶν χωμάτων καὶ τὴν μερικὴν παραβίασιν παλαιῶν τάφων κατὰ τὴν ἀνόρουξιν νέων. Ὅτι ἄλλο δυνάμεθα νὰ συναγάγωμεν περὶ θραύσεως τῶν ἀγγείων, συνδυάζοντες κυρίως ἀρχαίας πηγὰς μὲ νεοελληνικὰ ἔθιμα, τὸ ἐξήτασεν ὁ Ν. ΠΟΛΙΤΗΣ εἰς τὸ ἄρθρον του «Τὸ ἔθιμον τῆς θραύσεως ἀγγείων κατὰ τὴν κηδείαν»¹.

Ὁ τάφος XLIV ἔδειξεν ὅτι εἰς ὄρισμένας τοῦλάχιστον περιπτώσεις ἀγγεῖα ὅχι μόνον ἐθραύοντο, ἀλλὰ καὶ ἐτίθεντο ἐπὶ τῶν τάφων, ὅπως τόσον καλὰ γνωρίζομεν ἀπὸ τὰς παραστάσεις τῶν πρὸς αὐτὸν κυρίως τὸν σκοπὸν χρησιμοποιουμένων λευκῶν ληκύθων.

Ὡς ἐσημειώθη, ἡ ἐπίχωσις ἦτο ἐνίοτε καστανερούθρου ἀποχρώσεως, εἰς τινὰς ὁμοίως περιπτώσεις, ὅπως ἦτο σαφὲς εἰς τὸν περίβολον (σ. 16), εἴχομεν πηλῶδες ἐρυθρωπὸν στρώμα τεχνητῶς, ἀσφαλῶς, σχηματισθέν. Χῶμα ἐντόνου ἐρυθρωπῆς ἀποχρώσεως παρατηρήθη καὶ περὶ τὸν τάφον 50 τῆς ὀρίμου γεωμετρικῆς περιόδου (περὶ τὸ 750 π. Χ.) ἐν τῷ Κεραμεικῷ, τοῦτο δὲ ὁ KÜBLER (Kerameikos V, I, 42) ἀποδίδει εἰς τὴν λατρευτικὴν σημασίαν τοῦ ἐρυθροῦ χρώματος². Ἴσως οἱ λόγοι εἶναι ἀπλῶς πρακτικοί, τὸ δὲ

¹ Παρνασσός 17, 1894, 81-87· βλ. καὶ B. SCHMIDT, Totengebräuche und Gräberkultus im heutigen Griechenland, ARW 24, 1928, 308-9. Πρβλ. καὶ ROBINSON, Olynthus XI, 182-3 οὐδὲν οὐσιαστικὸν προσθέτοντα.

² Παραπέμπων εἰς E. WUNDERLICH, Die Bedeutung des roten Farben im Kultus der Griechen und

Römer, ARW 20, 1925/26, 47 κ.έ., Gnomon 2, 1926, 97, E. REINER, Die rituellen Totenklagen der Griechen, Tübingen Beiträge zur Altertumswissenschaft 30, 1938-45, καὶ WIESNER, ARW 26, 1938, 69, εἰς ἃ πρόσθετος FR. v. DUHN, Rot und Tot, ARW 9, 1906, 1-24 ἐνθα (σ. 5) παρατίθεται τὸ χαρακτηριστικὸν χωρίον τοῦ ΑΡΤΕΜΙΔΩΡΟΥ I 71: ἔχει γάρ τινα τὸ πορφύρεον χρῶμα

στρώμα τοῦτο, τιθέμενον πρὸς διαμόρφωσιν τοῦ ἐδάφους, ἐχρησίμευεν ἅμα καὶ διὰ τὴν «σφραγίστην» κατὰ τινὰ τρόπον τοὺς τάφους καὶ τὴν προστατεύσιν τούτους ἐν εἴδει στέγης, ἔξ ὅσῃ καὶ ἐπεζητεῖτο ἡ πηλώδης σύστασίς του, ὡς εἰς τοὺς μεσοελλαδικοὺς λακκοειδεῖς τάφους τῶν Μυκηνηῶν, ἐνθα ὁ ἐγγώριος πρασινωπὸς πηλὸς «Πλέσια» εἶχε χρησιμοποιοῦνθῃ¹.

Διάφορος ἦτο ἡ περίπτωσις ἐκτάσεων ἐστρωμένων μὲ ἄφθονα ὄστρακα, ὅπου τὸ χῶμα εἶχε καταστῆ ἐρυθρωπὸν ἐκ τῆς καύσεως. Ὠνόμασα καὶ ταύτας πυρᾶς—καὶ εἶναι πράγματι πυραῖ, διάφοροι ὅμως ἀσφαλῶς τῶν συνήθων. Διότι δὲν φαίνεται εἰς τὰ ἐκεῖθεν εὐρήματα καμμία αἰσθητὴ διαφορὰ δικαιολογοῦσα ἐπίχωσιν τόσην, ὥστε ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῶν ἀρχαιοτέρων τάφων νὰ εὐρίσκειται ὁ πυθμὴν ὑστερωτέρας πυρᾶς. Ὑποθέτω λοιπὸν ὅτι ἐπιφανειακῶς πως θὰ ἐγένετο ἡ καῦσις αὕτη, καῦσις κτερισμάτων ἴσως μόνον (πρβλ. σ. 20-21), καὶ πιθανώτερον μετὰ τὴν ταφήν, εἰς τὰ τρίτα ἢ τὰ ἔνατα πιθανῶς (βλ. ΙΣΑΙΟΥ II, Περὶ τοῦ Μεγαλοκλέους κλήρου 36-37). Δὲν γνωρίζομεν ἄλλως τι ἀκριβῶς ἐγένετο κατὰ τὴν κηδείαν καὶ τὰς ἄλλας νεκρωσίμους ἐορτάς, ὡς αἱ ἀναφερθεῖσαι, αἵτινες ἐπιβιοῦν εἰς τὰ ἀντίστοιχα μνημόσυνα. Ἐπὶ τοῦ παρόντος οὐδὲν τὸ οὐσιῶδες δύναται νὰ προστεθῇ εἰς τὴν ἐπὶ ἀρχαίων πηγῶν καὶ νοελληνικῶν ἐθίμων βασιζομένην συγκριτικὴν μελέτην τοῦ E. GJERSTAD, *Tod und Leben* ἐν ARW 26, 1928, 152-186².

Ταῦτα τὰ ὀλίγα δυνάμεθα μόνον νὰ εἴπωμεν περὶ τῶν ἐκ τῶν «ἐπιχώσεων» εὐρημάτων, δι' ὃ καὶ ἀπέφυγον νὰ ὑπολογίσω τὰ πλούσια, συχνά, ὡς ἐλέχθη, ἀνίσως ὅμως ἀντιπροσωπευόμενα περιεχόμενά των εἰς τὰ κτερίσματα τῶν τάφων. Φυσικά, δὲν παρέλειψα τὴν πλήρη καταγραφὴν των, καίτοι συχνά περὶ τῶν συντριμμάτων πρόκειται, καί, ὡς ταφικὰ ἀγγεῖα, περιελήφθησαν εἰς τὸν πίνακα Δ τὸν ἐμφαίνοντα τὴν συχνότητα καὶ τὸν ἀριθμὸν ἐμφανίσεως τῶν διαφόρων εἰδῶν ἀγγείων κατὰ τάφους.

Ἀντιθέτως ἡ ἀπόδοσις τῶν ἐντὸς τοῦ γεμίματος τοῦ τάφου ἀγγείων εἶναι πάντοτε ἀσφαλῆς, διότι ἐκεῖ εἶναι πλέον σαφῆ τὰ ὄρια τοῦ λαξεύματος, ἡ δὲ πιθανότης ἀναμείξεως περιορισμένη, μάλιστα ὅταν, ὡς κατὰ τὸ πλεῖστον συμβαίνει, τὰ κμηλοχώματα εἶναι καθαρὰ (ὑποδεικνύοντα τὴν ἐφ' ἅπαξ μόνον ἀνόρυξιν τοῦ λάκκου). Ὁ καθαρὸ κτερισματικὸς χαρακτὴρ των ἐμφαίνεται εἰς περιπτώσεις ὡς τοῦ τάφου LVIII, ἐνθα ὁμοειδῆ εἰδώλια εὐρέθησαν τόσον ἐντὸς ὅσον καὶ ἐκτὸς τοῦ τάφου ἢ ἐκ τῆς ἐναποθέσεως ὀλοκλήρων ἀγγείων ἔξωθι τῆς λάρνακος, μεταξὺ ταύτης καὶ τῶν πλευρῶν τοῦ ὀρύγματος, ὡς εἰς τοὺς παιδικοὺς τάφους XLVI καὶ LIV (ὁ δεύτερος μάλιστα χωρὶς ἀγγεῖα ἐσωτερικῶς, μόνον μὲ τὰ παίγνια τοῦ παιδός, βλ. καὶ σ. 103). Σημαντικὸν ἐπίσης εἶναι τὸ γεγονὸς ὅτι τὰ ἐν τῷ γεμίματι τοῦ τάφου μόνον κατὰ τὴν

σμπάθειαν πρὸς τὸν θάνατον (καὶ παρὰ ROHDE, *Psyche* I², 226). Βλ. ἀκόμη C. ZERVOS, *La Civilisation de la Sardaigne*, 232 κ.έ.

¹ G. MYLONAS, *Ancient Mycenae*, Princeton 1957, 132, 156. Πρβλ. καὶ *Hesperia* 24, 1955, 33 καὶ 25, 1956, 156 περὶ τῶν λακκοειδῶν τῆς Λέρνης.

² Συγκέντρωσις τῶν σχετικῶν πρὸς τὰ ταφικὰ ἔθιμα πηγῶν παρὰ P. STENGEL, *Die griechischen Kultusaltertümer*³ (= *Handbuch des klassischen Altertumswissenschaft* V, 3), München 1920, 146-149. Βλ. ἀκόμη

F. JACOBY, Γενέσια, *A Forgotten Festival of the Dead*, *Classical Quarterly* 30, 1944, 65-75, ἐνθα καὶ ἐν παρατήματι σ. 74-5. αἱ σχετικαὶ (πιτωχόταται) πηγαί. Περὶ τῶν περὶ Ἄιδου ἀντιλήψεων βλ. U. v. WILAMOWITZ-MOELLENDORFF, *Der Glaube der Hellenen*, Berlin 1931, 311-316 καὶ μάλιστα WIESNER, ἔ.ά. Περὶ τῆς συμμετοχῆς τῶν γυναικῶν εἰς τὰς κηδείας βλ. ὅσα εὐστόχως παρατηρεῖ ὁ G. E. PAOLI, *Die Frau im alten Hellas*, Bern 1955, 14-15 βασιζόμενος ἐπὶ χωρίων ἀρχαίων συγγραφέων.

ἡμέραν, τὴν ὥραν τῆς κηδείας, ἠδύναντο νὰ κατατεθοῦν, διότι εἶναι τελείως ἀπίθανον νὰ ἀνεσκάπτετο ἐκ νέου ὁ λάκκος εἰς ὑστερωτέραν τινὰ τελετήν.

Πρόχειρος ἐπισκόπησις τῶν σχετικῶν πινάκων (πίν. Δ, πρβλ. πίν. Γ) δεικνύει ὅτι μόνα τὰ γεμίσματα τῶν τάφων εἰς πολὺ ὀλιγωτέρας περιπτώσεις (1 : 2 ἔναντι τῶν καθ'αυτὸ τάφων) περιέχουν κτερίσματα, κατὰ τὸ πλεῖστον ὅμως (βλ. καὶ πίν. Ε) τὰ ἐν αὐτῷ ἀντικείμενα εἶναι πολυαριθμότερα. Πρέπει μάλιστα νὰ ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἐνίοτε εἰς τὸ γέμισμα ἀνήκει μέρος τῶν εἰς τὴν ἐπίχωσην, διὰ μείζονα ἀσφάλειαν, προσγραφέντων τεμαχίων. Ἀντιστρόφως πάλιν δὲν ἔχει, νομίζω, σημασίαν τὸ γεγονός ὅτι κατὰ μέγα μέρος τεμάχια, ἐνίοτε συντρίμματα μόνον, περιέχοντα ἐν αὐτοῖς—ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ κατὰ κανόνα πλήρη ἐντὸς τῶν τάφων ἀντικείμενα—διότι τὰ διὰ τῶν τεμαχίων ἀντιπροσωπευόμενα ἀγγεῖα προσεφέρθησαν ὁπωσδήποτε εἰς τὸν νεκρὸν, αἱ διαφεύγουσαι δ' ἡμᾶς λεπτομέρειαι τῆς σχετικῆς διαδικασίας συνετέλεσαν εἰς τὴν διασπορὰν τῶν τεμαχίων, ὧν μέρος μόνον κατέληξεν εἰς τὸν τάφον¹.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐντὸς ἐκάστου τάφου κτερισμάτων—μικρότερος, ὡς ἐλέχθη, τῶν ἐντὸς τοῦ γεμίματος—μόνον εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς ἰδιαιτέρας πλουσίας πυρᾶς II φθάνει τὰ δεκαεξ (τουλάχιστον) ἀντικείμενα ἀλλ' ὁ ἀμέσως ἀκολουθῶν τάφος (τὸ ὄρυγμα XXXVII) περιεῖχε μόνον 9, δύο δὲ ἄλλαι πυραὶ (VI καὶ VII) ἀνὰ 7. Ἀκολουθοῦν τέσσαρες τάφοι μὲ 6 ἕκαστος, πέντε μὲ 5, τέσσαρες μὲ 4, καὶ πέντε μὲ 3. Οὕτω 22 τάφοι περιεῖχον πλείονα τῶν δύο ἀντικειμένων, ἄλλοι δὲ 16 ἀνὰ δύο οἱ δὲ λοιποὶ 21 ἀνὰ ἓν μόνον. Ὡστε δὲν εἶναι μέγας ὁ ἐν ἐκάστῳ τάφῳ ἀριθμὸς τῶν κτερισμάτων—γνώρισμα χαρακτηριστικὸν τῆς ἐποχῆς ὁλονὲν ἐπιτεινόμενον, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς ἀρχαιοτέρας περιόδους.

Ὡς πρὸς τὰ εἶδη τῶν κτερισμάτων, ὑπερτεροῦν μὲν ἀπολύτως τὰ ἀγγεῖα, ὀλίγα σχετικῶς εἶναι τὰ εἰδώλια, ἔτι δὲ ὀλιγώτεροι οἱ λύχνοι (ὧν εἰς μόνον ἐπὶ τοῦ πυθμένους πυρᾶς, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπὶ τῶν ἐντὸς τοῦ γεμίματος ἢ τῆς ἐπιχώσεως), τρία ἢ τέσσαρα κάτοπτρα, δύο μόνον αἱ σιλεγγίδες καὶ μικρὸς ὁ ἀριθμὸς τῶν ἄλλων, ἀκαθορίστων ἐνίοτε, ἀντικειμένων.

Ἀγγεῖα. Μεταξὺ τῶν ἀγγείων μεγάλη εἶναι ἡ ἀριθμητικὴ ὑπεροχὴ τῶν ληκύθων γενικῶς, ὧν προηγοῦνται σαφῶς αἱ λευκαὶ λήκυθοι (σφρζόμεναι ὅμως κυρίως εἰς τεμάχια καὶ δὴ ἐπὶ τῆς ἐπιχώσεως) ὑπερβαίνουσαι τὸ πέμπτον τοῦ συνόλου τῶν ἐν τάφοις ἀγγείων, ἔπονται μὲ μεγάλην διαφορὰν τὰ μελαμβραφῆ ληκύθια, ἀκολουθοῦν δὲ κατὰ σειράν αἱ λοιπαὶ λήκυθοι (κατὰ τὸ πλεῖστον μὲ θαλλὸν κισσοῦ), τὰ ἐρυθρόμορφα καὶ μὲ διακόσμησιν ληκύθια, τελευταῖα δὲ τὰ μετ' ἀνθεμίου ληκύθια, ἰσάριθμα πρὸς τοὺς χόας. Αἱ λήκυθοι ἐν τῷ συνόλῳ τῶν μικρῶν ὑπολείπονται τοῦ ἡμίσεος τῶν πρὸς τοὺς τάφους συνδεομένων ἀγγείων, ὑπερβαίνουν δὲ τοῦτο κατὰ τι συνυπολογιζομένων καὶ τῶν δέκα χόων. Ἐκ τῶν λοιπῶν ἀγγείων ἔρχονται πρῶτα τὰ φιαλίδια, συνυπολογιζομένων

¹ Πάντως δὲν φαίνεται ν' ἀνμείχθησαν μετὰ τεμαχίων γειτονικῶν τάφων, διότι εἰς τόσον πλῆθος τεμαχίων καὶ τόσην πυκνότητα τάφων οὐδεμία περίπτωσις συγκολλήσεως τεμαχίων διαφόρου προελεύσεως ἐσημειώθη. Βλ.

καὶ ROBINSON ἐν Olynthus XI, 178-9, συγγέοντα ὅμως ἐπίχωσην καὶ γέμισμα. Εἰς τοὺς τάφους μας τουλάχιστον δὲν ἀληθεύει ἐπίσης διὸ συχνότερα ἦτο ἢ περὶ τὸν τάφον παρουσία τεμαχίων εἰς τοὺς παιδικούς τάφους.

τῶν τριῶν παραλλαγῶν των (μὲ δακτυλιόσχημον βάσιν, κυρτὰ τοιχώματα καὶ κυλινδρικά μὲ κοιλούμενα τοιχώματα ¹), ἔπειτα δὲ τὰ ἐκπώματα (κοτύλαι καὶ σκύφοι τὸ πλεῖστον), ἀκολουθοῦν δὲ ἰσάριθμοι μὲν αἱ λεκανίδες καὶ τὰ πινάκια μὲ διαφορὰν δὲ ἑνὸς μόνον αἱ πυξίδες καὶ τὰ ταινιωτὰ πινάκια. Μεγάλα ἀγγεῖα ἠριθμήθησαν 19 ² (ὄσα τὰ πινάκια καὶ αἱ λεκανίδες), οἰκιακὰ δὲ 11 (ὧν ἓν μόνον ἐντὸς τάφου). Ὀλίγα-πέντε μόνον-ἦσαν τὰ ἀλάβαστρα (πήλινα καὶ ἀλαβάστρινα), ἔτι δὲ ὀλιγώτεραι αἱ λουτροφόροι-κατ' ἀκριβείαν δύο ἢ τρία συντρίμματα, πτωχότατα δείγματα τῆς ποτε παρουσίας των. Ἀριθμὸς ἄλλων ἀγγείων δὲν κατατάσσεται εἰς τινὰ τῶν ὡς ἄνω κατηγοριῶν, ταῦτα δὲ ὁμοῦ μετὰ τῶν ἀκαθορίστου φύσεως τεμαχίων, ὧν εἰκοσὰς ἔξ ἐρυθρομόρφων ἀγγείων, συμποσοῦνται εἰς πενηκοντάδα.

Δὲν προχωρῶ περισσότερον εἰς ἀναλύσεις ἀριθμῶν καὶ συχνότητος τῶν ἀγγείων. Οἱ προσηρηθέντες πίνακες (Γ, Δ, Ε καὶ Ζ) δύνανται νὰ χρησιμεύσουν εἰς ποικιλοτρόπους ὑπολογισμοὺς τῶν ἀναλογιῶν τῶν ποσοτήτων των καὶ τὴν κατὰ εἶδη καὶ μέρη τάφων συχνότητα τῆς παρουσίας των.

Λευκαὶ λήκυθοι. Μετὰ τὰς ἐργασίας τοῦ E. BUSCHOR ³ καὶ τοῦ J. BEAZLEY ⁴ δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ προσθέσωμέν τι εἰς τὰς περὶ λευκῶν ληκύθων γνώσεις μας. Ἄλλως τε αἱ ἐπὶ τῶν δημοσιευομένων παραστάσεις δὲν περιλαμβάνουν τι νέον.

Ὡς φαίνεται καὶ ἐν τῷ σχετικῷ πίνακι ἡ συχνότης των εἶναι βεβαίως πολὺ μεγαλύτερα, διπλασία σχεδόν, ἐν ταῖς πυραῖς δὲν ἀληθεύει ὁμως τὸ ὑπὸ τῆς Σ. ΠΑΠΑΣΠΥΡΙΔΗ ἐν BCH 71/72, 1947/48, 388 λεγόμενον ὅτι ἡ χρῆσις των συνδέεται μόνον μετὰ τῶν καύσεων. Σημειωτέον δὲ ὅτι ὁ μεγαλύτερος ἀριθμὸς τῶν πρὸς πυρὰς συνδεομένων ληκύθων, αἵτινες εὐρέθησαν ἐντὸς τοῦ γεμίματος (ἢ ἐπὶ τῆς ἐπιχώσεως), δὲν εἶχεν ὑποστῆ καῦσιν. Βλ. καὶ χρονολόγησιν σ. 144.

Τὰ προβλήματα ἅτινα θέτουν αἱ λήκυθοι μὲ θαλλὸν κισσοῦ ἐσημειώθησαν ἀνωτέρω σ. 22-23. Ὅσον καὶ ἐὰν παρατείνωμεν τὴν ἐπιβίωσίν των, δέον νὰ θεωρηθοῦν δείγμα σχετικῆς ἀρχαιότητος, εἰς ἣν ὀφείλεται ἡ μείζων παντὸς ἄλλου εἶδους ἀγγείων κατ' ἀναλογίαν συχνότης των εἰς τὰς πυράς.

Ἡ βαθμιαία αὕτη ἐγκατάλειψις ὠρισμένων εἰδῶν καὶ δι' ἐτέρων ἀντικατάστασις των διαγράφεται χαρακτηριστικῶς εἰς τὰ ἀρυβαλλοειδῆ ληκύθια διαδεχθέντα τὰς ληκύθους, μεθ' ὧν ἀποτελοῦν τὸ σταθερότερον εἶδος κτερίσματος. Οὕτω τὰ ἐρυθρόμορφα καὶ μὲ διακόσμησιν (ζητοειδῶν) ληκύθια ὑπερτεροῦν εἰσέτι, εἰς μικρότερον ὁμως βαθμόν, εἰς τὰς καύσεις, ἢ σχέσις ὁμως αὕτη ἀντιστρέφεται, μὲ μικρὰν ὑπὲρ τῶν ἐνταφιασμῶν διαφορὰν, διὰ τὰ μετ' ἀνθεμίου καὶ τὰ μελαμβαφῆ ληκύθια ⁵.

1 Βλ. τὰ τρία εἶδη μὲ τὴν σειρὰν ἀπαριθμώσεώς των εἰς τὴν ἄνω σειρὰν τοῦ πίν. 26δ καὶ ἐξ οἰκίας τοῦ τέλους τοῦ 5ου π.Χ. αἰ. τοῦ εἰς Νιράφι οἰκισμοῦ (Φηγαί) ἐν BCH 82, 1958, 684 εἰκ. 26.

2 Μὴ ὑπολογιζομένων τῶν ὡς τεφροδόχων χρησιμοποιοθέντων.

3 Attische Lekythen der Parthenonzeit ἐν Münchner Jahrbuch, N.F. 2, 1925, 1-33 (ἀνατύπωσις καὶ ἐν BUSCHOR, Von griechischer Kunst, München 1956,

125-144), βλ. καὶ τοῦ αὐτοῦ Grab eines attischen Mädchens, 1939, 19 καὶ 1959², 26-27.

4 Attic White Lekythoi, London 1938. Βλ. καὶ ὄσα σύντομα ἄλλ' ἀκριβῆ παρατηρεῖ ὁ J. WIESNER ἐν Bericht für den VI internationalen Kongress für Archäologie, Berlin 1940, 186-188.

5 Περὶ τῆς ποικιλίας τοῦ σχήματος τῶν ληκύθων εἰς κλειστὰ χρονικῶς εὐρηματικὰ σύνολα καὶ τῆς ἐντεῦθεν δυσχερείας τῆς ἐξ αὐτοῦ μόνον χρονολογήσεώς των βλ.

Ἐκ τῶν ἀλαβάστρων ἐν μόνον εὐρέθη ἐντὸς λάρνακος (τῆς μαρμαρίνης, τάφου XX) τὰ δὲ λοιπὰ τέσσαρα ἐντὸς πυρῶν.

Ἀκολουθῶν τὴν καθιερωθεῖσαν σύμβασιν ἔδωκα καὶ ἐγὼ τὴν ὀνομασίαν λεκανίς εἰς τὰς μὴ κυλινδρικές πυξίδας, ἂν καὶ ἄλλο, φαίνεται, ἦτο τὸ ὄνομα τοῦ ἀγγείου¹. Περὶ λεκανίδων βλ. τὸ ἐνδιαφέρον ἄρθρον τῆς KERN, ἔ.ἀ. σ. 99.

Οὔτε πάλιν ἡ ὀνομασία πυξίς φαίνεται ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὰ οὕτως (καὶ ἐδῶ) ἀποκαλούμενα κυλινδρικά μετὰ πώματος ἀγγεῖα, τῶν ὁποίων, ὡς ἔδειξεν ἡ M. J. MILNE ἐν AJA 43, 1939, 247-254, ἡ κλασσικὴ ὀνομασία ἦτο *κυλιχίς* (ἢ *κυλίχιον*).

Περὶ τοιαύτης «πυξίδος» εὐρεθείσης μετὰ ψιμυθίου ἐντὸς αὐτῆς βλ. σ. 17 (τάφος LXXXVIII).

Αἱ λουτροφόροι πτωχότατα, ὑπὸ δύο ἢ τριῶν συντριμμάτων μόνον, ἀντεπροσωπεύοντο μετὰ τῶν τάφων—ἴσως διότι εἶχε πλέον παύσει ἢ ἐξαιρετικῶς περιορισθῆ ἡ χρῆσις τῶν κατὰ τὸ τέλος τοῦ αἰῶνος.

Ἀπεχώρισα τῶν συνήθων πινακίων τὰ συμβατικῶς ἀποκληθέντα ταινιωτὰ πινάκια, διότι ἄλλος πιστεύω ὅτι ἦτο ὁ προορισμὸς τῶν. Τὰ σκευῆ ταῦτα διαφέρουν τῶν συνήθων πινακίων οὐχὶ μόνον κατὰ τὴν ἐξ ὁμοκέντρων ταινιῶν διακόσμησίν τῶν, ἐξ ἧς καὶ ἡ εἰδικωτέρα ὀνομασία τῶν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν κατατομὴν, ἀποτελούμενα ἐκ δισκομόρφου βάσεως μὲ εὐρέα, ἐλαφρῶς ἀνερχόμενα τοιχώματα· μάλιστα δὲ διακρίνονται τῶν πινακίων ἐκ τῆς παρουσίας (τριῶν) λαβῶν, στοιχείου ἀσκέτου πρὸς τὰ πινάκια καὶ χαρακτηριστικῶς τῶν κανίστρων. Ἐπειδὴ δὲ τὸ κλασσικὸν κανοῦν, τὸ τόσον γνωστὸν ἀπὸ τὰς παραστάσεις τῶν λευκῶν ληκύθων² ἀπουσιάζει ἐκ τῆς ἀνασκαφῆς μας, δικαιούμεθα εἰς τὰ «ταινιωτὰ πινάκια» ν' ἀναζητήσωμεν τὰ ὑποκατάστατα τῶν κανῶν, ἐφ' ὅσον μάλιστα, ὡς ἔδειξεν ὁ YOUNG (βλ. σ. 72 ἀρ. 24), τὰ πινάκια ταῦτα δὲν εἶχον πρακτικὴν χρῆσιν—δὲν ἦσαν ἐπομένως πινάκια. Συνήθως τὸ κανοῦν εἶχεν ὀρθότερα τοιχώματα, ὡς φαίνεται ὄχι μόνον ἐκ τῶν παραστάσεων ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ζεύγους τῶν μόνων γνωστῶν κλασσικῶν πηλίνων ὁμοιωμάτων³, δὲν λείπουν ὅμως καὶ παραδείγματα ἀβαθεστέρων, κανῶν μὲ κεκλιμένα τοιχώματα, ὡς ἔδειξεν ὁ DEUBNER, JdI 40, 1925, 219 καὶ εἰκ. 19⁴, ὅπως ἴσως δὲ αἱ λαβαὶ καὶ αἱ ὁμοκέντροι ταινίαι ἀποτελοῦν σταθερὰ γνωρίσματα τῶν κανῶν, καὶ τὸν αὐτὸν σκοπὸν, ὡς ὁμοιώματος τοῦλάχιστον, ἐξεπλήρουν τὰ «ταινιωτὰ πινάκια».

L. TALCOTT, Hesperia 4, 1935, 510. Ἀδελκωτὰ ληκύθια εἶχεν ἤδη χρονολογήσει εἰς τὸν 5^{ον} π.Χ. αἰ. ὁ E. KUNZE (AM 59, 1934, 210). Διὰ τὸν ὅρον πρβλ. ΑΕ 1903, 11.

¹ Εἰσαχθὲν ὑπὸ L. DEUBNER (JdI 15, 1900, 152). Ὡς ὁμοιος παρατηροῦν αἱ G. M. RICHTER καὶ M. J. MILNE, Shapes and Names of Athenian Vases, New York 1935, 23-24, ἡ λεκανίς, κατὰ ΠΟΛΥΔΕΥΚΗΝ, Ὀνομαστικὸν VI, 111, ἐστερεῖτο πώματος.

² Ἄλλὰ καὶ ἐπὶ ἐρυθρομόρφων ἀγγείων ἀπαντᾷ βλ. τὸ σαφέστατα πλήρες καρπῶν εἰκονιζόμενον ἐπὶ ληκύθου τοῦ Βερολίνου (ἀριθ. E2705) ἐν W. HANLAND, Vasen um Meidias (Bilder Griechischer Vasen I), Berlin 1930, πίν. 14a. Διὰ πλείονας παρατηρήσεις βλ. τὸ ἄρθρον τοῦ L. DEUBNER, Hochzeit und Opferkorb, JdI 40, 1925, 210-223.

³ Βλ. R. LULLIES, Eine Sammlung griechischer Kleinkunst, München 1955, ἀρ. 104-105 πίν. 37, εἰκονισθέντα καὶ ἐν E. BUSCHOR, Grab eines attischen Mädchens, 1939¹ 21 καὶ (τὸ ἕτερον μόνον, τὸ καλύτερον σφζόμενον) 1959² εἰκ. 15. Τὰ ἐν JdI 40, 1925, 221-2 εἰκ. 25, 26 εἰκονιζόμενα εἶναι γεωμετρικά, μὴ διαφέροντα οὐσιαστικῶς τῶν κλασσικῶν. Ἄλλα γεωμετρικά ὁμοιώματα βλ. ἐν J. K. BROCK, Fortetsa, Cambridge 1957, πίν. 5 καὶ 74 καὶ τομὴν πίν. 134.

⁴ Εἰλημμένη ἐκ Comptes Rendu de Petersbourg 1868, εἰκ. 6. Ὁ αὐτὸς παραπέμπει εἰσέτι εἰς JHS 1, 1880, πίν. 7 (=P. STENGEL, Griechische Kultusaltertümer³, πίν. 3, 10), AA 1910, 461/2 εἰκ. 4 καὶ Arch. Zeit. 3, 1845, 35, I καὶ II, 1853, πίν. 55 (=W. ROSCHER, Myth. Lex. III 780, βλ. ARV³ 879).

Περὶ τῆς ἐν τάφοις παρουσίας οἰκιακῶν σκευῶν (ᾧν ἔν μόνον ἐντὸς τάφου, χωρὶς ὅμως ἴχνη χρήσεως) πρβλ. σ. 79.

Οἱ *λύχνοι* εἶναι ἐλάχιστοι¹, συνδεόμενοι περισσότερο πρὸς πυράς, ἀλλ' ἄπαξ μόνον ἐπὶ τοῦ πυθμένος). Ἡ ἀραιὰ παρουσία των φαίνεται ἀποκλείουσα λατρευτικὴν χρῆσιν ἢ ἄλλην ἰδιαιτέραν συνάφειαν πρὸς τάφους. Δὲν ἀποκλείεται οἱ εὐρεθέντες νὰ εἶχον χρησιμοποιηθῆ πρὸς ἀφήν τῶν πυρῶν.

Τὰ *εἰδώλια*² δὲν ἦσαν πολυάριθμα, μὲ μικρὰς δὲ ἐξαιρέσεις συνδέονται ἀποκλειστικῶς πρὸς λάρνακας καὶ τοῦτο διότι οἱ πλείστοι τῶν παιδῶν εἶχον ταφῆ ἐντὸς λάρνακων – καὶ ὁ κεραμοσκεπῆς L, ἔνθα περιείχετο εἰδῶλιον, ἦτο τάφος παιδίσκης ἐπίσης.

Καίτοι ὁ ἀριθμὸς των δὲν εἶναι μέγας, ἀποτελοῦν εὐπρόσδεκτον συμβολήν, διότι εἰδώλια τοῦ τέλους τοῦ 5^{ου} αἰ. ὀλίγα εἶναι γνωστά, ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ R. H. HIGGINS, ἔ.ἀ. 171 (δώδεκα μόνον ἐν τῷ Βρετανικῷ Μουσείῳ, αὐτ. ἀρ. 697-708 πίν. 91, χρονολογοῦνται εἰς αὐτὴν τὴν ἐποχὴν ἐκ δὲ τῶν 21 κλασικῶν ἀττικῶν εἰδωλίων τοῦ Λούβρου τρία μόνον χρονολογοῦνται εἰς τὸ τέλος τοῦ 5^{ου}³ καὶ μόνον ἓν ἢ δύο ἐκ τῆς Δήλου τοποθετοῦνται εἰς τὸ β' ἡμισυ τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ., A. AUMONIER, Les figurines de terre cuite [Exploration archéologique de Délos XXIII], Paris 1956, ἀριθ. 267 πίν. 26 καί, ἴσως, 268 πίν. 27). Ἡ σπάνις τῶν ἐν τάφοις εἰδωλίων κατὰ τὴν περίοδον ταύτην δὲν εἶναι τυχαία, ὀρθὰ δὲ συμπεράσματα ἐκ τῆς ἀπουσίας των συνάγει ὁ J. WIESNER, ἔ.ἀ., ἀποδίδων τὴν κατ' ἐξαιρέσειν ἐμφάνισίν των εἰς ἔνδειξιν λαϊκῆς πίστεως εἰς ἀθανασίαν, ἂν καὶ ἡ σύνδεσις των πρὸς παιδικούς τάφους φαίνεται περιορίζουσα ἔτι μᾶλλον τὴν σημασίαν των εἰς δείγματα ἀπλῶς, σχεδόν, ἰδιαιτέρας στοργῆς.

Τὸ μᾶλλον ἐνδιαφέρον εἶδος εἰδωλίου ἐκ τῆς ἀνασκαφῆς ἦσαν αἱ πλαγγόνες – τόσον αἱ μετὰ κινητῶν μελῶν, ὅσον καὶ ἐκ τοῦ κορμοῦ μόνου συνιστάμεναι – περὶ ᾧν βλ. σ. 29 καὶ 46, εἰς ἃ πρόσθετες A. AUMONIER, ἔ.ἀ. 105 ἀρ. 258.

Τρία ἢ τέσσαρα ἦσαν τὰ *κάτοπτρα*, δύο δὲ μόνον αἱ *στλεγγίδες* πάντοτε ἐντὸς τῶν τάφων⁴.

Ἐκ τῶν λοιπῶν εἰδῶν μνημονευτέοι οἱ 16 *ἀστράγαλοι* τοῦ παιδικοῦ τάφου LIV, ὡς καὶ ὁ πλαστικὸς ἀστράγαλος τοῦ τάφου LVIII, βλ. σ. 44 καὶ 101, εἰς ἃ πρόσθετες Délos XXIII 166 ἀρ. 226 περὶ τῶν ἐκ παντοειδοῦς ὕλικου ἀστραγάλων ἐν Δήλῳ⁵.

1 Δύο μόνον λύχνοι εἰς τάφους ἐνηλίκων μεταξὺ τῶν ὑπερπεντακοσίων τάφων τῆς Ὀλύνθου, βλ. Olynthus XI 194.

2 Περὶ τῆς ἐν τάφοις παρουσίας των βλ. ἀνωτ. σ. 5, 15 καὶ 72.

3 S. MOLLARD - BESQUES, ἔ.ἀ. C4 πίν. 55, C9 πίν. 57 καὶ C27 πίν. 59 (Πλαγγῶν ἐξ Αἰγίνης ἴσως ὀλίγον ὑστερωτέρα καὶ μᾶλλον ὄχι ἀττικῆ). Καὶ τούτου καὶ τῶν ἄλλων αἱ φωτογραφαί εἶναι μέτριαι, ἵνα κρίνῃ τις μετὰ πεποιθήσεως περὶ τῆς ὄχι τόσον πασιφανοῦς ἀττικῆς των προελεύσεως.

4 Δὲν νομίζω ὅμως ὅτι ἐξ αὐτοῦ δύναται τις νὰ συμπεράνῃ τὸν ἥσσαν ἀθλητικὸν χαρακτήρα τῶν Ἀθηναίων κατὰ τὴν ἀντίστοιχον περίοδον, παρὰ τὰς μεμψιμοιρίας τοῦ ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ (πρβλ. Νεφέλαι 1015-8, 1052-4), καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ ROBINSON ἐν Olynthus XI, 202 λεγόμενα.

5 Περὶ τῆς σημασίας, ἣν οἱ παῖδες ἀπέδιδον εἰς τὴν κτῆσιν ὅσον τὸ δυνατόν μεγαλυτέρου ἀριθμοῦ ἀστραγάλων βλ. IG IV² 1, 131 στ. 68-70. Σωροὶ ἀστραγάλων καὶ ἐν τῷ θεσπικῷ πολυανδρῳ βλ. ΠΑΕ 1911, 157 καὶ 158.

V. ΧΡΟΝΟΛΟΓΗΣΙΣ¹

Ἐλάχιστοι τάφοι ἀποχωρίζονται σαφῶς, χρονολογικῶς, τοῦ συνόλου ἀναγομένου εἰς τοὺς περὶ τὸ 400 π.Χ. χρόνους.

Ὁ τάφος 93 χρονολογεῖται σαφῶς περὶ τὸ 440 π.Χ. ἀπὸ τὴν λήκυθον τῆς Συλλ. Σαβούρωφ. Διδακτικὴ εἶναι ἡ ἀνεύρεσις ἐν τῷ αὐτῷ τάφῳ τεμαχίου μελανομόρφου ληκύθου, ὃπερ τίθεται εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος. Ἀντιθέτως δὲν δυνάμεθα νὰ εἴμεθα βέβαιοι διὰ τὴν χρονολόγησιν τῶν τάφων 31 καὶ 94, βασιζομένην ἐπὶ ἑνὸς μόνον ἀντικειμένου. Καὶ διὰ μὲν τὸν πρῶτον ἢ πρῶτος χρονολόγησις καθίσταται πιθανώτερα, διότι δὲν πρόκειται περὶ μιᾶς τῶν συνήθων ληκύθων οὔτε περὶ τεμαχίου ἀπλῶς, ἀλλὰ περὶ ὀλοκλήρου ληκύθου μὲ παράστασιν. Ὁ τάφος, πρωιμώτερος πάντων τῶν λοιπῶν, δυνατὸν νὰ εἶναι σημαντικῶς ὑστερώτερος τῆς τεχνοτροπικῆς χρονολογήσεως τοῦ ἀγγείου, ὡς ἔδειξε τὸ παράδειγμα τοῦ τάφου 93. Ἡ μεμονωμένη, δυτικῶς, θέσις τοῦ τάφου ἀποτελεῖ ἐν εἰσέτι στοιχεῖον ὑπὲρ τῆς πρωίμου χρονολογήσεώς του. Τὸ τοπικὸν πάλιν στοιχεῖον, ἧτοι ἡ γειτνίασις πρὸς τὸν τάφον 93, ἐνθαρρύνει τὴν πρωιμωτέραν χρονολόγησιν τοῦ τάφου 94, βασιζομένην ἐπὶ ληκύθου συνήθου μὲν τύπου, διαφορῶσεως ὅμως ἀναμφισβητήτως μὲ τὸ γαστροῶδες, ἀρχαιώτερον σῶμα καὶ τὸ ζωντανώτερον σχέδιον.

Περίεργος εἶναι ἡ περίπτωσις τάφου 107, ὅστις θὰ ἔπρεπε νὰ χρονολογηθῆ εἰς τὴν ἀρχαϊκὴν ἐποχὴν, ἂν ἐβασίζόμεθα εἰς τὰ ὀλίγα τεμάχια τῶν χωμάτων του. Τοιαύτη ὅμως χρονολόγησις διὰ λάρνακα τοῦ σκαφοειδοῦς τύπου φαίνεται περίεργος καὶ, ἐλλείψει καθαρῶν κτερισμάτων, προτιμώτερον νὰ ἀπόσχωμεν τῆς χρονολογήσεώς του.

Ἐκ πάντων τῶν λοιπῶν τάφων οὐδεὶς φαίνεται ἀρχαιότερος τοῦ τελευταίου τετάρτου τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰῶνος. Διὰ τὴν περίοδον ταύτην ἔχομεν δύο εὐρηματικά σύνολα μετ' ἀκριβείας χρονολογημένα, παρέχοντα ἀσφαλῆ *terminum post quem*, τὸ εὐρημα τῆς Ρηνείας τὸ ἐκ τοῦ καθαρμοῦ τῆς Δήλου τὸ 425 π.Χ. προερχόμενον καὶ τὸ πολυάνδριον τῶν Δηλίων πολεμιστῶν (424 π.Χ.). Ἀτυχῶς τὸ πρῶτον, ὡς ἦτο φυσικόν, εἰς μικρὰν μόνον ἀναλογίαν περιεῖχεν εὐρήματα τῶν τελευταίων χρόνων καὶ ἡ συμβολὴ του εἰς τὴν χρονολόγησιν εἶναι περιορισμένη εἰς ἕκτασιν. Τὸ δεύτερον (ΙΑΕ 1911, 153-163) περιέχον σημαντικὸν ἀριθμὸν μελαμβαφῶν ἀγγείων (πρβλ. αὐτ. σ. 154) καὶ ἀσφαλῶς πολὺ διδακτικώτερον, ἐφ' ὅσον πρόκειται περὶ ἐντελῶς κλειστοῦ χρονολογικῶς εὐρήματος, οὐδέποτε δυστυχῶς ἐδημοσιεύθη· ἀπλαῖ δὲ μνεῖαι καὶ συγκρίσεις τοῦ ἀνασκάψαντος ἢ ἄλλων, οἵτινες εἶναι γινώσται τοῦ ὕλικου, μικρὸν ὠφελοῦν.

Πλούσιαι εἰς περιεχόμενα εἶναι ὁμάδες εὐρημάτων τῆς Ἀγορᾶς ἐκ φρεάτων προερχόμεναι, ὧν μία ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τῆς L. TALCOTT ἐν *Hesperia* 4, 1935, 477-523 ἕτερα δὲ ὑπὸ τοῦ P. E. CORBETT, ἑ.ἀ. 18, 1949, 298-351. Αἱ ὁμάδες αὗται χρονολογῶνται ἢ μὲν πρώτη μεταξὺ 440-430 π.Χ. ἢ δὲ δευτέρα μεταξὺ 425-400 π.Χ. καὶ παρέχουν ἱκανὰ σημεῖα ἐπαφῆς πρὸς τὰ ἡμέτερα εὐρήματα. Ἐλλείπουν ὅμως στοιχεῖα πρὸς ἀκριβεστέραν κατανομήν των ἐντὸς τοῦ τελευταίου τετάρτου τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ.,

¹ Διὰ λόγους ὀπτικῆς ἐντυπώσεως, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀραβικοὺς ἀριθμοὺς τῆς σειρᾶς τῆς δημοσιεύσεως τῶν διευκόλυνσιν τοῦ ἀναγνώστου, χρησιμοποίηθ' ἐδῶ τοὺς τάφους ἀντὶ τῶν λατινικῶν τῆς ἀνασκαφῆς (πρβλ. πίν. Α).

καθὼς καὶ ὀλίγον ὑστερότερα εὐρήματα πρὸς καθορισμὸν *termini ante quem*. Ἡ καταστροφή τῆς Ὀλύμπου (347 π.Χ.) εἶναι πολὺ μεμακρυσμένη τῶν χρόνων τῶν τάφων μας, ὥστε νὰ ἔχη χρησιμότητά τινα. Διὰ τοῦτο ἡ ἀκριβεστέρα χρονολόγησις τῶν καθ' ἕκαστα τάφων καθίσταται ἰδιαίτερος δυσχερῆς καὶ μόνον ἐνδεικτικῶς προσπαθῶ νὰ ὑποδιαιρέσω τούτους εἰς ομάδας.

Οὕτω μὲ διπλὴν στενὴν ἐπαφὴν πρὸς ἀγγελίαν τῆς Ρηναίας ὁ τάφος 1 φαίνεται ὅτι δὲν ἀπομακρύνεται αἰσθητῶς τοῦ 425 π.Χ. Ἐξ ἴσου σχεδὸν παλαιὰ φαίνεται καὶ ἡ ἔκτασις ἢ ἐγγὺς τῶν τάφων 53 καὶ 56, ἐνῶ δι' αὐτὸν τοῦτον τὸν τάφον 56 τὰ ὑπάρχοντα στοιχεῖα δὲν εἶναι ἐπαρκῆ καὶ δὲν ἀποκλείεται νὰ εἶναι αἰσθητῶς νεώτερος τοῦ 420 π.Χ.

Τὸ αὐτὸ δύναται νὰ λεχθῆ διὰ τοὺς τάφους 43 καὶ 33, ἐνῶ ἡ ἐγγὺς τοῦ 420 χρονολόγησις τῶν τάφων 80 καὶ 81 στηρίζεται περισσότερον εἰς τὴν ἀβεβαίον ἀποδόσεως κοινήν των ἐλίχωσιν. Ἴσως εἰς τὴν προτελευταίαν δεκαετίαν τοῦ αἰῶνος (420-410) ἀνήκει ἀκόμη ἡ μαρμαρίνη λάρναξ 99, ἀορίστως δὲ εἰς τὸ τελευταῖον πέμπτον τοῦ αἰῶνος ἀνήκουν οἱ τάφοι 57, 48, 44 καὶ 47, ὧν οἱ δύο πρῶτοι ἴσως πρὸς τὴν ἀρχὴν οἱ δὲ δύο ἄλλοι πρὸς τὸ τέλος τοῦ διαστήματος τούτου (420-400 π.Χ.). Ἐτι μᾶλλον ἀόριστος εἰς τὸ τέλος τοῦ αἰῶνος εἶναι ἡ τοποθέτησις τῶν τάφων 66, 32, 67, 79 καὶ τῶν δύο ὑπερκειμένων αὐτῶ 77 καὶ 78 (βλ. κατωτ.), 72 καὶ 104.

Μετά τινος πιθανότητος χρονολογεῖται μεταξὺ τῶν ἐτῶν 410-405 ὁ τάφος 71, ἐνῶ εἰς τὸ τέλος, γενικῶς τοῦ αἰῶνος, καὶ μᾶλλον εἰς τὴν τελευταίαν δεκαετίαν χρονολογεῖται μέγας ἀριθμὸς τάφων. Τούτους, μὲ ἐπιφύλαξιν πάντοτε, δυνάμεθα νὰ ὑποδιαιρέσωμεν εἰς δύο ομάδας, μίαν ἀρχαιότεραν, εὐάριθμον, καὶ ἑτέραν νεωτέραν, πολυαριθμοτέραν, ὡς ἑξῆς :

Πρώτη ὁμάς (τέλος 5^{ου}): οἱ τάφοι 97, 85, 8, 79, αἱ δύο ἐπάλληλοι πυραὶ 36 καὶ 35 καὶ οἱ τάφοι 34, 75, 28 καὶ 10 (ἴσως καὶ 79 καὶ 78, βλ. ἀνωτέρω).

Δευτέρα ὁμάς (ἐντελῶς τελευταῖοι χρόνοι τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ.): οἱ τάφοι 2, 4, 65, 87, 91, 11, 74, 26, 29, 30, 10, 42, 22, 24, 63, 68, 70, ὀλιγώτερον δὲ ἀσφαλῶς οἱ 102, 88, 19, 16, 83, 49, 50, 95.

Περὶ τὸ 400 π.Χ. τίθενται οἱ ἑξῆς τάφοι: 81, 60, 86, καὶ 5. Ἐντελῶς δὲ εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 4^{ου} π.Χ. αἰ. οἱ τάφοι 109 (καὶ ὁ ὑπὸ τούτου καταστραφεὶς, ἴσως ὁμοῦς ἀρκετὰ παλαιότερος 108), 69, 46, 61, 41, 62, 64, αἱ πῶριναί λάρνακες 11, 12 (ἢ 13 ἄνευ εὐρημάτων) καὶ ὁ ὑπερκείμενος κεραμοσκεπῆς 14.

Εἰκοσιτεσσάρων τάφων ἡ χρονολόγησις εἶναι ἀδύνατος, ἐλλεῖπει εὐρημάτων (εἴτε λόγῳ καταστροφῆς εἴτε ὡς ἀκτερίστων) καὶ ἀνασκαφικῆς συσχετίσεως πρὸς χρονολογημένους τάφους: Οὗτοι εἶναι οἱ ὑπ' ἀριθμοὺς 9, 15, 18, 20, 21, 41, 44, 51, 52, 55, 58, 73, 76, 89, 90, 96, 98, 103, 105, 110, ὁ 37 ὑπερκείμενος τῶν ἐπίσης ἀχρονολογήτων 38 καὶ 39 ἔτι δὲ καὶ ὁ 80, παρὰ τὰς ἐνδείξεις τῆς ἐπιχώσεως (βλ. ἀνωτέρω).

Ἐὰν ἀνατρέξωμεν πάλιν εἰς τὰς στατιστικὰς – ἀλλὰ μὲ πόσον μεγαλύτεραν ἐπιφύλαξιν τώρα, ὅποτε ἡ ἀβεβαιότης τῆς κατατάξεως ἐπιδεινοῦται ἀπὸ τὸν μικρότερον ἀριθμὸν τῶν ὑπολογιζομένων τάφων – ἔχομεν τὸ ἑξῆς σχῆμα :

Χρόνοι	ΕΙΛΟΣ ΤΑΦΟΥ						Σύνολον καύσεων	Σύνολον ταφῶν	ΣΥΝΟΛΟΝ
	Πυραὶ	Τεφροδόχοι	Λάρνακες	Κεραμοσκεπεῖς	Ὀρύγματα	Ἐγχυτρισμοὶ			
Πρὸ τοῦ 410 π.Χ.	9	—	4	1	2	—	9	7	16
Πρὸ τοῦ 400 π.Χ.	16	3	7	3	3	1	19	14	33
Μετὰ τὸ 400 π.Χ.	—	1	6	5	2	—	1	13	14
Σύνολον	25	4	17	9	7	1	29	34	63

Ἐν εἶναι τὸ ἀσφαλὲς καὶ διαφωτιστικὸν δεδομένον τοῦ γενομένου ὑπολογισμοῦ : ὁ περιορισμὸς τῶν καύσεων, καὶ δὴ ἡ ὄλοσχερὴς παῦσις τῶν πυρῶν κατὰ τοὺς μετὰ τὸ 400 π.Χ. χρόνους (πρβλ. σ. 131). Ὡστε ἡ ἀνωτέρω (σ. 139) σημειωθείσα μείζων σχετικῶς συχνότης τῶν λευκῶν ληκύθων εἰς τὰς πυρὰς θὰ πρέπει ν' ἀποδοθῆ ἀποκλειστικῶς εἰς τὰς ἐν λόγῳ μεταβολὰς τῶν ἐθίμων, ὡς αὐταὶ ἀντικατοπτρίζονται καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων εἰδῶν ληκύθων (βλ. σ. 139).

Ἄλλη διαπίστωσις εἶναι ἡ οὐχὶ τυχαία ἀσφαλῶς πύκνωσις τῶν κεραμοσκεπῶν κατὰ τὸν 4^{ον} αἰ. καὶ τὸ ὅτι εἰς τὰς ἑξὶ λάρνακας, τὰς εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην φάσιν ὑπολογισθείσας, περιλαμβάνονται καὶ αἱ τρεῖς πώριναι τοῦ περιβόλου (ἡ τετάρτη παραμένει ἀχρονολόγητος).

Ἡ χρονικὴ κατανομὴ τῶν ταφῶν εἶναι προφανὴς μὲ ἐν βλέμμα εἰς τὸν πίνακα : ὀλίγαι αἱ ἀρχαιότεραι τοῦ 410 π.Χ. ταφαί, πύκνωσις κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν τοῦ αἰῶνος καὶ ἀραιώσεις κατὰ τοὺς μετὰ τὸ 400 π.Χ. χρόνους.

Ἡ ὅλη ἱστορία τοῦ τόπου προκύπτει νῦν σχετικῶς σαφῆς, παρὰ τὰ σημαντικὰ κενά.

Πρώτη χρῆσις τοῦ τόπου, μὲ ἄρδευσιν συνδεομένην, εἰς ἣν χρησιμοποιεῖται φρέαρ καί, πρὸς Ν. τούτου, παράλληλοι αὐλακες, ἀπὸ τοῦ 950 - 750 π.Χ. περίπου. Ἄγνωστον ἐὰν ἡ χρῆσις αὕτη ἐσυνεχίσθη καὶ ἀργότερον (βλ. σ. 4). Ἐμφάνισις τῶν πρώτων τάφων ἀπὸ τῶν μέσων ἤδη τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ. καὶ πύκνωσις τῶν ταφῶν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ 5^{ου} αἰ. καὶ δὴ ἀπὸ τοῦ Δεκελικοῦ πολέμου, προκληθεῖσα πιθανῶς ἀπὸ τὴν τάσιν ἀποφυγῆς ἀπομακρύνσεως ἀπὸ τὰ τεῖχη, λόγῳ τῆς νέας μορφῆς, ἀληθοῦς πολιορκίας, ἣν ἔλαβεν ὁ πόλεμος κατὰ τὴν δευτέραν ταύτην φάσιν του ¹.

Πάντες οἱ εἰς τὸ διάστημα τοῦτο χρονολογούμενοι τάφοι ἀνάγονται τὸ ἀργότερον

¹ Τὸ 409/8 ὁ Ἅγιος ἐπιχειρεῖ ἔφοδον μέχρι αὐτῶν τῶν τειχῶν τῆς πόλεως (παρὰ τὸ Λύκειον ἴσως, οὐχὶ μακρὰν δηλαδὴ τοῦ χώρου τῶν ταφῶν), ΞΕΝΟΦ. Ἑλληνικά I 1, 33.

εἰς τοὺς ὀλοπρώτους χρόνους τοῦ 4^{ου} αἰῶνος καὶ δὲν φαίνονται κλιμακούμενοι αἰσθη-
τῶς. Δὲν γνωρίζομεν ἂν τοῦτο (ἐν συνδυασμῶ πρὸς τὸν σχετικῶς μικρὸν ἀριθμὸν των)
ὀφείλεται εἰς ἀπώλειαν τῶν ἀνωτέρων στρωμάτων (βλ. σ. 128 - 9) ἢ εἰς ἀπότομον παῦ-
σιν τῆς ταφικῆς χρήσεως. Τοιαύτη διακοπὴ θὰ πρέπει νὰ ὀφείλεται εἰς τὴν ἀπόδοσιν
τοῦ τόπου εἰς τὴν ἱερὰν χρῆσιν τοῦ ὡς Μουσῶν Κήπου¹, ὁπότε ἴσως καὶ ἡ πρώτη μὲ
ἄρδευσιν συνδεομένη χρῆσις πιθανὸν νὰ εἶχε παρεμφερῆ χαρακτῆρα².

Ἄγνωστον πάλιν πόσον διήρκεσεν ἡ ὑποτιθεμένη αὕτη ἱερὰ χρῆσις, διότι δὲν
εἶναι βέβαιον ἂν τὰ εὐρεθέντα κίονια ἴσταντο ἀρχῆθεν ἐνταῦθα. Τοῦτο καθίσταται
πιθανὸν ἐκ τοῦ σχετικῶς μεγάλου ἀριθμοῦ των καὶ τῆς ἀνευρέσεως καὶ ἄλλων κατὰ
τὴν ἀνέγερσιν τῆς παλαιοτέρας οἰκίας³. Ὡστε πιθανὴ ἐπανάληψις τῆς ταφικῆς χρή-
σεως ἀπὸ τοῦ 3^{ου} μέχρι τοῦ 1^{ου} π.Χ. αἰῶνος (ἴσως μέχρι τῆς ὑπὸ τοῦ Σύλλα καταστρο-
φῆς τῶν Ἀθηνῶν τὸ 86 π.Χ.).

Ἐκ τῶν μεταγενεστέρων χρήσεων δύο κτίσματα ἀφῆκαν λείψανα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους:
ἡ καθαυτὸ, ἐλλείψει εὐρημάτων, ἀχρονολόγητος δεξαμενὴ (ἢ impluvium) καὶ ἡ ὑστε-
ρορρωμαϊκὴ κόγχη. Οὐδὲν ἴχνος ὑστερωτέρας χρήσεως μέχρι τῆς οἰκοδομήσεως τῆς
οἰκίας Καλλιγᾶ κατὰ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος⁴.

1 Ἡ χρονολόγησις τῶν δύο ὄρων δὲν εἶναι δυνατὸν
νὰ καταβιβασθῆ πολὺ ἐντὸς τοῦ 4^{ου} π.Χ. αἰ. Ἀπαράδε-
κτος ἐπιγραφικῶς ἢ εἰς τὴν ἑλληνιστικὴν ἐποχὴν χρονο-
λόγησις των, ὡς ὁ JUDWICH, ἔ.ά. Βλ. καὶ ἀνωτ. σ. 127-8.

2 Δὲν ἀποκλείεται λατρεία τῶν Μουσῶν, γνωστὴ ἤδη
πρὸ τοῦ ΟΜΗΡΟΥ, βλ. M. NILSSON, *Gesch. d. griech.*
Religion I, 255. Περὶ τῆς πρὸς τὸ ὕδωρ συνδέσεώς των

βλ. W. F. OTTO, *Die Musen*, 1955, 29-30.

3 REG 13, 1900, 422-3 ἀρ. 4-7, βλ. ἀνωτ. σ. 125-6,
καθὼς καὶ τὴν κατασκευὴν τῆς ὁδοῦ Σταδίου, πρβλ.
ἀνωτ. σ. 125 σημ. 2.

4 Βλ. σχετικῶς I. M. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΝ, ἐφημερὶς
«Ἐλευθερία», 13 Ἰαν. 1957. (Πρβλ. ὁμοίως ἀνωτ. σ. 127
σημ. 1).

ΠΙΝΑΞ Α.
ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΑ ΤΩΝ ΑΡΙΘΜΩΝ ΤΩΝ ΤΑΦΩΝ ΕΝ ΤΩ ΣΧΕΔΙΟΓΡΑΦΗΜΑΤΙ ΤΗΣ ΑΝΑΣΚΑΦΗΣ
ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΣΕΙΡΑΝ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΩΣ

Ἀριθ. τάφου	Ἀριθ. δημοσ.	Σελίς	Ἀριθ. τάφου	Ἀριθ. δημοσ.	Σελίς	Ἀριθ. τάφου	Ἀριθ. δημοσ.	Σελίς
I	76	89	XLI	—	—	LXXVI	18	21
II	75	84 - 89	XLII	38	38	LXXVII	10	13 - 14
III	70	80 - 81	XLIII	83	97 - 98	LXXVIII	25	25 - 26
IV	72	83 - 84	XLIV	65	67 - 73	LXXIX	27	27 - 28
V	69	78 - 80	XLV	64	65 - 67	LXXX	8	11 - 12
VI	95	108 - 109	XLVI	74	83 - 84	LXXXI	7	10 - 11
VII	93	106 - 108	XLVII	61	64	LXXXII	6	10
VIIα	92	106	XLVIII	77	89 - 90	LXXXIII	57	60
VIII	73	83	XLIX	78	90 - 93	LXXXIV	59	60 - 62
IX	88	103 - 104	L	46	48 - 50	LXXXV	60	62 - 64
X	89	104	LI	—	—	LXXXVI	17	21
XI	90	104 - 105	LII	84	98 - 99	LXXXVII	15	20
XII	66	73 - 74	LIII	87	102 - 103	LXXXVIII	11	16 - 18
XIII	71	81 - 82	LIV	86	99 - 102	LXXXIX	22	23
XIV	91	105 - 106	LV	85	99	XC	4	8
XV	103	112	LVI	16	20 - 21	XCα	5	8 - 9
XVI	104	112	LVII	14	20	XCI	52	55
XVII	102	111 - 112	LVIII	44	43 - 47	XCII	13	19 - 20
XVIII	97	109	LIX	79	93 - 94	XCIII	12	18 - 19
XIX	96	109	LX	45	48	XCIV	1	6 - 7
XX	99	109 - 111	LXI	—	—	XCVα	2	7 - 8
XXI	94	108	LXII	63	65	XCVβ	3	8
XXII	68	77 - 78	LXIII	42	43	XCVI	9	12
XXIII	37	37 - 38	LXIV	—	—	CXVII	—	—
XXIV	98	109	LXV	43	43	CXVIII	—	—
XXV	105	112	LXVI	56	58 - 60	CXIX	—	—
XXVI	39	38	LXVIα	53	55	C	—	—
XXVII	67	75 - 77	LXVIβ	54	55	CI	82	96
XXVIII	—	—	LXVIA	55	55 - 58	CII	80	96
XXIX	—	—	LXVIIα	48	51	CIII	81	96
XXX	101	111	LXVIIβ	49	52 - 54	CV	35	36 - 7
XXXI	100	111	LXVIIγ	50	54	CVA'	36	37
XXXII	40	39 - 40	LXVIIδ	51	55	CVI	34	36
XXXIII	110	115	LXVIII	58	60	CVII	32	34 - 35
XXXIV	108	114	LXIX	19	21 - 22	CVIII	31	33
XXXV	109	115	LXX	20	22	CIX	29	30 - 31
XXXVI	107	114	LXXI	—	—	CX	30	31 - 33
XXXVII	106	113 - 114	LXXII	47	50 - 51	CXI	26	26 - 27
XXXVIII	41	41 - 43	LXXIII	21	22 - 23	CXII	28	28 - 30
XXXIX	62	64 - 65	LXXIV	23	23 - 24	CXIII	36α	37
XL	—	—	LXXV	24	24 - 25			

ΠΙΝΑΞ Β.
ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΤΑΦΩΝ
ΚΑΤΑ ΕΙΔΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΝ

ΕΙΔΟΣ ΤΑΦΟΥ	Π ρ ο σ α ν α τ ο λ ι σ μ ο ς				ΣΥΝΟΛΟΝ
	Α-Δ	Β-Ν	Λοξός	Ἀκαθόριστος ἢ ἄνευ	
Λάρνακες πήλιναι	18	7			25
» πώρινα	2	2			4
» μαρμάρινα	1				1
Λάρνακες ἐν γένει	21	9			30
Κεραμοσκεπεῖς	11	5	1		17
Ἐγχυτρισμοὶ		1	1	2	4
Ὅρυγματα	6	1	1		8
Σύνολον ἐνταφιασμῶν	38	16	3	2	59
Πυραῖ	21	16	1	4	42
Τεφροδόχοι	1	1	1	5	8
Σύνολον καθέσων	22	17	2	9	50
Σύνολον	60	33	5	11	109
Τάφοι ἀκαθόριστοι	1			3	4
Πυραῖ ὁδοῦ Σταδίου		4			4
Τεφροδόχοι ὁδοῦ Σταδίου				2	2
Γενικὸν σύνολον	61	37	5	16	119

ΠΙΝΑΞ Γ.
ΚΤΕΡΙΣΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΕΙΔΗ ΤΑΦΩΝ

ΕΙΔΟΣ ΤΑΦΟΥ	ΚΤΕΡΙΣΜΑΤΑ			Σύνολον έκτερισμ.	Άκτέρι- στοι	Άριθμός έρευνη- θέντων	Τετρα- γμένοι	Γενικόν σύνολον
	Μόνον γέμισμα	Μόνον έντός	Άμφότερ.					
Λάρνακες έν γενει	7	6	9	22	1	23	7	30
» πήλινα Α-Δ		2	6	14		14	4	18
» » Β-Ν	1	3	1	5	1	6	1	7
» πώρινα Α-Δ		1	1	2		2		2
» » Β-Ν							2	2
» μαρμάρινα			1	1		1		1
Κεραμοσκεπεύς		10		10	2	12	5	17
» Α-Δ		6		6	1	7	4	11
» Β-Ν		4		4	1	5	1	6
Όρύγματα	1	4	1	6	2	8		8
Έγχυτρισμοί	1			1	2	3	1	4
Σύνολον ένταφιασμών	9	20	10	39	7	46	13	59
Πυραί	8	13	14	35	3	38	4	42
» Α-Δ	7	8	4	19		19	3	22
» Β-Ν	1	3	8	12	3	15	1	16
» Ακαθόριστοι		2	2	4		4		4
Τεφροδόχοι	1	2		3	3	6	2	8
Σύνολον καύσεων	9	15	14	38	6	44	6	50
Γενικόν σύνολον	18	35	24	77	13	90	19	109

ΠΙΝΑΞ Ζ*.

ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΙ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΕΙΔΩΝ ΑΓΓΕΙΩΝ ΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΤΑΦΟΥ

ΕΙΔΗ ΑΓΓΕΙΩΝ	Λευκαὶ λήκυθοι	Λήκυθοι ἄλλαι	Λήκυθοι ἐρυθροί.	Λήκυθοι διάφοροι	*Αλάβαστρα	Σκύφοι	Φιαλίδια	Πινάκια	Πυξίδες	Λεκανίδες	Ειδώλια
ΛΕΥΚΑΙ ΛΗΚΥΘΟΙ	5	1	5	3	1	2	4	2	1	—	—
ΑΛΛΑΙ ΛΗΚΥΘΟΙ	1	6	—	1	—	1	1	1	2	1	—
ΕΡΥΘΡΟΜΟΡΦΑ ΛΗΚΥΘΙΑ ΚΑΙ ΧΟΕΣ	5	—	10	6	—	3	2	1	1	1	2
ΛΗΚΥΘΙΑ ΔΙΑΦΟΡΑ	3	1	6	19	1	4	3	1	2	2	2
ΑΛΑΒΑΣΤΡΑ	1	—	—	1	1	—	—	—	—	1	—
ΕΚΠΩΜΑΤΑ	2	1	3	4	—	6	5	—	1	2	—
ΦΙΑΛΙΔΙΑ	4	1	2	3	—	5	7	1	3	5	—
ΠΙΝΑΚΙΑ	2	1	1	1	—	—	1	2	2	—	—
ΠΥΞΙΔΕΣ	3	2	1	2	—	1	3	2	9	1	1
ΛΕΚΑΝΙΔΕΣ	—	1	1	2	1	2	5	—	1	4	—
ΕΙΔΩΛΙΑ	—	—	2	2	—	—	—	—	1	—	6

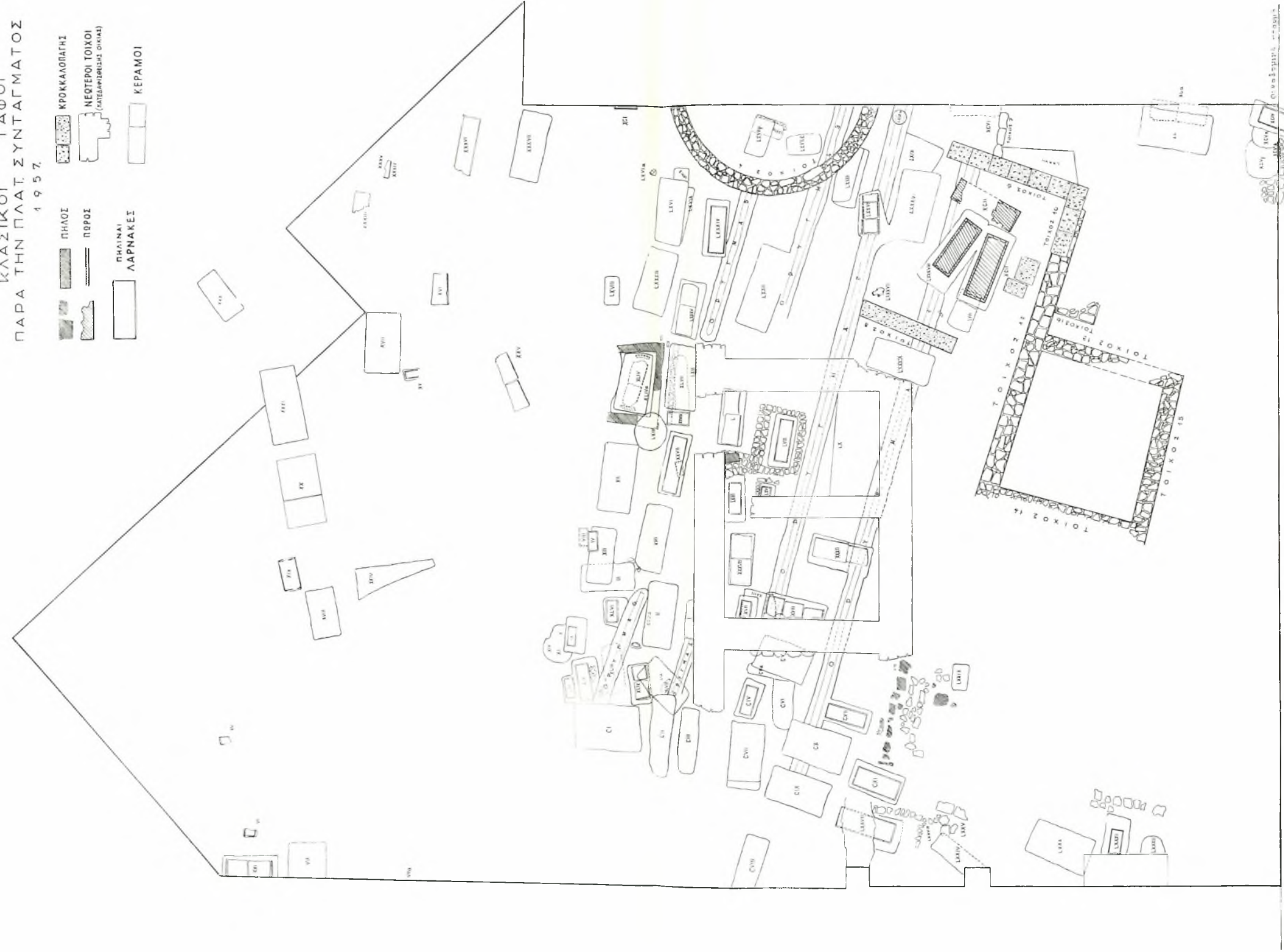
* Οἱ ἀριθμοὶ δηλοῦν τὸν ἀριθμὸν τῶν τάφων, ἐντὸς τῶν ὁποίων εὐρέθησαν ὁμοῦ ἀγγεῖα τῶν συναντωμένων στηλῶν. Ὅταν αἱ συναντώμεναι στηλαὶ ἀναφέρονται εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν κτερισμάτων, δηλοῦται ὁ ἀριθμὸς τῶν τάφων, ἐνθα τὰ ἀγγεῖα τοῦ εἴδους τούτου εὐρέθησαν ἀνά δύο ἢ πλεονα ὁμοῦ.

Π Ι Ν Α Κ Ε Σ

ΑΘΗΝΑΙ
ΚΛΑΣΙΚΟΙ ΤΑΦΟΙ
ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΠΛΑΤ. ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ
1957.

	ΠΗΛΟΣ		ΚΡΟΚΚΑΛΟΠΑΤΗΣ
	ΠΟΡΟΣ		ΝΕΟΤΕΡΟΙ ΤΟΙΧΟΙ (κατεδαφισμένοι οικισμοί)
	ΠΗΛΙΝΑΙ ΛΑΡΝΑΚΕΙΣ		ΚΕΡΑΜΟΙ

ΟΔΟΣ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΗ ΤΗΣ ΣΕΡΒΙΑΣ 4

Τοπογραφικόν διίγραμμα τῆς ἀνασκαφῆς.

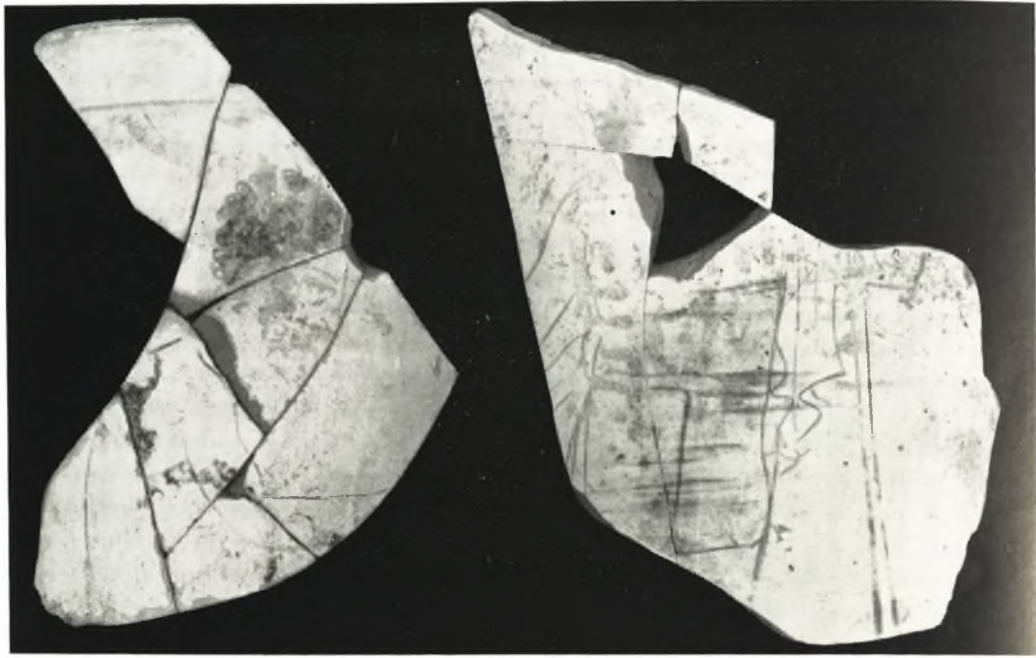
*Αποψις ἀπὸ ἀνατολῶν (NNA) καὶ ὑψηλὰ τομέως τῆς ἀνασκαφῆς.
(Οἱ τάφοι : XLV, XLIV, XLVII, XXXIX, XII, XXVII, XIII (III), II καὶ ὁ ἀμφορέυς XLVIII.)

α. Κορμοί πλαγίωνων (τάφ. LXIII 1, CXII 2 και LVIII 7).

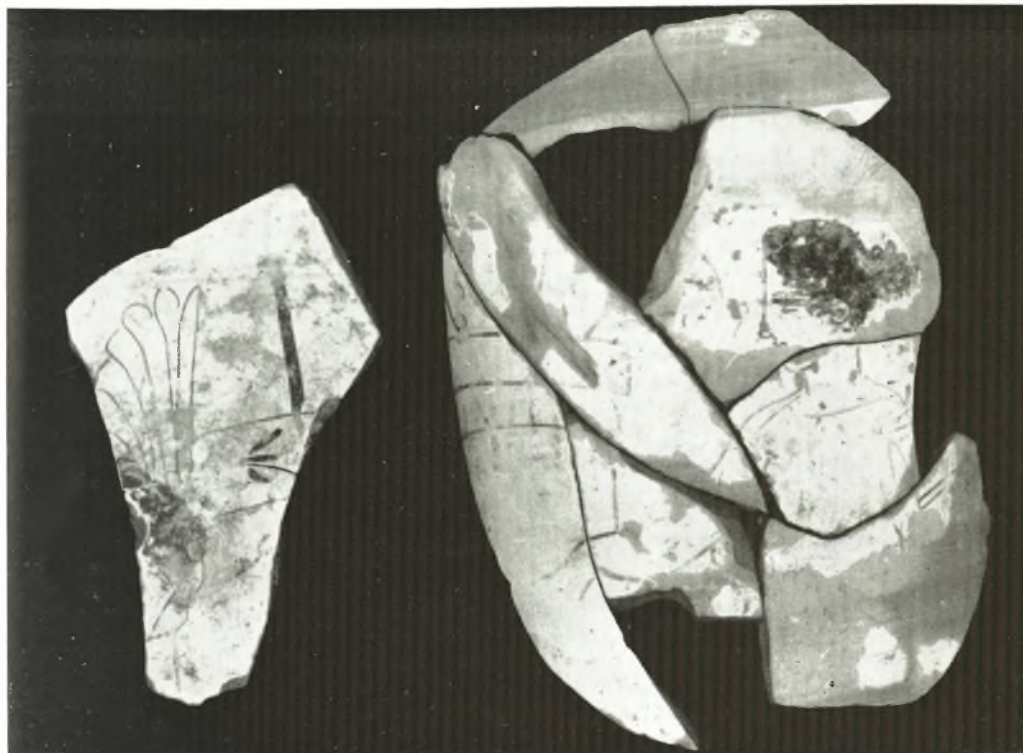
β. Ειδώλια και πλαστικόν ἄγγειον (τάφ. L και LVIII 1 και 10).

α. Τεμάχια λευκῶν ληγύθων τοῦ τάφ. LIII (ἀρ. 1) καὶ ἐκ τῆς ἐπιχώσεως μικρῶν πυρῶν (LXVII β+γ).

β. Τεμάχια λευκῶν ληγύθων ἐκ τῆς καύσεως LXVI (ἀρ. 6).

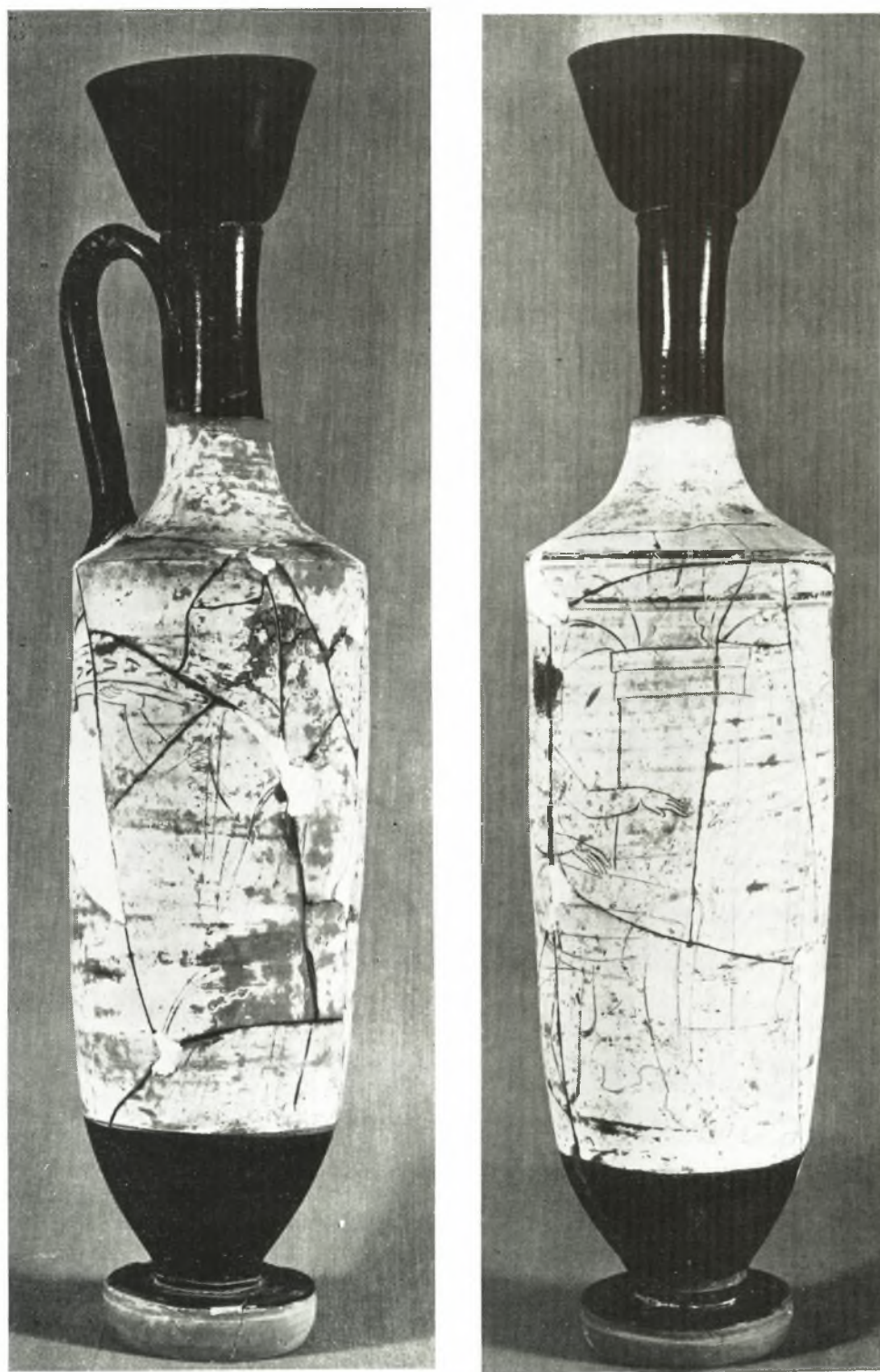

Λευκῶν ληγύθων τεμάχια.

*Άνω: τάφος XX καὶ XLIV (ἀρ. 15), κάτω: ἐκ τοῦ τάφου LXVI (ἀρ. 7-11).

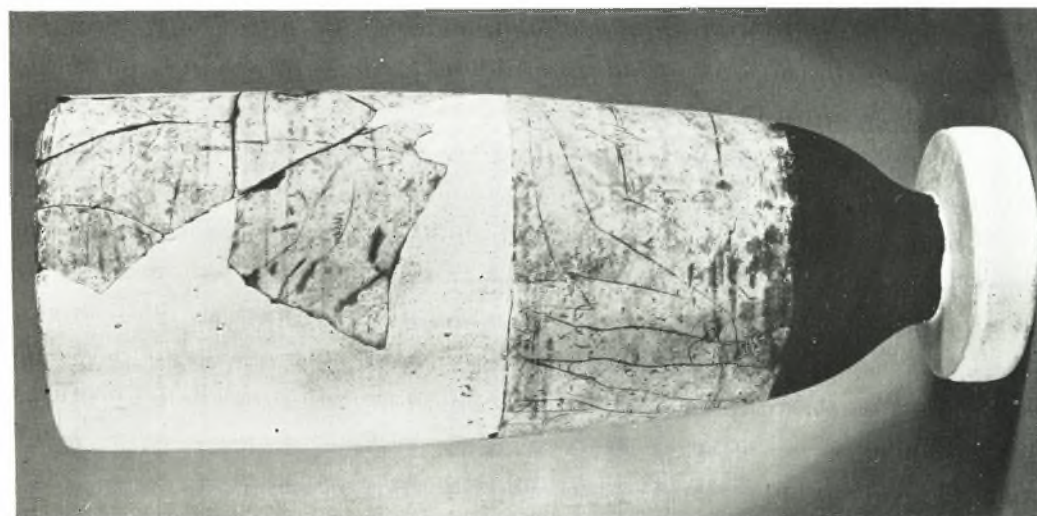
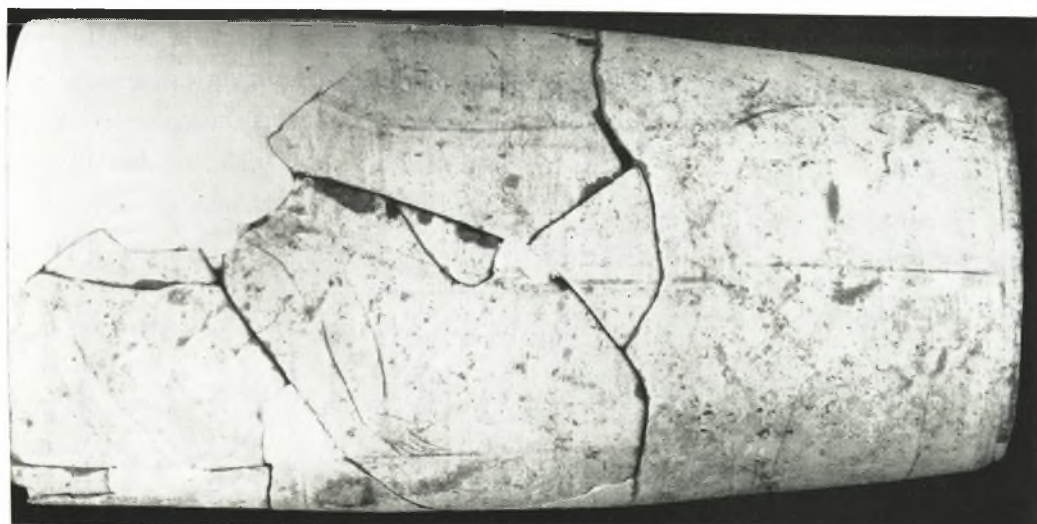

Λευκαί λήκυθοι ἐκ τοῦ περιβόλου τοῦ τάφου XLIV (ἀριθ. 2 καὶ 11, βλ. καὶ πίν. 9).

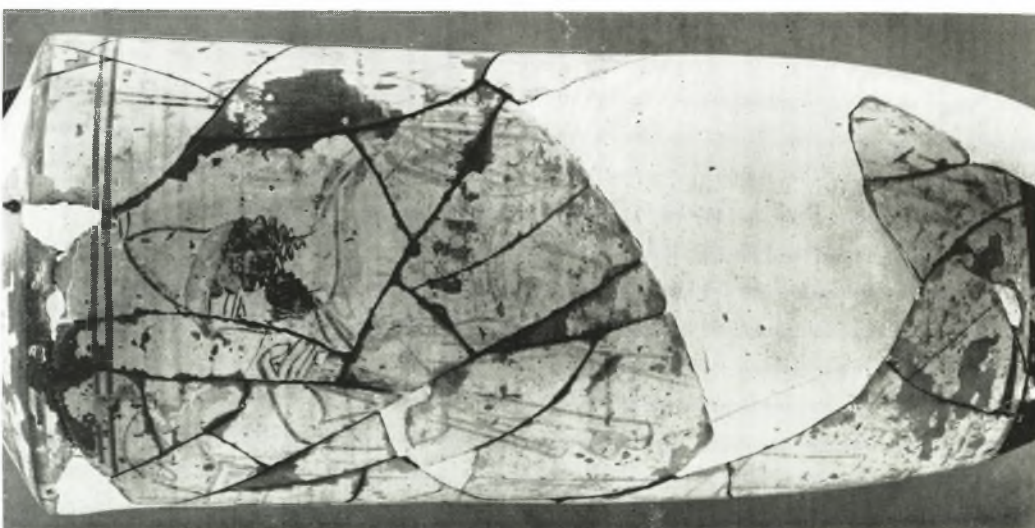
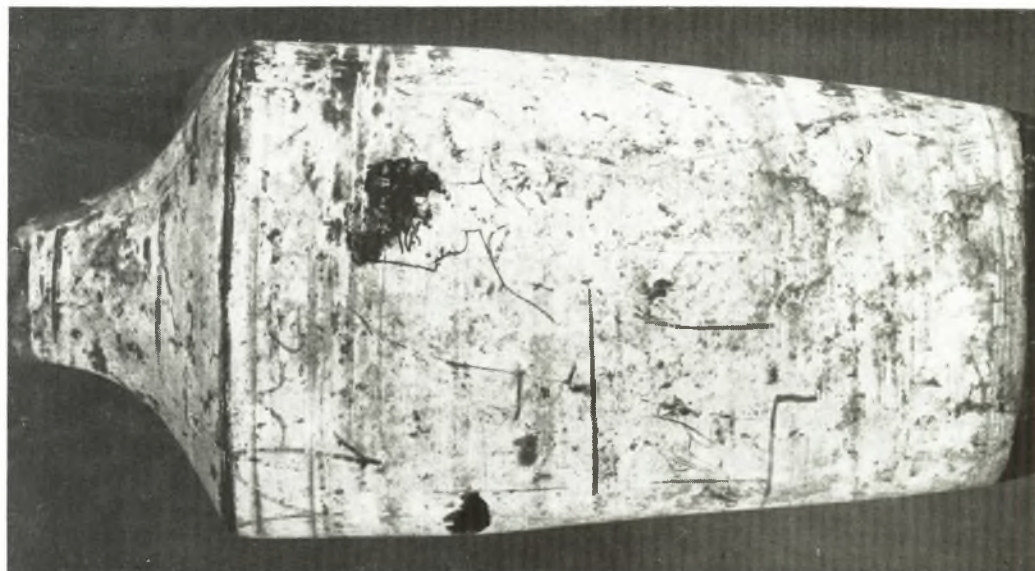

Λευκαί λήκυθοι ἐκ τοῦ περιβόλου τοῦ τάφου XLIV (ἀριθ. 14 καὶ 22).

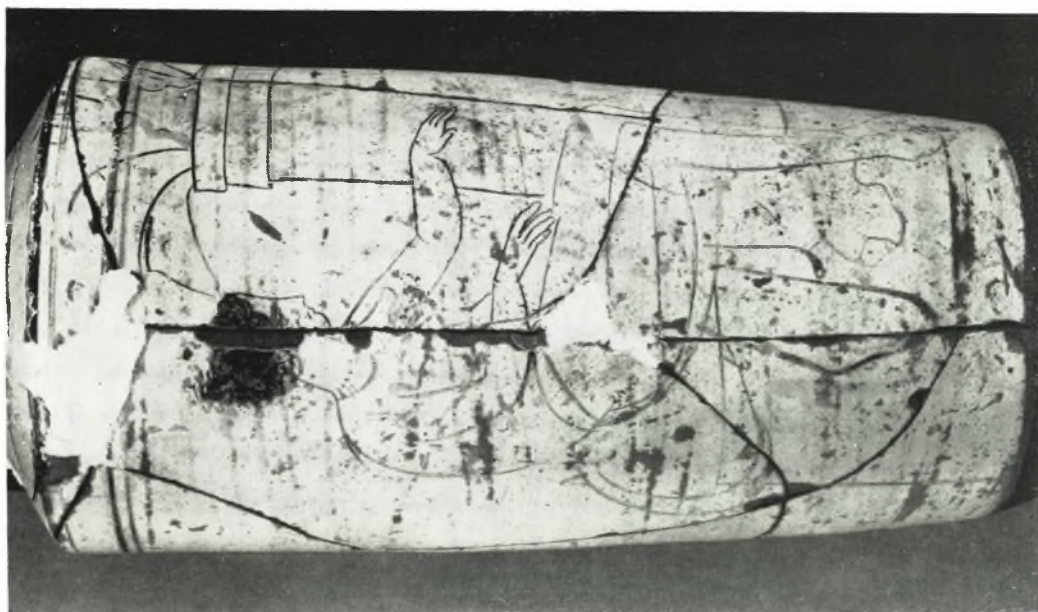
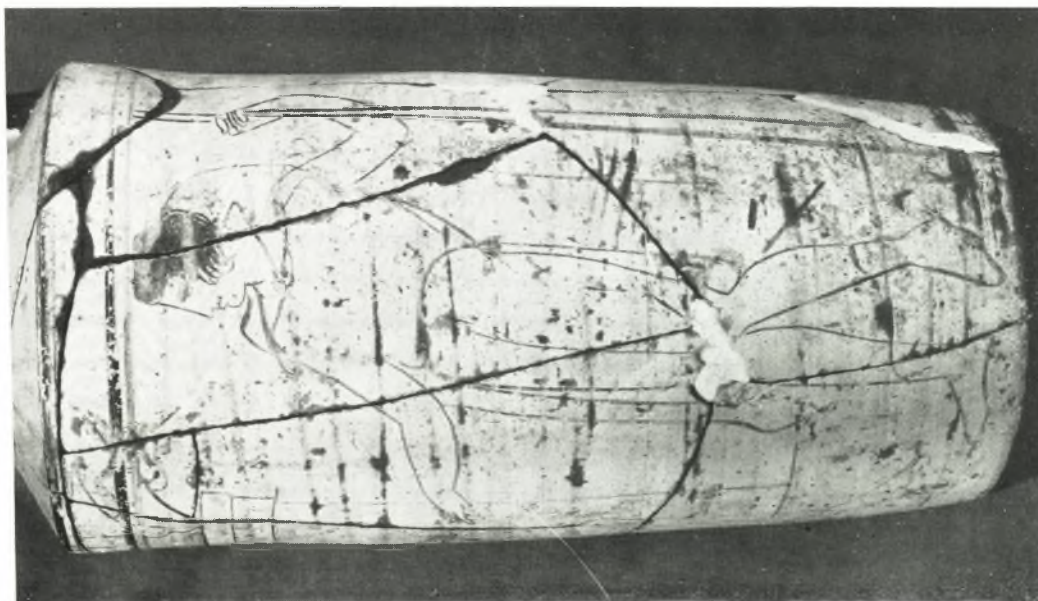

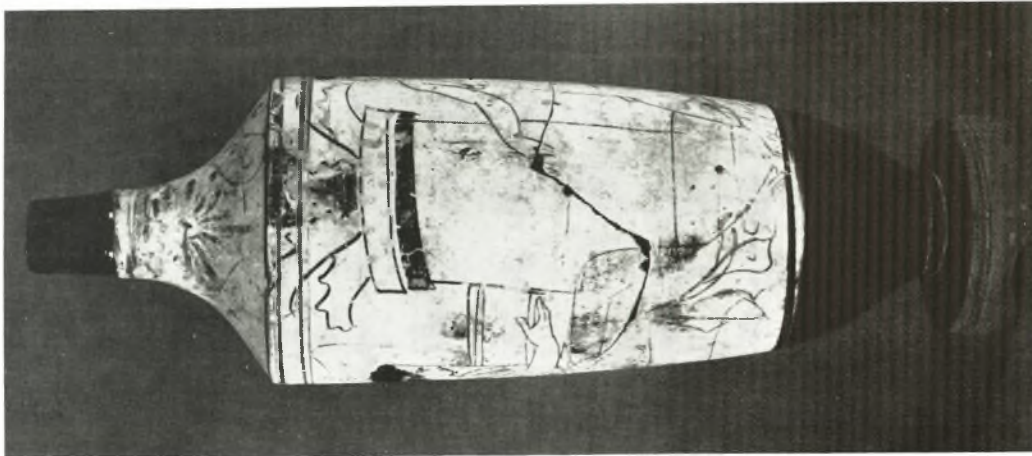
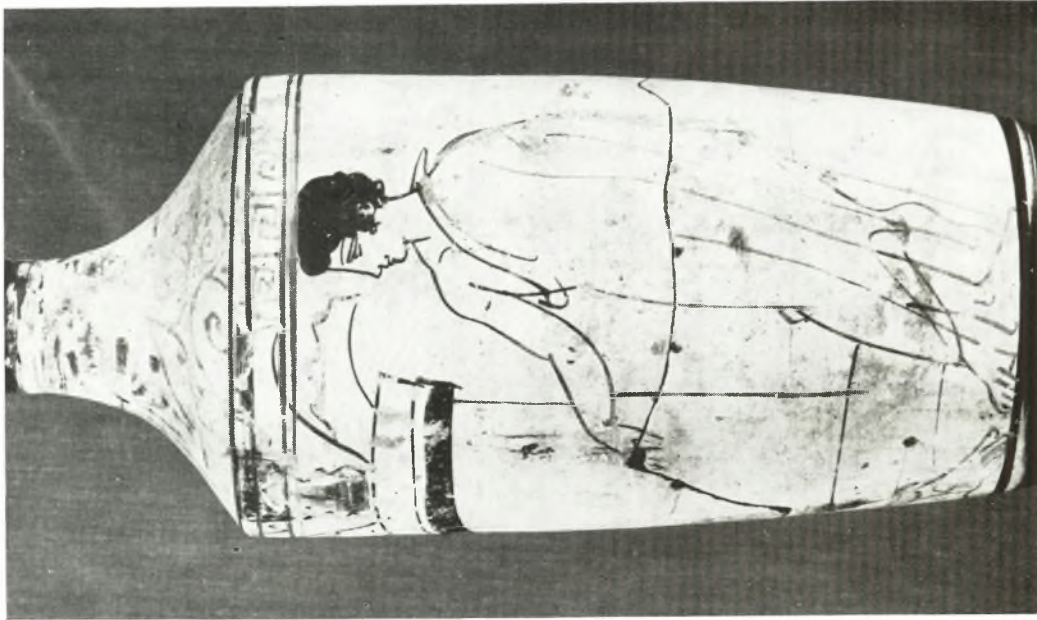
Λευκή λήκυθος ἐκ τῆς Δ. πλευρᾶς τοῦ περιβόλου τοῦ τάφου XLIV (ἀριθ. 3).

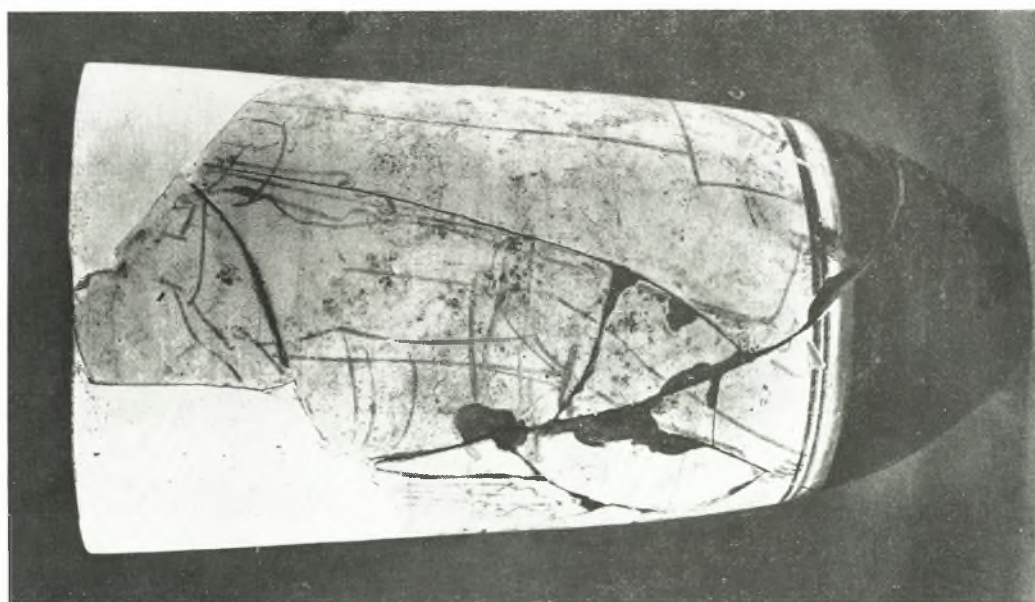
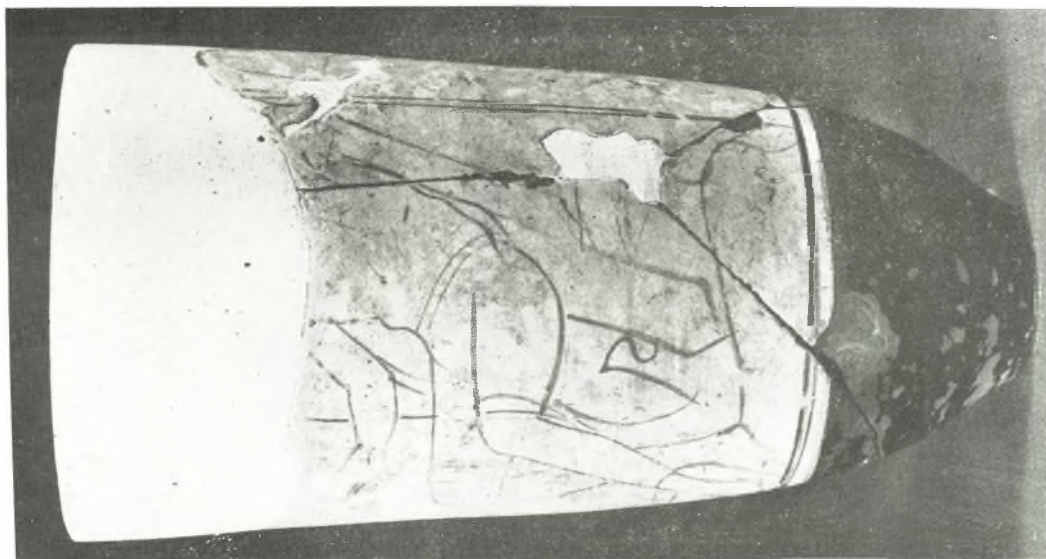
Λευκὰ λίκυθοι ἐκ τοῦ περιβολοῦ τῆς πυρᾶς XLIV (α.β ἀριθ. 11 καὶ γ ἀριθ. 2, βλ. καὶ πίν. 6).

Λευκή λίχνυθος ἐκ τῆς Ν. πλευρῆς τοῦ περιβόλου τοῦ τάφου XLIV (ἀρ.θ. 22, βλ. καὶ πίν. 7 δεξιᾶ).

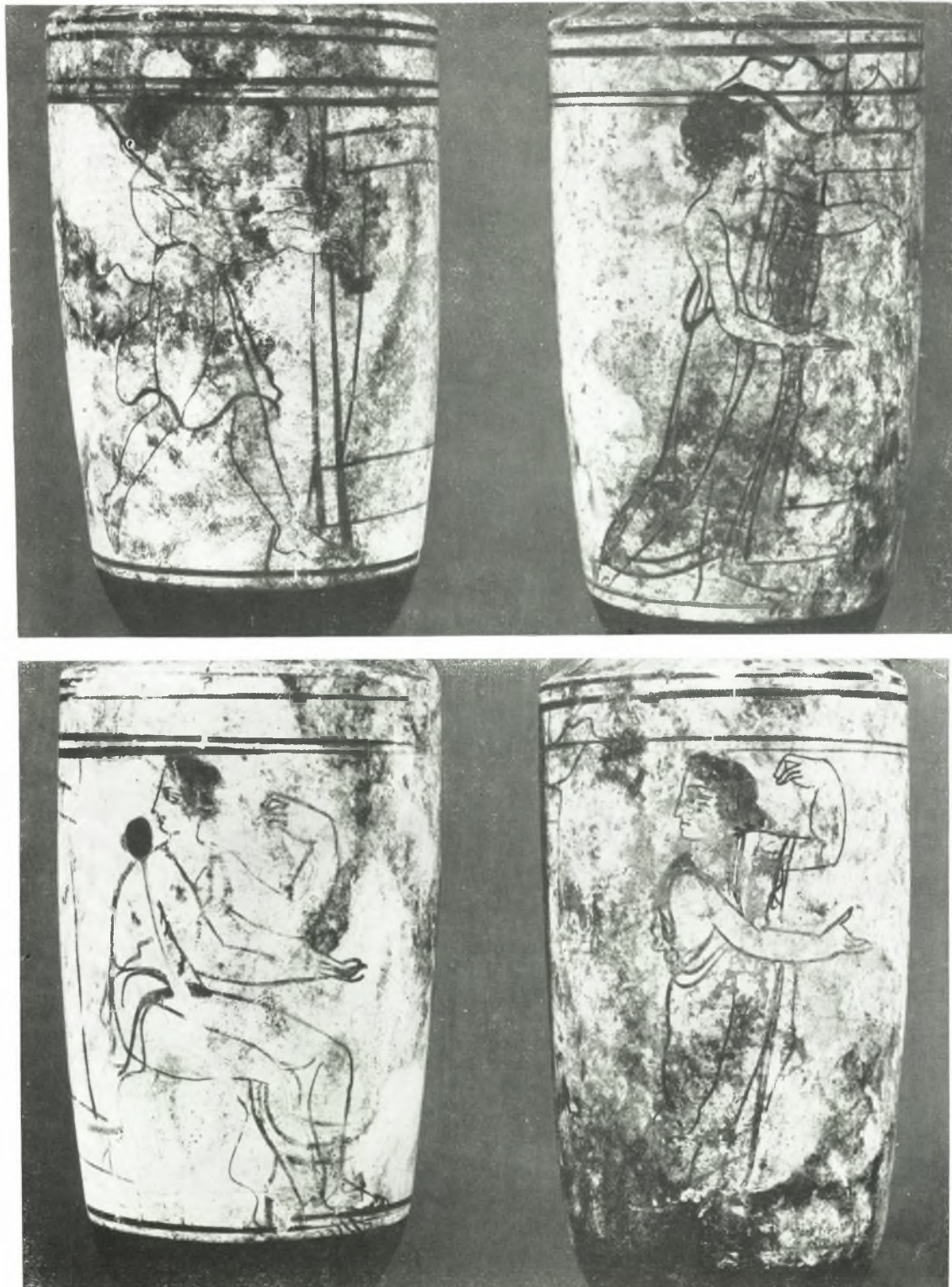
Λευκή λήκυθος εκ της σειράς XXII.

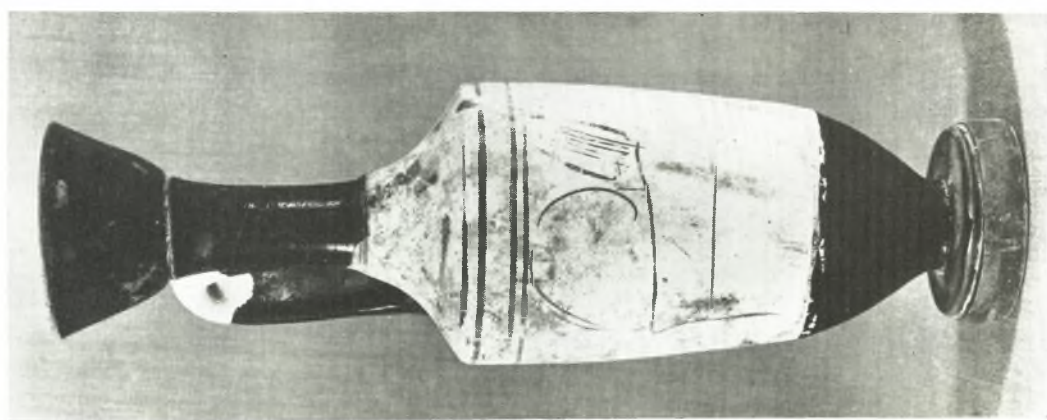
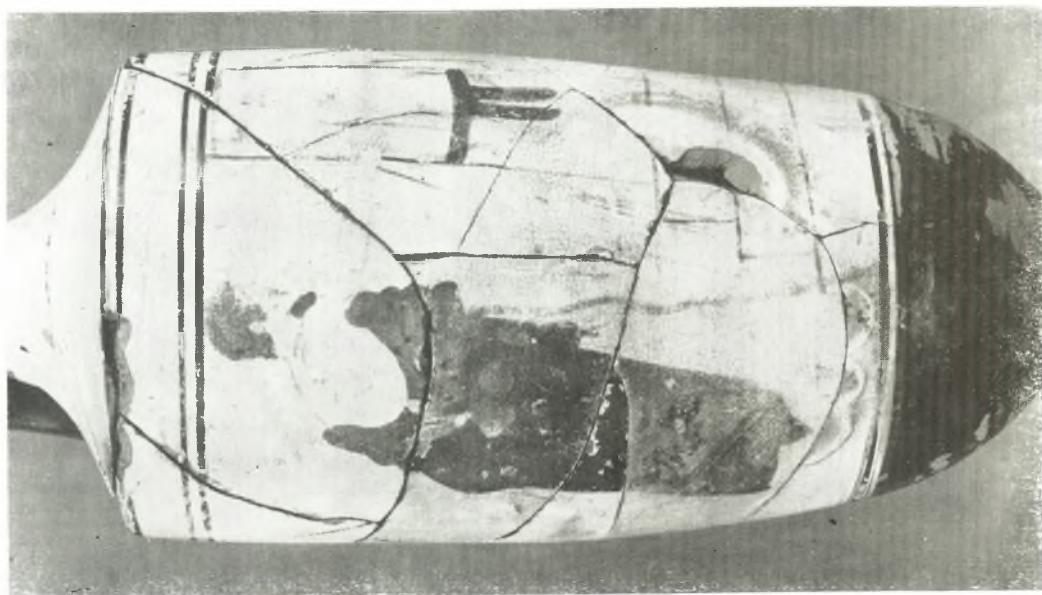
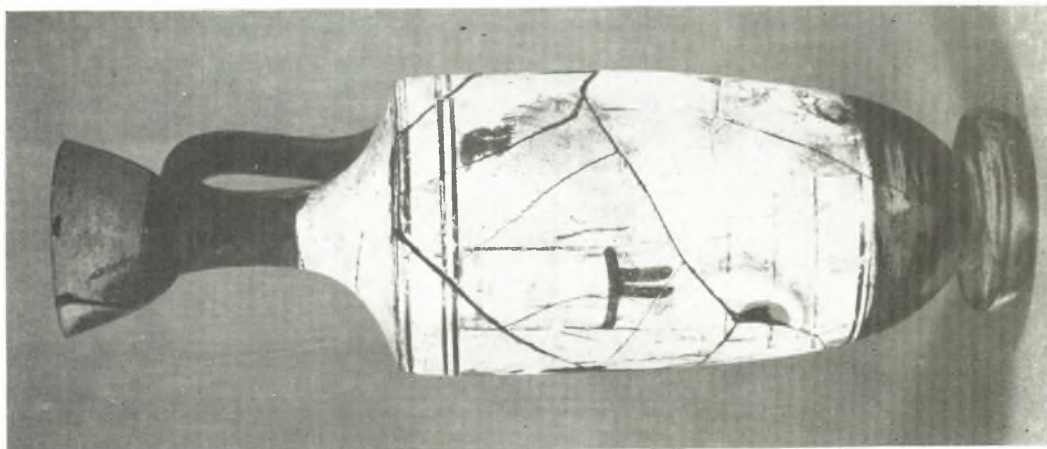
Λευκή λήκυθος ἐκ τῆς ἐπιχώσεως τοῦ τάφου III.

Ζεύγος λευκών ληκύθων τοῦ παιδικοῦ τάφου LIV.

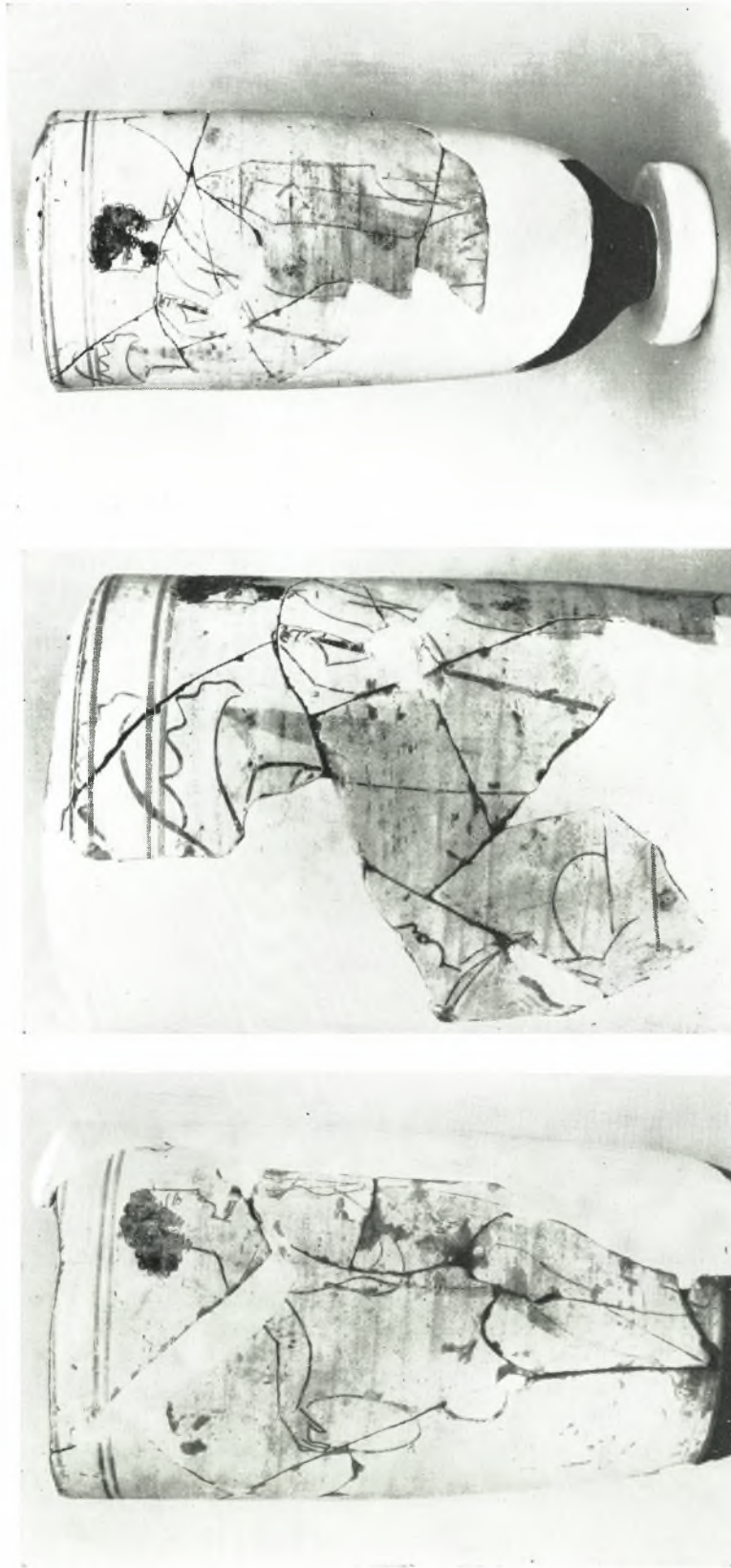
Ἡ παράστασις τῶν ληκύθων τοῦ πίν. 13.

β. γ. Λευκή λήκυθος εκ τῆς πυλῶς VII.

α. Λευκή λήκυθος τοῦ τάφου LIV.

Λεπτομέρεια λευκής αγκυθού εκ τής πυρός LXXX.

Λήκνυθι με διακόσμησην θαλλοῦ κισσοῦ ἐπὶ λευκοῦ ἐπιχρίσματος.

α. Ἐκ τῆς πυρᾶς XXI, τοῦ περιβόλου τοῦ τάφου L καὶ τῆς ἐπιχώσεως τοῦ περιβόλου (σ. 16 ἀρ. 6).

β. Ἐκ τῆς πυρᾶς CVII, τοῦ χώρου CXIII καὶ τοῦ γεμίματος τῆς πυρᾶς LXXII.

α

β

γ

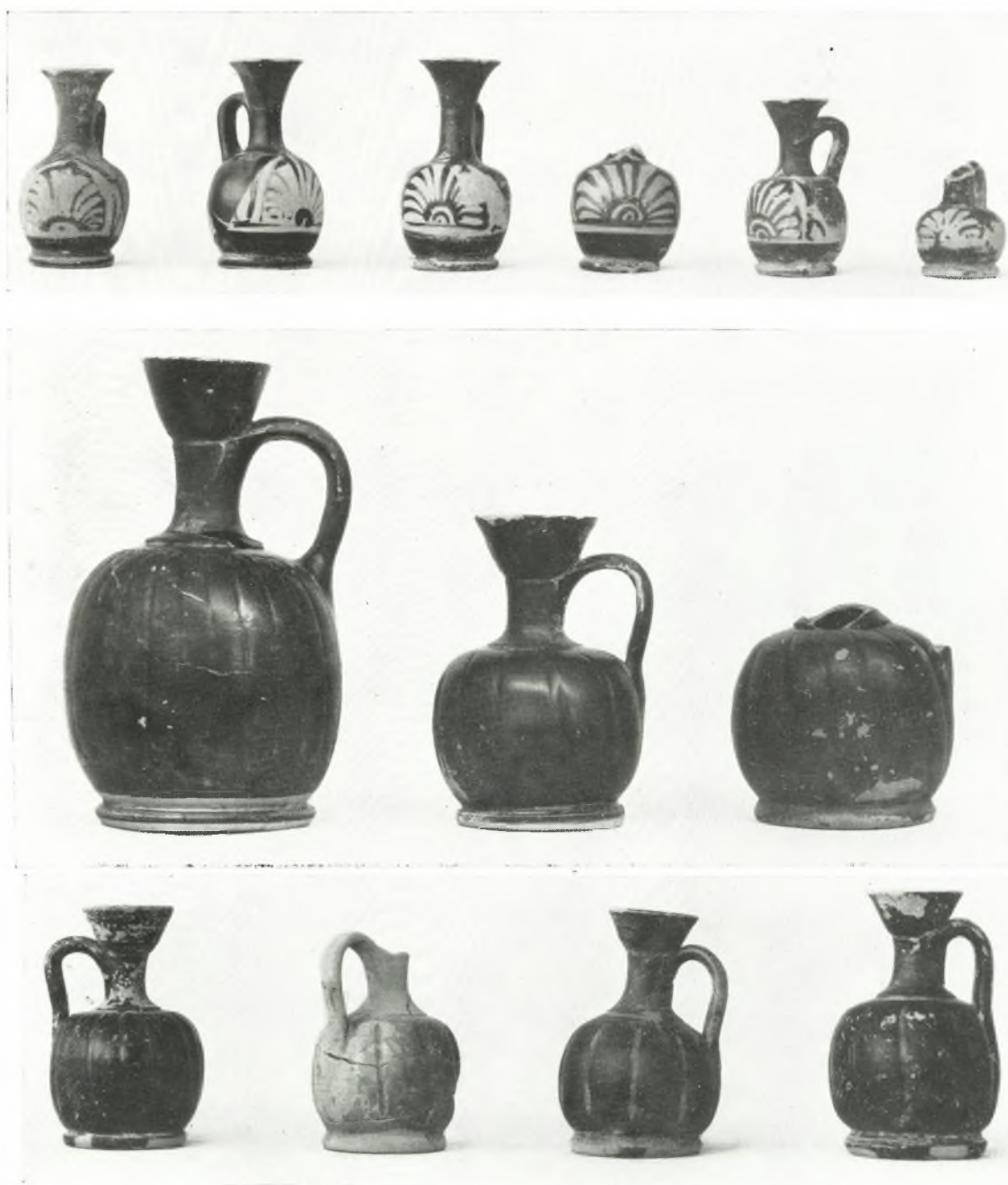
Ληκύθια με διακόσμησην ζητοειδῶν καὶ στιγμῶν.

- α. Ἐκ τοῦ περιβόλου τοῦ τάφου XLIV (ἀρ. 1) καὶ τοῦ γεμίματος τοῦ τάφου LXXXIII.
 β. Ἐκ τῶν τάφων LXXIII 3, II καὶ XIII 3.
 γ. Ἐκ τῆς πυρᾶς LXXVIγ καὶ τοῦ τάφου XLVI ἀρ. 5.

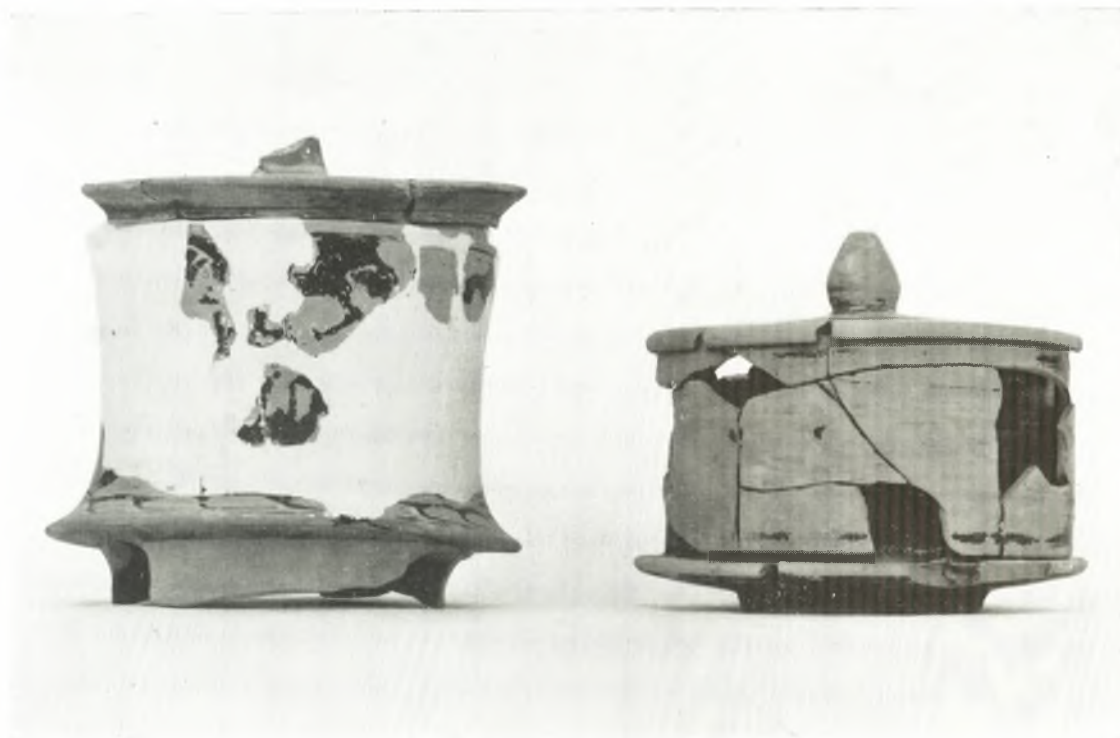

Ληκύθια με διακόσμηση γραμμῶν ἐντὸς ἑδαφοχόου ζώνης.

- α. Ἐκ τῆς ἐπιχώσεως τοῦ τάφου XLIII 8 καὶ τοῦ γεμίματος τοῦ τάφου XXVII.
β. Ἐκ τῶν τάφων XLIV ἀρ. 23, CIV 1 καὶ XLIV ἀρ. 16.

α. Ληκύθια με άνθემον (ἐκ τῶν τάφων LVII, LXXXVI, XCIII, XXIII, XLV καὶ LXXXVI).
 β. Ληκύθια μελαμβραῖη με αὐλακώσεις. (Ἄνω: Ἐκ τῆς πυρᾶς CIX 4, τῆς λάρνακος XCIV ἀρ. 5 καὶ τοῦ πυθμένος τῆς πυρᾶς II ἀρ. 3. Κάτω: Ἐκ τῶν τάφων XXVII, LXXVII, LXXXVI 5 καὶ XLVI 2.)

α

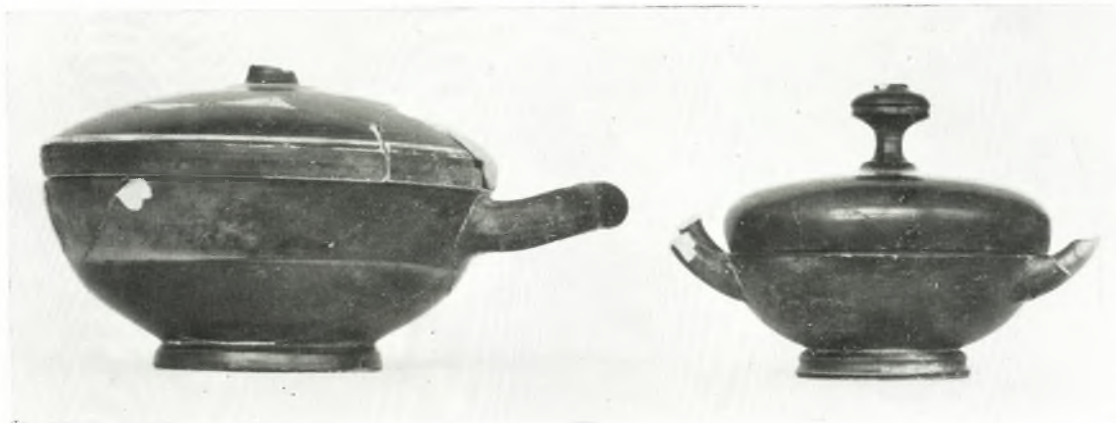

β

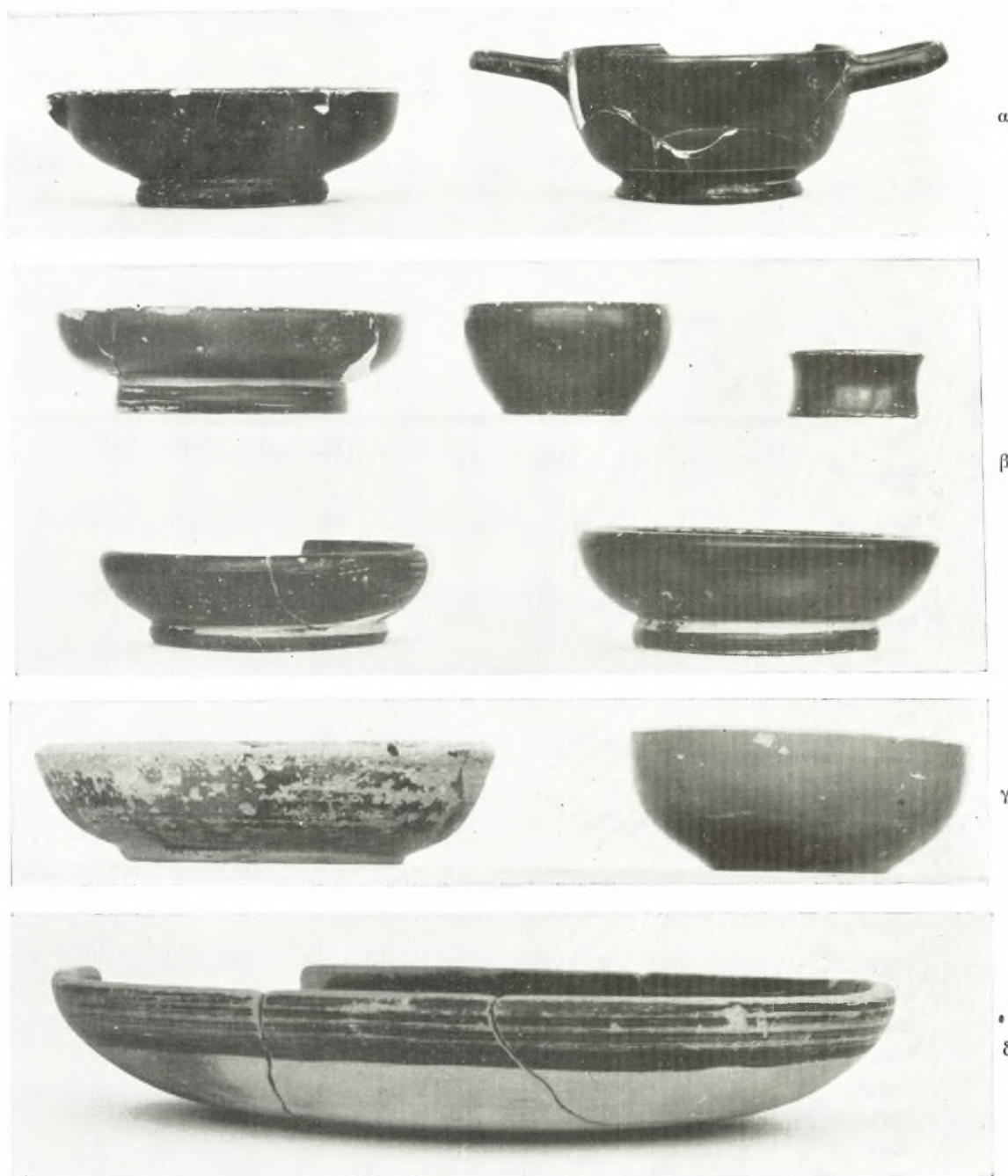
Πυξίδες.

α. Ἐκ τῶν πυρῶν XLIV καὶ II.

β. Ἐκ τῶν πυρῶν CIX 5 καὶ CX καὶ τῆς λάρναιος LXXXVIII ἀρ. 5.

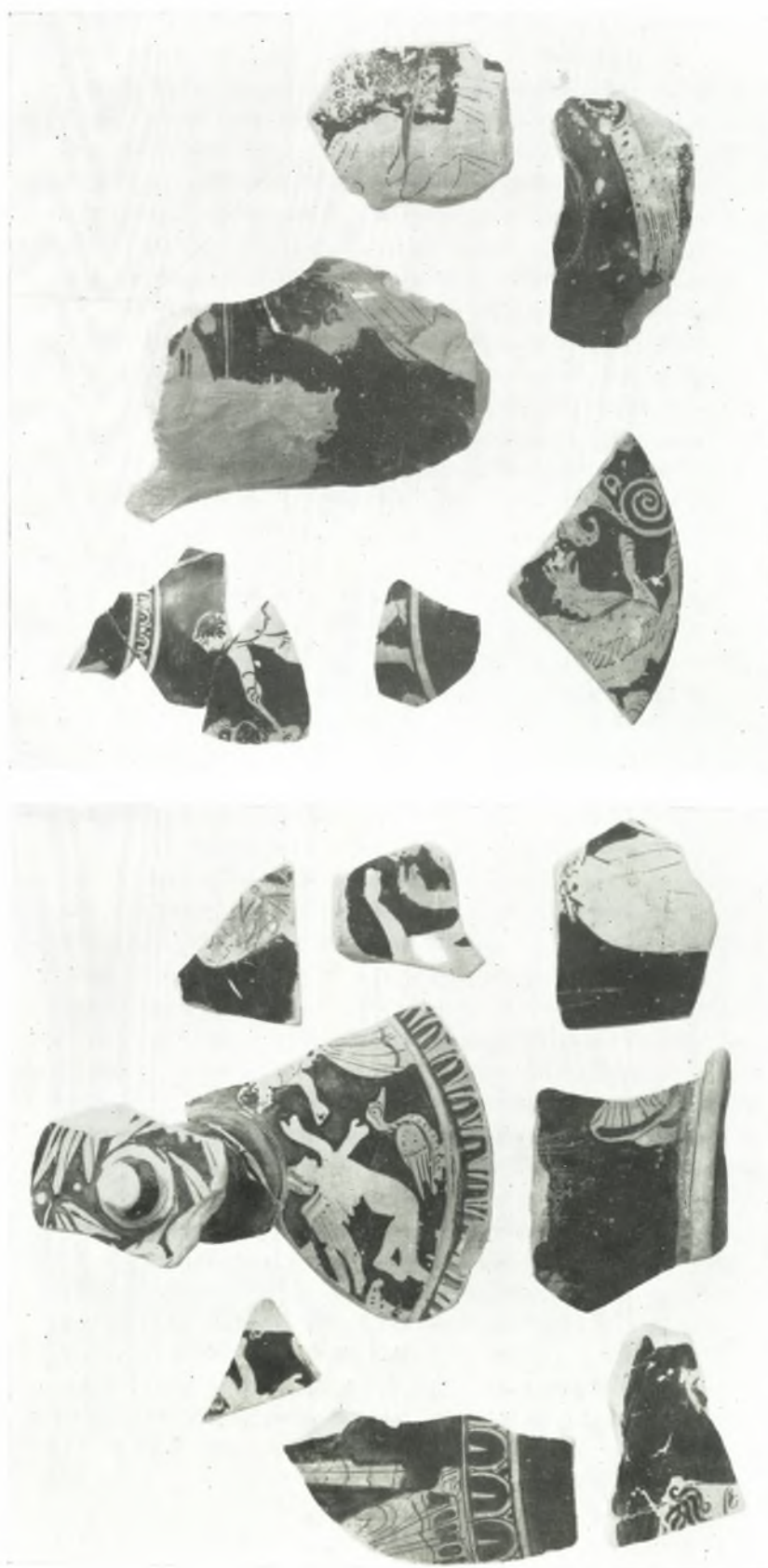

α. β. Λεκανίδες (α. Ἐκ τοῦ γεμίματος τοῦ τάφου XXVII 11 καὶ τοῦ ὑπεράνω τάφου XXXVII 10.
β. Ἐκ τοῦ τάφου XXVII 13 καὶ τῆς λάρνακος XLVI 1).
γ. Κοτύλαι ἐκ τῶν τάφων XX 1 καὶ LIII 3· κανθαρίσκος LXXXVIII 6.

α. Κυάθιον ἐκ τοῦ ἐγγυθρισμοῦ XLVIII καὶ σκύφος ἐκ τῆς λάρνακος XCIV 6.
 β. Φιαλίδια. Ἄνω: XCIV ἀρ. 1, LV ἀρ. 3 καὶ XCIV ἀρ. 2. Κάτω XCI ἀρ. 3 καὶ XXXVII ἀρ. 3.
 γ. Φιαλίδια ἐκ τοῦ γεμίματος τοῦ τάφου XXVII ἀρ. 9 καὶ ἐκ τῆς λάρνακος XLVI 4.
 δ. Φιάλη ἐκ τοῦ πυθμένος τῆς πυρᾶς XLIV.

α

Τεμάχια έρυθροφόρων άγγείων

α. Έκ του γεμίματος της πυράς LXXVII.

β. Άριστερά: άνω XXXII, μέσον XLI 7 κάτω XLIV 6, κάτω XLIV άφ. 13· έν τώ μέσω XXXII 7.

β

α

β

α. Πῶμα ἐκ τῆς πυφᾶς LXXII (ἀφ. 11)
β. Ὅστρακα ἐκ τῆς ἐπιχώσεως ἀπλῶν ὀρυγμάτων.

Ἡ παράστασις τῆς κυρίας ὄψεως τῆς πελίκης τοῦ τάφου Β.